UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

# Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1652. usque ad annum 1662

**Fleury, Claude**

**August. Vind. [u.a.], 1779**

**VD18 90119185**

urn:nbn:de:hbz:466:1-67372

Visual Library

Th: 5778.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

# CLAUDII FLEURII
ABBATIS
# HISTORIA ECCLESIASTICA
A
R. P. ALEXANDRO
A S. JOANNE DE CRUCE DEFINITORE PROVINCIALI
EX PROVINCIA BAVARICA CARMELITARUM
DISCALCEATORUM, OLIM S. THEOLOGIÆ
AC SS. CANONUM LECTORE
CONTINUATA.

---

CONTINUATIONIS
TOMUS
TRIGESIMUS OCTAVUS,
SEU IN ORDINE
TOMUS LXII.

Colleg. Univers. Paderborn. 1780

Ab anno Christi 1652. usque ad annum 1662.




AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Impensis Officinæ Librariæ JOSEPHI WOLFF.
MDCCLXXIX.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

# CONSPECTUS LIBRORUM.

## LIBER CCIII.

§. 1. *Undecim Præſules ab Innocentio X. Pontifice Cardinalium Collegio adſcripti.* Pag. 1.

§. 2. *Mazarinus Cardinalis primus Franciæ Miniſter armatus Pariſios reverſus.* 3

§. 3. *Gondius ſeu Radeſius Cardinalis Regis juſſu captus, & Vincennas abſtractus.* 8

§. 4. *Franciſcus Canonici Maſcambrunus Romæ extremo ſupplicio affectus.* 10

§. 5. *Sinenſis Imperatoris Legatio ad Innocentium X. Papam decreta.* 17

§. 6. *Imperii comitia a Ferdinando III. Cæſare Ratisbonæ indicta.* 19

§. 7. *Novæ Turcarum invaſiones in Hungariam.* 22

§. 8. *Philippi Chriſtophori Trevirenſis Archiepiſcopi & Electoris obitus.* 24
§. 9. *Synodi Ruræmundenſis, Monaſterienſis, & Hildesheimenſis decreta.* 25
§. 10. *Diverſæ Sacrarum Congregationum Conſtitutiones.* 27
§. 11. *Hieronymi Veroſpii Cardinalis extrema.* 29
§. 12. *Marcellus Lantes Cardinalis mortuus.* 30
§. 13. *Julii Romæ Cardinalis obitus.* 31
§. 14. *Res Romæ in cauſſa Janſeniana geſtæ.* 31
§. 15. *Congregationes in hac controverſia habitæ.* 34
§. 16. *Quorumdam Scriptorum Catholicorum obitus.* 37
§. 17. *Quidam Scriptores ex Proteſtantibus hoc anno defuncti.* 40
§. 18. *Imperii comitia Ratisbonæ continuata.* 42
§. 19. *Continuatæ Seſſiones Romanæ in cauſſa quinque Propoſitionum Janſenii.* 45
§. 20. *Scriptum a Janſenii Defenſoribus ſummo Pontifici oblatum.* 50
§. 21. *Explanatio ſenſus obvii harum propoſitionum Cardinalibus ab Halliero oblata.* 64
§. 22. *Quinque hæ Propoſitiones ab Innocentio Pontifice cenſuris perſtrictæ.* 68
§. 23. *Summi Pontificis literæ ad Chriſtianos Principes & Franciæ Epiſcopos pro recipienda ejus Bulla.* 72
§. 24. *Franciæ Epiſcoporum Epiſtola ad Innocentium X. Papam occaſione Conſtitutionis contra quinque Janſenii propoſitiones.* 74
§. 25. *Franciæ Regis edictum pro recipienda Innocentii X. Bulla.* 81
§. 26. *Binæ propoſitiones a Facultate Pariſienſi proſcriptæ.* 84

§. 27.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 27. *Senonenſis Archiepiſcopi epiſtola Paſtoralis circa S. Auguſtini doctrinam.* 89
§. 28. *Perverſæ doctrinæ a Lovanienſi Facultate Theologica damnatæ.* 91
§. 29. *Cleri Gallicani decretum contra Fratres Minimos.* 95
§. 30. *Religionis diſſidium inter Helvetios Calviniſtas & Catholicos.* 96
§. 31. *Oliverius Cromwellus in Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Protectorem proclamatus.* 101
§. 32. *Tiberii Cincii Cardinalis obitus.* 106
§. 33. *Alphonſus Ludovicus du Pleſſis de Richelieu Cardinalis mortuus.* 107
§. 34. *Friderici Cornelii Cardinalis extrema.* 108
§. 35. *Fauſti Poli Coſciæ Cardinalis deceſſus.* 110
§. 36. *Franciſci Mariæ Machiavelli Cardinalis fata.* 110
§. 37. *Dominicus Pimentellus Cardinalis mortuus.* 111
§. 38. *Joannis Ludovici Naſſovii Principis obitus.* 112
§. 39. *Wolfgangi Guilielmi Neoburgi Ducis mors.* 113
§. 40. *Salisburgenſis & Sylvanectenſis Archiepiſcoporum fata.* 115
§. 41. *Abrogatio Mediolanenſis edicti circa feſtivitatem S. Dominici.* 116
§. 42. *Variæ deciſiones a Sacris Congregationibus Romanis emanatæ.* 117
§. 43. *Quidam Scriptores Catholici hoc anno denati.* 119
§. 44. *Quidam Scriptores Acatholici eodem anno mortui.* 122
§. 45. *Epiſtola Mechlinienſis Archiepiſcopi ad Cardinales Inquiſitionis Romanæ.* 124
§. 46. *Janſeniſtarum molimina poſt promulgatam Innocentii X. Conſtitutionem.* 136

§. 47. *Franciæ Præſulum conſultatio contra Janſeniſtarum effugia.* 138
§. 48. *Ulterior Cleri Gallicani deliberatio.* 141
§. 49. *Franciæ Præſulum epiſtola ad Innocentium X. Pontificem Maximum.* 144
§. 50. *Alia eorumdem Præſulum epiſtola ad omnes Franciæ Archiepiſcopos contra Janſeniſtas.* 148
§. 51. *Innocentii X. Papæ reſponſum ad Franciæ Præſulum epiſtolam.* 152
§. 52. *Plura opuſcula in Janſenii defenſionem edita, & ab Innocentio Pontifice proſcripta.* 155
§. 53. *Chriſtina Sueciæ Regina Sceptrum ultro deponens.* 157
§. 54. *Eadem Regina fidem orthodoxam profeſſa.* 161
§. 55. *Ratisbonenſium comitiorum finis.* 167
§. 56. *Monaſterienſis tumultus.* 172
§. 57. *Turbæ inteſtinæ in Galliis ſopitæ.* 174
§. 58. *Diſſidia inter Papam & Franciæ Regem ob ceſſionem Pariſini Archiepiſcopatus.* 175
§. 59. *Ludovicus XIV. Franciæ Rex Rhemis inauguratus.* 180
§. 60. *Arrogans Cromwelli dominatus in Anglia.* 182
§. 61. *Comitia Anglica, & Cromwelli oratio ad Deputatos.* 185
§. 62. *Catholici in Hibernia dire vexati.* 191
§. 63. *Ferdinandus IV. Romanorum Rex vita functus.* 197
§. 64. *Novem Præſules ab Innocentio X. Romana Purpura decorati.* 198
§. 65. *Joannes Baptiſta Altierius Cardinalis hoc anno defunctus.* 199
§. 66. *Quædam Conſtitutiones Pontificiæ hoc anno emanatæ.* 200

§. 67.

§. 67. *Variæ Sacrarum Congregationum Deciſiones.* 201
§. 68. *Scriptorum quorundam Catholicorum obitus & opera.* 203
§. 69. *Quidam Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.* 204
§. 70. *Extrema Innocentii X. Pontificis infirmitas.* 205
§. 71. *Innocentii X. Pontificis obitus.* 209
§. 72. *Innocentii X geſta in Pontificatu.* 210
§. 73. *Comitia Sacra pro electione novi Pontificis.* 214
§. 74. *Fabius Chiſius Cardinalis in Papam electus, & Alexander VII. vocatus.* 220
§. 75. *Alexandri VII. vita & geſta ante Pontificatum.* 224
§. 76. *Iſacci Perieri hypotheſis de Præadamitis.* 228
§. 77. *Occaſio epiſtolæ Arnaldinæ ad quemdam Ducem & Franciæ Parem.* 230
§. 78. *Cenſura Facultatis Theologicæ Pariſienſis lata in ſecundam Arnaldi epiſtolam.* 233
§. 79. *Ulterior Facultatis deliberatio circa primam Arnaldi propoſitionem.* 239
§. 80. *Facultatis judicium circa ſecundam Arnaldi propoſitionem quoad quæſtionem Juris.* 244
§. 81. *Arnaldus Sorbonæ Doctor e gremio Facultatis ejectus.* 245
§. 82. *Index textuum ex Janſenii libro, in quibus propoſitiones ab Innocentio X. damnatæ.* 248
§. 83. *Georgius Foxus Quackerorum author.* 265.
§. 84. *Hujus Phantatici dogmata.* 269
§. 85. *Chriſtianus Auguſtus Sulzbacenſis Princeps ad fidem Catholicam reverſus.* 271
§. 86. *Poloni a triplici hoſte preſſi.* 272
§. 87. *Gallorum victoriæ de Hiſpanis.* 280

§. 88. *Alexandri VII. Pontificis Maximi ſollicitudo pro conciliandis Principibus Chriſtianis.* 282
§. 89. *Aliæ ejusdem Pontificis Conſtitutiones.* 286
§. 90. *Diverſæ Sacrarum Congregationum deciſiones.* 292
§. 91. *Cromwelli odium in Catholicam Religionem.* 293
§. 92. *Concordiæ pacta inter Sabaudiæ Ducem, & Pedemontanos Calviniſtas.* 297
§. 93. *Petrus Aloyſius Caraſa Cardinalis mortuus.* 300
§. 94. *Franciſci Peretti Cardinalis obitus.* 302
§. 95. *Franciſci Adriani Cebæ Cardinalis extrema.* 303
§. 96. *Alphonſi de la Cueva Cardinalis deceſſus.* 304
§. 97. *Eleonoræ Imperatricis mors.* 305
§. 98. *Quidam Scriptores Catholici hoc anno defuncti.* 307
§. 99. *Scriptorum Acatholicorum obitus & opera.* 309
§. 100. *Synodi Monaſterienſis decreta.* 311
§. 101. *Cleri Gallicani comitia in cauſſa Janſenii.* 313
§. 102. *Cleri Gallicani epiſtola ad Alexandrum VII. Papam.* 316
§. 103. *Conſtitutio Alexandri VII. Papæ contra Janſeniſtarum interpretationes edita.* 321
§. 104. *Ejusdem ſummi Pontificis epiſtola ad Joannem ab Auſtria Belgii Gubernatorem contra Janſenii Fautores.* 325
§. 105. *Antonii Arnaldi Sorbonici Doctoris apologia.* 330
§. 106. *Literæ Provinciales a Paſcali conſarcinatæ.* 333

§. 107.

§. 107. *Harum literarum fata.* 335

§. 108. *Parisiensium & Rothomagensium Parochorum Zelus contra laxiorem morum doctrinam.* 337

§. 109. *Episcopi Gandavensis Epistola ad Facultatem Lovaniensem pro damnandis doctrinis laxioribus.* 339

§. 110. *Lovaniensis Facultatis Theologicæ responsum ad Episcopi Gandavensis epistolam.* 346

§. 111. *Propositiones a Facultate Theologica Lovaniensi censuris notatæ.* 348

§. 112. *Sacræ Parisiensis Facultatis declarationes circa fidelium obligationem confitendi Parochis.* 356

§. 113. *Francisci Guillon Baccalaurei Theses Facultatis Theologicæ jussu correctæ.* 360

§. 114. *Episcopi Andegavensis controversia cum quibusdam Religiosis.* 364

§. 115. *Senonensis Archiepiscopi Declaratio circa Cleri Gallicani judicium.* 368

§. 116. *Gravis contentio P. Valeriani Magni Capuccini cum Jesuitis.* 370

§. 117. *Ejusdem P. Valeriani Epistola ad Papam contra Jesuitas.* 374

§. 118. *S. Inquisitionis Decretum de Sinarum ritibus.* 384

§. 119. *Venetorum victoriæ de Turcis.* 388

§. 120. *Eleonora Imperatrix Pragæ in Bohemiæ Reginam inaugurata.* 392

§. 121. *Sueci a Polonis cæsi.* 393

§. 122. *Alexandri VII. Papæ Jubilæum Universale ad implorandam Dei opem in præsentibus Ecclesiæ necessitatibus.* 396



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. 123. *Mira Puellæ ſanatio per ſacram Spinam impetrata.* 398

§. 124. *Petri Donati Cæſii Cardinalis obitus.* 404

§. 125. *Franciſci Cherubini Cardinalis mors.* 405

§. 126. *Dominicus Cecchinus Cardinalis mortuus.* 406

§. 127. *Theodori Trivultii Cardinalis extrema.* 408

§. 128. *Variorum Principum atque Illuſtrium fata.* 409

§. 129. *Diverſæ Alexandri VII. Pontificis Conſtitutiones.* 410

§. 130. *Quædam S. Congregationum Decreta.* 411

§. 131. *Scriptorum Catholicorum deceſſus & opera.* 412

§. 132. *Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.* 415

## LIBER CCIV.

§. 1. *Antonii Arnaldi motus contra juramenti formulam.* Pag. 417

§. 2. *Aletenſis Epiſcopi reſponſum contra Arnaldi deciſiones.* 419

§. 3. *Cenſura Facultatis Theologicæ Pariſinæ in Apologiam Caſiſtarum lata.* 423

§. 4. *Jeſuitæ Venetiis reſtituti.* 431

§. 5. *Varia Venetorum fortuna contra Turcas.* 443

§. 6. *Gallorum res in Belgio contra Hiſpanos.* 447

§. 7. *Ferdinandus III. Imperator fatis functus.* 448
§. 8. *Bellum Monasterienſe inter Epiſcopum & cives.* 450
§. 9. *Franciſci Rapaccioli Cardinalis obitus.* 455
§. 10. *Alexander Bichius Cardinalis mortuus.* 456
§. 11. *Sex Cardinales ab Alexandro VII. inaugurati.* 457
§. 12. *Bellum Polonos inter & Suecos continuatum.* 458
§. 13. *Quædam Alexandri VII. Pontificis Conſtitutiones.* 461
§. 14. *Sacrarum Congregationum decreta hoc anno edita.* 463
§. 15. *Scriptorum religione Catholicorum opera & obitus.* 464
§. 16. *Proteſtantium Scriptorum mors & libri poſteris relicti.* 465
§. 17. *Illuſtrium obitus.* 467
§. 18. *Comitia Francofordiæ pro eligendo Cæſare celebrata.* 469
§. 19. *Actum de Capitulatione Cæſarea.* 476
§. 20. *Leopoldus Hungariæ Rex in Romanorum Regem inauguratus.* 492
§. 21. *Meditatæ Religionis concordia Catholicorum & Proteſtantium.* 494
§. 22. *Gallorum victoriæ contra Hiſpanos.* 502
§. 23. *Bellum contra Danos redintegratum.* 504
§. 24. *B. Thomas de Villanova Sanctorum faſtis ab Alexandro VII. Papa inſertus.* 507
§. 25. *Aliæ ejusdem Pontificis Conſtitutiones.* 508

§. 26.

§. 26. *Quædam S. Congregationum deciſiones.* 510
§. 27. *Principum atque Illuſtrium obitus.* 512
§. 28. *Marci Antonii Bragadini Cardinalis deceſſus.* 515
§. 29. *Duo Cardinales ab Alexandro VII. creati.* 516
§. 30. *Relatio prodigioſæ apparitionis Chriſti Domini in Euchariſtia.* 516
§. 31. *Quidam Scriptores Catholici hoc anno defuncti, eorum opera.* 519
§. 32. *Proteſtantium Scriptorum obitus & lucubrationes.* 521
§. 33. *Venetorum victoriæ contra Turcas.* 523
§. 34. *Pax Pyrenæa Gallos inter & Hiſpanos.* 526
§. 35. *Civiles tumultus in Anglia.* 528
§. 36. *Camilli Meltii Cardinalis obitus.* 531
§. 37. *Joannis Hieronymi Lomellini Cardinalis deceſſus.* 533
§. 38. *Aloyſius Capponius Cardinalis mortuus.* 534
§. 39. *Proſperi Caffarelli Cardinalis extrema.* 534
§. 40. *Duo Cardinales a Papa Alexandro VII. creati.* 535
§. 41. *Ludovica Friderici Palatini Filia ad fidem Catholicam reverſa.* 536
§. 42. *Synodi Monaſterienſis Decreta.* 537
§. 43. *Diœceſanæ Synodi Namurcenſis Statuta.* 537
§. 44. *Quorumdam Scriptorum Catholicorum deceſſus & opera.* 539
§. 45. *Scriptores Acatholici hoc anno defuncti, eorumque opera.* 542

§. 46.

§. 46. *Quædam Alexandri VII. Pontificis Constitutiones.* 544
§. 47. *Diversæ Sacrarum Congregationum Decisiones.* 545
§. 48. *Controversia inter Clerum Cadomensem & Eremitas.* 547
§. 49. *Sententia contra Franciscum Josephum Borri Romæ pronuntiata.* 552
§. 50. *Quædam propositio a Cadomensi Universitate, & a Prætore proscripta.* 578
§. 51. *Infausta Venetorum expeditio contra Turcas.* 582
§. 52. *Georgius Ragotsius a Turcis cæsus ac trucidatus.* 584
§. 53. *Carolus II. Angliæ Rex Regno suo restitutus.* 586
§. 54. *Cromwellus, aliique Regicidæ exhumati.* 590
§. 55. *Res Franciæ.* 592
§. 56. *Monasterienses adhucdum Episcopo suo rebelles.* 594
§. 57. *Tornacensis Synodi decreta.* 597
§. 58. *Quædam Constitutiones Pontificiæ.* 598
§. 59. *Nonnulla Sacrarum Congregationum decreta.* 599
§. 60. *Fabritii Sabelli Cardinalis obitus.* 601
§. 61. *Joannis de Lugo Cardinalis mors.* 601
§. 62. *Christophori Vidman Cardinalis extrema.* 602
§. 63. *Vincentius Costagutus Cardinalis mortuus.* 603
§. 64. *Octo Cardinales ab Alexandro VII. Papa creati.* 604
§. 65. *Pretiosa mors S. Vincentii a Paulo.* 605

§. 66.

§. 66. *Quorundam Scriptorum Catholicorum opera & obitus.* 607

§. 67. *Proteſtantium Scriptorum deceſſus, eorumque lucubrationes.* 609

§. 68. *Principum atque Illuſtrium extrema.* 611

§. 69. *Verſio Gallica Miſſalis Romani in Gallis prohibita.* 613

§. 70. *Eadem verſio a ſummo Pontifice interdicta.* 617

§. 71. *Præſulum Gallorum conſultatio de mediis extirpandæ ſectæ Janſenianæ.* 621

§. 72. *Decretum S. Facultatis Theologicæ ſuper formula fidei.* 623

§. 73. *Oppoſitiones contra Cleri Gallicani decretum.* 625

§. 74. *Nova diſſidia circa hujus formulæ acceptationem a Vicariis Pariſienſibus ſuſcitata.* 627

§. 75 *Propoſitiones quædam a Parochis & Theologis Pariſienſibus impugnatæ.* 635

§. 76. *Alexandri VII. Conſtitutio pro aſſerenda opinione de immaculata Conceptione B. V.* 637

§. 77. *Bellum Hungariæ & Tranſylvaniæ a Turcis indictum.* 642

§. 78. *Turcæ a Venetis repreſſi.* 647

§. 79. *Franciſcus Saleſius ab Alexandro VII. Beatis adſcriptus.* 650

§. 80. *Aliæ ejusdem Pontificis Conſtitutiones.* 651

§. 81. *Quædam S. Congregationum deciſiones.* 652

§. 82.

§. 82. *Tumultus Anabaptiſtarum in Anglia.* 653
§. 83. *Colloquium inter Angliæ Epiſcopos & Presbyterianos.* 655
§. 84. *Synodi Cameracenſis decreta.* 659
§. 85. *Synodi Tornacenſis ſtatuta.* 660
§. 86. *Julii Mazarini Cardinalis obitus.* 661
§. 87. *Franciſci Palutii Cardinalis deceſſus.* 666
§. 88. *Bernardinus Spada Cardinalis mortuus.* 667
§. 89. *Franciſci Guilielmi de Wartenberg Cardinalis extrema.* 669
§. 90. *Quorumdam Scriptorum Catholicorum obitus & opera.* 670
§. 91. *Scriptores Acatholici hoc anno denati.* 673
§. 92. *Nova contentio Gandavenſium Parochorum cum Jeſuitis circa attritionem.* 674
§. 93. *Cenſura Facultatis Theologicæ Lovanienſis contra quasdam Theſes.* 676
§. 94. *Tumultus Romæ contra Gallos excitatus.* 681
§. 95. *Pontificis ſollicitudo pro placando Galliarum Rege.* 684
§. 96. *Alia diſſidia inter Hiſpanum & Gallum Oratores hoc anno compoſita.* 697
§. 97. *Hungariæ Procerum comitia Poſſonii celebrata.* 699
§. 98. *Poloni rebelles a Nuntio Apoſtolico ad obſequium revocati.* 703
§. 99. *Turcæ a Venetis male mulctati.* 705
§. 100. *Quædam ſummi Pontificis Conſtitutiones.* 707

§. 101.

§. 101. *Diversæ S. Congregationum decisiones.* 708

§. 102. *Synodi Colonienſis decreta.* 709

§. 103. *Initia ſeveriſſimæ diſciplinæ in Abbatiam de la Trappe invectæ.* 711

§. 104. *Principum atque illuſtrium obitus.* 715

§. 105. *Scriptorum religione Catholicorum opera & deceſſus.* 717

§. 106. *Quorumdam Acatholicorum Scriptorum mors & opera.* 722

§. 107. *Angeli Giorii Cardinalis extrema.* 723

§. 108. *Camilli Aſtallii Cardinalis fata.* 724



*Christina Sueciæ Regina Ecclesiæ Catholicæ reconciliata.*

C. Mauber Sc. A. V.

# HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

## *LIBER CCIII.*

INNOCENTIUS X. PONTIF. MAX.
FERDIN. III. OCCID. IMPER.

### §. I.

### *Undecim Præsules ab Innocentio X. Pontifice Cardinalium Collegio adscripti.*

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Fluxerat annus hujus sæculi quinquagesimus secundus, quo Innocentius X. Pontifex Maximus die decima nona

*Ciacon. in vita Innocentii X. Vid infra §. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1652. nona Februarii undecim Præſules Purpuratorum Senatui accenſebat. Horum primus erat Joannes Franciſcus Paulus de Gondii, qui Joannis Franciſci Patrui ſui Pariſienſis Archiepiſcopi Coadjutor in Cardinalem Presbyterum tit. S. Mariæ ſuper Minervam ad nominationem Franciæ Regis eligebatur, vulgo dictus Cardinalis de Retz ſeu Radeſius, cujus fata poſtmodum recenſebimus. II. Fabius Chiſius Cardinalis Presbyter tit. S. Mariæ de Populo, qui Sedis Apoſtolicæ Nuntius ad Conventum Monaſterienſem miſſus in ſucceſſorem in hac legatione habuit Joſephum Sanfelicium Archiepiſcopum Coſentinum. III. Joannes Hieronymus Lomellinus Presbyter Cardinalis tit. S. Onuphrii. IV. Aloyſius Homodæus ex Decano Cameræ, Cardinalis Presbyter tit. S. Alexii in Aventino. V. Petrus Ottobonus Presbyter Cardinalis tit. S. Salvatoris in Lauro & poſtea S. Marci. VI. Jacobus Conradus Cardinalis Presbyter tit. S. Mariæ Trans Pontem. VII. Marcellus Sanctacrucius ad Poloniæ Regis preces Cardinalis Presbyter tit. S. Stephani in Monte Cælio nominatus. VIII. Baccius Aldobrandinus Presbyter Cardinalis tit. S. Agnetis in Circo Agonali, & poſtea SS. Nerei & Achillei. IX. Fridericus Landgravius Haſſiæ,

sia, qui jam anno hujus sæculi trige- Sæc. XVII.
simo ejurata, in qua enutritus erat, hæ- A. C. 1652.
resi ad Cæsaris preces hoc ...no in Cardinalem Diaconum tit. S. Mariæ Novæ, & postmodum S. Cæsarei, ac denique Sancti Nicolai renuntiabatur, X. Carolus Barberinus Cardinalis Diaconus tit. S. Cæsarii, & postea S. Angeli in foro piscium. XI. Dominicus Pimentellus ex Ordine Fratrum Prædicatorum, Cardinalis Presbyter tit. S. Sylvestri.

## §. II.

## *Mazarinus Cardinalis primus Franciæ Minister armatus Parisios reversus.*

Postquam Julius Mazarinus Cardinalis a Rege, ejusque Matre ad Aulam reverti jussus erat, hic cum valido agmine Ductoribus Hocquincurtio, & Grancæio Marescallis, pluribusque aliis Proceribus Ræteliam Mense Januario pervenit: Vix Parlamentum Parisiense illius adventum compererat, cum illico duos Senatores unacum quibusdam copiis raptim collectis Monasteriolum emitteret, ut Cardinalem fluminis trajectu prohiberent: Prævalebant tamen Regii, captoque ex Senatoribus uno, & dissipatis ceteris Parlamenti militi-

*Mem. du Card. Retz t. 3. p. 43. Hode Hist. de Louis XIV. l. 13. pag. 128.*

Sæc. XVII. A. C. 1652.

bus Mazarinus Pictavium, ubi tum Aula agebat, die vigesima nona Januarii secundis avibus advenit, ipsa Regina ac Rege eidem obviam euntibus; quo comperto Parlamentum non modo sanguinarium suum decretum contra Cardinalem confirmavit, sed accitis etiam in seditionis societatem ceteris Regni Parlamentis Hocquincurtium, ejusque posteros læsæ Majestatis reos declarare constituit. Suffragabantur eidem Aurelianensis Dux, & Condæus Princeps, qui inito inter se fœdere Mazarinum armata vi Regno expellere decreverunt: Primus igitur Condæus Hispanis copiis auctus, in Aquitaniam irrupit, civilis incendii flammam ad ipsa quoque Franciæ præcordia propagaturus: mox autem Harcurtius Marescallus illum cum selecto milite adoritur, eumque fugienti, quam pugnanti similiorem presso pede insequitur; usque adeo enim Heroem illum antea victoriarum fama clarum jam sui dissimilem reddiderant & militis sui ignavia, & caussæ iniquitas. Nec magis prospero armorum successu pugnabat Rohanius Dux Andium Pro-Rex. qui quidem Andegavensem urbem, illamque Regionem in Condæi partes flectebat, mox tamen ab Hocquincurtio non sine magna clade repulsus, hanc civitatem dedere

dere cogebatur; pari etiam fato per Navallium Marchionem Urbs Pons-Cæsaris dicta in Regis potestatem redacta est, præsidiariis Regis clementiæ sese dedere compulsis: Favebat adhuc Aurelianensi Duci, uti in seditiosis tumultibus fieri amat, fortuna primis expeditionis auspiciis ad montem Argium; hic enim ductoribus Nemursio, & Bellefortio plures recuperabat urbes, atque etiam copiis suis circa Gergolium oppidum dispositis, ipsum Regem, Reginam, totamque Aulam captos abduxisset, nisi Turrenius Marescallus collectis nonnisi trecentis peditibus, iisque plumbo & pulvere destitutis accurrens, potius nominis sui fama, quam armorum violentia seditiosos in fugam egisset: Ita non raro generosi Belliducis nomen, & auctoritas ad comprimendos potentiores hostes plurimum valet: Parta autem hac victoria Turrenius ipsum Condæi exercitum prope Stampam urbem aggressus, cæsis plusquam mille, captisque quamplurimis rebelles usque ad suburbium sancti Antonii strenue insecutus est, ibidemque prælio a summo mane ad seram vesperam protracto totum exercitum ad internecionem delevit, & Condæum captum abstraxisset, nisi Montpenseria Nobilis Virgo illum cum suis copiis a- Sæc. XVII A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652. perta Urbis porta excepiſſet: Sub idem tempus Carolus Lotharingiæ Dux quaſi belli arbiter in Franciam venit, prohibuitque, ne rebelles omnino attererentur, proin ipſius adventu civile hoc bellum magis reparatum, quam ſublatum eſt. Poſtquam vero inſtigantibus, ut creditum eſt, Principibus factioſis plurimi cives cordatiores, qui ex omnibus Ordinibus in civitate, *quam Domum Urbanam vocant*, de opportunis urbem a belli calamitatibus præſervandi mediis deliberaturi convenerant, pugionibus, ſclopis & fuſtibus inermes mactati fuerant. Criminis atrocitate commoti Proceres, Parlamenti Præſides, Senatores aliique quamplurimi relictis Principum ſtudiis paſſim, occulte tamen, ad Regis obſequium revertebantur, ceteris ob metum, quem Principes rebellis Parlamenti patrocinio freti incuſſerant, adhuc hoſtilia molientibus, & Pariſienſi plebecula novos motus ſuſcitante. Hunc ipſum tamen timorem penitus diſcuſſit clementia Regis; hic enim, poſtquam Pariſinos Legatos omni benevolentia excepit, ac rurſus Cardinalem Mazarinum die decima nona Auguſti ex Aula Sedanum ſecedere juſſit, Parlamento, quod Pontæſiam erat translatum, Pariſios revocato, cunctis ſubditis plenam præteritorum veniam indulſit, demum

vero

vero die vigesima prima Octobris Lutetiam Parisiorum ingressus, non sine incredibilis gaudii significatione exceptus est. Subsistiterat adhuc in urbe Aurelianensis Dux, qui tamen inde Lemovicum, ejus vero Filia Montpensieria Blesum maturius, quam eorum dignitas, natalesque postulassent, discedere jubebantur: parem quoque sortem subiere ex Senatoribus, decem ceteris obstinatiores, præter hos Brussellus & Thuanus, necnon Bellesortius, Rupifocaldius, & Rohanus Duces, aliique Nobiles Parisios excedere compulsi sunt: Condæus interea, quamvis Lotharingi Ducis copiis auctus Turrenio superior esset, hunc tamen aggredi minime ausus, nonnisi proclama affixit, quo populum ad insectandum Mazarinum concitans, vindictam, ac dirissima quæque minitabatur; verum a Turrenio Lucenburgum repulsus est, amissisque omnibus, quas ceperat, urbibus, tandem in Belgium unacum Hispanis secessit, ne vero solus & egens, sed cum aliqua Franciæ parte accessisse videretur, Rethelium, & oppidum sanctæ Manehildis, quas urbes adhuc sibi addictas tenebat, ad Hispanos transtulit. Ita demum civiles hi tumultus exiguo tempore sedati fuere, indeque patuit, in Francia res turbari facile, facilius con-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

quiescere, & plerumque istic motus quamcunque in partem incubuerint, non esse diuturnos, præcipue, quando primus tumultuantium impetus constanti animo retunditur.

## §. III.

## *Gondius seu Radesius Cardinalis Regis jussu captus, & Vincennas abstractus.*

*Priet. Hist. mund. ad An.* 1652. *Daniel Hist. de France tom.*10.

Interea Hispani ex civilibus hisce dissidiis plurimum contra Gallos in Catalonia profecere; hos enim capta Barcinonensi urbe ex universa ferme Provincia expulerunt, necnon Gerundam, Palamosium, pluresque alias civitates pristino suo Regi vindicarunt: nec minus luculenta ignaviæ, levitatisque monimenta Galli in Italia & Flandria defixere; paucos enim intra Menses præter Casalin urbem Mantuano Duci redditam, insuper Dunckerkam, & Gravelingam Hispanis cedere coacti sunt: Tot damnorum culpa non infima credebatur Paulus Franciscus Gondius, vulgo dictus Cardinalis Radesius, antea Corinthiacus, postea Parisiensis Archiepiscopus, qui inter Regis & Principum dissidia medias partes tenere simulans, utriusque partis favore Cardinalis creabatur, & Franciæ tumultibus, quos

quos tanquam *Fundibulariorum* Caput non parum promoverat, & ingenio suo potissimam partem purpuram debebat: Postquam igitur Mazarinus Cardinalis juratus Radesii hostis cum valido agmine Regiis Baro - Ducum obsidentibus suppetias venerat, victorque unacum Rege Lutetiam ingressus erat, Radesius sibi metuens, cum Mazarino reconciliari exoptabat, hancque in rem suæ Neptis conjugium cum præfati Cardinalis Nepote offerebat: Spe tamen sua delusus, non modo Mazarino æqualis, sed & superior esse nitebatur: postquam vero Rex illum tanquam Legatum Romam mittere decreverat, Radesius tam ingentem pecuniarum vim, tamque amplas dignitates, & munia pro suis consanguineis postulabat, ut indesat luculenter pateret, quod Galliis excedere nollet: quinimo nonnisi armatorum manu stipatus, ex ædibus suis prodibat, palam declarans, se nunquam Parisiensem auram mutaturum: cum autem inde novi tumultus suspicio in eum caderet, simulque insimularetur, quod eadem die, qua Rex Parisios redierat, Aurelianensi Duci suasisset, ne ex Regis mandato urbe excederet, hinc Rex illum, cum nihil sinistri suspicatus Luparam adiret, ex Mazarini æmuli sui consilio die decima nona Decembris

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

comprehendi, & Vincennas primo, ac postea ad Nannetensem arcem abduci jussit. Comperta Cardinalis captivitate Franciæ Præsules, Sorbonæ Doctores, ac præcipue Parisienses Cathedralis Ecclesiæ Canonici de violata immunitate graviter questi, Pastorem suum in libertatem asseri petebant, hancque in rem per triduum Sacratissimam Eucharistiam exponi præcipiebant: Insuper summus Pontifex Morinium Lugdunensem Archiepiscopum Parisios ad Regem deputabat, ut Sacræ Sedi, quæ sola competens esset Cardinalium Judex, capti Præsulis caussam reservari impetraret: priusquam vero hic Archiepiscopus iter aggrederetur, Regii Senatus literas Lugduni acceperat, quibus ulterius progredi prohibebatur: ne tamen ea res in funestos successus erumperet, Mazarini Cardinalis prudentia, dexteritasque præpedivit.

## §. IV.

## *Franciscus Canonici Mascambrunus Romæ extremo supplicio affectus.*

*Acta crim. Rom. Mascambr. Tulden. Hist. temp. l. 1. pag. 35.*

Infelicis sane prosperitatis monumentum extitit Franciscus Canonici, dictus postea Mascambrunus. Hic tenuis fortunæ parentibus Apirii ignobili Marchiæ

chiæ Anconitanæ Pago natus, Romam venit, fuique ingenii docilitate celebris Cauſſidici Camilli Maſcambruni patrocinium, favoremque tam feliciter aucupatus eſt, ut hic eum non modo laboris ſocium, ſed etiam ſuæ Bibliothecæ, legalium ſcriptorum, propriique cognominis hæredem ſcriberet: cum autem multa laboris aſſiduitate, longisque vigiliis jurisprudentiæ ſcientiam velut exhauſiſſe videretur, exoptatoque ſucceſſu cauſſam Andreæ Juſtiniani, qui poſtea Pamphilio Cardinali affinitate junctus erat, feliciter pertractaſſet, hujus Cardinalis amicitiam ſibi tam proſpero conatu conciliabat, ut ab eodem in Papam electo Auditor Pontificius, & continuato fortunæ afflatu poſt Pancirolli Cardinalis obitum Pro-Datarius nominaretur, tanti a Pontifice habitus, ut univerſæ Aulæ Pontificiæ, Olympiæ, ipſisque Papæ amicis, ac præcipue illis, qui ejus fortunam plurimum promoverant, ſeſe formidandum, ſoli autem Pontifici gratiſſimum redderet, ſpretoque Cecchino Cardinale Datario pro ſummo imperio Datariæ negotia expediret: Verum brevi tam effrænis arrogatæ auctoritatis intemperies in fædiſſimas ſacrati hujus tribunalis corruptelas, erumpebat, excuſſisque, quibus Maſcambruni cupi-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652. cupiditas refrænari potuiſſet, habenis concinnus ordo in fœdam confuſionem, juſtitia in venalitatem, & Sanctitas in publicam proborum offenſionem degenerabat; Maſcambrunus enim toto tempore, quo Datariæ officio fungebatur, turpiſſimas beneficiorum nundinationes, falſitates, & enormia ſcelera incredibili prorſus libertate, & impunitatis fiducia committebat: nunquam vero abominabilis ſcelerum enormitas magis patuit, quam dum Innocentius Papa anno priori per plurimos Menſes graviſſima detinebatur infirmitate; tum enim ſoli Maſcambruno liber ad eundem patebat acceſſus, qua opportunitate uſus, plures literas Apoſtolicas falſo conceptas ſummo Pontifici ſubſcribendas ſuppoſuerat: Accidit eo tempore, quod quidam Comes de Villa-Franca de Sodomiæ vitio inſimulatus, ut Luſitanæ Inquiſitionis Tribunal, ejusque ſeveritatem declinaret, Romam confugeret, ac profuſo largius auro Maſcambruni Pro-Datarii patrocinium imploraret: Hic ergo confeſtim libellum ſupplicem, ſimulque adulterinum conficit diploma Pontificium, quo Innocentius Papa hanc cauſſam a Luſitano Inquiſitionis Tribunali ad ſe evocans, illam laico Judicio committere dicebatur, hocque reſcriptum Maſcambrunus

brunus solito suo artificio Pontifici subscribendum tradidit: Enimvero adulterinum hoc diploma, priusquam enormis hæc falsitas fuisset detecta, nondum Roma in Lusitaniam fuerat transmissum, illius tamen notitia jamjam in hoc Regnum pervenerat, non sine maxima Lusitani tribunalis indignatione, eoquod ex plurium Pontificum privilegio Inquisitioni Lusitanæ judicialis cognitio causſæ, quæ ex Sodomiæ crimine oritur, semper fuisset reservata. Augebatur insuper indies Romæ rumor de insolito hoc Pontificio favore, in cujus suspicionem trahebatur Mendesius Curiæ Romanæ Prælatus patria Lusitanus; hujus tamen innocentiam vindicare nitebantur ejusdem amici, vehementius quoque apud summum Pontificem desuper querebatur quidam Jesuita Lusitaniæ Assistens: Horum querelis tandem e somno excitatus Pontifex, Cardinali Cecchino Datario negotium dedit, ut in tanti sceleris auctorem inquireret: frustranea tamen erat hujus Cardinalis solertia, eoquod Mascambrunus hoc Breve nequaquam in Datariæ Curia, sed in alio Officio, quod *contradictorium* appellant, per Josephum Brignardellium hominum venalem expediri curasset: Habita vero hac notitia Brunenghius prælati Officii Præses con-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A.C. 1652.

confictum hoc diploma Brignardellio, & Nicolao Gour, qui illud descripsit, necnon Mascambruno tum præsenti exhibuit, & facti rationem ab eis petiit: ceteris vero tacentibus, solus Mascambrunus ferrea sane frontis orisque pervicacia, ipso etiam Deo in testem vocato asseverabat, appositum chirographum nec suum esse, nec Pontificis, sed malitiosa imitatione adulteratum: Insuper, ut omnem a se suspicionem amoveret, studiosa sollicitudine in hoc Breve ejusque fabricatorem indagari postulavit, ac ipsemet unacum Brignardellio in ipsa Dominicæ Nativitatis nocte ad Didacum de Sossa Canonicum Lusitanum, in cujus ædibus hæc Bulla reperiebatur, curru contendit, hunc-que Canonicum decennali carcere plecti & Brunenghium custodiæ dari curavit, clandestinam vero fugam Brignardellio suasit, postea intrepide summo Pontifici spurium hoc Breve exhibuit, atque ementito Zelo sceleratos ejusmodi falsarios extrema legum severitate castigari petiit. Aliorum exitio, & complicis fuga delituisset Mascambruni iniquitas, nisi Deo ita disponente supplex libellus fuisset a Brunenghio Præside repertus, ex quo vera summi Pontificis subscriptio fuit detecta: Sub idem tempus Farnesius Urbis Romanæ Guber-

nator,

nator, qui Brignardellium ante fugam suam per plures horas cum Mascambruno contulisse, eumque de pluribus aliis artibus perversis, dolis & fallaciis insimulari compererat, mox Papam convenit, & Mascambrunum custodiri petiit: Hunc vero Pontifex accersiri jussit, ac verbis oppido asperis minisque vehementer objurgavit, qui etiam confestim supplex ad Papæ pedes prostratus, veniam precabatur, atque expertæ ipsius indulgentiæ & Rossanæ Principis patrocinio confisus, etsi ad celerem fugam ab amicis suis esset stimulatus, intrepide ad consuetam Congregationem in ædibus Pamphilii Cardinalis habitam die vigesima Januarii accessit, tertia autem post die ex ædibus suis ad carceres novos deducebatur, ubi crebro examini subjectus, accusabatur, I. quod libellos supplices a Pontificibus jam subscriptos, necnon Apostolica diplomata, & præcipue Bullam Urbani VIII. circa Ecclesiam Collegiatam in Firmana urbe recens erectam adulterasset, immutasset, additisque clausulis concessiones Pontificias ad alienum sensum detorsisset II. Plures libellos supplices, & literas, quibus alios titulos & summaria a materiis intus contentis diversa præfixisset, summo Pontifici subscribendas obtruserit,

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

ferit, & pro arbitrio ſuo Pontificias gratias & indulta fraudulenter extorſiſſet. III. Multa ſcutorum millia ſæpius Officio de componendis Miſſarum obligationibus ſubtraxiſſet, ac ſibimet vendicaſſet. Enimvero Maſcambrunus pro ea, qua præditus erat, forenſium cauſſarum peritia, ingenii ſagacitate, & linguæ promptitudine variis artibus, effugiis & jactato ipſius Pontificis conſenſu & ſcientia hæc accuſationum capita eludere nitebatur: Nihilominus cum in literarum Apoſtolicarum falſitate ſeſe maximis, plurimisque criminibus implicaſſe, & in ſuo munere omnino Pontificis famæ, debitæ rectitudinis, fideique oblitum, ac propriæ avaritiæ & pecuniæ cumulandæ addictum fuiſſe, pene innumerorum teſtimoniis convictus eſſet, & inſuper Brignardelius & alius perpetratæ fraudis conſcius e fuga Romam deducti crimen faterentur, Maſcambrunus poſt trimeſtrem carcerem, cauſſamque accuratiſſime diſcuſſam, & diuturno examine ventilatam ſuo primum officio exutus, demum Judicum ſententia ad laquei ſupplicium in ponte S. Angeli ſubeundum damnatus eſt. Hanc tamen ſeveritatem ſummus Pontifex temperans indulſit, ut privatim in carceris foro capite plecteretur. Ergo ex carcere ſuo ad Eccle-

Ecclesiam sancti Salvatoris in Lauro deducitur; ubi ab Apostolico Pontificii Sacelli Sacrista juxta ritum Ecclesiasticum Sacerdotii dignitate & vestibus Sacris spoliatus, inter lictores medius ad carceres rursus conducebatur, altera die capite imminutus, cujus corpus per quatuor horas palam in ponte S. Angeli toti urbi spectandum exhibebatur, ut violata fides, corrupta Justitia, & profanata Tribunalium Sanctitas in Romanorum, exterorumque animis per publicam vindictam, & hujus prævaricatoris supplicium restauraretur: Jam antea Guido Canonici Mascambruni Nepos die vigesima tertia Januarii captus, cunctisque suis bonis ærario addictis ad triremes fuit condemnatus, & Octavius Canonici ejusdem Mascambruni frater Collegiatæ ad S. Eustachium Archipresbyter ad carceres cum pluribus aliis ejusmodi fraudum conscius raptabatur. Sæc. XVII. A. C. 1652.

## §. V.

## *Sinensis Imperatoris Legatio ad Innocentium X. Papam decreta.*

Jam ab aliquot annis in Sinarum Imperio Christi fides tantis per adversa etiam accessionibus quotidie increscebat, ut in magna hujus Regni parte plures *Tulden. Hist. temp. l. 2. Briet. Annal. Mund. ad hunc ann.*

Sæc. XVII. A. C. 1652.

ædes Christiano ritu sacratæ, multaque doctrinæ Catholicæ numerarentur gymnasia, in quibus veræ fidei præcepta idiomate hujus gentis, literisque commendata passim edocebantur: Rem Christianam insuper haud parum promovebat Jungliæi Sinensis Imperatoris Mater, quæ unacum primogenito filio suo Constantino, & Achile Panga Eunuchorum Principe jamjam sacri fontis ritibus inaugurata Christi nomen Religioso cultu palam profitebatur. Horum impulsu Martinus Martinius Societatis Jesuiticæ Sacerdos hoc anno Romam Legatus venit, ut summo Pontifici filiale obsequium præstaret, eumque de fidei Christianæ progressibus certiorem redderet. Erat quidem ipsemet Jungliæus Imperator nondum Baptismi Sacramento autoratus, cum autem Viris Apostolicis nequaquam infestus esset, illum quoque veræ fidei mysteriis imbuendum, ac Christianis aquis eluendum fore, spes haud infima affulserat, dummodo a Tartarorum seu Scytharum irruptionibus liber esset; horum enim Imperator Xunchius nomine, Quandungensem Provinciam cum valido agmine invasit, omnemque late regionem suæ subjecit potestati ac Pekingæ sedem suam collocavit. Quocirca Sinarum Imperator unacum Filio, & Matre, aliis-

aliisque Christianis ex Metropoli sua, Chadkinga nomine, indeque e continenti in altum mare profugere cogebatur, ut vitæ suæ salutique adversus tam potentes hostes prospiceret. Sæc. XVII. A. C. 1652.

Eodem hoc anno in Africa Rex Monomotapæ unacum Conjuge sua & Filio primogenito, opera PP. Dominicanorum sese Christianorum sacris addixit, qui in sacro fonte Dominicus appellabatur: Reginæ autem nomen Ludovicæ, & Filio nomen Michaelis placuit; qui etiam postremus spreto postmodum Regno, amplexus S. Dominici institutum, studiisque insigni cum laude absolutis Theologiæ Magister creatus, totum sese in promovenda Cafrorum, suorumque popularium conversione impendit.

## §. VI.

## *Imperii comitia a Ferdinando III. Cæsare Ratisbonæ indicta.*

Habebatur hoc anno Francofordiæ Conventus, in quo Franconici, Suevici, & utriusque Rhenani Circuli Oratores inter se convenerant, ut Hispani Francodalia die vigesima quarta Aprilis & Palatini Hailbruna biduo post excederent, & utramque civitatem pristinis suis possessoribus integre relinquerent: quoniam vero Principum nonnulli *Tuld. Hist. temp. l. 1.*

Sæc. XVII. A. C. 1652. de Weſtphalicæ pacis articulis haud integre adimpletis quererentur, Ferdinandus Imperator die vigeſima ſeptima Aprilis comitia ſub finem Menſis Octobris Ratisbonæ habenda indixit, quæ tamen motis ſubinde obſtaculis nonniſi Menſe Decembri initium ſumpſere: Interim vero Imperator, ut cum ſummis Germaniæ Proceribus prius communicato conſilio de controverſis negotiis deliberare poſſet, Pragam die tertia Julii contendit, decretisque Legatis Bavarum, Moguntinum, Trevirenſem, Palatinum & Saxonem Electores eo convenire rogavit, pro ſua autem, qua eminuit, religione die decima quarta Auguſti publicam ſolemnemque decrevit ſupplicationem, cui necnon decantatis litaniis ipſemet ſingulari pietatis ſtudio interfuit, ut ceteros omnes ad communes preces, Deumque placandum exemplo ſuo incitaret: Pridie autem in Templo, quod Cæſar Patribus Carmelitis Diſcalceatis in nova Pragenſi civitate recens ſuo ære exſtruxerat, præſentibus Harracho Cardinale, totoque Clero primum poſuit lapidem, eademque die prandium in cænobio eorumdem Patrum ſumpſit. Poſtmodum die vigeſima octava Septembris Palatinus, & die ſexta Octobris Moguntinus, necnon Joannes Georgius Saxo-

Saxo die decima quarta Novembris & sequenti die Brandeburgicus Electores Pragam venere. Aderant quoque Hispaniæ & Daniæ Regum Oratores: His una congregatis Moguntinus & Carolus Casparus Trevirensis Archiepiscopi Electoralem unionem pro more coram Saxone Electorum seniore juramento firmarunt: id quoque Brandeburgicus in reditu Dresdæ præstiterat, qui etiam summa contentione apud Cæsarem egerat, ut sibi a Christina Sueciæ Regina, prius quam illa ad Imperii fidem admitteretur, de ulteriore Pomerania satisfieret. Postulabat insuper, ne Ratisbonam ad Imperii comitia Oratores Reginæ vocarentur: Actum denique de pacis executione, & eligendo Romanorum Rege; cum autem hæc negotia ab Electoribus ad comitia Ratisbonensia rejicerentur, tres Electores Ecclesiastici, necnon Daniæ Regis, & Electoris Brandeburgici, Leopoldi Archiducis, Neoburgi, Wirtenbergæ, Episcopi Frisingensis, & liberarum Urbium Oratores eo contenderunt: Osnabrugensis vero & Paderbornensis Antistites, necnon Badensis Marchio ipsimet aderant: His comitiis Cæsar initium fieri voluit, indictis quadraginta horarum precibus, ut Deus Optimus Imperii, Cæsarisque rebus propitius esse

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

vellet: nec tamen illico capita deliberanda proponebantur, partim quod annus jamjam ad finem vergeret, partim quod Brandeburgicos inter & Suecos adhucdum lis circa fines & Pomeraniæ vectigalia ferveret.

## §. VII.

## *Novæ Turcarum invasiones in Hungariam.*

*Ortel. contin. chron. p. 166. Tuld. Hist. temp. l. 1. pag. 27.*

Quantumvis Turcæ anno priori a Venetis maritimo prælio ingentem cladem perpessi essent, nihilominus hoc anno, insuperhabita firmæ pacis pollicitatione per suos Legatos Viennæ facta, crebris irruptionibus Hungariam infestarunt, ac Schemicium usque excurrentes, ex suburbiis multos Christianos in diram servitutem unacum opima armentorum præda abstraxere. Prospero insuper hoc populationis successu animati, cum valido agmine Neosolium intercipere parabant, tempestive autem Lesleus, Franciscus, Thomas, & Caspar, omnes ex generosissima Esterhasiorum familia, selecto milite eos adoriuntur, primoque impetu in fugam agunt: cum vero hi incautius, longiusque abrepti hostem insequuntur, a bis mille Turcis, qui in insidiis latebant, cincti post acre certamen una-

unacum ſuorum potiſſimis trucidati ſunt, ceteris omnibus captis. Accurrerat equidem Adamus Forgatſius Neoſolii Gubernator, aſt numero longe impar non ſine clade retrocedere cogebatur: Nec tamen Turcis incruenta erat hæc victoria; ex ipſis enim cecidere octingenti, atque inter eos ſex Budenſis Provinciæ Præfecti, & tres prætorianæ cohortis Duces. Paulopoſt Turcæ corraſis undique copiis Sendreum, Butinequum & Giesgoviam expugnarunt, incenſisque pomæriis incolas, militesque nullo ſexus, formæ aut ætatis diſcrimine unaomnes aut jugularunt, aut pro captis abduxere: continuata demum rabie Sezinum urbem concubia nocte interceperunt, unoque miſcentes interitu obvios quosque, prout quemque de Chriſtianis caſus infauſtaque ſors in furentium manus dederat, paſſim gladiis, ſclopis, & haſtis interemerunt. Tot ſuorum calamitates miſertus Imperator Ferdinandus III. Buchemium Comitem cum valido exercitu Comoram emiſit, & pro tutandis Hungariæ finibus ingentem pecuniæ vim Auſtriacis ſubditis imperavit; non enim a Polonis militum aut pecuniarum ſubſidia ſperare poterat; ipſemet enim Joannes Caſimirus Poloniæ Rex gravi bello a Coſakis Tartarisque premebatur, ſe-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

ditionem movente Pogdano Chmnelnicio, qui Coſakos profligatiſſimum hominum genus ex Lithuanis Sarmatisque conflatum ſibi ſacramento addixit, junctisque ſibi Tartaris, eorumque Chamo Polonos primo victores, paulopoſt commiſſo ad Boriſtenem infauſto prælio fudit, fugavitque: Hac victoria demum elati Coſaki rurſus e latibulis ſuis in Valachiam erupere, hujusque Provinciæ Principe magna pecuniæ vi multato, in Podolia Caminieckam arte, natura, & obſeſſorum virtute munitiſſimam urbem ſepties, incaſſum tamen, expugnare moliebantur: Ea res ita perculit Regem, ut convocatis rurſus ad arma Nobilibus Varſoviæ comitia indiceret, in quibus Regi pecuniarum ſubſidia pro retundendis hiſce rebellibus, & tutandis Poloniæ finibus omnium judicio neceſſaria decernebantur.

## §. VIII.

## *Philippi Chriſtophori Trevirenſis Archiepiſcopi & Electoris obitus.*

*Briet. Annal. Mundi ad hunc ann.*

Hoc item anno Philippus Chriſtophorus a Soteren Trevirenſis Archiepiſcopus, & Elector die ſeptima Februarii anno ætatis ſuæ octogeſimo ſeptimo, Electoratus vigeſimo nono, & Spirenſis Epiſcopatus quadrageſimo ſecundo Tre-

Treviris deceſſit. Hic toto regiminis ſui tempore quamplurimas adverſitates, æmulorum inſectationes, captivitatem, corporisque & animi afflictiones, imperterrita tamen mente ſuſtinuit, variisque Canonicorum ſubditorumque controverſiis implicitus, quietem quam vivendo habere non potuit, tandem moriendo pene mortis ſuæ ignarus obtinuit; pridie enim ante Bachanalia die, quo ejus Aulici epulis & lætitiis pro more indulgebant, repente expiravit, quin Confeſſarius eidem adhuc ſibi præſenti aſſiſtere potuerit: nec tamen omnino imparatus ad extremam hanc luctam acceſſiſſe videtur; triduo enim ante obitum ſuum ſacra adhuc Exomologeſi, & SS. Euchariſtiæ Sacramento præmunitus, mortis inſidias antevertit. Sæc. XVII. A. C. 1652.

## §. IX.

## *Synodi Ruræmundenſis, Monaſterienſis, & Hildesheimenſis decreta.*

Poſtquam Andreas Cruſenius Ruræmundenſis Epiſcopus ſuam Diæceſin luſtraverat, ac pleraque in prioribus Synodis ſalubriter conſtituta, temporum injuria, animique ad vetita proclivitate minus religioſe obſervari animadverterat, hoc anno die vigeſima tertia Septembris Synodum habuit, in *Harz. Concil. Germ. tom.* 9.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

qua priores Conſtitutiones innovaturus, præprimis Domus Dei decorem ſummopere commendabat, præcipiens, ut SS. Sacramentum in tabernaculo bene ornato, pyxide & ciborio nitidis aſſervetur, & nonniſi in neceſſitate, & ſumma paupertate Eccleſiæ, calix ſtanneus toleretur, ſæpius tamen mundetur, nec etiam Baptismus extra Eccleſias Parochiales conferatur, exceptis caſibus in jure permiſſis. Præcepit etiam, ut confeſſionalia, quæ nimis prope ſummum Altare erant, ad Eccleſiæ navem, vel alium locum commodiorem transferantur. Monuit etiam Paſtores, ut non ſint difficiles in licentia concedenda ſuis Parochianis, ut confiteantur alteri Sacerdoti ſæculari vel Regulari approbato. Nullo autem modo permittendum cenſuit, ut Catholici copulentur cum hæreticis; licet enim ejusmodi matrimonia in terris, ubi Catholici mixtim vivunt cum hæreticis, permittantur, quia tamen hæc libertas in ditionibus Regis Catholici non viguit, hinc nullos niſi confeſſos & communicatos & quidem ſub Miſſa copulari permiſit; prohibuit denique, ne ſupplicationes publicæ cum armis & bombardis, aliisque ejusmodi diſtractionibus celebrentur.

Eodem

Eodem anno die decima nona Octobris Cstriſtophorus Bernardus a Gallen Monaſterienſis Epiſcopus in eadem urbe, in qua paulo ante Imperii pax confecta erat, nunc quoque Eccleſiæ decorem ſalutaribus decretis reſtaurare decrevit, celebrata hanc in rem Synodo Diæceſana, in qua præcipue Clericos admonuit, ut a ſuſpectis mulieribus, ebrietate, luſu, ſimonia, aliisque vitiis ſerio abſtineant, ne Proteſtantes, quibuscum converſari coguntur, Catholicis exprobrent, quod Cleri & Paſtorum vita ac mores cum doctrina, & fidei confeſſione parum concordent: Eapropter omnes Clericos hortabatur Epiſcopus, ut ad morum emendationem in præcedentibus Synodis toties ſtatuta diligenter obſervari velint. Sæc. XVII. A. C. 1652.

Denique Maximilianus Henricus Colonienſis Archiepiſcopus, ſimulque Hildesheimenſis Antiſtes die duodecima Aprilis hoc anno ſuam habuit Synodum, in qua ſanctiones pro reformatione in prioribus Conciliis factas collegit, & confirmavit.

## §. X.

## *Diverſæ Sacrarum Congregationum Conſtitutiones.*

Sum-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

*Decis. SS. Congr. Episc. Rit. & Imm.*

Summo Pontifice Innocentio X. graviter decumbente, hoc anno nonnisi duæ emanarunt Constitutiones, in quarum una, fors occasione infausti Mascambruni, die septima Februarii interminata anathematis pœna prohibitum, ne Romanæ Curiæ Judices transumpta supplicationum pro beneficiis Ecclesiasticis aliisque gratiis nec etiam literas & mandata de adipiscenda possessione ejusmodi beneficiorum, concedant, antequam literæ Apostolicæ desuper fuissent expeditæ: Præcepit insuper Pontifex, ut in Italia supprimantur Conventus, in quibus ob exiguum Religiosorum numerum Regularis disciplina observari nequit. Die autem vigesima sexta Aprilis sacra Episcoporum Congregatio decidit, quod Pileus Episcopi debeatur Ecclesiæ, ubi jacet ejus Corpus, non autem Cathedrali: pariter S. Concilii Congregatio declaravit, quod Episcopus non valeat cogere Clerum totius Diœcesis, ut interfit supplicationi in die Corporis Christi: decisum quoque legitur die secunda Augusti a S. Episcoporum Congregatione, quod Curatus non possit esse Monialium Confessarius, si exinde Cura notabiliter pateretur, nec Pœnitentiarius valeat occupari a Capitulo in Missionibus vel aliis, per quæ distraheretur a Confessionibus

nibus in Ecclesia excipiendis, saltem in diebus Dominicis & festivis. Censuit quoque die septima Septembris S. Concilii Congregatio, quod in Ecclesia Collegiata non possit absque Sedis Apostolicæ licentia asservari SS. Eucharistiæ Sacramentum, nisi sit Parochialis. Denique Episcoporum Congregatio die octava Novembris statuit, quod non modo Puella vel Vidua, quæ ad suscipiendum habitum temere ingreditur, sed etiam Abbatissa illas suscipiens, incidant in censuras: de cetero autem Monialium confessionalia ita sint tecta, ut ab aliis confessiones audiri non possint.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

## §. XI.

## *Hieronymi Verospii Cardinalis extrema.*

Ex Purpuratis, qui hoc anno obiere, nonnisi tres occurrunt; & quidem primo decessit Hieronymus Verospius patria Romanus, qui Doctoratus lauream emeritus ab Urbano VIII. juvenis adhuc in Rotæ Romanæ Auditorem renuntiabatur; cum autem inter ceteros doctrina, pietate, aliisque virtutibus emineret, Romana etiam Purpura, & postmodum Auximana Ecclesia ab eodem Pontifice honorabatur: demum vero

*Tuld. Hist. temp. l. 1. Ciacon. in vita Urban. VIII.*

Sæc. XVII. A. C. 1652. vero die decima quinta Januarii obiit sepultus in Episcopatus sui Ecclesia.

## §. XII.

## *Marcellus Lantes Cardinalis mortuus.*

*Ciacon. in vita Pauli V. tom. 4.*

Ejusdem anni die vigesima nona Aprilis idem æternitatis iter Romæ ingressus est Marcellus Lantes pariter patria Romanus, qui a Clemente VIII. Cameræ Apostolicæ Auditor, a Paulo V. Presbyter Cardinalis & Tudertinus Episcopus nominabatur: Enituit in hoc Cardinale ingens promovendi Divini cultus studium, quo incitatus Clericorum Seminarium, Franciscanorum Ecclesiam unacum Cœnobio, Templum S. Mariæ apud Portam Angelicam, & vicinum Monasterium præter Ecclesiam & Monasterium Monialium Carmelitarum Discalceatarum suo ære aut erexit, aut promovit: Templum quoque S. Mariæ in Foro boario amplius exornatiusque, necnon domum pauperum S. Sixti, Xenodochium Fratrum Misericordiæ in Insula Tyberina, & Palatium Episcopale unacum Seminario in urbe Veltrensi exstrui curavit, ac proventibus auxit, maximamque suarum opum partem in pauperes effudit.

§. XIII.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

## §. XIII.

## *Julii Romæ Cardinalis obitus.*

Poſtremus denique erat Julius Roma, nobilis Mediolanenſis, qui literis apprime excultus, a Paulo V. Romam evocabatur, atque ab eodem Pontifice *Conſiſtorialis*, ut vocant, Advocatus, poſtea Burgheſianæ Familiæ Cauſſidicus, ac demum utriusque Signaturæ Referendarius, pluriumque urbium Gubernator renuntiatus eſt: cum autem publicis hiſce officiis mira integritate fungeretur, paulopoſt Romana Purpura, necnon Epiſcopatu Lauretano & Recinetenſi donatus eſt, demum ad Tiburtinam Eccleſiam translatus, ubique ſuæ munificentiæ, pietatisque monumenta reliquit. Floruit præcipue Julius temperantiæ, pudicitiæ, æquitatis, ac Religionis ſtudio. Tandem vero die & hora, qua natus eſt, decima ſexta Septembris anno ætatis ſuæ ſexageſimo octavo Romæ deceſſit. *Attichy hiſt. Card.*

## §. XIV.

## *Res Romæ in cauſſa Janſeniana geſtæ.*

Jamjam die quinta Decembris anni prioris Brouſſeus, Delalane & Angranus, *Hiſt. des cinq Prop. Janſeniſ. Hiſt. Brov. pag. 47.*

Sæc. XVII. A. C. 1652.

granus, quos undecim Galliarum Episcopi pro tuendis quinque Janſenianis propoſitionibus deputaverant, Romam advenere: cum autem Brouſſeus propter ægritudinem in Gallias reverſus eſſet, in ejus locum Pater Desmareſius & Maneſſierus ſubmiſſi die quarta Maij anni ſequentis Romam ingreſſi ſunt. Hos primum die vigeſima quarta ejusdem anni & Menſis Hallierus, Lagotus, & Joyſelius ab octoginta octo Epiſcopis eo ablegati ſequebantur, nihilominus tamen ad nuperas Præſulum literas Innocentius jamjam die vigeſima Aprilis anni prioris primam habuit Congregationem, in qua Cardinales primo inter ſe, poſtea cum ipſis Conſultoribus nominatis rem ſecreto ventilarunt, tandem decernentes, cauſſam eſſe repetendam ab examine eorum, quæ in cauſſa Baii antea fuiſſent agitata: quamvis autem Janſenianis Deputatis hæc Congregatio non fuiſſet denuntiata, nihilominus hi vix Romam appulſi, die vigeſima prima Januarii hoc anno unacum Santamoreo Doctore Papam rogarunt, ut hæc controverſia partibus tum voce tum ſcriptotenus auditis, omnibusque Scripturis mutuo communicatis, habitisque deſuper diſputationibus, uti in Congregationibus de Auxiliis factum, diſcuteretur: idem quoque petebant, Ordinis Præ-

Prædicatorum & Auguſtinianorum præpoſiti Generales, oblato hanc in rem libello ſupplici: verum his repoſuit Pontifex, quod Janſenii libro per Urbanum VIII. jam damnato, ſublatisque difficultatibus contra ejusdem Pontificis Bullam motis nil ſuperſit, niſi ut eidem omnes obtemperarent: nullatenus vero de auxiliis quæſtiones reſuſcitare, aut illarum Congregationum normam imitari, expediret, de cetero autem Auguſtini doctrina in tuto eſſet, dummodo illa ab utraque parte juxta Eccleſiæ ſenſum intelligeretur: Diſplicuit hoc Pontificis reſponſum pro tuendo Janſenio deputatis Oratoribus, qui per Franciæ Regis Legatum ſummo Pontifici die vigeſima tertia Februarii ſupplicem obtulerunt libellum, in quo inter cetera declarabant, ſe duntaxat impugnare gratiam Moliniſticam libero arbitrio ancillantem, propugnare autem gratiam efficacem in notis hiſce quinque propoſitionibus, de cetero nil ſibi curæ eſſe de Janſenio, ejusque libro: Poſtea hi MenſeMartio ſingulosCardinales & S. Officii Conſultores viſum ibant, qui tamen hos Deputatos minus integra fide rem gerere cenſebant, eoquod ſub ſpecioſo gratiam ſufficientem Moliniſticam impugnandi, & Thomiſticam efficacem defendendi obtentu efficacem

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652.

gratiam in Janſenii ſenſu, id eſt, gratiam victricem per ſuperiorem ac relativam delectationem tueri adlaborarent; ne vero privatum ſuum judicium ſequi viderentur, die undecima Julii Roma Cardinalis hoſce Deputatos & poſt octiduum Epiſcoporum Oratores adeſſe juſſit, eisdem declarans, quod ſummus Pontifex pro diſcutiendis quinque propoſitionibus peculiarem inſtituiſſet Congregationem, in qua tam hi, quam illi ſuarum rationum momenta circa præſentem controverſiam ſcriptotenus exhiberent, ut ſummus Pontifex illa diſcutere, ſuumque deſuper judicium ferre poſſet: Haud cunctanter Cleri Gallicani Oratores ſuas tradiderunt rationes, Janſeniani vero Deputati duo exhibebant ſcripta, in quorum primo cuncta, quæ circa hoc negotium a prima Julii anno 1649. usque ad undecimam ejusdem Menſis, hujusque anni geſta fuiſſent, enarrantes petebant, ut quinque propoſitiones in ſenſum Auguſtinianum, & erroneum diſtinquerentur, in altero autem ſcripto S. Auguſtini doctrinam univerſæ Eccleſiæ auctoritate confirmari oſtendebant.

## §. XV.

## *Congregationes in hac controverſia habitæ.*

Inte-

Interim Roma Cardinalis die decima sexta Septembris mortalitatem exuit, cui Cardinalis Spada subrogatus, tanquam institutæ Congregationis Decanus undecim Consultores ad suas ædes die vigesima quarta Septembris convocabat, eisque deliberandum proponebat, utrum præfatæ propositiones, prout spectantur in semetipsis ac prout ipsæ per se sonant, vel prout in Jansenii libro jacent tam quoad verba, quam quoad verborum vim, & sententiam sint discutiendæ: cum autem Franciæ Episcopi in suis literis hanc controversiam ex Jansseniani libri doctrina exortam fuisse retulissent, hinc Cardinales deputati censuerunt, has quoque propositiones ex Jansenii libro juxta ejusdem Jansenii sensum, ab illis vero, quibus hic liber ad manus non est, illas prout juxta terminorum sensum sonant, esse dijudicandas. Verum Episcoporum Deputati insuper instabant, ut singulæ hæ propositiones relative ad Jansenii librum, utpote unicum controversiæ fontem, suis censuris perstringerentur. Annuit horum votis Cardinalis Spada, & quidem propositio prima in Sessionibus die prima, octava & trigesima Octobris, necnon die sexta & decima tertia Novembris discutiebatur, circa secundam vero propositionem

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652. celebratæ fuerunt tres Seſſiones die decima octava, vigeſima, & vigeſima quinta Novembris: denique de propoſitione tertia jam die vigeſima ſeptima agi cæptum, illiusque examen die ſecunda, quarta, nona & undecima Decembris fuit continuatum. Tandem vero quarta propoſitio die decima ſexta, decima octava & vigeſima tertia ejusdem Menſis examini ſubjecta eſt. Interim Janſeniani Oratores apud Pontificem & Cardinales Deputatos rurſus inſtabant, ut controverſia mutuis ſcripturis & publicis diſputatiouibus diſcuteretur: ad quæ ſummus Pontifex per Cardinalem Spadam reſpondit, quod ipſi in proxima Congregatione die vigeſimo ſeptimo Januarii habenda comparere poſſent: Verum hi diſputandi copiam ſibi denegari haud ignari, repoſuere, quod rem aliter quam diſputando agere, prohibiti eſſent, atque ab Epiſcopis in mandatis haberent, ut futuræ definitioni, ſi ad præſcriptas Eccleſiæ leges non conderetur, ſed ab Albizio aliisque a Jeſuitarum nutu pendentibus Viris præcipiti judicio fieret, non obtemperarent: Enimvero præfatus Cardinalis, propoſito Congregationum de auxiliis exemplo ejusmodi diſputationes ad decidendam controverſiam nec utiles, nec convenientes eſſe expo-

expoſuerat, nihilominus hi ſuo petito firmiter inſtiterunt: E contrario autem Epiſcoporum Deputati oblatam colloquii copiam gratanter acceptarunt: paulopoſt tamen ceteri Franciæ Oratores Romæ Divi Auguſtini opuſcula typis edi curarunt, ut ea Patris Franciſci Annati Jeſuitæ libro opponerent. Sæc. XVII. A. C. 1652.

## §. XVI.

## *Quorundam Scriptorum Catholicorum obitus.*

Ex pluribus Scriptoribus Religione Catholicis nonniſi ſequentes adducere, operæ pretium exiſtimavimus, atque inter illos primus occurrit Felix Cantelorius utriusque Signaturæ Referendarius, qui narrationem concordiæ inter Alexandrum III. Papam, & Fridericum I. Imperatorem, necnon indicem legalium Authorum materias tractantium, de præcedentia & ſocietatibus Officiorum, de Præfecto Urbis, genealogiam familiæ Comitum Romanorum, Elenchum Cardinalium, genealogiam Mathildis Comitiſſæ, pluraque alia typis vulgavit, obiitque Romæ die vigeſima octava Septembris anno ætatis ſuæ ſexageſimo tertio. II. Rolandus Hælant Ciſtercienſis edidit Normam Superiorum Regularium ad recte *Dupin. Bibl. des Auth. du Siecl. XVII.*

Sæc. XVII. A. C. 1652.

gubernandum, ſpeculum veræ converſionis ad vitam religioſam, tractatum de mortificatione & remediis paſſionum, & libellum de prudentia & diſcretione Confeſſariorum Sanctimonialium. III. Joannes Maria Caſtillenti Minorita ſcripſit Seraphicam Theologiæ moralis Polyantheam. IV. Petrus de Caſaneuve Monachus, qui publici juris fecit librum de inſtitutione Nobilium, Puerum Jeſu, vitam S. Edmundi Regis, Cataloniam Gallicam, & alia quamplurima opuſcula. V. Dionyſius Petavius Jeſuita, qui eruditum opus ſcripſit de doctrina temporum, & rationarium temporum: notis etiam illuſtravit opera Epiphanii & Syneſii, cujus aliquam epiſtolam adeo difficilem cenſuit, ut ſe eam intelligere nequiviſſe, ingenue faſſus ſit: imprimi quoque curavit Nicephori Breviarium Hiſtoriæ, ubi plura Libri V. capita, quæ in Auguſtiniano Manuſcripto defecerant, invenit, & unacum Hiſtoriæ Sæculi VII. & VIII. compendio edidit. Celebratur præcipue ipſius opus de Theologicis dogmatibus, in quo ſecluſis Scholaſticis quæſtionibus dogmata ex Conciliorum & Patrum doctrinis explanavit, inſimulatur tamen ab aliquibus, quod plurima ex Auguſtini Oregii Theologia poſitiva deſcripſerit. Edidit inſuper paraphra-

ſin

sin Psalmorum & Canticorum, Diatriabam de potestate consecrandi, paraphrasin in Ecclesiasten, & præter plura alia, Miscellaneas exercitationes adversus Salmasium sub ementito nomine Antonii Kerkoetii Aremorici. Decessit Petavius Parisiis die undecima Decembris annos natus sexaginta novem. VI. Jacobus Sirmondus itidem Socius, qui sub nomine Jacobi Cosmæ Fabritii edidit Notas stigmaticas ad *Magistrum triginta paginarum*, seu Edmundum Richerium. Collegit quoque omnia Franciæ Concilia, carpitur tamen a Petro Aurelio, quod Canonem II. Concilii I. Arausionensis ita reddiderit: *Ut non necessaria habeatur repetita charismatio*, cum tamen in antiquioribus editionibus particula *non* omissa legatur. Scripsit etiam censuram de suburbicariis Regionibus, collectanea Anastasii Bibliothecarii, Historiam publicæ pœnitentiæ & de Azymo, opera Theodoreti, Historiam prædestinatianam, Historiam S. Caroli Flandriæ Comitis & Leonis X. præter plura veterum Scriptorum opera, quæ notis illustravit, & veluti ex oblivionis pulvere extraxit. Obiit die septima Octobris anno ætatis suæ nonagesimo tertio. VI. Franciscus de Lugo ex eadem Societate scripsit commentaria in primam partem D. Thomæ, di-

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Sæc. XVII. A. C. 1652

ſcurſum prævium ad Theologiam moralem, quæſtiones morales de Sacramentis &c. VII. Nicolaus Lancitius Jeſuita, edidit opuſcula ſpiritualia, octo monita pro Nobilitate Polona, gloriam S. Ignatii, & tractatum de inditiis & gradibus profectus in virtutibus. VIII. Stephanus a S. Joanne Evangeliſta Bruxellenſis Carmelita Diſcalceatus edidit Hiſtoriam Antiſtitum, & Civitatis Ultrajectenſis præter Hiſtoriam ſeu crudele Martyrium V. Dionyſii, & Redempti Carmelitarum. IX. Ignatius a Jeſu ex eodem Ordine Miſſionarius in Oriente edidit narrationem originis, Rituum & errorum Chriſtianorum S. Joannis Baptiſtæ, & tractatum adverſus triginta quatuor errores eorumdem Chriſtianorum, typis ſacræ Congregationis de Propaganda Fide. X. Elias a Jeſu Anglus Carmelita Diſcalceatus elucubravit opus de antiquis Monachis Inſularum Britanniæ ſub primitiva Eccleſia viventibus, necnon ſex tomos ſub titulo *Anglia Sancta & Catholica* ſeu vitæ Sanctorum Britonum veterum & recentiorum.

## §. XVII.

## *Quidam Scriptores ex Proteſtantibus hoc anno defuncti.*

Præter

Sæc. XVII. A. C. 1652.

Præter hos ex Proteſtantibus quoque Scriptoribus nonnulli hoc anno denati ob ſuas lucubrationes celebrantur, atque inter eos præprimis Balthaſar Balduinus, qui edidit reſponſionem ad quæſtionem: *ubi vera Religio ante Lutheri tempora fuerit?* alium etiam librum vulgavit ſub titulo: *Papa & Papatus proprio gladio jugulatus.* II. Jeremias Reusnerus ſcripſit diſputationes de fato, præmiis & pœnis, hoſpitatione militari, exemptione Clericorum, & de conſuetudine, præter decadem controverſiarum juris. III. Jacobus Groſſius, edidit Triadem Propoſitionum Theologicarum, Antichriſtum Orientalem ex vaticiniis Propheticis, Anti-Primatum contra Papam, Vindicias Lutheri, Comparationem Germaniæ cum Nebucadnezare, & Currum Pacis ſpiritualis. IV. Jacobus Godofredus prælo ſubjecit ſua commentaria in Philoſtorgi Hiſtoriam Eccleſiaſticam, & in Tertullianum, ſcripſit quoque de interdicta Chriſtianorum cum gentilibus communione, de imperio maris, de electione Magiſtratus, & velandis mulieribus, præter alia juridica opuſcula. V. Claudius Salmaſius, edidit librum de Primatu Papæ, de regionibus & Eccleſiis ſuburbicariis contra Sirmondum, notas in Tertullianum de Pallio, confu-

*Witte Diar. Biogr. Ebert. Leor. erud. Hofmann. Lex. Freher Theatr. erud.*

Sæc. XVII A. C. 1653

tationem notarum larvati Theologi in dissertatione de Trapezitis, præter alia quam plurima sat erudita opuscula.

## §. XVIII.

## *Imperii comitia Ratisbonæ continuata.*

*Pufend. l. 3. §. 49. Pfanner l. 1. §. 7. & seq. Tulden. Hist. temp. l. 2.*

Inter præcipua, quæ in comitiis Ratisbonensibus agitabantur, negotia præprimis componebatur acrior contentio Suecos inter & Brandeburgicos; postquam enim Cæsar datis ad Sueciæ Reginam literis eidem denuntiaverat, quod Suecis nec investitura, nec suffragii, nec Sedis facultas in Imperii comitiis esset concedenda, nisi prius Electori Brandeburgico ulteriorem Pomeraniam reddiderint, Sueci quidem Cæsareo hoc decreto offensi, discessum e Ratisbonensi conventu simulabant, jactatis etiam belli minis: nihilominus tamen die decima octava Januarii habito Stetini Procerum conventu, omnis controversia fuit composita, & die decima sexta Junii Pomerania Brandeburgicis fuit tradita. Decisis quoque aliis controversiis Electores, postquam de modo & ordine sedendi, & procedendi in Collegio Electorali invicem transegerant, omnium consensu ineunte Mense Aprili, Romanorum Regem esse eligen-

eligendum decreverunt, ſimulque pro electionis loco Auguſtam Vindelicorum deſignarunt. Cum autem Ferdinandus III. Imperator Lutheranis in ſuis ditionibus nunquam liberæ ſuæ ſectæ exercitium indulgere vellet, veramque Religionem per Auſtriam in tantum reſtituiſſet, ut Communio nonniſi ſub una ſpecie ſumi permitteretur, omnesque, qui huic præcepto non obtemperarent, vel ſolum verterent, vel Catholicis aſſociarentur, exin nova inter ruſticos oriebatur ſeditio, cujus Primores die decima tertia Maij ex Auſtria inferiore Ratisbonam literas ad Imperatorem dederunt, in quibus petebant, „ut Cæſar „ab incæpta per Auſtriam reformatione „deſiſteret, & Proteſtantibus concede„ret, ut tum novis tum antiquis frui „poſſent Privilegiis; cum indignum „Chriſtiano Orbi videretur, ſi Judæis, „qui jure explodendi ſunt ab omnibus, „major libertas & quies indulgeatur, „quam Evangelicis puriſſimæ Chriſtia„nitatis cultoribus: illos autem in Im„perio tolerari, protegique, hos vero, „niſi mutent ſacra, Imperii finibus eli„minatos acriter diripi, & tantum non „ignibus ſubjici, notum eſſet: Cæſar „igitur clementiæ ſuæ memor, animo„rum tranquillitati, pacisque Religio„nis firmitati conſuleret, & Auguſtanæ „Con-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„Confeſſioni addictos utpote veros Chri„ſtianos non averſaretur, neque Impe„rio exigeret: ſed quantum fieri poſſet, „tueretur & foveret.„ Attamen Imperator hos Proteſtantes ad Osnabrugenſis pacis obſervantiam remittebat, ipſe vero die vigeſima Maij Ratisbona Auguſtam unacum Ferdinando IV. ejus Filio profectus eſt, ubi die trigeſima prima Maij idem Ferdinandus Bohemiæ Rex ab Imperii Electoribus in Regem Romanorum conſpirantibus in unum ſuffragiis eligebatur; quo facto omnes Imperii Ordines Auguſta Ratisbonam contenderunt, ubi die decima octava Julii novus Romanorum Rex a Joanne Philippo de Schönborn Moguntino Electore coronatus eſt, reclamante licet deſuper Electore Colonienſi, qui huic ſolemnitati ſtudioſe non interfuit, ut antiquum imponendi diadematis jus ſibi recens ereptum minus moleſte ferret. Præterea Principum nonnulli ægre ferebant Ferdinandi electionem certo nondum conſtituto modo, vivoque Imperatore factam, necnon Capitulationem, ut vocant, conficiendi jus ſolis Electoribus adjudicatum: inſuperhabita tamen illorum oppoſitione Imperator varias controverſias ex pace Weſtphalica exortas compoſuit, & hucusque in comitiis agitata & deciſa unacum Osnabru-

nabrugensi & Monasterienſi pacis instrumento confirmavit, quamvis Scipio Heius Apostolicæ Sedis Nuntius ac Pisanus Archiepiscopus adversus omnia ea, quæ tam in Westphalia quam Ratisbonæ in damnum Ecclesiæ Romano-Catholicæ decreta fuissent, palam reclamasset. Porro in iisdem Comitiis Poloni auxilia contra Cosaccos petebant, ob infirmam tamen Imperii conditionem repulsam ferebant, die denique quarta Augusti Eleonora Imperatrix a Moguntino Electore coronata est, rursus sese opponente Colonienſi Electore. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XIX.

### *Continuatæ Sessiones Romanæ in causſa quinque Propositionum Jansenii.*

Hoc item anno die decima tertia, decima quinta, & vigesima Januarii tres habebantur Sessiones, in quibus quinta Jansenii propositio ea profecto diligentia, qua major desiderari haud posset, fuit discussa; altera die habebatur Congregatio, cui tamen Jansenianí, licet sæpius a Cardinale Spada invitati, adesse noluerunt. Postquam die vigesima septima ejusdem Mensis Episcoporum Deputati, prout Cardinalis Spada eis

*Wadingh. defens. de l'Egliſ. Rom. pag. 415. Hiſt. des cinq. Prop. lib. 1. Vid. ſupra lib. 102. §. p. 777.*

Sæc. XVII. A. C. 1653. eis denuntiaverat, ad publicum Cardinalium & Consultorum consessum admissi fuere, ex illis prior Hallierus satis erudito sermone adversus Jansenii & sequacium doctrinam, mores & vitam perorabat, simulque de iis querebatur, quod Parisiis Sorbonam & Hibernos eorum sententiæ adversantes divexarint, atque ad Regium Senatum provocarint; tandem vero impense rogabat, ut Pontifex notas quinque propositiones condemnaret. Finita Hallieri oratione reliqui duo Oratores suas quisque rationes exposuere, atque in unica Sessione totum negotium absolverunt. His auditis Sessio sequens ad diem tertiam Februarii indicta est, qua Albizius Congregationis Secretarius Consultorum suffragia palam prælegit, ubi deprehensum, quod omnes in sensu Jansenii cunctas quinque propositiones perstrinxissent, exceptis Viscontio Augustinianorum Generali, Vincentio Candido, & Pretio Dominicanis, & Luca Wadingho, qui palam declararunt, quod Jansenium censuris notare haud vellent. Die autem decima quarta ejusdem Mensis Cardinalis Chisius Santamoreo objecit, quod spreto Pontificis interdicto ipse, ejusque socii in suis scriptis controversiam de auxiliis innovari sategissent: ad hoc autem respondit Santa-

Santamoreus, ſine hujus argumenti diſcuſſione de quinque propoſitionibus recte judicari haud poſſe, ſeque ſperare, Papam in diſputationis progreſſu de hujus diſcuſſionis neceſſitate convictum iri: petere autem, ut præfatæ propoſitiones non in *abſtracto*, ſed cum diſtinctione ſenſuum, & ſpectata ſubſtantia doctrinæ controverſæ notarentur: Sub idem tempus Pontifex omnia Conſultorum ſuffragia, cunctaque in hac Congregatione agitata ipſus diſcuſſit, & per Ginettum Cardinalem Deputatis ſignificari juſſit, quod proxima die decima Martii eorum rationes ipſemet excipere vellet. Præfixa igitur die præſentibus quatuor Cardinalibus Deputatis, cunctisque Conſultoribus Pontifex declarabat, quod perlectis, diſcuſſisque Conſultorum ſuffragiis præſentis controverſiæ momenta plene quidem aſſecutus eſſet, ne tamen inauditis partibus ad nudam aliorum relationem cauſſam decidiſſe redargueretur, omnes Deputatos ipſus audire eo fine conſtituiſſet, ut demum implorato Dei auxilio per publicas preces in tota urbe decretas Eccleſiæ tranquillitatem ſua deciſione a Franciæ Præſulibus & univerſo Chriſtiano orbe tantopere exo tata ad Religionis emolumentum reddere valeret. Poſtea Pontifex in prima Congrega-

Sæc. XVII. A C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

gregatione declarabat, nolle se, ut ullum omnino præjudicium doctrinæ SS. Augustini & Thomæ inferatur. Absoluto Pontificis sermone Albicius primam prælegit propositionem, circa quam Consultorum quisque suam præferebat sententiam, censentes, illam *in sensu Jansenii esse erroneam, ac hæreticam, vel saltem hæresi proximam:* Ex ipsis autem hisce Consultoribus illi quatuor, qui jam in Congregatione die tertia Februarii habita Jansenio favebant, rursus aut Jansenium excusarunt, aut eas propositiones in Jansenii sensu damnare renuerunt. Nihilominus Pontifex Mense Martio & Aprili decem omnino Sessionibus immota patientia per integras quatuor horas semper interfuit, die autem septima Aprilis in postrema Sessione Cardinalibus præcepit, ut privatim inter se conferrent, qua ratione cum illis Deputatis, qui pro Jansenio & quinque Propositionibus starent, agendum censerent: Hi igitur die decima octava ejusdem Mensis collatis inter se consiliis judicarunt, nil magis expedire, quam ut illis Pontifex, præsentibus Cardinalibus & Consultoribus, publicì conventus copiam offerret.

Interim vero Pater Desmaresius Congregationis Oratorii Sacerdos, & Manessierus Sorbonæ Doctores Brousseo sub-

subrogati Romam venerunt, ac per Franciæ Legatum ad summum Pontificem introduci petierunt. Hi ergo die quarta Maij concessa alloquii copia Pontifici exponebant, se in ceterorum Deputatorum subsidium a Franciæ Episcopis esse submissos, eorumque nomine impensius efflagitare, ut cum suis æmulis atque adversa parte coram sua Sanctitate disputare, suaque scripta mutuo conferre permitterentur: ad hæc vero reposuit Pontifex, quod perperam supponerent, se habere partem sibi adversam, cum nec ageretur de lite dirimenda, nec Episcoporum Deputati in *contradictorio*, ut vocant judicio, audiri petiissent, nec oppositam partem agere intenderent, sed unice de notandis propositionibus quibusdam pertractari peterent: de cetero autem per disputationes, quæ in infinitum protrahi possent, pacem Ecclesiæ reddendi spem quidem supereſſe nullam, nihilominus se eos audire, eorumque scripta pervolvere paratissimum fore. Accepto hoc responso Deputati, ut Papæ jussis obtemperarent, sese eidem sistere decreverunt, quamprimum illos nulla parte præsente, accersitos audire ipsi placuerit. Die igitur decima nona Maij quinque præfati Deputati coram Pontifice, Cardinalibus, & Consultoribus

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653. ribus ad alloquium admissi comparuerunt, ubi Abbas de Lalane per integram ferme horam perorans declarabat, quod instigantibus Jesuitis, necnon Episcoporum Deputatis, quos mala fide, abjectoque pudore in rebus ad fidem spectantibus egisse insimulabat, quinque hæ propositiones unice ad evertendam S. Augustini doctrinam & auctoritatem consarcinatæ fuissent, postmodum sermone ad binas circiter horas protracto idem Abbas Pontifici de quinque novis scriptis, quæ ipsi in Jansenianæ doctrinæ favorem composuissent, præviam cognitionem præbere fategit: absoluta autem ejus oratione tandem Pater Desmaresius pluribus demonstrare nitebatur, quod sola gratia ex se efficax ad omne bonum sit necessaria, omnisque alia gratia præter istam non sit Christi, sed Pelagii gratia.

## §. XX.

### *Scriptum a Jansenii Defensoribus summo Pontifici oblatum.*

Postquam P. Demaresius suum sermonem longius protraxerat, atque ingruentes noctis tenebræ ipsum præpedirent, ne textus in sententiæ suæ favorem allegatos prælegere posset, summus Pontifex huic Sessioni finem imposuit,

posuit, ceterique Deputati haud ultra coram Papa audiri postulantes, priusquam discederent, quinque nova eorum scripta, quibus Jansenii librum a censura subducere nitebantur, obtulerunt, ex quibus unum erat in tres columnas dispertitum sub titulo: *Brevissima quinque propositionum in varios sensus distinctio, apertaque de iis tum Calvinistarum ac Lutheranorum, tum Pelagianorum ac Molinistarum, tum S. Augustini, ejusque Discipulorum sententia.* Huic scripto nomen suum Romæ die decima nona Maij apposuere omnes quinque Jansenistarum Deputati. Quoniam vero præ reliquis quatuor scriptis hoc idem magis celebre est, mentemque eorum, qui tum Jansenistæ dicebantur, apertius demonstret, illud integrum ex Bibliotheca Sorbonica depromptum huc adducere lubet; erat autem tenoris sequentis. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## *Beatissime Pater.*

*Episcopi Galliarum, quorum votis atque expectationi Vestra Sanctitas satisfacere se velle testatur, circa quinque Propositiones controversas judicium ab ipsa postulant, quod & veritatem dilucidare ac confirmare*

Sæc. XVII. A. C. 1653. *& controverſias componere, & pacem Eccleſiæ reſtituere idoneum ſit.*

*Petunt* ergo ut de iis, quæ in controverſiam inter nos & adverſarios vocata ſunt, expreſſam ſententiam ferat, non de iis, de quibus nulla contentio, nulla quæſtio, nulla difficultas exorta eſt.

*Hoc ex variis omnium Epiſcoporum, qui ad Veſtram Sanctitatem ſcripſerunt, literis manifeſtum eſt. Quapropter primum officii eſt, Sanctitatis Veſtræ oculis id aperte exponere, de quo hinc & nos contendimus, ut de re, quæ inter nos & adverſarios in controverſiam vertitur, ipſi conſtet. De propoſitionibus autem non in ſenſu alieno, ad quem trahi poſſent, quique a nobis reſpuitur, ſed in ſenſu legitimo,* qui a nobis defenditur, *atque adeo de fide* Catholica in iis contenta, *controverſia eſt,* deque iis ſic ſumptis, *diſtinctum ac perſpicuum judicium expectatur.*

*Ne igitur in toto hoc negotio ullus pateat æquivocationi, calumniæ, malignitati, dubitationi locus;* veros & germanos propoſitionum ſenſus, quos ſuſtinemus, quosque impugnant adverſarii, ſi aliquid agunt, *ante omnia Veſtræ Sanctitati quam breviſſime ac dilucidiſſime fieri poteſt*

*poteſt, exponimus, atque ex una parte errores illis contrarios, quos adverſarii tuentur, & ex alia hæreſes ſimiliter illis contrarias, quas impugnare ſe jactitant, cum propoſitiones impugnant, ſubjicimus. Ut Sanctitati Veſtræ innoteſcat, nos neque ad dextram, neque ad ſiniſtram declinare, ſed doctrinæ Eccleſiæ unice adhærere, & inde Calviniſtarum eorumque ſequacium, hinc Pelagianorum eorumque reliquiarum hæreſes ac errores ex æquo deteſtari.*

*De utrorumque ſententia circa has quinque Propoſitiones, & de noſtra, quæ inter hanc & illam eſt media, aperte & ſincere id quod profitemur, Sanctitati Veſtræ aperimus, prætermiſſis atque in ſuum tempus ac ordinem dilatis eorum omnium, quæ aſſerimus, invictis ut putamus probationibus, nunc nihil aliud intendentes, quam ut primo aſpectu, ac veluti in compendio exhibeamus tum id, de quo judicium fieri poſtulent, expectentque univerſi Galliæ Epiſcopi, tum etiam quam Catholice ſentiamus.*

# PRIMA PROPOSITIO.

*Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundum Præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia.*

Deeſt quoque iis *Gratia* qua poſſibilia fiant.

## SENSUS HÆRETICUS.

*Qui primæ Propoſitioni maligne affingi poſſet, quem tamen legitime ſumpta non habet.*

Juſtis omnibus quantumlibet volentibus & conantibus ſecundum præſentes quantascunque vires, quæ a gratia magna & efficaci habentur, mandata Dei ſunt impoſſibilia. Deeſt quoque illis ſemper & quam diu vivunt, gratia, qua poſſint vel unum ex mandatis Dei ſine peccato adimplere.

*Hæc propoſitio eſt hæretica, Calviniana, aut Lutherana, & a Concilio Tridentino damnata.*

## PRIMA PROPOSITIO.

*Ut a nobis intelligitur ac defenditur.*

Aliqua Dei præcepta aliquibus juſtis volentibus & conantibus invalide & imperfecte ſecundum præſentes quas habent vires, parvas ſcilicet & infirmas, ſeu auxilio efficaci ad plene volendum & operandum neceſſario deſtitutis impoſſibilia ſunt proxime & complete, ſeu ab iis adimpleri proxime non poſſunt. Deeſt quoque illis gratia efficax, qua præcepta illis proxime poſſibilia fiant, ſeu deeſt illis ſpeciale illud auxilium, ſine quo juſtificatus, ut ait Concilium Tridentinum, in accepta juſtitia, id eſt in obſervatione mandatorum Dei perſeverare non poteſt.

*Suſtinemus, ac demonſtrare parati ſumus hanc Propoſitionem ad fidem Eccleſiæ pertinere, & in ſancti Auguſtini Doctrina indubitatam eſſe, atque a Concilio Tridentino definitam.*

## PROPOSITIO.

*Primæ contraria ut ab adverſariis defenditur.*

Omnia Dei Præcepta juſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes quas habent vires, ſunt ſemper poſſibilia per gratiam eorum libero arbitrio ſubjectam. Nec unquam ipſis deeſt gratia ad operandum vel ſaltem ad orandum proxime neceſſaria, qua poſſibilia fiant.

*Suſtinemus ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem, quæ eſt Molina & adverſariorum, eſſe Pelagianam vel ſemipelagianam, quia gratiæ ex ſe efficacis ab ſingulos actus neceſſitatem deſtruit, atque ita declaratum eſt in Congregatione Romana de Auxiliis ſub Clemente VIII. & Paulo V.*

SECUN-

# SECUNDA PROPOSITIO.

Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

| SENSUS HÆRETICUS. | *SECUNDA* PROPOSITIO. | PROPOSITIO *SECUNDÆ* |
|---|---|---|
| *Qui Secundæ Propoſitioni maligne affingi poſſet, quem tamen legitime ſumpta non habet.* | *Ut a nobis intelligitur ac defenditur.* | *Contraria, ut ab adverſariis defenditur.* |
| Interiori Gratiæ efficaci in ſtatu naturæ lapſæ eatenus nunquam reſiſtitur, quatenus voluntas hominis reſpectu gratiæ efficacis mere paſſive ſe habet, & veluti inanime quoddam nihil omnino agit, nec cooperatur, nec libere aſſentitur. | Gratiæ Chriſti ad ſingulos pietatis actus proxime neceſſariæ nunquam reſiſtitur, hoc eſt, nunquam illa fruſtratur eo effectu, ad quem a Deo proxime datur. | Gratiæ Chriſti ad ſingulos pietatis actus, ſeu operandi, ſeu ſaltem orandi, neceſſariæ in ſtatu naturæ lapſæ aliquando reſiſtitur, hoc eſt, illa aliquando fruſtratur eo effectu, ad quem a Deo proxime datur. |
| *Hæc Propoſitio eſt hæretica, Calviniana, Lutherana, & a Concilio Tridentino damnata.* | | |

*Alius ſenſus erroneus.*

Interiori gratiæ ſumptæ pro ſimplici quadam illuminatione intellectus & ſuaſione voluntatis in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

*Hæc Propoſitio eſt erronea, quia talis gratia non eſt vera gratia Chriſti, ut docet S. Auguſtinus in lib. de Gratia Chriſti.*

*Alius ſenſus erroneus.*

Interiori gratiæ Chriſti cum adhuc parva eſt, & dat tantum voluntatem inchoatam, in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur, quantum ad effectum interiorem, ad quem diſponit.

*Hæc Propoſitio eſt falſa & erronea.*

*Suſtinemus ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem ad fidem Eccleſiæ pertinere, & in S. Auguſtini doctrina indubitatam eſſe.*

*Suſtinemus ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem, quæ eſt Molinæ & adverſariorum, eſſe Pelagianam vel ſemipelagianam, quia gratiæ Chriſti ad ſingulos actus neceſſariæ vim & efficaciam deſtruit. Atque ita declaratum eſt in Congregatione Romana de Auxiliis.*

TERTIA

# TERTIA PROPOSITIO.

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

## SENSUS HÆRETICUS.

*Qui tertiæ Propoſitioni maligne affingi poſſet, quem tamen legitime ſumpta non habet.*

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate naturali, qualis etiam reperitur in motibus indeliberatis, ſed ſufficit mera libertas a coactione.

*Hæc Propoſitio hæretica eſt, Calviniana, aut Lutherana.*

## *TERTIA* PROPOSITIO.

*Ut a nobis intelligitur ac defenditur.*

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate infallibilitatis, ſed ſufficit libertas a coactione cum judicio rationis, ſi conſideretur præciſe eſſentia libertatis & meriti, quamquam ex ratione ſtatus ſemper reperiatur indifferentia potentiæ, qua voluntas etiam ſub gratia proxime neceſſaria, & ex ſe efficaci poteſt non velle, non tamen ut unquam ſimul cum eadem gratia non velit.

*Suſtinemus ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem eſſe Catholicam & Auguſtinianam.*

## PROPOSITIO *TERTIÆ*

*Contraria, ut ab adverſariis defenditur.*

Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ requiritur in homine libertas a neceſſitate infallibilitatis, ſeu neceſſaria eſt indifferentia proxima agendi & non agendi, qua voluntas inſtructa omnibus ad agendum prærequiſitis pro ſuo nutu modo ſe flectit in unam partem, modo in oppoſitam.

*Suſtinemus ac demonſtrare parati ſumus hanc propoſitionem, quæ eſt Molinæ & adverſariorum, Pelagianam eſſe, quia gratiæ ex ſe efficacis ad ſingulos pietatis actus neceſſariæ, poſſibilitatem deſtruit, atque ita declaratum eſt in Congregatione Romana de Auxiliis.*

# QUARTA PROPOSITIO.

Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei: Et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

| SENSUS HÆRETICUS. | *QUARTA* PROPOSITIO. | PROPOSITIO *QUARTÆ* |
|---|---|---|
| *Qui quartæ Propositioni maligne affingi posset, quem tamen legitime sumpta non habet.* | *Ut a nobis intelligitur ac defenditur.* | *Contraria, ut ab adversariis defenditur.* |
| Gratia Christi prævenions talis est, ut liberum arbitrium hominis ab ea motum & excitatum non possit dissentire, si velit. Aliter dicere Semipelagianum est. | Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus imperfectos etiam ad initium fidei; & in hoc hæretice sentiebant, quod vellent eam gratiam talem esse, ut voluntas illi pro nutu suo obtemperaret, vel eam respueret, seu ut ex se efficax non esset. | Semipelagiani non admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus imperfectos, nec ad initium fidei; nec in hoc errabant, quod vellent eam gratiam talem esse, ut ex se efficax non esset. |
| *Hæc Propositio est hæretica, Calviniana, aut Lutherana, & a Concilio Tridentino damnata.* | *Sustinemus ac demonstrare parati sumus hanc propositionem, quoad primam partem, quæ spectat quæstionem facti, esse veram: quoad secundam vero ad fidem Ecclesiæ pertinere, & in S. Augustini doctrina indubitatam esse.* | *Sustinemus ac demonstrare parati sumus hanc propositionem, quæ est Molinæ & adversariorum, Pelagianam aut Semipelagianam esse, quæ gratiæ efficacis ad singulos actus necessariæ Catholicam fidem, & simul omnem S. Augustini authoritatem destruit. Atque ita declaratum est in Congregatione Romana de Auxiliis.* |

QUINTA

# QUINTA PROPOSITIO.

Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse.

| SENSUS HÆRETICUS. | *QUINTA* PROPOSITIO. | PROPOSITIO *QUINTÆ* |
|---|---|---|
| *Qui quintæ Propositioni maligne affingi posset, quem tamen legitime sumpta non habet.* | *Ut a nobis intelligitur ac defenditur.* | *Contraria, ut ab adversariis defenditur.* |
| Christus mortuus est tantummodo pro prædestinatis ita ut ii soli per meritum mortis Christi veram fidem ac justitiam accipiant. | Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus, seu nemine excepto mortuum esse, eo sensu ut omnibus nemine excepto per mortem ejus oblata sit gratia ad salutem necessaria, quam consequi in nutu arbitrii sit positum sine gratiæ ex se efficacis adjutorio. | Non est Semipelagianum, sed Catholicum dicere, Christum morte sua omnibus omnino hominibus, seu nemine excepto, communicasse gratiam proxime necessariam ad sperandum, aut saltem ad incipiendum & ad orandum. |
| *Hæc Propositio est hæretica, Calviniana, aut Lutherana, & a Concilio Tridentino damnata.* | *Sustinemus ac demonstrare parati sumus, hanc propositionem ad fidem Ecclesiæ pertinere, & in Sancti Augustini doctrina indubitatam esse.* | *Sustinemus ac demonstrare parati sumus hanc propositionem, quæ est Molinæ & adversariorum, continere doctrinam Concilio Tridentino contrariam, atque etiam esse Pelagianam, aut Semipelagianam, quia gratiæ Christi ex se efficacis ad singulos actus necessitatem destruit, atque ita declaratum est in Congregatione Romana de Auxiliis.* |

Hæc

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„Hæc ſunt Beatiſſime Pater, ad quorum omnium plenam explanationem, probationem, confirmationem a veſtra Sanctitate & verbo & ſcripto audiri poſtulavimus, & ad quorum diſcuſſionem pergere parati ſumus, quam breviſſime feret rei gravitas & amplitudo, & quam diligentiſſime patientur Sanctitatis Veſtræ curæ & occupationes. Interea jam videt ex ſupra expoſitis, nullam de Calvinianis, Lutheranisve hæreſibus inter nos atque adverſarios eſſe aut fuiſſe quæſtionem. Si illas ipſi anathematizant, ex animo eas pariter ipſi anathematizavimus, neque, cum de his hodie quæſtio non ſit, eorum impugnationem contra nos ſuſcipere poſſunt, niſi ut nos calumnientur, atque ſub illorum prætextu & involucris ſenſum Catholicum, quem ſuſtinemus, condemnationis periculo exponant, ſuumque noſtro contrarium, Pelagianum ſcilicet, & cum eo ſexaginta & amplius nefandos errores ex illo, ut oſtendemus, neceſſario conſequentes, pro fide Catholica obtrudant. Iterum atque iterum, Beatiſſime Pater, Sanctitati Veſtræ cum omnibus Galliæ Epiſcopis humillime ſupplicamus, ut de re propoſita & controverſa claram firmamque proferat Sententiam: profitemurque coram ipſa, Nos & univerſos

versos sancti Augustini discipulos ac Defensores (*qui ut olim ajebat S. Prosper ad Rufinum cap. 2. nunc etiam in ipsis his locis, in quibus adversus eum querimonia concitatur, propitio Deo ad perceptionem Evangelicæ, Apostolicæque Doctrinæ salu-berrimis ejus disputationibus imbuuntur; & quotidie in membris Corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat, dilatantur:*) Pro indubitata tanti Doctoris, atque adeo Ecclesiæ doctrina prædictas propositiones, ut a nobis superius expositæ sunt, perpetuo defensuros, quam diu de illis expresse, ut supra expositæ sunt, intellectis, prolatum non erit (quod a Sanctitate Vestra postulamus) solemne definitivumque judicium, quo nobis aperte constet, eas in sensu, quem asserimus Catholicum, esse damnatas. Sæc. XVII. A. C. 1653.

Quod quidem nunquam fore, Deo adjuvante, confidimus, ut vel ex eo conjicere licet, quod jam pridem omnium sermonibus percrebuerit, Vestram Sanctitatem ita sibi proposuisse de prædictis propositionibus agere, ut ante omnia statuerit, suo loco stare, & illibatam servari debere S. Augustini authoritatem, cujus doctrinæ notissima pars, & quasi summa est gratia ex se efficax, cum qua prædictæ propositiones inviolabili insolubilique nexu conjunctæ sunt, quemadmodum videre est

in

Sæc. XVII. A. C. 1653. in ipso limine scripti sequentis, in quo ejusdem gratiæ ex se efficacis ad singulos actus, necessitas solidissimis apertissimisque demonstrationibus comprobatur.

Quæ omnia Sanctitatis Vestræ correctioni ac judicio subjicimus.„

Præter hoc scriptum hi Deputati adhuc alia quatuor summo Pontifici porrexerunt, in quorum primo centum & aliquot propositiones potissimum ex Jesuitarum libris decerptæ continebantur: in secundo fusius demonstrabatur necessitas gratiæ ex se efficacis: tertio exponebatur traditio circa verum & Catholicum primæ propositionis sensum, quamvis nec ipsi hi Deputati circa hunc sensum inter se convenissent, aliis censentibus, legitimum quinque propositionum sensum esse sensum gratiæ ex se efficacis, aliis vero propugnantibus, proprium & legitimum sensum esse sensum Calvinianum, quem omnes rejicerent. Quarto demum scripto explicabantur sexaginta circiter S. Augustini loca ab Halliero, ejusque Sociis contra primam propositionem producta, ubi tamen observandum censemus, quod in hoc scripto Jansenium circa gratiam sufficientem, quam negare accusabatur, vindicarint, proin simul ipsum una ex parte defenderint, ex altera accusarint, &

& Janſeniſtæ jam *ante ſummi Pontificis Conſtitutionem* varios quinque Propoſitionum ſenſus diſtinxerint, poſt editam vero hanc Conſtitutionem mox ſenſum Calvinianum, quem antea nonniſi maligne his propoſitionibus affingi poſſe, declararunt, nunc legitimum eſſe, ſenſum vero gratiæ ex ſe efficacis degenerem & improprium eſſe aſſeruerint, ad hanc vero ſententiæ mutationem coacti videntur dura neceſſitate, aut Janſenianæ doctrinæ damnationi, aut Pontificis Conſtitutioni aperte repugnandi: nunquam tamen alium ſcopulum, in quem impingerent, declinare poterant: ſi enim Calvini ſenſum cenſuerunt improprium, tum vel fateri cogebantur, quod ſummus Pontifex improprium harum propoſitionum ſenſum, intacto proprio damnarit, quod abſurdiſſimum fuiſſet, vel quod quinque propoſitiones, quas ipſimet in ſenſu proprio ſeu hæretico a nemine defendi dicebant, tam ardenter propugnarint, vel quod hæ propoſitiones in ſenſu diſtincto a Calviniano fuerint damnatæ, cumque hic alius a Janſeniano eſſe non potuerit, hunc proſcriptum ipſi ante & poſt Conſtitutionem propugnarint, proin erroris in ea damnati rei ſint. Sæc. XVII. A. C. 1653.

§. XXI.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XXI.

## *Explanatio ſenſus obvii harum propoſitionum Cardinalibus ab Halliero oblata.*

*Diar. p. 248. part. 5. c. 8.*

Cum autem Hallierus, ejusque Socii haud ignorarent, quod Janſenii fautores hanc controverſiam excogitata hac ſenſuum diſtinctione implicare, earumque examen longius protrahere quærerent; aliunde vero probe ſcirent, quod nec de gratia ex ſe efficaci, nec de verſatili aut de Calvini errore ageretur, hinc Hallierus decem ante Menſibus harum quinque propoſitionum ſenſum, ut vocant, *naturalem* & obvium, quem in libro Janſenii præſeferunt, explanavit, ſcriptumque Cardinalibus Deputatis hunc in modum obtulit.

Primæ propoſitionis ſenſus eſt: *mandata Dei hominibus juſtis, qui præcepta divina transgrediuntur, eſſe impoſſibilia defectu auxilii ſufficientis, quo poſſint eadem adimplere, vel neceſſariam ad ea implenda gratiam petere.*

*Janſen. l. 3. de Grat. Chriſti c. 13.*

*Nota per has voces (defectu auxilii ſufficientis) non intelligi gratiam illam verſatilem, quæ modo effectum ſuum habet, modo non habet, quæ a multis Doctoribus Catholicis refutatur; ſed intelligi gratiam, quæ vere facultatem tribuat juſto aut implendi pra-*

*præceptum, aut petendi gratiam necessariam ad illud implendum: ita ut per eam justus inexcusabilis reddatur, quando præceptum transgreditur.* Sæc. XVII. A. C. 1653.

Propositionis II. sensus est, *in statu naturæ lapsæ nullam esse gratiam Christi actualem internam in voluntate residentem, cui voluntas humana de facto dissentiat.* *Ex lib. 3. de Grat. Salv. c. 4. l. 2. c. 24. 27. & 32.*

*Nota, hic non attingi doctrinam sancti Augustini de gratia efficaci a se. Aliud est enim asserere, sanctum Augustinum admisisse aliquod genus gratiæ, quæ infallibiliter effectum suum consequitur, & a nullo duro corde respuitur; aliud asserere, sanctum Augustinum nullam aliam gratiam præter efficacem admisisse, quæ sufficiens sit. Primum Catholicum est; secundum nonnisi a Calvino ejusque sequacibus fuit assertum.*

*Quod sanctus Augustinus gratiam aliquam sufficientem admiserit, patet ex iisdem, quibus dicit, Deum justo non præcipere nisi possibile, nec justum deserere, priusquam ab ipso deseratur. Nam cum mandata Dei non reddantur possibilia nisi per gratiam, & justi non semper mandata Dei observent, sequitur, eos aliquando actu & de facto gratiæ Dei resistere.*

*Non itaque hic agitur de gratia sufficiente versatili statuenda, quæ modo effectum suum habeat, modo non habeat: sed tantum in genere quæritur, utrum verum*

Sæc. XVII. A. C. 1653. *sit, in statu naturæ lapsæ nullam dari gra-tiam, quæ vere sufficiens sit.*

Tertiæ Propositionis sensus est, *actio, quæ meritoria aut demeritoria libera censeatur, non requiritur, ut ... cum indifferentia, sed sufficit, modo volun-tarie & sine coactione fiat.*

*Hæc autem sententia eadem est ac Ca-vini, qui nunquam eo sensu negavit, libe-rum arbitrium, quasi actiones nostræ volun-tatis non essent voluntariæ, sed eo sensu quod negaret nobis inesse indifferentiam ... utrumlibet.*

Propositionis quartæ duæ sunt par-tes: *Prima est facti; utrum scilicet Semi-pelagiani admiserint gratiam necessariam ... initium fidei.*

*Secunda, utrum hæreticum sit dicere gratiam actualem Christi talem esse, cui pos-sit humana voluntas consentire vel dis-sentire.*

*Neque etiam attingitur quæstio hic ... gratia efficaci a se aut a consensu, qu... utriusque opinionis assertores fatentur, quo-gratiam Dei possumus abjicere, juxta Con-cil. Trid. Sess. 6. cap. 5. sed tantum quæ-ritur, utrum gratia in statu naturæ cor-ruptæ talis sit, ut necessitatem inferat vo-luntati adeo, ut ei non possit dissentire, quod nullus Catholicus unquam admisit.*

*Hæc Propositio, suppositа aliarum falsitate, necessario .. debet falsa judicari.*

Nam

*Nam si impossibilia nunquam sunt Dei præcepta justis defectu gratiæ sufficientis, cui actu resistunt, sequitur, posse gratiæ resisti: nam ab actu ad posse valet consequentia. Secundo, si certum sit, ad meritum requiri indifferentiam; cum actio, qua gratiæ Dei consentimus, sit meritoria, sequitur, consensum ei præberi cum indifferentia, ac proinde cum potentia dissentiendi.*

Denique circa propositionem quintam rursus duo quæruntur I. *quid de ea sentiendum, quatenus notam hæresis affingit communi Catholicorum Theologorum sententiæ, quæ asserit, Christum pro omnibus omnino mortuum esse.*

II. *Quatenus ex mente Jansenii, Christus non pro omnibus sed pro prædestinatorum Salute tantum mortuus est; ita ut omnibus reprobis negata sint auxilia sufficientia, quibus possint salvari.*

*Hoc sensu examinata Propositione, intactæ relinquuntur difficultates, quæ occurrunt circa infantes sine baptismo decedentes, aut infideles, aut obduratos. Nam qui dicit, Christum non pro solis prædestinatis esse mortuum, non dicit consequenter pro quolibet reprobo in particulari mortuum esse, sed sufficit, quod pro aliquibus saltem mortuus sit.*

*Quod autem pro justis saltem non perseverantibus mortuus sit, patet ex Concil. Trid. ubi definit, justis mandata Dei non*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

*esse impossibilia, quia Deus iis gratiam n cessariam suppeditat. Si enim possunt o servare mandata, possunt salvari, ac non nisi ex meritis Christi. Idem Sess. 6. cap. Verum, tametsi ille pro omnibus mortu est, non omnes tamen mortis ejus beneficiu recipiunt. Ergo Christus pro iis etia mortuus est, qui beneficium non recipiun at illi non alii sunt, quam reprobi.*

## §. XXII.

## *Quinque hæ Propositiones ab Inn centio Pontifice censuris perstrictæ.*

*Relat. Wading. p. 791. Hist. quinq. Prop. l. 1. Dupin Hist. de l'Egliſ. Siecl. XVII. tom. 4.*

Auditis utrinque partibus, & habit triginta sex Congregationibus pu blicis, necnon longa & matura disc sione ponderatis Jansenistarum script examinatisque in libro & sensu Jansen quinque propositionibus, Pontifex Ma ximus indictis publicis precibus, hanc controversiam decidere statuit, ac d ctissimis Viris Constitutionis normam de super conficiendi curam demandavit Non placuit tamen illorum scriptum qui rem a Bulla Urbani VIII. longiu repetebant, magis tamen probabat norma a Chisio Cardinale & Albiz proposita, qua perlecta Pontifex cens ram ad quamlibet propositionem ipse met dictabat, eamque die vigesim sept

septima Maij plurimis Cardinalibus ac Theologis in hoc argumenti genere versatissimis, atque una congregatis exhibuit, eorumque sententiam adhuc-dum exploravit, simulque sub anathematis pœna singulis silentium indixit. Tandem vero die trigesima prima Maij Constitutionem suam promulgavit hujus tenoris: Sæc. XVII. A. C. 1653.

„Cum occasione impressionis libri, „cui titulus: *Augustinus Cornelii Janse-„nii Episcopi Yprensis*, inter alias ejus „opiniones orta fuerit, præsertim in Gal-„liis, controversia super quinque ex il-„lis: complures Galliarum Episcopi a-„pud nos institerunt, ut easdem pro-„positiones nobis oblatas expenderе-„mus, ac de unaquaque earum certam „ac perspicuam ferremus sententiam.

Postea relatis quinque propositionibus ita prosequitur: „Nos, quibus in-„ter multiplices curas, quæ animum „nostrum assidue pulsant, illa in pri-„mis cordi est, ut Ecclesia Dei nobis „ex alto commissa, purgatis pravarum „opinionum erroribus, tuto militare, „& tanquam navis in tranquillo mari, „sedatis omnium tempestatum fluctibus, „ac procellis, secure navigare, & ad „optatum salutis portum pervenire pos-„sit. Pro rei gravitate coram aliqui-„bus S. R. E. Cardinalibus ad id specia-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

liter fæpius congregatis, a pluribus in „ſacra Theologia Magiſtris easdem quin„que Propoſitiones, ut ſupra nobis ob„latas, fecimus ſingillatim diligenter „examinari, eorumque ſuffragia tum „voce, tum ſcripto relata mature con„ſideravimus, eosdemque Magiſtros, „variis coram nobis actis Congregatio„nibus prolixe ſuper eisdem, ac ſuper „earum qualibet differentes audivimus.

„Cum autem ab initio hujuscemodi „diſcuſſionis ad Divinum implorandum „auxilium multorum Chriſti fidelium „preces tum privatim, tum publice in„dixiſſemus, poſtmodum iteratis eis„dem ferventius, ac per nos ſollicite „implorata ſancti Spiritus aſſiſtentia, tandem Divino numine favente, ad in„fra ſcriptam devenimus declaratio„nem & definitionem.

„Primam prædictarum propoſitio„num tanquam temerariam, impiam, „blasphemam, anathemate damnatam „& hæreticam declaramus, & ut ta„lem damnamus.„

„Secundam, hæreticam, Tertiam „pariter hæreticam & quartam uti fal„ſam & hæreticam, & denique quin„tam tanquam falſam, temerariam „ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, „ut Chriſtus pro Salute duntaxat præ„deſtinatorum mortuus ſit, impiam, „Blas-

„Blasphemam, contumelioſam, Divi- Sæc. XVII.
„næ pietati derogantem, & hæreticam A. C. 1653.
„declaramus, & uti talem damnamus.„

„Mandamus igitur omnibus Chriſti „fidelibus utriusque ſexus, ne de dictis „propoſitionibus ſentire, docere, præ- „dicare aliter præſumant, quam in „præſenti noſtra declaratione & defini- „tione continetur, ſub cenſuris & pœ- „nis contra hæreticos, & eorum fau- „tores in jure expreſſis.„

„Præcipimus pariter omnibus Pa- „triarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, „aliisque locorum ordinariis, necnon „hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut „contradictores & rebelles quoscunque „per cenſuras & pœnas prædictas, cæ- „teraque juris & facti remedia oppor- „tuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus „fuerit) auxilio brachii ſæcularis om- „nino coerceant, & compeſcant.„

„Non intendentes tamen per hanc „declarationem & definitionem ſuper „prædictis quinque Propoſitionibus fa- ctam approbare ullatenus alias opinio- „nes, quæ continentur in prædicto li- „bro Cornelii Janſenii,„

Sæc. XVII.
A. C. 1653.

## §. XXIII.

## *Summi Pontificis literæ ad Christianos Principes & Franciæ Episcopos pro recipienda ejus Bulla.*

Hanc Bullam Pontifex die nona Junii Romæ pro more affigi jussit, eamque ad Cæsarem, Franciæ, Hispaniæ & Poloniæ Reges necnon ad Bavarum, Palatinum & Ecclesiasticos tres Electores, Principem Leopoldum Belgii Gubernatorem, Placentinum Episcopum supremum Hispaniæ Inquisitorem, & denique ad omnes Franciæ Episcopos transmisit. Præcipue vero ad Ludovicum XIV. Galliarum Regem eadem die sequentes dedit literas.

„Charissime in Christo Fili noster; „Salutem & Apostolicam Benedictio„nem. Constitutionem, qua post lon„gam accurati examinis indaginem, & „Spiritus Sancti lumen publice, ac pri„vatim sæpius imploratum, quid sen„tiendum sit de quibusdam propositio„nibus, declaravimus & definivimus, „Majestati tuæ cum his literis mitti„mus. Ex ea sententiam Catholicæ „fidei in gravi hoc negotio a nobis au„dies, nec dubitamus, quin eadem „futu-

„futura sit cum populis Christianis Sa- Sæc. XVII.
„lutaris, tum summopere grata pietati A. C. 1653.
„tuæ: cum præsertim & ipse per Ora-
„torem tuum pro sanctæ hujus Sedis
„super his decisione apud nos instite-
„ris. Majestati tuæ Benedictionem
„Apostolicam amantissime impertimur.„

Pariter ad cunctos Franciæ Episcopos unacum Bulla has transmisit literas: „Venerabiles Fratres; Salutem „& Apostolicam Benedictionem. Recte „atque ordine fecit Fraternitatum ve-„strarum pietas, quæ cum in Ecclesiis „istis propositionum, de quibus ad nos „scripsistis, occasione, turbas ingentes „excitari cerneret, ascendit ad locum hunc sanctum, quem elegit Dominus „ut Catholicam super his veritatem a „nobis quæreret.„

„Nos igitur post longam accurati „examinis indaginem, & preces lumi-„num Patri Deo enixe porrectas, quid sentiendum sit de propositionibus illis, „declaravimus, ac definivimus hac „Constitutione, quam cum his literis „ad vos mittimus. Ex ea Sententiam „orthodoxæ fidei gravi hoc in negotio „a nobis audietis, nec dubitamus, quin „futura sit cum populis Christianis Sa-„lutaris, tum summopere grata insigni „Zelo Fraternitatum vestrarum, qui-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„bus Benedictionem Apostolicam per„manenter impertimur.„

## §. XXIV.

## *Franciæ Episcoporum epistola ad Innocentium X. Papam occasione Constitutionis contra quinque Jansenii propositiones.*

*Hist. des cinq. propos. lib. 1. Argentre Collect. Jud. t. 3. p. 275.*

Tam religioso silentio præfata Innocentii X. Constitutio premebatur, ut Jansenistarum Deputati illius notitiam non habuerint, priusquam die nona Junii illam publice affixam esse perciperent. Tum vero Roma excedere intenti, die decima tertia ejusdem Mensis Papam accessere, ab eodem suscitanti, utrum sua Constitutione doctrinam SS. Augustini & Thomæ perstringere intendisset? ad quæ tamen Pontifex mox reposuit, „se per celeberri„mos Theologos summo labore ac stu„dio discussis propositionibus hoc judi„cium pronuntiare coram Deo quidem „fuisse obstrictum; adeo autem firmitet „utriusque S. Doctoris doctrinam ab Ec„clesia esse approbatam, ut nullatenus „eidem præjudicium inferri posset, se „vero controversiam de gratia sub Cle„mente VIII. & Paulo V. per decem „annos agitatam rursus examinari hoc„que

„que tempore discuti noluisse, eoquod nec Sæc. XVII.
„hæc, nec Augustini doctrina cum Jan- A. C. 1653.
„senii erroribus quicquam commune haberet.„ His dictis Pontifex ex illis scisciabatur, an præfatam Bullam vidissent, iis autem negantibus; quæ in illa continerentur, eisdem perbenigne exposuit, quo percepto Deputati filiale obsequium oretenus professi, die decima septima ejusdem Mensis & Hallierus cum suis die sexta Septembris Roma in Franciam reversi sunt. Pridie vero Episcoporum Deputatis Pontifex pariter, quæ in hoc negotio egisset, exposuit, atque cum eis per sesqui horam collocutus significavit, quod Jansenistarum Deputatos, ut illos ad saniora reduceret, paterna benevolentia dimisisset. Postea die quarta Octobris habito Patrum Senatu ceteros Cardinales de hac Constitutione ad omnes Principes Christianos transmissa certiores reddidit. Quamprimum vero Bagnius Athenarum Archiepiscopus & Papæ in Galliis Nuntius Innocentii X. Constitutionem unacum ejusdem epistola acceperat, mox illam ad Regem, Reginam & Mazarinum Cardinalem & Cleri Gallicani Procuratores detulit, eisdemque circa hoc negotium Romæ gesta fusius exposuit, quibus perceptis Mazarinus Regis nomine omnibus Episcopis tum

Lute-

Sæc. XVII. A. C. 1653. Lutetiæ agentibus denuntiari juſſit, ut habito Conventu Pontificis Bullam prælegerent. Hi ergo numero triginta ſex in præfati Cardinalis ædibus undecima Julii die congregati hanc Bullam unanimi ſuffragio acceptarunt, & quarto poſt die, ut debitas ſummo Pontifici grates rependerent, has Romam transmiſerant literas, a Petro de Marca Toloſano Archiepiſcopo conceptas:

*Beatiſſime Pater!*

„Optata pervenit ad nos tandem „Conſtitutio illa, qua veſtræ Sanctitatis auctoritate quid ſentiendum ſit de „controverſis quinque Propoſitionibus, „quæ ſunt excerptæ e Cornelii Janſenii „Yprenſis Epiſcopi libris, perſpicue decernitur. Exercitatæ in Belgio contentiones flagrabant etiam in Galliis, „& latiſſimum incendium per univerſas „Eccleſiæ partes minabantur, ni peſti „graſſanti, & certiſſimam perniciem allaturæ obſtitiſſet Beatitudinis Veſtræ „indefeſſum Studium, & ex alto petita poteſtas, quæ ſola acerrimam illam animorum colliſionem compeſcere „poterat. Agebatur de re magni momenti, de aditu ſcilicet ad ſalutem „per neceſſaria Chriſtianæ gratiæ præſidia, & humanæ voluntatis adjumen-

„tis

„tis illis excitatæ ac fotæ conatus li- Sæc. XVII.
„beros; atque de divina Chriſti pietate A. C. 1653.
„ac beneficentia in univerſum genus
„humanum. Hujus doctrinæ lucem
„recentioris illius auctoris diſputationi-
„bus obſcuratam, priſtino nitori reſti-
„tuit juxta veterem fidei regulam ex
„Scripturis, & antiqua Patrum tradi-
„tione, in Conciliis olim, & nuper au-
„ctoribus ſummis Pontificibus conſtitu-
„tam, prolatum a Sanctitate Veſtra po-
„ſtulantibus compluribus galliarum Epi-
„ſcopis Decretum. Quo in negotio il-
„lud obſervatione dignum accidit, ut
„quemadmodum ad Epiſcoporum Afri-
„cæ relationem, Innocentius I. Pela-
„gianam hæreſim damnavit olim, ſic
„ad Gallicanorum Epiſcoporum con-
„ſultationem hæreſim ex adverſo Pela-
„gianæ oppoſitam Innocentius X. aucto-
„ritate ſua proſcripſerit. Enim vero
„vetuſtæ illius ætatis Eccleſia Catho-
„lica, ſola Cathedræ Petri communio-
„ne & auctoritate fulta, quæ in De-
„cretali Epiſtola Innocentii ad Africa-
„nos data elucebat, quamque dein
„Zoſimi altera ad univerſos orbis Epi-
„ſcopos epiſtola ſubſecuta eſt, Pelagia-
„na Hæreſis damnationi absque cuncta-
„tione ſubſcripſit. Perſpectum enim
„habebat non ſolum ex Chriſti Domini
„noſtri pollicitatione Petro facta, ſed
„etiam

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„etiam ex actis priorum Pontificum, & „ex anathematismis adversus Apolli„narium & Macedonium nondum ab ulla „Synodo œcumenica damnatos, a Da„maso paulo antea jactis judicia pro „sancienda Regula fidei a summis Pon„tificibus lata super Episcoporum con„sultatione (sive suam in actis relatio„nem ponant, sive omittant, prout il„lis collibuerit) Divina æque ac sum„ma per universam Ecclesiam auctori„tate niti: cui Christiani omnes ex of„ficio, ipsius quoque mentis obsequium „præstare teneantur. Ea nos quoque „Sententia ac fide imbuti, Romanæ „Ecclesiæ præsentem, quæ in summo „Pontifice Innocentio X. viget, autho„ritatem debita observantia colentes, „Constitutionem Divini Numinis in„stinctu a Beatitudine vestra conditam, „nobisque traditam ab Illustrissimo Athe„narum Episcopo, Nuncio Apostolico „& promulgandam curabimus in Ec„clesiis ac Diœcesibus nostris, atque il„lius executionem apud fideles populos „urgebimus. Neque vero pœnæ dee„runt adversus temerarios illius viola„tores, quæ a jure hæreticis infligun„tur, quibus juxta Constitutionis teno„rem, & Breve Sanctitatis Vestræ no„bis directum, contumaces omnes nul„lo conditionum, vel statuum discri„mine

„mine facto perſtringemus: præſertim „cum in Galliis ad Epiſcopos in ſoli- „dum iſthæc cura pertineat, ubi nul- „los hæreticæ pravitatis inquiſitores „conſtitui patitur mos antiquus ex jure „communi profectus. Sane ſpondere „poſſumus Beatitudini Veſtræ, nihil „fore, quod Decreto Apoſtolico, no- „ſtræque in exequendo Sollicitudini „moram afferre poſſit, præcipue cum „piiſſimus ac Chriſtianiſſimus Rex no- „ſter, cui Breve Apoſtolicum, una cum „exemplo Conſtitutionis Illuſtriſſimus „Nuncius tradidit, interpellato quoque „Regiæ Majeſtatis præſidio nos ad il- „lius Decreti executionem, Edicto ſuo „ad nos dato pro ea quam debet Ec- „cleſiæ Conſtitutis tuitione, conſtanter „hortetur, & Magiſtratibus univerſis; „atque cæteris ſibi ſubditis, tum ad „vim arcendam, tum ad amputandas, „quæ forte poſſent ab hæreſeos reis „excitari de foro competenti Cavilla- „tiones præcipiat, quatenus executio- „nem illam omni ſtudio & opera ju- „vent, atque tueantur. Quare cum „Rex cæleſtis hac in cauſſa fœderatum „habeat Regem terrarum (ſi fas ita „loqui cum Sixto III.) Sanctitas Veſtra „per Petræ ſoliditatem jam concluſis „veritatis hoſtium animis ſecuros ab „omni externa perturbatione de nova „hæ-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1633. „hæreſi triumphos aget. Porro nos „Innocentio X. cujus ore Petrus locu„tus eſt, ut Leoni acclamat quarta „Synodus, hanc Divinam Lauream gra„tulari, ſacros inter Eccleſiæ faſtos, „quod olim de Synodis æcumenicis „fieri ſolitum, Conſtitutionem iſtam ab „eo editàm lubentes ex animo repo„nemus, cui optatiſſimam in longæva „vita felicitatem adprecantur, qui ſunt „cum ea, qua par eſt, Veneratione.

„*Sanctitatis Veſtræ* *Beatiſſime Pater!*

*Devotiſſimi & addictiſſimi Filii Cardinales, Archiepiſcopi & Epiſcopi Galliæ in Pariſienſi urbe congregati.*

Hæc ipſamet epiſtola ac Pontificis Conſtitutio ad omnes Franciæ Præſules cum literis ab Antonio Godeau Vincienſi Epiſcopo confectis, ſicut & una cum Regis mandato, quo præfata Bulla promulgari præceptum, fuit transmiſſa, proin hæc Conſtitutio, nemine obſiſtente, in univerſo Franciæ Regno acceptabatur, ab omnibus Epiſcopis promulgata.

§. XXV.

Sæc. XVII.
A. C 1653.

## §. XXV.

## *Franciæ Regis edictum pro recipienda Innocentii X. Bulla.*

Ut vero præfata Pontificis Conſtitutio ab omnibus in univerſo Galliarum Regno executioni daretur, ipſemet Ludovicus XIV. Galliarum Rex die quarta Julii pro ſuo in tuenda Religione ſtudio ac indefeſſa vigilantia ſequens hanc in rem Pariſiis edictum promulgavit, cujus ſumma hæc eſt: *Argentre l. c. p. 271.*

„Ludovicus &c. Omnibus Archi-„epiſcopis, Regnique noſtri Epiſcopis „fidelibus ac dilectis Salutem: Poſt-„quam ſummus Pontifex per ſuam Con-„ſtitutionem hic annexam quinque pro-„poſitiones varie intellectas decidit, ac „invocato S. Spiritus auxilio, & audita „plurium Cardinalium, Præſulum, a-„liorumque gravium ac doctiſſimorum „Virorum judicio deſuper credenda, „eo promptius decrevit, quo impen-„ſius, diverſa mala, quæ remedio diu-„tius dilato ſuccreſcere potuiſſent, præ-„vertere, a nobis rogatus fuiſſet, & „inſuper Bagnius Sedis Apoſtolicæ „Nuntius, dum ſummi Pontificis Con-„ſtitutionem die trigeſima prima Maij „datam exhibuerat, ejusdem Pontifi-„cis nomine ſollicitaſſet, ut præfatam

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„Bullam in omnibus noſtris Provinciis
„promulgari, & in uſum deduci, au-
„ctoritate noſtra curaremus, hinc ad
„Regum Prædeceſſorum noſtrorum
„imitationem magis de Regis Chriſtia-
„niſſimi, ac primogeniti Eccleſiæ Ma-
„tris noſtræ Filii prærogativa, quam
„de aliis, qui ceteris Principibus d
„Monarchis communes ſunt, titulis
„gloriantes, ut certum ſpecimen noſtræ
„ſubmiſſionis erga Deum, noſtræ gra-
„titudinis pro tot gratiis ab eo recepti
„necnon noſtræ obſervantiæ erga ſum-
„mum Pontificem daremus, hinc
„volumus, & jubemus, ut præfata
„Bulla in univerſo noſtro Regno recipia-
„tur; vidimus enim, quod in ea
„nihil Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus
„nec noſtræ quicquam dignitatis juribus
„adverſum contineatur. Eapropter
„vos hortamur & monemus, ut illam
„juxta ſuam formam & tenorem in om-
„nibus Archiepiſcopatibus, Regnique
„noſtri Epiſcopatibus promulgari exe-
„cutionique dari curetis: Mandamus
„inſuper, præcipimus, & diſtricte, om-
„nibus noſtris Miniſtris & ſubditis, quo-
„rum intereſt, injungimus, ut a vobis
„vel veſtris Promotoribus requiſiti ad
„præſentium executionem auxiliares
„præbeant manus, opemque præſtent,
„quin aliud, quam per præſentes, ex-

„præ-

„preſſum mandatum a nobis præſto- Sæc. XVII.
„lentur &c. A. C. 1653.

Inſuper Rex præfatam Pontificis Conſtitutionem ad Facultatem Theologicam Pariſienſem per Henricum de la Mothe Hodencurtium Rhedonenſem Epiſcopum die prima Auguſti deferri juſſit, hæc vero illam, unanimi conſenſu, eoque quo par erat, reverentiæ & obſequii ſtudio recepit, atque ad acta retulit, inque omnes, qui Pontificiæ huic deciſioni rebelles aut contumaces forent, expulſionis a ſuo ordine pœnam die prima Septembris habito conventu decrevit: ipſi etiam, qui Janſenii partes tuebantur, verbotenus profitebantur, quod ſinceriſſimo animo ſeſe Innocentii X. Conſtitutioni ſubjicerent, & quinque iſtas propoſitiones unacum Pontifice pro hæreticis haberent, easque in omni ſenſu, quo illas Papa damnatas voluit, damnarent, nec illas ultra ſub obtentu, quod ſenſum Catholicum de gratia ex ſe efficaci continerent, defendere vellent, eoquod ipſis Papa declaraſſet, quod per harum propoſitionum cenſuras nequaquam gratiæ efficaciam perſtringere intendiſſet. Hæc illi paſſim in ſuis ſcriptis jactitabant, progreſſu tamen temporis linguam & mentem mutarunt, & qui antea hæc

Sæc. XVII. A.C. 1653. Janſenii dogmata ejus nomine tanquam Catholica Romæ coram Papa pro ar & focis propugnarunt, ſtatim ac dam nata fuere, ea in Janſenii libris minim reperiri ſpargebant, ſimulque querebantur, quod Papa harum quinque propoſitionum ſenſus non diſtinxerit, ne indicarit, in quo ſenſu illas damnarit ac inſuper Papa has propoſitiones e Janſenii libro depromptas eſſe aſſeruer cum tamen in illo nec quantum ad verb nec quoad ſenſum hæreticum, in qu eas damnavit, reperiantur.

## §. XXVI.

## *Binæ propoſitiones a Facultate Pa riſienſi proſcriptæ.*

*Argentre l. c. p. 272.* Præterquam quod Facultas Theolo gica Pariſienſis die prima Februari necnon etiam Pariſienſis Archiepiſco pus, æque ac Parlamentum quemda librum, cui titulus: *Chronicon, ſeu co tinuatio chronici Ademari Engoliſmen cum additionibus Fratris Petri a S. R mualdo Fulienſis* proſcripſiſſet, eoquo in hoc libro, quod Papa Reges exau ctorare poſſet, a Gregorio VII. & Pio V PP. definitum diceretur: inſuper eadem Facultas die decima ſeptima Decem bris a Facultate Theologica Remen rogata binas propoſitiones damnavit cum

cum enim Franciſcus Fouet, Canonicus Regularis S. Auguſtini in Abbatia S. Dionyſii Remenſis Philoſophiæ Profeſſor per Thomam Bergerum pariter Canonicum ac Diſcipulum ſuum inter alias propoſitiones in publico literario certamine binas has Theſes die decima tertia Auguſti propugnaſſet, & quidem Sæc. XVII. A. C. 1653.

I. *Quamvis ſateamur, ad libere operandum non ſufficere libertatem a coactione, ſed præterea requiri libertatem a neceſſitate pure naturali & cæca.*

II. *Nihilominus tamen fidenter aſſerimus cum Divis Auguſtino & Thoma, & omnibus Catholice ſentientibus, neceſſitatem voluntariam non officere libertati.*

Non pauci pietate ac doctrina celebres Viri has propoſitiones in fide ſuſpectas ac cenſuræ obnoxias eſſe cenſuerunt, remque ad Metropolitanæ Eccleſiæ Præpoſitos detulerunt. Hi ergo die decima ſexta ejusdem Menſis Facultatis Theologicæ Remenſis Doctores interpellabant, ut in comitiis ſuis mature has theſes diſcuterent, & deſuper ſuum ferrent judicium: Die igitur vigeſima octava præfati Menſis convenerant ex his Doctoribus omnino viginti quinque, ex quibus decem cenſuerunt, has propoſitiones nullatenus eſſe erroneas, ſcandaloſos, vel in fide ſuſpectas, minus vero ſummorum Pon-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

tificum Bullis, & nequidem Innocentii X. Conſtitutioni adverſas, ſed potius veterum Patrum & Theologorum doctrinis SS. Auguſtino, Bernardo, Thomæ & aliis conſonas: cum autem hoc judicium nonniſi a minori Doctorum numero fuiſſet pronuntiatum, ceteri ex comitiorum loco diſceſſerunt, quin ſuam deſuper proferrent ſententiam rati, absdubio alium conventum, in quo tanti momenti negotium longe maturius diſcuteretur, eſſe celebrandum. interea tamen inter Doctores plura privata oriebantur diſſidia; præprimis enim Franciſcus Faber ejusdem Facultatis Doctor & præfatæ Abbatiæ Prior Syndicum, aliosque nonnullos Doctores, ne ſua ferrent ſuffragia, præpedivit, obtendens, eorum integritatem ſibi eſſe ſuſpectam: ceteri autem Doctores poſtulabant, ut hic idem Prior, eo quod ipſus in ſuo Monaſterio has theſes propugnari juſſiſſet, ab hoc Facultatis conventu abeſſet, ceterisque Doctoribus ſuas ſententias circa has theſes proferendi libertatem relinqueret, potiusque conſentiret, ut antiquiores, magisque verſati Facultatis Theologi nominarentur, qui pro temporis opportunitate has propoſitiones examinarent & in proximo Conventu deſuper referrent: Verum hic Prior a decem Docto-

Doctoribus, quos sibi conciliaverat, mox has theses confirmari petiit, obtinuitque: Nihilominus Metropolitanæ Ecclesiæ Præpositus aliique rursus Facultatis Theologicæ Doctores Decanum rogarunt, ut die decima tertia Septembris illas exacte, lente, ac mature per quosdam Deputatos Doctores examinari curaret, horumque judicium postea denuntiaret, quin tamen ullus ex Facultatis Doctoribus a jure suffragii excluderetur. Sæc. XVII. A. C. 1653.

Ad horum igitur preces Facultas Theologica Remensis die decima quinta Septembris sex Doctores nominabat, qui præfatas theses sedulo examinarent, & si quid in illis censura dignum reperirent, in proximis comitiis Facultati referrent. Hi ergo post maturum examen unanimi suffragio censuerunt, quod „prima propositio, quatenus ad libere „operandum, præter libertatem a co„actione, non aliam requirit libertatem, quam libertatem a necessi„tate pure naturali & cæca, sit „temeraria, scandalosa, & in fide su„specta; utpote restringens Decreta „summorum Pontificum Pii Quinti, & „Gregorii decimi-tertii, hanc trigesi„mam nonam propositionem, in eo„rumdem Bullis relatam, condemnan„tium. *Quod voluntarie fit, & si in ne-*

Sæc. XVII. A C. 1653. „*ceſſitate fiat, libere tamen fit*, & Inno„centii decimi, in Bulla nupera, ſuper „quinque propoſitionibus condemnatis „Anathemate percutientis tertiam hanc „propoſitionem. *Ad merendum & demere„rendum in ſtatu naturæ lapſæ non requi„tur libertas a neceſſitate, ſed ſufficit liber„tas a coactione.* His enim Decretis „cenſebant hi Doctores, ſummi Pon„tifices, ad libere operandum, exclu„dunt a voluntate omnem neceſſitatem „libertati contrariam; prædicta autem „poſitio ſolam excludit neceſſitatem pu„re naturalem & cæcam: quod non „ſufficit.„

Secundæ autem propoſitionis cen„ſura erat ſequens: „Hæc poſitio, prout „jacet, captioſa eſt, & piarum aurium „offenſiva, propter duos eosque oppo„ſitos ſenſus, quos admittere potest; „quippe quæ uno modo ſumpta, nem„pe de neceſſitate voluntatis conſequen„te, Catholicum, altero modo accepta, „ſcilicet de neceſſitate voluntatis ante„cedente, hæreticum ſenſum reddit; „quæ æquivocatio in omni doctrina „ſummopere fugienda eſt, maxime ve„ro, ubi agitur de libertate actionis hu„manæ, quam ſummi Pontifices, & „noviſſime Innocentius Decimus ab om„ni neceſſitatis vinculo ſemper vindi„carunt.„

Die

Die ergo prima Octobris omnes Remenſis Eccleſiæ Præpoſiti hanc ſuæ Univerſitatis cenſuram Pariſios ad Facultatem Theologicam transmiſere, ut ejusdem Doctores tam ſuper præfatas propoſitiones, quam earum cenſuras ſuam pronuntiarent ſententiam: quindecim igitur Sorbonici Doctores die decima ſeptima Decembris appoſito ſuo chirographo teſtati fuere, quod dictæ propoſitiones merito a Remenſi Theologiæ Facultate fuerint damnatæ & convenientibus cenſuris affectæ: Hallierus vero S. Theologiæ Doctor & Profeſſor regius inſuper hæc addidit: „Ego „ſubſignatus ſententiæ Doctorum Re„menſium ſubſcribo, inſuperque cum „ſummo Pontifice Innocentio decimo „prædictam Poſitionem intellectam de „libertate electiva, ſeu quæ ad meri„tum & demeritum requiritur (quæ „ſola proprie dicta libertas cenſeri & „nominari ſolet) hæreticam expreſſe „declaro, & SS. Auguſtino, & Thomæ „injurioſam. Ita cenſeo.„ Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XXVII.

## *Senonenſis Archiepiſcopi epiſtola Paſtoralis circa S. Auguſtini doctrinam.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Postquam Innocentii X. Bulla ad Senonenses fuerat perlata, Gondrinus illius Diæcesis Archiepiscopus quorumdam cavillis deceptus, Pontificio hoc decreto S. Augustini doctrinam fuisse perstrictam censebat, quocirca die vigesima tertia Septembris pastoralem edidit epistolam, in qua præfati S. Doctoris doctrinam plurimum commendabat, perinde acsi ea in maximo versaretur periculo: Vano ejusmodi timore perculsus Gilbertus Choiseulius Conseranensis Episcopus, die nona Octobris hoc anno pariter ejusmodi literas in sua Diæcesi evulgavit: postquam vero Senonensis Archiepiscopi epistola Pictavium fuerat delata, mox criminalium causarum Præfectus ex duorum Theologiæ Magistrorum consilio illam die secunda Decembris suppressit. Insuper Mazarinus Cardinalis duodecim Episcopis curam demandabat, ut inter se deliberarent, quid in hoc negotio agendum esset. Attamen Senonensis Archiepiscopus anno sequenti in Cleri Gallicani comitiis sententiam suam communis hujus cætus judicio submisit.

*Argentre l. c. p. 276.*

§. XXVIII.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XXVIII.

### *Perverſæ doctrinæ a Lovanienſi Facultate Theologica damnatæ.*

Quamprimum Hiſpaniæ Rex & Leopoldus Belgii Gubernator Bullam Innocentii X. acceperant, mox illa in Belgio, æque ac in Hiſpaniis ab univerſo Clero, Brabantino Senatu, & Univerſitatibus fuit recepta, quamvis in illa celebres propoſitiones diſerte Janſenio adſcriptæ legerentur, quod eo majoris admirationis argumentum erat, eoquod ibidem antea per plures annos vehemens efferbuiſſet oppoſitio adverſus Urbani VIII. Conſtitutionem, in qua tamen Janſenii liber nonniſi *in genere* fuerat proſcriptus: Enimvero Mechlinienſis Archiepiſcopus, & Gandavenſis Præſul Innocentii Conſtitutionem promulgare tergiverſabantur, paulo poſt tamen & ipſi aquieſcebant: cum autem Lovanienſis Facultas Theologica compertum haberet, quod quædam opiniones ſanæ doctrinæ adverſantes irreperent, hinc die trigeſima Martii & vigeſima ſexta Aprilis habito conventu illas merito Superiorum auctoritate prohibendas, & nullatenus in uſum deducendas cenſuit: Erant autem ſequentes.

I. Pœ-

Sæc. XVII. A.C. 1653

I. „Pœnitenti habenti consuetudi-„nem peccandi contra legem Dei, na-„turæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis „futuræ spes nulla appareat, nec est „neganda, nec differenda absolutio, „dummodo ore proferat se dolere, & „proponere emendationom.„

II. „Potest aliquando absolvi, qui „in proxima occasione peccandi versa-„tur, quam potest, & non vult omit-„tere; quinimo directe, & ex proposito „quærit, aut ei se ingerit.„

III. „Copula cum conjugata con-„sentiente marito, non est adulterium. „Et mollities, Sodomia, bestialitas „sunt peccata ejusdem speciei infimæ „adeoque sufficit in primo casu dicere „in confessione, se esse fornicatum, & „in secundo se procurasse pollutionem.„

IV. „Licet Sacramentaliter absol-„vere dimidiate tantum confessos ratio-„ne magni concursus pœnitentium, qui-„lis verbi gratia potest contingere in „die magnæ alicujus festivitatis, aut „Indulgentiæ.„

V. „Licitum est tam in judicio, „quam extra judicium jurare cum re-„strictione mentali, non habito respectu „ad intentionem ejus, qui petit jura-„mentum.„

VI. „Licet aliquando interficere ad-„versarium, aut illum infamare (etiam „im-

„imponendo illi falsa crimina) sine pec- Sæc. XVII.
„cato mortali.„ A. C. 1653.

VII. „Licet Clerico vel Religioso „calumniatorem, gravia crimina de se „vel de sua Religione spargere minan„tem occidere, quando alius defen„dendi modus non suppetit, uti suppe„tere non videtur, si Calumniator sit „paratus ea vel ipsi Religioso, vel ejus „Religioni publice ac coram gravissimis „viris impingere, nisi occidatur.„

VIII. „Præceptum servandi festa „non obligat sub mortali, sepposito scan„dalo, si absit contemptus.„

IX. „Quidam putant probabiliter „nondum animato fœtu licere abortum, „ad vitandum Scandalum aut mortem, „procurare. Ex quo apparet, non con„demnandam facile puellam abortum „facientem, cum nondum est animatus „fœtus, ne deprehensa gravida occi„datur, aut infametur.„

X. „A parato maleficium malefi„cio solvere, licet idipsum petere.„

XI. „Qui apud Mendicantes com„municant intra dies Paschales, satisfa„ciunt præcepto Ecclesiæ de Commu„nione annua, nec tenentur illi in sua „Parochia communicare.„

XII. „Peccata in Confessione omis„sa ob instans periculum vitæ, aut a„liam caussam, non tenemur postea in „Confessione exprimere.„ XIII.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

XIII. „Non ſolum licitum eſt de„fendere (defenſione occiſiva) quæ actu „poſſidemus, ſed etiam, ad quæ jus in„choatum habemus, & quæ nos poſ„ſeſſuros ſperamus. Quare licitum eſt „tam hæredi, quam legatario contra „injuſte impedientem, ne vel hæredi„tas adeatur, vel Legata ſolvantur, ſe „taliter defendere; ſicut & jus habenti „in Cathedram, vel Præbendam, con„tra eorum poſſeſſionem injuſte impe„dientem.„

XIV. „Vocare Deum in teſtem men„dacii levis, non eſt tanta irreveren„tia, propter quam velit, aut poſſit „damnare hominem.„

XV. „Ad defendendum honorem „ſuum, acceptare duellum, & occidere „provocantem, non eſt mortale pec„catum.„

XVI. „Non tenetur quis ſub pœna „mortalis peccati reſtituere, quod ab„latum eſt per parva furta, quanta„cumque ſit ſumma talis.„

XVII. „Abſolutionis capax eſt ho„mo, quantumvis laboret ignorantia „Myſteriorum fidei, & etiamſi per ne„gligentiam quoque culpabilem neſciat „Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, & „Incarnationis D. N. Jeſu Chriſti.„

Inſuper cenſuit Facultas, monendos eſſe Confeſſarios, I. „quod non ha„beant

„beant

„beant potestatem remittendi obligatio- Sæc. XVII.
„nem solvendi, aut differendi solutio- A. C. 1653.
„nem debitorum; dandi veniam, vel
„restituendi famam, vel satisfaciendi
„pro injuriis illatis: ac proinde non im-
„pendant absolutionem, nisi pœniten-
„tes parati sint satisfacere, sive pro de-
„bitis, sive pro injuriis illatis, extra
„casus, in quibus leges permittunt illud;
„quarum Confessarii tantum sint in-
„terpretes. II. Quod juxta Concilium
„Tridentinum nihil possint circa casus
„reservatos, ac proinde ne se immi-
„sceant, ab iis absolvendo, nisi in sum-
„ma necessitate.„

Hanc censuram non modo Theodorus Lylvoltius Facultatis Decanus, sed etiam Mechlinienſis Archipræsul & Gandavensis Episcopus confirmarunt, uti videbimus.

## §. XXIX.

### *Cleri Gallicani decretum contra Fratres Minimos.*

Præter alia negotia, quæ Franciæ Præsules Parisiis in suis comitiis generalibus congregati deciderant, decretum quoque ediderunt adversus Fratres Minimos Valentinæ Urbis in Delphinatu sitæ. Hi enim neglecta Valentinensis Episcopi auctoritate ac licentia Corpus Venerabilis Mariæ Tes-

*Comment. Cler. Gall. t. 1. p. 653.*

soniere

Sæc. XVII. A. C. 1653.

soniere publicæ fidelium veneration expoſuerant, cum ergo id aliunde Sede Apoſtolica prohibitum eſſet, pariter Præſules hanc agendi rationem improbarunt, publicumque ejusmod cultum huic Venerabili Virgini exhiberi vetarunt, donec Epiſcopi examen judicium & approbatio accederet.

## §. XXX.

## *Religionis diſſidium inter Helvetios Calviniſtas & Catholicos.*

*Hotting. Helv. Eccl. Hiſt. p. 3. lib. 7. Hafner. Theatr. II. p. 3000. & ſeqq.*

Hoc item anno motus in Helvetiis ex levibus initiis Catholicos inter & hæreticos tandem in grave bellum erupit; cum enim Calviniſtæ Templum Frauenfeldæ contra pacta erigerent, & Glaronenſes Acatholici jam a pluribus annis circa ſcholas, cauſſas matrimoniales, ſupplicationes ſacras &c. varia in præjudicium Catholicorum innovare præſumerent, & Religioſos ex Catholicis Griſoniæ locis expellere & Catholicæ Religionis exercitium turbare non ceſſarent, Catholici iterato opponebant Badenſis transactionis leges, vi quarum die duodecima Decembris Anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo primo ſancitum, ut neutra pars in libero fidei ſuæ exercitio præpediretur, nec ad Religionis, rituumque mutationem

tationem quovis pacto induceretur: Verum spreta mutui pacti religione Acatholici & præcipue Tigurini Prædicantes sæpius in Catholicorum ac potissimum Suicensium pagos personati irrepsere, variisque fraudibus, promissis, & mille commentis quosdam incautos rudesque numero circiter quadraginta ex Arthi oppido ad lacum Tugiensem sito a fide Catholica ad suam sectam pertraxere. Cum autem hi misere decepti Tigurum profugere pararent, detecto eorum consilio Suicensis Magistratus, ad cujus, ut vocant, Cantonem Arthum spectat, hos, reliquosque de apostasia suspectos Suicium reduci, & contumaces quosdam, pro suprema sua & independente potestate capite mulctari jussit, illos vero subditos suos, qui Tigurum jamjam die vigesima quarta Septembris pervenerant, sibi reddi petiit, addita comminatione, ni venirent, eorum bona fisco addictum iri: Tigurini autem Calviniste, quibus sese Bernates ob sectæ affinitatem ad mutuum fœdus adjunxerant, hæc Suicensium gesta injuriam suam interpretabantur, sibique emigrandi jus, quod tamen nunquam probare poterant, competere obtendentes, profugorum bona reposcebant, vim & arma minitantes: quoniam vero quinque Pagi Catholici

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653. jam anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo in ſuis Conventibus jurato pacto ſeſe obſtrinxiſſent, quod omni tempore in Catholicæ Religionis profeſſione perſiſtere, ab ea autem deficientes pro hæreticis habere, & juxta priſcas Cæſarum leges capitali pœna plectere velint, aliunde vero Tigurinis nihil omnino in Suicenſium ditiones juris eſſet, hinc Catholici novas ab eis leges accipere renuerunt, atque hoſce veræ fidei deſertores revocarunt, eorumque bona ærario addixere. Ad hæc Tigurini non aliud dabant reſponſum, niſi quale ira & ſectæ fanatiſmus inſpiraverat; mox enim ad arma verſi Rappersvilam rupta pace occuparunt, collectisque undique viribus Catholicos hoſtilem in modum invadere, ſacras imagines, ædesque demoliri, omnique crudelitatis genere debacchari cæperunt, ipſo etiam Cromwello Anglorum Protectore pecuniarum ſubſidia ſuppeditante. Dura igitur ſe ſuaque tuendi neceſſitas Catholicos Suicenſes compulit, ut ſuas quoque vires Lucernatibus, Uranienſibus, Subſylvanis, & Tugienſibus jungerent, illatamque vim vi retundere ſatagerent. Igitur opportunam explicandis copiis aciem ad Vilmergam oppidum nacti die vigeſima quarta Januarii cum Calviniſtis

Sæc. XVII. A. C. 1653.

ſtis congrediuntur, atque ex belli tormentis eminus hoſtem ſtrenue petunt, ferreis tamen globis plerumque innoxie cadentibus, eoquod Calviniſtarum non pauci diabolicis incantationibus ac præſtigiis ſua corpora a vulneribus illæſa haberent: paulopoſt tamen nefandis hiſce artibus per Divinam opem eluſis, Catholici exercitus Ductor dato ſigno univerſas vires in hoſtem effudit: ruunt laxatis habenis equites in dextrum Calviniſtarum cornu, plurimosque nondum ſatis proviſo impetu obterunt: unde haud ſenſim Calviniſtæ cadunt, ſed effuſa equitum fuga peditum quoque turbant ordines: demum tentata irruptione poſtrema Cælum pro Catholicis pugnare videbatur; repente enim eminus fulgur tam inſolito ſplendore Calviniani Ducis, militumque oculos perſtrinxerat, ut cæſis Bernatum bis mille, captisque quingentis ceteri omnes in propudioſam fugam effunderentur. Reportata hac victoria integer hoſtium exercitus deleri, uberioresque fructus legi potuiſſent, niſi apud Catholicos prævalens pacis ac Reipublicæ amor victricem manum cohibuiſſet: Poſtquam enim integro biennio mutua hæc Religionis diſſidia exarſerant, tandem anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto die vigeſima ſexta

Sæc. XVII. A. C. 1653

Februarii Cantones quinque, Fribur- bum, Solodurnum, Basilea, Scaphu- sia, Glerona, Abbatis cella, quæ nec tras partes secutæ fuerant, belli indu cias pacisebantur, demum vero adm tente Regis Francici Legato pacem con ficiebant, qua sancitum, ut quilibe Pagus in sua Provincia, & ditione i religione sua, dominio & jurisdictio quietus & sine molestia relinqueretur in communibus vero Provinciis, u est Turgoia, Vallis Rhenana, Com tatus Badensis, & Sargantinum, Re ligio Catholica semper integra & illæ conservaretur; cunctaque Religionis di sidia per arbitros utrinque selectos de ciderentur, si qui autem vellent in a lium Cantonem, præsertim si ibi di versa viget religio, emigrare, integru sit loci Dominis, contra tales subdito discessuros pro arbitrio & antiquo mo procedere. Insuperhabita tamen ha pace Badenæ inita Tigurini novos mo tus contra Catholicos Ramsenses con citarunt, præfato tamen anno Catho lici, urgente Ferdinando Carolo Ar chiduce, liberum Religionis exerc tium, integrumque jus ad publica o ficia obtinuerunt, cunctis, qui dict anno a vera fide defecerant, emigra jussis: composito hoc dissidio Tigurin itidem in Turgovia Catholicis, & præ cipu

cipue Abbati sancti Galli molestias fa- Sæc. XVII.
cessere, ejusque jura labefactare molie- A. C. 1653.
bantur, & cuidam civi Frauenfeldensi, eoquod ad fidem Catholicam reversus esset, suos filios & filias ad Tigurinas ditiones abstraxerunt, eosque nonnisi intervenientibus Catholicis Cantonibus restituerunt.

## §. XXXI.

## *Oliverius Cronwellus in Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Protectorem proclamatus.*

Postquam Oliverius Cronwellus, abolita dignitate Regia, Scotos & Hibernos iterato prælio devictos dissipaverat, Batavos quoque, qui Pelamidum piscationem sibi solis vindicare parabant, quæsito jure suo armis spoliare nitebatur: nec magnis hisce ausibus deerat secundi successus prosperitas; quamvis enim anno priori Batavi, Architalasso Herberto Trompio, cum ingenti sexcentarum navium classe Dracum Anglum Ductorem aggressi, primo certamine victores evasissent, nihilominus vertente belli fortuna hoc anno naves suas ferme omnes, & militem, ac demum etiam postremo prælio ipsum Trompium globo plumbeo discerptum amisere, eoque sublato, quam- *Salmon hist. d'Angl. t. 1. p. 279.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

vis magnam classem, bellumque restaurare simulassent, pacem tamen turpiter postularunt, turpiusque impetrarunt: Pacato mari, & Anglia ab extero hoste libera, Cronwellus novam Reipublicæ normam seu potius Anarchiam aut tyrannidem stabilire intentus erat: cum autem absque exercitus imperio suam auctoritatem firmo pede subsistere haud posse, probe prospiceret, aliunde vero non ignoraret, quod ex Parlamento non pauci partim Presbyteriani, partim Regii, imo etiam Independentes adversus novum hunc Regni usurpatorem conspirarint, hinc præprimis exercitus Belliduces stimulabat, ut porrecto libello supplici militibus nulla mora æs militare integrum numerari, a Parlamento peterent: hi ergo accepta repulsa denuo Parlamentum dissolvi postularunt: cum autem Parlamentarii non modo indicta perduellionis pœna deinceps a quovis ejusmodi libellos porrigi inhiberent, sed insuper Parlamentum adhuc per aliquot Menses continuandum decernerent, Cronwellus, quod per dolosam sagacitatem obtinere non poterat, id per obfirmatam violentiam perfringere statuit: ipsus igitur armato milite stipatus, Westmonasterii Curiam ingreditur, Parlamentique Oratorem suo loco excedere jubens, Senatores

tores innumeris convitiis exagitatos his verbis alloquitur: *Eſtis ebrii, adulteri, auro corrupti & depravatæ mentis homines, vitam ducitis ſcandaloſam, recto Evangelio contrariam, proin indigni, ut ulterius Seſſiones habeatis: dico vobis & iterum dico, non eſtis amplius Parlamentarii.* His dictis Harriſonus, ejusque milites in Oratorem irruunt, eumque unacum omnibus Senatoribus e Curia ablatis clavibus inter mille convitia & contumelias ejiciunt: Cronwellus vero paulopoſt ad Regii Senatus aulam contendens, pariter hoſce Senatores a ſuis Seſſionibus abſtinere juſſit, ac publico edicto cauſſas, ob quas jure Parlamentum aboleviſſet, expoſuit, moxque centum quadraginta, potiſſimum militiæ Tribunos ſelegit, in quibus deinceps ſupremam auctoritatem reſidere, eosque Rempublicam præſeferre declaravit, ſimulque cavit, ne eorum auctoritas amplius, quam ad unius anni ſpatium extenderetur, eoque evoluto alii ſeligerentur: ipſus enim Cronwellus ad ſupremam Regni poteſtatem adſpirabat, quamvis ſe ipſam quoque armorum præfecturam abdicaturum ſimulaſſet: Igitur novi hi Senatores die decima quarta Julii Whitehallam convocati, atque a Cronwello admoniti, ne aliis, quam quos de pura fide in Chriſtum

Sæc. XVII. A. C. 1653.

*Whith. pag. 529.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

ſtum & perfectiſſima veneratione Sanctorum celebres noſſent, ſua unquam darent ſuffragia, qui tandem ſequenti die promiſerunt, quod ad Miniſterium nullos admittere velint, niſi probatæ devotionis Viros, eapropter hoc Parlamentum nonniſi *devotum*, ab aliis autem Anglico idiomate *Parlamentum Barbonum* ſeu os nudum, aut carne exutum per ludibrium vocabatur: poſtea in prima Seſſione declararunt, quod Chriſtus Dominus proxime in terras deſcenſurus, & cum eis Regimen partiturus eſſet, via igitur prævie præparanda foret, quod haud aptius fieret, quam ſi omnes Curiæ, cunctæque leges utpote totidem abjectæ Servitutis ſpecimina abolerentur, & Univerſitatibus omnibusque ſcholis utpote Paganorum inventis omnino ſuppreſſis, omnes honorum tituli cunctis hominibus communes revocarentur; cum antea Regiæ dignitates nil aliud fuiſſent, quam perpetua teſtimonia feralium injuriarum humanitati illatarum: Profecto effatu præclaro hoc Conſilio digna! Inſuper ridiculi hi Senatores promulgato edicto declararunt, quod deinceps eorum decreta omnem vim, ac legitimi Parlamenti auctoritatem haberent, cunctique illis obtemperare tenerentur: At Cronwellus diutius populare hoc Regimen

gimen sustinendo impar, ut sibimetipsi proximius aditum ad supremum Regni imperium panderet, quosdam intime sibi conjunctos sollicitabat, ut hi novis Senatoribus proponerent, quatenus bello jam confecto suis Sessionibus finem imponerent, atque ad tuendam publicam securitatem, novæque Reipublicæ firmitatem ex præcipuis Belliducibus aliquem in regnorum Protectorem nominarent: Hi ergo aut beneficiis delibuti, aut pretio vel promissis empti, aut officia sua amittendi periculo territi declararunt, quod Cronwellus deinceps supremum Reipublicæ Caput esset, & magnifico titulo *Protectoris Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, omniumque ditionum* honoraretur: postea Londinensis Urbis Magistratus novum hunc Protectorem, sub quo nomine omnis Regia potestas callide occultabatur, ad regium Westmonasterienſe Palatium conduxere, eidemque porrectis Regni sigillis & ense, *Altitudinis* titulum attribuerunt, jurato pollicити, quod ejusdem jura proprio etiam sanguine tueri vellent: Ipse vero Cronwellus Regis instar mox legem tulit, qua perduellionis reus denuntiabatur, qui supremam potestatem penes Protectorem, ejusque Parlamentum esse negaret, aut ullum cum familia Stuarta commer-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A.C. 1653

cium haberet, simulque acerbissima in Catholicos edicta vinoavit, tantamque potestatem impune exercuit, quantam Angliæ Reges etiamnum sibi policeri minime audent.

## §. XXXII.

## *Tiberii Cincii Cardinalis obitus.*

*Ciacon. in vita Innocentii X.*

Sex omnino ex Cardinalium Collegio hoc anno mortalitatem exuisse constat, quorum primus erat Tiberius Cincius patritius Romanus, qui post primarias in ditione Pontificia Præfecturas summa prudentiæ ac integritatis laude administratas, a Gregorio XV. Æsinam Ecclesiam suscepit regendam, cui etiam per triginta duos annos præfuit, ob pastoralem sollicitudinem cunctis proficuus, suaque in rebus agendis dexteritate, morumque comitate percharus magnique habitus; pari quoque cum applausu civitatem, Domumque Lauretanam annorum spatio quatuordecim administravit, palatioque suis sumptibus ampliato fontem in foro publico præter alia ædificia restauravit: apud Æsinos vero Monasterium Sanctissimæ Annuntiatæ, necnon Ecclesias S. Rochi & S. Mariæ de Ulmo ad Suburbium S. Floriani erexit, tandemque ab Innocentio X. cognitis ejus cele-

celebratisque meritis Romana Purpura decoratus, octavo post anno in Episcopali suo Palatio die vigesima sexta Februarii annos natus septuaginta tres animam Deo reddidit. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XXXIII.

## *Alphonsus Ludovicus du Plessis de Richelieu Cardinalis mortuus.*

Iterata in progressu hujus Historiæ mentio occurrebat Alphonsi Ludovici du Plessis de Richelieu, qui celeberrimi Franciæ Ministri Armandi Richelii Frater natu major præter plurimas, easque sat pingues Præbendas ab Henrico IV. ad Lucionensem Ecclesiam nominatus, relictis omnibus mundi dignitatibus Carthusianorum institutum professus est, ex quo ad Archiepiscopatum Aquensem a Ludovico XIII. Galliarum Rege assumptus, ac postea ad Lugdunensem Ecclesiam evectus, tandem etiam Cardinalium collegio adscribebatur, quamvis Sixti V. decreto duos Germanos Fratres simul Purpura decorari prohibitum esset, id tamen Urbanus VIII. se feciſſe testabatur, precibus ejusdem Regis, merito Armandi Cardinalis, & eximia Alphonsi pietate, fidei ac disciplinæ Zelo permotus. Postea pro gravissimis Regni negotiis Romam

*Frizon. Gall. Purp. Victorell. in addit. ad Ciacon. Sammarth. Gall. Christ.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

mam ad eundem Pontificem decretus, rubrum galerum, titulumque Ecclesiæ SS. Trinitatis in Monte Pincio obtinuit; inde in Gallias reversus, cum Lugdunensis Urbs gravi pestilentia conflictaretur, nullas boni Pastoris partes prætermisit, ipsusque ægros sæpissime visitans, moribundis Ecclesiæ Sacramenta Christiano proprii periculi contemptu administravit: tandem vero diuturna hydropisi confectus, bonis suis potissimam partem in egenos distributis, ac testamento relictis Lugduni die vigesima tertia Martii pie, ut vixit, in Domino obiit, sepultus in Hospitali pauperum Lugdunensium, cujus humili tumulo sequens propria sua manu scriptum epitaphium apponi jussit:

Pauper natus sum,
Paupertatem novi,
Pauper morior,
Inter pauperes sepeliri volo.

## §. XXXIV.

## *Friderici Cornelii Cardinalis extrema.*

*Thomas. in Elog. Victorell. l. c.*

Tertius ex Purpuratis hoc anno denatis erat Fridericus Cornelius patria Venetus, qui eximius Literatorum fautor adhuc juvenis Palatium suum in Aca-

Academiam convertisse videbatur, annosque nonnisi viginti tres natus jam jam Doctoratus lauream, Pontificii Clerici dignitatem, Bergomensem Episcopatum ac denique Purpuram emeruit: Anno autem Christi millesimo sexcentesimo vigesimo primo ad Vicentinam, & demum ad Patriarchalem Venetorum Ecclesiam translatus, tot subinde Episcopatibus eo duntaxat fine honorari credebatur, ut ubique Pastoralis sui Zeli, liberalitatis, charitatisque specimina edere posset; quippe Vicentinam Ecclesiam Cathedralem sacro Reliquiarum thesauro ditavit, Venetam vero augustiore Palatio Patriarchali, Oratorio, Clericorum Collegio, Nobilium Academia, aliisque ædificiis auxit: præcipue vero Cleri, populique sui mores ad pietatis, & disciplinæ Ecclesiasticæ leges efformare intentus, cunctis exemplo præibat: unde ejus Aula in perpetuum virtutis gymnasium, & eruditi juxta ac pii Cleri Seminarium transmigrasse dicebatur: Ceterum optimus Princeps, clementissimus Parens, atque Antistes Vigilantissimus, senio ac meritis venerandus Romæ Albanensis Episcopus ab Innocentio X. anno hujus sæculi quinquagesimo secundo renuntiatus, altero post anno die quinta Junii decessit, sepultus in Eccle-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653. Ecclesia S. Mariæ de Victoria Carmelitarum Discalceatorum, ubi aram, & ante aram tumulum mortalitatis suæ custodem vivus posuerat, atque in honorem Divæ Theresiæ elegantissimum Sacellum suo ære erexerat.

## §. XXXV.

## *Fausti Poli Cosciæ Cardinalis decessus.*

*Ughel. Ital. Sacr. Ciacon. in vita Urb. VIII.*

Hunc quarto post Mense sequebatur Faustus Polus Coscia patria Camers, qui post varios casus in patria sua exantlatos Romam profectus, ab Urbano VIII. Palatii Apostolici Præfectus, intimus Pontificis Cubicularius, & Amasiensis Archiepiscopus nominatus, ad comitandam Mariam Hungariæ Reginam Nuntius decernebatur: demum vero Cardinalium Collegio adscriptus, Urbevetanam Ecclesiam Episcopus per novem ferme annos summa vigilantia rexit, ubi etiam anno ætatis suæ septuagesimo septimo Purpuram cum vita exuit.

## §. XXXVI.

## *Francisci Mariæ Machiavelli Cardinalis fata.*

Sequen-

Sequentis Menſis Novembris die vigeſima pariter æternitatis viam aggreſſus eſt Franciſcus Maria Machiavellus Patritius Florentinus. Hic humanioribus literis apprime imbutus, tam ſedulam Jurisprudentiæ operam navabat, ut adoleſcens ab Urbano VIII. Baſilicæ Vaticanæ Canonicus, & Rotæ Romanæ Auditor nominaretur: Seligebatur quoque, ut unacum Cardinale Ginetto Legato Apoſtolico Coloniam, pro univerſali pace ſtabilienda Nuntius mitteretur, Patriarchæ Conſtantinopolitani titulo honoratus. Poſtea ad Ferrarienſem Epiſcopatum, necnon ad Cardinalatum evectus Romam ad Innocentii X. comitia contendit, inde vero ad ſuam Eccleſiam reverſus, paulopoſt annos natus nonniſi quadraginta tres ibidem deceſſit, non ſine ingenti Cleri, gregisque ſui mœrore. Sæc. XVII A. C. 1653. *Ciacon. l. c.*

## §. XXXVII.

## *Dominicus Pimentellus Cardinalis mortuus.*

Poſtremus inter Cardinales, qui hunc annum vitæ ſuæ exitialem habuere, erat Dominicus Pimentellus natione Hiſpanus, qui ex Ord. S. Dominici ad Oxonenſem, tum Cordubenſem ac poſtea Hiſpalenſem Eccleſias aſſumptus, ſemper *Ciacon. in vita Innocent. X.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

per & ubique pauperum parentem & Patronum sese exhibuit, omnesque Ecclesias, quibus præfuit, sacra suppellectile largissime exornavit, postea Regius Orator unacum Joanne Chiumazero Romam ad Urbanum VIII. decretus, ibidem Ecclesiasticis omnibus fuit exemplo ad imitandum. Inde vero reversus in Hispaniam, dum in Cleri sui studio, populi cura, & disciplina Ecclesiastica promovendis totus erat, ab Philippi IV. Hispani Regis preces ab Innocentio X. sacram Purpuram obtinuit, qua tamen vix integro biennio decoratus, Romæ die secunda Octobris anno ætatis sexagesimo tertio naturæ debitum solvit, sepultus in Ecclesia S. Mariæ super Minervam.

## §. XXXVIII.

## *Joannis Ludovici Nassovii Principis obitus.*

*Tuld. Hist. temp. cont. lib. 2.*

Hoc item anno Joannes Ludovicus Nassovius Princeps die sexta Martii Hadameriæ suæ ditionis urbe post diuturnum morbum pientissime decessit. Hic ejurata Calvini secta anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo nono die octava Septembris publice fidem Catholicam professus est, atque ab Hispano Rege Philippo IV. aurei velleris Eques

Eques, a Ferdinando II. Cæſare aureæ clavis Cubicularius, ac demum a Ferdinando III. in Weſtphaliam pro concilianda pace Legatus decernebatur, & confecto pacis negotio ex Comite Princeps creatus eſt, quo Principatus honore hodiedum ejus liberi, poſterique perpetuo gaudent. Erat ſane Princeps germanæ ſinceritatis ac fidei, inſignisque pietatis, qua Jeſuitis Collegium in ſua urbe, & Franciſcanis in S. Ægidii monte Conventum ſuis expenſis erexit: Demum vero Catholico ritu S. Eccleſiæ Sacramentis munitus, animam Deo in cælis, corpus Eccleſiæ apud Franciſcanos, & denique Cor ſuum Jeſuitis tradidit. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XXXIX.

## *Wolfgangi Guilielmi Neoburgi Ducis mors.*

Jam ſupra meminimus, quod Wolfgangus Guilielmus Neoburgi Dux Philippi Ludovici Filius a Lutherana ſecta ad veræ Eccleſiæ gremium reverſus ſit: cum enim hic Princeps maximis naturæ dotibus inclytus, ingenio ad capiendas diſciplinas avido præditus, pro dignoſcendis exterarum nationum moribus Daniam, Angliam, Italiam & Hiſpaniam pervagatus eſſet, *Vid. ſupra l. 190. §. 51. tom. 55.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

jam tum de sectæ suæ veritate dubi-
tare, & de Prædicantium suorum com-
mentis convinci cæperat: inde ver
reversus, ac mortuo Avunculo suo d
successionis jura gravi bello cum Bran
deburgicis implicitus, & a Suecis dir
vexatus, invicta tamen semper fortitu
dine suos hostes repressit, ac Religio
nem Catholicam adversus violentas
Protestantium machinationes pro vir
bus propugnavit, Eminuit præcipu
excelsi ac liberalis animi prærogativa
erga pauperes & peregrinos adeo comm
& beneficus, imo ausim dicere, tan
familiaris, ut si quando in immodic
affluentium numero non posset omnibu
satisfacere, hi vero adhuc contra im
portunius instarent, illis omnibus ple
nissimam facultatem daret, ut ejus ve
stes, loculosque manibus scrutari vo
lerent: Præterea inter tot, quibu
premebatur, adversa, frequens illi e
rat hæc vox: *In Deo consolatio mea*
Plura insuper Templa excitavit, & præ
ter Neoburgense Collegium largissim
dotatum, plura aperuit Gymnasia, Mo
nachisque & Sacerdotibus promove
dæ fidei Catholicæ, & extirpandæ hæ
resi intentis adeo familiaris & necessa
rius exstitit, ut non semel dicere audi
tus esset, se in Religionis studio nulli
primas, nisi Ferdinando II. Cæsari con
cedere

cedere. Tandem cum, rheumatismo obrutus, nonnisi biduo decumberet, die vigesima Martii inter luculenta pietatis, Religionisque signa placidissime anno ætatis suæ septuagesimo quinto Düsseldorffii animam exhalavit, sepultus in Divi Andreæ Templo. Successorem habuit Filium suum unicum Philippum Guilielmum patriæ ditionis, virtutumque hæredem. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XL.

## *Salisburgensis & Sylvanectensis Archiepiscoporum fata.*

Pariter hoc anno Sylvanectensis Archiepiscopus repentina oppressus apoplexia, cum super pontem incederet, in terram decidens, paulopost decessit. Eodem hoc anno Paris Comes Lodronius Salisburgensis Archiepiscopus, & Germaniæ Princeps, cum per plures Menses pedum tumore, & tandem hydropisi vehementer afflictaretur, sacris Ecclesiæ sacramentis summa cum pietate receptis inter Religiosorum adstantium preces in Palatio Mirabellæ integris sensibus die decima quinta Decembris anno ætatis suæ sexagesimo octavo pientissime exspiravit. Hic per integros triginta quatuor annos, quibus suæ Ecclesiæ Archiepiscopali præ- *Hist. Salisb. l. 5. c. 33.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

fuit, omnem sollicitudinem, tempus, & vigilantiam in commissarum ovium salutem impenderat, prudentia sane incomparabili, animo in gravissimis negotiis & periculis semper imperterrito & maxima erga Deum, Sanctosque fiducia, quorum auxilio, assiduisque precibus tantum assecutus est, ut inter circumgrassantes triennalis belli procellas patriam, civesque suos ab hostili incursu & injuria intactos servasset. Erogaverat etiam quadraginta quatuor florenorum millia pro fundando civili jurisprudentiæ Professorum salario, & quantumvis Metropolitano suo Capitulo alia quadraginta florenorum millia donodedisset, nihilominus ærarium præsenti pecunia abunde instructum reliquit. Successit eidem Guidobaldus Comes de Thun, anno sequenti die vigesima septima Februarii a Capitulo Cathedrali electus.

## §. XLI.

## *Abrogatio Mediolanensis edicti circa festivitatem S. Dominici.*

*Bull. magn. Innoc. X. Constit.* 53.

Sub idem ferme tempus Mediolanensis Senatus, inconsulta Sede Apostolica, & renitente Archiepiscopo die vigesima Junii per universam ditionem literas encyclicas emisit, vi quarum omni-

omnibus & singulis præceptum, ut quolibet anno Festum S. Dominici ea solemnitate celebraretur, ut etiam omnes populi & subditi præfati Ducatus a laboribus servilibus abstineant, & artifices suas tabernas clausas teneant, hancque festivitatem omnes singulari devotione ac pietate Christiana celebrent. Idem quoque Mediolanensis Gubernator die trigesima Augusti mandaverat, promulgato desuper edicto: quamprimum vero Innocentius X. Pontifex hac de re certior factus erat, mox die sexta Octobris edita Constitutione præfatas Senatus literas, & Gubernatoris edictum auctoritate laicali emanatum omnino nullum, nulliusque roboris & momenti esse declarabat, eoquod auctoritati Ecclesiæ pernicioſum crederet, si Principes laici facultatem indicendi dies festos in honorem Sanctorum sibi arrogarent. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XLII.

## *Variæ decisiones a sacris Congregationibus Romanis emanatæ.*

Nonnisi paucæ hoc anno sacrarum Congregationum decisiones reperiuntur, quas inter sacra Rituum Congregatio ob dubium a Lucanæ Diæcesis Clero motum decidit, quod reliquiæ *Decis. S. Congr. Rit. Episc. & Concilii.*

Sæc. XVII. A. C. 1653. Sanctorum existentes sub custodia Ca- pituli, deferendæ sint in supplicationi- bus per Canonicum, qui Hebdoma- darii munere fungitur: die autem vi- gesima septima ejusdem Mensis ab Epi- scoporum Congregatione sancitum le- gitur, quod absolutio ab Excommuni- catione concedenda sit satisfacta parte vel quando delinquens, etiam a Judice sæculari, sufficienter fuit punitus: cum autem anno Christi millesimo sexcente- simo decimo septimo Vendramenus Ve- netiarum Patriarcha præcepisset, ut a Monialium monasteriis sibi subjecti Confessarii Regulares amoverentur, & in posterum Sacerdotes sæculares ad- hiberentur, hoc Patriarchæ decretum eadem Congregatio die septima Juni anno hujus sæculi vigesima confirmavit, Regulares vero adhiberi concessit in casu, quo copia Confessariorum sæcu- larium defuerit; hoc autem anno mota apud Pistorienses dubio rursus eadem S. Congregatio die decima sexta Maji declaravit, quod Regulares generaliter non solum non possint esse Confessarii Ordinarii, sed neque Capellani Moniu- lium Ordinario subjectarum. Pariter ab eadem Congregatione die vigesima tertia Augusti declaratum habetur, quod illa dicantur oratoria privata, quæ in particularibus domibus inser- viun-

viunt usui privato, nullamque habent januam in via publica, sive ingressum indifferenter omnibus permissum: denique S. Concilii Congregatio die decima quinta Novembris statuit, quod Confessarius Monialium non censeatur approbatus, si fuerit deputatus a laicis sub prætextu Jurispatronatus, aut alterius Privilegii, nisi sit unus ex approbatis pro ceteris laicis ejusdem Diœcesis, eoquod solus ille admittatur, quem Episcopus specialiter deputaverit. Sæc. XVII. A. C. 1653.

## §. XLIII.

## *Quidam Scriptores Catholici hoc anno denati.*

Decessere ex Catholicis Scriptoribus Ecclesiasticis nonnulli, quorum eruditas lucubrationes recensere, operæ pretium est: Hos inter primus occurrit Nicolaus Rigaultius Parisiensis, qui Tertulliani, Cypriani, & Minutii Felicis opera notis illustravit, Albaspinæi tamen & Petavii censuram circa Infantium Baptismum, & Sacerdotalem Laicorum potestatem effugere haud potuit. Exstat quoque illius tractatus de Christi Domini effigie, quam minime speciosam fuisse contendit, a Vavassorio propterea castigatus. Edidit insuper glossarium Lexicon Mysobarbarum, *Dupin Nouv. Bibl. des Auth. Eccl. Tom. XVII. Erhard Bibl. Script. Ord. Præd. Bibl. Script. S. J.*

Sæc. XVII. A. C. 1653.

rum, observationes de populi fundis, notas in Onosambri Stratageticum, Mortualia apta ad ritum prisci funeris, pluraque alia opera critica: Obiit tandem Tulli gravi senio confectus die vigesima tertia Februarii. II. Gabriel Naudæus Virodunensis Canonicus, qui scripsit varios tractatus in librum de imitatione Christi, epistolam de non distrahenda Bibliotheca Mazariniana, monita de instruenda Bibliotheca, Bibliographiam politicam, syntagma de studio militari & liberali, quæstiones Philologicas, apologiam pro Proceribus de Magia suspectis, instructionem circa veritatem Historiæ Fratrum rubræ Crucis, præter alia non pauca varii argumenti opuscula. III. Joannes Dicastillo ex Societate edidit librum de Jure & justitia, de juramento, & de censuris, de Sacramentis, de incarnatione, & de aliis quæstionibus Theologicis, in quibus tamen ob laxiores doctrinas carpitur. IV, Amabilis Bonnefons itidem Jesuita, scripsit Historiam sacram Verbi incarnati, Neophyton seu Catechismum, officium Christiani, Epistolas & Evangelia cum meditationibus, & Calvariam mysticam. V. Ludovicus de Mertola Carmelita, Magister ac Professor Theologiæ Moralis scripsit librum de eleemosyna, ejusque fructibus, tractatum

tum contra Judæos, aliosque hæreticos præter vitas B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, & Ven. Antonii de Conceptione, & Stephani de Pacificatione, necnon Vitam Fratris Manuelis Tavarez. VI. Ivo Pinsard ex Ord. FF. Præd. Facultatis Parisinæ Doctor, qui præter Trophæum Pietatis edidit librum, cui titulus: *Delegatio Religiosorum, seu examen legitimæ laicorum confessiones excipiendi potestatis*, quem tamen librum apud Sorbonam denuntiatum fuisse, jam supra meminimus: ipse tamen Auctor sexto post anno eundem hunc librum iterato prælo excudi curavit, illumque Michaeli Cardinali Mazarino Aquensi Archiepiscopo nuncupavit. VII. Jacobus Goar ex eodem Ordine notis illustravit Georgii Codini Curopolatæ librum de officiis magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ, simulque adjecit recentiores Orientalium Episcopatuum notitias, voces honorarias, & appellationes dignitatum indices, quibus postremis sæculis Ecclesiastici, & Aulici honorabantur. Pariter edidit rituale Græcorum, Georgii Monachi & Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani chronographiam, necnon Nicephori Patriarchæ Breviarium præter Georgii Syncelli opera, & Synodi Florentinæ Historiam. Exstat quoque ejusdem Authoris liber,

Sæc. XVII. A. C. 1653.

*Vid. supra l.* 194. §. 85. *p.* 640. *t.* 57.

Sæc. XVII. A. C. 1653. quo comprobatum reddidit, quod Orientales ſacram Synaxin ſub una ſpecie ſumpſerint.

## §. XLIV.

## *Quidam Scriptores Acatholici eodem anno mortui.*

*Freher Theatr. Erud. Wolff. Bibl. Script. Andr. Bibl. Bal.*

Poſteritati commendatos ſeſe inter ſuos reddiderunt ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno denatis. I. Cæleſtinus Mylenta, qui acriori, quam decuiſſet, ſtylo inſectatus eſt Rhatmanum, Bergium, Movium, aliosque, ſcripſit quoque tractatum de Theologiæ habitu & præcipuis fidei articulis præter Collegium ſuum Theologicum ſuper Corpus Doctrinæ Prutanicum. II. Marcus Boxhornius, qui Hiſtoriam ſacram & profanam a Chriſti Nativitate usque ad annum milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum protraxit, ac inſuper diſſertationem edidit de typographicæ artis inventione, Monumenta & elogia Virorum Illuſtrium, pluraque alia poſteris reliquit. III. Joannes Reſſenius, qui præter Philoſophica edidit opus de adoratione Sanctorum, amnologiam ſacram, Uranologiæ ſacræ diſputationes duas, Ideam boni Paſtoris, Loyologiam ſacram, pluresque ſermones. IV. Wolfgangus Meyerus ſcripſit

pſit fulcimentum gladii Chriſtianorum Principum de puniendis hæreticis & ſectariis, aliumque librum contra adulterinos pietiſtas, Lavacrum regenerationis ſub typo Badenſium Thermarum propoſitum, præter nonnulla alia. V. Joannes Weberus publici juris fecit ſuum Anti-Lampadium, ſententiam Lutheri de doctrina Calvinianorum, deſiderium Gentium, tractatum de fide & ſanctificatione fidelium, necnon de auctoritate S. Scripturæ. Impugnabat quoque Gretſerum, Enthuſiaſtas & Weigelianos: exſtat inſuper ejusdem liber de vero uſu Scripturæ, & controverſiis fidei. VI. Elias Ehingerus, qui typis vulgavit hymnos eccleſiaſticos, librum de Infantum Baptismo, exercitationes Auguſtanas, vindicias Lutheri, quæſtionem, an corpus S. Dionyſii ſit apud Ratisbonenſes, vel Pariſinos, judicia Jeſuitarum de confeſſione Auguſtana, & quamplurimos alios ejusmodi tractatus. VII. Guilielmus Lyford edidit detectionem errorum ſuo ævo toleratorum, fundamenta Religionis Chriſtianæ, auctoritatem circa res ſacras, necnon Legatum junioribus Chriſtianis ad Sacramentum Euchariſtiæ accommodatum. VIII. Chriſtophorus Scheiblerus ſcripſit tractatum de anima, librum axiomatum, theologiam

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

logiam practicam per omnes articulos fidei, disputationes de antiqua fide Catholica & aurifodinam Theologicam. Hic idem Præco Lutheranus, dum Tremoniæ apud Westphalos vigesima prima Novembris die in Lutheri sui honorem concionari decrevisset, priusquam cantilena ante concionem præcini solita absolveretur, ipse in Sacristia subsistens, inopina apoplexia correptus est, moxque ibidem animam evomuit. Ea re in vulgus sparsa, fere communis omnium erat opinio, quod jactabundus hic Præco, eoquod indigna laude festivum Lutheri diem in loco olim sacro celebrare statuisset, ex inspe-rato Divinam Nemesin hujus sacrilegæ temeritatis ultricem expertus fuerit. IX. Christophorus Elderfield tractatum evulgavit de regeneratione & Baptismo præter aliud opus de jure decimarum civili.

## §. XLV.

## *Epistola Mechlinienſis Archiepiscopi ad Cardinales Inquisitionis Romanæ.*

*Argentre Coll. Jud. de nov. error. t. 3. p. 268.*

Jam anno priori memoravimus, quod Jacobi de Boonen Mechlinienſis Archiepiscopi jussu & authoritate quædam nimis laxæ doctrinæ Theologicæ fuerint

rint proſcriptæ, vetitumque, ne ullo pacto in uſum deducerentur, nec tamen propterea nonnulli probabilismo aſſueti ad arctiorem doctrinæ viam revocari poterant, quocirca Archiepiſcopus, ut efficacius remedium malo opponeret, ſtatuit, ut nullus ad Confeſſarii munus admitteretur, niſi jurato ſponderet, quod nuper damnatas propoſitiones nulla ratione propugnare velit: quoniam vero inſuperhabito hoc decreto ex Lovanienſibus Jeſuitis nonnulli coram ipſo Archiepiſcopo examinati has doctrinas tenaciter tuerentur, eapropter illis Archiepiſcopus confeſſiones excipiendi copiam concedere diſtulit, donec ſe in moderandis fidelium conſcientiis præfatas doctrinas minime amplexuros, juramenti religione ſe obſtringerent. Inde vero Lovanienſis Societatis Rector ſe graviter læſum ratus, ceterorum nomine, datis literis ad ſacram Congregationem Cardinalium Inquiſitionis Romanæ de injuria querebatur: nec ſurdas Romæ pulſabat aures; præfata enim Congregatio die decima octava Aprilis Archiepiſcopo injunxit, ut approbatis confeſſiones excipiendi facultatem concederet, niſi juſtas cauſſas, quas intra trimeſtre allegaret, hanc licentiam denegandi habuiſſet. Receptis igitur hiſce literis Archi-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653. Archiepiscopus suam agendi rationem vindicaturus, die decima septima Julii Bruxellis ad præfatam Congregationem sequentes dedit literas.

*Eminentissimi ac Reverendissimi Patres ac Domini,*

„Sacræ vestræ Congregationis litteras die 18. Aprilis signatas, sequenti „Maji die 21. recepi, quibus indicatur „eam precibus Rectoris Collegii Lovaniensis Societatis Jesu hujus diœceseos inclinatam, censuisse injungendum mihi „ut Presbyteris Societatis Jesu ejusdem „Collegii alioqui examinatis & approbatis licentias audiendi Confessiones „personarum Sæcularium concederem „non prætermittam; nisi forsan aliquid „in hoc subsit, quod animam meam „contristet, justasque causas intra trimestre coram ipsa sacra Congregatione allegandas, hujusmodi licentias „denegandi habeam: Futurum aliquin, ut alteri Episcopo Facultas demandetur, eosdem examinandi atque „approbandi, si intra præmissum spatium congruas denegationis meæ rationes proferre neglexero.„

„Hoc est, Eminentissimi Patres, „quod vergente extrema Senecta mea „ad dandam supremo Judici totius vi„lica-

„licationis meæ rationem, ſupra quam „dici poteſt, animum meum contriſtat; „quod non tantum mundum in ma- „ligno eſſe poſitum, ſed quotidie vi- „deam in pejus & pejus refrigeſcente „Charitate declinare. Hujus miſeran- „dæ declinationis cauſſa (ut partim ex- „perientia propria obſervavi, partim „ex judicio & relatu virorum, qui mihi „ab integritate morum, Zelo anima- „rum, doctrina, & rerum uſu probati „ſunt, ſæpius cognovi) prima & potiſ- „ſima eſt hodierna multorum Confeſſa- „riorum indulgentia, qua nimis laxant „habenas peccatoribus, fidentes qui- „busdam noviter inventis opinionibus „quorumdam Theologorum, quorum „ſtudium non tendit ad ſectandam „Evangelicam veritatem, & traditam „nobis a ſanctis Patribus vitæ normam; „ſed *ad excuſandas excuſationes in peccatis*, „& eorum turpitudinem pallio proba- „bilitatis obvelandam. De quibus Pro- „pheta Ezechiel: *Væ, qui conſuunt pul- „villos ſub omni cubito manus, & faciunt „cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad „capiendas animas.* In ejusmodi perni- „ciosis exceſſibus eò usque proceſſum „eſt, ut ſi quis omnia inſolentia para- „doxa ex quorumdam Libris & praxi „excerpere velit, quibus hodie Eccleſiæ „præcepta de obſervandis jejuniis, ſe-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„ſtis,

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„ſtis, lectione horarum Canonicarum „eluduntur: Simoniæ, privatæ vin„dictæ, mendacia, perjuria palliantur; „obligatio vitandi occaſiones peccato„rum extenuatur: Sacramentorum va„lor & effectus evidenti periculo nulli„tatis exponuntur; non epiſtola una, „ſed liber integer conſcribendus foret. „Cum autem laxæ regulæ, quæ de„pravatis hominum affectibus allube„ſcunt, facile eorum judicio proben„tur, viſi ſibi ſunt hoc ſucceſſu earum „autores utilem Eccleſiæ operam præ„ſtitiſſe, & auſi petulanter gloriari, ſe „probabilitatum rotis quotidie Cæli „viam ampliare, hoc eſt, ſe terminos „arctæ viæ, quæ ducit ad vitam, ſe„mel a prima & inflexibili veritate fi„xos, denuo propriis ſuis adinventio„nibus refigere.„

„Dum adverſus adulterinam hanc „Theologiam ſolidioris doctrinæ Chri„ſtianæque diſciplinæ cultorum quere„las audivi; & non ceſſant hæretici no„bis vicini improperare Eccleſiæ noſtræ „Catholicæ, talia a quibusdam ejus „Doctoribus circa mores tradi, qualia „nec inter gentes audiuntur, laxiores „& periculoſiores articulos, quorum co„pia hiſce jungitur, partim ex libris „publice editis, partim ex obſervatio„ne praxis quorumdam mihi fideliter „relata

„relata colligi curavi, desuperque e- Sæc. XVII.
„ruditorum meæ Diœceseos, tum sæ- A. C. 1653.
„cularium, tum Regularium judicium
„& censuram exquisivi. Quibus visis
„& expensis conatus sum mollioribus
„remediis huic malo occurrere, per me
„& examinatores meos monendo ad-
„mittendos ad excipiendas Confessio-
„nes, ut sibi a laxiori doctrina cave-
„rent, subinde quoque erudito aliquo
„scripto curavi unum vel plures ex hu-
„jusmodi articulis refutari. Sed cum
„observaverim hanc cautelam nequa-
„quam sufficere, & acrioribus remediis
„opus esse, proposui non admittere vel
„sæculares, vel regulares ad munus
„Confessarii, nisi promitterent etiam
„juramento, quod a dictorum articu-
„lorum praxi sibi caverent. Contigit
„sub hoc tempus, hoc est anno 1652.
„die 28. Aprilis, sese præsentare exa-
„mini plures Religiosos Societatis Jesu.
„Judicavi me oportune tunc posse exe-
„qui, quod animo conceperam, & si-
„quidem inchoando a dictis Religiosis
„Societatis: tum quia existimabam,
„quod dum illi ad dictam promissionem
„præstandam & observandam essent vo-
„luntarii, aliorum quoque Ordinum re-
„ligiosi non essent refractarii: tum quia
„Patres Societatis laxioribus doctrinis
„inveniendis & practicandis præ ceteris

Sæc. XVII. A.C. 1653.

„esse addictos, certis experimentis d
„dici: e quorum multis unum obser
„tum est in examine, anno & die
„pradictis coram examinatoribus a
„deputatis instituto. In illo enim di
„Religiosi Societatis ex propositio circ
„articulos periculosos examinati, m
„tos ex illis mordicus sustinuerunt, n
„minatim illum (quem etiam aliun
„mihi constat a Religiosis ejusdem S
„cietatis aliquoties fuisse practicatum
„quod liceat Sacramentaliter absolve
„dimidiate tantum confessos, ratio
„magni concursus pœnitentium, qu
„lis, verbi gratia, potest contingere in d
„magnæ festivitatis aut Indulgentia
„Quo semel admisso passim Confessio
„non integræ erunt, cum dicti Patre
„ad sua Templa trahant magnam p
„puli frequentiam, & insuper grav
„peccatores metu explicandi gravio
„sua crimina avide arrepturi sint oppo
„tunitatem obtinendi absolutionem, pra
„missa tantum explicatione unius alt
„riusve delicti. Hinc septem ex dict
„Religiosis Societatis, qui cæteroqui
„specimen sufficientis doctrinæ dede
„rant, distuli admittere ad Confessi
„nes Sæcularium audiendas, donec
„cum juramento promitterent, quo
„non conformarent se præfatis artic
„lis in dirigendis conscientiis. Qu
„ve

„vero prævidebam fore, quod juramen- Sæc. XVII.
„tum non præstarent sine Superiorum A. C. 1653.
„suorum assensu; hinc dictam copiam
„articulorum illis tradidi, ut Superio-
„ribus exhiberent, promiseruntque se
„illis exhibituros. Sed nullum hacte-
„nus responsum vel illi, vel Superiores
„eorum mihi dederunt, nisi quod ab
„uno e Societate, quem judicabam esse
„Professorem in eorum Collegio Lova-
„niensi, mihi dictum sit, aliquos qui-
„dem ex dictis articulis editos esse a
„Jesuitis in Francia, sed Belgas ad ea
„non attendere. Ad quod replicabam,
„quod cum non soleant permitti im-
„pressiones librorum Societatis, nisi
„postquam a tribus Theologis per Pro-
„vincialem deputatis approbati essent,
„nemini dubium esse posset, quin om-
„nes de Societate haberent pro proba-
„bili id, quod tot Theologis cum au-
„tore libri visum fuisset, imprimi posse.
„Quibus omnibus consideratis hucus-
„que non potui comprehendere, cur
„per exactionem dictæ promissionis dicti
„Patres sibi per me aliquod gravamen
„inferri existimarent. Quodsi præten-
„sa sua gravamina allegassent, ea ma-
„ture expendissem, & si justas aliquas
„querelas proposuissent, nequaquam
„inhærere proposito meo voluissem: non
„enim mihi mens fuit, quidquam ini-

Sæc. XVII. A. C. 1653. „quo animo adversus illos statuere; se
„ruinam Salutis ovium mihi commiss
„rum ab invalescente hodie laxitat
„quorundam Confessariorum, quam
„præsertim e Societate verebar, aver
„tere. Quia vero suspicari non pot
„alio ipsos prætextu ad subterfugie
„dum uti, quam quia forte inter ce
„suratos articulos aliqui sunt, qu
„forsan existimant, benigna interp
„tatione se posse in meliorem parte
„trahere, vel plausibilibus argument
„ita stabilire, ut non videantur ta
„acrem Censuram mereri, ne multa
„intricatas disputationes sine spe utili
tatis cogerer ingredi, eosdem artic
„los transmisi Facultati Theologic
„Academiæ Lovanienſis maturius ex
„pendendos, ut tantummodo excerp
„inde assertionibus, quæ plane evide
„tis sunt absurditatis, digna eos ce
„sura perstringeret: & si quas alias p
„ris absurditatis vel ex libris, vel e
„praxi Confessariorum comperisset, i
„lis excerptis adjiceret, prout factu
„est partim 30. Martii, partim 26. Apr
„lis 1653. dum assertiones numero
„judicavit in praxi non tolerandas, d
„authoritate Superiorum merito proh
„bendas, ut ex adjuncta copia vide
„potest.„

„U

„Ut igitur *Eminentissimi Domini*, man- Sæc. XVII.
„dato vestro in omnibus paream, quan- A. C. 1653.
„tum possum, & interim in eliminandis
„pernicioſis doctrinis id, quod Episco-
„palis est muneris, non prætermittam;
„paratus ero Religiosos Societatis, quan-
„do nihil obstabit aliunde, ad excipien-
„das confessiones admittere: dummodo
„cum juramento debite autorisati pro-
„mittant, quod saltem 17. istis assertio-
„nibus, quas similiter aliis tam Sæcu-
„laribus quam Regularibus proponam,
„nunquam in praxi se conformabunt.
„Quod confido Eminentias vestras æ-
„quissimum judicaturas. „

„Duo insuper sunt, de quibus Emi-
„nentias vestras hac occasione certio-
„res reddere volui: nimirum quod a
„Regularibus non observetur Decretum
„sacræ Congregationis negotiis & con-
„sultationibus Episcoporum & Regula-
„rium præfectæ, de die decima quinta
„Junii anni 1647. quo declaratum, Re-
„gularibus non competere licentiam ab-
„solvendi a Casibus Ordinario loci re-
„servatis, aut in posterum reservandis;
„proinde non posse illa facultate uti
„sine licentia ab Ordinario obtenta;
„tametsi dictum Decretum curaverim
„tertia mensis Octobris anni 1647. om-
„nium ordinum Regularium Superiori-
„bus insinuari. Nam unus tantum re-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„gularis ex Ordine ſancti Auguſtini fa-
„cultatem illam a me petiit, cui etiam
„tanquam viro cordato & timorato eam-
„dem conceſſi. Cæteri prætendunt, ne-
„ſcio quæ privilegia, aut privilegiorum
„communicationes, inſuper Decreti nul-
„litatem, quia ipſis inauditis emana-
„rit. Alii dicunt, illud tantum eſſe
„declaratorium, proindeque non valere
„adverſus ſua privilegia, quæ non ce-
„ſant ſine Decreto, ut ajunt, abroga-
„torio. Quin etiam aliqui ſunt tam
„temerarii, ut audeant dicere, nequa-
„dem Sanctiſſimum Dominum ipſorum
„privilegia revocare aut limitare poſſe,
„cum ſint eis conceſſa ob ſua merita.

„Alterum eſt, quod Regulares plu-
„rimi in mea Diæceſi excipiant Con-
„feſſiones, etſi nec a me, nec a Præ-
„deceſſoribus meis approbati ſint; præ-
„tendentes ſatis eſſe, quod approbati
„ſint ab alterius Diæceſis Epiſcopo.
„Ideoque nuper mandavi, ut ex copia
„Mandati adjuncta patet, omnibus Re-
„gularibus, ut nomina & tempus ap-
„probationis a me, aut Prædeceſſori-
„bus meis datæ exhiberent: quod a
„plerisque factum eſt, & deprehenſum
„quoque, multos ſe intruſiſſe in munus
„Confeſſarii in mea Diæceſi ſine dicta
„approbatione. Sed, quod non ſatis
„mirari poſſum, ubi mandatum illud
„veni-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„venit ad notitiam Abbatis ſancti An-
„geli in Belgio ſuæ Sanctitatis Inter-
„nuntii, voluit, & mihi inſinuari cu-
„ravit, ut dictum mandatum revoca-
„rem: Cum tamen præterquam quod
„antiquitus ita obſervatum ſit, & in
„Synodo Provinciali Mechlinienſi a
„ſummo Pontifice Paulo V. confirmata,
„pro regula conſtitutum ſit, tit. 5. c. 1.
„de Sacramento Pœnitentiæ verbis
„comprehenſis articulo hic adjuncto,
„etiam Sanctiſſimus D. N. nuper ſuo
„Brevi expedito anno Domini 1648.
„14. Maji in cauſſa Epiſcopi Angelopo-
„litani, idipſum voluerit obſervari, de-
„cernens Regulares, etiam Societatis
„Jeſu in una Diæceſi ab Epiſcopo ap-
„probatos ad Confeſſiones perſonarum
„Sæcularium audiendas, nequaquam
„poſſe in alia Diæceſi hujusmodi Con-
„feſſiones audire ſine approbatione Epi-
„ſcopi Diæceſani, prout Eminentiis
„veſtris ſcio eſſe notorium.„

„Hæc ſunt, Eminentiſſimi ac Re-
„verendiſſimi Patres ac Domini, quæ
„pro diſciplinæ Eccleſiaſticæ bono ſa-
„cræ Congregationi veſtræ ſignificare
„volui, confidens pio ejus Zelo & vi-
„gilantiæ, quod non gravabitur mihi
„adhuc alios efficaciores modos & me-
„dia præſcribere, quibus ejusmodi non
„negligendis abuſibus obviare poſſim;

Sæc. XVII. A. C. 1653.

„& cum omni ſubmiſſione veneranda „purpuras veſtras maneo.„

## §. XLVI.

### *Janſeniſtarum molimina poſt promulgatam Innocentii X. Conſtitutionem.*

*Hiſt. des cinq. Prop. de Janſ. l. c. Diar. S. Amour. Janſeniſ. Hiſt. brev.*

Quamvis Janſeniſtæ quinque propoſitiones illas velut genuinam Janſenii doctrinam, paulo ante propugnaſſent, ac propterea earum damnationem toto niſu impedire ſtuduiſſent, mox tamen ubi Innocentii X. Bullam non modo in Galliis, ſed & in omnibus fere Regnis & Provinciis promulgatam, receptamque fuiſſe compererant, ut eandem Conſtitutionem, quam nec palam impugnare audebant, nec ei ſeſe ſincere mente ſubmittere, decorum cenſebant, variis ſaltem effugiis cavillationibus, & verſutiis eluderent, ſtudioſe quamplurimis in vulgus ſparſis libellis demonſtrare nitebantur, quinque harum propoſitionum doctrinam non eſſe doctrinam Janſenii, nec eas etiam damnatas fuiſſe in ſenſu Janſenii, neque in hoc ſenſu a Papa eas damnari potuiſſe, eo quod ea ſit quæſtio facti, quam nec Pontifex, nec ipſa Eccleſia definire poſſet: inde autem ortum traxit controverſia de infallibilitate Pontificis, & fuca-

fucata illa distinctio *juris & facti*, quæ a Jansenistis optatissimus, & tutissimus naufragis conscientiis portus appellatur, potiori autem jure omnium turbarum, quibus Ecclesia per plusquam quinquaginta annos jactabatur, origo ac seminarium esset vocanda. Fatebantur tamen ex ipsis Franciæ Jansenistis nonnulli, quod quinque propositiones in sensu Calvini a Papa damnatæ non fuissent, partim quod prima & tertia a Calvini *omne* meritum excludentis, & *omnia* præcepta *quibuscunque* esse impossibilia docentis mente alienæ essent, partim quod ipsimet Jansenistæ has propositiones tanquam *ex Jansenio* extractas examinari, atque in ejus sensu a Pontifice proscribi petierint, nec necessaria fuisset adeo operosa biennii discussio sensus Calviniani jam antea a Tridentino Concilio damnati, & de quo tunc nulla mota fuisset quæstio, nec ejusdem error a quopiam Jansenista propugnatus. Immerito etiam querebantur alii, quod Pontificis Constitutione nullatenus pax Ecclesiæ fuerit reddita, sed inde nova dissidia & altercationes fuerint exortæ; ipsas enim Nicænæ, Ephesinæ, Chalcedonensis, & Tridentiæ Synodi definitiones tanquam inutiles & nocivas explodere debuissent, cum pariter ex damnatis

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1653.

hiſce erroribus ſeu potius ex ſectarium pertinacia novi tumultus fuiſſent progerminati.

## §. XLVII.

### *Franciæ Præſulum conſultatio contra Janſeniſtarum effugia.*

*Argentre collect. Jud. t. 3. p. 277. Recueil pag. 117. Relat. Cler. Gall. pag. 8. edit. 1661.*

Ex hiſce Janſeniſtarum ſcriptis ac ſermonibus Franciæ Præſules haud obſcure cognoverant, quod illi excogitata ſua diſtinctione nonniſi aliorum oculis fucum facere, Pontificiæ cenſuræ auctoritatem evertere, & Janſenianæ doctrinæ a Papa damnatæ, quam tueri cæperant, ulterius adhærere intenderent: Ut igitur Præſules Gallicani hiſce Janſeniſtarum molitionibus tempeſtive remedium opponerent, quotquot tum Pariſiis agebant, ad diem octavam Martii Conventum celebrarunt, quid in periculoſa hac rerum viciſſitudine agendum, deliberaturi. Præprimis igitur Marmieſſus Abbas Cleri Gallicani Procurator, ac poſtea Conſeranenſis Epiſcopus congregatis Præſulibus expoſuit, quod Janſeniſtæ ad eludendum obſequium, quod oretenus Pontificiæ Conſtitutioni antea ſpopondiſſent, palam propugnarent, quod quidem in quinque hiſce propoſitionibus doctrina ab Eccleſia ſit infallibiliter dam-

damnata, ea vero in Janſenii libro non contineretur, ſed ab Orthodoxæ doctrinæ hoſtibus Janſenio perperam attribueretur. Percepta Procuratoris relatione Præſules congregati quatuor Archiepiſcopos Victorem Buthelierum Turonenſem, Georgium Aubuſſonium Embrodunenſem, Franciſcum Harlayum Rotomagenſem, & Petrum de Marca Toloſanum præter quatuor Epiſcopos Ludovicum Attichium Auguſtodunenſem, Petrum Bertierum Montalbanenſem, Henricum de la Mothe Houdencurtium Redonenſem, & Jacobum Leſcotum Carnutenſem, omnes Viros ſcientiæ præſtantia claros ſelegerunt, ut Janſenii librum ſedulo ad examen revocarent, adverſæ partis ſcripta mature diſcuterent, & damnatas quinque propoſitiones cum verbis & doctrina Janſenii conferrent: Nec viciſſim otiabantur Janſeniſtæ; hi enim præprimis ad hunc Præſulum conventum duos libellos typis excuſos detulerant, quorum primo demonſtrare nitebantur, adverſarios ſuos nil aliud intendere, quam ut damnatis Janſenii opinionibus eo ipſo Divi Auguſtini doctrina damnaretur, altero autem demonſtratum ibant, quinque haſce propoſitiones in Janſenii libro non reperiri, ſed hunc Auctorem potius contrariam doctrinam tradidiſſe. Hæc, cete-

Sæc. XVII. A. C. 1653.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

ceteraque Janſeniſtarum ſcripta in decem omnino Congregationibus ſumma diligentia diſcutiebantur, poſtea vero die vigeſima ſexta Martii octo Præſules Deputati ad plena Cleri comitia Luparæ coram Mazarino Cardinale habita acceſſerunt, atque inter eos Embrodunenſis Archiepiſcopus retulit, quod excogitata Janſeniſtarum diſtinctio inter quæſtionem juris & facti ad Pontificis conſtitutionem penitus evertendam tenderet; ſi enim, inquiebat ipſe, hæ propoſitiones non ſunt Janſenii, ſed eidem falſo adſcripti, Janſenii doctrina a Pontificis definitione foret immunis, ſi autem eædem propoſitiones duntaxat in ſenſu indeterminato fuerunt proſcriptæ, & in ſenſu orthodoxo æque ac hæretico accipi poſſunt, Pontificis Conſtitutio foret illuſoria, & controverſia minime deciſa: poſtmodum idem Præſul demonſtrabat, ſpectato totius doctrinæ Janſenianæ contextu, Authorisque propoſito conſtare, quod quinque Propoſitiones in Conſtitutione Pontificia damnatæ in Janſenii libro continerentur. Hanc in rem Archiepiſcopus Janſenii textus quinque proſcriptis propoſitionibus conſonos prælegit, hasque in proprio earum ſenſu ſeu in Janſenii ſenſu damnatas fuiſſe oſtendit. His perceptis, ac mature diſcuſſis omnium ſuffra-

suffragio decisum, ad reddendam Ecclesiæ pacem, & conciliandos utriusque partis animos nil magis expedire, quam quæstioni per Constitutionem decisæ insistere, simulque declarare, quinque hasce propositiones ex Jansenii libro fuisse decerptas, easque in proprio earum sensu, seu Jansenii sensu damnatas, ac de rebus hucusque gestis Pontificem datis literis certiorem esse reddendum, simulque encyclicam epistolam ad omnes Franciæ Præsules mittendam, ut hi eo facilius Jansenistarum versutias dissipare valerent. Opposuere Jansenii sectatores, quod quidem harum propositionum, in quocunque demum sensu accipiantur, damnationi assentiant, nunquam tamen admissuri sint, eas Jansenii sensum præseferre. Nihilominus Præsules censuerunt, ut Delegatorum suffragia, necnon propositum ab eis remedium die vigesima octava Martii adhucdum maturiori deliberationi reservaretur, interim vero cuilibet integrum foret, Jansenii textus cum quinque proscriptis propositionibus conferre. Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. XLVIII.

## *Ulterior Cleri Gallicani deliberatio.*

Præstituta die Delegati Præsules in publico consessu non modo discusserunt

Sæc. XVII. A.C. 1654.

runt Janſenii, ſed etiam D. Auguſtini textus, per quos Janſeniſtæ in ſuis ſcriptis comprobare nitebantur, Janſenii doctrinam a quinque propoſitionum cenſura remotiſſimam eſſe, harumque proſcriptione ſimul Divi hujus Doctoris doctrinam proſcribi: Demum unanimi ſuffragio concluſum, quod Janſenii fautores ſubleſta fide Janſenii textus allegarint, indubium autem eſſet, quod genuina S. Auguſtini doctrina omnino Conſtitutioni Pontificiæ conſona, & Janſenii opinionibus contraria foret. Hanc in rem Gallicani Præſules obſervabant, quod ſanctus hic Doctor circa gratiam ea docuerit, quæ ad fidei regulam ſpectant, adjunxerit tamen alias quasdam quæſtiones, quæ nec ad fidem pertinent, nec a Papa Cæleſtino definitæ fuerant: Janſenii autem opiniones in quinque damnatis propoſitionibus contextæ non ſint ex numero quæſtionum posteriorum, ſed adverſantium priſcæ Regulæ fidei, quam S. Auguſtinus valide propugnavit, ejusque genuinam mentem Tridentina Synodus vere interpretata eſt, nullus vero Catholicus ante Baium hujus S. Doctoris doctrinam in ſenſu Janſenii interpretatus, ſed interpretatione falſa Janſenius poſtmodum uſus ſit. His ſubjunxit Cardinalis Mazarinus, nulli unquam nec

in

in Francia nec in Belgio ante Pontificis Constitutionem dubium fuisse, quin quinque propositiones velut in Synopsi doctrinam Jansenii complecterentur, id vero primum post earum condemnationem in dubium fuisse vocatum, ut hac ratione decisio Pontificia eluderetur: ipsum vero Jansenium, an sua doctrina esset vera, & D. Augustino consona, dubitasse, exin argui posse, quod suas opiniones sacræ Sedis censuræ subjecisset, cui utique nequaquam sancti Augustini doctrinam, sed potius privatam suam interpretationem *a quingentis annis in Theologiæ Scholis incognitam* subjicere voluit. Postmodum idem Cardinalis allatis variis exemplis, quibus antiquiores hæretici variis verborum ambiguitatibus Catholicorum Præsulum sinceritatem decipere nitebantur, Jansenistarum effugia confutabat, & *ponderatis scriptis* ultro citroque editis totius consessus nomine declarabat, quod quinque hæ propositiones essent Jansenii, & quidem in sensu Jansenii per Papam damnatæ, proin Pontifex de hac Cleri Gallicani sententia datis ad eundem literis certior redderetur. Sæc. XVII. A. C. 1654.

§. XLIX.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. XLIX.

## *Franciæ Præſulum epiſtola ad Innocentium X. Pontificem Maximum.*

*Argentre l. c. p. 278.*

Approbata hac ſententia Franciæ Præſules tum Pariſiis congregati Lutevano Epiſcopo Romæ agenti negotium dabant, ut ſequentes literas ſummo Pontifici nomine Cleri Gallicani porrigeret:

*Beatiſſime Pater!*

„Poſt promulgatam ab univerſis Gal„liarum Epiſcopis Sanctitatis Veſtræ „Conſtitutionem, qua quinque Propo„ſitiones e libris *Cornelii Janſenii*, Ypren„ſis Epiſcopi, excerptæ damnantur, „nihil aliud expectandum videbatur, „præcipue a Gallis, qui in Sede Apo„ſtolica colenda ſemper potiores fue„runt, quam ut pura & non fucata con„cordia, in veræ fidei unitate omnium „animi conſpirarent. Sed diſſidiorum „auctor tam ſingulare, & piis omnibus „ſummopere expetendum bonum Gal„liis invidit: quodque palam obtinere „non poterat, nempe ut a debita Sedi „Apoſtolicæ reverentia, per apertum „Conſtitutionis editæ contemptum re„cederetur, callidis molitionibus ad ſim-

„ſimplicium & incautorum mentes ſub- Sæc. XVII.
„vertendas aggredi tentavit. Quare ad A. C. 1654.
„munus Epiſcopale pertinere putavi-
„mus, recens excitatas a Clericis nu-
„mero paucis contentiones definitione
„noſtra compeſcere, qua Conſtitutio-
„nis Apoſtolicæ integra executio, quæ
„nobis commiſſa eſt, adverſus alienas
„a vero illius ſenſu expoſitiones ſancia-
„tur. E vetere fidei depoſito, cujus
„cuſtodia Cathedræ Petri a Chriſto
„concredita eſt, partim adimere ten-
„tant, decreti Apoſtolici Majeſtatem
„ad fictas controverſias dirimendas tur-
„piter dejiciendo. Quinque etenim
„Propoſitiones Decreto illo proſcriptas
„damnare ſe quoque profitentur, ſed
„alio plane ſenſu, quam qui a Janſenio
„traditus & explicatus eſt, ad quem
„propoſitiones illas nullatenus perti-
„nere conſtantiſſime aſſerunt. Hac arte
„reſtaurandis diſputationibus iisdem
„ſibi locum apertum relinquere parant,
„& redivivæ litis prolixam materiam.
„Quare ut his incommodis præverteretur, & Conſtitutioni Auctoritas ſua
„conſtaret, atque ſincera ejus executio
„ſequeretur, Nos in hac urbe Pariſienſi
„congregati cenſuimus, & per epiſto-
„lam encyclicam, his literis adjunctam
„declaravimus, Propoſitiones illas &
„opiniones eſſe *Cornelii Janſenii*, & in

Sæc. XVII. A. C. 1654.

„ſenſu ejusdem *Janſenii* a Sanctitate Ve
„ſtra damnatas diſertis & manifeſt
„verbis. Poſtquam enim auctor ille uſu
„patione privata, novam Doctrinam
„ſub ſpecie veteris inducebat, nece
„ſum fuit, ut Apoſtolica Sedes, judic
„lato eam, ex publica & antiqua Eccl
„ſiæ traditione refelleret, ne Chriſti
„næ fidei doctrina pravis ab illo ſcr
„ptore ad teſtimonia veterum Patrum
„quos laudat, adhibitis interpretation
„bus obrueretur. Nihil quippe alius
„egit Conſtitutione ſua Innocentius X
„quam ut auctoritatis ſuæ præſidio ac
„tiquam fidem muniret, non dicendo
„nova, ſed dicendo nove juxta tr
„ceptas in Scholis Theologicis locu
„tiones, quibus *Janſenius* quoque ut
„tur. Eo pacto Beatitudo Veſtra l
„quido explicuit, atque confirmavit
„regulam fidei de gratia, & liber
„arbitrio, quam ex parte prius affec
„tam adverſus Manichæos, quo
„attinet ad arbitrii libertatem, poſte
„Deceſſores veſtri Innocentius I. & Zo
„zimus, cooperantibus Africanorum
„Conciliorum literis contra Pelagiano
„plene conſtabiliverant: Quamque de
„inde Cæleſtinus I. ac Concilium A
„rauſicanum, juxta Capitula a Sed
„Apoſtolica transmiſſa, & Superior
„Sæculo Tridentinum, ſollicite atque
„dili

„diligenter enucleatam definierant. Sæc. XVII.
„Quapropter & Conſtitutionem ordine A. C 1654.
„Canonico latam, atque genuino in
„ſenſu intellectam, quem literæ iſtæ
„patefaciunt, devotiſſimo obſequio nos
„ſuſcipere teſtamur: præterea vero da-
„turos operam profitemur, ne quis cu-
„ræ noſtræ ſubditus, impune contra-
„ria veſtris definitionibus docere, ſcri-
„bere, aut loqui præſumat, pœnis in
„hæreticos a jure decretis alioquin a
„nobis ſtatim puniendus. Ex qua con-
„cordi omnium Sententia ſubſcriptio-
„nibus noſtris firmata, Beatitudo Ve-
„ſtra facile intelliget, nulli e Collegio
„noſtro propoſitum fuiſſe, ut aliquid
„Dignitati Conſtitutionis adverſum pro-
„ferret, aut ſcriberet: Quinimo deſi-
„gnatum eſſe nobis, pleniſſima vene-
„ratione ſacram B. Petri Sedem, &
„Sanctitatem Veſtram colere, cui pro-
„ſperos & felices annos vovent, qui
„ſunt cum ea, qua par eſt, obſervantia.„

*Beatiſſime Pater!*

*Sanctitatis Veſtræ.*

*Devotiſſimi & addictiſſimi Filii, Cardinales, Archiepiſcopi, & Epiſcopi Galliæ in Pariſienſi Urbe congregati.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. L.

## *Alia eorumdem Præſulum epiſtola ad omnes Franciæ Archiepiſcopos & Epiſcopos contra Janſeniſtas.*

*Argentre l. c. Hiſt. cinq. prop. l. 2. Recueil Hiſt. ann. 11. ex Bibl. Sorb.*

EOdem tempore præfati Præſules ad omnes Franciæ Archiepiſcopos Epiſcopos adverſus Janſeniſtarum ſu terfugia epiſtolam encyclicam dederu hujus tenoris:

*CARDINALES, ARCHIEPISCO ET EPISCOPI PARISIIS AGE TES: SALUTEM IN CHRIS ET FELICITATEM.*

„Quod B. quondam Auguſtino, „aliis Concilii Carthaginenſis & Mile „tani Patribus, magnis illis Divi „gratiæ Defenſoribus, aſſertoribus „contigit, idem nunc prorſus even „nobis videtur. Sperabant illi, „fruſtra, poſt librum quemdam, cu „auctor Scriptorque fuerat Pelagi „ab Innocentio I. Papa anathemat „tum, & damnatum Pelagianos n „auſuros ulterius de gratia illa perve „& pernicioſa ſentiendo loquendoq „pectora fidelia & ſimpliciter Chriſti „turbare, ſed tanti Præſulis autho „tati ceſſuros. Et ſpes quoque no „er

„erat, homines eos, qui se Cornelii „Jansenii Episcopi Yprensis amatores, „sectatoresque profitentur, post ejus „ab Innocentio X. anathematizatas, & „damnatas quinque opiniones desituros „tandem ab omni motu, atque cum „suo ille decreto imperasset ventis, fu„turam in Ecclesia tranquillitatem ma„gnam, sed contra plane, quam expe„ctatum a nobis fuerat, accidit, mira„rique satis non possumus, post æquissi„mam Sanctissimamque Constitutionem „illam, qua Beatissimus Pater Inno„centius X. prædictas quinque Propo„sitiones damnavit, & iis quidem ver„bis, quibus nihil dici potest expres„sius, nihil clarius, homines illos af„firmare, imo & persuadere aliis velle „res duas vanas & omnino inanes: al„teram, quinque illas propositiones non „esse Jansenii: alteram, damnatas esse „eo sensu, qui ad Jansenium nihil per„tineat. Potest enim quicquam esse „absurdius, quam tueri id velle, cui „refellendo revincendoque nihil opus „sit rationibus, nihil disquisitione etiam „mediocre aut levi, sed sola Pontificiæ „Constitutionis, quæ per seipsam rem „totam aperte dirimit, lectione? Et „quidem cum ejusmodi sint duæ res „illæ, ut multis videri possint ipsa per „se & sponte sua ruituræ, atque adeo

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

„ſpernendæ prorſus & negligendæ: no
„bis tamen, quibus compertum eſt,
„eas ignorantibus, infirmisque non pâ
„cis eſſe offendiculo, quibusque pr
„muneris noſtri ratione id præſertim i
„cumbit, ut tollamus omnia ſcandal
„de Regno Dei, viſum fuit, occurre
„dum eſſe huic malo, comprimendum
„que mature hoc virus, quod jam a
„quos occupavit. Quod ut fieret a
„curatius, & pro ea, qua par erat
„gravitate, dignitateque, quotquot
„hac urbe Regni primaria negotiorum
„Eccleſiaſticorum cauſſa fuimus Ca
„dinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, o
„lecti in unum cenſuimus, hoc, quid
„quid eſt rei, committendum eſſe c
„ræ ac diligentiæ Illuſtriſſimorum R
„verendiſſimorum Fratrum noſtrorum
„Archiepiſcoporum Turonenſis, Ebr
„dunenſis, Rothomagenſis, Toloſan
„& Epiſcoporum Eduenſis, Montalb
„nenſis, Rhedonenſis, & Carnotenſis
„Sic tamen, ut quidquid inter ſe ip
„legiſſent, obſervaſſent, ſenſiſſent, r
„ferrent ad nos. Lis vero ex ipſa Co
„ſtitutionis lectione, atque inſuper
„opere Janſeniano, quod etiam quan
„tum ad quinque illas Propoſitiones a
„tinet, ſtudioſe legerunt, expenderun
„que (quamquam ſola per ſe ad id ſu
„ficiat Conſtitutio) manifeſtum & pe
„ſpectu

„ſpectum fuit, illas quinque propoſi- Sæc. XVII.
„tiones vere eſſe Janſenii, & damnatas A. C. 1654.
„eſſe in vero ac proprio verborum ſenſu,
„& eo plane, quo *a Janſenio* tradun-
„tur & explicantur. Atque cum id
„ipſi ad nos, ſcilicet in unum rurſus
„congregatos, retuliſſent, & a nobis
„quoque idem cognitum & exploratum
„fuiſſet, declaravimus, & hoc noſtro
„judicio declaramus, rem plane ita ſe
„habere, & nullum dubitandi eſſe lo-
„cum. Quare & eos, qui quinque il-
„las propoſitiones tuentur, aut pro-
„bant, vere eſſe ex eorum numero,
„quos Innocentius X. ſua illa in Con-
„ſtitutione vocat contradictores & re-
„belles, & quos vult a Patriarchis,
„Archiepiſcopis & Epiſcopis per cenſu-
„ras & pœnas contra hæreticos, & eo-
„rum fautores in jure expreſſas, cæte-
„raque juris & facti remedia opportu-
„na, invocato etiam ad hoc, ſi opus
„fuerit, auxilio brachii ſæcularis, om-
„nino coerceri & compeſci. Id vero
„nos omnes, quantum in nobis quidem
„erit, effecturi ſumus, rogamusque, quot-
„quot hinc abſunt, Gallicani Cleri di-
„lectiſſimos Fratres noſtros, ut idem
„quoque pro virili præſtent, ut ſic idem
„omnes ſentiamus ſecundum Jeſum
„Chriſtum & unanimes, atque uno
„ore honorificemus Deum, & Patrem

Sæc. XVII. A. C. 1654

„Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ædifice-
„mus Eccleſiam Dei: atque adeo nos
„ipſos, & eos, qui nos audiunt, co-
„ræque noſtræ ſunt ab ipſo commiſſi
„ſalvos faciamus.„

## §. LI.

## *Innocentii X. Papæ reſponſum, a Franciæ Præſulum epiſtolam.*

*Collect. monum. Cler. Gall. tom. I. Argentre l.c.*

Summa animi lætitia Innocentius X Papa literas Franciæ Præſulum pe-legerat, ac die vigeſima nona Septembris ad univerſum Galliæ Clerum paulopoſt in ſuis comitiis congregandum ſequentes dedit literas:

„Dilecti Filii noſtri, ac Venerabiles
„Fratres, Salutem & Apoſtolicam Be-
„nedictionem. Ex literis, quas a vo-
„bis die vigeſima octava Martii proxi-
„me elapſi ad nos datis, a venerabili
„Fratre Epiſcopo Lodevenſi accepimus
„jucundum ſane accidit, probari nobis
„luculentius veſtræ pietatis Zelum in
„iis partibus obeundis, quas nos omni-
„bus Paſtoralis officii Adminiſtris in-
„junximus, ut, qua par eſt, obedien-
„tia ubique ſervari curent Conſtitutio-
„nem noſtram, qua die trigeſima pri-
„ma Maji anni milleſimi ſexcenteſimi
„quinquageſimi tertii damnavimus in
„quinque propoſitionibus *Cornelii Jan-*
„*ſenii*

„*senii* doctrinam, ejus libro contentam, Sæc. XVII.
„cui titulus: *Augustinus*. Atque ideo A. C. 1654.
„placet arctam exinde in vos benevo-
„lentiam nostram hoc itidem locuple-
„tissimo literarum nostrarum testimonio
„palam fieri majoribus etiam in dies
„argumentis vobis præclarius consti-
„tutam; ac simul vos, dilecti Filii no-
„stri, & venerabiles Fratres, ac cæte-
„ros quoscunque Regni istius Episcopos
„hortamur quam vehementer in visce-
„ribus Jesu Christi, ut studio & conatu
„prorsus unanimi conspirantes in Do-
„mino in id sedulo operam detis, quod
„opportunius validiusque contulerit ad
„executionem stabiliendam, ac firman-
„dum penitus usum ejusdem nostræ
„Constitutionis, nostri itidem Decreti,
„quo Sanctionem ipsam necessario con-
„sequente, die vigesima tertia Aprilis
„anno millesimo sexcentesimo quin-
„quagesimo quarto libri quoque de ea
„re editi damnantur. Id vero, si vos
„una & constanter exequimini, piæ sol-
„licitudinis Zelum, quo sanctæ huic
„Sedi, ac nobis egregie obsecuti hacte-
„nus estis, insigni profecto meritorum
„incremento cumulabitis, ac sponte
„propensam in vos Pontificiam volun-
„tatem excitabitis majorem in modum
„ad benevolentissimos erga vos sensus
„Apostolicæ charitatis, qua interim

Sæc. XVII. A. C. 1654.

„vobis ex animo benedicimus. Datum „Romæ apud ſanctam Mariam Majo„rem ſub annulo Piſcatoris, die 29. Se„ptembris 1654. Pontificatus noſtri an„no decimo.„

Hoc Pontificis reſponſum, quod præfatus Ludevanus Præſul Roma Pariſios retulit, anno ſequenti die vigeſima Martii in Præſulum conventu prælectum, atque unanimi omnium applauſu receptum eſt, decretumque, ut omnes Canonici, Univerſitatum Rectores, Communitates, Parochi & Beneficiis proviſi, omnesque eorum ſubditi huic Pontificis Conſtitutioni & literis ſubſcriberent: inde iidem Præſules occaſionem arripuere, ut in ſuo Conventu Luparæ celebrato contra Janſenii librum ſequentem profeſſionis formulam præſcriberent: „Ego N. Conſti„tutioni Apoſtolicæ Innocentii Papæ „die trigeſima prima Maji Anno Do„mini milleſimo ſexcenteſimo quinqua„geſimo tertio emanatæ juxta verum „ſenſum in Cleri comitiis die vigeſima „octava Novembris anno 1654. explica„tum, & poſtea per Sanctitatis ſuæ li„teras die vigeſima nona Septembris „ejusdem anni confirmatum me ſincero „animo ſubjicio, & ore ac corde quin„que propoſitionum in ejus libro, cui „titulus: *Auguſtinus*, contentarum do„ctrinam

„ctrinam condemno, utpote quæ non Sæc. XVII.
„eſt Auguſtini doctrina, ſed a Janſe- A. C. 1654.
„nio male & contra verum ſenſum Sancti
„hujus Doctoris intellecta.„ Ceterum nonniſi Meldenſis, Ambianenſis, & Rhemenſis Epiſcopi encyclicis ad ſuum Clerum literis hanc ſubſcriptionem urgebant.

## §. LII.

## *Plura opuſcula in Janſenii defenſionem edita, & ab Innocentio Pontifice proſcripta.*

Hoc ipſo anno die vigeſima tertia Aprilis idem ſummus Pontifex non modo Janſenii librum Lovanii, Pariſiis & Rothomagi typis excuſum, ſed plures alios libellos in Janſenii favorem editos damnabat, promulgato deſuper in Generali Congregatione Romanæ Inquiſitionis Decreto ſequenti: „SS. Do- *Hiſt. Brev. Janſ. p. 65.*
„minus noſter Innocentius Papa X. poſt
„condemnatam ſua conſtitutione edita
„pridie Kalendis Junii anni Incarnatio-
„nis Dominicæ 1653. in quinque pro-
„poſitionibus Auguſtini Cornelii Jan-
„ſenii Epiſcopi Yprenſis doctrinam, ne
„occaſione doctrinæ prædictæ in men-
„tes Chriſti fidelium aliquod dubium
„vel error irrepat, eundem Auguſti-
„num Cornelii Janſenii iterato una cum
„aliis

Sæc. XVII. A. C. 1654.

„aliis infra ſcriptis libris, prohibet &
„damnat &c. Inter iſtos autem alios
„libros inveniuntur ſequentes: *Rationes*
„*ob quas Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus*
„*D. Archiepiſcopus Mechlinienſis abſtinuit*
„*promulgatione Bullæ, qua proſcribitur liber*
„*cui titulus*, Cornelii Janſenii Epiſcopi
„Yprenſis Auguſtinus 1649. *quocumque*
*idiomate impreſſus.*

Item *defenſio Belgarum contra evoca-*
*tiones cauſſarum, & peregrina judicia pri-*
*mæ, ſecundæ, ſeu alterius editionis.*

*Breviſſima quinque propoſitionum in va-*
*rios ſenſus diſtinctio, apertaque de iis tum*
*Calviniſtarum, tum Lutheranorum, tum*
*Pelagianorum & Moliniſtarum, tum S.*
*Auguſtini, ejusque Diſcipulorum Senten-*
*tia.* Sive typis, ſive ſcripto extet.

„Cæterum cum tam Romæ quam
„alibi circumferantur quædam aſſerta
„Acta, manuſcripta, & forſan typis
„excuſa, Congregationum habitarum
„coram fel. recordat. Clemente VIII.
„ac Paulo V. ſuper quæſtione de Au-
„xiliis divinæ gratiæ, tam ſub nomine
„Franciſci Pegnæ olim Rotæ Romanæ
„Decani, quam Fratris Thomæ de Le-
„mos Ordinis Prædicatorum, aliorum-
„ve Prælatorum & Theologorum, qui,
„ut aſſeritur, prædictis interfuerunt
„Congregationibus, necnon quoddam
„autographum ſive exemplar cujusdam
„aſſer-

„assertæ Constitutionis ejusdem Pauli V. Sæc. XVII.
„super definitione prædictæ quæstionis A. C. 1654.
„de Auxiliis, ac damnationis Senten-
„tiæ seu Sententiarum Ludovici Moli-
„næ Societatis Jesu: eadem Sanctitas
„sua præsenti hoc Decreto declarat, ac
„decernit, prædictis assertis Actis tam
„pro Sententia Fratrum Ordinis S. Do-
„minici, quam Ludovici Molinæ, alio-
„rumque Societatis Jesu Religiosorum,
„& autographo sive exemplari præ-
„dictæ assertæ Constitutionis Pauli V.
„nullam omnino esse fidem adhiben-
„dam, neque ab alterutra parte, seu
„a quocumque alio allegari posse, vel
„debere, sed super quæstione prædicta
„observanda esse Decreta Pauli V. &
„Urbani VIII. suorum Prædecessorum.„

Pariter Clerus Gallicanus Lutetiæ in comitiis generalibus congregatus censuram ferebat adversus libellum, cui titulus: *Humillima supplicatio a Religiosis ad insignem quemdam Franciæ Præsulem facta.*

## §. LIII.

## *Christina Sueciæ Regina sceptrum ultro deponens.*

Jam ante biennium Christina Sueciæ Regina Gustaphi Adolphi Regis Filia, postquam humanis disciplinis animum *Hartenb. Hist. Pragm. ann. 1652.*

Sæc. XVII. A. C. 1654. mum excoluerat, dudum de sectæ suæ veritate haud tenui scrupulo angebatur: ut autem, quænam esset vera & Apostolica Religio, intelligeret, privato adhuc studio maturoque examine cuncta omnium ferme religionum argumenta & dogmata discussit, ac deprehensa Lutherani fermenti corruptione in Catholicam fidem singulari pietatis sensu ferri cæperat: quominus vero eam intra Sueciæ Regnum profiteretur, adhuc absterrebat partim severa lex, qua Suecorum nulli sine capitis pœna huic religioni nomen dare licuit, partim etiam cruenta exempla Mariæ Stuartæ, & Caroli I. Angliæ Regum, aliorumque Principum, quos ob mutatam sectam, vel nudam ejurandæ hæresis suspicionem sectaria crudelitas, sceptro, diademate, ipsaque vita exuit. Statuit ergo prudentissima Regina sceptrum & diadema Suecicum ultro deponere, vitamque privatam agere, ut eo liberius Lutheranum virus evomere, omnique sinceritate vera Christi dogmata palam profiteri valeret.

Præprimis igitur Carolo Gustavo Palatino Comiti, ac Duci Bipontino, sibi admodum familiari rursus conceptæ abdicationis suæ propositum exponit, jubetque, ut apud præcipuos Regni Proceres hoc negotium Orebi urgeret, eoquod

eoquod ipsa eorum postulationibus ab- Sæc. XVII.
unde satisfeciſſet, jamque ante bien- A. C. 1654.
nium Reg minis abdicationem firmam, fixamque habens, nonnisi ad importunas eorum preces & suasiones Regni molem hucusque sustinuisset, ultra eam ferendo impar: Cum ergo res tam serio ageretur, Upsaliæ publica Regni comitia ad diem decimam septimam Junii anni prioris haberi præcepit, in quibus Regni Ordines unacum Carolo Gustavo jam ante biennium in Regni hæredem a Statibus confirmato comparerent. His ergo una congregatis, Regina scriptam a se cessionem prælegit, Successorem hortata, ut dum ipsa viveret, eam tueretur in possessione Urbis & arcis Nicopingæ, Insularum item Oelandiæ, Gothlandiæ Wollin & Usedom, urbisque Wolgastanæ, necnon aliorum Pomeraniæ locorum, quorum annui reditus ad ducenta & quadraginta quatuor Imperiali ummillia ascenderent. In has conditiones cum a Regni Senatu itum esset, eadem die Regina Suecorum Proceres & subditos a juramento fidelitatis exsolvit, & Upsaliam die decima tertia Maji profecta, ibidem hoc anno die decima sexta Junii facinore plane heroico in omne ævum memorando sese Regno longe amplissimo abdicavit, & regia insignia omneque Sue-

Sæc. XVII. A. C. 1654. Suecici Regni jus in Carolum transtu-lit, eundem, atque exterorum Princi-pum Legatos magno numero in Aula congregatos his verbis allocuta: *Pro-te Nepotum chariſſime, proque Regno Sue-ciæ Deum optimum precor, ut hic diu omnibus ſalutaris & fauſtus illuxerit: pe-ſui ego hæc regni ornamenta, ut quæ in flatu ſuo in animo Chriſti ſpiritus loquitur exequi, negotiumque ſuſceptæ peregrinatio-nis tranſigere poſſim. Tu interim ea, quæ ceſſi me tibi transferente, ita accipe, ut no-ſtri beneficii memor Regnum feliciter ad-miniſtres, nosque abſentes etiam diligas.*

Perorantem Reginam excepit Ca-rolus Guſtavus, habitoque ad Proce-res ſermone a Lenæo Upſalenſi Pſeu-do-Archiepiſcopo, ritu, quem Luthe-rani Prædicantes rejectis Romanæ Ec-cleſiæ cæremoniis adinvenere, unctus coronatusque eſt. Altero die Chriſtina Holmiam reverſa, neque ultra triduum ibi commorata, noctu Nicopingam ad viduam Reginam Mariam Eleonoram perrexit, demum Halmſtadium Hol-landiæ urbem profecta, inde in Holſa-tiam contendit, ubi unico die apud Fridericum Holſatiæ Ducem Gottorpi ſubſiſtens, ſponſalia procuravit inter Carolum Guſtavum Regem, & Hedwi-gem Eleonoram præfati Friderici Fi-liam, quæ etiam regio apparatu Holmiam

miam deducta, unacum sponso suo Upsaliam venit, ubi præfatus Lenæus ambos connubiali vinculo constrinxit: Christina vero Regina conciliatis hisce nuptiis Hamburgum iter prosecuta, inde per Flandriam Bruxellas unacum Antonio Pimentelo Philippi IV. Hispaniarum Regis Legato ad Leopoldum Guilielmum Austriæ Archiducem venit, a quo etiam prout recipientis receptæque dignitas deposcebat, magnifice suscepta est. Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. LIV.

## *Eadem Regina fidem orthodoxam professa.*

Sublatis omnibus obstaculis Regina hoc anno Bruxellis fidem Catholicam secreto, atque Oenipontum sequenti anno profecta ibidem præsentibus Ferdinando, Carolo, & Sigismundo Francisco Austriæ Archiducibus die tertia Novembris publice profitebatur: quoniam vero Lutherani Scriptores, ut suam confusionem, doloremque lenirent, hujus conversionis integritatem imputatis infamiæ notis commaculare, pro more non erubescunt, ac præfatæ Reginæ abdicationem reditumque ad fidem Catholicam Suecorum Procerum malevolentiæ ac invidiæ ex dissolutis

*Gwald. in vita Christ. Forest Hist. Suec. tom. 4. La Hode Hist. de Louis XIV. t. 2. p. 298. Narrat. de Christ. apud Tulden.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Christinæ moribus exortæ adscribunt, operæ pretium erit, celeberrimæ hujus Viraginis vitam ex probatis Auctoribus describere.

Primam lucem aspexerat Christina die decima octava Decembris anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo sexto, nonnisi sexennis infantula, cum Gustavus Adolphus ejus Parens anno hujus sæculi trigesimo secundo in prælio ante Lützen occubuisset. Mortis fama in Sueciam delata Joannes Oxenstirnius Axelius supremus Regni Cancellarius Holmiæ Regni comitia indixit, in quibus septennis Christina unici defuncti Regis Filia communi Ordinum suffragio in Reginam solemnibus sacramenti verbis assumebatur, Regiminis cura præcipuis Proceribus relicta, eo quod per ætatem moderando Regno impar esset: per integros autem duodecim annos, utpote admodum perspicacis ingenii acie, ac rara memoriæ felicitate prædita, præter pluriumlinquarum peritiam in politica studia solerter incubuit, atque etiam sublimioribus scientiis vacans, eo supra sexum suam progressa est, ut summa Theologiæ arcana peracri suo ingenio penetraret: demum expleto ætatis suæ anno decimo octavo, cum Regno moderando jam idonea esset, præcipue pietatis

tatis & prudentiæ laude celebris illustrium Virorum consortio ac sermonibus gaudebat, ac in pervolvendis libris indefessa, Professores & Magistros, ne erudiendæ juventutis tædio avocarentur, exemplo & præmiis ad labores incitabat: Insuper præter instauratum Upsalensis Academiæ gymnasium, Dorpatense in Livonia, & Aboense in Finlandia aperuit, tanquam Sueciæ Decus, eruditionis prodigium, modestiæ, & continentiæ exemplar ab omnibus, atque ab ipsis quoque Prædicantibus deprædicata, quamdiu Lutheri commentis addicta credebatur: Refert Bayleus, quod ab hac Regina jussum fuisset palam declarare, quod ipsa jam a primo rationis suæ usu Lutheranæ sectæ nuntium in animo suo misisset, utut autem res se habuerit, id omnino certum, quod illa, cum ex assidua utriusque partis librorum, præcipue SS. Patrum lectione clare suomet intellectu convicta agnosceret, multa esse in suæ sectæ doctrinis infida, falsa, conficta, ac minime inter se consona, aliunde etiam plurimum novella Lutheri inventa ab antiquæ Ecclesiæ dogmatibus recedere, religionis mutandæ propositum, consiliumque ceperit, quamvis illud ob propriæ vitæ pericula, aliasque rationes simul & difficultates pa-

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654

lam exequi haud poſſet. Interim vero quosdam Catholicæ inſtitutionis Doctores, qui ingenio & pietate illo ævo maxime florerent, ad ſe clanculum accerſebat, quæſito explorandi obtentu, quibus in ſcientiis ſeſe utilius exercerent re tamen ipſa, ut ab illis Catholicæ fidei dogmata penitius addiſceret: Horum inter præcipuus erat Joannes Baptiſta Guemeſius ex Ordine FF. Prædicatorum vir celeberrimus, qui ex Dania Holmiam vocatus, ac Laici veſtibus Monachum occultans, Chriſtinæ ab Epiſtolis & ſecretis erat, eidemque fidei Catholicæ myſteria occulte explanaverat. Poſtquam vero Chriſtina anno Chriſti milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo Upſaliæ coronata in Principem Regni hæredem ac Reginam proclamata fuiſſet, aliunde vero plene convicta de pravis Lutheri opinionibus nec aliam ſibi ad ſalutem reſtare viam quam Catholicæ fidei profeſſionem cognoſceret, pro cæleſti regno terrenum dimiſit, ſuumque propoſitum anno ſequenti Joſepho Pinto Joannis IV. Lusitaniæ Regis Legato tum Holmiam ingreſſo detexit, cujus ſuaſu Chriſtina Patri Antonio Macedo Jeſuitæ, qui hunc Legatum comitabatur, literas ad ſummum Pontificem dedit, in quibus ſe exploſis vanarum Religionum figmentis

tis cum Ecclesia Catholica in gratiam redire, conjungique velle asserebat, ejusque Religionis amore captam, Regnum etiam suum contemnere paratam esse, ardenterque optare, ut Sueciam pariter in Religionis Catholicæ, unde excidisset, statum restituere posset, cum autem rei eventus admodum dubius, longiorisque moræ esset, neque illa tamdiu a Catholica unione esse segregata vellet, hinc abdicato Regno mox ad Ecclesiæ sinum reverti statuisset. Præterea Patri Cassato negotium dederat, ut exploraret, quanti sumptus annui expendendi, si Romæ stabilem eligeret sedem: Francisco autem Burdoluto Medico insigniter docto, ac natione Gallo mentem quoque suam occulte manifestabat, præcipiens, ut in patriam suam reversus, Ludovicum XIV. Regem de hoc suo proposito certiorem faceret, quo in omnem eventum ejus opem paratam haberet: Pariter amplectendæ fidei Orthodoxæ consilium detexerat Pimentelio Hispaniæ Legato, qui a Rege suo literas ad Sedem Apostolicam impetrabat, ut tantæ molis negotium felicius promoveretur. Rebus omnibus ita probe prospectis, factaque Regni cessione Christina unacum Pimentelio, & Patre Joanne Guemesio Hamburgo Mindinam contendit, ac demum

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654. per Weſtphaliam ipſo nati Salvatoris pervigilio Bruxellas ingreſſa eſt, ubi hoc anno in ſecretiori cubiculo a præfato Patre ab hæreſis veneno abluta, fidei Catholicæ profeſſionem emiſit, & depoſita noxarum conſcientia ſacram Synaxin ſingulari pietatis ſenſu ſuſcepit. Tandem vero Auguſta Vindelicorum Oenipontum venit, ubi Lucas Holſteinius Protonotarius Apoſtolicus eidem nomine Pontificis occurrebat, inde ſub annum hujus ſæculi quinquageſimum quintum profecta, Tridentum, Veronam, Ferrariam, & Bononiam venit, demum vero per Flaminiam portam die vigeſima tertia Decembris Romam ingreſſa eſt. Ibidem ab Alexandro VII. Pontifice Maximo regia prorſus magnificentia excepta, atque ab eodem in die Natali Domini ſacro chrismate confirmata, nomen ejus aſſumpſit, dicta exinde Chriſtina Alexandra: Priusquam vero Romam accederet, Laureti ad Beatiſſimam Virginem inviſit, cui etiam ſceptrum ac coronam Regiam ſumma religione conſecravit, adeo in fidei Catholicæ ſtudio immota, ut cum a ſuis Hamburgum ad comitia poſt Caroli Guſtavi obitum pro confirmandis ſuis proventibus invitaretur, Proceres vero, ut fidem Catholicam deſertum ire vellet, ab ea peterent, ipſa eorum poſtu-

latis

latis adeo non sit velificata, ut potius assignata pensione exuta recedere, quam a fidei constantia quicquam remittere vellet, quinimo orationi funebri, quæ tum pro defuncto Rege Carolo habebatur, interesse recusavit, mox inde Romam reversa, ubi fixo ad dies vitæ domicilio inter crebra clarissimarum virtutum exempla consenuit, annisque tribus sexagenaria major die decima nona Aprilis anno hujus sæculi octogesimo octavo obiit. Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. LV.

### *Ratisbonensium comitiorum finis.*

Nondum plene compositæ erant illæ controversiæ, quæ Imperii statum aut ob Suecorum pertinaciam aut Hispanorum indignationem denuo perturbare videbantur: Sueci enim insuperhabitis pacis Westphalicæ pactis Fechtam Monasterienſis Diœceseos urbem suo adhuc præsidio tenebant, Hispani quoque Condæo Principi juncti Gallias, agrumque Parisinum desolarunt, & præcipue Caroli Lotharingiæ Ducis copiæ transrhenanam Westphalici circuli Provinciam, necnon Leodiensem Episcopatum cædibus, rapinis, stupris & incendiis misere fœdabant: Eapropter Ferdinandus Imperator, ejusque Filius

*Calmet Hist. de Lorr. t. 3. pag. 482. Tuld. Hist. rer. l. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1654

lius Romanorum Rex in Ratisbonens bus comitiis cum Proceribus constituti omnem in eo operam posuere, ut in quoque malis tempestive remedium op poneretur: Sub idem tempus Maxim lianus quoque Leodiensis Episcopus ad versus Lotharingici militis violentias Cæsare opem petebat, simulque Ga los aliunde Hispanis infensos evocaba quorum etiam quinque millia ductor Faberto postmodum Franciæ Maresch lo in Colonienſem ditionem movebant quoniam vero adversus Lotharingo militis violentias crebræ ad Cæsarem deferrentur querelæ, & ipsemet Dux de clandestinis cum Mazarino Cardi nale consiliis apud Philippum Hispanie Regem insimularetur, aliunde vero hi sce criminationibus eo faciliores præbe rentur aures, quo pertinacius Dux opti ma consilia a ceteris Belliducibus pro posita aut tergiversatione aut nequitia sæpius eluſiſſet, hinc Hispaniæ Re Fuen - Seldagnæ Comiti in mandatis dedit, ut Ducem Bruxellas reducen custodiæ daret: Utendum erat dolo ut Princeps oppido versutus, atque ad omnes casus probe intentus laqueis ir retiretur: insuper jam murmur, atque obscurus populi rumor erat, magno cuidam Principi insidias strui: ne ergo Dux quidquam mali suspicaretur, Fuen- Selda-

*Montpenſ. t. 3 p. 9. Mem. Hiſt. chron. Montglat t. 4. p. 55.*

Seldagna rei exequendæ Miniſtros ſelegit Areſcotanum Ducem & Garziam Comitem intimos Caroli amicos, qui jactato Leopoldum Archiducem conveniendi obtentu Lotharingium, dum rei ſacræ intererat, e Sacello ad Palatium in rheda deducunt, ubi in Principis cubiculo detentus, die vigeſima quinta Februarii Antverpiam, inde vero in Hiſpaniam, ut a ſuis copiis remotior, longius a libertate, novique tumultus periculo arceretur, relegatus eſt, in captivitate usque ad pacem Pyreneam detentus. Ut autem hujus facinoris æquitas, neceſſitasque cunctis pateret, Leopoldus Archidux Bruxellis in publico foro, mæniumque portis ac Templorum foribus literas affigi juſſit hujus tenoris: *Lotharingiæ Duci Carolo, poſteaquam ex ditionibus, terrisque ſuis, Gallo eum perſequente, ad exteros migrare coactus fuit; nulla ab ullo mortalium majora, quam ab Rege Hiſpaniarum, ejusque miniſtris, beneficia contigere. Pro cliente habitus, deſenſusque, in pacis negotio, rationes ejus ferventiſſime procuratæ, ad conſilia belli domique Hiſpanienſibus agitata, ſocialiter admiſſus, omnium rerum tam præſentium quam futurarum particeps, & conſcius eſt factus. E diverſo autem per ludum & jocum, in perniciem reipublicæ a Carolo Duce omnia con-*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

*versa fuere: quod minime tamen tanti nominis familiæque Principem decuerat. Optima consilia, quæ in rem ex verbis conferri æquum erat, tergiversatione illius, nequitiaque penitus elusa sunt: milites, qui in hostem pugnando fortes evadere potuissent, latrociniis, cædibus, stupris, incendiis ac omne pessimum facinus assuefacti, in amicorum, sociorumque Germaniæ Principum ditiones furiali Marte contaminandas, intromissi. Ac eo demum insaniæ processit Carolus, ut eum velut hominum diris precibus devotum exhorrescant plerique, & non secus, atque Erymnim ab inferis excitatam abominentur mortales. Quamobrem, ne Deus optimus, tantis provocatus execrationibus, iram implacabilem in eos vertat, qui levare orbem hoc prodigio vel debebant, vel poterant, hinc Rex Hispaniæ coactus est, ut morbo vitalia depascenti medicinam faceret, & Lotharingiæ Principem, ne suo ludo humana, divinaque perturbare pergeret, in custodiam duci juberet. Non quod Lotharingicæ stirpi male cupiat, aut bonis possessionibusque exutam, e Belgio eam proscribere velit, sed, uti majore cum fructu disciplinaque exercitus omnis Lotharingicus Nicolao Francisco Caroli fratri moderandus servetur. Ideo commonitos volumus omnes, quibus hæc res tanto silentio gesta, commovere animum aut facere stomachum possit, ne indignentur, neve id contumeliæ*

loco

*loco ducant, quod omnibus profuturum sit, tempus ipsum leniturum iras prudenter exspectent.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Capto Carolo Nicolaus Franciscus ejus Frater Cæsaris jussu Lotharingici exercitus imperium suscepit, suaque prudentia & moderatione omnia ad pacem pristinam composuit, militemque ab iniquis Leodiensium oppressionibus temperare jussum in Flandriam revocavit. His ita compositis Ordinum Legati in comitiis plurima ad Imperii securitatem conducentia maximo studio definiebant, alia vero ad proximos Imperii conventus remittebant: Postea Suecis ex Fechtana arce excedentibus, comitia absolvebantur, demum vero Cæsar unacum Ferdinando IV. Romanorum Rege Ratisbona Viennam die decima octava Maji reversus est. Pridie vero Recessus, ut vocant, Imperii Ratisbonæ in Aula Equestri fuit promulgatus, prius tamen Colonienſis Archiepiscopus, eoquod Romanorum Regis coronatio a Moguntino Electore peracta fuisset, ea vero a tempore hominum memoriam excedente ad Electorem Colonienſem pertinuisset, die decima octava Junii reclamavit.

§. LVI.

Sæc. XVII.
A. C. 1654.

## §. LVI.

## *Monasterienſis tumultus.*

*Tuldeni hiſt. rer. l. 3. p. 154. Alpen vita Hiſt. Bern.*

Jam per quatuor omnino annos acce-
rimæ fervebant ſimultates inter Chri-
ſtophorum Bernardum de Gallen Mo-
naſterienſem Epiſcopum, & Bernardum
Malincrotium ejusdem Cathedralis Ec-
cleſiæ Decanum. Hic enim, poſtquam
Ferdinandus Colonienſis Elector ac Mo-
naſterienſis Epiſcopus anno hujus ſæ-
culi quinquageſimo fatis ceſſerat, do-
ctrina & ingenio ſuo ſubnixus, tam fir-
mam potiundæ hujus Eccleſiæ ſpem
conceperat, ut nullum in prenſando
laborem intermitteret: tanta tamen
dexteritate Gallenius Canonicos ſibi
conciliabat, ut excluſo Decano ipſe om-
nium ſuffragiis in Epiſcopum eligere-
tur: inde vero graviſſima Malincroti
indignatio, qui etiam Gallenii electio-
eoquod ſe inſcio & abſente extorta fuiſ-
ſet, intercedere haud dubitans, Roma
tantum effecerat, ut Innocentius X
Pontifex Apoſtolicæ confirmationis lit-
teras Gallenio conferre, conſtanter re-
nueret: nec his contentus Malincrotius
inſuper Epiſcopum quotidianis moleſtiis
turbisque agitabat, atque in illum im-
moderatius invehens, diſcordiarum
fomitem inter Canonicos civesque ac-
cende-

cendebat. Patientia demum in ultionem versa, Episcopus Decanum custodiæ mancipare statuit: Ejus igitur jussu duodecim milites in Malincrotii ædes involvant, eumque inde captum abstrahere tentant. Hic autem, ubi vim sibi inferri senserat, minime turbatus, simulata comitate militibus denuntiat, se sponte secuturum, quo vellent, nec ulla violentia suæ dignitati injuria opus esse. Verum eorum suspicione citius, adornata fuga e domo elabitur, ac retro obseratis foribus armatos hosce milites domi includit, captosque tenet: quamprimum vero ejus famuli, quid rei gestum esset, compererant, mox violentiam Hero suo illatam civibus eidem bene affectis referunt. Hi ergo confestim in agmina coeunt, confertique in Decani ædes irruunt, & obvios quosque fustibus contusos, ac brachiis lateribusque lividos, maleque mulctatos e domo ejiciunt; cum autem Jesuitas de capiendo Malincrotio consilium Episcopo suggessisse nossent, in illorum quoque Collegium irrumpunt, portisque & januis vi apertis, dissectisque, in obvia quævis militari furore ac licentia debacchantur: Tenuit hic tumultus integrum ferme annum, donec Episcopus collecto milite civium petulantiam compescceret, ac Episcopali præsidio urbi

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654. urbi impoſito Decanum rurſus captum Ottenſteinianæ arci includeret.

## §. LVII.

## *Turbæ inteſtinæ in Galliis ſopitæ.*

*La Hode vie de Louis XIV. tom. 2. Mottevill. t. 4. p. 402.*

Poſtquam Ludovicus XIV. Franciæ Rex non alieno, ſed proprio potiſſimum conſilio Regni habenas moderari cæperat, in Galliis res feliciter ceſſere; Harcurtius enim ex Aquitania fugienti ſimilis ſeſe Regi ſuo ſubmiſit, necnon Burdegalenſes & Aquitani denuo in Regis obſequium reverſi ſunt, everſisque Condæi Principis conſiliis Mazarini Cardinalis auctoritas adeo firmabatur, ut omnes Principes ipſius amicitiam certatim quærerent, ac ipſe Contius Princeps belli turbarumque pertæſus, Martinoſiam præfati Cardinalis Neptin connubio ſibi jungeret, & pientiſſimæ hujus Matronæ exemplo ſolutioris, quam antea egerat, vitæ tædio affectus, pietatis exercitiis totum ſeſe devoveret; inſuper Longevillana Duciſſa Regi reconciliata eſt, quæ poſtea in Aſceterio Religioſarum inſtituti Viſitationis B. V. adeo auſteram ducebat vitam, ut a Jeſuitis, quibus minus propenſa erat, Janſenismi inſimularetur: Attamen Condæus Princeps coram Rege comparere, ſeque captum fiſtere

sistere jussus omni dignitate exutus est, Sæc. XVII.
Ludovicus quoque Borbonius tanquam A.C. 1654.
læsæ Majestatis reus morti addicebatur, donec vero comprehendi posset, omnibus officiis bonisque privandus: hac tamen severitate nondum compescebatur Condæo adhærentium furor; hi enim vicissim mortis sententiam in Mazarinum pronuntiarunt, ac sicarios auro corruptos emiserunt. Sub idem tempus, Galli Stenæum munitissimum Condæi Principis oppidum feliciter expugnarunt, necnon Atrebatum ab Hispanis cinctum obsidione liberarunt, captis omnibus hostium tormentis, ac diruto etiam Claromontio Flandriæ oppido. Denique Rex Parlamenti audaciam compescuit, dum ipsus Curiam Regia prorsus Majestate ingressus, indictis severissimis pœnis inhibuit, ne deinceps Parlamentum sine speciali Regis venia Conventum haberet. Tantum valet ad compescendos subditorum motus magnanimi Regis præsentia.

## §. LVIII.

### *Dissidia inter Papam & Franciæ Regem ob cessionem Parisini Archiepiscopatus.*

*Mem. du Card. de Retz. t. 5. Joli t. 2. pag. 56.*

Obierat die vigesima prima Martii ante biennium Joannes Franciscus Gon-

Sæc. XVII. A. C. 1654. Gondyus, primus Parisinæ Eccles Archiepiscopus; eo autem tempor Joannes Franciscus Paulus Gondy ejus Nepos, vulgo Radesianus Car nalis dictus, quem sibi Coadjutorem s legerat, adhuc in Vicennensi arce c ptus detinebatur; nihilominus Labur suo Sacellano hunc Archiepiscopatu adeundi potestatem datis literis dec ac duos, qui interim Diæcesin reg rent, Vicarios constituit: insuper ip met Cathedralis Ecclesiæ Decanus un cum suo Capitulo Gondyum tanqua legitimum suum Præsulem venera tur, eique sese consueto fidelitatis s cramento obstrinxerunt Canonici. O stiterat autem Ludovicus Franciæ Re qui hanc Sedem vacare declaran Decano injunxit, ut interim sacra A chiepiscopalis dignitatis munia ipse ob ret: Ea res haud parum offenderat C nonicos, qui Luparam accedentes, su jura propugnare nitebantur, quibus t men Cancellarius ira commotior c mini dabat, quod Regis, qui tame Radesianum Cardinalem pro Archiep scopo non haberet, jura violasse proin ipsi quosdam nominarent, qui re rum sacrarum curam gererent, tempo ralium vero administrationem Oecono mis a Rege nominandis relinquerent denique die vigesima septima Martii pro-

promulgato edicto ambo Vicarii tanquam Eccleſiáſticæ quietis, ac Pariſinæ urbis perturbatores, & Eccleſiaſticæ adminiſtrationis uſurpatores intra viginti quatuor horarum ſpatium demandatæ ſuæ poteſtatis literas Cancellario tradere, & ab omni functione abſtinere jubebantur. Attamen Canonici hiſce mandatis haud parendum rati, Cavaliero, & Lavocatio, quos Radeſianus ſuos deſignabat Vicarios, plenam rurſus Diæceſeos adminiſtrandæ curam committebant: Suffragabantur eisdem aliarum quoque Eccleſiarum Canonici, Parochi, imo & Pariſinus populus, qui hac agendi ratione libertatem Eccleſiaſticam violari, ac Religionem eo ferme modo, quo olim ab Henrico octavo Angliæ Rege, ſenſim everti vociferabatur. Ipſe etiam Bagnius Apoſtolicus Franciæ Nuntius ſummum Pontificem de tota rei ſerie datis literis certiorem fecit: Excanduit vehementer Innocentius Papa, qui hujus violentiæ cauſſam privatæ Mazarini Cardinalis invidiæ & æmulationi adſcribebat, urbemque Divinis interdici minitabatur: Igitur Mazarinus Papæ indignationem, necnon Pariſini & Pictavienſis populi tumultum veritus, Radeſiano ſeptem Abbatias nomine Regis ea lege obtulit, ut Pariſinum Archiepiſcopatum ultro

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

missum faceret, adjectis hisce conditionibus, I. Factæ cessionis duo expedi ret diplomata, quorum unum ad primum Regii Senatus Præsidem, alterum ad summum Pontificem, ut hanc abdicationem ratam haberet, transmitteretur. II. Interea Radesianus a Mallereio Marescallo ad Nannetensem arcem duceretur, concessa amicos suos visendi libertate. III. Idem Marescallus sponderet, quod illico accepta Pontificis approbatione Radesianum integræ libertati sit redditurus: Acceptis hisce conditionibus Radesianus Cardinalis suum Archiepiscopatum dimisit, moxque trecentis Equitibus, & quingentis peditibus stipatus die trigesimo Martii ad Nannetensem arcem deductus est. Postquam vero Charrierius Abbas, qui hujus Cardinalis negotia Romæ procurabat, scriptam hanc cessionem summo Pontifici exhibuerat, ille se nunquam hanc abdicationem utpote Ecclesiasticis legibus oppido adversam ratihabiturum, palam declarabat, imo pense Cardinalem hortatus, ut e custodia sua elabi tentaret, Romamque veniret. E contrario autem Belliverius Præses, qui Cardinali clam favebat, eidem auctor exstitit, ut recta Parisios tenderet, ibique revocata cessione sua ipsus sui Archiepiscopatus possessionem adiret.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

adiret, ac Parlamento fidelitatis juramentum exſolveret: ceſſit tamen Radeſianus importunis potentiorum amicorum precibus, hocque anno datis ad Clerum ſuum literis abdicationem revocavit, atque eluſis ſatellitibus ex Nanetenſi caſtro aufugit, & per Hiſpaniam ſuperatis pluribus periculis ad ſummum Pontificem perexit, quo comperto die vigeſima ſecunda Auguſti Regis edicto rurſus Archiepiſcopalis Sedes vacare declaratum, & Canonicis injunctum, ut loco Vicariorum, quos Radeſianus nominabat, intra octiduum alios deſignarent: Radeſianus vero anno ſequenti datis Roma literis die vigeſima ſecunda Maji Canonicos Eccleſiæ Cathedralis ad B. V. hortabatur, ne mandato *dignitati Epiſcopali atque Eccleſiæ tantopere injurio* morem gererent. Interim vero Radeſianus Romæ ab Innocentio Papa amplis honoratus elogiis, atque inter paternos amplexus & lacrimas perbenigne exceptus, ibidem aliquamdiu ſecurus agebat, donec Innocentio fatis functo, ejus Succeſſor Alexander VII. forte a Mazarino inſtigatus, Radeſianum durius haberet, quocirca hic relicta Italia aliquamdiu Germaniam, & Hollandiam pervagatus, poſt Mazarini obitum Archiepiſcopatum Pariſienſem abdicavit, acceptatisque,

Sæc. XVII. A. C. 1654 quæ antea ei oblata fuerunt, benef ciis deinceps vitam moresque Purp rato Præsule dignos usque ad postr mum vitæ suæ diem exhibuit.

## §. LIX.

## *Ludovicus XIV. Franciæ Rex Rh mis inauguratus.*

Die tertia Junii Ludovicus XIV. Fra ciæ Rex anno ætatis suæ decim septimo Rhemos unacum Regina M tre, Henrietta Angliæ Regis Vidu ejusque tribus Filiis atque ingenti Pr cerum frequentia venit, pro more augurandus, sacroque ungendus ob sequenti ergo die idem Rex Missæ S crificio necnon Concioni a Dolensi E scopo habitæ in Ecclesia Cathedrali m xima Religione interfuit, suæque co scientiæ labes Archiepiscopo aperu Postea ad Aram deductus, coram e dem Archiepiscopo Pontificia veste nato consuetum juramentum exsol his ferme verbis: *Ego Ludovicus R Romanæ Ecclesiæ Protectorem, fidei Ap stolicæ Cultorem, rituum Catholicorum servantem me perpetuo fore polliceor, co goque fidem meam, hæreticis regno exig dis operam impensurum, privilegia Ec propugnaturum, jura subditis nomin æquo & bono daturum.* His pronunti

tis addidit: *Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.* Poſtea eidem ſacratus porrigebatur enſis, ut eo armatus tanquam Eccleſiæ primogenitus Filius Matrem defenderet: quo facto, annuloque in datæ fidei pignus accepto a Laudenſi Epiſcopo more majorum ſacro chrismate ungebatur. Rege ad hunc modum inaugurato, aves, quæ in corbe incluſæ habebantur, in ipſo Templo liberæ fuerunt dimiſſæ, ut ſignificaretur, quod populus, qui Chriſtiano caret Principe, captivo ſimilis, dum vero ejusmodi Regi ſubditus eſt, libertati reſtituatur. Peracto autem ſacro ſolemni Rex corona e capite ſublata ſacram Synaxin ſub utraque ſpecie, privilegio Franciæ regibus in eorum conſecratione conceſſo, ſumpſit, ac demum altera die in militarem ſancti Spiritus Ordinem adſcriptus, in Divi Marculphi Templo ſtrumoſos, quorum plusquam tria millia confluxerant, injecta in caput dextera tetigit; non memorant tamen Scriptores, vel ullum fuiſſe ſanatum, licet cunctis viritim pecuniæ fuiſſent diſtributæ; forte autem Ludovicus XIV. hoc privilegio non gaudebat, cum illud duntaxat ſeptimis maſculis, nullo interjecto partu fœmineo natis, conceſſum dicatur. Die autem duodecima Junii Ludovicus Rhemis egreſſus,

Sæc. XVII. A. C. 1654.

Sæc. XVII. A.C. 1654.

luſtratis Helveticis copiis altera die in Templo Patrum Carmelitarum Diſcalceatorum conſecrationis ſuæ octodialia celebravit, ſeque Regnumque ſuum Deo maxima pietate commendavit.

## §. LX.

## *Arrogans Cronwelli dominatus in Anglia.*

*Thoiras hiſt. d'Angl. l.22. Tuld. l. c. Clarend t.6. pag. 230.*

Subjugatis utriusque Curiæ Senatoribus Cronwellus velut ſupremus novæ Reipublicæ Caput victorum more die decima octava Februarii Londinum ingreſſus eſt, rebusque ſuis ad votum fluentibus omnia ad ſuum genium, arbitriumque pro ſummo imperio effecerat, cunctis oppido mirantibus, quod Regum, Ducum & Principum Oratores huic uſurpatori, nudato capite, ut jusſerat, ſua deferrent obſequia: partim indignabantur tam Regiis partibus addicti, quam Presbyteriani, quod Cronwellus poſt pacem cum Batavis Westmonaſterii die quinta Aprilis firmatam, quamvis Regium nomen ſimulata modeſtia deprecaretur, re tamen ipſa Regalem ſupremamque poteſtatem ſub quæſito Protectoris titulo ſibi ab infima plebe attributo exerceret, ac trecentis ſatellitibus ad corporis ſui cuſtodiam armatis ſtipatus leges dictaret, & ſeſe vitæ

Sæc. XVII. A. C. 1654.

vitæ mortisque arbitrum gereret: Inde vero secretæ primum multorum querimoniæ exaudiebantur, dein ad criminationem, tandemque ad conjurationem in Cronwellum res excessit. Præprimis vero Higlakenses innato in Regem studio instructam milite & armis classem ductore Middletono in Scotiam intulere, sibique potentiores Satrapas, ipsumque Huntlæi Comitis Filium, exercitatissimosque ex Britannis & Batavis milites adjunxere, frequentibusque præliis Cronwellistas profligarunt, tam prospero Marte pugnantes, ut proxima æstate Carolo II. Regi tutus in Scotiam aditus patere crederetur: Incassum Monca, quem Cronwellus cum valido agmine in Scotiam decreverat, conjuratis criminum veniam, & rebellionis oblivionem obtulerat, frustra etiam amplum constituit illis pretium, qui seditionis reum vel vivum vel mortuum sisterent: acrius enim pressi Higlakenses, mox ad cognita montium diverticula confugere, in promptu habebant: donec tandem a Margano Middletoni copiæ profligatæ, ac ipsi conjurati mutuis inter se diffidiis divisi pacem exorare cogerentur. Londini interim Wowellus & Gerardus Nobiles Tribuni Cronwellum insidiis circumventum trucidare machinabatur, con-

Sæc. XVII. A. C. 1654.

juratione autem tempestive detecta prior Londini laqueo, alter vero gladio pœnas dedere. Paulo ante Pantaleon Sa Lusitani Oratoris Frater, & Melitensis Eques, qui anno priori a præfato Gerardo palam objurgatus, eundem in tumultu Londini fuscitato vulnerverat, hoc anno novas cum eodem simultates habebat, ac ultionis cupiditate agitatus, validaque suorum manu cinctus, hominem, quem falso Gerardum esse suspicabatur, trucidavit, plurosque alios vulneribus affecit, & cum suis ad Legati Palatium aufugit: Ibi illico populi concursitatio, atque ad necem petuntur homicidæ: Cronwellus etiam insuperhabitis Legati querelis Equitem justitiæ tradi petit, eumque pronuntiata mortis sententia in Londinensi Turri capite plecti, ejusque cadaver laqueo suspendi, ac denique Legatum, cum Gravesandæ portu solvere pararet, detineri jubet, donec æs alienum, quo gravatus erat, plene dissolvisset: Postrema denique conjuratio a quibusdam Proceribus Anglis, quos Cronwellus durius habuit, tam in Borealibus, quam Septentrionalibus Provinciis conflata est, quæ tamen vix exorta conjuratorum metu ac suppliciis extinquebatur.

§. LXI.

Sæc. XVII.
A. C. 1654.

## §. LXI.

## *Comitia Anglica, & Cronwelli oratio ad Deputatos.*

Nil magis ardenter cordi habere videbatur Cronwellus, niſi ut ſingulare Religionis ſtudium præſeferret, & Presbyterianos, quos tamen a potioribus Regni officiis excluſerat, cum Independentibus in unam ſectæ ſocietatem conjungere poſſet, eapropter hoſce Sectatores beneficiis cumulabat, ut illos absque tumultu regere, ac utriusque partis favore ſuam auctoritatem potentius tueri valeret, ſimulque ab eis obtinere poſſet, ut ſua Protectoris dignitas a libero Parlamento confirmaretur. Eo fine Ovenum & Samſonem Prædicantes adeſſe juſſit, eosdem hortatus, ut ſcholas & Academias ab illis opinionibus, quæ contentiones horum adverſus illos progignunt, expurgarent, ac doctrinæ concordiam, ſanctiorisque vitæ ſtudium ubique retineri adlaborarent: præcipue vero conſervata Evangelii puritate Antichriſti, ſcilicet Romani Pontificis, propaginem evellere conarentur, nequaquam tamen ſeſe civilium rerum gubernationi immiſcerent, cumque *nihil tam Chriſtianæ puritati*, ut inquiebat ipſe, *adverſum reperiatur*, *Tuld. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

*quam illorum, qui ſeſe Catholicos ambitioſi jactitant, ſuperſtitioſiſſimi cultus obſervantia, hinc id omne genus hominum ac rituum diris devoverent, neque illos ſecum vivere aut colloqui paterentur, & matrimonium, quod Papiſtæ pro ſua avaritia ſacramenti nomine donarunt, nemo Sacerdotum in ſcio Magiſtratu adminiſtraret.* Nunquam tamen luculentius Cronwellus ſuum erga Catholicos, & Regiam ſobolem odium atque affectatum ſuæ ſectæ ſtudium exerebat, niſi in ea oratione, quam in illis pronuntiabat comitiis, quæ in Weſtmonaſterienſi Abbatia ante Henrici VIII. ſchisma Benedictinis ab Eduardo Rege conceſſa habebantur; dum enim die decima tertia Septembris ibidem Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Deputatos pro eligendo novo Parlamento adeſſe juſſerat, non modo omnes illos, qui pro Carolo I. Rege, vel ejus Filiis arma ſumpſerunt, omnino excludi præcepit, ſed etiam coram illis ſat prolixum habuit ſermonem, cujus ſummam huc adducere, haud abs re erit. Sic ergo effatus eſt:

*Neminem veſtrum ignorare arbitror, viri lectiſſimi, quæ ſit hodierni conventus noſtri cauſſa; nempe trium nationum vita & ſalus, religio atque dignitas omnium veſtrum humeris impoſita ſunt, quæ niſi ſummo ſtudio, ac fide ſublevamus, ac retinemus,*

magno

Sæc. XVII. A. C. 1654.

*magnopere verendum erit, ne patriam everti, & Christianam religionem evelli sinamus. Deus optimus, quicquid inauspicatum esse potest, suo lumine ab hac republica benignissime amoliatur. Deus inspiret animis nostris, atque confirmet, ut quod facere instituimus, ad ipsius Nominis immortalem gloriam optato fine concludere liceat; ipse juvet rem nostram, quo dirissimæ superstitionis cultu in exilium abire jusso, reformatæ religionis decus & libertas hominum pectoribus inserantur, insita conserventur, conservata statum nostrum perficiant. Nunc vero hic amplissimus, frequentissimusque post hominum memoriam totius Angliæ consessus optimam in spem me vocat, brevi fore, uti res nostra publica maximis difficultatibus expedita, non concordia minus atque religione, quam opum vi atque viribus efflorescat. Papistas omnes, portenta illa atque funera Britanniæ summa omnium voluntate ejecimus; sed cum domesticis hostibus negotii aliquanto plus contraximus, qui florentem statum Angliæ, & hac administratione constabilitum subruere conantur. Quid autem indignum? quid intolerabilius, quam Superiorem Senatum, quem æquissimo jure solvendum, ac de sententiæ dicendæ provincia detrahendum censuimus, consiliari ausum fuisse, quomodo omnis generis hominum æqualitate introducta, nullius, non dicam Protectoris, sed ne hominis quidem in re gerenda,*

Sæc. XVII. A. C. 1654

*da, administrandaque authoritas rite valeat. Non me latet sceleris illius, horum consiliorum authoris & principis insania: vos appello viri Sapientissimi, atque vehementer etiam non mearum necessitatum, sed communis Salutis caussa obsecro, ne finis unius furore atque amentia res Deo adjuvante optime ac saluberrime institutas perturbari atque convelli. Scio, quos tantæ perturbationis insimulem: scio, qui nobis ne naufragium faciamus, tanquam scopulos atque Syrtes remis ac velis fugiendi sint: qui me magnis luctibus populi Anglicani, summoribusque subvenientem hoc novo pravissimarum opinionum genere excogitato, ferre non posse videntur. Levellerios appellant sese illi, illi sunt ad cupiditates suas explendas nati mortales, qui Magistratuum, quos optimus Deus constituit, reverentia & metu soluti, nullum in republica ordinem, nullas leges patiuntur. Sed quæso vos, stupiditatem hominum cognoscite, ne alio quam Christi Spiritu impulsore atque adjutore, quod molliuntur, moliri videantur: Evangelicæ pietatis fuco Simplicioribus illudunt: tum denique Christiano more vitam institui, & Christo se vehementer cordi esse confirmant. Si exciso omni fastu nemo imperet, nemo quemquam infra se positum arbitretur, sed veluti amicorum omnia sint communia, ita imperium, dignitatem, rerum divinarum atque humanarum administra-*

*tio-*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

*ſtrationem pro ſe quisque teneat, leges vivendi ſibi quisque ac modum præſcribat, nulli ſit formidabilis, nulli ſubjectus, omnium æqualis. Quæ hæc per Deum immortalem æqualitas eſt, quæ non potius turbulenta ratio, & pervertendi omnia libido? an adeo diſciplinæ majorum, & inſtitutioni divinæ obliti ſumus, ut Paulum non meminerimus ad honorem magiſtratibus habendum, & humaniſſima & clariſſima voce hortantem? quid gladius ille non in acie Pharſalica Tuberonis, ſed in pace atque otio, qui magiſtratui nudus præfertur, quid agit? quid loquitur? non ſine cauſſa, inquit Paulus, gladium portat magiſtratus, iræ Dei in ſceleratos vindex. Sed male hanc operam in hominum furioſiſſimorum confutanda oratione collocamus. Maneat ſuus magiſtratibus honos, ſit ſua Eccleſiaſticis ordinibus integra dignitas, & divinæ legis, ut ſemper fuit, docta & ſana explicatio, fui aliquando ipſe in hac Sententia, Concionatoribus otioſis nihil opus eſſe rei noſtræ publicæ: verum cum videam, doctos & huic muneri non ineptos neceſſario nobis retinendos eſſe: Flecto ipſe me, atque corrigo, eosque ad Eccleſiæ Chriſti miniſterium exequendum cum cura admoneo: ne hæc rerum confuſio Anglicani ſtatus integritatem evertat. Reliquas vero curas noſtras & cogitationes in Salute optimatum, in otio populi, in reformatæ religionis ornamento*

*plane*

Sæc. XVII. A. C. 1654. *plane defixas retinemus. Huc spectat, quod maximis terrestribus, maritimisque confl tis bellis, aliquem eorum, Deo adjutor exitum repererimus, nam ut in Scotia Hy pschtones rebellent, cum fortissimis gentium pacem fecimus, confœderatis Belgis, Su cis, Danis, Portugalensibus &c.*

*Nil ergo restare videtur, nisi ut Prote stantium, qui Evangelii caussa ex Roman Imperio exulare coguntur, patrocinia su scipiant, caussamque eorum religionis suæ existiment: certo omnibus persuasum es oportet, me non ita cum Senatoribus mea concionari, quasi imperata illi, quæ dice facere debeant; verum in labores ac pericula Reipublicæ commodo suscipienda, ducem ac & egregiorum operum adjutorem me ubiqu futurum polliceor: quare eant bono animo in congregationem, ac de rebus tantis sum ma consensione deliberent.*

Cum vero ex Senatoribus nonnulli omnibus Cronwelli placitis velificari tergiversarentur, ac prius decidi peterent, qua auctoritate eos Cronwellus ad hæc comitia convocasset, ipse suam dignitatem a Parlamento haud confirmari veritus, quod oris facundia impetrare desperabat, verborum asperitate extorquere nitebatur. Igitur acrius in fluctuantes invectus, comitiorum janua milite firmata eisdem injunxit, ut fidem suam eidem sequentis juramenti

Reli-

Religione obstringerent: *Ego, qui nomen meum subscripsi, induco animum, & volens recipio, me Domino Protectori, Reique publicæ Angliæ, Scotiæ, Iberniæ fidelem ac benignum fore, & quod consectarium est, nihil propositurum in cœtu nostro, nullius voluntati assensurum, si Protectoris ac illius ab eo Protectore constituti Senatus authoritas ex Sententia aut voluntate suggillari, permutarique videatur.* Sæc. XVII. A. C. 1654.

Cum autem huic juramento alii omnino subscribere recusarent, alii duntaxat ad id metu adacti essent, Cronwellus die vigesima secunda Januarii Parlamentum dissolvit.

## §. LXII.

## *Catholici in Hibernia dire vexati.*

Jam per aliquot annos Angli æque ac Scoti Hibernos dire vexabant, non alia ex caussa, animique proposito, nisi ut Religionem Catholicam, quæ in hoc Regno adhucdum vigebat, penitus eliminarent, & Anglicanæ sectæ pestem inveherent: Sub idem tempus Carolus I. Angliæ Rex adversus rebellis Parlamenti sui violentias Hibernorum Religione Catholicorum opem implorabat, qui etiam Regi suo fidelissimi, veramque fidem inique oppressam tuendi studio incitati inito sacro fœdere exer- *Lexic. Her. Rapin Thoiras Hist. d'Angl. l. 22.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

exercitum ferme octodecim armatorum millibus validum contraxere: Ipse s tiam Innocentius X. Pontifex Maxim in Catholicorum auxilium Joanne Baptiſtam Rinuccium Firmanum A chipræſulem cum ingenti auri, arge tive copia in Hiberniæ Regnum decr verat, qui ſuperatis Hæreticorum i fidiis, innumerisque periculis tande in Kilmarii portum appulſus, Kilch niam Momonienſis Provinciæ urbe pervenit, ab Epiſcopis, Ducibus, cu ctisque Catholicis incredibili lætitia e ceptus. Suaſerat ipſe, ut ex Ultoni in Scotiam, ex qua acrior in Cathe licos Hibernos impetus acuebatur, t ta belli moles converteretur; cum a tem Eugenius Onealius, & Thom Præſtonus Catholici exercitus Ductore inveterata æmulatione inter ſe diffide viderentur, neceſſe erat, ut acies d viderentur, & Onealius cum magn exercitus parte in Ultoniam progred retur, Præſtonus vero æquali ferm militum numero Momoniam invaderet Favebant prima belli auſpicia Oneali qui inito prælio Scotos irrumpente prope Bembordiam tanta clade affeci ut cæſis quinque millibus captisqu plusquam ſexaginta Tribunis Robertu Monteroius ſupremus eorum Dux ægr propudioſa fuga ſaluti ſuæ conſulere potu

potuerit. Ceſſere victoribus in præ- Sæc. XVII.
dam impedimenta, & cuncta ferme A. C. 1654.
belli tormenta, unacum omnibus vexillis, quæ in Religionis Catholicæ triumphum Romæ in Baſilica D. Petri hodiedum explicata viſuntur. Nec ex Momonienſi parte otiabatur Præſtonus; captis enim quibusdam arcibus, Slicum urbem nuper ab hoſte interceptam recuperaſſet, niſi per Catholici Senatus literas, quo conſilio incertum, ab hoc propoſito deſiſtere juſſus fuiſſet: Obſtiterat ulteriori victoriarum curſui Bonrattum Momoniæ arx ſitu & opere munitiſſima: Hanc ergo, ut Rinuccius ejectis Anglis denuo Catholicis redderet, obſidionis curam Donato Maccartio commiſit, qui etiam poſt duodecimum diem arcem non tam Hiberno plumbo, quam auro Pontificio verberatam ad deditionem compulit. Attamen rebus pro Catholica Religione tam proſpere inchoatis, Præſtonus, qui Onealium communi applauſu, & gloria florere, moleſte ferebat, clandeſtina cum Ormondo hæretico Hiberniæ Prorege conſilia cudebat, atque Anglos inter & Hibernos clam pacem Orthodoxæ fidei injuriam, & Catholicis ſummopere noxiam inibat, & incaſſum reclamante Clero in Vaterfordienſibus comitiis congregato inter turbarum

Sæc. XVII A. C. 1654.

ſtrepitus nefandæ hujus pacis articul
promulgari juſſerat. Nihilominus t
men Preſtonus, ne a Catholicis reb
excluſus, ad Hæreticos deficeret, i
partem obſidendæ urbis Dublinen
vocabatur, fatali prorſus aliorum co
ſilio; auctis enim inter ambos Duc
diſſidiis totus pene exercitus in extr
mum diſcrimen fuiſſet adductus, n
Rinuccius ſolita ſua prudentia diſco
des animos compoſuiſſet, ac relic
Dublinenſi obſidione tempeſtive copi
ad aliam expeditionem deſtinaſſet. I
de vero acrior in Catholicos vexat
ortum habuit; poſtquam enim An
Dublinenſem arcem ſibi ſubjecera
recenti milite e Scotia & Anglia au
tum in Lagenia, tum in Conavia C
tholicos acerbe habebant, totump
Momoniæ agrum incendiis, & depr
dationibus miſerandum in modum d
vaſtabant, nulloque negotio Præſto
copias ingenti clade fuderunt: Enim
vero Pontifex ſubmiſſa ingenti auri o
pia, & Onealius invicta ſuorum for
tudine collapſas Catholicorum res,
perpeſſas injurias reſtaurare nitebat
hæc tamen ipſa Onealii felicitas ind
que exorta æmulatio Præſtonum a
propudioſam defectionem incitavit; ru
fus enim cum Ormondo Prorege co
ſpirans, in Onealium & Rinuccium

Pap

Papæ Legatum insidias struxit, rupto- Sæc. XVII.
que fœderis sacramento pacem ab hæ- A. C. 1654.
reticis propositam amplexus est, & quoniam duo armatorum millia e Præstoni castris ad Onealii signa transfugissent, Præstonus inde ira commotior, Rinuccium & Onealium Regiæ Majestatis rebelles, e Regno expellendos omnibusque bonis, ipsaque vita spoliandos pronuntiavit, irrito tamen conatu; quippe Onealius collectis undique copiis e Momonia ad Ultoniæ fines, ipsamque Kilcheniam urbem progressus, Ormondi copias inter paludes tam arcte clausit, ut una tantum ex parte satis angusta fugæ locus eis pateret, totamque Ormandi & Præstoni factionem deleviſſet, si in Kilcheniam urbem nullo apparatu instructam impetum feciſſet: ast in ipso victoriarum cursu tantopere elanguit Onealii virtus, ut Ormondiani Præstonianis aucti vires suas colligerent, profligatisque Catholicorum rebus Onealium in Ultoniam aufugere compellerent, captaque Calvia civitate Firmanæ Ecclesiæ Decanum Roma reversum carceri darent, ipsumque Pontificis Legatum ad exilium vel ad necem ubique perquirerent: Tum vero dira tempestas in Catholicos desæviit, Legatoque ex Hibernia post exantlatos triennales labores, fraudes & pericula Ro-

Sæc. XVII. A. C. 1654.

mam profugo, Ormondus Prorex in quiſſimam pacem nomine Parlamen Anglici Catholicis obtruſit, aſſumpt que Hiberniæ Regimine ſectam ubiq invehere ſategit, inde vel maxime Catholicos concitatus, eoquod Hibe niæ Epiſcopi palam declaraſſent, qu cum Ormondo ceterisque Hæreticis commune habere vellent: poſtqua vero hic e Regno exceſſerat, eique Cle rikardus Marchio Religione Catholic a Rege fuerat ſubrogatus, Catholi Carolum Lotharingiæ Ducem tum Br xellis agentem in opem accerſere, i caſſum tamen; quocirca omni auxil deſtituti, ab Anglicis Præfectis om crudelitatum genere cruciabantur, m pauci etiam manu carnificis e medi ſublati, alii vero, quorum numer ad plusquam centies mille aſcenderu fame, innumerisque miſeriis confec periere, pauci admodum, qui ſectar furoris rabiem effugerant, amiſſis om nibus ſuis bonis victum oppido tenue ex deſertis agris, qui ipſis beneficii loc aſſignati fuerant, quærere coacti sun Ita demum Hæreticorum violentiis d fraudibus, mutuisque Catholicorum Ducum odiis ſanctiſſimum fœdus pr tuenda vera Religione initum fuit di ſolutum, & per exitialem pacem ipſo met bello deteriorem, auroque Pon tifici

tificio redemptam secta invaluit, & Catholicorum viribus omnino succisis Religioni veræ vix ulla respirandi spes reliqua fuit: ut vero Cronwellus Hibernos hæreticos sibi arctius adstringeret, & Catholicos validius opprimeret, Henricum Filium suum eis præfecit, eique Sedem assignavit Dublinum. Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. LXIII.

## *Ferdinandus IV. Romanorum Rex vita functus.*

Vix quadragesimus dies post faustum Ferdinandi III. Cæsaris reditum ex comitiis Ratisbonensibus effluxerat, cum Ferdinandus IV. ejus Filius ac Romanorum, Hungariæ, & Bohemiæ Rex Viennæ decederet; die enim quinta Julii Variolis affici, & decumbere incæperat, moxque mali ex insperato urgentis violentia tantis accessionibus augebatur, ut ex Medicorum sententia de salute hujus Principis actum videretur: quocirca die septima ejusdem Mensis ipsemet sacro Christi Corpore, ac unctione extrema Catholicum in morem præmuniri petiit; eadem vero die animam suam Deo reposcenti placidissime reddidit, & terrestre Regnum æterno vix vigesimum primum ætatis suæ annum ingressus

Sæc. XVII. A.C. 1654.

commutavit, ingenti Patris sui luctu & maximo Rei Christianæ damno, cujus in gloriam atque incrementum pietissimus hic Princeps adoleverat. Corpus ejus aromatibus conditum funera pompa in PP. Capuccinorum æde positum est: tam luctuosæ autem mort casum per quædam prodigia fuisse pra nuntiatum, spargebat nimis credulæ pl bis levitas; plerumque enim in magn rum funeribus cuncta, quæ casu min frequenti eveniunt, vana Religione multitudine, quam tum superstitio v lidissime regit, in futuri casus vati nia trahuntur: Ita interpretabatur v gus terræ motum, & ventos in A stria, necnon incendia in Hungaria: n deerant etiam, qui Regii hujus Pri cipis decessum paulo ante per Aqui cujusdam pullum in arce nutritum fuis annuntiatum crederent, eoquod l inde avolans, nec redire visus, q terrarum devenerit, comperiri ha potuerit.

## §. LXIV.

## *Novem Præsules ab Innocentio X. Romana Purpura decorati.*

*Ciacon. in vita Innocentii X.*

Hoc item anno die secunda Martii I nocentius X. Papa duos Cardin les evulgavit, quos jam ante bienniu

in pectore, ut vocabant, reservaverat, horum primus erat Laurentius ex illustrissima Imperialium Familia ortus, qui primo Romanæ Urbis Gubernator, hoc anno demum Cardinalis renuntiabatur. Alter erat Gisbertus Borromæus, quem Innocentius Papa Cardinalem titulo SS. Joannis & Pauli honorabat. Præter hos eadem die idem Pontifex septem alios de novo creavit Cardinales, & quidem primo Joannem Baptistam de Spada. II. Prosperum Caffarellum Presbyterum Cardinalem titulo S. Calisti. III. Franciscum Albicium itidem Presbyterum Cardinalem tit. S. Mariæ in Via. IV. Octavium Aquavivam Presbyterum Cardinalem tit. S. Bartholomæi in Insula postea S. Cæciliæ. V. Carolum Pium de Sabaudia Cardinalem Diaconum S. Mariæ in Dominica. VI. Carolum Gualterium Cardinalem Diaconum tit. S. Pancratii. VII. Decium Azzolinum Diaconia Cardinalitia tit. S. Hadriani decoratum.

Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. LXV.

## *Joannes Baptista Alterius Cardinalis hoc anno defunctus.*

Ex Purpuratis hoc anno denatis nonnisi unicum reperimus. Is erat Joannes Baptista Alterius patria Romanus, qui

*Ciacon. in vita Urbani VII.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

qui utriusque Jurisprudentiæ laurea decoratus vix expleto vigesimo quarto ætatis suæ anno publicis Theologiæ disputationibus, ac Concionibus in præcipuis Urbis Ecclesiis habitis sese oppido celebrem reddiderat, demum vero ab Urbano VIII. Papa æquo benemeritorum remuneratore Ecclesiam Camerinensem obtinuit, variisque Ecclesiæ officiis præpositus, tandem ab eodem Pontifice sacra Purpura cohonestatus est. Postquam vero Camerinensi relicta, Tudertinam Ecclesiam regendam suscepperat, atque ex ea hoc anno ad invisenda SS. Apostolorum limina Romam contenderat, in civitate Nanensi die vigesima quinta Novembris apoplexia tactus, anno ætatis suæ sexagesimo sexto ibidem decessit.

## §. LXVI.

## *Quædam Constitutiones Pontificiæ hoc anno emanatæ.*

*Bull. magn. Innocentii X. Const. 55. Vid. supra §. 10.*

Ante biennium Innocentius X. Papa quosdam parvos Religiosorum Conventus suppresserat, iisque ad statum sæcularem reductis eorum bona ad alias pias causas applicaverat, cum autem hi Conventus ob rationabiles causas in pristinum regularem Statum restituti suis Ordinibus denuo concessi fuissent, Pontifex

tifex illos visitationi & Jurisdictioni Ordinariorum hoc anno die decima Februarii subjecit, donec ipsorum reditus eousque aucti fuissent, ut inde duodecim Religiosi in eis commode sustentari valerent. Declaravit pariter idem Pontifex alia Constitutione die vigesimo quinto Septembris edita, quod Commendatarii, qui Monasteria Ordinis Cistercienſis obtinent, non valeant Priores & Officiales ejusdem Ordinis instituere, vel suis officiis amovere, nec visitare Monachos, eosque corrigere. Sæc. XVII. A. C. 1654.

## §. LXVII.

## *Variæ sacrarum Congregationum Decisiones.*

Plura sacrarum Congregationum decreta hoc anno prodiere, & primo quidem die septima Januarii rursus S. Concilii Congregatio decidit, quod licentia Confessiones audiendi omnino gratis concedenda sit, eaque obtenta post oppositionem, litem & possessionem beneficii non suffragetur ad obtinendam Prælationem: pariter ab eadem Congregatione die decima octava Aprilis declaratum habetur, quod Episcopus non possit prohibere, quin Regulares pro devotione Missas in Eccle- *Decis. S. Congreg. Concil. Rit. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1654.

ſiis ſæcularibus de conſenſu Rectorum celebrent, Regulares tamen in dictis Eccleſiis onus celebrandi ratione ſtipendii, invito Epiſcopo non ſuſcipiant. Die autem duodecima Decembris ſanc citum, quod Præbendarii juxta con ſuetudinem introductam non lucrentur diſtributiones quotidianas Horarum Pri mæ, tertiæ, ſextæ & nonæ, ſi primæ ad Chorum accedant, quando decantatur tertius Pſalmus earumdem ho rarum, nec poſſint juxta prætenſam conſuetudinem aſſiſtentes horæ ſextæ lucrari diſtributiones horæ nonæ, ni dictis horis perſonaliter interſint, et quod per talem conſuetudinem Cultus Divinus plurimum diminueretur, demum eadem die declaratum a Congregatione Concilii, quod diſpenſatio & abſolutio a tribus votis obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis Conjugalis in profeſſione Ordinis Militaris S. Jacobi emitti concedi valeat cum commutatione in aliud opus ſuæ Sanctitati bene viſum & quidem in votis ſolemnibus, ſi adſit cauſſa publica, in ſimplicibus, ſi non litet cauſſa privata ad arbitrium Confeſſarii, qui haſce cauſſas examinet.

§. LXVII

Sæc. XVII.
A. C. 1654.

## §. LXVIII.

### *Scriptorum quorumdam Catholicorum obitus & opera.*

Paucorum Scriptorum hoc anno denatorum opera recenſere lubet, & primo quidem Franciſcus Salernus S. Theologiæ, juriumque Doctor, ac Protonotarius Apoſtolicus ſcripſit præter varia conſilia librum, cui titulus: *Valor matrimonii a Francorum oppugnationibus vindicatus.* Obiit Panormi die decima quarta Junii. II. Paulus de Juliis Clericus Regularis edidit faſciculum novem liliorum ex horto Divinarum literarum. III. Dominicus Luna Ord. FF. Prædicatorum, qui præter Martyrium F. Hyacinthi Orfaneli in Japonia trucidati Hiſtoriam Eccleſiaſticam ab eodem Martyre usque ad annum Chriſti milleſimum ſexcenteſimum vigeſimum primum ſcriptam ad annum ejusdem ſæculi vigeſimum octavum produxit. IV. Thomas Tomaſſonus ex eodem Ordine concinnavit Auream Catenam decretorum Apoſtolicæ Sedis, Conciliorum, Sacrarum Congregationum, & Patrum, ſcripſit etiam librum, cui titulus: *hæreſis debellata.* V. Franciſcus Agueda Jeſuita, qui elucubravit opus de perfecto Religioſo, de

Sæc. XVII. A.C. 1654

de ſapiente Chriſtiano, de ſummo fide Sacramento præter exhortationes doctrinales, variosque ſermones.

## §. LXIX.

## *Quidam Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.*

*Zeltn. vit. Theol. Alt. Freher Theatr. erud. p. 1. ſect. 3.*

EX Scriptoribus Acatholicis, qui hoc anno obiere, celebriores ſunt. I. Georgius König Ambergenſis Palatinus, qui vindicias ſacras in difficiliora S. Scripturæ loca, caſus conſcientiæ Theologiam poſitivam acroamaticam, tractatus Theologicos de converſione Peccatoris, Antichriſtum revelatum pluraque alia publici juris fecit. II. Theodorus Zwingerus edidit commentaria in epiſtolas ad Romanos, & in Pſalmos Theatrum ſapientiæ cæleſtis, declarationem doctrinæ de Cæna Domini, diſputationem de libero arbitrio & ſyntagma exercitationum Theologicarum. III. Jacobus Fabritius ſcripſit diſputationes in Geneſin & epiſtolam ad Romanos, vindicias Guſtavi Adolphi Regis ob ſuſpiciouem Calvinismi prætectonnulla alia. IV. Joannes Major typis vulgavit ſuum Theologum & Concionatorem Orthodoxum, exegeſin verborum Chriſti Joann. 18. Paraphraſin in Pſalmos, & diaſcepſin de vaſis iræ &c

&c. Calviniſtis oppoſitam. V. Jacobus Clauderus ſcripſit de pace Religioſa, de animi tranquillitate, de quæſtione bipartita in Papam, num Cæſar ab ejus coronatione dependeat, & indirecte ſumma poteſtate in temporalibus fulgeat. VI. Thomas Gatakerus edidit tractatum de ſtylo Novi Teſtamenti contra Pfochenium, miſcellanea ſacra, diſſertationem de nomine Tetragramento, & notas in Iſaiam, Jeremiam &c. VII. Guilielmus Erbury, qui magnum myſterium Divinitatis, librum de Regno Chriſti & de miniſtris pro decimis præter alios tractatus poſteris reliquit. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. LXX.

## *Extrema Innocentii X. Pontificis infirmitas.*

Sub anni poſt Chriſtum natum milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi quinti initium Innocentius X. Pontifex Maximus ſupremum obiit diem; cum enim jam a Menſe Auguſto anni prioris corpus ſuum inſolito languore, indeque exorta febri flacceſcere ſentiret, ac paulatim aqua intercus vitalia indies tanta violentia depaſceret, ut morbi gravitas, viresque gravi ſenio confectæ medicam opem, omnemque ſalu-

*Tuld. Hiſt. rer. pag. 7. lib. 4. Ciacon. in vita Innoc.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

salutis spem everterent, Pontifex dien sibi extremum imminere sentiens, de morte feliciter obeunda serio cogitare cæpit: omnibus igitur ceteris curis a negotiis valere jussis, præprimis coram conscientiæ suæ arbitro totius anteactæ vitæ noxas ducto ab ultima pueritia calculo in memoriam redegit, plures que dies inter fervidas ad Deum preces frequentesque de divinis rebus sermone pie insumpsit: Ut vero Divinum Judi cem sibi magis propitium redderet, ali quot aureorum millia in pauperes di stribui, tria Sacrorum millia celebrari incruentumque Sacrificium in suo co biculo quotidie peragi voluit. Ingrave scente demum morbo post sacram Sy naxin Viatici more receptam, die ul tima Decembris, olei sacri etiam un ctione munitus, cunctos Cardinales qui tum Romæ degebant, adesse jussit quos una congregatos singulari anim præsentia hanc in sententiam allocutus est: *Videtis, Viri Fratres, & ego senti non diu admodum hanc animam in taberna culo corporis hujus diverti adhuc posse: v liæ hinc emigraturo Sedes petendæ sunt quas designator hospitiorum Christus osten derit. Quare & humilitatem ægræ vocis & ultimam abscessuri a vobis salutem aper auribus, animisque accipite. Non alio clarius id cæremoniæ genus intuemur in viti*

quo

Sæc. XVII. A. C. 1655.

quod initio Pontificatus (quum in aurea sella ponimur) adhiberi solet, quam ubi ventum ad extrema est. Modicum stupæ arentis glomerem accendunt, eum iterum atque tertio, elatum in sublime conspectius lucentem exhibent; ut momento temporis decrepita flamma ignis in ciniſculum subsidat, hoc admoneri mortales volunt, rem honorum stupæ accensæ persimilem crepare paulisper dum vivimus, sed splendorem illum subrepente mortalitatis pulvere raptim extingui. Utinam hujus in mentem veniat iis, qui honores brevi interituros aut prece ambiunt, aut pretio emere non detrectant, alia credo mente forent. Obsecro ego vos, atque per Christi sacra obtestor fratres, ne sinite animos rectum videntes, ambitione in transversum abripi. Dum hinc emigravero, concordiam inter vos retinete: factionum nomina, quæ sæpe exitio multis fuerunt, extinquite: Christianæ Reipublicæ salus, commune Ecclesiæ bonum ut omnibus rebus apud vos præponderent facite, non vos hujus, non illius præpotentis familiæ splendor, non privata commoditas, ad cœlestis in terris regni moderatorem constituendum commoveat. Quem divinæ gloriæ cupidissimum, quem catholicæ pacis, concordiaque Christianæ studiosissimum, sancti Spiritus, qui rite invocatus abesse a vobis non patitur, instinctu cognoveritis, eum defuncto mihi cooptate. Et quia ipse hoc tempo-

Sæc. XVII. A. C. 1655. *temporis articulo vestra ope inprimis eger precamini pro me Deum benignissimum; si quid hac gravissima in undecimum annum administratione vel egi negligentius, quod factum a me oportuit, prætermi pro sua facilitate mihi ignoscat: Agnos Christi Domini beneficium, non rejiciet Pa ter, quem Filius redemit &c.*

Hæc fatus erat æger Pontifex, e loquentia supra morientis morem ac dem prolixa, demum vero ad Fabium Chisium Cardinalem conversus, cui ejus fidem, probitatemque multis ar gumentis compertam habuisset, eidem quoque Ecclesiæ, libertatisque ejus de fendendæ curam impense commenda bat, necnon Cardinalibus parce provid ne ob inopiam factionibus potentiorum accedere cogerentur, in singulos men ses ex ærario Pontificio centum aureo domesticis vero suis, qui sacris Ordi nibus initiati erant, vacantia beneficia ceterisque duo aureorum millia statim suppeditari jubebat: denique Agnatos suos, inter quos graves fervebant inimi citiæ, ad concordiam paterno plane affectu hortabatur.

§. LXXI.

Sæc. XVII.
A. C. 1655.

## §. LXXI.

## *Innocentii X. Pontificis obitus.*

Posteris diebus morbi impetus tam vehementer ingravescere cæperat, ut non modo ob corporis languorem accedente ad hydropen febri nec cibum nec potum ultra sumere posset, sed etiam tam densa animi caligine obrueretur, ut deliranti similis multa a proposito aliena aut quæreret, aut responderet; exacto autem biduo præter omnium exspectationem sibi plene redditus, multa & magna pietatis ac pœnitentiæ specimina edidit, ac sæpissime veniam suorum criminum a divina Bonitate exorans, invictaque patientia acerrimos dolores perpessus, Christi e Cruce pendentis imaginem frequentissime exosculabatur, & Sacerdotem, qui Jesu ac Mariæ nomina morientis auribus ingerebat, hiulca voce sequebatur; tandem vero manifestiore vitæ fuga imminente, respondendi finis deprehendebatur, ac concidente lingua internecinum totius halitus silentium Papam exspirasse indicabat. Obiit igitur inter Cardinalium & Domesticorum preces ac lacrimas optimus Parens die septima Januarii circa horam diei decimam quintam, anno ætatis octoge-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

simo, Menſe octavo, poſtquam Pontif
catum geſſerat, annos decem, Menſes
tres, dies viginti tres.

## §. LXXII.

### *Innocentii X. geſta in Pontificatu*

Hic idem Innocentius Pontificium h
norem, ac Eccleſiæ libertatem fi
tam tectamque conſtantiſſime tenu
ea enim, qua ſupra ætatem, gentisq
ſuæ indolem præditus erat, animi fo
titudine, ac conſtantia, minime R
gum ac Principum potentiſſimor
Majeſtatem aut potentiam verebat
ſi Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, a
Eccleſiæ decus labefactari cerneret.
experti fuere Luſitani, æque ac H
ſpani Proceres, qui Apoſtolicos Ora
res ludibriis affecerant: Vindicaver
etiam læſam in Electore Trevirenſi i
munitatem, necnon violata per pace
Monaſterienſem jura ſacra, & Religi
nis Catholicæ libertatem: Eandem p
riter animi magnitudinem monſtrav
rat, dum incaſſum reclamante Ad
Gallica, Baupii Clerici cauſſam ſuo t
bunali reſervaverat, & iniquiſſima
Chriſtophori Caſtrenſis Epiſcopi nece
ſicariorum anathemate, ac ſupplici
urbisque excidio ulciſcebatur. Er
inſuper acerrimus æquitatis vindex
cujus

Sæc. XVII. A. C. 1655.

cujus ſtudio mortis ſententiam adverſus Maſcanbrunum, aliosque de corrupta juſtitia convictos pronuntiabat: Hanc tamen ſeveritatem mira temperabat clementia, qua innoxios cognita eorum innocentia abſolvit, ampliſſimisque favoribus cumulavit: nec minus erat munificus erga populum Romanum, cujus inopiam ex Tyberis eluvione enatam frumento maximis ſumptibus aſportato ſublevabat, ipſusque, ne piſtorum fraudibus quicquam de annona pauperibus ſubtraheretur, ſemel iterumque Urbis compita pertranſiens, venalis panis pondus ſuismet oculis explorabat, urbemque fontibus in Vaticano, & in Agonali foro erectis, & Capitolium ædibus magnificentiſſime inſtructis augebat: His omni jure addenda ſunt, quæ ad Divini honoris incrementum liberaliter perfecerat; quippe Vaticanam Baſilicam, Lateranenſem Eccleſiam, necnon SS. Pauli & Martini Templa partim ornatu ſplendidiore, partim novis ædificiis inſtauravit, auguſtioraque reddidit; magnis etiam expenſis Divæ Agnetis Templum erexit, ditavitque: ſuam quoque beneficentiam erga ipſos etiam miſeros carceribus obſtrictos exercuit, dum in urbe novos, commodioresque exſtrui curavit; pauperibus quoque, & peregrinis per vias

Sæc. XVII. A. C. 1655. ipſi obviis large eleemoſynas diſtribuit, ſuoque exemplo plurimos Romanos Principes & Nobiles ad eadem pietatis officia excitavit: Nil vero pejus oderat Vir pacificus, quam tumultus & bella; quocirca finitimos Italiæ Principes ad arma proclives componere, & Neapolitanos tumultus compeſcere, totis viribus adlaboravit, & quamvis eo tempore ob populi, Procerumque propenſionem Neapolitanum Regnum nullo ferme negotio imperio Eccleſiaſtico reſtituere potuiſſet, poſthabito tamen privatæ utilitatis ſtudio publicam tranquillitatem promovere maluit: ardentiore etiam Zelo ſemper Orthodoxæ Religionis augmentum quærere vitæ eſt, unde & Venetis, Melitenſibus Polonis arma, & aurum, triremes milites ſubmiſit, quibus non ſemel Turcarum claſſis cladibus affecta, Cretenſibus & Dalmatis infeſta eſſe deſiit: Hibernos quoque & Anglos ab Hæreticis oppreſſos non modo miſſis Legatis, ſed etiam copiis ac pecuniis largiter adjuvare ſtuduit, ac prorſus egregie fidei puritatem ab Arnaldi commentis, & Janſenii erroribus vindicavit, immerito igitur Joannes Hübner ait: *Innocentium X. non corde ſed oretenus Janſenii propoſitiones damnaſſe*, quibus autem perſpiciliis hic Acatholicus Scriptor ipſa

ipsa cogitationum & intentionum cordis Pontificii penetrarit, nullo inditio aut argumento prodidit: attamen ejusmodi maledicis hominibus sufficit maculas labesque aspersisse Romanis Pontificibus, etsi præter calumniandi licentiam omni alio careant fundamento, veritatisque specie: minime tamen diffitemur, quod hujus ceteroquin dignissimi Pontificis existimationi haud parum nocuerit Olympia Maldachina fratris sui uxor, quam cum nimis posse passus esset, atque ex illius favore quædam beneficia conferret, necnon in in Politico regimine ex ejus consilio multa disponeret, inde calumniarum argumentum apud gentem aliunde suspicionem in urbe, quam *suspicionissimam & maledicentissimam* jam tum Cicero appellitabat, non satis caute prudenterque declinasse visus est: quod autem senex hic Papa Olympiæ amori minus casto sese dicarit, id nonnisi ab invidis vulgi rumoribus, infamibus Italorum vindicta ardentium & ne ipsi quidem Deo Sanctisque parcentium libellis, carminibusque & hæreticorum mendaciis ortum traxit; id tamen omnino certum est, quod Pontifex de Olympiæ avaritia, & populi rumoribus certior factus, illam aula exulare jusserit, nec deinceps eidem negotiorum partem,

Sæc. XVII. A. C. 1655.

*Orat. pro Flacco.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

tem, ac Regiminis auctoritatem contulerit.

## §. LXXIII.

## *Comitia sacra pro electione novi Pontificis.*

*Conclave de Pontif. Rom. Erberman. de elect. Alex. VII.*

Viduata suo Pastore Sedes Apostolica languebat; sedulo igitur de novo Papa eligendo agebatur a Cardinalibus, qui justis de more Innocentio X. persolutis die decima octava Januarii numero sexaginta duo conclave ingressi sunt, quibus alii quatuor diebus subsequentibus accessere: Priusquam scrutinio daretur initium, viginti duo Cardinales se mutuo societate ac fœdere junxerant, ac unanimiter Pontificem ceteris digniorem expetierant, propterea quibusdam maledicis *agmen volans* appellati. Hi in Julium Sacchetum conspirabant, cum vero Barberinos Cardinales Jacobo Corrado favere crederent, & de Hispanorum accessione dubitarent, hinc suam propensionem occultare decreverant, donec ipsi defervescente ceterorum animositate, ac conclavis diuturnitate fractis animis adhuc integri certam victoriam sibi poliiceri valerent. Vespere diei decimæ nonæ Mensis Februarii facta suffragiorum scrutatione inter plures dispersa

rant vota, non paucis tamen Chisio & Saec. XVII.
Carafæ accedentibus: quoniam vero A. C. 1655.
Cardinalis Barberinus in alio scrutinio solus triginta & unum suffragia tulisset, Cardinales Medicæi, qui Hispanicæ partis Caput erant, cautius agere, ac Barberinum, necnon Sacchetum excludi adlaborabant: nec deerat eorum conatibus exoptatus successus; quippe Hispaniæ Oratores mox declarabant, Regem suum haud quaquam passurum, ut Cardinalis jam antea excluſus, ad Pontificatum eveheretur: inde vero Albizius Cardinalis, vel ut ab aliis creditum, Linius Advocatus ansam arripuit divulgandi scriptum, in quo demonstratum ibat, quod sine gravi noxa Principum nullus electioni quorumdam Cardinalium, qui a ceteris digniores reputantur, sese opponere valeat, sed damna tam privata quam publica inde exorta compensare teneatur. Huic scripto aliud oppositit Cardinalis de Lugo, comprobans, quod Cardinales in Pontificem legitime nec eligere debeant nec possint illum, quem Rex quidam Christianus, cui potissima Catholici Orbis pars paret, excludi petit: non deerant tamen alii, qui hoc Cardinalis scriptum refellere niterentur, imo Febeius sacrorum Rituum Magister palam declarabat, quod illi Cardinales, qui

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sacchetum Pontificatu excluderent, sese omnium damnorum reos efficerent, quæ absdubio Ecclesia Catholica tanto Viro orbata esset subitura: Hæc vero Fabei libertas summopere displicuit Hispanis. Porro die decima Februarii Cardinalis Trivultius gravi morbo obrutus ex comitiis excedere cogebatur, ac tertio post die Petrus Aloysius Carafa qui communi ferme judicio Pontifex futurus credebatur, apoplexia tactus decima quinta ejusdem Mensis obiit.

Paulopost nova habebatur scrutatio in qua denuo Sacchetus triginta tria tulit suffragia; cum ergo hic sibi adhærentium numerum nunquam augeret, inde vero Pontificis electionem retardari cerneret, ipsemet Fabium Chisium suis proposuit fautoribus: nec id ingratum erat *factionis volantis* Cardinalibus, nec ipsis Gallis, imo ne ipse quidem Mazarinus obstare credebatur, quamvis aliunde Chisio minus esset propensus, eoquod ab eodem, dum Coloniæ Apostolicum ageret Nuntium, prohibitus esset, ne ad sopiendos intestinos tumultus pro Rege suo ibidem militum delectum haberet. Hispani tamen Cardinales in Franciscum Angelum Rapacciolum inclinare videbantur, eidem vero utpote Gallis nimis propenso adversabantur Medicæi, nec-

nam

Sæc. XVII. A. C. 1655.

non Antonius Barberinus, & Bernardinus Spada, qui, poſtquam Franciſcus Ceva ex febri ſua convaluerat, æger ex conclavi in gentis ſuæ Palatium eferebatur, omni Pontificatus ſpe dejectus. Interim in Marcum Antonium Bragadinum jamjam quadraginta duo convenerant ſuffragia, nonniſi Genuenſibus Purpuratis & iis etiam oppido remiſſe, eidem ſeſe opponentibus: immote autem Saccheto adhærebat præter Barbarinum factio volans; aliis tamen præplacuit electio Martii Ginetti Viri omnibus numeris abſolutiſſimi, quamvis adverſantem experiretur Franciſcum Albicium, & Barberinos: Proponebatur etiam Marcus Antonius Franciottus Præſul morum integritate, ſcientia & prudentia longe præſtantiſſimus, aſt a Gallis, eoquod rebus Auſtriacis ſtudioſior, excludebatur: favebant non pauci Franciſco Cherubino, qui quidem morbo correptus conclave reliquerat, priſtinæ vero valetudini reſtitutus, Pontificatus ſpem conceperat, quippe factionem volantem & Barberinos ſibi vel ideo ſuffragaturos credebat, quia ab Olympia Matrona expetitus, atque ab Innocentio X. Purpura decoratus, Barberinis integra fide ancillabatur. Prævaluere nihilominus, qui favebant Saccheto; quamvis enim

Sæc. XVII. A. C. 1655.

hic Cardinalis ſuos impenſe rogaſſet, ut a ſuo deſiſterent propoſito, hi tamen palam declarabant, quod ſalva conſcientia nullum Saccheto digniorem reputare valerent, e contrario Cardinales Hiſpanis addicti, aliique, ut Sacchetum excluderent, nulli pepercerunt labori, huncque in finem Stephani Donatii electionem promovere ſimularunt, tandem vero Carolus Medicæus, & Joannes Baptiſta Pallota Cardinalis expoſitis tam diuturni conclavis moleſtiis, damnisque Eccleſiæ & urbi inde imminentibus, ceteros rogabant, ut fracta utriusque partis pertinacia in alium ex Purpuratis ſua conferrent ſuffragia; eapropter Fratrem Vincentium Maculanum Ord. FF. Prædicatorum proponebant: verum hujus electioni præter Olympiam ſeſe oppoſuere non pauci, ac præ ceteris ardentius Cardinalis de Lugo, qui ſub Pontifice Dominicanæ Societati, ejusque doctrinæ haud parum de ſua exiſtimatione detractum verebatur. Præplacuere non pauci Carpegna & Spada Cardinales, alii vero Cardinalis de Lugo, & Dominicus Cecchinus, quibus acriter adverſabantur alii, ac præcipue Galli, qui potius unaomnes ex comitiis excederent, quam ſeſe dominio & gravi jugo Jeſuitarum, qui Eccleſiam ſub Papa Jeſuita

pro

pro arbitrio ſuo regerent, ſubjicere ma- Sæc. XVII.
luerunt, præcipue, ut inquiebant ipſi, A. C. 1655.
cum Cardinalis de Lugo præter Theologiam ſpeculativam nulla alia ad univerſale Eccleſiæ Regimen requiſita prærogativa præditus, vix ad Collegii ſui Rectoratum habilis eſſet. Jamjam vigeſima quarta Menſis Martii dies fluxerat, & nondum potior ſuffragantium pars in unum conſpirare videbatur: habebatur quidem iterata ſuffragiorum ſcrutatio in favorem Cardinalis Aloyſii Capponii, a viginti octo Purpuratis nominati, mox autem alii ſuffragabantur Franciſco Mariæ Brancaccio Viro meritis pleno: Hac igitur ſuffragiorum varietate indies unanimis electio eo difficilior fuit reddita, quo plures, iique omnes oppido idonei ad tantum Eccleſiaſticæ dignitatis faſtigium proponebantur; plusquam enim viginti numerabantur Cardinales, quos omnes meritorum ſuffragia ad Divi Petri Sedem expoſcere videbantur: tandem vero Sacchetus incredibilis animi magnitudine ſuos amicos eo inclinabat, ut in Fabium Chiſium ſua ſuffragia collaturos ſe, pollicerentur: eum in finem, ne Cardinalis Mazarinus in Galliis agens obſtare poſſet, ipſus efficaciſſimas ad eundem necnon ad Franciæ Regem dedit literas, quibus Cardinalis Chiſii vir-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

virtutes, ac insignes animi dotes extulerat, tantumque erga hanc Nationem affectum eidem ineſſe ſpoponderat, quantum Rex Chriſtianiſſimus ab ipſomet Mazarino ſibi polliceri poſſet. Illuxerat dies Paſchatis ſeu vigeſima octava Martii, qua Barberinus, volatis agminis Cardinales, aliique ſerio de Chiſii electione in Bicchii Cardinalis cubiculo agere cæperant; priusquam tamen Barberinus in illum penitus ſuis ſuorumque ſuffragio iret, extrema per Saccheto tentare moliebatur: hic vero vehementer huic conatui reſtitit, prolam profeſſus, quod ſi in ſolo ſuo arbitrio eſſet repoſitum, ſuo capiti tiaram imponere, illam tamen ſibimet demere & in caput Chiſii utpote digniſſimi transferre mallet.

## §. LXXIV.

## *Fabius Chiſius Cardinalis in Papam electus & Alexander VII. vocatus.*

*Nani Hiſt. Venet. t. 6. Ciacon. l. c.*

Interim opportune ex Francia Romam referebantur Mazarini literæ, quibus ſignificatum, quod Galliarum Rex Cardinalis Saccheti, pro Chiſio intercedentis teſtimonio fidem habens, ejus exaltationem gratam haberet, imo etiam impelleret, ut omnino is in Pontificem

tificem renuntiaretur: Præterea Mazarinus Saccheto grates habuit, quod talem tantumque Virum propoſuiſſet: Igitur die ſexta Aprilis hoc negotium a Cardinalibus apertius pertractari cæperat, & tum ferme omnes ſibi invicem tam fauſtam electionem gratulati, Chiſium acceſſere, qui tamen profuſis ubertim lacrimis eos precabatur, ut magis dignum Eccleſiæ præficerent: nihilominus altera die habito ſcrutinio ſexaginta quatuor ſuffragia in eum concurrerant: unde eadem die peracta re Divina Cardinales illum ad D. Sixti Sacellum deduxerunt, ibidemque electionem omnium ſuffragiis, ac *nemine penitus diſcrepante* jam factam confirmarunt: Hoc igitur modo Fabius Chiſius renuntiatus eſt Pontifex, qui antequam hanc dignitatem capeſſeret, ut ab Altiſſimo neceſſariam opem imploraret, aliquantulum ſecedens, fervidas fudit preces: poſtea Pontificio ornatus habitu in memoriam Bandinellorum ſibi ſanguine junctorum, ex quorum familia Alexander III. Papa prodiit, nomen Alexandri VII. aſſumpſit, ab Univerſo Purpuratorum Collegio pro more ſalutatus; cum vero paulopoſt ſolita ſolemni pompa ad Baſilicam Divi Petri deportaretur, & Sacrorum Rituum Magiſter Sedem ejus in medio

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Alta-

Sæc. XVII. A. C. 1655. Altari collocaſſet, eam ipſe retraxit a Evangelii latus, negavitque ſe illo ſe ſurum loco, ubi Corpus & Sangu Chriſti conficerentur, & ubi alii Pon tifices ſe longe digniores ſediſſent: Mu ubi relicto Divi Petri Templo ad pro ximum Palatii Vaticani cubiculum, u a laboribus aliquantulum reſpiraret deferebatur, inter prima, quæ ut Pon tifex dederat, mandata illud erat, u ſarcophagum ex cupreſſo intus plumb obtectum, in quo poſt mortem recon voluit, mox confectum ſub lecto ſu reponeretur, ut eo magis viva frequen que mortis memoria ejus animo impreſ inhæreret. Tandem die decima octav ante fores Vaticanæ Baſilicæ de mon coronatus in Ara maxima conſecr tus eſt, eademque die finito pranſ poſſeſſionem adiit Eccleſiæ Laterane ſis: proxima autem die a ſua inaugu ratione Olympia Maldachina Palatium ingrediebatur, ſummo Pontifici hanc dignitatem gratulatura, quo compert Alexander illam Aula excedere, ſtatim juſſit; indecens enim eſſe dicebat, Pon tificis Palatium, quod ſolis Eccleſiaſti cis, Religioſis, & pauperibus pateret, a fœminis etiam Principibus frequen tari: affines quoque ſuos, pauperes dixit, quibus ut Chriſto, ita ſibi pro pinquiores magisque conjunctos eſſe nullos

nullos asseruit, quocirca Postarum Magistrum, qui datis literis Papæ Cognatos Romam accersiverat, acriter reprehendit, his autem, ac ipsimet etiam Nepoti suo, qui Venetiis nomine Melitensis Ordinis munus Præsidis agebat, confestim rescripsit, ut nullo sub obtentu Romam venirent, nisi ab eo vocati; eoquod nequaquam suæ domui evehendæ, sed sublevandis Ecclesiæ necessitatibus intentus esset: Ex his primordiis sane patuit, Spiritum Sanctum in hujus Viri electione vires suas plene exeruisse, animos dissidentes in concordiam redigendo, unamque mentem cunctis eligentibus antea divisis, & in tot partes scissis eo fine inspirando, ut Ecclesia, & fidelium grex sub tanto Pastore reflorescere inciperet. Tam alienum etiam a rerum cupiditate sese exhibuit Alexander, ut amplissima dona sibi postridie a sua in Pontificatum evectione a variis Principibus oblata acceptare renueret, lectumque, valoris quadraginta aureorum millium quem Olympia eidem in donum offerebat, non sine magna indignatione conspiciens, illico remitteret, ac Cardinali Palottæ negotium daret, ut de iis, quæ sub Innocentio X. expensa fuissent, ab eadem fœmina rationem exigeret, & sedulo in illam arcam octoginta aureorum milli-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

millibus gravem inquireret, quam innocentius moriturus Succeſſori ſuo tradi voluerat, & Fabio Chiſio tum Cardinali, præſentibus aliis duobus Purpuratis oſtenderat, & in præfata Matronæ ædes translatam fuiſſe, rumor erat: denique, ut Pontifex pauperum ſuſtentationi ſubveniret, immenuto panis pretio Olympiæ, Pamphilio & Ludoviſio Principibus inhibuit ne monopolia exercerent, aut frumentum extra Pontificiæ ditionis fines exportarent.

## §. LXXV.

## *Alexandri VII. vita & geſta ante Pontificatum.*

*Ciacon. in vita Alexandri VII. tom. 4. Palat. ibid.*

Primam lucem Senis aſpexerat Fabius Chiſius ex nobiliſſima familia ortus anno Domini milleſimo quinquageſimo nonageſimo nono: Erat is adhuc puer ſuo Patre orbatus, a Matre tamen ſua lectiſſima Matrona in omnibus pietatis exercitiis, & a celebrioribus Magiſtris in omni ſcientiarum genere egregie imbutus: Vix undecimum ætatis ſuæ annum impleverat, cum jamjam vena admodum facili nonnulla verſuum millia ad imitationem Homeri funderet, floridamque ætatem non inerti otio tranſigens, non modo in Philoſophiæ, ſed &

& Theologiæ ac jurisprudentiæ facultatibus tantum proficeret, ut doctoratus lauream emeritus, vix natus jam *Alexander Magnus* diceretur, ac tunc temporis hospes ille inter literatos haberetur, qui Alexandri nomen ignoraret, aut obiter tantum inaudivisset; passim enim ab omnibus celebrabatur tanquam virtutis & scientiæ cultor ac patronus amantissimus, vitiorum vindex & hostis, tam parcus in se, quam prodigus in pauperes, tam laudum suarum fastidiosus, quam studiosus alienæ existimationis imitator. Porro Romam delatus, atque a Sfortia Pallavicino Viro eruditissimo ad Urbani VIII. benevolentiam introductus, ab eodem Pontifice utriusque, ut vocant Signaturæ Referendarius, ac paulopost Ferrariensis Pro-Legatus renuntiabatur, quo munere per quinque annos summa cum laude perfunctus, hanc Provinciam a pestilentiæ incrementis, a belli Mantuani incendiis, & ab invalescentibus discordiis Papam inter & Venetos sua prudentia, & moderatione tutabatur. Inde vero ab eodem Pontifice Melitam missus Inquisitor Apostolicus, Neritonensem Ecclesiam obtinuit, paulopost Nuntius Coloniam decretus, cum eo tempore totius Europæ Principum Oratores ad pacem afflictæ Germaniæ

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655. reddendam Monaſterium confluere
ab Innocentio X. eo decernebatur,
in munere Eccleſiæ totius incolum
tem, Imperii Romani, pluriumque
gnorum ſalutem, ubi vacillabat,
cire, & ubi deficiebat, tanta dext
tate procurare ſatagebat, ut in diſſ
limo hoc tot hominum non minus
pientium, quam diſſentientium conſ
totque rerum inter ſe oppoſitarum
flictu, in quo omnia æmulationibus,
ſidiis, & ſuſpicionibus flagrabant, f
mam tamen non modo apud Or
doxos, ſed & apud Acatholicos m
mam exiſtimationem, laudem, auc
tatemque retineret, nec illi etiam,
bus ſe Fabius oppoſuerat, habere
quod carperent, niſi pietatem, Ze
ceteraque Catholica Romanaque de
ra & jura more ſuo libuiſſet arrod
Mirabantur omnes hujus Nuntii m
rationem, morum ſuavitatem, re
gerendarum uſum, doctrinam, &
cipue incorruptæ æquitatis ſtudi
ubi enim de Religionis diſcrimine,
befactandis Eccleſiæ juribus, &
piendis Eccleſiaſticorum bonis ag
tur, monſtrabat Fabius conſtantem
æquique rigorem, amicorum ſæpe p
bus oratus, nunquam exoratus, adv
riorum ſententiis minisque oppugna
expugnatus nunquam, pollicitis allec

non illectus, donis tentatus, non commotus pacem immoto studio promovere nitebatur, ita tamen, ut nihil de Ecclesiæ juribus atque auctoritate decederet: cum vero preces & monita incassum adhiberi cerneret, adversus conditiones ab Heterodoxis extortas, & contra pacem Catholicæ Religioni perniciosam Pontificis nomine reclamabat, suamque oppositionem in publica præfatæ pacis acta referri petebat. Demum ex Westphalia Romam reversus, ab Innocentio X. Presbyter Cardinalis nominabatur, in qua dignitate nihil omnino a pristino vitæ suæ instituto remiserat, sed lecto durissimo usus, corpus asperrimo cilicio, quo etiam, cum habitu Pontificio ornaretur, indutus reperiebatur, & jejuniis bis in hebdomada usitatis macerabat, omneque tempus aut orationi, aut lectioni vel laboribus sibi ex Cardinalatus munere impositis sedulo vacabat; nulla enim in parte unquam defuit in sacris præsertim Congregationibus, quarum multis, iisque gravioribus adscriptus erat, plurimumque ejus eruditioni ac solertiæ debetur, quod quinque Cornelii propositiones censuris fuerint perstrictæ; in ceteris porro negotiis sibi commissis, cunctisque actionibus ad exitum deducendis Fabius singularem dexteritatem

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

& vigilantiam, in providendo circum- ſpectionem, in colloquendo humanis- tem, in conſultando integritatem, perficiendo aſſiduitatem, in perſere- do tolerantiam, atque in patiendo ram animi æqualitatem præſeferebat adeo, ut tot tantarumque rerum ac tutum unice capax potuerit eſſe anim magna Alexandri Maximi.

## §. LXXVI.

## *Iſacci Peireri hypotheſis de Pr adamitis.*

*Abrege de l'Hiſt. Eccl. tom. 3. pag. 462. Sianda Lex. Pol.*

Hoc item anno Iſaccus Peirerus Be degalæ in Galliis natus in luce edidit librum ſuum, cui titulus: *ſtema Theologicum* ex Præadamitar hypotheſi, ſeu *exercitatio ſuper verſ duodecimo, decimo tertio & decimo qu capitis quinti Epiſtolæ Divi Pauli ad manos:* Hic author in præfato li comprobare nitebatur, duplicem fu hominum creationem, quarum pri fuiſſet ſexta creationis die, qua Deus creavit maſculum & fœmina ſeu juxta hunc ſomniatorem, in om bus terræ partibus mares & fœmin ex quibus Gentiles fuerunt proge altera autem creatio multis poſt ſæc lis ſequebatur, ubi Deus creavit Ad mum, ut eſſet Pater particularis p

puli sui, qui postmodum nominabatur populus Judaicus: Hunc suum errorem fulciebat verbis Divi Pauli, dicentis: *usque ad legem peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset*: Hæc ergo verba de lege Mosaica haud intelligi posse contendebat, eoquod sacer textus mentionem faciat de supplicio Caini, Sodomitarum, pluriumque aliorum, proin intelligenda esse de lege, quæ Adamo data fuisset: inde vero inferebat, quod quidem homines ante Adamum exstiterint, quibus peccata non imputabantur: Enimvero in Epilogo Lectori persuadere nitebatur, se cuncta hæc exercitationis gratia scripsisse, seque totum Ecclesiæ judicio submittere, suæ tamen falsitatis labem ideo non purgavit. Quantumcunque crassus sit hic error, immerito tamen Heterodoxi succensent Peirero; quamvis enim ex Genesi, & D. Paulo discere potuisset, quod Adam fuerit primus homo, & Eva vocetur Mater *cunctorum* viventium, privatus tamen ejus spiritus, postquam etiam Divinum Lumen in omni humilitate, suique diffidentia exoraverat, eidem dictabat, textus Divi Pauli ad Romanos systema Præadimitarum stabilire, oppositos vero ex ipsis præfatis textibus esse interpretandos: in sua autem interpretatione

Sæc. XVII. A.C. 1655.

1. *ad Cor. cap.* 15. *v.* 25.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

secutus est unicam Regulam, scilicet S. Scripturam juxta internum spiritus privati testimonium intellectam; non enim Peirero fortius jus habent Heterodoxi ad Scripturam ita interpretandam. Ceterum hic novi commenti ... ber haud multos numerabat Sectatores imo ipsemet, postquam anno sequenti Bruxellis captus, inque carcerem detrusus fuerat, librum suum execratus coram Alexandro VII. Papa anno Christi millesimo sexcentesimo quinquagesimo septimo sua commenta ejuravit, hunc quePhanaticumTheologorum non pauci ac præcipue Natalis, Micrælius, Daniverus, Maresius, aliique impugnarunt.

## §. LXXVII.

## *Occasio epistolæ Arnaldinæ ad quandam Ducem & Franciæ Parem.*

*Dupin Hist. d'Eccl. t. 4. §. 10.*

*Vid. supra §. 25.*

Quantumvis Cleri Gallicani sententia contra Jansenistarum interpretationes a Pontifice confirmata in universo Regno summa cum veneratione fuisset recepta, non deerant tamen, qui clam Jansenii librum ac doctrinam tuerentur: hos inter præcipuus erat Antonius Arnaldus Sorbonæ Doctor, qui quidem per integrum biennium post editam Innocentii X. Constitutionem obsequio sua

sum silentium præseferebat, hoc autem anno luculentius, quæ hanc in rem animo excoquerat, calamo suo prodidit, occasione inde arrepta; cum enim Liencurtius Dux ad verni jejunii initium Picotteo Sacerdoti ad Sanctum Sulpitium sua deponeret peccata, hic eidem absolutionis gratiam denegabat, sub obtentu, quod Dux nulla sinceræ erga Pontificis Bullam submissionis signa ederet, & cum Jansenii libri sautoribus, quos hic Confessarius Constitutioni Pontificiæ minus submissos reputabat, familiare commercium habere continuaret, nec Burzaium Abbatem, qui Jansenii librum calamo suo propugnabat, ex ædibus suis, nec insuper Neptin suam ex Abbatia Portus Regii removeret. De hac Confessarii asperitate vehementer querebatur Ducis uxor apud Ollierum Parochum, qui tamen approbata Confessarii agendi ratione Ducissæ denuntiabat, quod si ejus Maritus Ecclesiam Parochialem pro sacra Synaxi accessurus esset, ab ea sine dubio arcendus foret: Hujus repulsæ rumor mox totam pervaserat urbem Parisinam, & non pauci, cum hanc agendi rationem in hoc Confessario reprehenderent, desuper Arnaldi sententiam exquisierunt: Hic ergo ea, qua præditus erat, ingenii promptissimi acie,

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

mentisque calore, mox die vigesima quarta Februarii hoc anno epistolam typis edidit, in qua hunc Confessarium imprudentiæ, temeritatisque arguens suam suorumque Amicorum innocentiam vindicare nitebatur, palam professus, quod ipse & alii omnes ab omni errore alieni quinque propositiones a Papa damnatas, in quocunque demum libro reperirentur, sincero animo & absque ulla restrictione rejicerent, nec ullis vis cujusdam privati Authoris opinionibus circa gratiam, sed duntaxat doctrinæ D. Augustini insisterent. Enimvero hæc epistola nomen Arnaldi non præseferebat, nemini tamen dubium erat, eam ex ipsius calamo profluxisse doctrinæ stylique æqualitate Authorem prodente, simulque scribendi prurigine acuente illorum, qui contradicendi libidine, propriique commodi ac ultionis studio potius, quam veritatis & Apostolici obsequii amore impulsi, majorem subjectionem, quam ipsamet Ecclesia, deposcerent: Ex horum igitur officina prodiere quamplurimi libelli, in quibus hujus Confessarii severitas agendique ratio vindicata. Arnaldus vero præcipue ab Annato & Fernier Jesuitis provocatus est, ut circa Pontificis Constitutionem suam mentem declararet, palamque profiteretur, quod

juxta

juxta Episcoporum judicium quinque propositiones in sensu Jansenii, & ut in ejus libris contentas damnet: Ad hæc scripta Arnaldus mox respondit, atque appositio suo nomine prolixiorem edidit epistolam sub hoc titulo: *Arnaldi Doctoris Sorbonici ad quemdam Ducem & Franciæ Parem epistola secunda, qua pluribus respondetur scriptis contra primam ejus epistolam evulgatis circa ea, quæ cuidam Aulico in Parisina quadam Parochia contigerunt, data ex Portu Regio in Campis die decima Julii anno* 1655. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. LXXVIII.

### *Censura Facultatis Theologicæ Parisiensis lata in secundam Arnaldi epistolam.*

Cum autem Theologorum non pauci in secunda hac Arnaldi epistola Jansenii librum a Papa & Franciæ Episcopis proscriptum palam defendi crederent, eandem die quarta Novembris apud Dionysium Guyart Facultatis Syndicum, quem Jansenianæ doctrinæ hostem, & Corneti olim Syndici necnon Jesuitarum mancipium fuisse dicunt, denuntiarunt. Hic ergo die quarta Mensis Novembris hoc anno in comitiis sacræ Facultatis Theologicæ retulit, „hac in epistola a viris doctis & piis *Hist. des cinq propos. l. 2. p. 89.*

Sæc. XVII A. C. 1655

„quædam notari, quæ tum ſummi Pon„tificis & Epiſcoporum auctoritati ad„verſarentur, tum etiam cum fide Ca„tholica & decretis Facultatis pugna„rent.„ Huic rei ut mature ac ſeria provideret Facultas, Epiſtolæ illius legendæ & examinandæ curam commiſit ſex e Sapientiſſimis Sorbonæ Magiſtris necnon Decano & Syndico. Hi quidem, cum per menſem Novembrem eam in rem ſedulo & diligenter incubuiſſent, atque inter ſe diu ac multum contuliſſent, prima die menſis Decembris ejusdem anni 1655. in Generalibus Comitiis, Facultati retulerunt, illa in Epiſtola inter alia reprehenſione dignißima, ea ſe præſertim obſervaſſe, quæ perſpicuitatis & compendii cauſſa reduci poſſe viderentur ad duo capita, ſive ad duas quæſtiones vel propoſitiones, quarum altera diceretur facti, altera juris, prioremque illam his comprehendi verbis: *Patet ex ipſo hujus Auctoris judicio humilitas & amicorum ſuorum moderatio, eoquod hi nil niſi puram D. Auguſtini doctrinam propugnaſſent, non autem propoſitiones damnatas, quas conſtanter reputarunt obtruſas ab illis, qui opiniones doctrinis Magni hujus Doctoris contrarias propugnant.*

Pag. 49.

Pag. 130.

*Quare autem, inquiunt illi, duæ apologiæ pro Janſenio fuerunt confectæ? id ideo*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

ideo factum, quia Dei & Ecclesiæ honorem in discrimen vocari creditum, si toleraretur, ut sub Jansenii nomine in publicis cathedris immotissima cœlestis doctrinæ Divi Augustini dogmata tanquam impietates & hæreses traducantur, illaque per spuriorum Conciliorum anathemata, & crassissimas Historiæ Ecclesiasticæ ignorantias, necnon per S. Paginæ textus aut in verbis falsificatos, aut in sensibus depravatos impugnentur, & denique variæ hæreses & errores imputentur cuidam Episcopo, qui tamen ab iis alienissimus erat.

Quis adeo inique sentiat, ut illi, qui sedulo quemdam librum pervolverunt, & in illo propositiones Catholico Authori post ejus obitum adscriptas & in Pontificis Constitutione notatas non repererunt, eas tamen ibi reperiri, profiteri teneantur, & licet illas aliunde damnent, in quocunque demum libro fors reperirentur, nihilominus pro hæreticis, excommunicatis, & ab Ecclesia segregatis jure haberi valeant, perinde ac si quæstio facti, cujus testes sunt hominum oculi, fidei articulus esse posset, qui nonnisi revelatione Divinæ innititur: quo jure Catholici Doctores hæresis accusari poterunt, qui omnia, quæ in præfata Constitutione fidem respiciunt, amplectuntur, & circa hanc quæstionem facti non sunt pertinaces, sed cedere parati, quamprimum eis hæ propositiones in libro, ex quo decerptæ dicuntur,

Sæc. XVII. A. C. 1655.

*tur, oſtenſæ fuerint, quod facillimum ſi-*
*ret, ſi reipſa exin fuiſſent deſumptæ, ſecu*
*autem impoſſibile; quinimo etſi hi Theolog*
*in hac quæſtione facti errarent, non tamen*
*propterea eſſent hæretici, aut a fide Eccle-*
*ſiæ alieni, ſed forte non tam bene oculati*
*Grammatici, ac fuerunt illi, qui has pro-*
*poſitiones in hoc libro conſpexerunt,* idem quoque Arnaldus in ſua epiſtola Pag. 152. repetiiſſe dicebatur, eundem vero circa quæſtionem juris erraſſe, colle-gerat Syndicus ex ſequenti propoſitione. *Si Molinæ Diſcipulis credimus, in Calvini*
*hæreſin illico degeneravit luculenta illa veri-*
Pag. 226. *tas per Evangelium ſtabilita, & compro-*
*bata per Sanctos Patres, qui in D. Petro*
*exhibent juſtum, cui gratia, ſine qua nihil*
*poſſumus, defuit in ea occaſione, in qua*
*eum non peccaſſe, haud dici poteſt.*

His ita relatis Syndicus petiit, ut Facultas quosdam nominaret Doctores, qui has propoſitiones diſcuterent: Huic tamen obſtitit Sant-Amoreus, exhibens Arnaldi literas die vigeſima ſeptima Auguſti ad Pontificem datas, in quibus hic innocentiam ſuam vindicaſſet, ſuamque epiſtolam Sedis Apoſtolicæ judicio ſubjeciſſet, hæque literæ Pontifici die vigeſima quarta Septembris fuiſſent traditæ: Cenſebat Decanus, aliique Doctores, expectandum eſſe Pontificis reſponſum, prævaluit tamen opinio

opinio ceterorum, qui alteram hanc Arnoldi epistolam esse examinandam pronuntiarunt, hinc Facultas eam in rem Chapelasium, Cornetum, Monachum, Bredam, Bailium, Patrem Nicolai Dominicanum, & Facultatis Decanum ac Syndicum nominabat: Adversus hoc Facultatis decretum & nominatos Doctores Sant-Amoreus, pluresque alii Doctores die decima sexta ejusdem Mensis ad Parlamentum provocarunt, supplices, ut Facultas epistolæ examen, donec desuper Parlamentum decidisset, suspenderet, simulque illud Curiæ decretum, quo cautum, ne ex Mendicantium Ordinibus plures Doctores, quam duo ex quolibet Ordine suffragio deliberativo gauderent, executioni daretur. Præterea Castellenius, aliique plures Guyarti Syndici electionem irritam declarari petebant. Ita Arnaldi fautores pro impediendo epistolæ examine omnibus cuniculis Facultatem Pontificiæ Constitutioni propitiam oppugnarunt: nihilominus die vigesima nona Novembris Regio decreto sancitum, ut nulla mora nominati Doctores alteram Arnaldi epistolam discuterent, ac in proximo Sorbonæ Conventu, cui etiam Iffalii (seu Arnaldi) fautores, si eis bene visum fuerit, interesse poterint, desuper referant: Ordinum vero Men-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655. Mendicantium Doctores in Curia comparerent, decernenda percepturi:

Discussa igitur mature Arnaldi epistola, nominati Doctores in comitia die prima Decembris, quæ de præfata epistola censerent, referebant. Burgoius autem Sorbonæ Doctor alias ejusdem Arnaldi literas recitari petiit, quibus hic palam profitebatur, quæ *Facultatem tanquam Matrem suam venerantur, audiri tamen, sibique ea, quæ cæteris digna crederentur, exhiberi possit.* Sequenti die omnes Doctores in Sorbonæ aula convenerant, præ ceteris venit Sant-Amoreus, Ordinum Mendicantium Doctores præscriptum numerum excedentes excludi petiit; quoniam vero hi ad Curiam non fuissent vocati, proin in aviti juris sui possessione relicti. hujus oppositionis nulla habita est ratio, sed Capellasius ea, quæ in Arnaldi epistola tam circa quæstionem facti, quam juris perstringenda essent, retulit, quibus perceptis sacra Facultas post accuratam disquisitionem tandem decrevit, priorem illam quæstionem, sive propositionem, quæ est facti, ESSE TEMERARIAM, SCANDALOSAM, INJURIOSAM SUMMO PONTIFICI ET EPISCOPIS GALLIÆ, ATQUE ETIAM PRÆBERE OCCASIONEM RENOVANDÆ EX INTEGRO POST DAM-

DAMNATIONEM JANSENII DOCTRINÆ. Sæc. XVII. A. C. 1655.

Præterea Leſcotus Carnutenſis Epiſcopus Janſenii librum afferri juſſit, cum aliis Doctoribus declarans, oſtenſurum ſe, quod omnes quinque propoſitiones in hoc libro continerentur, verum Arnaldi fautores Epiſcopum præpedierunt.

Circa alteram vero propoſitionem, quæ juris dicebatur, Facultas pronuntiabat, *eam eſſe temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam & hæreticam.* *Abrege de l'Hiſt. Eccl. t. 11. p. 344.*

Poſtea unanimi ſuffragio a Facultate decretum, ut Arnaldus ad comitia die ſeptima Decembris celebranda accederet, ſuamque mentem *candide, ſimpliciter ſine ambagibus & diſputatione* explicaret, ſeque Facultatis judicio adhæſurum profiteretur. Arnaldus tamen non comparuit.

## §. LXXIX.

### *Ulterior Facultatis deliberatio circa primam Arnaldi propoſitionem.*

Præſtituta die Sant-Amoreus epiſtolam protulit, qua Arnaldus plenam Facultati ſubmiſſionem ſpondebat: Decanus igitur primam Arnaldi propoſitionem diſcuti juſſit, ubi vero quidam Doctor etiam in libro Janſenii omnes quin- *Hiſt. des cinq. propoſ. t. 2. p. 96.*

Sæc. XVII. A.C 1655

quinque propositiones contineri, ostendere pararet, a pluribus, sub obtentu, quod nunc de Jansenio non ageretur, fuit præpeditus, tamque iniconditum clamorem, ac tumultum Arnaldi fautores concitarunt, ut Conventum solvere oportuerit, Episcopo Montalbensi declarante, se totum rem successum Regi denuntiaturum, qui etiam die decima ejusdem Mensis Regium exhibuit mandatum, ut in cæpta Arnaldi causa sine interruptione, & sine ambage, pacate tamen procederetur: postea Sant-Amoreus scriptum obtulit, in quo Arnaldus propositionem circa quæstionem facti explicare nitebatur, declarans, „quod hanc quæstionem facti, ut impactam hæreseos ca„lumniam a se amoliretur, pertractare „coactus fuerit; immerito enim illum „pro hæretico haberi, eoquod admittere recusaret, quinque has propositiones non esse Jansenii, sedulo „quidem ejus librum pervolvisset, nec „tamen eas in illo invenire potuerit, „semper autem omnem venerationem „sacræ Sedi, & Episcopis exhibere stu„duerit, nec subjectioni summo Pon„tifici debitæ ex eo deesse censeat, quod „de facto in ejusdem Constitutione ex„posito dubitet: proin in Facultatis pie„tatem, eruditionem & sapientiam „plu-

„plurimum confisus sperat, eam super „illa, quæ nunc exposuisset, mature „deliberaturam.„ Die igitur decima septima & sequenti desuper a Facultatis Doctoribus actum, ubi tamen Brusseus, aliique Arnaldi fautores tam prolixos habuere sermones, ut deliberationis exitum quæsitis moris eludere viderentur: eapropter Perefixius tum Rutenensis Episcopus comminabatur, se hosce Doctores tanquam Regii mandati transgressores denuntiaturum. Sæc. XVII. A. C. 1655.

Postquam igitur præfatus Episcopus Regem de omnibus in Facultatis consessu gestis certiorem reddiderat, ejus jussu Seguierius Franciæ Cancellarius comitiis die vigesima habitis interfuit, hæc exponens: „ut ordo, pax „& libertas sarta servetur, vestris deli„berationibus interesse jussus sum: agi„tur de Ecclesiæ, & Pontificis honore, „necnon de celeberrimæ juxta ac do„ctissimæ Facultatis Theologicæ, sicut „& de cujusdam Viri pietate & doctrina „inclyti fama: rursus autem inculco Re„gis mandata a nonnullis vilipensa: sine „mora ergo, pacate, sine ambage, & „omissis, quæ ad rem non pertinent, „cæptæ deliberationi insisti, Rex po„stulat: obediant igitur omnes, ne mi„nus grata Regi referre cogar.„ Postea quatuordecim habebantur Sessiones,

Sæc. XVII. A. C. 1655.

in quibus major quidem moderati haud minor tamen ſermonum proli tas deprehendebatur, quocirca Cance larius denuo Arnaldinos, ut inuti reſecarent, hortabatur, vehementi autem declamabat contra illos, q eum arguebant, perinde ac ſi Facult *Regiam cenſuram* obtrudere machinar tur: „non caret exemplo, inquiebati „quod Cæſares aut eorum Legati „conſervanda pace & concinno ord „Conciliis & Eccleſiaſticorum Conve „bus intervenerint; cum autem „præſentiarum agatur de Pontif „Conſtitutione, cujus utpote ad R „gis ac Franciæ Præſulum prec „impetratæ obſervantiam Rex ta „quam filius primogenitus Eccle „ejusque jura tueri, ſacramento obſ „ctus urgere tenetur: ego autem „aliud præſentia mea aſſequi deſide „niſi ut in his deliberationibus inte „haberetur libertas, & leges a Fac „tate præſcriptæ obſerventur.„ E perceptis auditisque Doctorum ſent tiis Facultas primam Arnaldi prop tionem circa quæſtionem facti perſtr gere parabat, quo comperto Arnal per ſuos Amicos die undecima Janu anni ſequentis ſcriptum Facultati ex buit, in quo profitebatur, quod in „epiſtola nunquam adeo clare locut

„fuisset, si propterea in crimen vocari „prævidisset, eam ergo tanquam non „scriptam haberi velit, veniamque a Papa „& Episcopis precetur; „ cum autem Arnaldus in hoc scripto nondum fassus esset, quod Jansenii doctrinam a Papa & Episcopis pro hæretica habitam propugnando erraverit, seque Pontificis & Episcoporum judicio ac sentiæ submittere paratus sit, hinc Cancellarius deliberationes continuari, hujusque declarationis rationem nullam haberi præcepit. Die ergo decima quarta Januarii centum triginta Doctores pronuntiarunt, primam Arnaldi propositionem esse *temerariam*, *scandalosam*, *summo Pontifici & Episcopis injuriam*, *aptamque ad Jansenii doctrinam nuper damnatam penitus innovandam*: Lata hac censura Convenensis Episcopus censuit, nuperam Arnaldi declarationem ad reparandam injuriam Pontifici & Episcopis illatam haud esse idoneam, proin ipsum esse compellendum ad palinodiam publicam, claram, legitimam & sufficientem: verum sexaginta octo Doctores judicabant, Arnaldum quidem halucinasse, ejus tamen propositionem publicæ censuræ non esse obnoxiam, alii octo Doctores Arnaldum ab omni censura absolvebant, alii denique super hanc rem in ambiguo sitam pronuntiari

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655. haud posse censebant. Prævaluit tamen major suffragiorum pars, eapropter Decanus ad diem decimam septimam proximum indixit Conventum, in quo de altera propositione circa quæstionem Juris deliberaretur.

## §. LXXX.

## *Facultatis judicium circa secundam Arnaldi propositionem quoad quæstionem Juris.*

*Hist. Eccl. du Pin l. c.*

Eadem igitur die Minceus Doctor alteram Arnaldi apologiam exhibuit eamque prælegi petiit, Syndicus vero Congregatos hortabatur, ut breviter studerent, ac deliberarent, an prælecta Apologia esset prælegenda, & utrum ad Burgoii petitionem testimonium *Jansenii libro non examinato* Arnaldistis dandum esset: Decidebatur autem communi omnium suffragio ad differendum cuilibet Doctori spatium dimidiæ horæ indulgendum, & Arnaldi apologiam privatim Doctoribus communicandam, Burgoii autem postulatum non esse deferendum: His ita decisis undecim habebantur conventus, in quibus secunda Arnaldi propositio examinata, præceteris a Carnutensi, Ambianensi, & Rutensi Episcopis tanquam hæretica rejiciebatur, censente etiam Montalbanensi Episcopo, conficiendam esse submissionis formulam, cui Arnaldus

dus subscriberet, quod tamen ceteris haud probabatur; inde vero acres concitabantur altercationes, eoquod Arnaldistæ tam arctum temporis spatium sibi fuisse indultum quererentur: verum Cancellarius, qui denuo Sessioni die vigesima quarta Januarii habitæ intererat, præscripto tempori insisti voluit: unde Arnaldi sautores, præter quatuor, unaomnes abiere, nec ultra subsequentibus Sessionibus interfuerunt: ipse quoque Arnaldus die vigesima sexta ejusdem Mensis coram Notariis declarabat, quod justis de caussis Facultatis conventum pro legitimo habere non possit, „cum in illo Theologis suas opi„niones probandi libertas, præter alia „vitia insanabilia, fuisset denegata, ad„versus ergo omnia hucusque gesta & „gerenda reclamet, & meliori modo „adversus ea sibi prospicere intendat.„ Insuperhabita hac Arnaldi oppositione, die vigesima nona Januarii, centum viginti septem Doctores, ac tres Episcopi secundam Arnaldi propositionem esse temerariam, impiam, hæreticam, ac anathemate damnatam censuerunt, nonnisi novem Doctoribus eandem tuentibus.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. LXXXI.

### *Arnaldus Sorbonæ Doctor e gremio Facultatis ejectus.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Pronuntiata, typisque edita hac cen-
sura congregati Doctores decrevere
Arnaldum e Facultatis gremio esse e-
ciendum, atque Doctorum Albo ex-
pungendum, nisi intra quindecim die-
rum spatium Facultatis censuræ se
submiserit, eamque suo chirograph
comprobaverit; Hanc in rem Faculta
die ultima Januarii sequens edidit de
cretum: „Optaret sane, et ex anim
„optaret sacra Facultas, prædicti M
„gistri Antonii Arnaldi damnata d
„ctrina, personam servari, quippe fi
„chariſſimam, tanquam filium Matr
„& eam in rem sæpe ipsum per amic
„hortata est, ut veniret ad Comitia
„Matri se subjiceret, ejuraretque il
„sam & pestilentem doctrinam, ide
„cum ea sentiret, *& unanimis atque u*
„*cum ea corde & ore honorificaret Deu*
„*& Patrem Domini nostri Jesu Chri*
„Veram non modo amantissimæ pare
„tis suæ consilia & hortamenta co
„tempsit, sed etiam die vigesima sept
„ma præsentis mensis per Apparitore
„Regium eidem Facultati significavi
„se pro irrito ac nullo habere, quic
„quid ipsa in re præsenti egisset, actur
„que esset.„

*Argentre coll. Jud. t. 3. p. 68.*

„Quare eadem Facultas ipsum
„sinu suo repellendum, expungendum
„que ex albo Doctorum suorum, atqu
„a corpore suo plane resecandum cen
„sui

„ſuit, & ipſo facto repulſum, expun- Sæc. XVII.
„ctum, reſectumque declarat, niſi in- A. C. 1655.
„tra diem decimum quintum menſis
„Februarii proxime ſequentis mentem
„ſuam mutaverit, & huic præſenti Cen-
„ſuræ ſubſcripſerit coram Domino De-
„cano, Illuſtriſſimis Epiſcopis, Doctori-
„bus, & prædictis Deputatis. Ac ne
„longius ſerpat ſuperior illa Arnaldi
„doctrina, & quaſi lues, quæ jam mul-
„torum animos occupavit; eadem ſacra
„Facultas decrevit, neminem poſthac
„aut e Doctoribus ad Comitia, & alia
„quælibet jura ad ipſam pertinentia,
„aut e Baccalaureis ad ullos actus Theo-
„logicos, ſive ad diſputandum, ſive ad
„reſpondendum, aut e Theologiæ Can-
„didatis ad ſupplicandum, ut vocant,
„pro primo curſu, vel de Tentativa re-
„ſpondendum, admiſſum iri, niſi antea
„huic quoque Cenſuræ ſubſcripſerit.
„Atque etiam, ſi quis Arnaldi ſupe-
„riora illa probare, aſſerere, docere,
„prædicare, ſcribereve ſit auſus, eum
„ab eadem Facultate prorſus repellen-
„dum eſſe. „

„Decrevit inſuper hanc Cenſuram
„ſuam prælo mandandam, & publican-
„dam eſſe; ut omnes intelligant, quan-
„tum eadem Facultas peſtilentem &
„exitialem illam doctrinam execretur
„ac deteſtetur. ACTUM Pariſiis in
„Facultatis Theologicæ Comitiis gene-

Sæc. XVII. A. C. 1655. „ralibus apud Sorbonam die ultima „Januarii, anno Domini milleſimo ſer„centeſimo quinquageſimo ſexto & con„firmatum die prima Februarii ejus„dem anni. „

Hoc decretum unacum Facultatis cenſura die prima Februarii in publico Doctorum conſeſſu fuit prælectum, confirmatum, ac demum decima octava die ejusdem Menſis a Decano & a plus quam centum Doctoribus & ſex Epiſcopis ſubſcriptum fuit.

## §. LXXXII.

### *Index textuum ex Janſenii libro, in quibus propoſitiones ab Innocentio X. damnatæ.*

Quoniam vero tam Arnaldus, quam ejus Amici identidem obtenderent, quod poſt aſſiduam lectionem, in Janſenii libro quinque propoſitiones ab Innocentio X. damnatas invenire non potuerint, proin Pontifex, eas in hoc libro reperiri, atque in ſenſu Janſenii eſſe proſcriptas, definire haud potuerit, hinc quidam ſacræ Facultatis Magiſtri ex Janſenii Auguſtino indicem compoſuerunt illorum textuum, in quibus propoſitiones ab Innocentio X. proſcriptas contineri exiſtimabant. Hujus Indiculi tenor eſt ſequens:

PRO-

PROPOSITIONES ab Innocentio X. damnatæ.

*Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia, deest quoque gratia, qua possibilia fiant.*

PROPOSITIONES *Augustini Cornelii Jansenii Tprensis Episcopi.*

„Ex Cap. 13. lib. 3. de gratia „Christi Salvatoris, cui titulus „est. *Esse quamdam voluntatis in-„firmitatem, qua non potest certas „tentationes superare, nec adest gratia, qua superentur, nec Spiritus „orationis, quo vires impetrentur.* „Ex hac indubitata doctrina „quædam non parvi momenti „ad hanc rem spectantia infe-„runtur, & clarescunt. Primum „quidem, esse quædam homini „præcepta secundum statum & „vires, in quibus constitutus „est, impossibilia, §. *ex hac.* se-„cundum, non adesse semper „gratiam, qua possimus, hoc „est, qua illa eadem præcepta „implere sufficiamus, §. *Se-„cundum.*„

„Tertium, hanc impotentiam „reperiri non solum in excæca-„tis & obduratis, & infideli-„bus, de quibus nunquam Au-„gustinus vel Ecclesia, sed so-„lum Scholastici nonnulli ex „humanis rationibus dubita-

„runt, sed etiam fideles justi,
„qui & fidem Christi, & cha-
„ritatem justitiæ susceperunt.
„§. *Tertium.*

„Hæc igitur omnia plenis-
„me planissimeque demonstrant,
„nihil esse in sancti Augustini
„doctrina certius ac fundatius,
„quam esse præcepta quædam,
„quæ hominibus non tantum
„infidelibus, excæcatis, obdu-
„ratis, sed fidelibus quoque &
„justis, volentibus, conantibus
„secundum præsentes, quas ha-
„bent vires, sunt impossibilia,
„deesse quoque gratiam, qua
„fiant possibilia §. *hæc igitur.*

„Ex cap. 16. lib. 4. tom. 1.
„Cui titulus est: *Argumenta non-*
„*nulla, quibus non peccandi pos-*
„*sibilitatem astruunt.*„

„Instantissime hoc idem in-
„culcat Pelagius, ut virgini
„Demetriadi possibilitatem per-
„fectionis persuadeat. Adver-
„bimus, inquit, iniquitatem
„justo, pio crudelitatem, dum
„eum primo impossibile aliquid
„præcepisse conquerimur. Et
„post multa in eandem senten-
„tiam: nec impossibile aliquid
„voluit imperare, qui justus

„est,

„est: nec damnaturus hominem „fuit pro eo, quod vitare non „potuit, qui pius est; quæ ver„ba graviter reprehendit, re„fellitque Beda, tametsi per„peram putet esse verba Julia„ni. Vides, arbitror, quanti „hoc argumentum facerent Pe„lagiani. §. *per hanc*.

„Constat adhuc, hanc esse „Jansenii doctrinam, ex duplici „illius principio. Primum est, „gratiam per seipsam efficacem „seu medicinalem, ad singulos „actus bonos esse simpliciter ne„cessariam. Secundum est, gra„tiam sufficientem esse Semi„pelagianorum commentum. „Ex his sic infertur prædicta „Jansenii propositio. Justus, „quando a justitia cadit, non „habet gratiam efficacem, quia „non caderet, non habet suffi„cientem, quia illa supponitur „proscripta a Jansenio, tanquam „hæretica, ergo nullam habet „gratiam ad præceptum im„plendum, & peccatum vitan„dum, ergo caret potentia, er„go præceptum est illi impossi„bile, & peccatum inevitabile.„

II. Ex

II.

*Interiori Gratiæ in Statu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.*

II.

„Ex cap. 25. lib. 2. de gratia „Chriſti Salvatoris, cui titulus „eſt. *Decimo, ejus efficaciſſima na„tura declaratur, ex eo, quod multa „prorſus effectu caret, ſed eum in „omnibus, quibus datur, infalli„biliter operatur.*

„Primo igitur hoc probat, „quod apud Auguſtinum gratia „& opus bonum ita reciprocen„tur, ut quemadmodum ex „gratia data mox effectum ope„ris conſecutum inferri ſolet, „ita vice verſa ex defectu ope„ris gratiam non eſſe datam. „Quo ratiocinandi modo indi„catur, gratiam tanquam cauſ„ſam & operationem voluntatis bonam, velut effectum eſſe, „ut Philoſophi loquuntur, con„vertibiles, & a ſe mutuo in„ſeparabiles. §. *Primo.*

„His igitur & ejusmodi cre„bris locutionibus affirmativis, „ſicut ſignificat Auguſtinus, „hoc ipſo, quo homini data „eſt gratia, mox effectum ſe„qui, ſic e contrario negative „ſubinde ratiocinando docet, „hoc ipſo, quo effectu homo „deſti-

„deſtituitur, nullam ei gratiam „collatam eſſe. §. *his igitur.*

„Ex cap. 4. lib. 2. cui titu- „lus eſt. *Affertur ex Auguſtino „ac declaratur diſcrimen adjutorii „ſanæ voluntatis & ægrotæ.*

„Secundi generis adjutorium „non eſt tale, ſed hoc ipſo, „quo datur ſimul uſus ejus, & „influxus poteſtatis datur. Eſt „enim hoc ipſum, quod ſuapte „efficacia facit influere facul- „tatem, nec facultatis ipſius „libero arbitratui ſubjacet, ſed „invicte facit, ut hoc vel iſtud „arbitrium arbitretur, & velit. „Talis eſt influxus omnis cauſ- „ſæ formalis, hoc ipſo quippe, „quo adeſt juſtitia, fit juſtus „animus, & ſine illa juſtus eſſe „nunquam poteſt. §. *ex iſto.*„

„Ex cap. 14. lib. 2. Hoc e- „nim imprimis poſtulat ſolem- „nis ille loquendi modus, quo „juxta ſacrarum Scripturarum „normam Auguſtinus & Con- „cilia docent, per iſtud Chriſti „adjutorium Deum facere, ut „arbitrium velit, ut conſentiat, „ut operetur; nunquam autem „vel leviter inſinuat, ſed potius „expreſſis verbis negat, in ho-

„minis

„minis lapsi sicut integri ha
„voluntate relinqui, ut illu
„amplectatur, aut deserat.
„*hanc igitur*.„

„Ex cap. 28. lib. 2. Isti, i
„quam, gratiæ ostendimus d
„recte repugnare gratiam Chr
„sti, tanquam quæ non reli
„quit voluntatem in isto æqu
„librio, sed illud auferat,
„efficiat, ut velit. Ideo qui
„pe tribuitur, ut duritia
„resistentia cordis primitus a
„feratur. §. *hactenus*.„

„Talem fuisse Jansenii d
„ctrinam adhuc patet, tum e
„quinque effectibus gratiæ
„quos tradit cap. 6. 7. 8. t
„ex octo illius proprietatib
„ac notis, quas ponit cap. 2
„tum ex discrimine adjuto
„sanæ & ægrotæ voluntat
„cap. 4. lib. 2. Cujus prin
„pium & fundamentum pos
„in libro singulari de grat
„primi hominis & Angelorum

III.

*Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ*

III.

„Ex cap. 24. lib. 6. de grat
„Salvatoris. Sexto opus est
„laude vel vituperio dignum
„meritorium vel demeritorium

non

*non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.*

ex hoc, quod eſt voluntarium, „ſpontaneum, non coactum, „tametſi ſit determinatum ad „unum. §. *Sexto.*„

„Ex cap. 17. Sexto libertatem voluntatis prorſus eſſe „inamiſſibilem, cum fieri non „poſſit, quin voluntas ſemper „velit, ſi velit, ipſum autem „velle, hoc ipſo eſt liberum, „quo eſt velle voluntatis. §. „*Sexto.*„

„Ex cap. 5. lib. 6. Nimirum „quia juxta doctrinam ejus a„pertiſſime traditam, voluntas, „ſeu volitio, & libera voluntas „idem ſunt, ſicut velle, & li„bere velle, & impoſſibile ſit, „ut velle non ſit liberum. §. „*hinc ergo.*

„Ex cap. 4. lib. 6. Recentio„res enim imaginantur, illum „tantummodo actum eſſe in „noſtra poteſtate, hoc eſt, in „libero noſtræ voluntatis arbi„trio, & illius tantum nos eſſe „dominos, quem pro libitu no„ſtro poſitis omnibus ad agen„dum neceſſariis poſſumus fa„cere & non facere. Qua in „re, juxta Auguſtini Senten„tiam creberrime nobis expli„catam,

„catam, ſine dubitatione ſa-
„luntur. §. *quæ cum.*„

„Ex cap. 8. lib. 6. Accedit
„denique paradoxum in Augu-
„ſtini doctrina inauditum eſſe,
„quantum ego eam perſcrutari
„potui, quod actus aliquis vo-
„luntatis propterea liber ſit,
„quia ab illo deſiſtere voluntas
„& non agere poteſt; cum po-
„tius diametraliter e contra-
„rio, ſemper ab eo propterea
„libertas alicujus actus aſſere-
, tur, quia voluntas eum agere
„poteſt. §. *necquicquam.*„

„Hanc demum Janſenii men-
„tem eſſe, evidenter convinci-
„tur ex eo, quod hæreticum
„exiſtimet aſſerere, requiri in
„differentiam ad libertatem
„atque illam indifferentiam in
„primo homine ſtatuit, poſi-
„nempe in æquilibrio, cujus
„libero gratiæ uſus vel non
„uſus ſubdebatur arbitrio, ſed
„in illo per peccatum depe-
„ditam vult indifferentiam: di
„peccantem peccandi ſubſecu-
„tam neceſſitatem: Sic in ſta-
„bris de ſtatu naturæ lapſæ, &
„de gratia Salvatoris, quapro-
„pter in illis gratiam aſtruit,
quæ

„quæ non tantum det posse;
„quam vult esse Semipelagia-
„norum, sed etiam det ipsum
„operari, solamque libertatem
„a coactione remansisse conten-
„dit, & pluribus probat tum
„ex libertate Dei, Christi, &
„Beatorum, tum ex Patrum
„& antiquorum Theologorum
„authoritate, toto libro sexto
„& septimo de gratia Salvato-
„ris. „

IV.

*Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

IV.

„Ex lib. 8. cap. 6. Cui titu-
„lus est, *tertia gratia generalis*
„*Massilienſium est actualis, inter-*
„*na, & sufficiens ad credendum,*
„*non ad operandum.* Late ex
„principiis Augustini & Massi-
„lienſium astruitur, aliqua de
„natura ejus. In hoc ergo pro-
„prie Massilienſium error situs
„est, quod aliquid primævæ
„libertatis reliquum putant,
„quo sicut Adam, si voluisset,
„poterat perseveranter operari
„bonum, ita lapsus homo sal-
„tem credere posset, si vellet,
„neuter tamen absque interio-
„ris gratiæ adjutorio, cujus
„usus vel abusus relictus esset

„in unius cujusque arbitrio d
„poteſtate. §. *hoc eſt.*
„Ex cap. 12. lib. 2. de gratia
„Salvatoris. Hoc igitur modo
„quia Maſſilienſes cum gratia
„præſentis adjutorio putabant
„hominem per naturales po
„mæ integritatis reliquias po
„ſe credere, poſſe errare ac d
„ſiderare Deum, tanquam gr
„tiæ medicinalis deſtructore
„& liberi arbitrii præſumpto
„res merita cenſuræ ſeveritat
„damnati ſunt. §. *quæ quamv*
„Ex cap. 9. Cum igitur
„centiorum adjutoria nihil o
„nino compleant, niſi plena
„volendi agendique facultate
„cujus jam adjutorio inſtru
„tanquam naturalis cujuslib
„facultatis uſus & non uſu
„actio & ceſſatio libertati ſu
„ditur, profecto & cæcis m
„nifeſtum eſt, impoſſibile eſ
„ut aliud ſit iſtud adjutorii g
„nus quam poſſibilitatis, qua
„Pelagianus error aſſeruit, m
„voluntatis & actionis, quo
„Auguſtinus ex Scriptura pr
„dicavit. §. *cum igitur.*„
„Ex cap. 12. Memoria reco
„lendum eſt id, quod latiſſim
„alib

„alio loco tradidimus, Semi-
„pelagianos ad illud initium fi-
„dei, orationem, desideria,
„similesque actus bonos, quos
„in hominis potestate reman-
„sisse sentiebant, veræ internæ,
„actualisque gratiæ adjutorium
„statuisse necessarium, & hoc
„ipsum sanctum Augustinum,
„quod cum Semipelagianis er-
„rabant, agnovisse. §. *Quinto.*

„*Ibidem.* Istud vulnus arbi-
„trii, ista plaga voluntatis, ista
„infirmatio libertatis non ma-
„gis isto Adami, vel Angelico,
„vel sufficienti, vel congruo sa-
„natur aut juvatur adjutorio,
„quam si cæcatis oculis lumen
„accenderes. §. *quæ quamvis.*

„*Ibidem.* Hoc libertati tribue-
„runt Massilienses, ut eo ad-
„juta crederet voluntas pro-
„strata si vellet: hoc tribuunt
„Neoterici, ut per illud & cre-
„dat, & speret, & diligat, om-
„nesque superet tentationes,
„si similiter velit. §. *quæ quam-*
„*vis.*„

„Ex lib. 8. de hæresi Pela-
„giana cap. 6. Itaque Massilien-
„sium opinionibus, & Augu-
„stini doctrina quam diligen-

 „tissime

„tissime ponderata, certum esse,
„indubitatum esse, debere sen-
„tio, quod Massilienses præte-
„prædicationem atque naturam,
„veram etiam & internam,
„actualem gratiam ad ipsam e-
„tiam fidem, quam human-
„libertatis & voluntatis adsci-
„bunt viribus, necessariam e-
„fateantur. §. *itaque.*

„Hunc esse Jansenii sensu-
„probat illud, quod docet to-
„lib. 8. de hæresi Pelagian-
„tum ex iis, de gratia sufficien-
„nempe monstrum esse: Sem-
„pelagianorum commentum
„peccati originalis virus ev-
„cuare: adhuc naturæ grati-
„Christi, & Augustini princ-
„piis penitus contrariam; lib.
„de gratia Salvatoris, tu-
„quia Pelagianos, & Massilien-
„ses errasse contendit in ho-
„quod gratiam, quæ volunt-
„tem relinqueret indifferentem
„astruerent; quæstionem em-
„fuisse præcipue de illius org-
„randi modo, ac circa illum
„eos præsertim arbitratur er-
„rasse cap. 9. & 12. lib. 2. de
„gratia Salvatoris.„ V. „Er-

V.

*Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

V.

„Ex cap. 21. lib. 3. de gratia „Salvatoris, cui titulus est: „*Quomodo Christus sit Redemptor „omnium, pro omnibus crucifixus, „& mortuus.*

„Sed aliud argumentum pro „gratia sufficienti omnium pro„ferri solet, quia Christus est „Redemptor omnium. Respon„detur, & hoc argumentum, „sicut omnia præcedentia, jam „olim ad nauseam usque a Pe„lagianis, præsertim Massilien„sibus, inculcatum fuit, ut mi„rum sit, recentiores tanto stu„dio trita hæreticorum arma „colligere, & absoleta recude„re. §. *respondetur.*

„*Ibidem.* Nec enim juxta do„ctrinam antiquorum, pro om„nibus omnino Christus passus, „aut mortuus est, aut pro om„nibus omnino tam generaliter „sanguinem fudit, cum hoc po„tius tanquam errorem a fide „Catholica abhorrentem do„ceant esse respuendum. §. *ex „quibus.*

*Ibidem.* „Pro istis (id est præ„destinatis) in æternum vivifi„candis mortuus est, pro istis

„ab omni malo liberandis roga-
„vit Patrem ſuum, non cæte-
„ris, qui a fide & charitate de-
„ficientes in iniquitate moriun-
„tur.„

„Ex cap. 20. reſpondent (
„eſt Theologi) Deum vel
„omnes Salvos fieri, ſi ipſi ho
„mines velint, hoc eſt, ſi d
„vinæ gratiæ cooperari velint
„quod idem & alii dicere ſolen
„Deum omnes homines vel
„ſalvos fieri, quantum in ip
„eſt. §. *quodſi.*

„Sed contra iſtam iſtius Ap
„ſtolici loci explicationem mul
„ta dici poſſunt, quibus pr
„betur, eam non eſſe genuinam
„imo contrariam divinæ gra
„ſinceritati. Nam primo, qu
„non exiguum iſti interpre
„tioni præjudicium facit, ſ
„explicuerunt eum hoſtes gr
„tiæ, Pelagiani & Semipel
„giani. §. *ſed contra.*

„Ex cap. 21. lib. 3. Quæ ſ
„ne in Auguſtini doctrina per
„ſpicua certaque ſint, nul
„modo principiis ejus conſen
„taneum eſt, Chriſtum Dom
„num vel pro infidelium in in
„fidelitate morientium, vel pro
„juſto

„justorum non perseverantium „æterna Salute mortuum esse, „sanguinem fudisse, semetipsum „redemptionem dedisse, Patrem „orasse sentiatur; scivit enim, „quo quisque jam ab æterno „prædestinatus erat, scivit hoc „decretum neque ullius pretii „oblatione mutandum esse, nec „seipsum velle mutare. §. *quæ „sane.* „

*Ibidem.* „Nam illa extensio „tam vaga modernorum scri„ptorum non alio ex capite, „quam ex illa generali & in„differenti voluntate Dei erga „Salutem omnium, & ex illa „sufficientis gratiæ omnibus „conferendæ præparatione flu„xit; quorum utrumque Au„gustinus, Prosper, Fulgentius, „& antiqua Ecclesia velut Ma„chinam a Semipelagianis in„troductam repudiavit. §. *quæ „sane.*

„HÆC GENUINA JANSENII „DOCTRINA, comprobatur „tum ex iis, quæ docet lib. 10. „cap. 3. Caussam nempe repro„bationis massam damnationis „esse, sive peccatum originale, „tum ex iis, quæ tradit cap. 3.

„paral. nimirum, propoſitum in
„Deo generale, totum genus
„humanum reſtaurandi, tradi-
„diſſe Maſſilienſes, tanquam in-
„concuſſum ſuæ Sententiæ fun-
„damentum, & in hunc ſen-
„ſum Apoſtoli locum, qui vult
„omnes homines ſalvos fieri,
„detorſiſſe; atque Auguſtini ſen-
„ſum de ſolis prædeſtinatis, tan-
„quam nimis durum repudiaſſe
„ita nota 31. 32. 33. tum patet
„adhuc ex iis, quæ ponit lib. 3
„cap. 21. Chriſtum pro reprobis
„ſuum non obtuliſſe ſanguinem
„imo nec potuiſſe; quia contra
„decretum Dei immutabile, de
„reprobis ex perditionis maſſa
„non extrahendis, ipſi cogi-
„tum, orare non potuit.„

„Alia Janſenii loca pene in-
„numera notari poſſent, cum
„totus illius operis ſcopus ſit,
„gratiam ſufficientem, liberta-
„tis indifferentiam, voluntā-
„tem antecedentem in Deo, &
„generalem ſalvandi omnes ho-
„mines, tanquam profana &
„hæretica Pelagianorum & Se-
„mipelagianorum dogmata pro-
„ſcribere. Sed prædicta loca an-
„notaſſe ſufficiat.„

§. LXXIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1655.

## §. LXXXIII.

## *Georgius Foxus sectæ Quackerorum Author.*

*Croes. Hist. Quack. Lassen. Pomeran. Hist. sect. Quack.*

Eo tempore, quo Angliæ Regnum non modo circa Politicum, sed & Ecclesiasticum Regimen sub Puritanorum & Oliverii Cronwelli dominatu turbulentissimis motibus jactabatur, novæ factiones & sectæ quamplurimæ velut ex Lernæa Hydra indies prodiere; cum enim omnium ingenia & animi Regiæ ac profanæ potestatis jura restringendi, corrigendi, & labefactandi libertatem iniquissimo hoc tempore sibi arrogarent, eadem quoque licentia receptam etiam religionem sub reformationis velamine, & singularis vocationis obtentu evertere, novamque ex cerebro suo fabricare cæperant: Ex his illo ævo præcipuus erat Georpius Foxus familia tenuis, opificio Sutor, Detrovii seu Bretonii Licestrienſis Provinciæ oppido natus. Hic licet literarum omnino ignarus esset, sacras tamen Paginas adeo assidue pervolvebat, ut ejus familiares de illo dicere haud dubitarent, quod Biblia, si forent deperdita, in ore Foxi adhuc reperiri possent: cum ergo in S. literis plurimos offenderet textus, in quibus legitur, quod

Sæc. XVII. A.C. 1655.

*fideles acceperint unctionem, & necesse non habeant, ut aliquis eos doceret, cum omnes sint docibiles Dei, & Deus segregarit eos ex utero Matris, & vocarit, ut revelarent Filium suum in se, ut evangelizarent illum &c.* His aliisque textibus juxta privatum suum spiritum male intellectis errores suos firmari ratus, sectam fabricandi consilium cepit: ut vero novitatis in religione adeo exosæ calumniam declinaret, ad Lutheri imitationem suas doctrinas in sacris literis fundatas, & ab Apostolorum ævo nunquam interruptas exstitisse falso jactitabat: Præterea ad conciliandam sibi singularis, Divinæque vocationis auctoritatem mentiebatur, se a Deo, cum in agro solitarius, ac nonnisi novendecim annos natus deambularet, admonitum fuisse, ut, cum totum genus humanum in vanitatibus absumeretur, & graviter esset plectendum, ipse ex hac hominum colluvie segregatus vitam solitariam, atque a communi malo sejunctam ageret: querebatur etiam, quod Sathan magnum præconceptæ Reformationis opus maximis terroribus, & angustiis, quibus novum hunc Evangelistam ad desperationem usque cruciaret, præpedire conatus sit, ipse vero apud Prædicantes opem solatiumque quæsierit, hi tamen utpote nonnisi scien-

*Apoc.* 21. *Isa.* 2. 54. *Jerem.* 31. *v.* 35. *Deuter.* 30. *Joan.* 6. 1. *cap.* 2. *Matth.* 21. *v.* 10. 22. 1. *ad Cor.* 26. *v.* 10. 12. *ad Gal.* 1. *ad Rom.* 2. *v.* 6. 10. *ad Ephes.* 5.

Sæc. XVII. A. C 1655.

scientia tumidi, fidem in sola lingua habentes, & sola mercede conducti operarii eidem satisfacere haud potuerint. Transegerat Foxus in hoc misero statu integrum ferme triennium; postquam vero ex lectione ac Scripturarum meditatione ac cælesti lumine puritatem Evangelicæ doctrinæ seubertim didicisse, seque a Deo ad prædicationis officium, necnon ad reformandos hominum mores vocatum crediderat, tandem anno hujus sæculi quadragesimo septimo ad publicum Evangelici Doctoris ac Reformatoris munus processit, confluente ad ipsum tanquam Virum a Deo selectum ingenti hominum multitudine: Deprædicabant illum ejus Sectatores velut magnum Apostolum, & glorioſum Dei instrumentum, Angli etiam novitatum cupidi, illum inter convulsiones & tremores concionantem in locis publicis & privatis, in viis & compitis, in urbibus, foro, & in Templis avidissime excipiebant, quapropter Foxus affluentis populi applausu elatus, ac inde in suis deliriis obstinatior majori adhuc audacia ad confirmandam missionem suam prædicationi insistebat, cumque sua commenta juxta verborum corticem claris sacræ Scripturæ textibus firmare intentus esset, quamplurimi Lutherum

Sæc. XVII. A. C. 1655.

therum execrari, eumque insimulare cœperant, eoquod hic purioris fidei lumen accendisse mentitus, nequiter Ecclesiam densis tenebris involvisset. Patrocinabatur primo hisce Sectariis Cromwellus, quoniam e re sua fore existimabat ejusmodi homines in Regno severe, quorum animos, quocunque vellet inclinare posset. Numerabat Foxium inter primos, præcipuosque asseclas & in promovenda secta Operarios Jacobum Nailor Andersloviæ in Eboracensi Provincia natum, qui sub Fairfaxio militem egit, atque a signis recedens, huic Phantatico socium se præbuit, & licet instigantibus Puritanis Exoniæ & alibi a Magistratibus virgis cæsus, severe fuisset castigatus, obduratus tamen semper perstitit, atque ac ejus Magister, qui quamvis gravies sustinuisset captivitatem, atque Prædicantibus, quorum Templa audacter ingressus, sæpe eos deturbabat, dire vexatus, eique lingua candente ferro perforata fuisset, imperterrita tamen fronte non modo per Angliam, sed Scotiam, Hiberniam & Americam suos errores venditabat, donec tandem anno hujus sæculi nonagesimo primo Phantaticæ suæ sectæ immortuus periret. Reliquit præcipuos Asseclas Guilielmum Dewsburæum Lanarium, Richardum Hub-

Huberthornum militem, Georgium Withadum Prædicantem, Franciscum Howigl Sartorem, Bourrughium rusticum, Guilielmum Petri, plurimosque alios ejusdem furfuris homines: ex his Whiteokus hoc anno Londini Curiam accedens, evaginato gladio obvios quoque vulnerabat, captus vero se id ex Spiritus Sancti mandato egisse respondit, alius vero adversus Protectorem, ejusque Parlamentum palam declamans, omnia edicta esse nulla pronuntiabat, paulopost alius seipsum inedia consumpsit, eoquod in hoc fatali Anglici Regiminis statu necessarium esse diceret, ut tota Natio per quadraginta dies ab omni alimento abstineret. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. LXXXIV.

### *Hujus Phantatici dogmata.*

Quamvis Foxus totam pene religionem suam in tristi, & Enthusiastico silentio & interna sui ipsius recollectione ad percipiendas Spiritus sancti motiones reponeret, præcipue tamen docuit quod. I. Scriptum Dei Verbum esset mortuum testimonium de Christo & illo lumine interno, quod in Homine est. II. Quilibet Homo in se habeat conscientiæ lumen seu inspirationem supernaturali- *Lassen. l. c. p. 45. c. 6. Sianda Lex. Polon.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

turaliter datam ad rite intelligendas Scripturas, & discernendum bonum a malo & obtinendam salutem. III. Hoc lumen omnia donet, proin extero Doctore non indigeat. IV. Per idem lumen Deus omni homini se manifestat, proin Prophetiæ non cessarint. V. Ecclesia seu cætus Dei consistat duntaxat ex fidelibus interno lumine illustratis. VI. Verbum & Spiritus, qui homini etiam non cooperanti & insscio datur, impellat ad omne bonum, ne errare possint. VII. Anima sit Dei portio. VIII. Inutilia sint Sacramenta & orationes publicæ ad salutem, & unusquisque per suam propriam justitiam justificetur. IX. Extra hunc mundum nulla gloria sit exspectanda, & omnia sint communia. X. Nemo Dominus aut Magister vocetur, nec ullus super alium potestatem majorem habeat. XI. Nulla Religionis cæremonia sit abrogenda, & in civili consortio nec Regem salutandi, denique quoad Baptismum cum Anabaptistis conveniunt, vocantur autem Quackeri seu Trepidantes a voce Anglica *Schacker* seu membrorum tremore, qui passim in hujus sectæ assectis vel in eorum conventibus vel alibi deprehenditur; jactitant enim se tremere præ Majestate Numinis Divini, quo irradiantur, hinc, quando in suis con-

vent-

ventibus ſuas Prophetias effundunt, tunc manibus, pedibusque contremiſcunt, ſpumam ex ore evomunt, & de Dei cognitione alii inter tremores loquuntur, alii horribili vocum confuſione ſimul cantant, ſeque a Deo ad loquendum ſpecialiter motos fingunt. Hanc vero tremendi conſuetudinem in religionem vertunt, eoquod in S. literis ſcriptum legeretur: *in timore & tremore operamini ſalutem*, & *alibi: tremens & ſtupens: timui & expavi: conturbata ſunt oſſa mea, exterritus ſum & tremebundus, cumque dixiſſet mihi ſermonem iſtum, ſteti tremens*, & denique Ezech. 12. v. 18. *Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

*ad Hebr. 12. Dan. 10. Jerem. 23. Pſal. 119. Actor. 9.*

## §. LXXXV.

## *Chriſtianus Auguſtus Sulzbacenſis Princeps ad fidem Catholicam reverſus.*

Eodem anno, quo Ludovicus XIV. Galliarum Rex omnes Hugonottas ab Officiis Aulæ ſuæ, ſuique Fratris promulgato decreto excluſerat, in Germania Lutherani nobiliſſimum ſectæ ſuæ fulcimentum amiſere; Chriſtianus enim Auguſtus Sultzbacenſis Princeps Palatinus Rheni Comes de Religionis ſuæ falſitate convictus, primo in ſua ditio-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

ditione Calendarium Gregorianum ob-
servari jussit: postea Lutheranismo nun-
tium remisit, & unacum Serenissima
Conjuge sua ex Rheingraviorum genere
orta coram Archiepiscopo & Elector
Moguntino die trigesima Decembris
Guttrceburgi fidem Catholicam pala-
professus est, non sine ingenti Catho-
licorum jubilo. Fertur, quod Sathi-
nas, cum aliquot post annis Eychsfel-
dii ex Energumeno sacris exorcismis
pelleretur, edixerit, Christianum Prin-
cipem esse ejus Apostatam, eoquod
suo obsequio & a fide Lutherana ad
Catholicos transiisset: verum hujus re-
lationis fides sit penes Authorem Ja-
cobum Hackium.

*Norma fid. Hack.*

## §. LXXXVI.

## *Poloni a triplici hoste pressi.*

*Tuld. Hist. rer. l. 5. Priet. Annal. mund.*

Cum Alexius Michelovicius magnus
Moschoviæ Dux Polonicam ditio-
nem hostili exercitu, jam anno prio-
invasisset, Carolus Gustavus Sueciæ Rex
hujus inopinæ irruptionis opportunitat
in rem suam versa, hoc anno arma ad
versus Poloniæ Regem parabat, jactan
novi belli obtentu, quod Casimirus
æque ac olim Sigismundus Reges seu
legitimos Sueciæ hæredes dicerent, re
tamen ipsa, quod oppressis Catholicis
Luthe-

Lutheranæ ſectæ incrementa in hoc Regno promovere intenderet; ſatis enim aperte ſuum in Catholicos odium in Norimbergenſi Conventu prodiderat, ubi inter epulas cum ſuis ſæpius in Papæ excidium propinatis poculis potabat: Nihilominus ſtudioſe ſuum occultabat conſilium, miſſisque ad Anglos, Luſitanos, Moſchos, imo & ad Cæſarem Legatis, ſingulis ſignificari voluit, ut a novo tanti belli apparatu nil ſibi metuerent, eoquod duntaxat fines ſuos adverſus hoſtium quorumvis pericula tutari intenderet; Imperator tamen, Bavarus, & alii Electores ac Principes Catholici, quamvis Suecum contra nuperæ pacis leges quicquam acturum haud ſperarent, ne tamen ad ſubitam invaſionem imparati eſſent, militum delectus haberi juſſerunt. Paulopoſt Carolus Rex cum Moſchoviæ Duce, contra quem ire ſimulabat, fœdus iniit: Hic autem inde animoſior factus, Lithuanos a Mohiloviæ urbis obſidione repulit, iteratoque prælio fudit, ac Coſaccos Tartarosque ſibi conjunxit, quorum ope ſuffultus, Smolenskum, Palatini ſocordia, necnon Viluam primariam Lithuaniæ urbem Radzevillii Gubernatoris, ut putabatur, ignavia & civium puſillanimitate, aliasque urbes cepit, totamque Lithuaniam qua late

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

patet, sanguine, incendiis, prædis & terrore implevit: Majoris mali periculo territus Joannes Casimirus Rex, Varsoviæ comitia habuit, in quibus Proceres petebant, ut in Palatinum ob temere traditam urbem animadverteretur, Ducalis Prussia præsidiario milite firmaretur, & si Carolus Gustavus inducias cum Uladislao Rege cum Sueciæ Regina pactas violaturus esset, viæquis viribus retunderetur, hancque in rem Moschi & Cosaki precibus & præmiis ad opem ferendam incitarentur. Præprimis vero Protestantes Lutheranæ sectæ libertatem requirebant, quæ nisi mox concederetur, majora mala minitabantur. Postmodum Janus Radzevillius, ut impactam sibi calumniam amoliretur, in Senatu de afflicto Lithuaniæ statu perorans, sexaginta vexilla Moschis adempta præter ducentos quinquaginta captos adduxit, tandem militum convocatione Regi relicta, die vigesima prima Junii comitiis finis imponebatur, exigua prorsus procundi successus spe; eoquod in Procerum potissimis privata dissidia, aut discordia prævalerent, & Protestantium plerique Sueco adventanti obviam effundi, suasque res eidem sectæ affinitate conjuncto dedere, quam Regis jussa exequi mallent, etsi adhuc pudor, me-

tusque

tusque eos in officio pauliſper continet. Jamjam die vigeſima Julii Guittebergus Suecici exercitus Imperator, viam monſtrante Rativæo Polono proditore, cum viginti ſuorum millibus in Poloniam penetraverat, poſitisque prope Hoffſtettam caſtris, transmiſſoque Noteſſa flumine Polonos ad primum Suecorum conſpectum profugos ad deditionem compulit, pactis hiſce legibus. I. Chriſtophorus Brinus Opaliſcius Posnanienſis, & Andreas Grutzienſcus Caliſſinus Palatini fidem ſuam mox Sueco Regi obſtringerent, eidemque bonorum Eccleſiaſticorum proventus, regiosque reditus & jura cederent. II. Posnaniam, Caliſſiam, Maſerinum, aliasque commodiores urbes Suecus poſſideret. III. Quo quisque genere natus, vel qua religione imbutus fuerit, in ea relinqueretur. IV. Nemo ob religionem moleſtaretur, omnesque ſua Templa & Scholas retinerent. V. In ſæcularium Nobilium Domos milites non immitterentur, & transgreſſores ſevere plecterentur. VI. Suecus omne imperium in has Provincias exerceret, & violatis hiſce legibus Poloni Regis bona in ærarium Sueco referrentur. His pactis die vigeſima quinta ejusdem Menſis ſubſcripſere Palatini, & Sueci uno quaſi momento incruenta

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655. prorsus felicitate ditionem quadraginta passuum millibus extensam sibi vendicarunt: insuperhabita autem pactorum fide Sueci Ecclesiasticorum prædiis militis imponebant, eosque illorum reditibus alebant: Guittæbergus quoque cum recente milite Posnaniam removit, cui ipsemet Rex Carolus traducto e Suecia in Pomeraniam exercitu prope Colum oppidum sese conjunxit, ubi Christophorus Præzimscius Polono Rege missus Orator, bellum precabatur, æquisque conditionibus pacem exorabat, hanc in rem aptum offerens locum, qui non plus duobus leucis utrinque distaret: Huic Suecus ludificans respondit: *liberum vestrum Regem ad me veniendi molestia, ipse ego brevi illum conveniam.* Hoc contemptu irritatus Poloniæ Rex, uxore Cracoviam dimissa, Proceres ad vindicandam injuriam, tuendamque patriam luculenta oratione incitabat. Suecus vero rapido armatæ felicitatis cursu die secunda Septembris Gnesnam urbem ultro apertam ingenti pompa ac triumpho ingrediebatur, nullo repugnante Varsoviam præcipuam Mazoviæ urbem occupans prope Lovitiam Polonos post acre ac pertinax certamen fudit, trajectaque Vistula pluribus potitus urbibus, denuo Casimiri copias

ad flumen Danajecium profligavit, ipſumque Regem per Hungariam in Sileſiam profugere compulit: inde Caſimirus Lelichium Legatum ad Suecum decrevit, pacis conditiones oblaturum; quas tamen Carolus arroganti hoc reſponſo dimiſit: „indignum eſſe, ut Rex „Regno exutus de pace in ſuo exilio a„geret, potius Regiæ ſuæ fortunæ ob„liviſceretur, cum Carolus jamjam Var„ſoviæ de Reipublicæ commodo in co„mitiis proxime celebrandis ſine Caſi„miro proſpecturus eſſet:„ Demum Suecus Sueſſam oppidum, necnon Cracoviam die decima ſeptima Octobris deditione cepit, inter conditiones in favorem Catholicæ Religionis firmata hac lege, ut *libertas Religionis Catholicæ Romanæ, ejusque Sacramentorum administratio, & pietatis illius publicum exercitium, in urbe Cracovia imperturbata, & plena permitteretur. Eccleſiæ, Paræciæ, Collegia, Monaſteria, Conventus, Xenodochia, omnesque aliæ domus, quæ ab ſacratis Deo viris aut mulieribus habitantur, inviolatæ permanerent, quæ non hoſpitio militum, non equorum ſtabulo, niſi id maxima & evidens protegendi urbem, conſervandique neceſſitas imperet, deſignarentur, neque militibus prædæ darentur, ſed cum omnibus hominibus, fortunisque eorum & ſuppellectile ab hoſtili direptione, injuriaque*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII A.C. 1655

*arcerentur. Ecclesiasticis omnibus, tam sæcularibus, quam regularibus ex utroque sexu, sine ullius rei violatione ibi commorandi pacatis, ac liberis liceret; proventibus, privilegiis, villis, ac prædiis eos frui, gaudere paterentur. Cum hac additione tamen, ut ipsi quiete vivant, ac debita obedientia, & fide in Regiam Sueciæ Majestatem animati sint; neque tumultus quisquam, aut contentionis contra Regem, Regiumque præsidium & regimen vel meditetur ipsi, vel exsequantur, neque molientes aut exsequendum curent, sive publice, sive private id fieri possit. Si de fortunis, censibusque ac redditibus, similiter cum laici alii, in Palatinatibus, & Provinciis vectigalium impositorum onera persolvant.*

Interea Petrus Ivannovicius Mohilarum Præfectus Lublinum opulentam Poloniæ minoris urbem ad deditionem compulit, & quamvis civibus, & Ecclesiasticis vitæ gratiam, liberam bonorum possessionem pollicitus esset, nihilominus violata pactorum fide Lublinenses pro redimenda urbis suæ direptione ad gravissimas pecuniarum mercimoniumque exactiones adegit, & Calfacci Hebræos in suburbiis latitantes ex improviso obruerunt, aliis obtruncatis, & non paucis in Synagoga exulibus postea arci ignem injecere, incendium vix non in urbem propagato: Exauctoratis hos-

batur horrendus puerorum ploratus, & fœminarum ululatus, crudelique hoc spectaculo ad quatriduum protracto Templa flammis consumpta, hominesque assati inter extrema dolorum extingui cernebantur: nec tamen adhuc cessatum a rabie; supererant enim adhuc Carmelitarum, Bernardinorum & Brigitinorum Cœnobia, in quibus Religiosi obtruncati, Sanctimoniales aliæ raptæ, aliæ abstractæ, pluresque a Cosaccis misere interemptæ fuerunt. Insuper postrema Novembris die Suecus Prussiam Regalem invasit, captoque Stratioburgo Thorunium, Elbingam, Braunsbergam aliasque urbes eundo & redeundo intercepit, & potissimas partim civium metu, partim proditione in suam redegit potestatem: vicissim vero, cum Cosackorum cladem a Tartaris in Ukrania illatam vindicare niteretur, hi Suecos adorti unaomnes internecione deleverunt, nequidem occisorum cadaveribus parcentes. Enimvero Tartari parta hac victoria Polonis favere simularunt, crudelius tamen auxiliatores, quam ipsimet hostes desæviebant: unde Casimirus Rex omni ope destitutus, quovis pretio pacem redimere statuit, ipse etiam Imperator ad Suecum cum Polono reconciliandum omnes vires suas, incassum tamen, impendit. Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. LXXXVII.

## *Gallorum victoriæ de Hispanis.*

*La Hode vie de Louis XIV. l. 18. Daniel Hist. de Franc. tom. 10.*

Interim Bellum Gallos inter & Hispanos hoc item anno acriori quam ... quam, furore continuatum est, quamtumvis uterque Rex pro sua, suorumque tranquillitate honestam exoptaret pacem: cum vero Lotharingicæ copiæ potissimam partem ad Gallorum sig... transirent, imo ipsemet Franciscus ... vus Lotharingiæ Dux cum toto exercitu Hispanas partes relinqueret, Gal... ferme ubique adversus eosdem pro... spero Marte pugnabant, & quidem Comtius Princeps capto Chierio Ca... stillionem expugnavit, Hispanosque ... Catalonia a Celsonæ Urbis obsidione repulit, & paulopost Vindocinensis Dux prope Barcinonem Hispanam classem disperfit: nec minus secunda belli fo... Gallis in Flandria affulsit; postquam enim Turrenius Franciæ Marescall... cum triginta duobus armatorum mi... libus eo moverat, Landrecium post vigesimum quartum obsidionis diem de... ditione cepit, expugnatisque Condæ & oppido sancti Gisleri Castelletum arte & natura munitam urbem iterato im... petu in Regis sui potestatem redegit. His

His succeſſibus ad majora ſtimulatus juvenis Rex Ludovicus, die ſecunda Novembris cum Cronwello Angliæ Protectore armorum ſocietatem adverſus Hiſpanos pepigit, ea lege, ut Cronwellus Gallis ſex armatorum millia ſuppeditaret, Rex vero Anglis Dunckerkam redderet, utque omnem minus ſinceri fœderis ſuſpicionem Anglis amoveret, Henrietam Caroli I. Angliæ Regis Viduam Regno natali unacum toto ſuo comitatu excedere juſſit, quamvis ipſius Ludovici XIV. Galliarum Regis Matertera, Ludovici XIII. Soror, & Magni Henrici IV. Filia fuiſſet: inſuper Franciæ Rex pollicebatur, quod Carolo II. ejusque Fratribus haud ultra aſylum in Regno ſuo concedere velit. Ita ferme nulla Regii ſanguinis ratio habetur, ubi vel imperii fines protendendi, vel æmulam potentiam opprimendi ſpes fovetur. Ceterum poſtea Gallis adverſus Hiſpanos fortuna parum aſpirare videbatur, quamvis enim Turrenius anno ſequenti Capellam urbem recuperaſſet, a Valentiana tamen obſidione cum ingenti damno Galli repulſi, Condatum vicinum oppidum dedere cogebantur: etiam Quercetum amiſſuri, niſi Regis præſentia fuiſſet ſervatum: in Flandria tamen Galli Valentiam ad Padum poſt

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655

diuturnam obsidionem expugnarunt.

## §. LXXXVIII.

## *Alexandri VII. Pontificis Maximi sollicitudo pro conciliandis Principibus Christianis.*

*Bull. magn. Constit. 1. Alex. VII.*

Magis glorioſam, magisque Christiano nomini dignam victoriam reportabant hoc anno Veneti de Turcis quos ad Seſtum & Abydum magna clade repreſſerunt: nec tamen adeo copioſi erant hujus expeditionis fructus ut Cretenſem Inſulam a tam truculento ac communi Chriſtianæ Reipublicæ inimico liberandi firma ſpes eſſet, præcipue cum Catholici Principes inter se diſcordes cruentis bellis, ac copiosa Chriſtiani ſanguinis effuſione ſe invicem depaſcerent. Ea res intimo doloris ſenſu paternum Alexandri VII. Pontificis animum laniabat, eapropter die decima quarta Maji ſolemnes Anni ſacri gratias omnibus Chriſti Fidelibus indulſit, *ut ſedatis inter Principes Orbis dissensionibus, amissa pax Orbi Christiano restituatur.* Hunc in finem impenſe cunctos & ſingulos hortabatur, quatenus *Dominum Deum exorent, ut per viscera misericordiæ Suæ fidem Catholicam protegere, ab hostium conatibus & insidiis defen-*

*defendere, hæresin extirpare, & Principibus Christianis pacem, veramque concordiam donare dignetur:* nec his contentus Pontifex, insuper omnes Patriarchas, Archiepiscopos, Præsules, Clericos, & singulos Christi fideles, ut ad Principum concordiam a Deo impetrandam suas preces interponerent, die vigesima Septembris excitabat, missis ad eos hisce literis Apostolicis.

*VENERABILES FRATRES, dilecti Filii Salutem, & Apostolicam benedictionem. E summo Apostolatus fastigio Orbem universum, nostras videlicet curas, sollicite circumspicientibus Nobis, misera sane, luctuque plena se offert Christianæ Reipublicæ facies. Sortem enim Domini, atque ipsius hæreditatem, veris ejectis filiis, alieni sibi diripiunt. Gentes, quas pro Pontificia charitate in nostrum, hoc est, in veræ fidei sinum traducere, arctissimeque complecti voluissemus, hunc ipsum sinum dilaniare conantur, & ruptis maris, atque ultimis terrarum claustris in Christi gregem effunduntur. Male denique concordes Catholici Principes in seipsos feruntur, (& quæ olim extrema minatus est Deus inimicis nostris, atque iis, qui insurgunt adversum nos) se invicem depascuntur, & proprio sanguine, quasi musto inebriantur. Hæc eadem jam pridem cum tacite nobiscum doleremus, visum est ei, qui facit magna, & incom-*

Sæc. XVII. A. C. 1655

*incomprehensibilia, quorum non est numerus, invitos, trepidantesque vocare nos ad Ecclesiæ gubernacula, atque inclinare in nos onus immensum, humerisque quamvis fortissimis formidandum. Testes autem maeroris nostri sunt publicæ Supplicationes, quas ubi primum summo Pontificatui admoti sumus, universis indiximus. Testes literæ, quas ad charissimos filios, nostrum Ferdinandum Hungariæ, & Bohemiæ Regem Illustrem, ac in Romanorum Imperatorem electum, verum etiam ad utrumque Regem dedimus, & quas iterum cum importunissimum adversarium perniciosissimæ Reipublicæ damna toti Europæ funera, ac vastitatem inferre meditantem videremus, magno cum animi dolore scripsimus, ut eos a mutuis discordiis in nostrum hostem converteremus, & quas cum nuncios mittimus, eos admonentes, ut dum hiems interventu tantisper bellorum impetus reprimederit, ad pacem constituendam omni conatu atque opera incumbant. Testes hæc omnes unam dies, noctesque obversari animo solicitudinem, quoniam ad tanta, ac tam acerba mala sedanda, nulla nisi in communi concordia reliqua spes est, hanc omnium cordibus ac voluntatibus inserendi. Verum quia non hoc humanæ vires, aut terrena consilia moliri possunt, sed illius donum esse debet, super quem est disciplina pacis nostræ, qui aufert spiritum Principum atque*

atque increpat mare, & obmutescit; *quantum in vobis est*, Venerabiles Fratres, ac dilecti Filii, *non modo opera, studio, consilio, officiis, auctoritate vestra contendite, verum etiam in oratione, in lacrimis, in jejuniis, atque eleemosynis*, scindite corda vestra, arripite thuribulum, hoc est, *preces Sanctorum, & medii inter ignem & arsurum populum consistite. Vos qui statuti estis custodes* super muros Hierusalem, *noctu, atque interdiu* clamate, *atque estote cœlestis iræ, ac divinæ ultionis placamina:* Exinanite *calicem furoris & ruinæ*, calicem, pro quo potati sumus doloris & tribulationis *meracissimæ. Nobis quippe, quibus non prius, tuto creditas oves suas putavit Christus, nisi postquam iterum ac tertio de amoris magnitudine admoniti fuimus in Petro, quibus solis* Sanctuarium ingredi, *& ante altare populorum preces Deo repræsentare concessum est, sedulo elaborandum: ne irascatur Dominus, & dicat:* Quæsivi virum, qui interponeret Maceriem, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inveni, & effudi super eos indignationem. *Hoc enim habet divina ultio, ut tum maxime altissimus sit exorabilis, & ad lenitatem, clementiamque, hoc est, ad ingenium suum redeat, cum in brachio forti, & manu valida gladium exerat, ut feriat.* Sint pedes vestri

Sæc. XVII. A. C. 1655.

pedes

Sæc. XVII. A. C. 1655.

pedes Evangelizantium pacem, ut conterantur arcus, & sagittæ, atque imperet Deus ventis, & faciat tranquillitatem, *quam per vos præsertim assequi vehementer optamus, vobisque Apostolicam benedictionem permanenter impertimur.*

## §. LXXXIX.

## *Aliæ Ejusdem Pontificis Constitutiones.*

*Hode in vita Lud. XIV. p. 307. t. 2. Nani Hist. Venet. l. 6. pag. 289.*

Quantumvis Alexander VII. Papa non nisi ad magna natus Pontificatus sui initio suas curas, vires, potentiam, auctoritatemque in commune Ecclesiæ ac Regnorum commodum effundere crederetur, non deerant tamen, qui illum in minimis abundasse & in maximis defecisse arguerent: unde Romani pro solita sua convitiandi libidine Alexandrum hac satyra definiebant: *Minimus in Maximis, Maximus in Minimis.* Liberius quoque Joannes Baptista Nani de eodem refert, quod in primis Pontificatus sui auspiciis, „quicquid de illo divulgabatur, nil nisi in„solitum, generosum, & magnum spi„rarit, animumque a carne & sanguine „alienum, inflexibilem ad omnia, quæ pri„vatum commodum, & humanam imbe„cillitatem redolent, præsetulerit: cele„brabatur ejus assiduitas in pervolvendis

„San-

„Sanctorum Pontificum Hiſtoriis: ver- Sæc. XVII.
„bo, audiebantur nil niſi voces antiqui A. C. 1655.
„ſæculi digniſſimæ, atque æternitatis
„opera: Verum ea eſt humana imbe-
„cillitas, ut non raro præcipue in Prin-
„cipatibus per electionem acquiſitis,
„adorati Coloſſi luteis inſiſtant pedibus,
„& ex privata vita ad Imperium ele-
„vati, adimpletis primis deſideriis an-
„tiquas paſſiones ad animum revocent,
„necnon evaporatis propoſitis, ac con-
„ſiliis jam dudum mente conceptis ſpi-
„ritus langueat, & citato pede fervor
„in tepiditatem degeneret, ac denique
„gloriæ fama in contemptum vertatur.
„Sic quoque Alexander brevi in primo
„ardore refrigeſcens, & ab uſitata Au-
„læ Romanæ aura, necnon a conſul-
„toribus privati queſtus ſtudioſis ſedu-
„ctus, ſeſe ſuorum conſanguineorum
„poteſtati tradidit, privatumque com-
„modum cum publicæ utilitatis ſollici-
„tudine combinari poſſe credidit, de-
„mum vero vana ædificia & ſuperflua
„ornamenta erigendi purigine abreptus,
„omnem vaſtorum conſiliorum ſuorum
„ambitum, ac Regiminis ſui curam in-
„ter domus ſuæ anguſtias, & Romanæ
„Urbis mænia reſtrinxiſſe viſus eſt.„
Ita ille de Alexandro, minus tamen
æquum fuiſſe illius judicium, teſtantur
præclara omnino facinora, quibus hic

Pon-

Sæc. XVII. A. C. 1655. Pontifex nomen æterna memoria dignum ſibi comparabat: non infimum quoque condignæ laudis argumentum ſuppeditant ſaluberrimæ ejus Conſtitutiones, quibus Eccleſiam, Clerumque ab omni vitiorum labe expurgare, novoque nitore exornare, indefeſſo ſtudio intentus erat: ac præprimis hoc anno die quinta Julii decretum edidit contra Superiores Congregationis Celeſtinorum Ordinis S. Benedicti, qui favores extra ſuum Ordinem reſpicientes, officia, dignitates ac gratias concedunt, necnon contra eosdem Monachos, qui ejusmodi favores conquirunt: quoniam vero ejus Prædeceſſor Innocentius X. quosdam exiguos Religioſorum Conventus jurisdictioni Ordinariorum ſubjecerat, hinc varia inde exorta dubia ſacræ Regularium Congregationi diſſolvenda proponebantur, quæ etiam ab eodem Alexandro Papa die vigeſima ſeptima ejusdem Menſis fuere confirmata. Erant autem dubia ſequentia. I. An poſſit Epiſcopus prædictis Conventibus amovere Religioſos?

II. An Regulares eorundem Conventuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis?

III. An

III. An Episcopus in eisdem Conventibus se ingerere possit in his, quæ regularem disciplinam concernunt? Sæc. XVII. A. C. 1655.

IV. An Ecclesiæ dictorum Conventuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt conversi pro agrorum cultura, ab Episcopo visitari possint?

V. An ipsæ Granciæ, & Conversi in eis degentes subsint visitationi Episcopi?

VI. Quid in Ecclesiis, seu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Conversus, an similiter subsint Episcopi visitationi?

VII. An jurisdictio Ordinariis locorum tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis attributa in supradicto Decreto competat Vicariis generalibus Episcoporum, necnon Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis, proprium Territorium, ac jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?

VIII. An Provinciales, & alii Superiores Regulares possint ejusmodi Conventus jurisdictioni Ordinarii subjectos, & Religiosos in illis degentes visitare, corrigere, & punire, omnemque jurisdictionem in eos exercere, sicut poterant ante dictum Decretum?

Ad hæc dubia S. Congregatio affirmando respondit: dubitabatur insuper:

Sæc. XVII. A. C. 1655.

I. An Episcopus in Conventibus sua jurisdictioni subjectis possit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familias constituere?

II. An liceat Episcopo visitare Conventus tam suppressos, & postea restitutos, quam non suppressos ad effectum cognoscendi, an in illis reipsa alantur sex Religiosi?

Id minime licere, responsum est, antequam aliunde constet de fundamento Intentionis Episcopi in deficiente numeri constituti.

III. An Episcopus visitans hujusmodi Conventus suæ jurisdictioni subpositos, aut personas in eis degentes possit a visitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia?

℟. Expedire, ut Papa decernat, declaret, id non licere Episcopis.

IV. An Episcopus, si Superior Regularis in causa prævenerit contra delictum degentem in ejusmodi conventu Ordinariis subjecto, fabricando processum, vel eum incarcerando, possit ejusmodi causam reassumere, ac Superiori inhibere ℟. non posse, nisi ex justa causa veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio vel amore, cupiditate vel metu, aut ex nimia severitate, aut indulgentia quid durius, aut remissius

constituere, quam causſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur. Sæc. XVII. A. C. 1655.

V. Utrum, ſi e contrario Epiſcopus ita prævenerit, Superiori Regulari eo caſu liceat talem Religioſum amovere, & ad alium Conventum mittere, & ſi miſerit, an Epiſcopus poſſit cauſſam proſequi, & Religioſum amotum ad primum Conventum revocare R. non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum a loco amovere, etſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſſam proſequi, & illum quibuscunque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio ſæculari, ſi opus fuerit, cujuscunque loci, in quo Religioſus ille reperiatur, nec etiam Epiſcopo integrum eſſe, prohibere, quin Superior localis aliquem ex tali Conventu removeat.

VI. An ſi a tali Conventu ex rationabili cauſſa unus vel plures ex ſex Religioſis ibi degentibus abſint, Reſtitutionis gratia ſit nulla, & Conventus remaneat ſuppreſſus R. gratiam ob id non eſſe nullam, ſi abſit fraus.

VII. An ab hujusmodi declaratione liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare &c. R. licere duntaxat ad effectum devolutivum, non ſuſpenſivum.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Præter hanc Constitutionem insuper Pontifex die vigesima quarta Septembris Conventum S. Mariæ de Victoria seu Seminarium S. Pauli Carmelitarum Discalceatorum Provinciali Romano adjudicavit, ita tamen, ut Seminarium necnon controversiarum, & linquarum Orientalium Professores ibidem degentes a Congregatione Cardinalium de Propaganda eligantur, & amoveantur necnon ex reditibus ejusdem Seminarii per ejusdem Congregationis Ministros alantur. Denique idem Pontifex Privilegia Ordinis SS. Trinitatis, & ejusdem Confraternitatum die nona Decembris confirmavit.

## §. XC.

## *Diversæ Sacrarum Congregationum decisiones.*

*Decis. S. Congr. Concil. Rit. &c.*

Pari etiam sollicitudine pro conservanda Ecclesiæ disciplina, & emendicandis morum corruptelis desudabant sacræ Congregationes Romanæ, & quidem primo S. Concilii Congregatio die vigesima prima Maji decidit, quod demissi, vel expulsi ab aliquibus Religionibus non admittantur ad Concursum, sive oppositionem pro obtinendis prebendis Pœnitentiariæ in Ecclesiis Cathedralibus Regnorum Castiliæ, & Legionis

gionis, ſine ſpeciali ſanctæ Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, dummodo non tempore probationis durante dimiſſi fuerint, ſed poſt Profeſſionem. Sæc. XVII. A. C. 1655.

Ejusdem quoque Congregationis Patres die nona Junii declararunt, quod Epiſcopus in Parochialibus Monachorum exemptorum Sacramentum Confirmationis adminiſtrare, invitis etiam Regularibus valeat: Ejusdem quoque Menſis die decima nona a Sacra Rituum Congregatione deciſum legimus, quod Sodalitati SS. Sacramenti competat præcedentia ſupra alias Confraternitates in omnibus ſupplicationibus, in quibus defertur SS. Sacramentum: occurrente etiam dubio circa quemdam in excommunicatione mortuum, Sacralmmunitatis Congregatio die decima tertia Septembris reſpondit, excommunicatum mortuum in forma judicii poſſe abſolvi, ſi pœnitentiæ ſigna dederit: abſolutio autem pro delicto non valde gravi privatim detur.

## §. XCI.

## *Cromwelli odium in Catholicam Religionem.*

Nondum Carolus II. Angliæ Rex omnem recuperandi ſceptri ſpem abjecerat; non pauci enim Regiæ digni- *Rapin Thoir. Hiſt. d' Angl. lib. 22.*

Sæc. XVII A.C. 1655.

tatis vindices variis in locis secret
inter se consultationes habebant, qu
ratione Cronwellus Anglici diadem
tis usurpator deprimi, & legitimus Re
in Britanniam reduci posset: Hi qu
que ineunte Mense Februario Carolu
Regem, qui tum Coloniæ unacum Hen
rico Fratre suo Gloceſtriæ Duce ea
agebat, datis literis hortabantur, u
concubia nocte ex urbe discederet, c
tatisque equis ad Angliæ fines prop
raret, quantocius a suis summo hono
in Regno recipiendus, si motus in fa
favorem concitati ad vota proceſſiſſen
Verum Cronwellus solita sua versut
ac vigilantia cunctos conjuratorum co
natus detexerat, omnium, quæ in Ca
roli Aula gerebantur, haud ignarus
Manningus enim Regis Consiliari
clandestinum cum Thurlovio, quem
Cronwellus ab epistolis habuit, fove
bat commercium, cunctaque Regiorum
consilia eidem manifestavit, qui tame
detecto dolo Coloniæ in Neoburgi
Ducis arce glande trajectus promerit
perfidiæ pœnas dedit. Igitur Carol
Rex nec in suis, nec in Gallis repo
tam recuperandi solii spem ultra hab
bat, e contrario autem Cronwellus ma
jore indies auctoritate, Principumq
favore valebat, quapropter omni soli
citudine & metu solutus, necnon de

alieno, potentique auxilio certus, die duodecimo Februarii omnes Senatores adesse jussit, habitaque oratione eisdem varia objecit crimina, tandem in hæc verba perumpens: „Amplissimæ dignitatis meæ ministerio & jure fretus, „Senatu vos omnes moveo, Parlamento „vos exire jubeo; neque enim video „vos in hoc magistratu esse tolerabiles, „de cætero mihi, & concilii mei Senatoribus curæ erit, ne quid perturbationis & motuum conjuratio detecta „conciliet.„ Sæc. XVII. A. C. 1655.

His dictis Parlamentum dissolvit, ejusque loco duodecim Viros, quos sibi addictissimos noverat, seligens, cum eis administrandæ Reipublicæ curam partiebatur: Horum suasu, proprioque impulsu motus, die quarta Maji statuit, ut sequens fidei professio ab omnibus Anglis emitteretur, solemni juramento firmanda: *Ego N. juramento, & sincera fide profiteor, nihil authoritatis, nihil juris in Ecclesiam Catholicam, nec generatim nec speciatim Romano Pontifici competere, aut esse.* Deinde, *sancte affirmo, atque indubitate pronuntio: Consecratam Hostiam, quicunque hominum, aut Sacrificulorum eam tandem consecraverit, nihil amplius post consecrationem, quam ante consecrandum obtinere, id est, manere perpetuo ut prius, ita posterius panis substantiam, nec*

Sæc. XVII. A. C. 1655

*aliud quicquam esse.* Tertio: *Indubitato credo atque profiteor, neminem prorsus exstare mortalium, qui bonis operibus aeternæ Salutis præmia mereatur, ad hæc enim adipiscenda sufficit, animo recolere, ac nos amantissimum nostrum Dominum Christum suis cruciatibus ac morte de omnibus peccatis nostris Deo Parenti satisfeciisse.* Quarto: *Jurejurando affirmo: Nullius in Cœlo Sanctorum pro nobis postulationes aut preces ulli hominum Saluti, aut subsidio esse posse. Neque illorum imagines aut statuas in honore & cultu aliquo habendas; quas si honorarenus, Idololatræ efficeremur; neque enim id venerationis genus juvare nos quicquam potest.* Quinto: *Juro & in hanc sententiam: Purgatorium ignem, qui peccata deleat, nusquam exsistere. Nec ullo quoquam locorum immigrare solutum corpore Spiritum, quam alterutro de his duobus, inferno & cælo.*

Hæc in Romanæ Ecclesiæ ac Religionis odium, necnon Synodi Tridentinæ contemptum decreta mox ubique fuere in Regno promulgata, & a Puritanis Prædicantibus in usum deducta. his quoque additum, ut qui hanc formulam juramento firmare detrectarent, tanquam de conjuratione suspecti in carceres trudantur: insuper Provinciarum Rectoribus datum est negotium, ut nulla mora in eos inquirerent, &

anim-

animadverterent, qui vel Reipublicæ novæ normam cavillari, vel Regiæ parti favere crederentur: cum igitur Saresburiæ quinque nobiliſſimi Viri, adverſus Cronwelli uſurpationem declamaſſe inſimularentur, mox exquiſitis tormentis miſere cruciabantur, nec tamen a ſua ſententia amoti, jumentorum caudis alligati per compita & vicos aliquamdiu raptabantur, tandem vero e collo in patibulo ſuſpenſi, raptimque funibus reſectis ſemianimes demiſſi, a quatuor in diverſa agitatis equis crudelem in modum diſcerpti fuerunt: alii etiam octo, eoquod Caroli Regis honorem tueri crederentur, ſuſpendio vitam finiere. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. XCII.

## *Concordiæ pacta inter Sabaudiæ Ducem, & Pedemontanos Calviniſtas.*

Cum Calviniſtæ Vallium Pedemontanarum incolæ ad tredecim ferme ſuorum millia excreviſſent, publicumque Religionis ſuæ exercitium contra Sabaudici Regni leges petulantius deposcerent, Sabaudi Ducis Vidua haud immerito tumultum ſub Religionis obtentu conflandum verita, necnon Hugonotarum in Galliis exemplo territa *Hotting. hiſt. Helvet. l. 7. Tuld. l. c. La Hode vie de Louis XIV. l. 18.*

Sæc. XVII. A C. 1655. Calviniſtas in S. Martini, Lucernenſi, & Peruſina Vallibus & alibi degentes compeſcere ſtatuit, eisque per Gaſtaldum Auditorem denuntiari juſſit, ut intra triduum vel ſuis vallibus excederent, Bobium, & Angrogniam transmigraturi, vel fidem Catholicam amplecterentur. Hi vero, ac præcipue trium præfatarum vallium incolæ, aliique ſectæ ſimilitudine eis conjuncti arma adverſus legitimum ſuum Principem ac Ducem ſumere haud erubuerunt: nec his contenti, Calviniſtas Gallos ad armorum ſocietatem incitabant, opemque Cronwelli Angliæ Protectoris implorabant, exponentes, quod multa de inhumana a Catholicis paterentur, nec alia ex culpa, niſi quod purioris Evangelii cauſſam deſerere nollent. Cronwellus igitur, ut novum ſuæ pietatis ſeu potius hypocriſis ſpecimen daret, in univerſo Angliæ Regno pecunias colligi, feſtamque diem pro implorando Dei auxilio contra veræ Religionis hoſtes haberi juſſit, ſimulque Francie Regi vallium illarum patrocinium manacibus etiam literis commendavit, ſignificans, ſe nunquam cum illo pacem firmaturum, niſi quantocius Sabaudiæ Ducis inhumanitati contra ejus ſubditos obviam eatur: Has minas diſſimulandas exiſtimavit Mazarinus Cardinalis,

lis, Vir majoris, quam Romanæ Purpuræ dignitas depoſceret, tolerantiæ: Ejus igitur ſuaſu Ludovicus Rex Servientium Legatum ad Sabaudiæ Ducem decrevit, qui hoſce motus componere ſatageret. Die igitur decima nona Auguſti ſequentes concordiæ leges Pinarolii fuerunt promulgatæ. I. Sectæ libertas ceteraque privilegia anno hujus ſæculi quadrageſimo tertio Vallenſibus indulta confirmentur. II. Revocatis ſententiis in quosdam reos pronuntiatis, præteritorum criminum venia detur. III. Suas domos & poſſeſſiones, quas cis Pelicen fluvium, aut Luſernæ poſſederunt, relinquant, & Catholicis vendant, pretium tamen eorum a Sabaudo Duce recipiant. IV. Integrum ſit hiſce Calviniſtis, in cunctis Ducatus locis, negotiari, vendere & emere, nullas tamen poſſeſſiones immobiles acquirere. V. A nullo Magiſtratu in eos ob ſectam inquiratur, dummodo nullibi præter loca eis aſſignata, domicilium figant, vel potiſſimam anni partem reſideant. VI. Nullus Calviniſta ad Religionem Catholicam vel audiendum ſacrum, aut ad Sacerdotes alendos, vel ad Eccleſiarum ornatum quicquam conferre cogatur, & eorum infantes, & quidem maſculi ante duodecimum, & fœminæ ante decimum æta-

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A.C. 1655.

ætatis annum, a parentibus non abstrahantur. VII. Illi, qui eorum sectam durantibus hisce motibus ejurarunt, pro apostatis non habeantur, etsi ad suam sectam revertantur. VIII. Calviniſtarum ædes & fundi intra hos motus destructi, atque ærario addicti restituantur, reservata tamen portione ad Catholicorum Ecclesiam ibidem construendam sufficiente. IX. Prædicantes criminum rei sicut ceteri sæculares dijudicentur, nec deinceps in prima instantia coram supremis Magistratibus reptentur. X. Integrum sit cuilibet Catholico tam in Judicio quam alibi denuntiare quemlibet Calviniſtam de crimine suspectum. XI. Ad quinquennium Calviniſtæ ob illata damna a tributis eximantur, ita ut primo triennio nil, reliquis vero duobus annis in obsequii signum exiguam summam pendant. Verum hæc Ducis indulgentia obstinatos hosce Sectarios nequaquam ad sincerum obsequium revocare poterat.

## §. XCIII.

## *Petrus Aloysius Carafa Cardinalis mortuus.*

*Ciacon. in vit. Innoc. X.*

Vix sacra comitia, in quibus Alexander VII. in Pontificem Maximum erat

erat renuntiatus, initium sumpsere, cum Petrus Aloysius Carafa Apoplexia tactus in Vaticano Palatio occumberet. Hic ex illustrissima Carafarum familia natus, sexto ætatis anno Neapoli Venetias translatus est, ibique sesquianum apud Cæsarem Carafam Patruum suum supremum Venetæ militiæ Præfectum morabatur: inde a Parente suo Romam missus, ibidem Philosophiæ, Theologiæ & Jurisprudentiæ operam dabat, Doctoratus lauream emeritus: cum igitur hic juvenis per aliquot annos ingenii sui præstantia, eruditionis varietate, singulari juris peritia, ac inprimis pietatis fervore sese Paulo V. egregie commendasset, ab eodem utriusque, ut vocant, Signaturæ Referendarius & Ferrariensis Pro-Legatus & a Gregorio XV. Firmanæ Urbis Prætor, ac denique ab Urbano VIII. Tricaricensis Episcopus & Colonienſis Legatus renuntiabatur, quo in munere multa, præclaraque Ecclesiæ obsequia præstitit; cum enim Nuntii atque Apostolici Visitatoris auctoritate polleret, Leodiensem Diæcesin invisit, & Fuldensem Abbatiam ad pristinum vitæ Regularis splendorem & Bullioneum Ducem a Calvini erroribus ad fidem Catholicam reduxit. Consumptis in operosa hac legatione undecim annis, ad suam Ecclesiam

Sæc. XVII. A. C. 1655.

Sæc. XVII. A. C. 1655.

cleſiam reverſus, illam variis ædificiis & ornamentis, novoque Seminario auxit, ſuisque Canonicis ſuoque Clero in quotidianas diſtributiones duo aureorum millia addidit: Tandem in laboris præmium ab Innocentio X. Purpura Romana decoratus, pluribusque S. Congregationibus præpoſitus, eruditionem viresque ſuas in Eccleſiæ utilitatem, & pauperum ſolamen egregie impendit. Evolutis aliquot Menſibus ab eodem Pontifice ad Bononienſem Legationem evocabatur, quam tamen nonniſi unius anni ſpatio adminiſtrabat, a Papa, ut tanti Præſulis incolumitati conſuleret, Romam revocatus, ubi Innocentio interiſtes, conclave ingreſſus eſt, in quo quidem plurium Cardinalium ſuffragia in eum conſpirabant, ſui tamen electionem repentina mors prævertit, die decima quinta Februarii anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo quarto fatis functus.

## §. XCIV.

## *Franciſci Peretti Cardinalis obitus.*

*Silos Hiſt. Cler. Reg. pag. 3.*

Eodem anno deceſſit Franciſcus Peretti Montaltus patria Romanus, Sixti V. Pronepos, qui Philoſophicis, ac Theologicis ſcientiis excultus, ab Urbano VIII. Papa juvenis adhuc Cardinalium Collegio adſcriptus eſt. Præfuit poſt-

postmodum Archiepiscopus Montis Regalis Ecclesiæ, cujus curam summo studio gessit, atque ad corrigendos Ecclesiasticorum, populique mores Synodum celebravit, Templumque Divi Andreæ Clericorum Regularium suis sumptibus restauravit. Interfuit Innocentii X. & Alexandri VII. comitiis, quibus finitis in gravem morbum incidens, die tertia Maji annos natus quinquaginta quinque Romæ e vita migravit, sepultus ad S. Mariam Majorem in sacello gentilitio, quod olim Sixtus V. Papa erexerat. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. XCV.

## *Francisci Adriani Cebæ Cardinalis extrema.*

Hunc pari fato sequebatur Franciscus Adrianus Ceba Pedemontanus, qui ab Urbano VIII. intimus Pontificii cubiculi Minister, ac libellorum supplicum Præfectus renuntiabatur, quæ omnia munia non sine magna prudentiæ ac integritatis laude obibat, quocirca non modo ad Ludovicum XIII. Galliarum Regem pro pace Christianos inter Principes restauranda Nuntius in Franciam decernebatur, sed etiam in laboris, meritique præmium ab eodem Pontifice sacra Purpura honoratus est: Obiit tan- *Ciacon. in vita Urban. VIII.*

Sæc. XVII. A. C. 1655. tandem die duodecima Octobris, sepultus in Lateranensi Basilica, cujus olim Canonicus erat. Vixerat admodum parce, unde ingentem auri argentique vim congessit, quorum hæredem scripsit unum ex suis, lite autem exin orta, potiorem hæreditatis partem Advocatorum rapacitas absumpsit, consuetæ sordidæ parsimoniæ fato.

## §. XCVI.

## *Alphonsi de la Cueva Cardinalis decessus.*

*Ciac. in vita Greg. XV.* Postremus ex Purpuratis hoc anno defunctis erat Alphonsus de la Cueva natione Hispanus, qui Ordinis militaris de Alcantara Religiosus, apud Genuenses & Venetos Hispani Oratoris munere tanto cum encomio fungebatur, ut urgente Philippo III. Hispaniarum Rege a Gregorio XV. Papa sacro Cardinalium Collegio aggregatus, in Belgium ad Isabellam Gubernatricem decerneretur: inde vero Romam revertisus, sacrisque Congregationibus præfectus, occurrentium causarum merita singulari eruditione ac prudentia utrimque expositi, pro sua tamen, qua eminuit, modestia nunquam sententiam proferre voluit: Ceterum celebre etiam erat ipsius nomen ob raram memoriæ fidei-

fidelitatem, ingenii ad omnia quoque imparata aptissimi aciem, & munificentiam in omnes: Cum vero inter Cardinales ætatis ordine jam quartus esset, ab Innocentio X. Prænestinam, atque septimo post anno ad Hispani Regis nominationem Malacitanam Ecclesiam obtinuit, ad quam cum octogenario major iter aggrederetur, biennio post ibidem die decima Augusti animam Deo reddidit, postquam ætatis suæ annum octogesimum tertium, Cardinalatus vero trigesimum tertium expleverat. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. XCVII.

### *Eleonoræ Imperatricis mors.*

Habebantur rursus Posonii hoc anno solemnia Hungarici Regni comitia, in quibus, Imperatore, ejusque Conjuge Eleonora & Filio Leopoldo præsentibus, Proceres Acatholici Jesuitas Regno expelli, Protestantibus quadringenta Templa cedi, liberum mercium suarum commercium indulgeri, Regnique fines extendi, ac contra Turcas defendi postulabant: petulantius quoque a Cæsare, cur ob sectam proscriptis in patriam redeundi veniam denegaret, declarari petebant, adhita etiam comminatione, se Eleonoræ & Leo- *Orthel. chron. cont. pag. 170.*

Sæc. XVII. A C. 1655.

poldi inaugurationibus minime assenso-
ros, nisi prius eorum postulatis plene
satisfactum fuisset. Cedendum erat
illorum importunitati, & quamvis Stri-
gonienſis Archiepiscopus, & Franciscus
Comes de Wesseleny Neo-electus Hun-
gariæ Palatinus vehementer reclamas-
sent, Cæsar tamen transactionem anno
hujus sæculi quadragesimo septimo cum
Protestantibus initam confirmare cogi-
batur: quo facto die decima sexta Je-
nii Eleonora, ac undecimo post die
Leopoldus in Hungariæ Reges solem-
pompa in Ecclesia S. Martini ab Archi-
episcopo Strigonienſi coronati, unctique fuerunt. Peracta hac festivitate
Imperator ac Leopoldus die quarto
Julii Posonio Viennam proficiscebantur,
ut ibidem anniversarium Ferdinandi III.
defuncti Regis diem, necnon exequias
celebrarent Viduæ Imperatricis Eleo-
noræ Mantuanæ, quæ Ferdinando II.
Imperatori secundo conjugio nupta, eo-
dem die, qua Leopoldus Hungaricos
Regni insignia receperat, Viennæ ex-
tremum clauserat diem. Hæc Prin-
ceps erat omni virtutum genere, &
singulari continentiæ Studio exculta,
ma, quæ post Mariti sui obitum, cum
nullas unquam suscepisset proles, om-
nem terrenarum rerum curam in suos
Domesticos conjecit, ac unice pietatis
exer-

exercitiis addicta reliquos vitæ suæ dies soli Deo consecrabat. Sepulta quiescit Viennæ in Theresianarum Virginum Monasterio a se An. 1629. constructo. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. XCVIII.

## *Quidam Scriptores Catholici hoc anno defuncti.*

Hunc pariter annum vitæ suæ exitialem habuere Catholicorum Scriptorum nonnulli, quorum opera recensemus, & primo quidem Antonius Leoncillus Fermolienſis Episcopus scripsit tractatum de privilegiis pauperum. II. Richardus Smithæus Chalcedonensis Episcopus, qui edidit responsionem ad belli provocationem & prudentialem trutinam Religionis, necnon septem libros; quos inscripsit; *Flores Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum* præter duo volumina, in quibus doctrinam Catholicorum & Protestantium contulit: Decessit die octavo Martii annos natus octoginta octo. De hujus Viri fato, & exantlatis, dum in Anglia Papæ Delegatum ageret, vexationibus, jam supra egimus. III. Antonius Colluraſi elucubravit ideam Nobilis Veneti, tractatum de prudentia Regali, & de tumultu plebis Panormitanæ præter alia nonnulla. IV. Petrus Jarrigius, quon-

*Jacobil Bibl Umbr. Aleg. Script. S. J. Witte Diar.*

*Vid. l. 196 §. 88. t. 58. pag. 638.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

dam Jesuita, qui tamen durius a suo Superiore habitus, Societatem, fidemque Catholicam Rupellis anno hujus sæculi quadragesimo septimo ejuravit, ad Batavos transfugus, cum autem impellentibus Jesuitis ad laqueum, regumque damnatus, & a P. Jacobo Beaufezio Jesuita suo libro *de impietatibus & Sacrilegiis Jarrigii* acriter reprehensus fuisset, vindictæ stimulis incitatus librum, cui titulus: *Jesuitæ in servi pegmate constituti* edidit, in quo horrenda scelera contra eos retulit, anno autem millesimo sexcentesimo quinquagesimo Antverpiæ ad fidem Catholicam reversus, in alio libro ingenue fassus est, se duntaxat ultionis studio ad Protestantes defeciſſe. IV. Hyacinthus de Rugeriis Ord. FF. Præd. scripsit defensorium doctrinæ D. Thomæ, & summam Theologiæ ejusdem Doctoris. V. Joannes Thomas Gastaldi ex eodem ordine posteris reliquit Symboli Apostolici dilucidationes ex D. Thoma, & tractatum de potentia motrice Angelorum & dæmonum præter commentaria in primam partem summæ Angelicæ. VI. Josephus ab Incarnatione Carmelita Excalceatus conscripsit Annum Theresianum & librum, cui titulus: *Honor debitus decretis S. Inquisitionis contra eos, qui ea nec admittunt, nec observant.*

§. XCIX.

Sæc. XVII.
A. C. 1655.

## §. XCIX.

## *Scriptorum Acatholicorum obitus & opera.*

Ex Scriptoribus Heterodoxis, qui hoc anno obiere, celebriores sunt. I. David Blondellus, qui scripsit modestam declarationem de sinceritate & veritate Ecclesiarum Reformatarum contra Episcopum Luconiensem & alios, tractatum adversus spurias Isidori Decretales, epistolam de necessitate Pontificiæ potestatis, dilucidationem controversiæ circa Eucharistiam, de Primatu in Ecclesia, de Sybillis, apologiam pro sententia S. Hieronymi de Presbyteris & Episcopis, acta authentica Ecclesiarum Reformatarum præter plura alia, denique elucubravit tractatum, in quo cuncta, quæ de Joanna Papissa referuntur, putita esse mendacia demonstravit. II. Jacobus Usserius, qui a P. Henrico Fiz-Symonds ad disputandum invitatus, condixit quidem, nunquam tamen comparuit, cauffatus, se a suis Superioribus veniam non obtinuisse: Haud tamen dissimulanda est pudenda Thomæ Smithi temeritas, qua non modo Spiritum Propheticum Usserio attribuit, sed etiam in Roeckwodum Jesuitam retorsit, perinde ac si

*Niceron erud. Vir. t. 8. p. 75. Smith. vit. Usser. p. 52.*

Sæc. XVII. A. C. 1655

ipſe ad impugnandos Anglicanæ ſectæ articulos provocatus, in arenam ultro deſcendere noluiſſet, ſub prætextu, quod *argumenta, quibus inter opponendum uſurus eſſet, juſto Dei judicio e memoria ſibi penitus excidiſſent, eoquod cum Viro tam profundæ & conſummatæ eruditionis injuſſu Superiorum congredi auſus fuiſſet.* Effrons mendacium! dignum ſane fami patella operculum! Ceterum Uſſerius inter plura alia edidit quæſtiones de Chriſtianarum Eccleſiarum continua ſucceſſione, librum de religione veterum Hibernorum, & Britonum, Annales V. & N. Teſtamenti, Syntagma de ſeptuaginta interpretum verſione, Hiſtoriam Godeſchalci, de Epiſcoporum, & Metropolitarum origine, de Symbolo Apoſtolico, præter chronologiam ſacram, & Hiſtoriam dogmaticam controverſiæ de Scripturis &c. Michael Calertus poſteritati reliquit diſputationes de diſcrimine legis & Evangelii contra Pontificios, & concionem de pace. IV. Magnus Matthiæ ſcripſit Collegium ethicum, methodicam Scripturæ loca vindicandi rationem, Theologiam typicam, Explanationem in Pſalmum quadrageſimum quintum, Analyſin Evangelii Matthæi, antithegias Biblicas, Collegium Antiphoticum, pluraque alia. V. Laurentius Mar-

Martini publici juris fecit tractatus de spirituali inter Christum & Ecclesiam conjugio, de bonis operibus, de Sanctorum invocatione, & de Persona & invocatione Christi, necnon de fidei principio, & de Sacramentis. VI. Joannes Tobias Major edidit Exegemata locorum difficilium in Actis Apostolorum, commentationes super epistolam ad Hebræos, dissertationem Hugoni Grotio oppositam de oratione pro defunctis, & Apologeticum contra Valerianum Magnum. Sæc. XVII. A. C. 1655.

## §. C.

## *Synodi Monasterienſis decreta.*

Hoc item anno Christophorus Bernardus a Galen Monasterienſis Episcopus, cum ob funestas belli reliquias Synodum suam debita solemnitate celebrare præpediretur, die octava Martii epistolam encyclicam ad Clerum suum transmisit, inter alia eundem hortatus, ut populum sibi commissum a peccato detractionis, & murmurationis contra suos a Deo præstitutos Superiores deterrere adlaborarent; adhuc enim fervebant adversus hunc Episcopum inveterata Malincrotii Decani, eique adhærentium dissidia, ut supra meminimus. Tandem tranquillitate nonnihil *Hartzh. Conc. Germ. tom. 9.*

*Vid. p. 172.*

Sæc. XVII. A. C. 1655.

restituta idem Episcopus die duodecima Octobris Diæcesanam habuit Synodum, in qua innovatis Prædecessorum suorum statutis decrevit, ut Sacerdotes rem Divinam peragentes a nimia præcipitantia æque ac morositate abstineant, cum illa scandalum, hæc fastidium parerent: Statuit quoque illos, qui signis vel artibus Diabolicis contra vulnera utuntur, non esse absolvendos, nisi signa hæc a se rejecerint: severe etiam illos Parochos puniri voluit, qui proles illegitimas, eoquod de vero Patre adhuc litigetur, proin jura stolæ non statim solvantur, baptizare renuunt, maxime si hæ sine Baptismo decederent. Prohibuit insuper, ne post sumptam S. Synaxin Laicis ablutio detur ex Calice etiam non consecrato, ut rudibus quævis ad utriusque speciei sumptionem reflexio tollatur, jussit quoque, ut Sedilia vel nimis alta, vel nimis propinqua, quibus celebrantes vel turbari, vel assistentes a prospectu ad aram præpediri possent, tollantur, & populus sedulo moneatur, ne se per confictas Spirituum apparitiones a perversis hominibus seduci permittant. Præterea nomina eorum notari præcepit, qui sine extrema unctione decedunt, ut culpabiles corrigi valeant. Denique monuit Regularium Superiores, ut

ut pro colligendis eleemosynis Viros doctos, probos, sobrios & modestos designent, qui temporalia spiritualibus compensare possint & valeant. Statuerat equidem hic Episcopus Synodum anno sequenti celebrare, cum autem grassante per urbem lue prohiberetur, tres epistolas Pastorales ad suum Clerum, populumque transmisit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CI.

## *Cleri Gallicani comitia in caussa Jansenii.*

Ineunte hujus sæculi anno quinquagesimo sexto Clerus Gallicanus Parisiis generalia, ut vocant, comitia ad prosequendam Jansenii caussam celebrabat. Erant illa prioribus, utpote nonnisi particularibus longe magis solemnia, majorisque auctoritatis ac ponderis, speciemque Synodi Nationalis præseferebant, eoquod quadraginta Episcopi & viginti septem reliquorum Præsulum absentium Deputati eo confluxissent. Hi ergo pro ea, qua semper pollebant, sacras caussas pertractandi potestate, cuncta, quæ circa Jansenii propositiones & Arnaldi epistolam tam in tribus præcedentibus comitiis, quam in Conventu Sorbonico decreta fuere, communi calculo approbarunt. Postea

*Hist. des cinq. Prop. Argentre Coll. Jud. t. 8. p. 74. Abrege chron. t. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

mentem ſuam circa Janſeniſtarum effugium quoad quæſtionem facti declarantes, quamvis caſus, in quibus Eccleſia circa ejusmodi facta fallibilis vel infallibilis eſt, ſigillatim explicare noluerint, generatim tamen profeſſi ſunt, Eccleſiam falli poſſe circa cauſſas privatas & perſonales coram Papis & Conciliis agitatas, minime vero circa quæſtiones facti, quod ſeparari nequit a fidei doctrinis aut generalibus Eccleſiæ moribus, in ſacra Pagina, cujus interpretatio a traditione Catholica & uniformi Patrum teſtimonio dependet. Iuſdatis „Hæc enim traditio, uti addebant Præſules, quæ conſiſtit in factis, „ab Eccleſia cum eadem, qua de fide „judicat, infallibili auctoritate eſt declarata, ſecus omnes Chriſtianæ veritates dubio ac incertitudini eſſent expoſitæ.„ Hac declaratione Clerus Gallicanus nequaquam intenderat, quod ante Eccleſiæ definitionem ex ſeipſis hæ duæ propoſitiones: *quinque propoſitiones continent doctrinam hæreticam, & hæc doctrina continetur in libro Janſenii*, non ſint ſeparabiles, quod ab Eccleſia non potuerint ſeparari, & quod prima vera, altera falſa eſſe poſſit, ſed quod hæ duæ quæſtiones, poſtquam Eccleſia ſecundam propoſitionem primæ neceſſario conjunxit, ſecunda a prima inſepara-

Sæc. XVII. A. C. 1656.

separabilis sit. Id Clerus Gallicanus demonstratum ibat ex ipsis Jansenistarum verbis; hi enim Bullæ Innocentianæ Defensoribus, ut Jansenii damnationi involutam probarent Augustinianæ Doctrinæ damnationem, hoc utebantur argumento: *minime dubium est, quod dum Ecclesia S. Augustini doctrinam de gratia approbavit, in judicio de illius sensu non erraverit, igitur S. Augustini doctrina exin necessario facta est doctrina Ecclesiæ* proin quæstio facti haud amplius est separabilis a quæstione juris: si ergo, inferebat Clerus, facti quæstio: *an Ecclesiæ doctrina circa gratiam sit contenta* in libris S. Augustini post Ecclesiæ & Pontificum definitionem non est separabilis ab hac quæstione juris: *utrum doctrina in S. Augustini libris contineat doctrinam Ecclesiæ*, proin hæc Ecclesiæ & Pontificum definitio: *tales vel tales doctrinæ ex S. Augustino excerptæ continent doctrinam Ecclesiæ* tam quoad quæstionem facti quam juris fide Divina credenda sit, eadem etiam firmitate credere oporteat hanc Ecclesiæ & Innocentii definitionem: *doctrina Jansenii contenta in quinque propositionibus est doctrina hæretica*, cum non minus certum sit, quod Ecclesia in judicio de Jansenii sensu non erraverit, quam quod non errarit in intelligentia sensus S. Augustini.

Sæc. XVII. A.C. 1656.

ſtini. Non deerant tamen Janſeniſtis conſueta ſua effugia.

## § CII.

## *Cleri Gallicani epiſtola ad Alexandrum VII. Papam.*

*Deliberat. du Clerge p. 23. & 82.*

Facta hac declaratione generalis Congregatio Cleri Gallicani die ſecunda Septembris ad Alexandrum VII. Papam ſequentes dedit literas:

*Beatiſſime Pater!*

„Non obſcura ſunt Divini Numinis „conſilia, cur Beatitudinem Veſtram „ad Epiſcopatus apicem, id eſt, ad „Apoſtolicæ Sedis Principatum, ſuffragantibus omnium votis evexerit. Id „tererat quippe rei Chriſtianæ, ut is „unitatem Eccleſiæ his difficillimis tem„poribus regeret, qui pietate ſua cæleſte præſidium fidelium gregi promereri poſſet, atque prudentia ſua, „ac conſtantia ſua fluctus illos ſuperare, quibus Petri navis, cujus „clavo feliciter tenendo admotus eſt, „atrociter concutitur. Nos ſane, qui „a Chriſto Domino in partem ſollicitudinis vocati ſumus, miniſterio noſtro id egimus Superioribus annis apud felicis memoriæ Innocentium X.

„ut

„ut Conſtitutionem ederet, qua motus Sæc. XVII.
„in Galliis excitati ob Janſenii Yprenſis A. C. 1656.
„quondam Epiſcopi doctrinam, certis
„capitibus comprehenſam, compeſce-
„rentur. Promulgatum a Gallicanis
„Epiſcopis Decretum ſtudioſe amplexi
„ſunt fideles Populi, demptis paucis,
„qui de Janſenii doctrina nihil conſti-
„tutum fuiſſe, palam cum ſimularent,
„intimis animorum ſenſibus ex illius
„damnatione urebantur. Horum Ca-
„villationes ſine mora comprimendas
„rati, judicio ſuo decreverunt Reli-
„gioſiſſimi Epiſcopi, quinque Propoſi-
„tiones illas ad Janſenium pertinere,
„ejusque opiniones fuiſſe proſcriptas.
„Quam ſuam Sententiam cum retuliſ-
„ſent ad eundem Pontificem Maximum,
„illam humaniſſimis verbis non ſolum
„probavit, ſed auctoritatis Apoſtolicæ
„pondere de integro confirmavit, Brevi
„dato ad hunc Cleri Gallicani cœtum,
„qui tunc propediem cogendus erat,
„niſi moræ quædam obſtitiſſent. Porro
„dum Conventum egimus, primum no-
„bis ſtudium fuit tuendæ Religionis,
„quam ab infeſtis Calvinianæ hæreſeos
„Sectatorum molitionibus vindicare cu-
„ravimus, impetrato a Clementia Chri-
„ſtianiſſimi noſtri Regis edicto, quo ne-
„farios illorum conatus repreſſum iri
„nobis merito pollicemur. Priorem
„curam

Sæc. XVII. A.C. 1656.

„curam excepit alia illi Germana ob
„erroris ſocietatem de profligandâ Jan-
„ſeniana doctrina. Brevis Apoſtolici
„Majeſtate, quod frequenti cætu legi,
„promulgari, in acta redigi, omnium-
„que ſubſcriptionibus muniri decre-
„mus. Eadem ſane mentis alacritate
„illud ſuſcepimus, qua Concilii Afri-
„cani Patres ab ipſis expetitam Zozimi
„Epiſtolam amplexi ſunt, quæ Pelagii
„atque Cæleſtii errores, quos clancu-
„lum propagabant, peremptorio De-
„creto proſtravit. Iisdem artibus gra-
„ſantur novæ ſectæ Diſcipuli; ac præ-
„terea ut a capitibus ſuis fulminis Apo-
„ſtolici amoliantur ictum (licet obſti-
„mato animo quinque Propoſitiones
„Janſenio iterum abjudicent) ad fa-
„quæſtionem, in qua Eccleſiam fal-
„poſſe docent, controverſiam deducere
„nituntur: Quas ingeniorum verſutias
„vera prudentique verborum comple-
„xione infregit Breve Apoſtolicum:
„quod tricis illis Syllabarum ad un-
„bratiles Scholarum diſputationes rele-
„gatis, deciſionisque auctoritate ad ju-
„ris quæſtionem reſtricta, doctrinam
„Janſenii, quam opere ſuo illo expli-
„cuit, in propoſitionum confixarum ma-
„teria Pontificia Conſtitutione damna-
„tam fuiſſe declarat. At enim ut fe
„damnationi ſubducant, celeberrimum

„B. Au-

„B. Auguſtini nomen obtendunt, cujus „doctrinæ ſe profitentur eſſe ſectatores: „repudiato etiam, ſi res eorum ita fe- „rant, ipſo Janſenio. Hujus tamen „pravas & detortas, quas ad Doctoris „egregii locos adhibent, interpreta- „tiones amplectuntur, ſicque Magiſtrum „illum optimum, a Cœleſtino lauda- „tum, dum verbis colunt, adultero „ſenſu violant, quod a nobis adnotari „oportuit in actis de Brevis promul- „gatione confectis, ut eorum callidita- „tibus iretur obviam, quibus incauto- „rum & ſimplicium animis illudunt, „acſi Auguſtinum aſſererent ipſi, a cu- „jus tamen Sententia pertinaciter di- „ſcedunt, quæ per Conſtitutionem de „iis, quæ ſunt Regulæ fidei adverſa, „latam conſtabilita eſt; ſicque in prio- „rem illam fulgurati Janſeniani erroris „damnationem recidunt. Totam vide- „remur debellati hoſtis gloriam in De- „ceſſorem refudiſſe; niſi conſtaret orbi „Chriſtiano, quis tunc fuiſſet particeps „curarum, & præcipuus rerum admi- „niſter, quem Parens optimus ad lau- „dis ex hoc egregio facinore partæ „communionem adſciviſſet. Decoris „iſtius pars maxima pertinet ad San- „ctitatem Veſtram, quæ quidem cum „ſuis nunc auſpiciis res Eccleſiæ uni- „verſæ inexhauſta ſollicitudine gerat, „illud

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656. „illud augere perget mediata & uberiore, si opus sit, Catholici dogmatis „illustratione. Nos sane officio nostro „non deerimus, nec reliqui Episcopi, „quos Encyclica epistola monuimus de „rebus in hoc Conventu actis, deque „iis, quæ nobis gerenda videntur in „Provinciis, ut Fideles omnes obse„quio suo & usu Constitutionem Sa„ment, pœnis alioquin a jure decretis „adversus hæreticos Episcopali judicio „coercendi. Finita est caussa Rescripti „Apostolicis, utinam finiatur & error, „si licet verbis Augustini vota nostra „concipere, quorum compotes erimus, „si Alexandri VII. Pontificis Maximi „Sanctitas juxta veterem ritum Divino „Numini illa consecraverit, a quo vi„cissim longævitatem Beatitudini Ve„stræ studiosissime postulant, qui sunt „cum ea, qua par est, reverentia & „veneratione. „

*Beatissime Pater!*

*Obsequentissimi & devotissimi Filii tuæ Sanctitatis Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, aliique Ecclesiastici viri in Generalibus Cleri Gallicani Comitiis congregati.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CIII.

## *Constitutio Alexandri VII. Papæ contra Jansenistarum interpretationes edita.*

Postquam igitur Alexander VII. Pontifex Maximus ex Cleri Gallicani literis probe cognoverat, quod potissimi ex Franciæ Præsulibus integerrima fide sese Pontificiæ Constitutioni ac Ecclesiæ judicio submitterent, econtrario autem Jansenii Fautores artificiosis interpretationibus censuram eludere, necnon doctrinas in quinque propositionibus damnatas vindicare intenti essent, ut huic malo efficacius opponeret remedium, die decima sexta Octobris sequentem edidit Constitutionem: *Bull. magn. Alex. VII. Const. t. 6.*

„Ad Sacram Beati Petri Sedem & „universalis Ecclesiæ regimen, inscru„tabili divinæ Providentiæ dispositio„ne, nullis nostris suffragantibus me„ritis evecti, nihil nobis antiquius ex „muneris nostri debito esse duximus, „quam ut sanctæ fidei nostræ, ac sa„crorum dogmatum integritati, tradita „nobis a Deo potestate, opportune con„suleremus.„

„Ac licet ea, quæ Apostolicis Con„stitutionibus abunde fuerunt definita, „novæ decisionis seu declarationis ac-

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„ceſſione nequaquam indigeant, quia „tamen aliqui publicæ tranquillitatis „perturbatores illa in dubium revocare, „vel ſubdolis interpretationibus labe„factare non verentur, ne morbus ille „latius divageter, promptum Apoſto„licæ auctoritatis remedium cenſuimus „non eſſe differendum. Emanavit ſi„quidem alias a felicis recordationis „Innocentio PP. X. Prædeceſſore noſtro „Conſtitutio, declaratio & definitio

His præmiſſis Pontifex Innocentii X. Conſtitutionem adduxit, poſtmodum ita proſecutus: „Cum autem „ſicut accepimus, nonnulli iniquitatis „Filii prædictas quinque Propoſitiones „vel in libro prædicto ejusdem Cornelii „Janſenii non reperiri, ſed fictas, & „pro arbitrio compoſitas eſſe, vel non „in ſenſu ab eodem intento damnatas „fuiſſe aſſerere, magno cum Chriſti Fi„delium ſcandalo non reformident. Nos „qui omnia, quæ hac in re geſta ſunt, „ſufficienter & attente perſpeximus, „utpote qui ejusdem Innocentii Prædeceſſoris juſſu, dum adhuc in minoribus conſtituti Cardinalatus munere „fungeremur, omnibus illis congregationibus interfuimus, in quibus Apoſtolica „auctoritate eadem cauſſa diſcuſſa et „ea profecto diligentia, qua major deſiderari non poſſet, quamcunque dubi„tatio-

„tationem super præmissis in posterum „auferre volentes, ut omnes Christi fi- „deles in ejusdem fidei unitate sese con- „tineant, ex debito nostri Pastoralis „officii, ac matura deliberatione præ- „insertam Innocentii Prædecessoris no- „stri Constitutionem, declarationem & „definitionem harum serie confirma- „mus, approbamus & innovamus; & „quinque illas Propositiones ex libro „præmemorati Cornelii *Jansenii* Epi- „scopi Yprensis, cui titulus: *Augusti- „nus*, excerptas, ac in sensu ab eodem „Cornelio intento damnatas fuisse, de- „claramus & definimus, & uti tales, „inusta scilicet eadem singulis nota, quæ „in prædicta declaratione, & definitio- „ne, unicuique illarum sigillatim inuri- „tur, iterum damnamus.„ Sæc. XVII. A. C. 1656.

„Ac eundem librum sæpe dicti Cor- „nelii *Jansenii*, cui titulus: *Augustinus*, „omnesque alios tam manuscriptos, „quam typis editos, & si quos forsan „in posterum edi contigerit, in quibus „prædicta Cornelii *Jansenii* doctrina, ut „supra damnata defenditur, vel astrui- „tur, aut defendetur, vel astruetur, „damnamus itidem, atque prohibemus. „Mandantes omnibus Christi Fidelibus, „ne prædictam doctrinam teneant, præ- „dicent, doceant, verbo vel scripto ex- „ponant, vel interpretentur publice vel

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„privatim, palam vel occulte impri-
„mant, ſub pœnis & cenſuris contra
„hæreticos in jure expreſſis, ipſo facto,
„absque alia declaratione incurrendis.„

„Præcipimus igitur omnibus Ve-
„nerabilibus Fratribus noſtris Patriar-
„chis, Primatibus, Metropolitanis,
„Archiepiſcopis, Epiſcopis, cæteris-
„que locorum Ordinariis, ac hæreticæ
„pravitatis Inquiſitoribus, & Judicibus
„Eccleſiaſticis, ad quos pertinet, ut
„præinſertam Innocentii Prædeceſſoris
„Conſtitutionem, declarationem & de-
„finitionem juxta præſentem noſtram
„determinationem ab omnibus obſer-
„vari faciant, ac inobedientes & re-
„belles prædictis pœnis, aliisque juris
„& facti remediis, invocato etiam, ſi
„opus fuerit, brachii ſæcularis auxi-
„lio, omnino coerceant. Datum Ro-
„mæ apud Sanctam Mariam Majorem,
„anno Incarnationis Dominicæ millē-
„ſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſex-
„to, decimo ſeptimo Kal. Nov. Pon-
„tificatus noſtri anno ſecundo.„

Poſt promulgatam hanc Conſtitu-
tionem, ſuadentibus Mazarino Cardi-
nale, & Petro de Marca, ceteri Præ-
ſules in Pariſienſi Conventu congre-
gati addidere juramenti formulam in-
tra Menſem ab omnibus Prælatis ſub-
ſcribendam, cujus tenor erat ſequens:

„Ego

„Ego me ſubmitto ſincere conſtitutioni „Papæ Innocentii X. datæ 31. Maij 1653. „Secundum verum illius ſenſum, qui „eſt determinatus per conſtitutionem „N. S. P. Alexandri VII. datam 16. Oct. „1656. Ego agnoſco, me eſſe obliga„tum in conſcientia his conſtitutioni„bus: & condemno ore & corde do„ctrinam quinque propoſitionum Cor„nelii Janſenii, contentam in ejus li„bro, cui titulus *Auguſtinus*, quam duo „Pontifices & Epiſcopi condemnarunt. „Hæc doctrina non eſt doctrina S. Au„guſtini, quem Janſenius male expli„cavit, contra verum ſenſum hujus „S. Doctoris.„ Sæc. XVII. A. C. 1656.

Rogabant inſuper hi Præſules ſummum Pontificem, ut hanc juramenti formulam ſua quoque auctoritate firmaret, omnibusque obſervandam præſcriberet, illam etiam anno hujus ſæculi ſexageſimo quarto Menſe Aprili Franciæ Rex edito deſuper decreto ab omnibus ſubditis in uſum deduci præcepit.

## §. CIV.

## *Ejusdem ſummi Pontificis epiſtola ad Joannem ab Auſtria Belgii Gubernatorem contra Janſenii Fautores.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Pari etiam sollicitudine idem summus Pontifex damnatæ doctrinæ Zizania in Belgio eradicare adlaborabat, ac propterea Joannem ab Austria natum Philippi IV. Regis Hispani Filium, postquam illum ad Belgii Regimen assumptum fuisse compererat, enixe precabatur, ut damnata Jansenii dogmata ab ejus fautoribus in Belgio disseminari ac defendi prohiberet. Hanc in rem die vigesima tertia Decembris ad eundem Roma has dedit literas:

*Argentre t. 3. p. 282.*

„Dilecte Fili, nobilis vir, Salutem „& Apostolicam Benedictionem. Ac„cepimus ex literis dilecti Filii Hiero„nymi Abbatis Montis Regalis, quod „nobis jam antea minime obscurum „erat, egregiam esse Nobilitatis tuæ „pietatem, & in tuenda Ecclesiæ di„gnitate constantiam. Id etli minime „novum nobis acciderit, gratissimum „tamen fuit. Neque enim spectatæ „virtutis fructus suavis esse non potest, „præsertim ubi Christi charitas interce„dit, qua te ut obsequentissimum filium „complectimur. In Domino itaque, a „quo omnis boni operis initium per„fectioque deducitur, laudamus, ce„hortamurque te vehementer, ut perse„gas ea, quam tibi isthic clarissimus „Filius noster Philippus Rex Catholi„cus potentiam tribuit, Dei gloriæ in„ser-

„ſervire; quam optimi ac Sapientes Sæc. XVII.
„imprimis Principes antiquiſſimam ſem- A.C. 1656.
„per ſanctiſſimamque habuerunt. Quæ
„profecto integra, inviolataque retine-
„bitur, ſi nihil unquam de Sanctæ hu-
„jus Sedis amplitudine, reverentiaque
„decedet. Quod igitur tua pietate di-
„gnum eſt, authoritate omni, conatu-
„que tuendam hanc ſuſcipe, ne per-
„mittas pravas nonnullorum voces, ac
„doctrinas latius ſerpere, proſeminari-
„que, qui magno cum audientium ſcan-
„dalo ac pernicie damnatas jam pridem
„ab hac Fidelium omnium Matre ac
„Magiſtra Cornelii *Janſenii* Yprenſis o-
„lim Epiſcopi ſententias, alio Sanctæ
„hujus Sedis ſenſum ac mentem per-
„verſe trahentes, docere & propugnare
„non verentur. Adeo enim palam a-
„pertum eſt, quid de his Propoſitioni-
„bus Beati Petri Cathedra pronuncia-
„verit, decreveritque, ut vel graviter
„hanc contemnere, vel hujusmodi ho-
„mines ſeipſos atque alios ſeducere ne-
„ceſſe ſit; quodque ait Propheta, bo-
„num malum, ac malum bonum dicere,
„ponentes tenebras lucem, ac lucem
„tenebras. Proſequere itaque, Deo
„adjuvante, quod cepiſti, ac terrenam,
„quam obtines poteſtatem, omnium
„Regi ac Dominatori ſubjice; qui, ut
„eſt fidelis & verax, facienti tibi dona

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„abundanter retribuet, a quo secunda „omnia Nobilitati tuæ precamur, & „Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.„

## §. CV.

## *Antonii Arnaldi Sorbonici Doctoris apologia.*

Postquam Arnaldus suam epistolam a Facultate Theologica Parisiensi & Clero Gallicano censuris notatam, necnon utriusque censuram a Sorbona die vigesima quarta Martii receptam fuisse compererat, plures tum per seipsum, tum per amicos suos adversus Facultatis sententiam apologias typis vulgavit, ac præcipue die vigesima septima Januarii suæ causæ acta, variasque literas apologeticas edidit, in quibus sacræ Facultatis Judices, pro more illorum, quos causæ iniquitas condemnat, injustitiæ, atrocissimæ inhumanitatis, & oppressæ veritatis incusabat, illosque violatis omnibus æquitatis ac justitiæ legibus per media illegitima, & Theologis indigna, & ab omnibus honestis Viris execranda processisse arguebat, & I. quidem, eoquod ejus judices extiterint capitales ipsius inimici, & Mendicantes quamplurimi a jure suffragii aliunde excluſi, præter Sulpi-

Sulpitianos Doctores, contra quorum tamen Parochum suam epistolam scribere compulsus fuisset. II. Eidem nec propositiones ex Jansenii libro decerptæ, nec disputandi in Conventu copia fuerit concessa, nec ejus Apologiæ ad Facultatem transmissæ, fuerint prælectæ, nec etiam de suo scripto, quo Pontifici & Episcopis circa quæstionem facti satisfacere molitus esset, unquam deliberatum, ac insuper differendi ac judicandi tempus fuerit limitatum. III. Damnationis sententia nequaquam per duas suffragiorum tertias pronuntiata, plusquam quinquaginta & uno pro Arnaldo stantibus, & Facultatis Decanus, quin exprimeret, quid concludat, duntaxat per hæc verba: *Ego concludo*, conclusionem pronuntiarit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

Verum hasce Arnaldi querelas illi, qui Facultatis censuram tuebantur, prolixe ac erudite everterunt, demonstrantes, quod Deputati Judices non Personæ, sed causæ jam antea damnatæ inimici fuissent, ex Doctoribus autem Sulpitianis non plures, quam octo intervenerint: insuperhabita etiam Arnaldi oppositione, qua suos Judices rejecerat, Regius Senatus Facultatis censuram & Judices approbarit: Mendicantes vero longo tempore ante Arnaldi causam jure suffragii potiti, in

Sæc. XVII. A. C. 1656.

juris ſui poſſeſſione fuerint ab eodem Senatu relicti: Scriptum autem ejus circa quæſtionem facti Facultas non examinarit, eoquod ea ab Eccleſia jam fuiſſet definita, proin non Facultatis ſed Papæ & Epiſcoporum eſſet decidere, an illis Arnaldus ſatisfecerit, Arnaldus tamen, ut mentem ſuam explicaret, a Facultate fuerit invitatus, *diſputare* autem coram Judicibus & Tribunali res inaudita ſit, tempus vero non modo ejus fautoribus, ſed & adverſariis fuerit limitatum ad reſecandos inutiles ſermones, aliunde vero ejus fautores poſt pronuntiatam cenſuram ſaltem quoad quæſtionem juris non reclamarint, forte quia ipſimet perſuaſi erant, quod plura ſuffragia ſufficiant, & tertia pars non requiratur, minus vero communis omnium conſenſus, alias equidem tertia pars pro Arnaldo ſufficiens fuiſſet.

Cum ergo ſat aperte conſtaret, hæc omnia partim falſo, partim frivole ab Arnaldo ad eludendam cenſuram fuiſſe objecta, hinc nec ullam Catholicam Academiam, nec ullum Tribunal Eccleſiaſticum, quod cenſuram improbaret, in ſui favorem pertrahere potuit, & quamvis ſuam doctrinam variis artibus ad decipiendum compoſitis, & verbis ſpecietenus Catholicis contegere ſtudio-

ſtudioſiſſime adlaboraſſet, nihilominus ipſe unacum Sant-Beuveo & aliis ſeptuaginta Doctoribus e Sorbonæ gremio ejectus eſt. Nec tamen propterea ſcriptitandi finem fecerat; quippe in damnatarum propoſitionum vindicias tres epiſtolas ad quemdam Epiſcopum, binas ad Chamillardum Doctorem, prolixam diſſertationem latinam, pluresque alios tractatus Apologeticos edidit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CVI.

## *Literæ Provinciales a Paſcali conſarcinatæ.*

Patrocinabantur Arnaldinæ cauſſæ non modo Petrus Nicoleus, & Joannes Launoyus, ſed præcipue Blaſius Paſcalis, qui Portus Regii Communitati a ſecretis erat; cum enim Janſenii fautores hucusque ſeriis ſuis diſputationibus, librisque ad Theologiæ ſateram ponderatis nihil proficerent, Arnaldus, ejusque Amici rem deinceps per jocum agere, ac faceta dicendi methodo per varia *facta* ludicre expoſita demonſtrare decreverunt, quod eorum Adverſarii circa quæſtionem facti Janſeniani nonniſi terminis æquivocis ludant, & de lana caprina decertent. Placuit cunctis hoc conſilium, hujusque rei exequendæ negotium Paſcali deman- *Abrege de l'Hiſt. Eccl. tom.* 11.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

demandatum, qui etiam eo fine ſub ementito Ludovici Montalti nomine octodecim edidit epiſtolas, quas *Provinciales* appellitabat, eoquod primas decem ad quemdam ex Provincia in Galliis natum directas finxiſſet. Hæ literæ ob ſtyli nitorem, & facetam in dicendo jucunditatem paſſim omnium terebantur manibus, magisque legentium aviditatem acuebat Petrus Nicoleus Præfati Paſcalis ſocius, qui has literas ſub Wendrokii nomine terſa latinitate donavit, variisque epiſodiis, & animadverſionibus auxit. In prima & ſecunda harum Paſcalis demonſtrare nititur, quod Janſenii hoſtes ad augendum ſuorum numerum ſibi præter Moliniſtas etiam Thomiſtas aggregarint, eoquod hi cum illis *proximum poſſe*, & gratiam ſufficientem licet diverſo ſenſu admittant, in tertia cenſuram Facultatis exagitat: in quarta vero, an ſemper gratia actualis detur illi, qui peccat. Poſtea ſequentibus decem epiſtolis, relicta Janſenii & Arnaldi cauſa, in moralem Jeſuitarum & modernorum Caſiſtarum doctrinam nimis laxam, & ob Probabilismi uſum moribus & diſciplinæ inimicam feſtivis quibusdam Dialogis invehitur. Denique in poſtremis duabus ad P. Annatum Jeſuitam

tam anno sequenti datis rursus Jansenii propositiones tueri videtur. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CVII.

## *Harum Literarum fata.*

Quamvis hæ literæ a bina Universitate fuerint commendatæ, nihilominus non modo a Patre Annato, Deschamps, Crasset, & Daniele Jesuitis tam hæ, quam Arnaldi epistolæ fuerunt vehementer exagitatæ, sed insuper anno sequenti die sexta Septembris Alexander VII. in Congregatione Generali S. Romanæ Inquisitionis easdem damnavit, prohibuitque sequenti decreto: „Sanctissimus D. N. Alexander „Papa VII. præsenti Decreto prohibet, „& damnat libros infra scriptos, eos„que pro damnatis & prohibitis haberi „voluit sub pœnis & censuris in sacro „Concilio Tridentino, & in indice Li„brorum prohibitorum contentis, aliis„que arbitrio Sanctitatis suæ in„fligendis.„ *Recueil. Hist. in Bibl. Sorb.*

I. Decem & octo Epistolas Gallico „idiomate conscriptas. II. Item epi„stolam Advocati Parlamentarii ad „suum Amicum circa Inquisitionem in „Gallias invehendam occasione Bullæ „Alexandri VII. III. Opera omnia „Arnaldi. IV. Et quia circumferun„tur

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„tur quædam folia impreſſa, An. 1656. „quorum titulus eſt: *Tredecim Theolo-* „*gorum ad examinandas quinque Propoſi-* „*tiones ab Innocentio V. Selectorum ſuf-* „*fragia*, ſeu ut appellant, *Vota ſummo* „*Pontifici ſcripto tradita.* Eadem San- „ctitas ſua præſenti hoc Decreto illa „prohibet, & declarat, ac decernit, „iis tanquam apocryphis nullam fidem „eſſe adhibendam, nec a quocunque „allegari poſſe, vel debere. V. Et præ- „terea Epiſtolas, libellos, ac libros „alios quoscunque, in quibus doctrina „*Cornelii Janſenii* Epiſcopi Yprenſis, in „quinque Propoſitionibus per Conſtitu- „tiones Innocentii Prædeceſſoris, & „Sanctitatis ſuæ damnata aſſeritur, aut „quomodolibet approbatur, vel defen- „ditur, tam impreſſos, quam impri- „mendos quocunque idiomate, vel quo- „modolibet etiam in ſcriptis evulgatos, „vel in futurum evulgandos, Sancti- „tas ſua omnino damnat, & prohibet, „ac damnatos & prohibitos eſſe voluit, „mandans, ut nemo cujuscunque gra- „dus & conditionis exiſtat, etiam ſpe- „ciali ſeu ſpecialiſſima nota dignus li- „bros prædictos, aut aliquem ex illis „apud ſe retinere, legere, aut impri- „mere, aut imprimi curare audeat, „ſub pœnis & cenſuris contra hujus- „modi delinquentes ſtatutis; ſed ſtatim „qui-

„quicunque illos habent, vel in futu- Sæc. XVII.
„rum quandocunque habebunt, loco- A. C. 1656.
„rum Ordinariis, seu Inquisitoribus sub
„iisdem pœnis exhibere teneantur.„

„Insuper cum hac occasione & præ-
„textu in lumen prodeant plures libri
„continentes & tractantes materiam
„*de Auxiliis*, nulla prorsus petita vel
„obtenta licentia ab hac sacra Congre-
„gatione, contra formam Decretorum
„Pauli V. & Urbani VIII. Prædecesso-
„rum suorum (quæ, quatenus opus
„sit, Sanctitas sua denuo confirmat, in-
„novat, & inviolabiliter observari man-
„dat, sub censuris & pœnis in eisdem
„contentis) ideo illis inhærendo, di-
„ctos libros editos, & in futurum quo-
„modolibet edendos absque eo, quod
„fiat de illis specialis mentio, ipso
„facto, absque alia declaratione pro
„expresse prohibitis haberi voluit, &
„decrevit, „

Joannes *Lupus* Sanct. Sanct. Rom. & universalis Inquisitor Not. Præterea Ludovicus XIV. Franciæ Rex quatuor Episcopos, & novem Parisienses Doctores nominavit, qui hasce Pascalis literas latine sub ementito nomine Wendrokii a Nicoleo redditas, necnon disquisitiones Pauli Irenæi discuterent, suumque desuper judicium ferrent: Hi autem die septima Septembris

Sæc. XVII. A. C. 1656.

bris ita censebant: *Nos infra scripti Regis decreto selecti ad ferendum judicium de libro, cui titulus est,* Ludovici Montaltii literæ Provinciales &c. *præmisso ejusdem libri diligenti examine, testamur Jansenianas hæreses ab Ecclesia damnatas in eo propugnari, atque defendi, tum in dictis literis Ludovici Montaltii, tum in Notis* Willelmi Wendrokii, *tum in adjunctis* Disquisitionibus Pauli Irenæi: *atque ita esse ita manifestum, ut, si quis neget, necesse sit, vel non legisse librum hunc, vel non intellexisse; vel certe, quod pejus est, non putare, id hæreticum esse, quod a summis Pontificibus, & ab Ecclesia Gallicana, & a Sacra Facultate Theologiæ Parisiensi damnatur ut hæreticum.*

*Testamur insuper maledicentiam & petulantiam tribus illis authoribus adeo esse familiarem, ut nulli hominum conditioni parcant, exceptis Jansenistis; non summo Pontifici, non Episcopis, non Regi, non principuis Regni Administris, non Sacræ Facultati Parisiensi, non Religiosis Familiis: ideoque librum esse dignum pœna libellis famosis & hæreticis a jure constituta.*

Percepto horum judicio die vigesima tertia Septembris anno Christi millesimo sexcentesimo sexagesimo Sanctior Regis Christianissimi Senatus edito decreto Parisiis has Pascalis literas tanquam hæreticas & maledicas per

per manum carnificis lacerari & comburi juſſit: pariter die nona Februarii Anno hujus ſæculi quinquageſimo ſeptimo Senatus Aquenſis in Provincia easdem utpote *famoſas, calumniis plenas, & publicæ rei perniciosas* pariter a carnifice in flammas conjici mandavit, ſtatuta gravi pœna in typographos, aliosque, qui illas imprimere, retinere, vendere, aut diſtrahere præſumerent. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CVIII.

### *Pariſienſium & Rothomagenſium Parochorum Zelus contra laxiorem morum doctrinam.*

Poſtquam vero hæ Paſcalis literæ Rothomagum fuerant delatæ, mox hujus Diœceſis Parochi exhorruere ad pernicioſas, laxasque doctrinas, quas harum literarum Author ex Jeſuitarum Scriptoribus hauſiſſe aſſerit: Eapropter propoſitiones ab eo allatas cum ipſorum libris, unde excerptæ dicebantur, & in quas San-Maclovienſis Parochus in ſuis concionibus vehementius invehebatur, habitis hac de re comitiis conferre ſtatuerunt: Seligunt igitur ad hoc munus ſex Parochos doctrina ac probitate magis conſpicuos, quibus datum eſt negotium, ut ejusmodi propoſitiones ex hiſce Theologorum libris integra *Argentre l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1656

fide excerperent, eo fine, ut earum cenſuram canonico modo a ſummo Pontifice & Epiſcopis unaomnes depoſcerent, ſi tamen hæ reipſa apud præfatos Authores exſtarent, cujuscunque demum conditionis aut ſtatus forent, ſin autem exſtare minime reperirentur, penitus hanc cauſſam abjicerent, & has epiſtolas, in quibus ejusmodi doctrinæ allegatis Theologis falſo adſcribuntur, proſcribi peterent. Poſtquam vero Delegati Parochi, qui per integrum Menſem in loca a Paſcali adducta ſingulari diligentia inquiſierant, ſe doctrinas in citatis libris integre reperiſſe retulerunt, ceteri unanimi ſuffragio decrevere, ut ſinguli ad illum locum, ubi citati libri haberentur, ſe conferrent, & ipſimet hoſce libros conſulerent, & cum excerptis locis compararent. Hæc indagantium ſollertia alios ſex dies tenuit; cum autem has doctrinas ibidem reperiri cognoverent, communi conſenſu horum errorum damnationem a ſuo Archiepiſcopo efflagitarunt, ſimulque de conſilio ſuo Pariſienſes Parochos certiores reddiderunt. Hi ergo tam ſalutari propoſito aſſentientes, Synodicas literas ad omnes Franciæ Parochos dederunt, quibus eos hortabantur, ut unacum ipſis non modo horum dogmatum, ſed &

& aliorum, quæ in Casistis quibusdam deprehendissent, damnationem a propriis suis Episcopis peterent, & tam perversas, moralemque Ecclesiæ disciplinam corrumpentes doctrinas Clero Gallicano damnandas offerrent. Attamen Antistites Parisiis congregati ægerrime ferebant, quod hi Parochi non communicato consilio Episcoporum, qui tamen Pastores & Doctores primi Ordinis essent, Synodicas literas de rebus ad moralem disciplinam pertinentibus, & cum fide Catholica connexis ad varias Diæceses transmittere præsumpsissent. Ita major erat quorumdam animositas in damnandis Montalti literis, quam in eradicandis perniciosis doctrinis, quarum Auctores Montaltus carpebat. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CIX.

### *Episcopi Gandavensis epistola ad Facultatem Lovaniensem pro damnandis doctrinis laxioribus.*

Horum tamen Parochorum ac præcipue Mechlinienſis Archiepiſcopi exemplo incitatus Antonius Trieſt Episcopus Gandavenſis laxioribus doctrinis, quæ ex Caſiſtarum libris tam in ſcholis quam in ſacris Tribunalibus paſſim in uſum deducebantur, ſeſe oppo- *Argentre p. 283. t. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

fuit, hancque in rem anno ſequenti quasdam propoſitiones, ex probabiliſmo enatas Facultati Theologicæ Lovanienſi cenſurandas exhibuit, data ad eandem hac epiſtola:

„Admodum Reverendi ac eximii „Domini, Illuſtriſſimus ac Reverendiſ„ſimus Dominus Archiepiſcopus Mecha„linienſis nuper defunctus piæ & re„colendæ memoriæ, pro ſingulari ſua „erga gregem ſibi commiſſum vigilan„tia & ſollicitudine, miſerat ante an„nos aliquot S. veſtræ Facultati non„nullas propoſitiones morales admo„dum laxas & pernicioſas examina„das, ac cenſurandas, ut ſi ita judi„cium veſtrum ferret, earumdem præ„xin in Diæceſi ſua prohiberet, & ani„marum Rectoribus ac Confeſſariis ex„preſſe mandaret, ne ullo pacto eas „ſequerentur, admitterent, aut docerent: quod & juxta Cenſuram veſtram „præſtitit, ac facti ſui rationem ſacræ „Congregationi Cardinalium S. Con„cilii Tridentini Interpretum aperuit, „dictasque propoſitiones, ut præfertur, „cenſuratas transmiſit, ut authoritate „ſua ſuperiori pium illud inceptum pro„movere dignarentur. Eminentiſſimi „Patres Zelum atque prudentiam ipſius, „ut accepimus, ſummopere laudarunt, „literis ad ipſum datis Romæ die decimo „quarto

„quarto Novembris anno Christi mil- Sæc. XVII.
„lesimo sexcentesimo quinquagesimo A. C. 1656.
„quarto, & renuntiarunt dictas propo-
„sitiones a se remissas ad S Congrega-
„tionem Generalis Inquisitionis exami-
„nandas, & notandas; ut eo peracto
„opportune tanto malo prospiceretur.
„Remedium illud Christianæ Religioni
„& Ecclesiasticæ disciplinæ perneces-
„sarium hactenus expectatum est, non-
„dum tamen obtentum.„

„Interea experimur summo animi
„nostri & proborum omnium dolore ni-
„miam illam quorumdam recentiorum
„licentiam in excogitandis *vanis & in-*
„*utilibus quæstionibus, quæ proficiunt po-*
„*tius ad impietatem, & serpunt ut cancer,*
„stabiliendisque novis opinionibus &
„commentis, continuo augeri & inva-
„lescere; probabilitates, quibus solis
„innituntur, magis magisque recipi,
„& confirmari; Ecclesiasticam discipli-
„nam paulatim pessumdari, dogmata
„Evangelica negligi; mores perverti;
„virtutes sperni; vitia speciosis prætex-
„tibus obvolvi; & a corrupta natura
„passim magnis amplexibus arripi, ac
„sensim omnem solidæ & sinceræ pie-
„tatis normam a Fidelium cordibus
„exulare; quibus enim modis & autho-
„ribus quævis ferme jam sunt probabi-
„lia, iisdem fiunt & licita; mendacia,

Sæc. XVII. A.C 1656.

„fraudes, perjuria, calumniæ, homici-
„dia, uſuræ, furta, ſimoniæ, & ſi quid
„nefandi ipſa quoque natura exhorret,
„nonniſi a rudibus & idiotis modo per-
„petrari videntur, Acutiores vero tot
„circumſtantiis, ſuppoſitionibus, mo-
„dis, conditionibus, involucris, iſta
„vitia norunt obducere, & fucata ma-
„litia in virtutes quodam modo trans-
„formare, ut non ſolum hominibus,
„ſed & ipſimet Deo facile imponerent,
„ſi poſſent.„

„Imo vero principiis ipſorum in-
„hærendo, leges omnes & jura tam
„poſitiva, quam naturalia probabilita-
„tibus tandem cedere debebunt. Do-
„cent enim nonnulli, *authoritatem unius*
„*Doctoris probi & docti reddere opinio-*
„*nem probabilem, & hanc unicuique lici-*
„*tum eſſe, etiam reluctante conſcientia, ſe-*
„*qui*, cui præmiſſæ ſi ſubſumantur aliæ
„duæ ſequentes opiniones: *quod nemo*
„*Confeſſarius teneatur ſub peccato mortali*
„*abſolvere eum, qui juxta probabilem ſen-*
„*tentiam operatus eſt, quamvis a parte rei*
„*ſit falſa, & talis a Confeſſario judicetur,*
„*neque Judex ſæcularis poſſit talem illæſa*
„*conſcientia punire.* Quid quæſo inde
„ſequetur, niſi graviſſimorum etiam
„criminum reos, modo doceant ſe unius
„Doctoris probi & docti opinionem ſe-
„cutos, ab omni lege & pœna, tam
„in

„in foro poli, quam in foro fori immu- Sæc. XVII.
„nes esse & liberos.„ A. C. 1656.

„Et hæc quidem fusius fortassis „quam necesse erat apud eximias Do„minationes vestras, longe melius de „similibus instructas, deposuimus, ut „doloris nostri & scriptionis hujus caus„sas cognoscant: quæ animum nostrum „eo penitius feriunt, quod intelliga„mus laxas & pernicioſas hujusmodi „opiniones non modo nimis libere per „Diœcesim nostram disseminari & pra„cticari; verum etiam quandoque pro „concione plebeis, non sine pruden„tiorum & cordatorum scandalo, pu„blice tradi, doceri, & inculcari. Quid „autem in privatis colloquiis, & præ„sertim sacris Confessionibus agatur, „supremus animorum scrutator & ar„biter noscit; pravos saltem effectus „& conscientiarum corruptelas Confes„sarii plurimi, aliique viri probi quoti„die experiuntur, ac deplorant.„

„Urget interim subditarum ovium „cura a supremo Pastore Christo Do„mino nobis commissa, premit officii „debitum, & instat reddenda ministerii „ratio, ut pro viribus nostris opportu„num quantocius remedium adfera„mus; a nobis enim illam exiget, non „ab illis, ad quos non pertinet de ovi„bus; *sed si speculator*, id est Episcopus,

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„viderit gladium; etiam perverſæ doctri-
„næ, *venientem, & non inſonuerit buccina; & populus ſe non cuſtodierit, ve-
„ritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt; ſan-
„guinem autem ejus de manu ſpeculatoris re-
„quiram*, inquit Dominus apud Propheſ-
„tam ſuum Ezechielem. Neque enim
„ſolummodo conqueritur paulo inferius,
„quod Paſtorum incuria & deſidia gre-
„ges *facti ſint in rapinam luporum*, ſci-
„hæreticorum, verum etiam quod ovi-
„*factæ ſint in devorationem omnium beſtia-
„rum agri*, quæ licet aperte non invā-
„dant, aut rapiant, occulte tamen in-
„ficiunt, & devorant gregem. Ac per
„eas non incongrue intelligi poſſent per-
„niciosarum iſtarum opinionum ma-
„giſtri, qui ſpeculationibus ſuis nonnihil
„terrena & carni allubentia ſapere vi-
„dentur, animos autem ad Cæleſtia &
„vere Chriſtiana non dirigunt: & cum
„*puriſſimam aquam biberint, reliquam pe-
„dibus ſuis turbant*, & ovibus præbent bi-
„bendam. *Quod omnes hæretici faciunt*,
„inquit ſanctus Hieronymus in hunc
„locum, *ut carpant eloquia Scripturarum,
„& quantum in ſe eſt, maculent: ſed &
„Eccleſiaſtici viri, qui dogmatum non ca-
„ſtodiunt veritatem, ſed de ſuo corde con-
„fingunt, magiſtramque habent præſumpti-
„nem ſuam, ſimili errore tenentur; qui,

„cum

„*cum populo perſuaſerint, vera eſſe, quæ* Sæc. XVII.
„*fingunt, & in theatralem modum plau-* A. C. 1656.
„*ſus concitaverint & clamores, immemores*
„*ſunt imperitiæ ſuæ, & adducto ſupercilio,*
„*libratisque ſermonibus atque trutinatis, ma-*
„*giſtrorum ſibi aſſumunt authoritatem.*

„Ut itaque conſcientiæ meæ & of-
„ficio hac in re ſatisfaciam, præter
„ante dictas propoſitiones nuper 30.
„Martii & 26. Aprilis 1653. a ſacra ve-
„ſtra Facultate cenſuratas, nonnullas
„alias hiſce jungo ad me delatas, at-
que judicio meo & Virorum doctorum
„Sæcularium & Regularium, quos ſu-
„per iis conſului, pernicioſas, easque,
„ne temere aut leviter in re tanti mo-
„menti procedam, ad Eximias Do-
„minationes veſtras transmitto, & unice
„rogo, dignentur pro ſingulari ſuo in
„Religionem & veritatem Catholicam
„Zelo, jam toties comprobato, dictas
„propoſitiones, prout hic jacent ex-
„preſſæ, mature perpendere, & exa-
„minare: & quas in praxi pernicioſas,
„aut non tolerandas judicaverint, cen-
„ſura ſua ſingulis vel junctim appoſita,
„notare, ut ego deinde, quod muneris
„mei fuerit, ſtatuam, & easdem ad
„Sanctam Sedem transmittam, opem-
„que denuo pro univerſali remedio im-
„plorem, ſi Eximiis DD. veſtris operæ
„pretium, aut neceſſe videatur, ſuper

Sæc. XVII. A. C. 1656

„quo earum judicium gratum quoque „erit intelligere: & non ſolum mihi, „ſed & fidelibus univerſis ſingulare be„neficium præſtabunt. Deus ſacrum „veſtrum cætum Eccleſiæ & Reipublicæ „Chriſtianæ diutiſſime ſervet, quod aſ„mitus vovet, & precatur. *Inſcri*„*habebatur:* Admodum Reverendarum „& Eximiarum Dominationum veſtra„rum humilis ſervus. Signabat Anto„nius Epiſcopus Gandavenſis. Gandavi „nona Aprilis. Anno poſt Chriſtum na„tum milleſimo ſexcenteſimo quinqua„geſimo ſeptimo.

## §. CX.

## *Lovanienſis Facultatis Theologicæ reſponſum ad Epiſcopi Gandavenſis epiſtolam.*

*Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 284.*

Huic Epiſcopi Gandavenſis petitioni Facultas Theologica Lovanienſis lubentiſſime deferens, eodem anno die quinta Maji ſequens dedit reſponſum.

*Illuſtriſſime ac Reverendiſſime Domine,*

„Quandoquidem Illuſtriſſimæ Gratiæ „Veſtræ pro pio & ſancto illo Zelo, quo „gregi ſibi commiſſo, diu noctuque ſol„licite (uti Præſul & Paſtor bonus) „ita

Sæc. XVII. A. C. 1656.

„invigilat, noſtrum judicium expoſcere „placuerit ſuper ſuſpectis quibusdam, „quæ in Diœceſi ſua invehi incipiunt, „dogmatibus: nolentes vel officio noſtro, „vel obſervantiæ, quam Illuſtriſſimæ „Gratiæ Veſtræ debemus, deeſſe, ea„dem iſta dogmata attente, & iteratis „ſæpe vicibus, tam Collegialiter quam „ſeorſim ante pro materiæ gravitate „perpendimus & examinavimus, ac „deprehendimus (uti ſchedæ hiſce „junctæ indicabunt) quod tantopere „ab orthodoxis Doctrinæ Chriſtianæ „principiis exorbitent, tamque latam „portam varii generis vitiis aperiant, „ut omnes in ea unanimiter ſimus ſen„tentia, Præſulum Eccleſiæ eſſe illa „tanquam ſalutari Chriſti doctrinæ diſ„ſentanea profligare, & a Diœceſibus „ſuis omni convenientiori, quo id ex„pedire judicaverint, modo eliminare: „recurrendo etiam in iſtum finem ad „Sanctam Sedem, eique ſupplicando, „ut & ipſa manum ſalutarem huic tam „pernicioſo utrique Reipublicæ malo „adhibere dignetur. Neque enim du„bitare de ea poſſumus, quin viſa enor„mitate, poteſtate ſibi a Domino in „ædificationem conceſſa, uſura ſit, & „ne illud peſtilenti ſuo afflatu latius in „Eccleſia, pretioſo Chriſti ſanguine „redempta, proſerpat, efficaciter præ„pedi-

Sæc. XVII. A.C. 1656. „peditura. Interea preces noſtras apud „D. O. M. enixe interponemus, ut il„luſtriſſimæ ſuæ Gratiæ in adulto hoc „ſenio renovari faciat ut aquilæ juven„tutem ſuam, eamque Eccleſiæ & no„bis multis adhuc annis ſoſpitem con„ſervet & incolumem.„

## §. CXI.

## *Propoſitiones a Facultate Theologiæ Lovanienſi cenſuris notatæ.*

Huic ſuæ epiſtolæ Lovanienſis Facultatis Doctores ſubjunxerunt viginti ſex doctrinæ moralis propoſitiones quas ipſi ad præfati Epiſcopi preces maturo examine diſcuſſas, ſequentibus perſtrinxere cenſuris.

Propoſitio I. licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, aut temporali, noſtro vel proximi.

Cenſura. *Falſa, temeraria, perniciosa, atque ab auditu fidelium procul arcenda aſſertio.*

II. Nemo tenetur occaſionem proximam peccati vitare cum magno ſui detrimento. Unde nec concubinarius tenetur dimittere concubinam, quæ ipſi nimis utilis eſt ad lucrandum bona temporalia, media negotiatione, vel etiam ad oblectamentum concubinatus,

vulgo

vulgo *Regalo*, dum deficiente illa, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno afficerent concubinarium, & alia famula ad id nimis difficile inveniretur. Sæc. XVII. A.C. 1656.

Censura. *Præcedentis assertionis consectaria, & similibus notis inurenda assertio: Continens præterea corollarium, uti Epicureorum placitis consonum, ita Christianorum regulis (quibus manum, pedem & oculum quoque dextrum scandalizantem abscindere, atque a nobis abjicere præcipimur) adversum.*

III. Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat: & si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

Censura. *Ne umbram quidem præfert probabilitatis; sed cumulum complet temeritatis, spatiosum calumniatoribus & impostoribus portam aperiens.*

IV. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui fustem vel alapam nititur impingere, vel calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit. Idem quoque licet, quamvis post illatam fugiat.

Censura. *Prior pars sub indiscreta sua generalitate nefariam, & humanæ vitæ injuriosam continet doctrinam. Posterior quoque non tam justam violentiæ repulsionem,*

Sæc. XVII A. C. 1656.

*nem, quam privatæ vindictæ executionem ſpirat.*

V. Licitum eſt occidere calumnioſum actorem, teſtes, & injuſtum judicem ad ſervandam vitam, honorem, vel res familiares.

Cenſura. *Abominanda, execrandamque aſſertio, aſſaſinatibus, ſicariatibus, & interfectionibus temere patrocinans; Judicibus, Advocatis, aliisque publicis juſtitiæ Miniſtris, quin & ipſis quoque Principibus præſentiſſimum procreans periculum.*

VI. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eamdem habere, cum paritur, ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

Cenſura. *Falſa, & Philoſophiæ & Theologiæ principiis diſſentanea aſſertio, perniciose quoque concludens, ſiquidem ut in Apologetico pro Chriſtianis cap. 9. monet Tertullianus:* Homicidii feſtinatio eſt prohibere naſci, nec refert, natam quis eripiat animam, an naſcentem diſturbet: homo eſt, & qui futurus eſt, & fructus omnis jam in ſemine eſt. *Quapropter ad homicidii reatum quod attinet, inculcanda potius fuerit fidelibus Auguſtini ſententia Serm. 244. de tempore:* Mulier quæcunque fecerit hoc, per quod jam non poſſit concipere, quantoscunque parere

parere poterat, tantorum homicidiorum ream se esse cognoscat.

VII. Clarum & certum est, Judicem non posse punire aliquem, qui secutus est opinionem probabilem.

Censura. *Assertio relata ad eam probabilitatem, quam assertio 26. seu ultima obtendit, prorsus falsa est, & judiciariæ potestatis perperam coarctiva, seditionum ac rebellionum invectiva, publicæ tranquillitatis turbativa, nec in Republica recte ordinata ullatenus toleranda.*

VIII. Permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Censura. *Furari nullo casu permissum est, quia intrinsecè malum: surripere autem alienum, permissum quidem est in extrema necessitate, quando aliter haberi non potest, sed illud extendere indefinite ad necessitatem gravem, est dare ansam pauperibus ad passim furandum.*

IX. Famuli & famulæ domesticæ possunt occulte Heris surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

Censura. *Hæc assertio falsa est, naturam hominis de se pronam ad malum præcipitans in furta, ac domesticam pacem perturbans: eo vel potissimum, quod ista compensatio ipsorumnet famulorum judicio relinquatur.*

X. Qui

Sæc. XVII. A. C. 1656.

X. Qui ceſſit foro, poteſt ſibi retinere bona, quibus indiget ad ſuſtentationem familiæ, ne indecore vivat, licet debita, pro quibus cedit, ſint ex injuſtitia & notorio delicto contracta.

Cenſura. *Hæc aſſertio in ſua generalitate falſa eſt & pernicioſæ ſequelæ, utpote plerosque fures, & alienorum bonorum uſurpatores liberans a reſtitutione.*

XI. In cauſſa æquali poteſt Judex aliquid ab una partium accipere, ut ſententiam in ejus favorem ferat.

Cenſura. *Falſa eſt, juſtitiæ perverſitatem & immanibus ac quotidianis corruptelis viam ſternens.*

XII. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad reſtitutionem iſtius damni illati.

Cenſura. *Aperte falſa eſt, & receptiſſimis juſtitiæ regulis contraria.*

XIII. Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia & gratitudine debitum, ſed ſolum ſi exigatur tanquam ex juſtitia debitum.

Cenſura. *Hæc aſſertio periculoſa eſt, & ſerviens ad excuſandum & palliandum uſuras de jure præſumptas.*

XIV. Contractus Mohatræ licitus eſt, etiam reſpectu ejusdem perſonæ, &

& cum contractu revenditionis prævie inito, cum intentione lucri. Sæc. XVII. A. C. 1656.

Censura. *Falsa est & palliativa usurarum, præsertim cum emptori imponitur onus revendendi, uti in assertione.*

XV. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale; vel etiam quando per temporale fit solum compensatio gratuita pro spirituali, aut econtra. Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale; immo etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic, ut illud pluris æstimetur quam res spiritualis.

Censura. *Variæ istæ formalitates ut plurimum pallia sunt latentis simoniæ, & quamvis fieri subinde possit, ut nulla proprie dictæ simoniæ labes subsit, plerumque tamen subsunt sordes simoniæ affines.*

XVI. Pro intercessione ad beneficium obtinendum potest aliquid dari sine simoniæ suspicione.

Censura. *Falsa est & perniciosa, hominibusque ambitiosis & indignis aditum aperiens ad beneficia per pecuniam promiscue procuranda.*

XVII. Satisfacit Ecclesiæ præcepto de audiendo sacro, qui duas ejus partes,

Sæc. XVII. A. C. 1656.

tes, immo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.

Censura. *Falsa est, & præceptorum Ecclesiæ elusiva, nec majorem habet apparentiam de quatuor sacri partibus, quam de viginti.*

XVIII. Urgens metus gravis est caussa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

Censura. *Irreligiosa est, & Sacramentis Christi injuriosa.*

XIX. Qui mediante commendatione vel munere ad magistratum vel officium publicum promotus est, potest cum restrictione mentali præstare juramentum, quod de mandato Regis a similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis: quia non tenetur fateri crimen occultum.

Censura. *Patrocinatur humanæ astutioni: justificat perjuria, & mandatum Regium inutile reddit.*

XX. Superfluum non est, quod homines servant pro statu sui vel paratum qualitate habita vel adipiscenda, ideoque vix poterunt inter sæculares inveniri, qui superfluum habeant.

Censura. *Prior pars in sua generalitate falsa est; & cum posteriori, quæ inde deducitur, elidit obligationem Eleemosynæ & misericordiæ impendendæ a Scriptura sacra cerebro inculcatam.*

XXI.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

XXI. Non est nisi veniale, etiam absque utilitate se cibo & potu usque ad vomitum ingurgitare, nisi ex hujusmodi vomitibus gravia valetudini incommoda oriantur.

Censura. *Scandalosa est & falsa in sua generalitate, ac laxans habenas potatoribus ad se liberaliter ingurgitandum & inebriandum.*

XXII. Qui dormire nequit nisi vesperi sumpta cæna, non tenetur jejunare, immo neque in prandio collationem sumere, quamvis hoc modo isti incommodo obviare posset; quia nemo tenetur pervertere ordinem refectionum.

Censura. *Falsa est, & fundata super frivolo prætextu.*

XXIII. Defessus ex quocunque labore licito, vel illicito, v. g. cum fœminis commixtione, liberatur a lege jejunii.

Censura. *Falsa, & castis auribus horribilis.*

XXIV. In rigore loquendo videtur, quod homo non teneatur unquam per totam vitam suam elicere actum amoris Dei.

Censura. *Impia, & primam legem Christianæ vitæ evertens.*

XXV. Ut actio quæpiam sit peccaminosa, oportet, ut procedat ab homine, qui noscit & percipit, quid boni

Sæc. XVII. A. C. 1656.

malive in ea sit, & antequam id videat, aut animum reflectat, actio neque bona est, neque mala.

Censura. *Est contra communia Christianæ Theologiæ principia, & innumeras etiam immanissima hominum peccata excusat cum pernicie animarum.*

XXVI. Authoritas unius Doctoris probi & docti reddit opinionem probabilem.

Censura. *Pernicioſa eſt, & innumeras abſurditates invehens in omni materia doctrinæ moralis.*

## §. CXII.

## *Sacræ Pariſienſis Facultatis declarationes circa fidelium obligationem confitendi Parochis.*

Alegamb. Bibl. Script. S. J. Collect. nov. monum. Gali. Cler. tom. 1. pag. 672. Argentre l. c. p. 74. Ex Bibl. Sorb.

Prodiere hoc anno apud Cramoisi duo libri, quorum primus auctore P. Joanne Bagoto Jesuita, hunc præferebat titulum: *Defensio juris Episcopalis, & libertatis, qua gaudent fideles circa Missas & confessiones de præcepto.* Alter tacito Authoris nomine sic inscribebatur: *De fidelium obligatione confitendi Parochis:* Uterque in generali Cleri Gallicani Conventu Parisiis habito reprobatus: postea sacræ Facultatis Doctores, quibus utrumque hunc librum examinandi negotium fuerat datum,

tum, ſuum deſuper judicium patefecere, edita in lucem ſequenti declaratione: *Cum ante aliquot annos graviſſimæ & multorum retro ſæculorum controverſiæ renovatæ fuiſſent inter* quosdam Regulares & Rectores Eccleſiarum Pariſienſium ſuper obligatione fidelium ad deponenda ſemel in annis peccata apud Parochos, & ſuper audiendam Miſſam in ſuis Parochiis, *ac de iisdem controverſiis varii libelli ſcripti fuiſſent, tandem die prima Martii hujus anni decurrentis ſupra laudatorum Rectorum nomine delatus eſt ſacræ Facultati Theologicæ Pariſienſi liber Gallico ſermone conſcriptus, cui titulus eſt*, Defenſio juris Epiſcopalis. Autore Bagot Jeſuita, *alter eadem die dictorum Regularium nomine, cui titulus eſt*, obligatio fidelium confitendi *Parochis quibus examinandis, cum dicta ſacra Facultas ſelegiſſet nonnullos ex Magiſtris tum ſæcularibus tum Regularibus, qui per multas congregationes rem diſcuſſerunt, auditis ipſorum relationibus contentiones illas omnes æterno ſilentio comprimendas voluiſſet, prout jam in comitiis anni 1622. die 2. Januarii decretum fuerat. Quia tamen noviſſimis hiſce concertationibus fidelium conſcientiæ a debitis erga Eccleſias ſuas Parochiales officiis non ſine magno ſalutis ipſorum periculo & diſpendio diſtrahuntur, in dies ſtudioque partium*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

*tium veritas labefactari, laudabilisque in partibus nostris dudum observari solita disciplina convelli dignoscitur, dicta sacra Facultas, ut tantis malis meliora, quantum poterit, & salutaria tamen remedia adhibeat, duo sibi præstanda esse judicavit, alterum, ut a ferendo judicio circa varias propositiones, quæ in utroque libello continentur, non abstineat, ut quæ nimirum omnes eodem proposito authoribus dictorum librorum fine in medium adductæ sunt, nequa alio collineant, quam ut ad Confessionem annuam, & Missas Parochiales audiendas fideles teneri, aut non teneri asseverent, alterum ut suum circa difficultates supra dictas judicium omnibus Christi fidelibus patefaciat.*

*Declarat itaque primo, eosdem fideles posse quocunque tempore etiam Paschatis, aut annuæ Confessionis apud summum Pontificem, aut Episcopos, eorumque Vicarios generales, & Pœnitentiarios, necnon apud Presbyteros quoscunque, sive sæculares sive Regulares, specialiter in certis casibus & circumstantiis ab iisdem summo Pontifice aut Episcopis delegatos confiteri peccata, & ab iis absolvi.*

*2. Regulares a summo Pontifice privilegia habentes, & ab Episcopis approbatos aliis diebus præter Paschales, aut annuæ Confessionis dies non impediri, quin servato more in Ecclesia recepto, possint fidelium con-*

confessiones audire, eosque licite & valide absolvere. Sæc. XVII. A. C. 1656.

3. Cæteris paribus utilius esse & conducibilius non tantum ordini totius Ecclesiæ, sed quorumlibet saluti eodem Confessionis annuæ tempore apud Parochum confiteri, quam apud quemlibet specialiter, ut supra dictum est, delegatum, & Missas Parochiales frequentare, quam alias.

4. Eadem sacra Facultas Conc. Provinc. & Cleri Gallicani sanctiones venerata, majorum etiam suorum vestigiis insistens, eorumque secuta sensum, standum esse decernit in antiqua sua doctrina, & praxi Ecclesiarum nostrarum, & unumquemque fidelium in his præsertim partibus ad Confessionem annuam coram proprio Parocho faciendam teneri, aut altero de ejus licentia; neque ulla hucusque nova argumenta proferri potuisse, quibus existimaret, sibi esse a veteribus prædecessorum suorum decretis recedendum.

5. Denique eadem sacra Facultas sacri Concilii Tridentini, & Conciliorum nostrorum Provincialium a Gregorio XIII. & Sixto V. approbatorum, & totius Cleri Gallicani Constitutionibus innixa, antiquis etiam dictarum Ecclesiarum moribus, censet, unumquemque fidelem Missæ Parochiali interesse debere saltem diebus Dominicis, & festis majoribus, aut certe uno ex tribus diebus Dominicis continuis, atque ideo mo-

Sæc. XVII. A. C. 1656.

*nendos esse fideles, & serio excitandos, ut supra dicta, quantum in ipsis erit, observare studeant.*

Ceterum Doctores Religiosi hanc Facultatis declarationem nequidem prælegi in comitiis generalibus sustinebant, quinimo Pater Bagotus librum suum antea Gallice scriptum latinitate donavit, ac Romæ approbatum ibidem typis Cameræ Apostolicæ tertio post anno excudi curavit.

## §. CXIII.

## *Franciſci Guillou Baccalaurei Theſis Facultatis Theologicæ juſſu correctæ.*

*Argentre l. c.*

Ejusdem anni die decima Januarii Dionysius de la Barde Theologiæ Magister & San-Briocensis Episcopus exposuit Facultati Theologicæ, quod Franciscus Guillou Baccalaureus pro obtinendo Doctoratus honore Thesin ediderit, quæ auctoritati Episcopali plurimum derogaret, quapropter petiit, ut quidam nominarentur Doctores, qui hanc thesin examinarent, interim vero illius Auctorem a Doctoratus gradu arcerent. Huic petitioni annuens Facultas sex deputabat Magistros ceteris sapientia eminentiores, qui ea de re proxime referrent. Die igitur decima quinta

quinta ejusdem Mensis ex his antiquior retulit, se cum aliis Magistris præfatam Thesin mature discussisse, ac jussisse, ut ipsemet Baccalaureus adesset. Hic ergo ab Episcopis ipsisque nominatis Magistris veniam petens declaravit, *se agnoscere & fateri, Episcoporum jurisdictionem esse juris divini, & esse immediate a Christo, eosque in Conciliis Generalibus, & a fortiori in aliis vere esse judices, atque in illis ex eorum judiciis summum Pontificem pronuntiare, neque quidquam in sua Thesi, de qua nonnulli conquesti sunt, contrarium dicere intendisse.* Hanc declarationem sua manu scriptam, suoque nomine apposito, & syngrapha munitam tum Episcopis, tum Deputato Magistro dedit. Postmodum vero ceteri censuerunt Deputati, Thesim illam esse supprimendam propter ambages, & obscuritates erroneis sensibus obnoxias, quibus scatet, & quibus recepta Canonum Ecclesiasticorum & Decretorum hujusce Facultatis tam veterum, quam recentiorum Doctrina de tribus immediate a Christo institutis Ecclesiasticæ potestatis gradibus, summi Pontificatus in Petro, Episcoporum in Apostolis, & Presbyterorum in septuaginta duobus Discipulis videri posset concussa & labefactata, atque ut tollatur omnis occasio querelæ, & su-

Sæc. XVII. A.C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656

ſpicio erroris, de conſilio Deputatorum deletæ fuerunt in ſexta illius Theſis appendice duæ ultimæ lineæ, quibus videbatur aſſeri: *Ex omnibus Apoſtolis ſolum Petrum a Chriſto immediate fuiſſe creatum Epiſcopum.* Itemque videbatur dubitari, *an omnes Apoſtoli fuerint Epiſcopi.*

Ibidem enim Baccalaureus hæc aſſerebat: *Primi Eccleſiarum Epiſcopi, etiam Apoſtoli, non ipſi ſe Epiſcopos creaverunt; ſed Chriſtus Petrum Epiſcopum Epiſcoporum, & alios Petrus, & Jacobum Minorem Epiſcopum Hieroſolymitanum: & ſi qui alii ex Apoſtolis Epiſcopi fuere, nec Chriſtus ipſe niſi a Patre factus eſt Pontifex.*

Hanc autem Theſin Facultatis Doctores eradi poſtularunt: Inſuper in poſtrema Theſis ſuæ appendice, in qua plus inerat difficultatis circa Apoſtolatum ipſum, & annexa Apoſtolatui gratiarum dona & poteſtates, necnon circa *jura Epiſcoporum in convocandis Synodis particularibus, & in ſanciendis cum ſummo Pontifice conciliorum generalium definitionibus*, quidquid detorqueri poterat contra veritatem, id omne hic Deputatus expungi voluit, eoquod diſertis verbis ita pronuntiaſſet Baccalaureus: *Sanctus Petrus totius Eccleſiæ fundamentalis Petra, & Paſtor univerſalis, Apoſtolorum Princeps, in illo Primatu Chriſti conſors & ſocius*

*cius participatione factus est. Si quid Christus cum eo cæteris commune voluit esse Apostolis, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid illis non negavit. Solus Successores habet Apostolos, seu plenitudinem habentes Apostolicæ potestatis Romanos Pontifices. Ergo Ecclesia de jure Divino Monarchia est, tametsi Aristocratia temperata. Optimates sunt cæteri Episcopi, singularum plebium capita, quos solus idem Pontifex in Concilium vel particulare, vel generale, nonnunquam ad melius necessarium convocat, ubi auditis illorum sententiis ac judiciis, ipse pro sua authoritate, certoque ac infallibili Charismate verbum fidei pronuntiat, suggerente imprimis Spiritu veritatis, quem misit Christus æternum, ut maneat in Ecclesia Romana, quæ est domus Christi.* Sæc. XVII. A. C. 1656.

Hanc thesin ejusmodi verbis exponi jusserunt Deputati, ut nihil erroneum, vel dubium circa hoc argumentum remaneret, si velit ad Doctoratus gradum admitti: Hic ergo ad Deputatorum mentem hanc Thesin ita correxit: *Sanctus Petrus totius Ecclesiæ fundamentalis Petra & Pastor universalis, Apostolorum Princeps a Christo constitutus est; Successores habet Romanos Pontifices cum plenitudine Apostolicæ potestatis. Ecclesia de Jure Divino Monarchia est, tametsi Aristocratia temperata: Principes Jure item Divino sunt cæteri Episcopi singularum plebium*

Sæc. XVII. A.C 1656.

*bium capita, quos idem Pontifex in Concilium Generale convocat, ubi ex illorum sententiis ac Judiciis ipse pronuntiat, suggerente imprimis Spiritu veritatis, quem misit Christus.*

Postea Baccalaureus circa Episcoporum jurisdictionem mentem suam his verbis declaravit: *Agnosco & fateor, Episcoporum Jurisdictionem esse Juris Divini, & esse immediate a Christo, eosque in Conciliis generalibus vere esse Judices, atque in iis ex eorum Judiciis summum Pontificem pronuntiare: neque quidquam in mea Thesi, de qua nonnulli conquesti sunt, contrarium dicere intendi. In cujus fidem hic subscripsi die 14. Januarii 1656. Signatum Guillou, cum Syngrapha.*

His ita decisis Præsules ex parte totius Cleri Gallicani Theologicæ Facultati per Petrum de Bertier Montalbensem Episcopum grates egerunt, eo quod Hierarchici Ordinis jura tanta cura & sollicitudine defendere voluerit.

## §. CXIV.

## *Episcopi Andegavensis controversia cum quibusdam Religiosis.*

*Abrege de l'hist. Eccl. tom. 3.*

Agitabatur insuper cum magna animi contentione controversia inter Henricum Arnaldum Episcopum Andegavensem, & quosdam ejusdem Diœcesis Reli-

Religioſos; cum enim hi ſuis innixi privilegiis varias in ſacris pulpitis, & ſcholis diſſeminarent doctrinas, quas Epiſcopus ſuæ jurisdictioni noxias cenſeret, hinc jam ante biennium Regularibus præcipue Mendicantibus plurium ſuorum privilegiorum uſu interdixit: Hi vero ſupplicem jurium ſuorum expoſitionem Epiſcopo tradiderunt, ac ſummorum Pontificum, & Conciliorum decreta, pluriumque ſæculorum poſſeſſionem obtendentes, Romæ apud ſummum Pontificem de jure ſuo adverſus Epiſcopum experiri decrevere. Enimvero Barberinus Cardinalis, ut hanc controverſiam componeret, nullum non movit lapidem, pacta etiam conventa conſtituit, quibus Romæ non modo Regularium, ſed ipſius quoque Epiſcopi Procurator ſubſcripſit. Inſuper Moleus Regii ſigilli cuſtos, & Valentinus Prætor ſuam operam utrique parti obtulere: Attamen Epiſcopus nec horum interceſſionem acceptare, nec Procuratoris ſui transactioni ſubſcribere voluit, ſed hoc anno totum hoc negotium ad Pariſina Cleri Gallicani comitia devolvit, ſequentesque propoſitiones dijudicari petiit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

I. Concilium Tridentinum non obligavit regulares mendicantes in Gallia ad obtinendam approbationem pro admi-

Sæc. XVII. A. C. 1656.

administrando Sæcularibus Pœnitentiæ Sacramento. Illius auctoritas non potest opponi ad restringenda eorum privilegia. Non est receptum in Gallia, nisi quoad decisiones fidei. Neque Bulla Pii IV. qua Concilium confirmavit, aliam vim habet in Gallia.

II. In locis, ubi Tridentinum est receptum, non possunt Episcopi regularibus approbationem limitare, nec datam revocare, etsi petita sit: sed negata, perinde est, ac si esset concessa.

III. Mendicantes approbati ab Episcopo pro una Diœcesi, approbati sunt pro omnibus, possunt etiam absolvere a reservatis Episcopo, sine hujus facultate.

IV. Nulla est obligatio adeundi Ecclesiam Parochialem ad recipienda annua Sacramenta, & audiendam Missam, vel concionem.

V. Neque Episcopi, neque Concilia nationalia, vel provincialia possunt hanc obligationem imponere, aut censuras, vel alias pœnas statuere in eos, qui non observant.

Die igitur prima Aprilis congregati Franciæ Præsules edito decreto ex præfatis propositionibus quasdam tanquam temerarias, & scandalosas, alias vero ut erroneas, ad hæresin vel schisma inducentes, Ecclesiæ, Conciliis, & præ-

præcipue Tridentino contrarias, & Hierarchiæ Eccleſiaſticæ adverſas, & falſas damnarunt. Hac cenſura contra Religioſos obtenta fretus Epiſcopus, in eos inquirere molitus, illos ad tribunal ſuum evocavit, & duplici denuntiatione ſpatio viginti horarum data præcepit, ut mox illorum Superiores ceterorum nomine huic cenſuræ ſua apponerent chirographa: Verum illi ab hac Sententia ad Superiorem Judicem provocarunt, ſimul Cohonem Nemauſenſem Epiſcopum rogantes, ut ſequeſtrum agere non detrectaret: Annuit ille, nec reluctabatur Epiſcopus, petiit tamen, ut Religioſi ſcripto profiterentur, quod a ſua provocatione deſiſterent, nec adverſus Epiſcopi decretum, quo eis privilegiorum uſus erat prohibitus, reclamarent: ſed hi ad Senatum provocarunt. Non deerant potentes utrinque Patroni, & ſua quisque jura ſtrenue tuebatur, quin tamen hæc cauſſa in Galliis componi poſſet: unde per Epiſcopum Romam ad Alexandrum VII. delata eſt, qui etiam tertio poſt anno die trigeſima Januarii tres primas propoſitiones proſcripſit, quartam vero quoad primam, & ſecundam partem ſimpliciter acceptam eſſe erroneam & temerariam: ſuppoſitis vero Privilegiis Apoſtolicis nullam mereri cenſuram, & quoad auditionem verbi Dei,

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656. Dei, ſervandam eſſe diſpoſitionem Concilii Tridentini: quintam vero propoſitionem ſuppoſitis quoque privilegiis nullam mereri cenſuram, hanc tamen propoſitionem non eſſe prædicandam nec publice docendam, ſicut nec præcedentem cenſuit. Verum hanc exceptionem Clerus Gallicanus non recepit, ſed utramque propoſitionem non tantum hoc anno ſed & anno 1700. damnavit.

## §. CXV.

## *Senonenſis Archiepiſcopi Declaratio circa Cleri Gallicani judicium.*

*Relat. des delib. du Clerge p.* 81. *Vid. ſupra* §. 27. *p.* 90.

Hoc item anno in iisdem Cleri Gallicani comitiis Gondrinus Senonenſis Archiepiſcopus plene omnibus circa quinque Janſenii propoſitiones a Clero deliberatis ſubſcripſit: Hic enim æque „ac Choiſellius Convennenſis Epiſcopus „in nupero Præſulum Conventu ante „biennium habito declarabant, quod „Cleri judicio, quo præfatas propoſitiones in ſenſu Janſenii a Papa fuiſſe „damnatas declaratum, ex animo ſubſcribere non poſſent, eoquod ſolius eſſet „Pontificis ſuam interpretari Conſtitutionem, nullusque de vero illius ſenſu „certus eſſe valeret, donec legitime „fuiſſet explicata: nihilominus tamen „cum

„cum ceteris Præſulibus duntaxat ideo „ſuum apponerent chirographum, ut „reverentiam huic conſeſſui debitam „exhiberent, necnon concordiæ ſpiri„tum, pacemque in Eccleſia illibate „ſervandam tuerentur, quin tamen „propterea doctrinam S. Auguſtini circa „gratiam, Prædeſtinationem, & liber„tatem lædere intenderent.„ Diſplicuit ſummopere ceteris Franciæ Præſulibus, hæc utriusque Epiſcopi declaratio, quam in comitiis hoc anno habitis congregati Præſules prælegi juſſerunt, Senonenſem impenſe rogantes, ut hac ſuper re cum quinque Præſulibus ſpeciatim nominatis maturius conferre velit. Horum igitur rationibus, cum Senonenſis plene convictus eſſet, altera die in ſecunda Seſſione in pleno Patrum conſeſſu palam declarabat, „quod ultro a priori ſua declara„tione pridie lecta recederet, ſeque „Pontificiæ Conſtitutioni juxta verum „ejus ſenſum in comitiis ante biennium „die vigeſima octava Martii explica„tum, eodemque anno a Papa confir„matum ſeſe ſubjiciat, & quidem non „ſolum ex reverentia, pacisque amore, „ſed quia ſe ad id ex conſcientia teneri „agnoſcat.„ Hæc Archipræſulis declaratio incredibili gaudio affecit Clerum Gallicanum, qui etiam Epiſcopum

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII A. C. 1656.

Convennenſem tum abſentem per epiſtolam hortari voluit, ut & ipſe quantocius parem transmitteret declarationem. Nec his adhuc erat contentus Senonenſis Archiepiſcopus, ſed ut animi ſui ſinceritatem luculentiori teſtimonio comprobatam redderet, inſuper juramenti formulæ, quam a Petro de Marca Toloſano Epiſcopo confectam Clerus a cunctis ſignari præceperat, anno hujus ſæculi ſexageſimo primo ſubſcripſit.

## §. CXVI.

## *Gravis contentio P. Valeriani Magni Capuccini cum Jeſuitis.*

*Vid. ſupra t. 202. §. 101. t. 61. p. 724. Korthold Hiſt. Eccl. p. 910. Apolog. Valer.*

Jam ſupra retulimus diſputationem Rheinfelſinam, in qua P. Valerianus Magnus Capuccinus, præter alios duos ejusdem Ordinis Religioſos cum Prædicantibus coram Erneſto Heſſiæ Landgravio decertabat, atque inter alia aſſerebat, quod *Primatus Romani Pontificis non poſſit probari ex ſolo ſacro textu.* Inde vero Heterodoxi triumphandi anſam arripuere, perinde ac ipſimet Catholici hunc articulum ſcripto Dei Verbo haud inniti faterentur: Capuccini vero apud Catholicos incuſabantur, quod doctrinam non Catholicam, ſed pravam & propemodum hæreticam Principi Erneſto inſtillaſſent. Pro-

Prodiit quoque ante triennium Germano idiomate Coloniæ libellus (*). Anonymus quidem, a Patre tamen Joanne a Rosenthal Jesuita, qui postmodum eidem Principi a Confessionibus erat, compositus, in quo Auctor nec Ecclesiæ, nec Universaliter Catholicis imputandum esse docuit, *si aliquis Catholicus Autor in modo ratiocinandi ex ignorantia, vel inconsideratione vel ex alio defectu, aliquid scribit, quod aliter scribendum fuisset, v. g. ubi aliquis existimavit, non posse ex sancto textu probari Primatum Romani Pontificis*, sparso hoc libello Vir magnæ authoritatis Valerianum apud Judicem Ecclesiasticum denuntiabat: Cum autem Valerianus ob omissam particulam *solo* Jesuitam edita apologia seu animadversionibus falsi nomine notasset, mox montes fumigare cæperant, & duo Capuccini de edita hac apologia suspecti custodiæ traduntur, ipsa apologia ad flammas manu carnificis publice & adstantibus Capuccinis Coloniæ addicitur, in Typographum severe animadvertitur, & Capuccinis intimatur, ut intra trimestre ex suo Monasterio aut sponte aut a Nuntio Apostolico

Sæc. XVII. A. C. 1656.



(*) Titulus hujus libelli erat: *Breves considerationes de ædificio stabili supra Petram, & non super arenam.*

Sæc. XVII. A.C. 1656.

lico aut S. Cardinalium Congregatione jussi excedant, alias Principali & territoriali jure a Principe expellendi. Eo tempore Valerianus Ratisbonæ agebat, qui totam rei seriem edoctus, suam apologiam ad Cæsarem, summum Pontificem, S. Congregationem de propaganda fide, aliosque primæ dignitatis Viros die vigesima prima Aprilis, transmisit, jam antea autem die octava ejusdem Mensis data ad P. Bonaventuram Ruthenum epistola notatam propositionem vindicare nitebatur: paulopost tamen vulgabatur aliud scriptum sub titulo: *Caussæ, cur Principi Ernesto non probetur habitatio PP. Capuccinorum in oppido S. Goari*: insuper Catholicus quidam sub nomine *Jocosi severi Medii* librum edidit, in quo Valeriani disputatio acriori stylo exagitabatur, adversus quem denuo Valerianus die decima Novembris Brunæ in Moravia calamum acuebat, edito commentario atque Appendice, in qua ex Pamphilii Cardinalis ac S. Cardinalium Congregationis Præfecti literis die vigesima quinta ejusdem Mensis & anni datis, quod fidei controversias edere & Hæreticos convertere prohibitus fuerit, nonnisi per calumniam fuisse sparsum ostendit. Enimvero anno hujus sæculi quinquagesimo quinto S. Congregatio de

de Propaganda fide die sexta Decembris sequens edidit decretum: *Sacra Congregatio justis de causis mota, deliberate decrevit, nulli Missionario Apostolico, cujusvis gradus, conditionis, præeminentiæ, Religionis, status, &c. in posterum licere aliquod opus proprium, seu alterius, sub quovis prætextu, per se, vel per alium seu alios, typis mandare absque ipsius S. Congregationis expressa licentia in scriptis in forma solita, &c. sub pœna privationis officii, vocis activæ & passivæ, suppressionis ejusdem operis, & excommunicationis latæ Sententiæ, ipso facto incurrendæ, ac soli Sanctissimo D. N. reservatæ: præcipiendo supradictis, & cuilibet ipsorum, ut in casu, quo dictam licentiam obtineant, eandem in ipsius operis initio imprimere teneantur sub iisdem pœnis. Non obstantibus quibuscunque privilegiis, facultatibus, licentiis, &c. etiam oretenus alias datis, seu concessis: quæ omnia & singula per præsens Decretum revocata omnimode censeantur, ac pro revocatis habeantur.* Sæc. XVII. A. C. 1656.

Verum Valerianus ex literis Dionysii Massari, ejusdem Congregationis Secretarii demonstrabat, hoc decretum non in sui odium, sed contra quemdam Missionarium fuisse editum, eoquod hic ad Mosæ trajectum evulgasset libellum famosum in quemdam Episcopum; nihilominus die prima Maji Valeria-

Sæc. XVII. A. C. 1656. lerianus datis ad S. Congregationem literis hoc decretum asseruit subreptitium, & Jesuitarum Societatem tanquam aut hæresi, aut atheismo corruptam apud summum Pontificem denuntiavit, data Prunæ ad eundem sequenti epistola die vigesima octava Aprilis.

## §. CXVII.

## *Ejusdem P. Valeriani epistola ad Papam contra Jesuitas.*

*Beatissime Pater!*

„Post beatorum pedum oscula, & humillimam meæ devotissimæ subjectionis contestationem: Ego Frater „Valerianus a Mediolano, Sacerdos „Ordinis Fratrum Minorum, nuncupatorum Capuccinorum, jussus sub pœna excommunicationis latæ Sententiæ, aliisque expressis in Bullis summorum Pontificum, prædecessorum „tuorum, denuncio Sanctitati tuæ, me „per longam annorum seriem certo certius observare, quod Clerici Regulares, nuncupati Jesuitæ, dum inhiant „divitiis, dominationi, & gloriæ supra „omnes mortales, plurima palam committunt prohibita, & omittunt præcepta sub pœna culpæ mortalis, nul-

„lum

„lum exhibentes indicium pœnitentiæ, Sæc. XVII.
„ſine qua ſunt ſuſpecti de hæreſi: nimi- A. C. 1656.
„rum ſi credant, eas commiſſiones non
„eſſe ſibi prohibitas, & omiſſiones non
„eſſe ſibi præceptas: Sin vero cognita
„culpa inſordeſcant in illa, ſunt ſuſpecti
„de atheismo.„

„Expono hanc deductionem hoc
„exemplo. Titius, Parochus in Civi-
„tate inducit Notarium publicum, &
„quatuor teſtes ad conficiendum Te-
„ſtamentum falſum, cujus vafricie hæ-
„res privatur hæreditate centum mil-
„lium aureorum, quam Titius ſibi uſur-
„pat, everſa juſtitia apud Judicem:
„Quem tamen, ut & Notarium, & te-
„ſtes pronunciat in Sacramento Pœni-
„tentiæ immunes a culpa, & reſtitu-
„tioni non obnoxios: ſe vero tuetur ad-
„verſus oppreſſos, & ſcandalizatos omni
„genere aliorum bonorum operum, iis
„exceptis, quæ obſtant conſequendis
„divitiis, dominationi, & gloriæ, cu-
„jusmodi ſunt Oratio, Jejunium, Elee-
„moſyna, & quæ habent meritum &
„laudem ab auſteritate vitæ. Hoc fa-
„ctum involvit:„

I. *Crimen falſi in Notario publico:*

II. *Juramentum falſum quatuor teſtium:*

III. *Furtum centum millium aureorum:*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

IV. *Oppreſſionem Juſtitiæ apud Ju*
*dicem:*

V. *Publicum Scandalum impœnitentiæ,*
*& impunitatis tot criminum:*

VI. *Abuſum Sacramenti Pœnitentiæ.*

„Hæ ſex actiones prohibentur ſub
„culpa mortali omnibus hominibus per
„legem divinam, naturalem, & poſi
„tivam: qui vero id, aliaque ejusmodi
„contumaciter negat, eſt hæreticus:
„cui doctrinæ innixus, conteſtata ver
„tate facti, denuncio Sanctitati tuæ
„præfatam Jeſuitarum hæreſim, vel
„atheismum.„

„Verum antequam exponam non
„paucas earum commiſſionum, & o
„miſſionum cum circumſtantiis loci,
„temporis, & perſonarum, & aliis eo
„ſpectantibus, volo aſſerere Sanctitati
„tuæ innocentiam meæ Denunciatio
„nis, non tamen ab utilitate ex ſup
„preſſione hæreſis: ea eſt per ſe nota:
„ſed a circumſtantiis meæ Perſonæ.
„Nimirum, ab anno 1653. frequenter
„in hanc Sententiam de Jeſuitarum hæ
„reſi ſcripſi ad S. Congregationem de
„propaganda fide, aliisque Miniſtris S.
„Apoſtolicæ Sedis: nec tamen extitit
„unus, qui ullo modo improbaverit
„hunc meum Zelum, quem propterea
„credo Sanctum, & non diſplicere.„

„Ante

„Ante annos plus viginti exaravi „ſcripto ad S. Congregationem de pro- „paganda fide quatuordecim commiſ- „ſiones, & omiſſiones, in quibus hæ- „rebant multis annis contumaces Ge- „neralis, & duo Provinciales Jeſuita- „rum, & alii plures cum ſuis Aſſiſten- „tibus & Conſultoribus, quas ſum exe- „cratus, velut involventes hæreſim, „vel atheismum. Illi vero Patres Pur- „purati, cum ex me intellexiſſent, Je- „ſuitas ſpargere, me inde reprehendi, „literis ſuis patentibus, roboratis ap- „preſſione ſigilli, & ſubſcriptione Emi- „nentiſſimi Cardinalis Borgiæ, ultro „laudarunt meum illud Scriptum & „Zelum, ſuaſeruntque conſtantiam in „obſequiis exhibendis Sanctæ Sedi „Apoſtolicæ. Provoco ad Archivium ejusdem S. Congregationis. Sæc. XVII. A. C. 1656.

„Ad hanc denunciationem fui ali- „quando animatus a Perſona, quam „paratus ſum manifeſtare cum decore „Actionis, quam inſtituo.„

„Patri Wadingo Jeſuitæ, tunc „Pſeudo-Cancellario Univerſitatis Ca- „rolinæ, ſatagenti conciliare Societati „animum meum, promiſi mea humil- „lima obſequia, ſi doceret, præfatas „quatuordecim actiones non eſſe prohi- „bitas ſub culpa mortali: Is vero ſta- „tim, abrupto colloquio indignabun-

Sæc. XVII. A C. 1656.

„dus se inde proripuit, nunquam postea „a me visus.

„Simili studio post aliquot annos P. „Nicolaus Lancittius Jesuita, Expro- „vincialis Lithuaniæ, unacum Barone „Breinero Decano Cathedralis Olmo- „censis, in præsentia aliquarum Nobi- „lium Personarum, multis suadebat „concordiam cum Societate: cui cum „prælegerem meum scriptum de illis „quatuordecim actionibus, non sustu- „nuit finem lectionis, sed illico evasit: „nec meis literis de hoc argumento „ad se datis respondit, nunquam post „hæc a me visus.„

„Cum hæc & alia ejusmodi plura „me stimularent ad denunciandum S. „Sedi Apostolicæ hanc glisccntem, seu „potius grassantem in illa Societate hæ- „resim, humiliter ea de re monui, ex „nostro Monasterio Romano per Epi- „stolam Mutium Vitelleschum Jesuita- „rum tunc Præpositum Generalem, cu- „jus copiam exhibui Urbano VIII. sed „rec. summo Pontifici, necnon & non- „nullis Cardinalibus, qui etiamnum „vivunt. exemplarque ejusdem Epi- „stolæ destinavi ad glor. mem. Cæsa- „rem Ferdinandum II. ut disposita esset „tunc Denunciatio juridica esset inno- „centiæ, ubi Evangelica correctio nil „effeciisset. Nullum a Mutio retuli re- „spon-

„ſponſum: nullam in Societate notavi „emendationem.„ Sæc. XVII. A. C. 1656.

„Hiſce igitur aſſeruerim ſufficienter „innocentiam meæ Denunciationis, „velut inſtitutæ ſecundum normam „Evangelii, Sacrorumque Canonum, „ad conſervandam fidei & morum pu„ritatem. Verum ea ſpectat, & meam „incolumitatem, quam velim protectam „contra Jeſuitas, qui propterea me vo„lunt extinctum, imo ſepultum etiam„num viventem, cum tanto dedecore „eorum, quorum protectionem invoco, „ut hoc meum privatum commodum „ſpectet Catholicæ fidei integritatem. „Id vero exponam proximis meis literis.

Inſuper prodiit anno hujus ſæculi ſexageſimo primo, liber, cui titulus: *Valeriani Magni defenſio Catholica adverſus Societatem Jeſu hæreſi vel Asheismo infectam.* Hæc tamen apologia poſtmodum Coloniæ flammis tradita eſt. Interim vero epiſtola in vulgus ſpargebatur, perinde acſi die vigeſima octava Martii ab ipſo Erneſto Principe Rheinfelſa ad Valerianum ſcripta fuiſſet, re tamen ipſa *Jeſuitæ in Principis Perſona* ut ait Valerianus (*), *loquebantur, quos puduit eam exerere ſub ſuo nomine.* In hiſce

(*) Valeriani epiſtola ad Cardinales vid. Apol. Valerian. pag. 63.

Sæc. XVII A. C. 1656. hiſce literis præter alia Princeps hæc ad Valerianum ſcripſiſſe fingitur: *Sutius erit, prout ante monui, ſi Romam eas, atque illic defendas Rheinfelſenſem tuam aſſertionem, non poſſe nimirum Primatum Romani Pontificis (id eſt, jurisdictionem Eccleſiaſticam S. Petro, atque in eo Succeſſoribus conceſſam) ex ſolo ſacro textu probari: ſi cauſſam iſtam peregeris, te reducem, & victorem cum proceſſione excipiemus, ſcriptumque Patris Roſenthal Coloniæ & Moguntiæ publicis flammis deinde exuretur.*

. . . . *Mi Valeriane, ſi, quantum tua valeant, experiri cupis, Romam quæſo profiſcere: Sumptus itineris non tantum ego largiar, ſed & a Superioribus licentiam pro te petam, ut & ſiſtere te poſſis coram ſummo Pontifice Alexandro VII. atque illic cauſſam tuam agere, &c.*

. . . . *Noli autem exiſtimare, mihi, aliisque cognitam non eſſe cauſſam, cur tibi, cum Ratisbonæ eſſes, Roma mandatum fuerit, ne quos alios libros publicares: interpretaris quidem tu, id ob politicas conſiderationes factum fuiſſe, ne Proteſtantes inde offenderentur; at quæ verſimilitudo in eo? & cur P. Keddio Jeſuitæ, aut P. Alphonſo Staimos Auguſtiniano talis inhibitio facta non eſt? quorum uterque hic publicis e ſuggeſtu concionibus, alter multis editis ſcriptis non ceſſabat in iisdem*

Comi-

Comitiis Proteſtantes inſeſtare. Certe riſum mihi excuſſerunt approbationes, & encomia, quæ pro te citaſti. Dominus Meshovius quidem, qui alias cenſuræ librorum præeſſe non ſolet, ut & alii Colonienſes in lætitia illa, quam de converſione mea conceperant, non fuere parci talium. At quis non novit, quam facile iſtæ approbationes impetrentur, dum multa in honorem perſonæ, quæ talia petit, transmittantur: quodſi ad exactam & rigidam incudem revocanda eſſent, aſperiorem cenſuram vix effugerent. Sæc. XVII. A. C. 1656.

Literæ autem D. Maſſarii, qui Congregationi de Pr. f. a ſecretis eſt, parum ad rem faciunt: aliter enim per civilitatem vix poterat tibi reſpondere.

Minus bene etiam erga Patres Societatis affectus (ſcilicet Maſſarius) tuo in eosdem odio tanto promptius potuit velificari.

Noli autem exiſtimare, tui cauſſa non prohibitum fuiſſe Romæ commentarium tuum: contigiſſet id haud dubie, niſi prudenti conſilio conſultius viſum fuiſſet talia ſupprimere, ne magis curioſitas ex prohibitione accenderetur.

Facile hinc apparent motus animi tui: & quidem de te metuendum fuiſſet poſt cauſſam tuam Romæ damnatam.

Vide enim, te multo majores, cum ſemel laxarunt fræna affectibus ſuis, in quas poſtea miſerias ſe non præcipites dederint.

Inter

Sæc. XVII. A. C. 1656.

*Inter alia autem, quæ in te displicere possunt, jactantia tua ista est, qua nunquam non gloriaris de tua Apostolica ad has Rheni partes missione, quam tu quidem cum ipse sollicitaveris, non decebat de ea tantum triumphum agere, & tanquam si multa examina patraveris, te efferre. Crede mihi, non ita affectus erat P. Rosenthal. Præstitisti forte aliquid ad Conjugis meæ conversionem, in qua Deus tua opera uti voluit, at extra hanc non est, quod alia tibi trophæa fingas, Baronis Bomburgii conversio ad fidem catholicam falso tibi adscribitur æque, ac mea; uterque enim noſtrum plus profecit lectione librorum de fidei controversiis, quam colloquiis Religiosorum, & debemus id donum divinæ miserationi & gratiæ. Non dico hoc ideo, quod me tibi pudeat, prout tu id interpretaberis, sed veritati patrocinium præstem. De dotibus tuis, quas Deus tibi non temnendas largitus est, plus præsumis, quam debebas, abutens illis ad fastum & vanitatem. Ipse noſti, cum primum me Viennæ apud Anhaltinum Principem vidisti, me jam semina catholicæ veritatis in pectore fovisse: tu autem ultro per literas operam tuam Romæ obtulisti, ut huc veniendi potestas esset, putabas nimirum pro Dei gloria, aut, quod vereor, pro tua quoque gloria, aliquid magni præstandi occasionem fore.*

Debui

*Debes autem hoc fortunæ beneficium, quod tres illi Proteſtantium hæreticorum doctiſſimi Calixtus, Crocius, & Habertornius, metu aliquo, ne inter ſe diſcordes in mutuas rixas prorumperent, Francofurtum venire recuſarint, ſi enim eo veniſſent, quæſo quid de te factum fuiſſet?* Sæc. XVII. A. C. 1656.

*Operæ pretium non eſt, longiori refutationi omnium aliarum tuarum calumniarum, & ineptiarum immorari, quas contra R. Patrem Roſenthal, totamque Societatem effutiiſti, &c. Imo ſecurus ſum, ſi quis decimam partem tuorum defectuum monſtret, illum a conſortio Ordinis iſtius protinus eliminandum.*

Porro Valerianus de hac epiſtola, quam a Jeſuitis confictam exiſtimabat, vehementer querebatur apud S. Cardinalium Congregationem datis ad eam Vienna literis die vigeſima ſeptima Maji anno hujus ſæculi quinquageſimo nono, ad cujus calcem hæc ſubjunxit: *His a me relatis probatum volo Vobis (Patres Eminentiſſimi) veſtras prohibitiones, de non edendis meis operibus, animaſſe, & armaſſe, animare, & armare hæreticos, & Jeſuitas, ad conciliandam mihi infamiam hæreſeos, & morum corruptorum, me exarmato: quibus præpeditus talia patior.*

Nec his contentus anno ſequenti Menſe Novembri ſuam *Apologiam contra*

*im-*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

*impoſturas Jeſuitarum* conſcripſit, eamque inſuperhabito mox allegato Pontificis decreto, quo id ſub anathematis pœna prohibebatur, typis edi curavit, atque in ea ipſum ſummum Pontificem in denegatæ juſtitiæ ſuſpicionem trahere non dubitavit: quocirca Praga Viennam vocatus, Nuntium Apoſtolicum acceſſit, eidem declarans, ſe eſſe paratum Judici interroganti reſpondere, & convictum ſe, pœna capitali ſatisfacere accuſanti: cum autem ſummus Pontifex eum in carceres conjici, captumque Romam pro dicenda cauſſa abduci juſſiſſet, hinc, licet podagræ doloribus miſere cruciatus jam ſeptuageſimum tertium ætatis annum egiſſet, a militibus e monaſterio ſuo extractus, in ergaſtulum detrudebatur, a quo tamen paulopoſt per Ferdinandum III. Imperatorem liberatus, Salisburgi annos natus ſeptuaginta quinque pie in Domino obiit.

*Rel. verid. de pio obitu P. Valer.*

## §. CXVIII.

## *S. Inquiſitionis Decretum de Sinarum ritibus.*

*Vid. ſupra l. 201. §. 66. t. 61. p. 218.*

Quantumvis Pater Joannes Morales ex ordine Fratrum Prædicatorum Miſſionarius Apoſtolicus Innocentii X. decretum circa ritus Senenſes, cujus men-

mentionem supra fecimus, secum allatum apud Sinas promulgarit, nihilominus refragabantur Jesuitæ, caussati, hæc falso a Patre Morales fuisse relata, Sedemque Apostolicam hoc decreto duntaxat intendere, ut de Sinensium ritibus totaque caussa accuratius instrueretur. Hunc in finem rursus Romam decreverunt Patrem Martinum Martinium, qui summo Pontifici exposuit, permittendum esse Studiosis Christianis Sinensibus, ut pro recipiendis gradibus, ritus in Aula Confutii in his actibus usitatos observare valeant, eoquod ibi nec Templum, nec Sacrificulus adesset, nec Minister cujusdam sectæ idololatricæ, sed duntaxat Studiosi & Philosophi ibidem convenirent, ut Confutium venerarentur tanquam Magistrum suum, & quidem ejusmodi ritibus, quorum prima institutio ac finis mere civilis esset, cædemque ceremoniæ, ac genuflexiones coram Confutii nomine in quadam tabula descripto fierent, quæ vivis adhuc Professoribus, Sinensi more, Discipuli præstare solent. Alia quoque dubia de ejusmodi ritibus sacræ Congregationi de Propaganda Fide adeo artificiose proponebantur, ut nullam superstitionis labem præseferre viderentur. Totum hoc negotium ab Alexandro VII. Congregationi S. Inquisitio-

Sæc. XVII. A.C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

sitionis commissum, a qua die vigesima tertia Martii juxta Relationem eorum, qui hos ritus tanquam ab omni superstitionis specie alienos exponebant, Sinensibus Catholicis permissum est, ut Nationis suæ ritus utpote mere politicos Confutio, ejusque Parentibus defunctis, præcipue, si absque totius suæ familiæ excidio ejusmodi ritus declinare non valeat, exhibere possent, dummodo adversus id omne, quod superstitionem redoleret, palam reclament. Hoc Congregationis Decretum Alexander VII. hoc anno approbavit, qui Innocentii X. decisionem revocasset, eo quod ambo hæc decreta sibi invicem non repugnent, utpote secundum diversas rituum Sinensium expositiones & varias ipsius facti relationes: in quibus utpote meri facti quæstionibus Papam esse infallibilem, nemo unquam somniavit, cum nullus Pontifex, nec alii absentes, qui Ecclesiam universalem repræsentant, de aliquo facto aliter quam ad fidem referentium judicare valeant, ambo autem de ipso dogmate conformi ac infallibili judicio decreverint, omnem ritum Deo debitum, creaturis exhibetur, esse idololatricum. proin si ut idololatricus a Viris fide digni exponitur, ab uno Pontifice damnari, ab alio ob contrariam relationem pro-

permitti potuit, nulla alia culpa in Pontifices redundante, niſi quod ut homines aut deluſi fuerint, aut uni parti, non ſatis audita altera, nimium faciles præbuerint aures; nunquam vero Pontifices imo ne ipſa quidem Eccleſia de lumine Spiritus Sancti, & Apoſtolicæ infallibilitatis dono, in quæſtionibus, quarum veritas a mero hominum teſtimonio dependet, gloriabatur, uti tamen poſt ſedulam lectionem & examen gloriari poteſt, ubi agitur de quæſtione, an hæretica doctrina in hoc vel illo libro contineatur? Sæc. XVII. A. C. 1656.

Ceterum referunt Societatis Hiſtorici, quod idem Alexander VII. Papa eo tempore literis ad Helenam Imperatricem, Yumlie Imperatoris Conjugem datis, rituum Sinenſium praxin a Jeſuitis obſervatam confirmarit: verum fides ſit penes hoſce Hiſtoricos. Utut res ſe habuerit, id omnino certum eſt, quod *dubia circa hoſce ritus per Martinum Alexandro VII. Papæ propoſita*, ut ait Carolus Maigrot Fokienſis in Regno Sinarum Vicarius *Apoſtolicus*, *multis in rebus non fuerint vera, ac proin Miſſionarii reſponſis a Sede Apoſtolica recte quidem & ſapienter ac juxta circumſtantias in dubiis expreſſas datis, inniti non potuerint ad uſitatum apud Sinas Confucii & Progenitorum cultum permittendum:* unde *In ejus mandato die 26. Martii 1693. ex oppido Changlo Prov. Foki.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

etiam anno 1661. die decima tertia Novembris a S. Congregatione de Propaganda fide declaratum, quod utrumque decretum de ritibus Sinenſibus in ſuo vigore perſiſtat, ac juxta quæſita, & circumſtantias diverſimode expoſitas verum ſit.

## §. CXIX.

### *Venetorum victoria de Turcis.*

*Nani Hiſt. Venet. l. 7. Tuld. Hiſt. Europ. l. 6. pag. 215.*

Erat equidem hic annus Reipublicæ Ducibus oppido exitialis; eorum enim duo intra trimeſtre fatis ceſſerunt; poſtquam enim Contarenus duvigeſima octava Aprilis mortalitatem exuerat, Franciſcus Cornarus die ſecunda Maji eidem ſubrogatus vigeſimo poſt die e vivis exceſſit, cui die decima ſexta Junii ſucceſſit Bertuccius Valerius, ad Rempublicam novis victoriis nobilitandam reſervatus: Hic enim, ſub Architalaſſo Laurentio Marcello, ſexaginta quinque navigiis validam claſſem inſtruxit, adjunctisque ſeptem Melitenſium triremibus, quas Caraſa prægebat, bellum contra Turcas toto ardore proſequi ſtatuit. Ejus igitur imperio Marcellus Helleſponti fauces arcta obſedit, navibusque circum poſitis, ne Turcæ annonam, recentemque militem in Cretenſem Inſulam inveherent, ſol-

licito

licite impedivit: nihilominus prope Sinam Sæc. XVII.
ſupremus Turcicæ claſſis Præfectus die A.C. 1656.
vigeſima ſexta Junii Venetas naves aggredi decrevit. Fit illico pro more hujus gentis diſſonus diverſiſſimarum vocum tumultus, mixtoque tympanis cornuum, tubarumque concentu claſſicum vario elatoque aeris reniſu perſonat; reboant ex caſtellis, & aggeribus laxata belli tormenta: ne vero quid minus Veneti agere viderentur, aut trepidationis calumniam incurrerent, ingentem feſtivamque regerunt conclamationem, magnæ ad pugnam aviditatis teſtimonium. Præceteris Marcellus parva vectus cymba nunc milites, nunc remiges, interdum ſingulos Duces, ſæpius univerſos accedendo ad ſtrenuam ſui defenſionem ſtimulabat, cunctos hortatus, ut nunc, nunc concepti quisque ſpiritus, nunc ardoris proximi meminiſſent, & Veneti decoris, cujus curam ſibi concreditam noſſent. Adhuc loquebatur Marcellus, cum jamjam Turcæ, ſecundo ventorum flatu uſi, primum in Venetos impetum urgent, mox vero Lazarus Mocenigus cum ſua Prætoria navi in latus hoſticæ claſſis, transverſo remorum impulſu violenter impingit, & id quidem opportuniſſimo ceterarum navium concurſu, quo Turcarum Architalaſſus

Sæc. XVII. A.C. 1656.

sese ad castella, uti animo conceperat recipere, prohibitus, exterarum navium, cum e portu haud solvere possent, opem sperare non potuit. Tum vero concors Venetorum insultus in Turcarum classem factus est, ubi ipsa Marcelli Prætoria navis, licet nimio æstu in ipsam prope ad Abydum stationem adversus hostes abrepta esset, majoris tormenti ictu concussa Nicolaum de Mezo, aliosque tres comprobatæ virtutis Tribunos amisit, inde autem magis inflammata animorum indignatione Marcellus in validissimam Turcarum navim irrumpit, eaque subacta aliam insequitur, ac certamine in tertium diem prorogato tam horrendam globorum & flammæ tempestatem in Thracicam classem effundit, ut magnam partem incensa absumeretur; magni tamen stetit Venetis prosper hic successus; quippe Laurentium Marcellum, dum militis æque ac Ducis partes obibat, globus æneus tubo grandiore excussus in frusta discerpsit, plurimum dolentibus cunctis tanti Viri interitum; solus autem oculis siccis luctum premebat Joannes Marcellus ejus Cognatus, qui ne quid incommodi classis Veneta, cognita sui Architalassi morte caperet, Badoerium in defuncti locum subrogavit, non pœnitendo selectu. Hic enim

enim jacturam multo vulnere, hostium- Sæc. XVII.
que clade ulturus, mox generoso pe- A. C. 1656.
riculi contemptu in Prætoriam tam auspicato irruit, ut Turcarum Architalasso, ne Mocenigi navibus cingeretur, propudiosa fuga cum quatuordecim triremibus ad castella sese recipere coacto, Turcarum quamplurimi suo Ductore destituti partim a Venetis capti, partim aquis hausti perirent: insequitur fugitivas naves Lazarus Mocenigus, tanta virium contentione, ut inito certamine hostem propelleret, quamvis ipse oculum bombardæ globo excussum suamque navim amitteret: Tandem vero dissipata Turcarum classe, victoria penes Venetos stetit, qui occupatis tredecim triremibus, sexque majoris molis navigiis, & quinque myoparonibus, ceteras naves aut in litore hærentes, aut remis velisque destitutas, lacerasque sibi subjecerunt. Periere Turcarum decem millia, aut ferro absumpta, aut undis hausta, captisque quingentis, Christianorum quinque millia a dira servitute liberata. Ex Venetis nonnisi trecenti fuere desiderati. Tantulo impendio tam ingens Venetis stetit victoria, cujus præmium erat Tenedos Insula decimo quarto obsidionis die a Venetis expugnata: accessisset etiam Lemnos Insula, si vel tentata fuisset,

Sæc. XVII. A. C. 1656. nec Veneti una Insula securius quam duabus incerto frui maluissent.

## §. CXX.

### *Eleonora Imperatrix Pragæ in Bohemiæ Reginam inaugurata.*

*Orth. Chron. Hung. p. 173.* Interim Ferdinandus III. Imperator exeunte Mense Julio Pragæ comitia habebat, in quibus præter belli subsidia Proceribus commendabat, ut Catholicam religionem restaurari, atque administrandis Paræciis dignos Pastores præfici curarent: postea die vigesima octava Augusti ipsemet Cæsar una cum Eleonora Conjuge sua & Leopoldo Ignatio Hungariæ Rege ac Leopoldo Guilielmo Archiduce Pragam rediit, ubi Imperatrix die undecima Septembris Bohemici Regni insignibus ab Ernesto Adalberto de Harrach Cardinale & Archiepiscopo Pragensi ornata est. Publica lætitia haud parum augebatur fausto nuntio, quo Cæsari significatum quod Georgius Francipanus Comes Turcas, qui trajecto Danubio Croatiam invadentes, abductis secum Erdeödio Comite, ejusque Conjuge, rursus Mense Augusto irruptionem fecerant, cum nongentis Hungaris fuderit, fugaritque, & præter plures alios, tres Tribunos, ipsumque Bighatiensem Gubernatorem captos

captos unacum tribus vexillis abduxerit: Accepta hac clade Turcarum Imperator, etsi ejus copiæ non ita pridem iteratis invasionibus, ac incendiis Hungariam devastassent, nihilominus Legato ad Imperatorem misso querebatur, quod Hungari, & præcipue Buchemius, Forgatsius, aliique Belliduces violata pace hostiles incursus tentassent, acceptoque nuntio de illata apud Helespontum nupera clade Turcarum potentiam insolentius contempsissent: his ergo ausibus ut Cæsar obicem poneret, Legatum suum Constantinopolin decerneret. Insuper Mense Decembri ad finem vergente alius Orator a Turca Viennam missus vehementer adversus Hungaros expostulabat, eoquod hi nonnullos Turcicæ gentis Mercatores prope Comoram suis mercibus & vita spoliassent: postquam vero Cæsar plenam satisfactionem pollicitus erat, hic Orator Vienna discessit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CXXI.

### *Sueci a Polonis cæsi.*

Cum Casimiri Poloniæ Regis, ac in Silesia exulis res omnino deploratæ viderentur, inter medias desperationis nebulas melioris fortunæ spes affulsit; postquam enim Carolus Sueciæ *Tuld. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1656. Rex Varſoviæ, & Caſimirus Lubovia in finibus Sileſiæ comitia habuere, Poloni ex deſperatione vires haurire, ac ſibi, ſuæque libertati pugnare decreverunt: ItaqueCæſarnecius collectis undique copiis trans Viſtulam ad Golombos movit, verum a Wittembergio & Duglaſio fuſus, Samoſiam usque profugere compulſus eſt. Hac victoria elatus Sueciæ Rex, Jaroslaviam contendit, Præmisliam urbem obſeſſurus. Tanta autem erat obſeſſorum virtus, & civium pietas, ut Sueci Catholicorum armis piisque ad Deum votis expugnati, non ſine magna ſtrage obſidionem ſolvere cogerentur: die etiam duodecima Martii Cæſarnecius reſtauratis viribus Eccleſiæ Catholicæ, Regisque rem in Polonia ferme deperditam reſtituere cæperat; inito enim prælio Carolum Regem prope Jaroslaviam tanta affecit clade, ut ſæpe incluſus, tandemque elapſus, non victus duntaxat, ſed & fugitivus Varſoviam ſeſe recipere compelleretur: Proſpero hoc ſucceſſu ad majora accenſus, novisque militum ſupplementis auctus Cæſarnecius, Machionis Durlacenſis copias ad Varicam profligavit, trajectoque Pilcæſa amne Gedanenſes Catholicos, qui immota in Cæſarem fide eminuerunt, obſidione liberavit, cæſisque ad Vartham flumen Suecis,

Suecis, ac Megalopolitani Ducis copiis Varsoviam obsidere cæpit; quo comperto Carolus Rex omnem Poloniæ prædam, quam in hanc urbem convexerat, secundo flumine in Prussiam regalem deferri jussit; Poloni autem hujus mandati haud ignari, conjectis in Vistulam multis & grandibus arboribus fluvium innavigabilem reddentes, non modo prædam, sed ipsam quoque urbem recuperarunt. Tum vero res Polonica feliciorem cursum tenere cæperat; postquam enim Carolus Rex & Brandeburgicus Marchio, qui suas copias Suecis junxerat, ante Varsoviam Cæsarnecii exercitum delere paraverant, pugna in tertium diem continuata victoriam quidem sibi adjudicabant, adeo tamen cruentam, ac funestam, ut cladi internecinæ haud absimilis esset: quocirca Casimirus ab hoste nil ultra sibi metuens, honestas cum Moscho conditiones pepigit, illisque nonnisi Smolenskum urbem cedens, totam Lithuaniam, Podelassiam & Russiam Nigram recuperavit, demum vero die decima quinta Novembris a Gedanensibus summa lætitia, ac pompa exceptus, suorum fortitudine, concordia & fide potentissimos quoque hostes devinci posse intellexit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

§. CXXII.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CXXII.

## *Alexandri VII. Papæ Jubilæum Universale ad implorandam Dei opem in præsentibus Ecclesiæ necessitatibus.*

*Bullar. Magn. Alexander VII. Const. 23.*

Cum universus pene Christianus Orbis non modo bellis, sed aliis etiam calamitatibus afflictaretur, Alexander VII. Pontifex ad avertenda ejusmodi mala intentus, singulos Christi Fideles ad placandum Deum excitabat, oblata anni sacri gratia: Hanc in rem sequens promulgavit diploma die vigesima prima Julii.

*Universis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis Salutem, & Apostolicam benedictionem.*

„E suprema militantis Ecclesiæ specula mentis Nostræ aciem quaquaversum intendentes, & assiduas gregis „Nobis ex alto crediti calamitates attente contemplantes, crebra ex imo „corde suspiria, & uberes ex oculis lacrimas fundere cogimur. Cujus enim „vel ferreum pectus non commoveant „hodiernæ Orbis Christiani miseriæ? „Urget vel maxime pertinax inter „Principes Catholicos bellum, cui com„ponendo frustra hactenus visa sunt esse „huma-

„humanæ prudentiæ consilia. Ad Orien- Sæc. XVII.
„tem piissimæ Reipublicæ ditiones de- A. C. 1656.
„cennali bello a Turcarum Tyranno in-
„festantur. Exutus ad Septentrionem
„Regni sui parte hæreticorum armis
„Rex Orthodoxus, neque tuti ab eo-
„rum odio & potentia aliorum fines.
„Sævit ad Meridiem dira epidemiæ
„lues, quæ & vicinos depopulatur, &
„huic Urbi veræ Religionis capiti im-
„minere videtur. Ubique terror, ubi-
„que malorum impendentium formido,
„ita ut si unquam, certe nunc gravem
„Domini manum sentiamus, flagitiis
„hominum ejus iram jugiter provocan-
„tibus. Cui placandæ licet privata
„Nostra, & aliorum Sacrificia, & pre-
„ces sine intermissione adhibere non
„desistamus, promptius tamen id a di-
„vina misericordia Nos consecuturos
„arbitramur, si Nostris omnium Christi
„fidelium orationes, purgatis per salu-
„tarem veræ pœnitentiæ Medicinam a
„colluvie peccatorum animis, jungan-
„tur: Clemens est enim & misericors
„Deus Noster, & propitiatur cunctis
„invocantibus eum in veritate. Hoc
„autem ut fructuosius fiat, & majori
„cum spiritus ardore peragatur, ex ve-
„teri Ecclesiæ Romanæ omnium Ma-
„tris, & Magistræ more ejusdem Ec-
„clesiæ thesauros, quorum Dispensato-
„res

Sæc. XVII. A. C. 1656. „res a Domino conſtituti ſumus, pro„ferre, & erogare decrevimus.„

Poſtmodum pia opera a ſingulis peragenda, necnon Eccleſias ab illis viſi„tandas præſcripſit.

## §. CXXIII.

## *Mira Puellæ ſanatio per Sacram Spinam impetrata.*

*Choiſ. mem. ſur la Relig. Not. 3. in epiſt. 16. Prov.*

Hoc item anno ex Portu Regio diſpergebatur rumor de quodam prodigio, de cujus veritate ſponſorem agere, inſtituti noſtri ratio haud depoſcit, rem tamen, prout contigiſſe refertur, recenſere, Hiſtorici munus non excedit. Cruciabatur vehementiſſimis oculorum doloribus Margaritha Perriera Claromontani Conſiliarii Filia, & famoſi Paſcalis Neptis, quæ nonniſi novem annos nata apud Moniales Portus Regii educabatur: Augebatur indies malum tanta violentia, ut humor viſcoſus ex ſiniſtro oculo defluens, narium oſſa in cariem verteret, & palatum inficeret, imo ipſum quoque guttur jamjam infeſtaret: eludebat vis mali omnem artis medicæ opem, ulcusque tam nocivum exhallabat fætorem, ut infirmam a ceterarum conſortio ſejungere neceſſe eſſet, ac ipſemet illius Parens jamjam ſeſe itineri accingeret, proximæ inciſioni,

sioni, quam tres peritissimi chirurgi Parisienses omnino necessariam censebant, interfuturus. Sub idem tempus quidam Sacerdos nomine Potterius se inter alias S. Reliquias Spinam ex Christi Domini corona habere gloriabatur. Hæc ex pio plurium Monialium desiderio, votoque ad varia earum Asceteria circumferebatur, atque etiam hoc anno die vigesima quarta Martii ad Portum Regium, ubi vero omnes Moniales, ceteræque puellæ earum curæ concreditæ hasce reliquias pie venerabantur, inter ceteras quoque infirma hæc puella magnam ad fiduciam excitata sacram Spinam pio osculo colebat, quo facto ad suum cubile reversa, mox oculum suum ab omni tumore, ulcere, & tabe, nequidem relicta cicatrice, liberum, sanumque sensit, non sine maximo omnium stupore: nihilominus Abbatissa nomine Maria ab Angelis hoc prodigium cauto silentio premendum censuit, quarto autem post die Dalenceus Chirurgus ad Monasterium delatus, infirmam invisit, cumque integre sanatam cerneret, totiusque rei successum intelligeret, Guillardum & Grasseum itidem chirurgos eadem die secum ad Asceterium conduxit, qui una omnes stupefacti non arte humana, sed ope Divina tam subitaneam

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

neam ſanationem fuiſſe factam teſtabantur: Divulgato per urbem prodigio Regina Mater Felicem Chirurgum Regium ad Monaſterium ablegabat, qui ex tribus nominatis chirurgis originem, progreſſum, hujusque mali finem, ſtatumque ſedulo perſcrutatus, nec naturæ, nec artis medicæ viribus hanc puellam adeo integre ſanari potuiſſe retulit: idem erat utriusque Vicarii Pariſienſis, Buvardi Regii Medici, aliorumque plurium Medicorum ac Chirurgorum teſtimonium, judiciumque: Rem quoque exacte diſcuſſerunt Sorbonæ Doctores, ex quorum ſententia die vigeſima ſecunda Octobris pronuntiata hujus prodigii veritas fuit approbata, decretumque, ut deinceps ſingulis feriis ſextis hæc Spina in Portus Regii Eccleſia publicæ fidelium venerationi exponeretur. Non deerant tamen quamplurimi, qui de hujus ſanationis veritate dubii varia ediderint ſcripta, in quibus Moniales de commiſſa fraude poſtularunt, obtendentes, quod infirmæ loco, ejus Soror, quæ in eodem Monaſterio educabatur, chirurgis, aliisque fuerit exhibita: alii hanc ſanationem non fuiſſe integram, ſed malum majori, quam unquam, violentia recruduiſſe, ac puellam ex fluxione pectus infeſtante morti proximam aſſerebant.

rebant: prodiit etiam libellus a Patre Franciſco Annato Jeſuita, ut creditum, compoſitus ſub hoc titulo: *Triſte gaudium Janſeniſtarum, ſeu Animadverſiones in miraculum, quod in Portu Regio contigiſſe dicitur: Auctore quodam Eccleſiæ Catholicæ Doctore.* In hoc libro Auctor „hoc prodigium, ſi tamen tale ſit, a „Deo apud Moniales Janſeniana do„ctrina infectas, atque in earum Mo„naſterio ideo patratum aſſerit, ut Chri„ſtum pro omnibus omnino hominibus „mortuum fuiſſe, eis manifeſtum fieret, „de cetero autem fideles earum Eccle„ſiam frequentare vererentur, ne cor„poris ſanationem quærentes animæ „ruinam inveniant.„ E contrario autem Choiſelius primum Convennenſis, poſtea Tornacenſis Epiſcopus hoc miraculum in ſuo libro, cui titulus: *commentaria in Religionem* recenſens, hæc inquiebat: *hujus puellæ innocentia, teſtiumque ſinceritas, numerus, & habilitas me de veritate hujus miraculi adeo convincunt, ut non modo pertinax, ſed & temerarius ac inſanus eſſem, ſi de eo dubitarem; adeo enim ſubitanea ſanatio, teſte Dalenceo non inferius miraculum, quam mortui reſuſcitatio eſſe videtur.* Fertur quoque, quod Benedictus XIII. in tertio tomo Homiliarum in Exodum, quem eo adhuc vivente quidam ex Ordinis FF.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII. A. C. 1656. Prædicatorum unacum primis duobus tomis compoſuit, typisque vulgavit, hoc miraculum ſuo quoque teſtimonio corroboraſſet: Ut ut autem ſit, tam Janſeniſtarum Patroni, quam eorum hoſtes in eo culpandi videntur, quod hi prodigii veritatem impugnent, quia in Monaſterio Monialium de Janſenismo ſuſpectarum patratum dicitur, illi vero jactitare audeant, quod Deus hoc miraculum ad teſtificandam hujus Domus ſanctitatem, doctrinæ puritatem, & puellas inſtituendi methodum patrare voluerit; ſi enim hæc ſpina, vera fuit Spina ex Chriſti Domini corona, accedente viva fide, & novennis puellæ innocentia hoc miraculum, haud obſtante ceterarum Monialium rebellione adverſus Eccleſiam, vere patrari potuit; non enim ad recipienda dona, ut vocant, gratis data requiritur in recipiente vitæ ſanctitas, aut fidei puritas: ineptius vero Janſeniſtæ Deum hoc miraculo ſuam doctrinam, ac Petrus Regii ſanctitatem teſtatam reddidiſſe jactitant; non enim Deus Templi Jeroſolymitani ſanctitatem prodigioſa veli ſciſſione commendare, miraculoſa Malchi ſanatione iniquam Chriſtum capiendi voluntatem vel Judæos eſſe fideles probosque Chriſti ſervos teſtari voluit: præterea nequaquam innocens

cens hæc puella Janſenii doctrinam, & Janſeniſtarum interpretationes circa quinque propoſitiones approbari a Deo per has reliquias petiit, ſed unice, ut a ſuo malo liberaretur; vera enim miracula ſunt Dei linguæ & ſigna, quibus ſuam omnipotentiam, ſuumque amorem erga homines, atque utilitatem eorum, ut ipſum glorificent, quandoque etiam per perverſos homines manifeſtat: nunquam vero mali, qui doctrinam falſam enuntiant, vera patrare poſſunt miracula ad confirmationem falſæ doctrinæ (*) ergo Janſeniſtæ, ſi damnatam ab Eccleſia doctrinam profitentur, etſi haſce reliquias infirmæ puellæ applicuiſſent, hoc miraculum, ſi verum fuit, ad confirmandam ſuam doctrinam factum fuiſſe, jactitare non poſſunt; plurima enim miracula Deus in Judæis, gentilibus & hæreticis ac peccatoribus operatus eſt, quin propterea eorum ſuperſtitiones, errores & crimina approbarit: denique *finis curationis exterioris per Chriſtum facta eſt curatio animæ*, quam in hac puella pie credimus; in Portus Regii vero incolis, durante repugnantia adverſus Eccleſiæ judicium, aſſerere non audemus. Hujus equidem miraculi veritatem diſcutere, noſtrum

Sæc. XVII. A. C. 1656.



(*) S. Thom. 22. q. 178. art. 2. ad 3.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

non est, illud tamen ad confirmandam Jansenistarum oppositionem fuisse a Deo perpetratum, dicere exhorrescimus: si autem verum fuit prodigium, novum Sacras Reliquias venerandi argumentum Catholicis fuit suppeditatum, si vero falsum exstitit, ad propriam confusionem de eo gloriantur Jansenistæ, nam teste Augustino (*) etiam *Antichristi opera dici possunt, esse signa mendacia, vel quia mortalis sensus per Phantasmata deceptus est, ut quæ non facit, facere videatur, vel quia si sint vera prodigia, ad mendacia tamen pertrahent credituros.*

## §. CXXIV.

## *Petri Donati Cæsii Cardinalis obitus.*

*Ciacon. in vita Urban. VIII. t. 4.*

Ex Purpuratorum Collegio hoc anno quatuor decessisse comperimus, & primo quidem obiit Petrus Donatus Cæsius patria Romanus, qui adolescens Patrum Oratorii curæ commissus, Romæ in pietate & literis adeo profecit, ut spretis, quas generis nobilitas, & parentum favor amplissimos offerebat, mundi illecebris sacræ militiæ nomen daret, & Jurisprudentiæ lauream promere-

(*) S. Aug. l. 20. de Civit. Dei c. 19.

mereretur. Postmodum ad varias Abbatias promotus a Paulo V. Protonotarius, & ab Urbano VIII. Cameræ Clericus, Ecclesiæ Toletanæ Canonicus, necnon Ecclesiæ Thesaurarius renuntiabatur, quo munere functus, ut cunctis fraudibus obviaretur, Regulas a Thesaurariis servandas edidit, tandem vero sacro Collegio adscriptus, in variis Congregationibus sua obsequia Sedi Apostolicæ utilissima dicavit, donec hoc anno die trigesima Januarii anno ætatis suæ septuagesimo primo ad æternam requiem properaret, sepultus in Ecclesia S. Praxedis. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CXXV.

## *Francisci Cherubini Cardinalis mors.*

Alter erat Franciscus Cherubinus patria Picenus, qui utriusque juris scientia clarus, Romæ Caussidicum longe celeberrimum egit, ac Pontificii Auditoris dignitate honoratus, ab Innocentio X. Papa Presbyter Cardinalis, ab Alexandro autem Papa Senogalliensis Episcopus nominabatur, quam tamen Ecclesiam vix regendam susceperat, cum jamjam anno nondum exacto die vigesima Aprilis, annos natus septuaginta & unum, a sua Sponsa mortis *Ciacon. in vita Innoc. X.*

Sæc. XVII. A. C. 1656

tis invidia separaretur, sepultus in Ecclesia sua Cathedrali.

## §. CXXVI.

## *Dominicus Cecchinus Cardinalis mortuus.*

*Purp. doct. l. 6. p. 393.*

Sequentis Mensis Maji die prima Cherubinum pari fato sequebatur Dominicus Cecchinus Romanus, qui natalium splendore ac generosa indole cunctis charus, adolescens optimæ exspectationis specimina præbuit; vix enim decimum sextum ætatis suæ annum compleverat, cum jamjam utriusque juris Doctor laureatus, Romam reverteretur, ubi ob virtutum merita, ac scientiæ famam ad honores & Romanæ Curiæ dignitates planam sibi straviſſet viam, nisi præmaturus Clementis VIII. obitus vix non certas spes intercidiſſet, quæ tamen regnante Paulo V. aliquantulum ex Caffarelli Nepotis Pontificii patrocinio reflorescere videbantur; brevi tamen pro innata fortunæ inconstantia Cecchinus amissa Pontificis benevolentia Caussidicum agere compulsus est: obeunte autem Paulo V. & Gregorio XV. ad D. Petri Cathedram promoto, nova spes Cecchino affulsit; ab eodem enim Pontifice Aulæ Consistorialis, Vice-Gubernator Fi-

Firmanus, Avenionenſis Pro-Legatus, & Canonicus S. Petri renuntiabatur: quibus in muneribus cum improbam in ferendis laboribus aſſiduitatem, prudentiam, atque integritatem ſingularem exhiberet, ab Urbano VIII. tum publicis tum privatis negotiis adhibebatur, ubique egregiam pietatem, gravitatem, raramque in rebus gerendis dexteritatem præſeferens, ſemper fidelis, ſemper magnanimus, & in utraque fortuna ſemper idem. Hinc ab Innocentio X. Cardinalis ac Datarius deſignabatur, quod munus, poſtquam per plures annos cum dignitate ſuſtinuerat, a Maſcambruno Pro-Datario contemptus ipſo approbante Papa abdicavit. Erat is ex illis Cardinalibus, quos idem Pontifex pro examinandis Janſenii erroribus ſelegerat; nota enim erat Innocentio hujus Viri eruditio, doctrinæ profunditas, ac rerum Theologicarum cognitio. Tandem vero Cecchinus anno ætatis ſexageſimo octavo poſt tot labores impigre exantlatos Romæ in Domino quievit: Deſcripſerat ipſemet fuſiori calamo varias vitæ ac fortunæ ſuæ viciſſitudines.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

Sæc. XVII.
A. C 1656.

## §. CXXVII.

## *Theodori Trivultii Cardinalis extrema.*

Postremus ex Cardinalibus hoc anno denatis erat Theodorus Trivultius Nobilis Mediolanus, qui adhuc puer Patre suo orbatus, sub Matris prudentissimæ Matronæ tutela literis ac pietate apprime imbutus, omnium in se admirationem, amoremque rapiebat. Adultior factus Philippi III. Hispaniarum Regis castra secutus, egregia magnanimitatis specimina edidit, propterea a Ferdinando II. Cæsare opulento Principatu auctus. Mortua autem Monachi Principis Filia, quam sibi Conjugem duxerat, sacræ militiæ nomen dedit, atque Doctoratus laurea in utroque jure decoratus, ab Urbano VIII. primo Cameræ Apostolicæ Clericus & Protonotarius ac demum Cardinalis Diaconus renuntiabatur: Paulopost Piceni Legatione defunctus in Hispaniam se contulit, ubi Pro-Rex Aragoniæ, Siciliæ & Sardiniæ Regnon sine maxima Hispani Regis factione administravit, necnon Mediolanensis Prætor designatus, Regium jus in hac Provincia contra hostes strenue defendit, tandem vero ineunte

Medi-

Menſe Martio hoc anno vel ut alii volunt, anno ſequenti, ætatis ſuæ quinquageſimo nono fatis ceſſit. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CXXVIII.

## *Variorum Principum atque Illuſtrium fata.*

Hunc annum Principum nonnulli vitæ ſuæ funeſtum atque exitialem habuere: Hos inter primus erat Joannes IV. de Braganza Luſitaniæ Rex, qui Luſitanis contra Hiſpanos rebellantibus, delatum ſibi Regnum acceptabat, illudque per ſexdecim annos adverſus domeſticos hoſtes feliciter rexit; tandem vero gravi morbo correptus, Ulliſſipone die ſexta Novembris deceſſit, cui Alphonſus IV. primogenitus ejus Filius die decima quinta Novembris ſucceſſit, qui adhuc ſub tutela Matris ſuæ, quæ Medinæ Sidoniæ Ducis Soror erat, adolevit, atque ab eadem, utpote Matrona ultra ſexum magnanima, animum ad magna natum hæreditavit. Obiit inſuper Dresdæ die decima octava Octobris Joannes Georgius I. Saxoniæ Elector, qui Bohemorum rebellionem execratus, Cæſari opem tulit, ab eo autem defecit, cum Catholicam fidem reſtaurari cerneret; inde vero haud aliud tulit emolumen-

*Chemnitz Deutſch. Krieg. Müll. Annal. Sax.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

tum, nisi quod ejus ditiones a Suec simul & Cæsareis devastarentur: Su cessit eidem Joannes Georgius ejus F lius primogenitus ex Magdalena Sybi la Brandeburgica susceptus: Item Th mas Sabaudiæ Dux Taurini die vige ma secunda Januarii febri corrept fato functus est in obsidione Ticinen Mortuus quoque est ex calculo Eric Oxenstirnius Suecus, vir in politi versatissimus, & magnæ prudenti laude insignis.

## §. CXXIX.

## *Diversæ Alexandri VII. Pontifi Constitutiones.*

*Bull. magn. Alex. VII. Const. 14. & seqq.*

Præter Constitutionem adversus Ja senium editam Alexander VII. Pon tifex Maximus plures hoc adhuc ann Bullas promulgavit, ac præprimis, u corruptelas in urbe grassantes era caret, ac Cleri populique mores cor geret, ipsemet unacum quibusdam Cardinalibus ad id selectis Ecclesia Monasteria, aliaque pia Romanæ U bis loca visitare constituit, utque p sperum pastoralis hujus curæ succes sibi a Deo polliceri posset, quadragin horarum orationem haberi præcep ac plenariam indulgentiam elargit est. Die autem decimo tertio Apri

consuetam Bullam Cænæ innovavit, necnon vigesima octava ejusdem Mensis Congregationem Canonicorum Regularium Sancti Spiritus Venetiarum suppressit, eorumque bona in alios pios usus convertit, eoquod hæc Congregatio ad unicum tantum Monasterium fuisset redactum, atque a primævo suo instituto penitus deviasset, eademque ex caussa Ordinem quoque Fratrum Cruciferorum extinxit, simulque die secunda Maji anathematis pœnam decrevit in eos, qui pro obtinenda gratia aut justitia apud Curias Romanas aliquid vel recipiunt, vel promittunt, vel elargiuntur. Insuper die undecima Octobris confirmavit privilegia Fratrum Ordinis B. Mariæ de Mercede. Sæc. XVII. A. C. 1656.

## §. CXXX.

## *Quædam S. Congregationum Decreta.*

His quasdam Sacrarum Congregationum Romanarum decisiones subjungere lubet, & primo quidem Sacra Episcoporum Congregatio Ordinario dedit Facultatem transferendi ad alias Ecclesias onus Missarum, quas Testator reliquit a Presbyteris sæcularibus ad Hæredis arbitrium in Ecclesiis Regularium celebrandas, si ipsi Regulares consentire nolint, ut per Sacerdotes *Decret. S. Congi Rit. Episc. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1656.

tes sæculares celebrarentur, postea a Alexandri VII. Pontificis mentem di vigesima tertia Maji declaratum, quo Facultas absolvendi ab hæresi in Jubi læis, vel aliis similibus concessionibu non censeatur comprehensa, nisi præ cisis verbis concedatur: die autem de cima Junii Sacra Rituum Congrega decidit, quod Capellanus Curatus n tione stolæ in funeribus præcedat tiam alios quoscunque Sacerdo Curatos.

## §. CXXXI.

## *Scriptorum Catholicorum decessus opera.*

*Dupin nouv. Bibl. des Auth. Eccl. t. 17. p. 272. Alegamb. Bibl. Script. S. J.*

Quorumdam Scriptorum, qui hoc no obiere, opera recensere exp dit, atque inter ceteros primo co mendatur Didacus Antonius Urr gotus Balbastrensis Episcopus, qui p steris reliquit tractatum de compet tiis jurisdictionis inter Curiam Ec siasticam, & profanam, Pastorale gularium, Forum conscientiæ, & brum de intrusione. II. Didacus senus Ord. S. Basilii edidit quadrag volumina Sermonum, Historiam hæ, Isacci, Jacobi & Joannis E geliste, præter fasciculum concepti III. Fortunius Licetus scripsit de mo

stris, de immortalitate animæ, de lucernis & antiquis annulis, necnon de fluminum natura. IV. Hieronymus Coppola Clericus Regularis edidit sermones de Deiparæ privilegiis, de Puritate ejusdem, necnon Biblia Mariana, quæ tamen morte præventus absolvere haud poterat. V. Hieronymus Bignon, qui decimo ætatis suæ anno elucubravit descriptionem Terræ Sanctæ, & tertio post anno antiquitates Romanas, & biennio post tractatum de electione Pontificum, & de excellentia Regum Franciæ contra Didacum Valdez præter annotationes in Marculfum. VI. Ignatius Derkennis Jesuita, scripsit positiones de Deo, Eucharistia, gratia, libero arbitrio, & prædestinatione, contra Jansenium. VII. Paulus Oliva ejusdem Societatis Generalis edidit Conciones plurimas, & commentarios in Genesin & Cantica præter epistolas Pastorales ad suos Socios. VIII. Eduardus Knox seu Knottus itidem Socius, qui tamen vero nomine vocatus Matthias Wilsonus, sub ementito nomine Nicolai Smithei edidit discussionem assertionum Kellisonii, qua in suo de Ecclesiastica Hierarchia tractatu probare conatur. Jam supra de famosa ejus contentione mentionem fecimus. Scripsit etiam charitatem propugnatam a Catholi-

Sæc. XVII. A. C. 1656.

*Vid. t.* 106. §. 89. *p.* 642.

Sæc. XVII. A. C. 1656.

tholicis contra Potterum & infidelitatem dejectam contra Clingtworthium. IX. Maximilianus Sandæus Jesuita, publici juris fecit decem centurias de Christo crucifixo, Platonem, Jurisconsultum, & Medicum Christianum præter alia quamplurima. X. Hilarius a S. Anastasio, qui ex Canonico Regulari ad S. Crucem Augustæ factus Carmelita Excalceatus, dum adhuc inter Canonicos degebat, quamplurima Augustanis literis excusa posteritati reliquit, & quidem suum Thaumaturgum Eucharisticum, Cœnam Domini sub una, & utraque specie Acatholicis Augustanis oblatam, Assecurationem cauterialem conscientiæ hæreticorum in puncto Reformationis Augustanæ sub Ferdinando II. Cæsare, Patronum Beatorum, seu Catholicam defensionem articuli de invocatione Sanctorum contra eosdem, responsionem ad quatuor difficultates, quibus Acatholici a fide vera abstterreri videntur, Catechismum pœnitentiæ, Pallium tutellare, veterem Catholicorum pietatem erga Deiparam, & alia nonnulla. Edidit Carmelita Discalceatus rationem initam priscæ fidei circa præcipuas Catholicorum & hæreticorum controversias, de Christianæ juventutis institutione, Catechismum Pœnitentiæ recognitum, & octies editum, semitam Catholicæ Religio-

ligionis, Archimedem Christianum, Perspicilia Catholicæ veritatis, Divisionem lucis a tenebris, lucifugam hæreticum, comitia Parthenica, Promontorium bonæ spei, seu artem bene moriendi, Achatem Christianum & alia nonnulla. Sæc. XVII. A.C. 1656.

## §. CXXXII.

### *Scriptores Acatholici hoc anno defuncti.*

Ex Scriptoribus Acatholicis hoc anno denatis celebriores sunt. I. Justus Feurbornius, cujus contentiones cum Tubinganis habitas jam supra recensuimus. Scripsit Kenosigraphiam Christologicam, epitomen errorum Calvinianorum, expositionem epistolæ ad Galatas & ad Romanos præter plura alia. II. Salomon Glassius, qui scriptum edidit circa controversias Helmstadienſium & Wittebergenſium præter libros quinque Philologiæ Sacræ, onomatologiam Messiæ, exegesin Evangelicorum, & selecta Scripturæ Mosaicæ & Davidicæ. III. Hartmanus Creidius scripsit meditationes in epistolas Dominicales, Postillam Evangelicam, & Epistolicam, Talæpotiam Divitum, Ideam mundi &c. IV. Georgius Calixtus, qui tam Thorunensi, quam Rheinfelsiano colloquio interfuit, sed exiguam ubique laudem reportavit. Edidit

*Weisman. Intro. in hist. p. 1131.*
*Vid. supra l. 193. §. 97. t. 57. p. 314.*
*Freher. Theatr. erud.*

Sæc. XVII. A.C. 1656.

dit acta inter Principem Erneſtum & Calixtum, necnon animadverſiones in Thorunenſem Confeſſionem, judicium de controverſiis inter Lutheranos & Calviniſtas, commentaria in epiſtolas D. Pauli, tractatum de Sacrificio Chriſti, de SS. Trinitate, de Pontificiorum dogmatibus, de æterna beatitudine, de conjugio Clericorum, & ingentem aliorum ſimilium faraginem. V. Simon Birkbekius publici juris fecit reſponſionem contra Antidotiſtam Pontificium, præter vindicias Proteſtantium, ubi probare nitebatur in quolibet ſæculo extitiſſe Doctores, qui in *plerisque* fidei articulis cum Eccleſia *Anglicana* conſenſerint. Ita nempe omnes Sectæ de antiquitate ſuæ Eccleſiæ ab Apoſtolorum ævo propagatæ gloriantur, nullus tamen hucusque oſtendere potuit, ſuæ ſectæ confeſſionem in *omnibus* articulis cum Apoſtolica conſonam fuiſſe, vel aliquem Eccleſiæ Doctorem in omnibus conſenſiſſe. VI. Joſeph Hall elucubravit Romam irreconciliabilem, Hiſtoriam Biblicam, Bibliorum uſum, & nonnulla alia. VII. Joannes Hallyſius edidit libellum de ſchismate, diſſertationes de peccato in Spiritum Sanctum, de Cæna, & Confeſſione auriculari.

HISTO

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

# HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ CONTINUATÆ.

## *LIBER CCIV.*

ALEXANDER VII. PONTIF. MAX.
FERDIN. III. & LEOPOLDUS
ROM. IMPER.

### §. I.

### *Antonii Arnaldi motus contra juramenti formulam.*

Postquam Clerus Gallicanus in suis comitiis juramenti formulam intra mensem ab omnibus Prælatis subscribendam proposuerat, mox Portu-Regienses Theologi declarabant, quod se quidem Constitutioni Pontificiæ quoad dogmata fidei plene subjicerent, hæreticam autem doctrinam in Jansenii doctissimi & apprime Catholici Præsulis libro contineri, contra suam conscientiam credere non tenerentur: apertius tamen, acriusque calamum suum strinxerat Antonius Arnaldus, qui librum ad omnes Episcopos directum edidit, sub

*Hist. de cinq. Prop. l. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1657. sub hoc titulo: *Casus a quodam Doctore propositus circa Constitutionem Alexandri VII. & formulam Cleri.* In hoc libello tres proposuit quæstiones. I. An aliquis Doctor, qui sibi prudenter persuasum habet, quod propositiones damnatæ non exstent in libro Jansenii, nec in illius sensu sint damnatæ, teneatur mutare suam sententiam, & contrarium credere. II. Utrum talis, si non tenetur suam mutare sententiam, possit nihilominus subscribere formulæ. III. An in hoc casu tacere possit, ne Papam in hac occasione non fuisse bene edoctum, modeste opponere valeat, et fine, ut impediat, ne Augustiniana doctrinæ, veræque gratiæ hostes prævaleant, atque in vulgus spargant, Jansenium esse quidem D. Augustino conformem, hunc tamen, cum sit duntaxat privatus Doctor, Pontifici cedere obstrictum esse, Papam vero Jansenii doctrinam damnando, eo ipso doctrinam Divi Augustini condemnasse. Primam quæstionem Arnaldus resolvit negando, nisi talis Doctor convincatur, quod in suo judicio fuisset deceptus, de hoc tamen convinci nequeat, cui ei nec Jansenii locus exhibeatur, docetur, in quo sensu hæ propositiones fuerint damnatæ, proin etiam Pontificis & Episcoporum sententia

ei adhuc permaneat evidens, doctri- Sæc. XVII.
nam Janſenii eſſe eandem cum D. Au- A. C. 1657.
guſtini doctrina: contra evidens autem proprii judicii teſtimonium nullus circa quæſtionem facti teneatur damnare Epiſcopum, quem judicat eſſe innocentem, cujusque liber nunquam canonice fuit examinatus. Ad ſecundum dubium denuo reſpondit negando, quia talis non poteſt adhuc comprehendere, quomodo ſalva Chriſtiana & ſacerdotali ſinceritate poſſit ſubſcribere hujus libri ab Epiſcopo Catholico conſcripti condemnationi, quam injuſtam cenſet. Tertiam denique difficultatem diſſolvit Arnaldus affirmando.

## §. II.

## *Aletenſis Epiſcopi reſponſum contra Arnaldi deciſiones.*

Adverſus haſce Arnaldi opiniones & reſponſa Pavillonius Aletenſis Epiſcopus libellum edidit, in quo demonſtratum ibat, „quod etiam illi, quibus „antehac aliter perſuaſum erat, Conſti„tutioni Pontificiæ ſubſcribere poſſint „& teneantur, quia in quæſtionibus „controverſis Catholici privata ſua ju„dicia ſubmittere tenentur univerſali „Eccleſiæ ac Pontificum judicio & de„ciſioni; præcipue quando Eccleſia

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„quæſtionem facti cum quæſtione jur
„conjunxit, tunc prudentia & charita
„Chriſtiana cunctos fideles ad ſerva
„dam Eccleſiæ unitatem adſtrictos o
„liget, ut ſeſe Pontificis ſententiæ circ
„quoddam factum pronuntiatæ ſubj
„ciant, quando contrarium evident
„non apparet, aliunde vero ex tali
„poſitione merito timendum eſſet ſch
„ma: ait ille, Dubitabatur, an hæ quinq
„propoſitiones aut iisdem, aut ſal
„æquivalentibus terminis in Janſe
„libro contineantur, & an hujus E
„ſcopi ſenſus ſit idem cum vero S.
„guſtini ſenſu? ad diſſolvendas h
„quæſtiones opus eſt humana dilig
„tia, in diverſas autem opiniones a
„Catholici, nec adeo clara eſt utr
„que partis deciſio, quin nullus d
„tandi locus ſuperſit: in hoc ergo
„bio æquum eſt, ut nos definitioni P
„tificiæ ſubjiciamus, eoquod hæ q
„ſtiones *ea diligentia, qua major d*
„*rari non poſſet*, fuerunt diſcuſſæ, p
„Papam fuiſſe deceptum dici non
„ſit, & ejus definitioni adverſantes
„a Communione Eccleſiæ ſegregar
„lerent. „

„Mirum quoque eſt, proſequ
„Epiſcopus, quod Janſeniſtæ ſe ad
„dam Janſenii doctrinam magis adh
„ctos eſſe credant, quam ipſemet J
„ſenius

„ſenius, qui ſuam doctrinam, licet ipſo „nemo alius eam melius intelligere „valuit, poſt Pontificis deciſionem „haud ultra propugnaſſet, uti ex ejus „teſtamento patet, in quo eam Eccle„ſiæ judicio ſubjecit, quod tamen fa„cere non potuiſſet, ſi ſuam doctri„nam tanquam fidei dogma a fidelibus „eſſe recipiendam credidiſſet, proin „illi, qui ſe Pontifici eam condemnanti „ſubjiciunt, ad Janſeniani mentem, „non autem contra Eccleſiæ fidem a„gunt, nec etiam Janſenii famæ no„cent, cum Papa non Janſenii Perſo„nam, ſed doctrinam, quam ipſe Ec„cleſiæ judicio ſubmiſit, damnarit. „Quod autem ad juramenti formulam „attinet, ſubjunxit Pavillonius, etſi „in ea contineretur, quod eidem non „modo propter Eccleſiæ pacem, ſed „etiam propter conſcientiæ legem ſub„ſcribendum eſſet, hanc recipere, ei„que ſubſcribere oporteret; Eccleſiæ „enim capiti, ejusque deciſionibus obe„dire, res eſt conſcientiæ.„

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„Denique oppido mirum eſt, quod „Janſeniſtæ ſaltem ante Pontificis Con„ſtitutionem de quæſtione facti, ſcili„cet, an hæ propoſitiones contineantur „in Janſenii libro & Janſenii ſenſum „complectantur, minime dubitarint, „ſed duntaxat acerrime, per duodecim

Sæc. XVII. A. C. 1657. „annos cum ſuis adverſariis diſputa-
„rint, an illæ in Janſenii ſenſu ſint Ca-
„tholicæ, & doctrinæ S. Auguſtini con-
„formes, quod reſpicit quæſtionem ju-
„ris: primum autem poſt haſce propo-
„ſitiones per Pontifices & Epiſcopos
„damnatas Janſeniſtæ in dubium voca-
„rint, negarintque, illas eſſe Janſenii,
„& in ſenſu a Janſenio intento fuiſſe
„proſcriptas, quia hoc idem Pontifex
„definierat.„

Verum Arnaldus, eique adhærentes hiſce rationibus ad debitam Superioribus ſubmiſſionem adeo non flectebantur, ut etiam editis quam plurimis libellis ſuos errores propugnare niterentur. Hos inter præcipue Arnaldus quasdam *Reflexiones* evulgavit, quibus oſtendere ſategit, quod nullus intellectus ſeſe ſubjicere teneatur deciſioni a Papa factæ circa aliquod factum, niſi quando contrarium nobis non apparet evidenter, cum autem contrarium appareat quod Papa per ſuam Conſtitutionem circa Janſenii factum, & circa formam præſcriptum decidit, nobis omnino evidenter appareat, contra proprii luminis oculorum evidentiam non teneamur ſe ſubjicere illis, quæ Papa circa Janſenii factum decidit, ſed ſufficit, ut ad debitum monſtrandum obſequium Eccleſiæ debitum, ejus deciſionem cum reverentia

*& obsequioso silentio* recipiamus, quin eidem per fidem internam adhæreamus. Verum Catholici vana hæc effugia validissimis refellebant argumentis, demonstrantes, quod si quivis solus esset judex, an id quod ipsi apparet evidens, sit vere tale, omnibus hæreticis janua aperiretur, cum quivis hæreticus dicere posset, suam doctrinam esse sibi evidenter demonstratam, seque solum ex proprio rationis lumine esse judicem, an sua evidentia sit vere talis, vel tantum apparens, proin quilibet suo innixus judicio dicere posset, se non esse obstrictum audire vocem Ecclesiæ, omnesque Ecclesiæ decisiones, Synodosque etiam Oecumenicas eludere posset, dicendo, quod, eas non fuisse liberas, nec Oecumenicas, nec S. literis innixas, sibi evidens sit, ac solus ipse de sua evidentia judex esse valeat.

Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. III.

## *Censura Facultatis Theologicæ Parisiensis in Apologiam Casistarum lata.*

Jam anno superiori memoravimus, quanto Zelo Franciæ Parochi pernicioſas, laxasque quorumdam, uti vocant, Casistarum doctrinas morales

*Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 75.*

Sæc. XVII. A. C. 1657. eliminare fategerint: non deerant tamen, qui ſuas opiniones vindicaturi, ſe nonniſi a Janſeniſtis vexari, ac calumniis appeti quererentur: Eapropter hoc anno Pariſiis in vulgus ſparſum quemdam libellum ſub hoc titulo: *Ca-ſiſtarum Apologia contra Janſeniſtarum calumnias, in qua Lector Chriſtianæ moralis Doctrinæ veritates adeo perſpicue explicatas, & ſolide probatas reperiet, ut inde facile cognoſcat, Janſeniſtarum principia nil niſi veritatis ſpeciem præferre, reipſa autem ad quævis peccatorum genera & maximas laxitates, in quas ipſi acerbe ſevere invehuntur, inducere. Authore quodam Theologo, & Juris Canonici Profeſſore, genuinus autem hujus Apologiæ Author erat P. Pirot Jeſuita.* Cum autem hic idem liber die decima quinta Januarii per Dionyſium Guyard Syndicum apud Sorbonæ Collegium in comitiis generalibus ad Sacram Facultatem Theologicam delatus fuiſſet, ea feſtim nonnulli feligebantur Doctores qui hunc librum diligenter diſcuterent & de eo referrent. His igitur poſtrarias inter ſe collationes auditis, Facultas re accurate diſcuſſa ſequentes propoſitiones inde excerptas cenſuris notandas decrevit.

I. „Famulus, ſi a quodam Janſeniſta „cui eſt ab obſequio, ad grave peccatum

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„contra fidem vel ad credendas propo-
„ſitiones damnatas inducitur, vel a
„præſcripta confeſſione, aut Miſſa in
„diebus feſtis impeditur, abſolvi poteſt,
„ſi eum peccati ſui pœnitet, & Janſe-
„niſtarum hæreſin deteſtatur, & alium
„Herum invenire nequit. Aſt Theo-
„logi Catholici docent, quod illi, qui in
„Janſeniſtarum conſortio ſponte perma-
„nent cum periculo perverſionis, ſint
„in ſtatu peccati gravis, & abſolvi ne-
„queant, ſi periculum animadvertunt,
„ſi tamen illud eluctari, omni modo
„nituntur, & eorum doctrinam dete-
„ſtantur, illis abſolutionem non dene-
„garem.„

Cenſura: *Hæc propoſitio, quatenus in ea prætendit author eſſe licitum famulo manere in occaſione proxima, & periculo adhærendi damnatis hæreticorum opinionibus & dogmatibus, prætextu contritionis de præcedenti delicto, deteſtationis hæreſeos, & magnæ neceſſitatis ob defectum alterius conditionis ſeu famulitii, eique in illo ſtatu abſolutionem non vult eſſe denegandam, falſa eſt, ſcandaloſa, & inducit in manifeſtum periculum ſubverſionis & naufragii in fide.*

II. „Qui ſic affectus eſt, ut nolit
„rem Sacram æquiparare cum tempo-
„rali, aut temporalem fieri pretium rei
„Sacræ, reſpondeo, quod talis non
„committat ſimoniam contra jus divi-

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„num, si rem Sacram donat in recogni-
„tionem beneficii temporalis, quod re-
„cepit: imo dispositio habitualis suffi-
„cit, ne Simoniam incurrat, qui au-
„tem nec actu nec habitu unquam ta-
„lem dispositionem habuit, & pecunias
„pro re Sacra dat, ita ut unum & al-
„terum sit æqualis valoris, talis com-
„mittit simoniam contra Jus Divinum,
„etsi actu non cogitet, an res sacra
„habeat rationem mercis, & aurum
„rationem pretii.„

Censura: *Hæc propositio, qua tribuit Author, eum, qui sic affectus est actu vel habitu, ut nollet unquam æquare rem spiritualem rei temporali, aut credere, rem temporalem posse esse pretium rei spiritualis, non commissurum Simoniam contra jus Divinum*, dando (*ut author loquitur*) rem Sacram in recognitionem beneficii temporalis, *falsa est, temeraria, Scandalosa, & viam aperit omni Simoniæ contra Jus Divinum.*

III. „P. Escobar dicit, Simoniam
„non committi, si duo Religiosi muta-
„ita paciscuntur, da mihi tuum suffra-
„gium ad Provincialatum, & ego dabo
„tibi meum pro Prioratu: si hæc offi-
„cia non sunt beneficia: nec etiam
„committitur simonia in hoc pacto,
„quia rerum spiritualium commutatio
„est duntaxat prohibita in beneficiis.„

Cen-

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Censura: *Hæc propositio, falsa est, & Juri Canonico contraria.*

IV. „Plures Theologi aliter judi-„cant de honore, ac de bonis, tenent „enim, quod liceat occidere hominem, „qui post inflictam alapam aut verbera „fugit, quia honor alio modo recupe-„rari nequit.„

Censura: *Hæc propositio, qua, ut refert Author, asseritur, licitum esse occidere hominem fugientem, postquam inflixit alapam, aut percussit baculo, quia non potest aliter recuperari honor quam ista via, & quam idem Author approbat, falsa est, scandalosa, charitati Christianæ & Justitiæ contraria, vindictæ ac crudelitati viam aperiens.*

V. „Insuperhabitis hisce oppositio-„nibus, Pontificum tamen Constitutio-„nes & Regum nostrorum edicta decla-„rarunt, quod ejusmodi census sint justi „& legitimi, hinc credo, quod etiam „promissiones ad solvendum lucrum su-„pra capitale justæ sint, quamvis nunc „majori contentione, quam ratione „condemnentur.„

Censura: *Hæc doctrina, in quantum dicit majori cum animositate quam ratione condemnari promissiones obligatorias (vernacula obligationes) ad solvendum lucrum supra capitale, falsa est, scandalosa, & manifeste usuraria.*

VI.

Sæc. XVII. A. C. 1657

VI. „Probo, quod ex diversis titu„lis duo sufficiant pro quolibet, qui pe„cunias mutuo dat, primo, contractus „societatis ad negotiandum, & con„tractus, quo ad annum emitur cen„sus ex hæreditate illius, qui mutuo „accipit „

Censura: *Author in hac doctrina non solum inducit ad usuras exercendas, sed etiam eas consulit, fraudesque varias suggerit ad eas palliandas, eumque in finem librorum ab heterodoxis pro tuenda usura scriptorum dogmata, scandalose commendat & approbat, & ex Doctoribus Catholicis malas consequentias deducit.*

VII. „Juxta Dicastillum, non est „peccatum contra justitiam, sed duntaxat mendacium, si quis falso crimen imputat calumniatori.„

Censura: *Hæc propositio est falsa, scandalosa, & periculosa.*

Hisce propositionibus ita perstrictis Facultas in suo decreto ex mandato Decani, aliorumque Magistrorum hæc subjunxit: *Ceterum cum liber iste occasione literarum sub incerto amici ad Provinciales nomine, Gallico idiomate missarum compositus sit, quemadmodum eadem Facultas prædictas Epistolas non intendit ullatenus approbare, ita nec plures alias ejusdem libri propositiones: Imo pro suo in animarum salutem & morum integritatem Zelo*

adhuc

Sæc. XVII. A. C. 1657.

*admonet, ejusmodi esse hoc Apologeticum opus, ut ejus lectio facile inducat, ad excusandas nimirum excusationes in peccatis, quæ per ignorantiam culpabilem committuntur, ad permanendum non sine peccato in variis occasionibus peccandi proximis, ad participandum alienis delictis, ad indulgendum Crapulæ, ad non satisfaciendum secundum mentem & intentionem Ecclesiæ præcepto de audienda Missa, ad retinenda injuste & dolose bona proximi, atque ad alia multa perpetranda peccata, ac proinde lectionem istius libri periculosam & perniciosam judicat, ac populo Christiano omnino prohibendam.*

Pariter hic liber ab utroque Generali Vicario Cardinalis de Retz Parisiensis Archiepiscopi, tum etiam a pluribus aliis Galliarum Episcopis, necnon in conventu Episcoporum Normaniæ apud Pontissaram anno hujus sæculi sexagesimo fuit rejectus. Demum etiam die vigesima prima Augusti anno post Christum natum millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono Romani Inquisitores in Congregatione Generali hanc apologiam damnarunt, edito sequenti decreto: *Sanctissimus D. N. Alexander Papa VII. præsenti decreto prohibet & damnat librum, cui titulus:* Apologia &c. *eumque pro damnato & prohibito haberi vult. Mandat propterea Sanctitas*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

*Seconde Lettre Paſtoral. de l'Arch. di Bourges p. 97. Nouveau Recueil des Affairs du Clerge Fratre t. 1.*

*ctitas ſua, ut nemo cujuscunque gradus & conditionis exiſtat, etiam ſpeciali & ſpecialiſſima nota dignus prædictum librum apud ſe retineat, aut legat: neve imprimere, aut imprimi curare audeat, ſub pœnis & cenſuris in ſacro Concilio Tridentino, & in indice librorum prohibitorum contentis, aliisque arbitrio Sanctitatis ſuæ infligendis, ſed ſtatim, quicunque illum habet, vel in futurum quandocunque illum habebit, locorum Ordinariis, ſeu Inquiſitoribus ſub iisdem pœnis exhibere teneatur,* Inſuper habito hoc decreto nihilominus in defenſionem hujus Apologiæ varia prodierunt ſcripta, ac præcipue duo, quorum unum inſcribitur, *Pacificus Abricenſis*, alterum *Collectio plurium falſitatum*, utrumque Parochi Pariſienſes editis libellis confutabant, inſuper Annas de Levii de Vantadour Bituricenſis Epiſcopus ex præfata Apologia quasdam extraxit propoſitiones, illasque cenſuris perſtrinxit, poſtquam vero Bituricenſis Collegii Rector P. Jacobus Grandamy adverſus has cenſuras reclamaverat, queſtus, quod ad eas ferendas Archipræſul a Janſeniſtis fuerit impulſus, & propoſitiones, quas Archiepiſcopi Promotor extraxit, atque eidem exhibuit, fuerint depravatæ, & Archiepiſcopus hanc cenſuram unice ex odio Societatis promulgarit,

garit, hinc idem Archipræsul anno hujus sæculi quinquagesimo nono prolixam edidit epistolam Pastoralem, in qua suam vindicaturus innocentiam Diœcesis suæ Clero & populo exacte exposuit omnia, quæ tam ante, quam post præfatæ Apologiæ censuram a se promulgatam contigissent. Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. IV.

## *Jesuitæ Venetiis restituti.*

Eo tempore, quo Paulus V. Pontifex, uti retulimus, Venetam Rempublicam interdicto Ecclesiastico subjecerat, Jesuitæ anno hujus sæculi sexto ab omnibus Venetæ ditionis urbibus in perpetuum expellebantur: interim vero nullum non movebant lapidem, ut potentissimos sibi conciliarent Patronos, quorum ope in pristinam sedem restituti Venetias repetere possent: Nil Jesuitis opportunius accidere poterat, quam Alexandri VII. in Papam, & Joannis Pesari in Reipublicæ Procuratorem electio: uterque enim Societati admodum addicti, Jesuitas revocari adlaborabant, & quidem Pontifex, ut Senatores beneficiis sibi devinciret, primo ad eorum vota duos Religiosorum Ordines, scilicet Cruciferorum, & Canonicorum Regularium S. Spiritus sup-

*Vid. supra t. 34. l. 187. §. 24. Disc. Arist. supr. Gub. de Venet. Nani Hist. Venet. l. 7. p. 320. t. 2.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

suppressit, ac inde hausta octies centena scutorum millia in Turcicum bellum expendenda Reipublicæ adjudicavit: postea Carafam Carolum Sedis Apostolicæ Nuntium Venetias decrevit atque ad Bertuccium Valerium Ducem, ac Rempublicam Venetam sequentes dedit literas: *Haud dubitor, quin vobis cogniti sint, perspectique Societatis Jesu labores, & fructus. Labores, quibus uti fideles operarii*, assidue in Christi Soteris Vinea *exercentur; fructus, quos Deo benedicente laboribus suis percipiunt. Adeo enim uberes ii & ampli existunt, ut bonus eorum odor longe se lateque diffuderit, & ad longinquas etiam remotasque regiones jam olim pervenerit. Quare cum a supremo patrefamilias ac Domino, domus ejus custodiæ & agri cultioni præpositus sit, sollicitudinis meæ debitum, ac præcipuam curam esse arbitror, ut servi adeo utiles ac traditis a Domino talentis augendis maxime opportuni, & ubique & apud eos præsertim sint, quos peculiari charitate complector, quibusque salutarem & fructuosam sociorum Jesu industriam ac operam fore prævideo, quam charitatem, erga nobilissimam hanc rempublicam in visceribus gero, non inferiorem singulari erga in Deum* religione, in sanctam Sedem pietate & observantia, moleste admodum me ferre testor, *quod respublica*

*hæc his religiosis viris sibi perquam charis* Sæc. XVII.
*& probatis jam diu careat, ex quorum* A. C. 1657.
*consuetudine & usu, magnæ procul dubio ad illos civesque eorum universos utilitates perventuræ sint: pro prudentia sapientiaque bene vestra novistis, quanti reipublicæ interfit*, maxime lubricam & incertam adolescentium *ætatem, bonarum artium ac pietatis studiis innutriri.* Nihil enim conducibilius in vita, quam a primis annis optimis institutis assuescere, *cum nempe ad ea, quæ traduntur, arripienda aptissimi sint adolescentium animi, firmiterque deinde, quæ tradita sunt, in omni vita retineantur, in illa vero ætate gubernanda, sanctissimisque præceptis confirmanda, jure nulli, quam Societatis Jesu religiosi prædoctiores aut magis idonei esse existimantur, qui hac in re non exiguam vitæ partem ponere plerumque solent, calentque jam longo usu atque exercitatione facillimas quasque atque utilissimas docendi præcipiendique vias; quodque maximi fieri debet, non minore cura pietatem Deique timorem, unde vere omnis* sapientiæ & scientiæ initium ducitur, *quam literas, disciplinasque edocere satagunt. Testatur hoc pium illorum studium, religionis propagandæ ardor, templorum cultus, frequens sacramentorum & Dei verbi administratio, ipsum denique Societatis Jesu* institutum, quod unam divini nominis gloriam propositam

Sæc. XVII. A. C. 1657.

tam habet, *pro qua augenda amplifican-daque in omni doctrina atque opere bono ju-deliter colloborant. Dignam itaque vestra prudentia, dignam pietate, dignam perpe-tua in sanctam sedem observantia, ac ma-ximopere ad divinum auxilium impetran-dum opportunam rem Vos facturi estis, si religiosos hosce viros in nobilissimam Ca-vitatem omnemque ditionem vestram quam-mum recipiatis. Certe si quantopere ben-ficiorum suorum memoriam Deus requirat, quantaque ea sint beneficia, reputare vo-tis, quæ hoc tempore largita illi sit immensa ejus bonitas clementiaque, inter-teras hanc quoque gratiam Deo refe-debetis ex qua ingens divinæ lau-dis & gloriæ incrementum excitatum pe-cipietis.* Multum id etiam ad sancti-simi viri *Ignatii* tutelam conciliandum valiturum est; *nam ei devotos Vos non o-nus esse decet, quam vestri fuerint ma-res*, qui *Ignatium* dum hujus societa-fundamenta jaceret, *diutius in ampli-ma ista urbe commorantem, ac prædi-passim in ea sanctitatis exempla edente & quamplurima monumenta relinquen-haud gravatim pertulere.* Nam qu-ad me attinet, *non dubito id tem-etiam in beneficii loco ponere, ex quo-maximos atque uberrimos percepturi si-fructus. Atque in hoc testem veluti ac-gnus, paternam meam charitatem d-*

*non vereor*, quam Vos magnam sem- Sæc. XVII.
per merito esse ducetis, nec minorem A. C. 1657.
existimatione vestra experti estis. *Tandem eam sane caussam a multis annis adversus Christianæ religionis infensissimos hostes defenditis, quæ præcipue ac pro viribus a nobis fovenda est: verum ingens ad hoc offerendum charitati nostræ in posterum pondus imponetis, atque ad hanc voluntatem hoc facto is cumulus accedet, ut multo amplius eam incitaturi sitis ad hanc rempublicam hoc præcipue tempore, omni conatu atque ope, quantum cum Domino poterimus adjuvandam. Adeo denique id nobis gratum jucundumque accidet, ut hoc vobis certo spondeamus, nihil a vestra in hanc sedem sanctam observantia reverentiaque fieri posse, ex quo majores stimulos addi animi nostri affectui sensuri simus, & pro quo plura invicem vobis sint beneficentiæ nostræ signa exspectanda, quibus eam non mediocriter auctam erga vos ostendemus, uti etiam fusius exponet Venerabilis frater Carolus, Episcopus Aversanus, noster apud nobilitates vestras nuntius, cui fidem haberi a vobis cupimus, quibus felicitatem a Deo precamur, & apostolicam benedictionem amanter impertimur.*

Hæc Pontificis literæ Duci, nonnullisque Senatoribus gratæ, acceptæque fuerunt, non deerant tamen alii, qui Jesuitarum regressum Reipublicæ

Sæc. XVII. A. C. 1657. oppido nocivum fore demonſtrarent, atque inter eos præcipue Joannes Se-ranzo venerandæ canitiei Senator in perorabat: „Univerſo orbi nota eſt eo-„rum cupiditas; divitiis ſuis Hiſpaniæ „Regnum, domum Auſtriacam cæ-„ſtaque Regna, quæ incolunt, ad in-„opiam ferme redegerunt, atque in om-„nibus locis, ubi degunt, omni die vi-„getur crudelitas genitorum, qui, ut „Jeſuitas locupletent, ſuos filios pau-„peres & mendicos efficiunt. Juran-„Jeſuitæ ſummam obedientiam Pon-„fici, hinc omni data occaſione no-„triemus in noſtro ſinu proprios hoſtes, „quinimo conſcientiarum moderationes „in rem ſuam vertentes ſanctiones in „Reipublicæ ſalutem conditas everten-„noſtrisque animis dominantes ad eo-„rum arbitrium Senatum flectent: For-„dicetis mihi, quod a blandis Jeſuitis „rum verbis vos tam facile decipi, hau-„permiſſuri ſitis: credite mihi, ta-„potentem facundiam profitentur Je-„ſuitæ, ut nulla mens adeo conſtans „adeo ferox ſit, quæ ad eorum fi-„lum non manſueſcat, & inflectatur. „Exiſtimant quidem multi, quod re-„vocatis Jeſuitis ſcientiæ & Chriſtiana „pietas in noſtris terris refloreſcere po-„ſet, aſt forte intra hos quinquaginta „annos nobis defuere Viri literati ac

„que ac pii? certe nulla est Europæ „Provincia, in qua plures Viri docti & „eruditi reperiuntur, quam in patria „nostra, si autem Jesuitas revocamus, „ipsi aditum occludimus illis literatis„simis hominibus, a quibus hucusque „edocti fuimus, quia Jesuitæ pro more „suo cunctos tanquam idiotas explo„dunt, qui eorum non amplectuntur „doctrinam. Hucusque Gymnasium „Patavinum sine Jesuitarum ope ab „omnibus mundi Nationibus fuit fre„quentatum, sine eorum exhortatio„nibus vacatum est piis operibus, abs„que eorum Concionatoribus in omni„bus Ecclesiis audiebantur omnium ce„leberrimi Prædicatores: quid ergo „alienos vocamus, dum propriis abun„damus; res novæ semper Reipublicæ „sunt plurimum nocivæ: nonne ab om„nibus Principibus inconstantiæ ar„guemur &c.„ Sæc. XVII. A. C. 1657.

„Verum ad hæc Joannes Pesarus Procurator, cujus vehemens eloquentia, & rationum momenta plerumque ceterorum animos & suffragia secum rapere solebant, ita respondit: Haud „procul ab exitio est Princeps ille, qui „mutatis temporum circumstantiis im„mote pristinis consiliis insistere vult, „ejus regula non sit sicut illa Polideti, „quæ in nullam partem inclinatur, nec

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„ſicut illa Lesbii, quæ ad omnem pon-
„tem flecti potuit, medium tenere, &
„ad occaſionis exigentiam, immobi-
„lem & flexibilem eſſe decet. Non Se-
„natores, qui nunc degunt, ejecerunt
„Jeſuitas; hi, ut Pontifici obedirent,
„cum multis aliis Religioſis e ditione
„noſtra emigrarunt, & multo quidem
„adverſus nos ſcripſere, pœnitentiam
„tamen egerunt. Ex Galliis quoque
„fuerunt ejecti, ſed invito etiam Par-
„mento ab Henrico Magno revocati.
„Haud diffiteor, eos eſſe facundos, et
„rum autem eloquentia eſt profica
„non perniciosa, hanc ſi filii noſtri
„eis addiſcent, erunt in Legationib
„& Senatu magis utiles, & in Tem
„plis ad convertendas animas, nec
„ad populum a rebellione arcendu
„potentiores: nonne ſuis exhortatio
„bus Jeſuitæ rebellem populum R
„politanum ad Regis obſequium re
„carunt? ſi hucusque Patavinum Gy
„naſium floruit, magis adhuc flore
„ex Jeſuitarum doctrinis, confl
„deinceps plures Viri eruditi; lite
„enim Jeſuitæ favebunt Literatis, c
„temnent autem, & inſectabuntur
„los doctos, qui proprio ſuo ſenſu
„utentes aut fidem, aut mores corru
„punt: Jamjam Germaniam & Gallia
„abſumpſiſſet Calvini, & Luther
„nem

„nenum, nisi Jesuitæ antidotum oppo- Sæc. XVII.
„suissent: maledici nil aliud Jesuitis A.C. 1657.
„vitio vertunt, quam divitiarum cupi-
„ditatem; ab hac labe si puri essent,
„omnes faterentur, illos fore omnium
„optimos: si id verum est, hoc quoque
„ad Reipublicæ nostræ utilitatem cedet;
„jam enim legibus nostris cautum est,
„ne Religiosi quovis pacto bona immo-
„bilia aquirant, si ergo Jesuitæ iis abun-
„dant, & si forte a quadam muliercula
„cum filiorum aut Nepotum dispendio
„omnes ejus facultates suis blandis ver-
„bis extorquent, tunc pupilli a Repu-
„blica & Magistratu contra eos juxta
„leges nostras potenter protegentur:
„Jesuitis autem nil aliud dabimus,
„quam pristina eorum Collegia & Ec-
„clesias: denique aliqua saltem satis-
„factio præstanda est summo Pontifici,
„a quo in nostris necessitatibus validas
„retulimus suppetias: Hic nobis bene
„propensus est, & si eidem condescen-
„demus in hoc suo petito, ampliorem
„adhuc opem ab eo præstolari pote-
„rimus. „

„Enimvero hoc suum exilium pro-
„meriti sunt Jesuitæ, uti ipsemet Sfor-
„tia Pallavicinus Jesuita ingenue fate-
„batur, in lubrico enim, inquiebat ipse,
„gradu se servare, nec prudentiæ ar-
„ctissimos fines aut lingua aut calamo

Sæc. XVII. A. C. 1657.

„transilire, rarum atque arduum est, „transilierunt aliqui ex Jesuitis, & quidem adeo transilierunt, ut extra de„fensionem fuerint, an vero extra ve„niam tamdiu esse debeant, incertum „est, saltem haud par est mortalium „iras esse immortales.„

Hac Procuratoris oratione ac praecipue summi Pontificis literis, & Cafaræ Aversani Episcopi, atque Apostolici Nuntii necnon Gallici Oratoris precibus exorati Senatores numero centum sexdecim, reclamantibus quinquaginta quinque in eam abiere sententiam, in universam Reipublicæ ditionem revocandos esse Jesuitas, mox igitur illis etiam Cruciferorum Conventum & Ecclesiam donarunt, eisque Cornaro Cardinalis, qui eorum bona post Bergadini Cardinalis mortem possederat, ea Jesuitis mox restituit. Quo facto Senatus ad Papam illico dedit literas, quibus significavit, se omnes ejus petitioni tanquam obsequentissimos Filios merito ac lubenter annuisse. Acceptis hisce literis Papa die vigesima septimo Januarii hanc ad eos transmisit epistolam: „Ingenti, ac eximio gaudio com„plevistis animum meum iis literis, „quibus receptos a vobis in nobilissimam „urbem vestram, vestrasque ditiones „omnes Societatis Jesu religiosos viros „figu-

„significastis: rem enim summis maxi- Sæc. XVII.
„misque difficultatibus hactenus im- A. C. 1657.
„peditam, ac frustra alias tentatam,
„tam libenter, tanta cum obedientis
„animi declaratione, mei caussa meo-
„que duntaxat rogatu, vos feciſſe,
„cum intellexiſſem; merito uberrima,
„quam ex devotione veſtra percepi, ac
„pro qua in amantiſſimi Patris ſpiritu
„ac dilectione vos complector, lætitia
„extitit: retuli enim inſignem in præ-
„ſentia fructum, ſingulari veſtra pietate
„obſervantiaque perſpecta; & gratio-
„rem longe in poſterum accepturus,
„ex utilitate ac profectu, quem am-
„pliſſimum iidem religioſi viri vobis ſint
„allaturi: eos namque ut bonos ac fi-
„deles Chriſti ſervos Venetorum be-
„nignitate, adjuvante Domino autem
„incrementum præbente, non degene-
„res a radice, in qua plantati, funda-
„tique ſunt, fructus daturos confido
. . . . novo enim præſidio atque muro
„circumcingent florentiſſimam urbem
„veſtram, juventutem in literis, Dei-
„que timore erudiendo, divinæque
„gloriæ toto corde inſerviendo, atque
„orationibus inſiſtendo, in quibus veſtri
„beneficii memoriam crebro facient,
„confugientque ad Deum in tempore
„opportuno, hoc ſcilicet tempore, quo
„Deus in furore atque in ira nos arguit,

Sæc. XVII. A. C. 1657

„quo tantæ, ac tam acerbæ ſunt chri-
„ſtianæ Reipublicæ calamitates, at-
„que undique inſurgunt impugnantes
„nos filii tenebrarum, atque inimici
„crucis Chriſti, cum quorum ſuperbi-
„ſimis ac potentiſſimis, quoniam nobis
„res eſt, non modo precibus ac ora-
„tionibus ad Deum exercituum clama-
„bimus, ut exaltetur dextra ejus in
„gentibus, quæ non invocarunt nomen
„ipſius, ſed etiam noſtrismet viribus,
„quantum licebit, per tantas tribula-
„tiones, quæ invenerunt nos nimis
„res veſtras, cauſſamque libentiſſime
„ſuſcipiemus: exigit hoc a nobis pietas
„ipſa, de qua agitur, exigit eximia
„veſtra erga hanc ſanctam Sedem obſer-
„vantia, cujus majeſtatem in humili-
„tate noſtra veneramini, id denique
„flagitat paternus amor, quem vers
„peculiarem tam parata animi veſtri
„voluntate, ut filii dilecti promereamini
„& quem Chriſti gratia in dies majo
„cupimus adhæreſcere &c. Deus ju
„clytam hanc rempublicam, ſapien
„tiſſimum Senatum, veræ religion
„bono, ac nominis chriſtiani glori
„incolumem ſervet.

§. V.

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

## §. V.

## *Varia Venetorum fortuna contra Turcas.*

Interim Conſtantinopoli Turcarum res admodum turbatæ nuntiabantur; quippe in Imperatoris Palatio dominabatur Procerum invidia, & æmulatio, necnon fœminarum cupiditas, & imbecillitas, apud milites vero non libido ab oculis, non facinus a manibus, non flagitium a toto corpore abeſſe videbatur; unde vitæ licentia plerumque ad ſeditionem propendente, Janiſſari & Equites Turcici magno numero confluxerant, & ipſam Imperatoris Matrem factioſorum manibus conſignari, ſupremum Belliducem, Mahometanæ ſectæ Præſulem, aliosque quadraginta præcipuos Miniſtros exauctorari, ac plecti petebant. Ægre lacrimis ubertim profuſis Mahomet IV. Imperator eorum furori Matrem ſuam ſubducere poterat; ut tamen ſeditionis flammas extinqueret, duos Eunuchos e feneſtris projici, ſupremum Quæſtorem ſtrangulari, alios ſuis officiis amoveri, & non paucos trucidari juſſit. Pacato inteſtino tumultu Mahomet nuperæ cladis ignominiam ulciſci intentus, cum triginta triremibus Oceanum adiit, Tenedos

*Nani Hiſt. Ven. l. 7.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

nedos Insulam intercepturus: ast cunctis subsidentibus ventis in salo torpere cogebatur: detecto autem Sultani consilio Lazarus Mocenigus Venetæ classis Architalassus Topalum Turcicæ classis Præfectum insequi statuit, cum repente in Algerianos Piratas incideret, navium numero longe superiores. Tunc plane nullam virtuti difficultatem impervium esse monstravit Lazari ad vincendum obfirmatus animus: nam ventorum favore adjutus, non modo prætoriam navem, quæ Piratis jamjam in prædam cesserat, recuperabat, sed insuper aut dissipatis, aut incensis pluribus hostium navibus, ac trucidato eorum Præfecto ceteras omnes in fugam agebat, captis Barbarorum quadringentis, plurimisque Christianis in libertatem assertis. Reportata hac victoria Lazarus dispassis pleno sinu velis Smyrnam versus contendit, ac prospero conatu Turcas, qui ex erecto aggere in Venetas naves detonabant, depulit, necnon præter belli tormenta, & navigia opimam prædam reportavit: interea vero Turcas totum impetum in Tenedos Insulam convertere nuntiabatur: mox igitur Veneti cunctas, quas poterant, naves colligunt, Alexander VII. etiam Pontificis jussu per ditiones Pontificias conquiruntur bellatores, qui

Bar-

Barbaris forte in Illyricum irrupturis resistere valerent; crescente autem periculo idem Pontifex Venetos & pecunia & milite potenter adjuvit: Mocenigus vero, quamvis numero multo inferior, & ventis secundis destitutus esset, nihilominus apud Dardanellas hosti occurrens, grandinantes inter sclopos, ac tubos, interque volitantes grandioris plumbi globos, Turcicam classem invadere aggreditur: Dimicatur utrinque insolita vincendi aviditate, ac ipsa utriusque partis clade magis exardent certaminis studia: tandem fortuna generosos ausus secundante Melitenses totam Turcarum classem tam feliciter insequuntur, ut Barbari sese longius in altum abstulerint, ubi Mocenigus tentato in fugitivam triremem impetu eam sibi subjecit: parta hac victoria inter Pontificium, & Venetum Belliduces conventum, ut ingruente noctis opaco reliquas septem Turcarum triremes ingrata malacia in litore hærentes aggrederentur, & Melitenses, necnon Pontificiæ classis Præfectus interim alias quindecim hostiles naves incenderent. Placuit cunctis hoc consilium, ac Mocenigus illico naves suas in ordines ac stationes distribuit, cunctisque ad omnem strenue gerendæ rei dexteritatem accensis novos animos suo

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Sæc. XVII. A. C. 1657.

suo exemplo addidit: incautius tamen longiusque periculorum contemptu abreptus, ac propemodum vincere præfestinus, una hora citius cum decem triremibus in hostem impegit, ac generosa temeritate validissimum Turcarum aggerem superavit: Contigit autem vi invidiæ fortuna, vel suorum incuria, ut fatalis scintilla pulverem pyrium corriperet, ejusque impetu vicina triremis in aerem raptata, illius antena deorsum cadens Mocenigi caput discerperet. Defuncto hoc Belliduce ceterorum animositas languere, & Turcarum rabies inflammari cæperat: unde Ottomani Tenedos Insulam totis viribus oppugnant, eamque non tam sua fortitudine, quam obsessorum ignavia, ipsiusque loci propinquitate, quæ plerumque ignavos fortibus efficit superiores, nullo ferme negotio occupant. Eandem quoque sortem experta est Lemnus quoque Insula, quæ obsessis maximo numero trucidatis & sauciis, reliquis vero aut Belliducum imperia detrectantibus aut ad hostem transfugis die duodecima Novembris dedita est, prædiariis qua miserè trucidatis, qua captis.

§. VI.

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

## §. VI.

## *Gallorum res in Belgio contra Hiſpanos.*

Poſtquam Hiſpani Gallis oppidum S. Guisleni in Hannonia eripuerant, Henricus Turrenius Franciæ Mareſcallus Cameracum munitiſſimam Belgici tractatus civitatem toto armorum apparatu cinxit: attamen a Condæo Principe, qui cum valido agmine accurrerat, obſidionem ſolvere coactus eſt: felicius autem arma ſua ad Mommedium convertit, quam Lucemburgenſis Ducatus urbem poſt accerrimam quinquaginta dierum oppugnationem cepit, & oppidum ſancti Venantii quatriduo vix conſumpto expugnavit: attamen velociorem uno die deditionem Elander urbis Gubernator Gandavi capite luere coactus eſt. Hac urbe potitus Turrenius Ardreſium fugato inde Condæo obſidione liberavit, captoque Burburgo Mardicum Anglis in præmium auxilii Gallis præſtiti ceſſit: viciſſim vero Hiſpani Hesdenam occuparunt, obſeſſorum fortitudinem eludente Riverii Gallici Gubernatoris proditione. Interim in Italia Contius Princeps & Metinenſis Dux Alexandriam in ditione Mediolanenſi obſidione cinxerunt: cum vero

*Montglat t. 4. p. 141. Daniel hiſt. de France tom. 10. La Hode Hiſt. de Louis XIV. tom. 2.*

Sæc. XVII A. C. 1657. vero Ferdinandus Cæsar Hispanis ser armatorum millia suppetias mitteret, & Gallis non modo milites, sed & pecuniæ deessent, ambo Principes media in conatibus succiderunt, minori licet damno, quam dedecore, eoquod Hispani in Gallos ab obsidione recedentes, plus contumeliarum, quam plumbi effudissent.

## §. VII.

## *Ferdinandus III. Imperator fatis functus.*

*Tuld. Hist. Europ. l. 3. Priorat hist. di Leop. l. 1.*

Interim luctuosum hunc annum Imperio Domuique Austriacæ reddidit Ferdinandus III. Imperator rebus humanis ereptus; cum enim jam dudum infirmiore uteretur valetudine, tandem extremo morbo affligi cæperat, unde in ipsa solemni Dominicæ Cœnæ festo conscientiam suam confessione elevet, sumptoque sacro Viatico, a Viennensi Episcopo ad sustinendam mortis luctam supremæ unctionis Sacramento die pe ma Aprilis munitus est. Altera autem die præsentibus Eleonora Conjuge sua ac Leopoldo Guilielmo ejus Fratre necnon Leopoldo, & Carolo Josepho Filiis suis placidissime animam Deo red didit, anno ætatis suæ quadragesimo nono, Imperii vigesimo. Erat is sane Prin-

Princeps æterna memoria ac laude dignissimus, pietate, morum innocentia, re militari, prudentia & literis omnino præstans atque insignis, in pace & bello summus. Vivente adhuc Patre suo Cæsarei exercitus Dux Ratisbonam expugnavit, Nordlingæ Suecos devicit, illosque ex Bavaria, Suevia, Palatinatu & Wirtenbergensi Ducatu propulsavit, suique nominis famam, armorumque terrorem ultra Rhenum diffudit. Præterea maximas difficultates validioribus moderati judicii rationibus, atque imminentia pericula superabat provida fortitudine: Animi sui in consiliis sæpe suspensi hæsitatio, quæ ipsi a quibusdam crimini datur, ortum traxerat ex plena periculi, vel impotentiæ cognitione; quantumcunque enim esset perspicacis ingenii, oppido tamen erat circumspectus in exequendo: Reliquerat ex primo suo conjugio cum Maria Austriaca Philippi IV. Hispaniæ Regis Filia Leopoldum Ignatium, qui Austriacorum gloriam dignissimus Patris sui hæres cum immortali laude propagavit: Hic quoque justis de more solutis, de Patris sui obitu primus Joannem Philippum Schönbornium Moguntinum Electorem, atque Collegii Electoralis Præsidem datis literis certiorem reddidit, qui etiam ceteros Electo-

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Sæc. XVII. A. C. 1657.

res ad eligendum Cæsarem Francofurtum invitavit: Ferdinandus vero Maria Bavariæ Elector Vicariatus sui literas testes ad omnes Imperii Principes dedit, obluctante Carolo Ludovico Electore Palatino, qui contra nuperam Westphalicæ pacis leges Imperii Vicariatum retinere contendebat.

## §. VIII.

## *Bellum Monasterienſe inter Epiſcopum & cives.*

*Vid. ſupra §. 56. p. 172. Tuld. l. c.*

Recruduit hoc anno vetus ſimultas inter Monasterienſem Epiſcopum, urbisque hujus cives; quamprimum enim hi Malincrotium Decanum ab Epiſcopi ſatellitibus captum ad arcem Ottenſteinianam fuiſſe abſtractum, nec non Epiſcopum undique milites conſcripſiſſe, compertum habebant, conſeſtim exulceratis adhuc animis res publicam ſeditionem ſpectare videbatur: Viciſſim quoque Epiſcopus ad retundendam civium ſuorum vim Moguntini, Trevirenſis, & Colonienſis Electorum opem implorabat, qui etiam ſuas copias in futurum bellum ſubſidio miſerunt: priusquam vero gladium ſtringeret Epiſcopus, Morienum Mareſcallum ſuum ad Monasterienſes cives abſolegabat, ut eos amica tranſactio

ne ad obsequium reducere niteretur: Hi missis suis Oratoribus die octava Augusti suas querelas fusius exposuere, debitam submissionem polliciti, si justæ querendi causæ auferentur, & deinceps onera, quibus premerentur, Episcopus eorum Princeps quadam moderatione mitigaturus esset: Hoc Oratorum responsum Morienus ad Principem retulit: altera autem die Nicolaus Brachterus civitatis Syndicus Haga redux ad Glaniæ pontem ab Equitibus per insidias capitur, primo Cosfeldam, inde Ahusam abreptus. Re comperta cives in rabiem acti, misso ad Episcopum Tubicine, præprimis Syndicum restitui, tum primum de compositione agi postulant: Conveniunt rursus utrinque Oratores, aft infecto negotio, causfaque non audita revertuntur: quocirca cives, studiosi, & opificum famuli armis accinguntur, clauduntur urbis portæ, ac ipsis etiam Ecclesiasticis, Religiosis, aliisque, qui Episcopo ab officiis erant, egressus interdicitur, suos sibi Ministros dimitti petit Princeps, sed repulsam fert: quocirca abducto flumine copias urbi admovet: obsessi autem cives, ne hostis latere posset, hortos, ac suburbii ædes solo æquant, atque incendunt, simulque agmen quoddam Episcopalium strenue repellunt, donec

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Sæc. XVII. A C. 1657

donec majore numero accurrentibus Episcopi militibus, in urbem non sine suorum clade reverti cogerentur: nihilominus cives belli tormentis eminus in hostem detonantes inflicto multo vulnere suorum sanguinem ulciscebantur. Nec otiabantur Episcopales, qui integro exercitu urbem omni ex parte cingentes, die vigesima sexta Augusti ex mortariis, ac muralibus tormentis tam horrendam globorum & flammæ tempestatem in urbem effundere cæperant, ut ædes non paucæ in cineres subsiderent, ac Monialium Asceterium ad S. Ægidium, & Georgiana Ordinis Teutonici Domus in rudera converterentur, nullusque ex incolis in platea, imo ipsi quidem Sacerdotes apud Aram ab immissis globis tuti essent, ac quamplurimi misere saucii perirent: Nec tamen propterea fracta erat civium animositas; die enim trigesima prima ejusdem Mensis ductore Levino Friderico Wirtenbergico Duce erumpentes obvium agmen aggressi sunt, atque ad unum omnes trucidarunt. Postea Monasterienſis Magistratus, eoquod urbis Syndicus nuper captus nondum dimissus fuisset, vehementer apud Imperii Vicarios Bavarum & Saxonem querebatur. Hi ergo Episcopum hortantur, ut non modo Syndicum libertati red-

dat

deret, sed etiam ab omni hostili mili- Sæc. XVII.
tum delectu, aliisque bellicis apparati- A.C. 1657.
bus contra urbem abstineret. Insuper Alexander VII. Papa Episcopum ad pacem reddendam impellebat, & ni pareret, interdicti pœnas minitabatur. Nobiles quoque Conventu Geistæ habito die undecima Septembris Episcopum datis literis a tam funesta & ferali obsidione dehortabantur. Nec horum monitis sese difficilem exhibuerat Episcopus; cum autem hostis in insidiis latens, per sancti Salvatoris portam, qua Veredarius Batavicus emittebatur, vix non penetrasset, eo adhuc feliciter depulso, cives efferatiores effecti, oblatas ab Episcopo concordiæ leges acceptare renuerunt. Obstinatos hosce, ut moderatum præsidium sibi ab Episcopo imponi paterentur, missis in urbem literis rogabant Principes Rhenani; incassum tamen; quippe Monasterienses, Batavi auxilii fiducia elati, saniores suadentium conatus eluserunt: Ergo die sexta Octobris rursus diu noctuque e belli tormentis ignitæ pluviæ globis plumbeis gravidæ in urbem exonerantur, & ne puncto quidem temporis ab oppugnatione respiratum: dejiciuntur parietes & mœnia, nudantur tecta, ædesque aut dirutæ, aut incensæ, imo ne ipsis quidem Templis parcitum. Ten-

Sæc. XVII. A. C. 1657.

tatur nova irruptio in propugnaculum, quod a B. Virgine nomen habet, jamque Episcopales lorica & aggere petiuntur, inde vero ab obsessis repuli, duodecima sexta Octobris rupto cuniculo misere perierunt. Tandem vero die vigesima prima ejusdem Mensis Canonici, ac Nobiles pro concilianda pace omnes intenderunt nervos, tam prospero successu, ut altera die sequenti utrinque firmarentur conditiones: I. Plena sit præteritorum oblivio. II. Wirtenbergico Duci & Syndico omnia sint sarta & salva. III. Captivi utrinque reddantur. IV. Milites externi ab urbe amoveantur. V. Milites ex præsidiis, & rustici ex suis villis ad obsidendum coacti reducantur. VI. Magistratus trecentos pedites præter alios quingentos Episcopo & Urbi obstrictos in præsidium partim Diœceseos, partim Urbis sumptibus alendos præter Episcopi satellites admittat. VII. Urbis Præfectus se civium legibus nil detracturum juret. VIII. Episcopus ab insscio Magistratu, præsente tamen Episcopi Deputato circa causas capitales decernat. IX. Tesseram militibus dare & portarum claves custodire, penes Magistratum sit, qui tamen urbem Episcopo, quoties ei libuerit, aperiat: vicissim vero Episcopus civitati sua jura illæ-

illæsa conſervet: & cives eidem debi- Sæc. XVII.
tum obedientiæ & honoris officium A.C. 1657.
præſtent. Firmatis utrinque hiſce pacis legibus Batavi auxiliares ſuas copias advexere, qui tamen accepta compoſiti belli notitia in patriam ſuam reverſi ſunt. Periere in hoc bello ex civibus nonniſi octinginti, ex obſeſſoribus vero plusquam duo millia, atque inter eos quatuor primæ dignitatis Tribuni. Ineunte ergo Menſe Decembri Epiſcopus trecentis ſtipatus militibus urbem funeribus ac ruinis deformatam ingreſſus eſt, a Magiſtratu & præſidiariis honorifice quidem exceptus, civibus tamen nullum lætitiæ ſignum edentibus; quocirca Epiſcopus novos tumultus pertimeſcens, haud diu in urbe moratus exceſſit.

## §. IX.

## *Franciſci Rapaccioli Cardinalis obitus.*

Hoc item anno die decima quinta Maji Franciſcus Angelus Rapacciolus patria Romanus deceſſit. Hic nonniſi ex ſingularis eruditionis merito præclara, quibus ornatus erat, munia ac dignitates in Eccleſia obtinuit, primum Cameræ Apoſtolicæ Clericus, Pontificii Archivii Præfectus, Theſaurarius

*Ughel. in Ital. Sacra. Ciacon. in vita Urban. VIII. Guald. Theatr. Vir. illuſtr.*

Sæc. XVII. A. C. 1657. ac demum ab Urbano VIII. Cardinalis renuntiatus: Interfuit comitiis Innocentii X. Papæ, a quo etiam Interamnensis Episcopus nominatus, hanc Ecclesiam pristino splendori restituit, & sui Cleri mores non modo disciplinæ legibus, sed præcipue propriæ pietatis exemplo correxit, ab omnibus ob vitæ innocentiam, morumque suavitatem maximi habitus. Tandem vero mortuo Innocentio a pluribus Purpuratis ad D. Petri Cathedram expetitus, ultro dimisso Episcopatu Romam venit, ubi tamen asperrimis calculi doloribus confectus obiit, sepultus in Ecclesia S. Mariæ super Minervam.

## §. X.

## *Alexander Bichius Cardinalis mortuus.*

*Sammarth. Gall. Christ.* Ejusdem Mensis die vigesima quinta pariter Romæ supremum obiit diem Alexander Bichius patria Senensis, qui Romæ literis apprime excultus, militiæ nomen dedit, atque a Urbano VIII. Papa Insulanus Episcopus, necnon Apostolicus Nuntius apud Pro-Regem Neapolitanum constitutus est, inde vero ad Carpentoracensem Ecclesiam translatus, in Ludovici XIII. Franciæ Regis aula Pontificia fungebatur

batur legatione, ab eodemque Rege pinguia non modo obtinebat beneficia, sed etiam pacis ad fœderatos Italiæ Principes contra Papam armatos arbiter decernebatur. Conjunxerat hic Præsul cum ingenio ad summa quæque Ecclesiæ munia aptissimo profundam animi demissionem, qua se ad omnia ineptum reputabat: Erat quoque in B. Virginis cultu eximius, atque indefessus, & vigilantissimus commissi gregis sui Pastor, qui ut doctrinæ Christianæ pabulum omnibus ubertim præberetur, maximo Zelo in cunctis Parochorum electionibus hæc verba sæpius eis inculcabat: *Super omnia vobis Catechesin commendo*: Apostolici tandem sui laboris præmium in cælis, ut pie speratur, beato fine obtinuit, anno ætatis suæ sexagesimo primo: Requiescit ejus cadaver in Ecclesia tituli sui sanctæ Sabinæ in Aventino Monte. Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. XI.

## *Sex Cardinales ab Alexandro VII. inaugurati.*

Tertio primum Pontificatus sui anno die nona Aprilis Alexander VII. Papa primo sex Præsules Romana Purpura decorabat, quorum primus erat Flavius Chisius ejusdem summi Pontificis *Ciacon. in vita Alexandr. VII.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

ficis ex Fratre Nepos, qui Presbyter Cardinalis titulum S. Mariæ de Populo obtinuit. II. Camillus Meltius, qui jam sexaginta septem annos natus, ex Capuano Archiepiscopo Presbyter Cardinalis tit. S. Marcelli creatus est. III. JuliusRospiglioſus Archiepiscopus Thebensis Cardinalis Presbyter tit. S. Sixti IV. Nicolaus Comes Guidius de Bonneis Athenarum Archiepiscopus Presbyter Cardinalis tit. S. Eusebii. V. Hieronymus Bonvisius ex cubiculi Pontificii Magistro Cardinalis Presbyter tit. S. Hieronymi Illyricorum. VI. Franciscus Palatius Presbyter Cardinalis tit. S. Joannis ante Portam Latinam.

## §. XII.

## *Bellum Polonos inter & Suecos continuatum.*

*Priorat. hist. Leopold. t. 1. l. 1. Tuld. Hist. Europ. t. 3.*

Graviſſimi, quod Carolus Gustavus Sueciæ Rex ad vexandos Catholicos semper intentus accenderat, belli incendium in Polonia extinctum iri sperabatur, novas tamen flammas hoc anno addidit Georgius Rakotsius Transilvaniæ Princeps: Hic enim se oppressam Evangelii ac conscientiæ libertatem restauraturum, regnum ad Poloniæ sceptrum per Legatos evocatum jactitans, die octava Januarii cum

cum triginta armatorum millibus Polo- Sæc. XVII.
niam invaſit. Incaſſum Ferdinandus A. C. 1657.
Cæſar & Mahometes Turcarum Imperator eum ab infeſtanda Polonia dehortabantur: prævalebant tamen ampliſſimæ Sueci Regis pollicitationes, Catholicos opprimendi aviditas, & aucupandi regni libido. Ut ergo Caſimirus Rex, qui tum Dantiſci agebat, novum hunc hoſtem potentius repellere valeret, a Ferdinando Cæſare ſubſidiarias expetebat copias: interim vero Cæſarnecius relicto Cracoviam obſidendi conſilio vires ſuas contrahens, variis incurſionibus proſpero Marte in hoſtem pugnabat. Sub idem tempus Daniæ Rex Sueco bellum denuntiabat, & Mahometes Giereus Scytharum Rex cum centum armatorum millibus die prima Martii ad Boryſthenem flumen progreſſus, Polono Regi in auxilium properabat: Leopoldus quoque Hungariæ Rex poſt Ferdinandi Patris ſui obitum ſex equitum, ac decem peditum millia ſubmittere decreverat: Tum vero nonnihil reſpirare videbantur Poloni, qui Cæſareis copiis aucti, die vigeſima quarta Auguſti Cracoviam deditione recuperarunt, & Ragotſium adorti, eum cæſis Tranſylvanorum quinque millibus, ceterisque captis, die undecima Auguſti pacem exorare compulerunt,

Sæc. XVII. A. C. 1657.

runt, ea lege, ut a Poloniæ & Hungariæ Regibus veniam peteret, fœdera cum Suecis nuntium mitteret, urbes occupatas reſtitueret, necnon Polonis decies centena, & Scytharum Regi centum quinquaginta aureorum millia numeraret, ac denique ſacram ſuppellectilem, Eccleſiarum bona & ornatus a ſuis ablatos redderet. Accepta hac clade ac firmata pace Ragotſius non ſine maxima nominis ſui infamia, Transylvaniam repetere coactus, a Turcarum Imperatore in temeritatis ſuæ poenam Principatu ſuo exutus eſt, ejus adminiſtratione in FranciſcumRedeyum translata: ipſe vero a Turcis novo bello laceſſitus commiſſo prælio præter dignitatem & fortunam etiam vitam poſtea amiſit, ne tamen inultus moreretur, ſua potius virtute, quam ſuorum numero validum Turcarum exercitum delevit, poſtquam vero Turcæ Transylvaniam cum quinquaginta armatorum millibus rurſus invaſerant, ipſe ad montes profugere compulſus a Venetis opem petiit, non tamen obtinuit, quocirca a ſuis, vix non admota vi pacem postulare coactus eſt: incaſſum quoque die prima Julii datis ad Vezirium literis de adempto & vaſtato Principatu ſuo querebatur, nunquam quietus, ab a cunctis derelictus. Interim ve-

Sæ-

Suecus Danos non sine magna clade in fugam egit, eisque Friderixodam, pluresque alias urbes armata vi eripuit: nihilominus tamen Brandeburgicus Marchio, qui fœderi cum Suecis nuntium miserat, Carolum Gustavum Regem iteratis literis ad pacem cum Polonis ineundam hortabatur: nihil tamen a Rege crebris victoriis tumido impetrare poterat: nec magis prospero successu ad conciliandam pacem Danum inter & Suecum suam operam impendebant Franciæ Rex, Batavi & Cronwellus Angliæ Protector. Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. XIII.

## *Quædam Alexandri VII. Pontificis Constitutiones.*

Hoc item anno Alexander VII. Pontifex Maximus varias promulgabat Constitutiones, ut irrepentibus corruptelis obviaret; cum enim illi, qui Camaldulensium Monasteria in commendam acceperant, in Superiorum electiones sese immiscere ac Monachorum monasteria visitare præsumerent, Pontifex ad Odoardi Bernardi præfati Ordinis Procuratoris generalis preces, die vigesima Martii arrogatam hanc facultatem Commendatariis ademit: Præcepit insuper idem Pontifex die *Bull. magn. t. 6. Constit. 30. & seqq.*

Sæc. XVII. A. C. 1657. die nona Aprilis, ut Cardinales, qui in Ecclesia Vaticana, necnon S. Joannis in Laterano & sanctæ Mariæ Majoris Archipresbyteri dignitate fulgent, ipsimet Divinis officiis interessent, suoque exemplo aliis prælucerent: Sedabat etiam contentiones in Navarræ Regno exortas ob prærogativam inter S. Firminum, & Franciscum Xaverium ejusdem Regni Patronos, declarans die decima quarta præfati Mensis, quod deinceps de utroque tanquam de Patronis *æque principalibus* ex Ecclesiæ præcepto recolantur eorum festa. Die autem vigesima tertia Aprilis prohibuit, ne Ecclesiarum, aliorumque piorum locorum bona locentur consanguineis vel affinibus eorum, qui hasce Ecclesias administrant; eadem quoque die inhibuit, ne a musicis concentus indecori, aut a ritu Ecclesiastico alieni in Ecclesiis habeantur. Concessit etiam ad preces Generalis Jesuitarum die duodecima Octobris indulgentias plenarias iis, qui apud eos per octiduum exercitiis Sacris vacabunt. Declaravit quoque die decima Novembris, quod Cistercienses carnibus intra & extra Monasterii septa vesci valeant, cum id in eorum regula non sit prohibitum. Eadem die impense hortabatur Archiepiscopos & Episcopos Poloniæ & Lithua-

thuaniæ, ut pro reparatione Divini cultus suas Diæceses sedulo lustrarent, & Synodos congregarent. Denique sub gravibus pœnis interdixit Monialium Confessariis Regularibus, ne extra actum Confessionis cum Monialibus etiam Abbatissa, Prioriſſa, vel aliis officialibus colloquantur, vel pecunias ab eis accipiant. Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. XIV.

## *Sacrarum Congregationum decreta hoc anno edita.*

Inter Constitutiones ac decisiones, quæ a Sacris Congregationibus Romanis hoc anno emanarunt, celebriores adducemus, & quidem primo S. Concilii Congregatio die nona Junii decidit, quod Prælatus Regularis, cui Monialium cura commissa est, non possit aliquibus Monialibus facultatem concedere ad plures annos duraturam confitendi Sacerdoti, qui non sit Confessarius ordinarius, vel extraordinarius totius Monasterii: nullaque Monialis nequidem venialia possit confiteri cuicunque Sacerdoti non approbato ab Ordinario. Declaratum quoque die decima septima Augusti a S. Congregatione Episcoporum, quod Regulares diversi Ordinis non possint eadem die & hora *Decis. S. Congr. Epi. rit. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

hora in eodem loco celebrare Novembus dia ante Natale Domini. Die autem vigesima Novembris S. Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ decidit, quod nec Vicarius Capituli aut Episcopi, nec Vicarius Apostolicus possit absolvere reos relapsos a censuris ob violatam immunitatem, jurisdictionem aut libertatem Ecclesiasticam incursis, sed recurrendum sit ad Sedem Apostolicam.

## §. XV.

## *Scriptorum religione Catholicorum opera & obitus.*

*Topp. Bibl. Nemp. Witte Diar. Biog. Alegambe Bibl. Script. S. J.*

Pauci ex Scriptoribus Catholicis hoc anno defuncti occurrunt, quorum tamen opera recensemus, & primo quidem Augustinus Calcagninus Ecclesiæ Cathedralis Genuensis Canonicus scripsit de imagine Edessena, & vitam S. Joannis Baptistæ II. Raphael Averani Præpositus Generalis Clericorum Regularium Minorum edidit Sacram Theologiam ex Doctore Angelico, tractatum Theologicum de Sacramevtis, de fide, spe, & charitate. III. Jacobus Raggius, scripsit sub nomine Giragii tractatum de Regimine Regularium. IV. Caspar Sghemma Franciscanus publici juris fecit Scoti opuscula de Deo uno & Trino, & quosdam sermones præter

Philosophica opuscula. V. Jodocus Kedde Jesuita elucubravit examen reformatæ Religionis, Causas rejiciendi Lutheranismum, Purgatorium Prædicantium, Manuale Catholicum, Constantinum Romano - Catholicum, Ecclesiam antiquam Catholicam, Deductionem Catholicæ Religionis, Pallium reformatæ Religionis, pluraque alia Polemica satis solide conscripta. VI. Joannes Dorisius excudi curavit quæstiones curiosas de Venetorum origine, & refutationem Catechismi de gratia ex doctrina S. Augustini præter alia nonnulla. VII. Alexander Sebille Ord. FF. Prædicatorum, edidit Interpretem Thomisticum Divi Augustini & SS. Patrum de libero arbitrio contra Jansenium, & tractatum de visionibus, necnon alium de signis. VIII. Petrus de Tappia ex eodem Ordine scripsit commentaria in summam D. Thomæ, catenam moralis doctrinæ, tractatum de virtutibus & vitiis, de Sacramentis & censuris. Sæc. XVII. A. C. 1657.

## §. XVI.

## *Protestantium Scriptorum mors & libri posteris relicti.*

Inter Scriptores Acatholicos, qui hoc anno obiere, suis lucubrationibus celebrius *Witte l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

*Freher Theatr. erud. part. 1. sect. 3.*

lebrius nomen sibi compararunt sequentes. I. Æschilius Petræus, qui enarrationes in Evangelia Dominicalia & Festivalia, modum visitandi ægrotos, disputationes de Romano Pontifice, de justificatione hominis, & de V. & N. Testamenti discrimine edidit. II. Joannes Benedictus Carpzovius scripsit partes duas systematis Theologici, hodegeticum, specimen Theologiæ Chemnitianæ, Isagogen in libros Symbolicos, Collegium Anti-Papisticum, & disputationem de Pœnitentia Ninivitarum. III. Salomon Codomannus posteritati reliquit suum pervigilium Pacis, & Paraphrasin in Threnos Jeremiæ, & Cantica. IV. Reinhardus Backius elucubravit Amphitheatrum mortis, Evangelia præfigurata, Catechismum proordinandis, explicationem Evangeliorum, & Commentaria in Psalmos præter alia nonnulla. V. Michael le Faucheur Calvinista scripsit sermones, & tractatum de Eucharistia contra Cardinalem Perronium. VI. Antonius Colenus edidit Isagogicam Jurisprudentiam, tractatum de conservandis Canonicorum Collegiis, & dissertationem de jure Imperii.

§. XVII.

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

## §. XVII.
## *Illustrium obitus.*

Obiit hoc anno optima, infelix tamen Princeps Nicolina Henrici II. Lotharingiæ Ducis & Margarithæ Gonzagæ Filia. Hæc anno Christi millesimo sexcentesimo vigesimo primo die vigesima secunda Maji per Venerabilem Patrem Dominicum a Jesu Maria Carmelitam Excalceatum Carolo IV. Henrici Ducis Nepoti connubii vinculo juncta erat, marito sane uxoris tam præclaræ magis amante, fideliore, magisque fortunato digniſſima; quamvis enim Carolus Cantacruciæ Duciſſæ amoribus illecebrisque captus, legitimæ conjugis suæ matrimonium dissolvere molitus esset: Illa nihilominus etiam ab eo deserta Maritum suum constanter adamavit, totoque tempore, quo is ab Hispanis Toleti captus detinebatur, ejus libertatem apud summum Pontificem, Cæsarem & Venetos iteratis literis, precibus & oblato redemptionis pretio impetrare adlaborabat: tandem vero eo tempore, quo Lotharingiæ hæres a Gallis agnoscebatur, morbo, quo jam pridem cruciabatur, seu potius animi mærore die vigesima tertia Februarii extincta est.

*Calmet Hist. Eccles. de Lorr. l. 34. tom. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Caverat ſupremis teſtamenti tabulis, ut novies centena quinquaginta aureorum millia, per Nicolaum Franciſcum Lotharingiæ Ducem, & Claudium de Mangin, quos ſupremæ ſuæ voluntatis executores nominabat, in ſolvenda Domeſticorum ſalaria, & expungendum æs alienum impenderentur. Ex eadem Lotharingica Domo exeunte hoc anno obiit Carolus Ellebovii Dux militari ſcientia, animique fortitudine lege præſtantiſſimus, præcipue vero Religionis cultu inſignis, atque ad demerendos omnium animos a natura comparatus. Languebat diuturno admodum morbo, quo ſenſim conſumptus, morte eminus viſa, diu, ac religioſe mori didicit. Tandem etiam deceſſit Olympia Maldachina: Hæc in Capitolio Romano Vir ſub muliebri veſte latens, in Vaticano autem Mulier virili habitu ornata videbatur. Juncta erat Principi Pamphilio Joanna Baptiſtæ Pamphilii poſtea Innocentii X. Papæ Fratri, decimo autem coniugii ſui anno amor conjugalis tepeſcere coepiſſe debatur, eoquod Olympia in Cognatum ſuum ſacræ militiæ adſcriptum, & poſtmodum Romana Purpura decoratum ſuas opes, omnemque ſollicitudinem præcipue poſt Mariti ſui obitum effudiſſet. Demum Pamphilio ad Pon-

tificiæ

tificatum evecto in Vaticano sedem fi- Sæc. XVII.
gere meditabatur, ast a Pontifice, & A.C. 1658.
Panzirolo Cardinale prohibita, publicis privatisque negotiis & procurandis gratiis ac beneficiis tam importune sese ingessit, ut Pontifex, arrogans hujus fœminæ imperium exosus, eidem inhiberet, ne deinceps Regimini sese immiscereret, nec coram Papa compareret, aut cubilis Pontificii fores adiret. Tandem Alexandri VII. Pontificis jussu Roma excedens, Urbevetum secessit, ubi hoc anno peste extincta est, relicto suarum facultatum hærede Camilo Principe Pamphilio Filio suo.

## §. XVIII.

## *Comitia Francofordiæ pro eligendo Cæsare celebrata.*

Vivente adhuc Ferdinando Cæsare Imperii Principum Delegati partim Catholici, partim Protestantes Conventum Francofordiæ celebrabant, de iis articulis, qui in comitiis Ratisbonensibus componi haud poterant, deliberaturi. Allato autem nuntio de Cæsaris obitu suspensis ceteris negotiis ibidem de Romanorum Regis electione toto studio agebatur, indictis ad diem decimam quartam Augusti Imperii comitiis. Jam anno priori die decima

*Priorat. vit. Leopold. l. 2, tom. 1. Tuld. Hist. Europ. p. 182. l. 8. Latomi relat. Hist. Barre hist. d'All. t. 9.*

Sæc. XVII. A. C. 1658.

septima Augusti Joannes Philippus de Schonborn Moguntinus Archiepiscopus atque Elector Francofordiam solemni pompa ingressus erat, quem biduo post Antonius Grandimontius & Hugo de Lionne Galliarum Regis Oratores sequebantur. Præprimis vero summus Pontifex de Sedis Apostolicæ ac fidei Catholicæ incremento sollicitus, Leopoldum Hungariæ Regem Cæsareo diademate decorari, summopere exoptabat, hancque in rem Josephum Sanfelicium, qui tum Coloniæ Pontificium agebat Nuntium, ad Conventum Francofordiensem decernebat, eique literas ad Electores Ecclesiasticos, in præfati Regis favorem tradebat. Igitur Sanfelicius die octava Maji Colonia Moguntiam profectus, dissidium de coronandi Cæsaris jure inter Moguntinum & Colonienſem Electores exortum composuit, inde vero ad Trevirensem Electorem aliosque contendens, omnes quidem Austriacæ Domui propitios invenerat, quosdam vero magis Leopoldo Guilielmo Archiduci ac defuncti Cæsaris Fratri, alios vero Ferdinando Mariæ Electori Bavaro favere comperit, impellentibus Franciæ Legatis, qui Monachium profecti Bavarum non modo ab Austriacis partibus avellere, sed etiam promissis annue tribus Thaleorum Imperialium

perialium millionibus ac militum ſup- Sæc. XVII.
petiis ad acceptandam Imperii coro- A. C. 1658.
nam perſuadere nitebantur. Sollicita-
bat inſuper Comes Vagnius a Franciæ
Rege miſſus Maximilianum Henricum
Electorem Colonienſem, ut Bavaro
ſuum daret ſuffragium, excluſo Leo-
poldo Archiduce. Interim Sanfelicius
juſſu Pontificis Principes Rhenanos, ac
præcipue Neoburgenſem Ducem ad
conciliandam pacem Gallos inter &
Hiſpanos vehementer hortabatur, ne
Proteſtantes horum diſſidia in rem ſuam
vertentes, bellum in Germania denuo
accenderent, oppreſſisque Catholicis
Turcas ad invadendam Hungariam in-
citarent. Tandem die vigeſima nona
Januarii Leopoldus Bohemiæ & Hun-
gariæ Rex Praga diſceſſurus, Pena-
randam Comitem Hiſpaniæ Regis Le-
gatum, qui anno priori die decima
ſeptima Octobris Pragam venerat, ad
Francofordienſem Conventum præmi-
ſit, qui etiam decima quarta Martii,
& quinta poſt die ipſemet Leopoldus
hanc urbem ingreſſi ſunt, quos ipſe e-
tiam Papæ Nuntius, ſine omni tamen
pompa ſequebatur. Hunc ceteris pri-
mi ſalutabant Franciæ Orarores, ob
infractam pacem Weſtphalicam de Au-
ſtriaca Domo vehementer queſti: Hor-
tabantur etiam Papæ Nuntium, ut

Sæc. XVII. A. C. 1658.

cunctos Imperii Electores, ne Cæsaris electionem hæreditariam reddi permitterent, admoneret, simulque Papam eo inclinaret, ut pacis arbiter Gallos inter & Hispanos esse velit, priusquam ad Imperatoris electionem procederetur. Eapropter Alexander VII. Papa, quamvis Gallorum, & præcipue Mazarini Cardinalis pollicitationibus parum fideret, clam tamen Nuntio suo de pace agendi facultatem concessit. Placuit etiam idem consilium tribus Ecclesiasticis Electoribus, qui, postquam Leopoldum Archiducem ex literis Vienna die vigesima septima Junii ad Fürstenbergium Comitem datis ab acceptanda Imperiali dignitate alienum compererant, in Leopoldum Hungariæ Regem propendere videbantur, præprimis tamen de pace agi petebant, hancque in rem die quarta Maji ad Franciæ Regem has dederunt literas: *Quanto universus Christianorum orbis ex eo, quod Regiæ dignitati & Majestati nostræ cum Catholico Rege nunc a 23. annis continuis, in diversis Europæ partibus acerrimum intercedit bellum, dolore & molestia afficiatur, id ex eo liquide patet, quod dum hæ duæ potentissimæ Coronæ inter se dimicant, viresque collidunt, communis Christiani nominis hostis terra marique aliena invadit, & prædam devorat, unde*

*unquam tempore recuperabilem, unde merito timendum est, ne taliter inescatus, cum summo Christianitatis periculo magis magisque evagetur; cum igitur a felici affectu pacis Gallo-Hispanicæ non tantum S. Rom. Imperii, sed & totius Christianæ reipublicæ salus, incolumitas & pax, ejusque certa securitas dependere videatur, resque ipsa tam Monasterii, quam Romæ & Madriti per amicos consanguineorum Regum tractata, fere ad finem usque promota dicatur, & volentibus excelsis, heroicisque utriusque Regis ad pacem inclinatis animis, quod reliquum est facile superare possit; rogamus dignitatem & Majestatem vestram, quam studiosissime, ut pro ea, quam semper testata est, erga pacem propensione illam cum Catholico Rege celerrime ad finem deducere velit, eoque laudatissimo facto immortalem sui nominis gloriam magis, magisque stabilire, nosque & omnes S. Rom. Imperii Principes & status ad perpetuam gratitudinem sibi devincire, quam studiis & officiis paratissimis semper contestari non intermittemus; eumque Regiæ dignitati, & Majestati vestræ omnem Regiam prosperitatem ex animo apprecamur.* Quoniam vero Papæ Nuntius hac negotiatione electionem longius protrahi prospiceret, Papam quidem ad conciliandam pacem longe propensissimum esse profitebatur, eum tamen vereri ajebat,

Sæc. XVII. A. C. 1658. ne Electores & Principes Proteſtantes, Imperium ſine capite veluti monſtrum tamdiu fuiſſe relictum, ſummo Pontifici imputarent; attamen ne ipſi quidem Hiſpani pacis negotium electioni præponi volebant, Gallisque Bavarum ad acceptandum Imperium inclinare deſperantibus, Elector Moguntinus a Mayerbergo & Patre Saria Dominicano Archiepiſcopo Tranienſi perſuaſus, declarabat, præprimis de eligendo Imperatore, poſtea de jungendis Regum dextris agendum eſſe; ipſe etiam Elector Brandeburgicus datis ad Collegium Electorale literis die undecima Maji Suecos in Poloniam irrupiſſe, ac propterea Imperatoris Electionem ea maturandam hortabatur: Favere etiam incæperat idem Brandeburgic. Leopoldo Hungariæ Regi, eoquod hic non modo Imperii quietem procurare, ſed etiam Chriſtianum Orbem a Turcis in Hungariam & Tranſilvaniam irrumpere parantibus ſolus ipſe jamjam armatus, de Suecis in Polonia victor liberare valeret. Die autem ſecunda Maji Berneclavius Sueciæ Legatus literas ad Conventum miſerat, in quibus Regis ſui nomine animo prorſus hoſtili in Domum Auſtriacam acerrime invehebatur. „Quid, inquiebat, validius eſt pace „Weſtphalica, & Norimbergenſis ac

„Ratis

„Ratisbonenſis Conventus decretis ab „Imperatore totoque Imperio confirma- „tis, hæc tamen omnia Domus „Auſtriaca hinc bello, illinc vetitis „auxiliis Polono, Danoque ſuppedita- „tis, evertit, ubique etiam hoſtilibus „auſibus profanavit, infirmavitque; „penſate, quo propoſito Hungariæ Rex, „ut paci ſeptentrionali mora injecere- „tur, ſuis mandata dederit Pomera- „niam invadendi: ſi hoc audet eo tem- „pore, quo velut Imperii Candidatus „huc venit, quid non audaciæ ſibi arro- „gabit, ſi potentiam auctoritatemque „Romani Cæſaris adeptus fuerit? Petit „igitur Rex meus, ut ſi ex familia Au- „ſtriaca Imperator ſit eligendus, præ- „primis provideatur, ut ad pacis & im- „perii ſecuritatem, & Galli Suecique „Regis ſatisfactionem certum quid con- „cludatur, priusquam Germanici Re- „gni ſumma poteſtas huic Domui com- „mittatur, ut pax Weſtphalica ſervetur „illibata, & debiti Auſtriacæ potentiæ „limites præfigantur.„ Haud moderatiore calamo Carolus Rex ex Goteburgo & Nensburgo iteratas literas ad congregatos Principes dedit, Leopoldum incuſans, quod poſthabita fidei „pacisque reverentia exteros Reges ad „bella contra Suecos incitarit, petiit „ergo, ut excluſa Domo Auſtriaca *Caput*

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„put Conſtitutionibus Imperii, publicique „pacis legibus alligandum conſtituerent, ju „quo florentiſſimi membra Imperii deinceps „conquieſcere poſſint. Ceterum Suec Legati convitia poſtmodum publica ſcripta confutata fuere.„

## §. XIX.

## *Actum de Capitulatione Cæſarea.*

*Priorat. Script. contenut. in Lib. II. pag. 23.*

Sub idem tempus agebatur de conficiendo electionis inſtrumento, quae vulgo capitulatio vocatur, cui Gallo-Suecis junctis inſeri petebant, ut Rex Romanorum proxime eligendus a juvandis in Hiſpano Belgio vel Italia Catholicis abſtineret, & pacem Weſtphalicam pro ſanctione Pragmatica haberet, cunctaque adverſus eam acta tanquam nulla declararet. Obſtitit Gallorum poſtulatis Papæ Nuntius, qui ut cauſſam Dei & Eccleſiæ tueretur, eorum in ſe odium concitare non verebatur, ſed die trigeſimo Junii adverſus omnia Sacræ Sedi & Eccleſiæ nocitura reclamabat, divulgato hoc ſcripto:

„Ego Joſephus San-Felicius Archiepiſcopus Conſentinus, & Nuncius Apoſtolicus, omnibus & ſingulis „notum facio mea publicatione capitulationis Regis Romanorum Ferdinandi IV. glorioſæ memoriæ An. 1654 „fac-

„ſancitæ, necnon receſſus comitiorum Sæc. XVII.
„Imperialium Ratisbonenſium ejusdem A.C. 1658.
„anni articulos 16. & 17. Capitulatio-
„nis, necnon §. conqueſti. Receſſus,
„qua voce, qua ſcripto & re impugnaſ-
„ſe, utpote ſanctæ Sedis Apoſtolicæ li-
„bertati, ac Jurisdictioni Eccleſiaſticæ
„adverſantia, veritati minus confor-
„mia, ſcandalique ſemina: ſubſequenter
„cum vacante imperio anno 1657. ad
„electionem Regis Romanorum proce-
„dendum eſſet, a primis Ementiſſimo-
„rum, & legitimorum Principum Ele-
„ctorum ſeſſionibus ex mandato ſanctiſ-
„ſimi D. N. Alexandri VII. pluries com-
„monefeci Eminentiſſimum Archiepi-
„ſcopum Electorem Moguntinum unice
„præſentem, & Sereniſſimi Collegii
„Directorem, quatenus in nova Capi-
„tulatione eligendo in Romanorum Re-
„gem præſcribenda prætacti articuli,
„tanquam erronei omitterentur, & ſi
„fieri poſſet, acta quæcunque præterita
„abolerentur, materia inter nos com-
„pendioſæ diſcurſa, & fatente eodem
„Eminentiſſimo ſe in unoquoque articulo
„nullam habuiſſe querelam, nec præ-
„cedentem notitiam, quod Eminentiſ-
„ſimus Archiepiſcopus Elector Trevi-
„renſis, & Legati Sereniſſimi Ducis
„Electoris Bavarici confirmarunt. Ac-
„cedente tandem ad comitia omnium

„po-

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„postremo Serenissimo, ac Revere-
„dissimo Archiepiscopo Electore Co-
„nensi, cui tribuebatur, transactæ C
„pitulationis articulus bis suam Rev
„rendissimam Celsitudinem coram
„formavi, ter per meum Auditore
„Reverendissimum Episcopum Mis
„sem, habito responso se per suos,
„liorumque catholicorum collegar
„Ministros conferentiam instituturu
„ad quam adeo me paratum exhib
„ut ipsorum recto judicio rem comm
„tere non recusarem, ejus evide
„me insinuante perspecta, tamen
„gotiorum mole urgente ad præ
„dendas dilationes capitulatione c
„inserto articulo decimo nono loco
„cimi sexti & decimi septimi Sere
„simo Regi Hungariæ & Bohemiæ
„Cæsarem eligendo porrecta, prom
„non præhabita conferentia me re
„mante, ac protestante adfuerunt
„mine Principium Electorum Cath
„corum quatuor Deputati, nempe
„Mecl Cancellarius Moguntini, D.A
„tanus Cancellarius Trevirensis D.U
„man Cancellarius Colonienſis, &
„Oxel Deputatus Bavari, qui cum
„Principales nullum habere grava
„in materia articuli 19. imo nec int
„ligere partem illam, quæ ad Datari
„Apostolicam pertinet, ingenue pr
„tere

„terentur, tantum, D. Ususman in puncto „appellationum ad sanctam sedem, e- „jus Nuntius motiva proposuit, quibus „cum abunde satisfeciſſem, tam ipsi, „quam cæteri cauſſæ juſtitiam agno- „scentes suis Principalibus nullum ex „parte sanctæ Sedis, ejusque Nuncio- „rum illatum gravamen retulerunt, qui „difficultatibus cum Electoribus hære- „ticis incurrendis, si Articulus delen- „dus esset (ut ipse Elector Moguntinus „mihi testatus fuit) deterriti, sequenti, „ut ajunt, reversali, seu declaratione „ad me missa Apostolicæ sedi satisfa- „cere sategerunt. „ *Cum Illustrissimus & Reverendissimus D. Nuncius Apostolicus Joseph Sanselicius Archiepiscopus Consentinus in hoc sacri Rom. Imperii Conventu Electorali sæpius institerit, ut Articuli* 16. *&* 17. *Capitulationi Ferdinandi IV. inserti amoverentur, ideo quod sanctæ Sedis Apostolicæ multis modis præjudicent, nec tamen eâ, quæ ibi continentur hoc opere in facto existant, ut verificari possint, prout ipsis Dominis Electoribus Catholicis, evidentia rei fretus, desuper arbitrium detulit, & si quid tale inveniatur, quo se, aliosve Imperii Principes & status a sede Apostolica ejusve Ministris læsos existimare possint, id ex sanctissimi Domini Nostri Papæ Alexandri VII. voluntate & jussu sine ulla mora tollere velit. Agnoverunt quidem Catho-*

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A.C. 1658.

*Catholici Electores, & Sereniſſimi Electoris Bavariæ Legati præfatam demonſtrationem rationi & juſtitiæ convenientiſſimam, ideoque prædictos Articulos, qui nunc in Leopoldi Electi Romanorum Regis Capitulatione ſub decimo nono comprehendantur, omittendos eſſe judicarunt, & ut Coelectores ſui in idem conſentiant, inſtiterunt, quia vero iidem ex diverſis prætenſis rationibus, præſertim vero ideo pro hac vice annuere recuſarunt, quod ante hac eam non Capitulationi inſertam fuiſſe dicerent, quam nunc ſine prævio maturo examine, quod feſtinandæ electionis neceſſitas excludat, admitti non debeat. Declarant & promittunt Catholici Electores, quod, ut nam dubitant, ſi quid forte defectus, vel abuſus prout ſunt res humanæ, contra Germanicæ concordata, vel alias in puncto juriſdictionis impoſterum irrepat, id ad primas deper allatas quærelas ſtatim abolitum iri, ſic jam ex ſua parte modo dictum Articulum 19. ex Capitulatione omittendum exiſtimarunt, ita etiam apud Dominos Coelectores tunc ſtudium continuare velut eadem omiſſio ab illis poſthac unanconſenſu Principum Electorum approbe*

„Quo decreto accepto ipſismet Principibus Electoribus Catholicis, aliisque „Principum Miniſtris, imo Electo Romanorum Regi Leopoldo primo „claravi, me aperte proteſtando contra „dicen

„dicere Articulo 19. Capitulationis tan- Sæc. XVII.
„quam erroneo, ſcandaloſo, & præ- A. C. 1658.
„judiciali, circa quem nihil ſe tenta-
„turum Cæſarea Majeſtas ſuo verbo
„ſpopondit. Proinde iterum hoc ſo-
„lemni actu ad perpetuam rei memo-
„riam contradico, proteſtor, ac repro-
„teſtor ſemel, bis, ter, & toties, quo-
„ties opus fuerit contra articulum
„præcitatum, impugno ejusdem aſſer-
„tionem, habitoque pro invalido, nul-
„liusque roboris, proque nullo, inva-
„lido, ab omnibus haberi volo, ita, &
„taliter, ut taciturnitas, conſenſus,
„vel conniventia ex mea præſentia con-
„tra ſanctam Sedem allegari in omnem
„hominum memoriam nequaquam poſ-
„ſit, quod præſentes literæ a nobis
„ſubſcriptæ & noſtro ſigillo munitæ te-
„ſtabuntur. Datum Francofurti 9. Au-
„guſti 1658.

Porro articulus decimus nonus contra quem Nuntius reclamabat, erat ſequens: „Quia etiam contra concor-
„data Principum, & pacta inita inter
„Eccleſiam, ſummum Pontificem, ac
„Sedem Romanam, & Nationem Ger-
„manicam, informibus gratiis, Re-
„ſcriptis, Annatis Epiſcopatuum ex
„multiplicatione, atque extenſione of-
„ficiorum Romanæ Curiæ, necnon re-
„ſervationum, diſpenſationum, ac re-

Sæc. XVII A.C. 1658.

„ſignationum præbendarum, Prælatu-
„rarum, dignitatum, & officiorum,
„quæ alias per obitum ad Curiam Ro-
„manam non devolvuntur, ſed ſemper
„quocunque etiam menſe vacent, Ar-
„chi- & Epiſcopis, capitulis, aliisque
„collatoribus competunt conferendi,
„prout non minus per Coadjutorias
„Prælaturarum electivarum, & præ-
„bendarum vel aliis viis, in detrimen-
„tum Epiſcoporum, Cleri, & aliorum
„contra data privilegia, & in præju-
„dicium quoque Juris patronatus, &
„Patronorum, indies, ac indeſinenter
„agatur publice, & idcirco illicitæ ſo-
„cietates & contractus, vel fœdera,
„prout informamur, erecta ſint: ut
„omne cum conſilio Electorum, Prin-
„cipum, ac Statuum, apud ſummum
„Pontificem, & Sedem Romanam de-
„verti, & prævaricari curabimus, ut
„que dicta concordata Principum, pa-
„inita, & Privilegia, ac Libertates
„conſerventur, manuteneantur, iisque
„firmiter inſiſtendo pareatur, ita ut
„men ut gravamina inibi reperta ac ab
„uſus irrepti, rigore tractatus Augu-
„ſtani de Anno 1530. in comitiis abro-
„gentur, & inpoſterum ſimilia absque
„conſenſu Electorum non admittantur.
„Pariter in aliquibus locis invectos ab-
„uſus, per quos cauſſæ civiles a ſuis
„fo-

„tribunalibus ordinatis in Imperio, ad „Nuntios Apoſtolicos, vel plane ad „Curiam Romanam trahuntur, tolle- „mus, annullabimus, & ſerio prohi- „bebimus, noſtrisque Cæſareis fiſcali- „bus tam penes Conſilium noſtrum au- „licum, quam Tribunal Spirenſe in- „jungemus, ut æque contra Partes, „quam Advocatos, Procuratores, & „Notarios, qui inpoſterum ſimile quid „tentabunt, & in iis quovis modo la- „borabunt, debita querela ex officio „procedant, ut quantocius transgreſ- „ſores condigne puniantur, idque in „quantum hunc articulum concernit, „noſtris dilectis cognatis, & Electori- „bus Saxoniæ, Brandeburgico, ac „Palatino, illorumque religionibus ad- „dictis, Principibus, & Statibus, ſi- „militer immediatæ nobilitati, ac om- „nem iſtorum ſubditis Auguſtanæ Con- „feſſionis, comprehenſis reformatis, „qui ſub catholicis Eccleſiaſticis, ac „ſæcularibus ſuperioribus habitant, ac „Landſaſſiis, necnon religionis, & pro- „phanæ, nuperæque Monaſterio Osna- „brugicæ paci, ejusque annexis, ut „dictum ſine præjudicio, conſequen- „tia ac damno.„ Sæc. XVII. A. C. 1658.

Nec minori Zelo idem Nuntius ad- verſus alterum Capitulationis articu- lum, quo Imperator ſuppetias in Bel-

Sæc. XVII. A. C. 1658

gium contra Anglos mittere prohibebatur, ſeſe oppoſuit, datis ad Electores hiſce literis: „Ad tutelam catholicæ religionis tantum calamum tractu „nullius aſſentatione, vel odio lividum „dura enim intonuit Eminentiſſimis „Principibus & Electoribus Eccleſiaſticis „cis propoſitio, ne durior præſcribatur „eligendo ex domo Auſtriaca in Ro„manorum Regem Ignatio: (quam ex„pitulationem indigitant) nempe ab„ſtinendi a ſuppetiis in Belgium con„tra Anglos mittendis. Sane primo „intuitu impium, ac indecorum unus„quisque exiſtimabit ab Eccleſiaſticis „Electoribus, quos Germania tanquam „germanicæ catholicæ religionis fir„miſſimas veneratur columnas, quippe „domo Dei conſtitutæ ſunt contra hæ„reticorum impetus, eas exigere con„ditiones, quæ Divino nomini con„temptum, ſuo maculam, ſcandalum „vero in univerſa catholica religione „generarent; obſtupeſcerent enim, quod „mittentes arcum jam converſi ſint „in die belli, ſed cogitent in obſcu„rectos corde Catholicos, ſubtractis „tiam aliunde ſubſidiis, illi etiam, qui„bus otium eſt præſentia, & vetu„contueri, quid decerent allatum in „medium exemplum in fractæ primi„pum Electorum ſacrorum conſtantiæ,

„qui elapso sæculo rebellantibus Bata- Sæc. XVII.
„vis ab Ecclesia, suoque Rege, ut ad A. C. 1658.
„ingenium redirent, fortiter allabora-
„runt; si Ecclesiastici Proceres catho-
„licorum ruinam suis oculis aperire,
„non contenti Christianæ charitati
„præeuntibus opem ferentes repelle-
„rent, ut interea vehementius trium-
„phent hæretici? perpenderent pleri-
„que ipsismet Archiepiscopis Electori-
„bus non esse consultum, si pedem fi-
„gerent in inferiori germania Angli,
„summumque imminere discrimen a
„Cromveliana adversus catholicos ra-
„bie, quos funditus delere constituit.
„De Moguntinensi Diæcesi præcipue
„actum esset ex insidiis Palatini hostis,
„eo molestioris, quo vicinioris, & Crom-
„velio usque ad deforme obsequium
„addicti, a quo suppetias abjectissime
„contra vicinos Antistites, ipsumque
„Moguntinum emendicasse literæ ad
„Cromvelium datæ testantur, sed ad
„hæc gemitus Jephtæ filiam unice di-
„lectam immolare coacti, ut staret pro-
„missis, reperitur. Iniqua enim illa
„monstruosa pax Westphalica se opposuit,
„in cujus §. & ut eo sincerior, Anglos
„virtualiter comprehendere autumant,
„qui Anglis nimis indulgent. Exami-
„nandum ergo pactum Monasterienſe,
„succincte, proprie, & sincere absque

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„paraphrasi impropria, aut cavillosa, „nec per canonum aut jurisperitorum „allegationes lippis, & tonsoribus ma„tas more forensi res trutinanda in„stante temporis angustia ad nauseam „evitandam, ad faciliorem tamen flec„nendam viam in duas partes dividere „operæ pretium puto, prima erit abso„tio usque ad finem.„

Prima sic ait, *& ut sincerior amicitia mutua securitas inter Imperatorem, Regem christianissimum, Electores, Principes & status Imperii posthac servetur (juxta assecurationis articulo infra descripto) ab alterius hostes præsentes, aut futuros nunquam titulo, aut prætextu, vel ullius controversiæ, bellive ratione contra alterum, armis, pecunia, milite, consilio aliterve juvet, aut ullis copiis, quæ cuivis aliquem hujus pacificationis consortem, quocunque Duce contigerit receptum, hostiva transitum indulgeat.*

„Ex his colligunt Anglicani hujus „modi conceptum licet anno 1648. non „matum, cum nec Anglia de Cromwel„lio, nec de fœdere cum Cromwel„gallia cogitabat, tam longas habe„lacinias, ut ipsos etiam involvat, in„tentes verbis illis (*ullius Controversiæ „bellive ratione*) ipsaque ita inter præ„sentes, ac si unicuique bello contra „Hispanos, aut alios Principes futuros „gallo

„gallorum hoſtes a quocunque motu „Imperator ſe non immiſcere obſtrin- „xerit. Qui intellectus quam abſur- „dus, & puerilis ſit, unusquisque, „qui non plane reſpiciat, judicet. Cum „enim ratio recti ſermonis, quid con- „trahentes intendant, liquidiſſime ex- „plicet, impropriare verba, & ſenſus, „nec conveniens, nec congruum. Quis „enim ſana mente dubitabit illud in- „ſtrumentum inter Imperatorem, & „Regem chriſtianiſſimum geminam ſe- „cum habere explicationem; nempe „ut Imperator gallorum hoſtes præſen- „tes, hiſpanos ſcilicet, & futuros, & „Anglos, Polonos, Danos &c. nequa- „quam ex quacunque cauſſa contra „gallos juvet. Repeto ipſa verba. *Al- „ter* (Imperator) *alterius* (Regis gal- „lici) *hoſtes præſentes* (hiſpanos) *vel „futuros* (Polonos, Anglos, Danos) „*ullo nunquam titulo, vel prætextu, vel „ullius controverſiæ, belli ratione* (nempe „ſi novum in gallos, & Hiſpanos, Po- „lonos, Anglos, & Danos oriatur jur- „gium, vel in alia provincia bellum) „*contra alterum* (Regem galliæ) *armis, „pecunia &c. juvet.* Patefacto igitur „textus pacificatorii intellectu dedu- „cenda abſurda ex anglicano commento „reſultantia. Liceret ergo Regi galliæ „ſubſidia uno verbo impedire Cæſarea

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„Regibus Angliæ, Poloniæ, & Daniæ
„contra invasores suorum regnorum
„subministranda, tantum inimicitia
„cum Regibus ipsis declarando, &
„contra Imperatori frenum Galliæ im-
„ponere, ne Hollandis, Lusitanis, Ve-
„netis, & Januensibus, cum vicini
„de finibus, vel alia ex caussa certa
„tibus succurreret, denuntiato tantur
„illis nationibus bello. Addo, si Tu
„ca, Siciliam, aut regnum neapolita
„num aggrediatur bello fervente int
„duas Coronas, nec in auxilium Im
„perator accurrere auderet sine infr
„ctione juxta adulteratum Anglicum
„rum sensum. Denique nil operar
„illa dictio immediate subsequens (
„*tra alterum*) qua sive ad præcedent
„(*bellive rationes*) sive ad sequen
„(*armis juvet*) referatur, termina
„ctum ad bellum gallo Hispanicum
„suppetias impedit contra Gallum
„sinit tam late vagari ly (*bellive*)
„quæcunque, & cum quovis bella
„stium amplectantur.„

„Sed non desunt effugia, ajun
„namque esto de bellis tantum g
„Hispanicis pax loquatur, cum turm
„Anglicæ in Belgio auxiliaria sint g
„lorum, assumunt gallicum nomen,
„tanquam accessorium, ita naturam
„sui principalis sequuntur, ut nulla
„dissi-

„distinctio Nationum habenda, sed om- Sæc. XVII.
„nes ut Galli sint æstimandi. Adhuc A. C. 1658.
„nugæ, quis enim ignorat Cromuel-
„lium publicum hostem se declarasse
„Hispanorum, Hispanos Cromuelli?
„Hic primum in Indiis, postea in Hi-
„spaniis, in Canariis, & tandem in
„Belgio bellum incepit, cum ingenti-
„bus classibus, cum suis Imperatori-
„bus, & vexillis, quæ fixit Mardichi,
„& Bourburgi. Hispani Legatum ab
„Anglia revocarunt, Anglorum bona
„fisco addixerunt, bellumque contra
„Angliam conclamarunt, ergone sunt
„ut hostes directe in Belgio tractandi.
„Nonne in triviis leguntur impressa
„fœdera Cromuelli cum Gallis, & ar-
„ticuli divisio inter ipsos Belgii Hispa-
„nici, assignatis Cromuellio maritimis
„Flandriæ civitatibus, ita, ut magis
„proprie, & reipsa in expugnatione
„Mardicana galli videantur auxiliares
„Anglorum, eodem plane modo, quo
„fuerunt Hollandis.„

Transeo ad secundam partem: *Circulus quidem Burgundicus sit, maneatque membrum imperii post controversiam inter galliam, & Hispaniam sopitam hac pacificatione comprehensam, bellis tamen in eo jam vertentibus nec Imperator, nec ullus imperii status se immiscat.* His dictis non „tantum Hispanos a suppetiis Germa-

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„nis contra gallos excludi Anglica
„asserunt, sed vi dispositionis local
„Belgium ipsum, a quocunque bellum
„ibi geratur, adjumento Cæsareo de
„stitutum, consequenter impune licer
„Anglis Belgium aggredi, Hispano
„ejicere, Religionem subvertere, C
„tholicos exteros proscribere, omn
„tandem susque deque confundere,
„tamen recte, & discrete non ad n
„mam sinistram sensus, qui non tr
„obscurus est, perpendatur, nemo n
„gabit verba illa inter contrahent
„prolata ipsos tantum, & in contra
„nominatos comprehendere, nec a
„incognita, quæve in rerum natu
„tunc non erant extendi, eadem e
„ratione, qua res inter alios acta, re
„tio præjudicium non generat, nec
„acquirere potest; cum etiam de be
„(*jam* id est nunc actu vertentibus
„non vertendis aperte loquatur,
„tamen eximere voluit, quæ tunc re
„tebantur inter duas coronas, alias
„strumentum illud indigitandum so
„conjunctio pia fœderum, & pactor
„Proteus multiformiter diversico
„Aristippus, vas Pandoræ, æq
„Traianus, manna deserti. Hacten
„de vero & intrinseco Monasterien
„pacificationis sensu, nunc ad detec
„mitatem illius propositionis detegen
„dam

Sæc. XVII. A.C. 1658.

„dam ſtylum convertens, conſtanter „aſſero, bellum Cromuelli contra Hiſpa- „nos eſſe bellum Religionis, ideoque „damnabile, nulloque pacto inter Ca- „tholicos Principes comprehenſibile, „ſatis ſuperque hoc teſtantur Cromuel- „li mores, geſta, dicta, Catholicorum „proſcriptiones, & cædes. Ipſa gallia, „ipſi imperii Principes inficias ire no- „lent hominem illum cum Suecis, Da- „nis, Hollandis, hoc primum in ore „habere, everſionem Papismi, Evan- „gelii, Proteſtantium patrocinium. Hi- „ſpanis ipſis coram, & ſcriptis expro- „braſſe inquiſitionis rigorem, impedi- „mentum reformatæ (ut ipſe ait) Re- „ligionis in Indiis diſſeminandæ. Ego „a viro inſigni Principis Imperialis Mi- „niſtro Londino redeunte audivi, Cro- „muellum belli allegare cauſſam contra „Hiſpanos Tribunal inquiſitionis, pa- „lamque petiiſſe a Legato Hiſpanico, „ut cognitio illa aboleretur, ſi de pace „agere vellet, ſed immanitates in ipſo „Belgio nuper patratæ in eccleſias, ca- „tholicosque cum horrore volitant per „omnium ora. Dum hæc ſcribo literæ „afferuntur Hollandicæ, referentes ad- „ventum legati Cromuelliani ad fœde- „ratas Provincias, qui primo ſuæ pro- „poſitionis exordio proteſtantium cum „Anglis unionem ad catholicismum „elimi-

Sæc. XVII A. C. 1658

„eliminandum ſummopere urſit. S
„ergo contra juratum Eccleſiæ perdue
„lem in ipſo conamine Eccleſiam pro
„fligandi, ſub pacis Weſtphalicæ fuu
„Romanorum Rex juratus Eccleſiæ
„defenſor, prohibeatur ab ope Cath
„licis ferenda, ex præſcripta ab Eccle
„ſiaſticis Principibus pactione attoni
„admirationis exceſſu ſtabunt fideles
„animo revolventes, quid fieri poſſit
„ut quæ Chriſtianis fulgent ſtemmatu
„faſtigiis infulæ, cruces gladiis, ge
„leisque intermixtis pro fide aſſume
„dis, evaginandis, & quidquid ſanctius
„Germania colit, nefariis iſtis conat
„bus ſuffragentur, quibus id unum e
„profeſſo agitur, ut omnis infula, &
„quæque Eccleſiæ Hierarchiæ decor
„exturbentur.„

## §. XX

## *Leopoldus Hungariæ Rex in Romanorum Regem inauguratus.*

*Vid. apud Prioratum epiſtolam Franciæ Legatorum ad fœderatos Rheni Principes tom. 1. in vita Leopold. p. 32.*

Tandem Moguntinus & Colonienſis aliique Electores futuræ Imperatoris electioni præfigebant decimam octavam Julii diem, qua omnes S. R. I. Electores ad Eccleſiam progreſſi, habita ſolius Dei & populi ſalutis ratione ad electionem proceſſuros, juratione ſpondebant, atque unanimi ſuffragio

in Romanorum Regem elegerunt Leopoldum Hungariæ & Bohemiæ Regem, cui Wormatienſis Epiſcopus bene precabatur, eidemque Elector Colonienſis die prima Auguſti coronam, ceteraque Imperialis dignitatis inſignia tradebat. Sæc. XVII. A.C. 1658.

Die autem decima quinta Auguſti Franciæ Regis Oratores, Moguntinus, Trevirenſis, Colonienſis Electores, Monaſterienſis Epiſcopus, necnon Neoburgicus & Brunsvicenſis Duces, Landgravius & Sueciæ Oratores inter ſe fœdus, ut vocabant, Rhenanum Moguntiæ ſanxerunt, vi cujus Cæſarem præpediebant, ne Hiſpanis in Belgio & Italia opem ferret, juratam vero Capitulationem exacte obſervare teneretur, ipſi vero mutuam inter ſe opem ſponderent, quoties eorum aliquis vel Imperii ſtatus, qui Weſtphalicæ pacis ſocii ſunt, hoſtiliter invaderetur, aut arma auxiliaria inimicis ejus terras illorum invadentibus præberentur. Reclamabat vehementer adverſus hoc fœdus, Cæſar, & nomine Pontificis Nuntius Apoſtolicus, qui Monaſterienſem Epiſcopum, & Neoburgicum Ducem ab hac ſocietate abſterrere nitebatur, vel ſaltem Suecos ac Proteſtantes ab ea excludi petebat, quod Suecus juratus eſſet Sedis Apo-

Sæc. XVII. A. C. 1657.

Apoſtolicæ hoſtis, quo admiſſo ipſorum fœdus haud ultra glorioſo unicum *Catholicæ & Germanæ* titulo decorari poſſet.

## §. XXI.

## *Meditata Religionis concordia Catholicorum & Proteſtantium.*

*Maſſen. med. concord. Lauenburg. contra Maſſ.*

Confluxerant occaſione hujus Conventus Francofordiam quamplurimi non modo Catholici ſed & Proteſtantes moderatione conſpicui, veritatisque avidi, qui non raro amica contentione de utriusque Religionis prærogativa inter ſe certabant: cumque Catholici Proteſtantibus objectarent, quod quamvis ipſorum Prædicantes in ſuis confeſſionibus nil niſi clarum & ſertumque Dei Verbum proponere jactitarent, nihilominus centies ac centies a Catholicis provocati, ac multorum probris laceſſiti nunquam vel ullius confeſſionis ſuæ articulum Catholicorum doctrinæ adverſum Verbis ſacræ Scripturæ minime dubiis controverſisque exponere potuerint, viciſſim Proteſtantes Catholicis obtruderent, quod plures articulos poſt Tridentinam Synodum non ex Sacris Literis, ſed ſola humana traditione ac arbitrio crederent. Ut igitur Catholici hanc calumniam a

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

se amolirentur, hacque in parte Protestantibus plene satisfacerent, inter Catholicos, & moderatioris animi Protestantes convenit, ut omnes fidei articuli præcipue inter partes controversi solis S. Scripturæ textibus utrinque probarentur, indeque experimentum sumeretur; utra partium clarioribus magisque pro sua confessione expressis Scripturæ verbis niteretur, proin facile manifestum fieret, quænam ex hisce confessionibus ad Verbum Dei scriptum propius accedat, sique talis Catholicorum confessio deprehenderetur, hæc sola inter tot diversas Christianorum Religiones, cum eidem insuper uniformis ac perpetua Ecclesiæ, Doctorumque interpretatio accedat, pro vera & pura Christi doctrina ac fide haberetur. Placuit utrique parti hoc consilium, quocirca inter eos decretum, quatenus apud Imperii Principes ac Proceres Francofordiæ in comitiis Electoralibus congregatos supplicandum esset, ut in rebus ad fidem spectantibus ea, quæ claris S. Scripturæ textibus proposita, & semper in Ecclesia primæva obvio sensu accepta usuque longo firmata sunt, inviolate tenere liceat: Hanc in rem sequens utrinque concepta est supplicatio.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

*Augu-*

Sæc. XVII.
A. C. 1658.

*Auguſtiſſimi, Sereniſſimi, gra-
tioſiſſimi &c. DD.*

„Supplici demiſſaque veneratione
„DD. VV. amore Salutis pacisque or
„nium, patriæque ac Rom. Impe
„bono incitati accedimus, obnixisq
„hoc precibus contendimus, ut in
„bus ad fidem ſpectantibus, illa
„violate tenere liceat, quæ claris ex
„catisque verbis S. Scriptura nobis
„ponit, & per tot retro ſæcula, in
„mæva Patrum antiquorum Eccle
„in communi obvioque ſenſu accep
„uſuque longo firmata ſunt. Tu
„vero, ne novitiis privatique ſen
„Doctoribus, illa fiat interpretand
„bertas, quæ proprio omnia judicio
„voluntate definit; ſcripturasque
„nas pro arbitratu partim admit
„partim rejicit. Qua re antiqua
„manicæ nationis, Romanique Imp
„rii, concordia magnopere pertur
„tur, conſcientiarum quies tollit
„animorum diffidentia alitur, pax
„rarum convellitur.„

„Quod quam periculoſis hiſce te
„poribus ſit neceſſarium, quibus
„ter alia diſcrimina juratus chriſtian
„rum hoſtis Turca nobis incumbit,
„mo non intelligit. Quamquam omn
„infelicitatem reliquam longe vinc

„tot animarum chriſtianarum interitus, Sæc. XVII.
„qui ex hac Eccleſiæ Regnique Dei dif- A. C. 1658.
„ſipatione naſcitur, cum unus Deus,
„unum Baptisma, una Eccleſia, una
„fides ſit, ſine qua impoſſibile eſt pla-
„cere Deo.„

„Quocirca non tantum ad vos Ma-
„ximi Principes, ſed pro veſtra etiam
„pace ac ſalute, demiſſa hac ſuppli-
„catione accedimus, ſpe ſumma freti,
„nos minime in ejuscemodi poſtula-
„tione repellendos, quæ res graviſſi-
„mas, hoc eſt, animarum noſtrarum,
„totiusque Rom. Imp. præſentem æter-
„namque ſalutem complectitur. Præ-
„ſertim cum ſummæ injuriæ ſit, quod
„S. Scripturam in claro illo, quo a Deo
„eſt tradita, ſenſu, a veteri Eccleſia,
„primisque Patribus, ex ore Apoſto-
„lorum accepta & intellecta, nos mi-
„nime uſurpare patiantur.„

„Hæc quandoquidem DD. VV. ſin-
„gulatim proponenda eſſe duximus, ut
„intelligerent, in quibus articulis ſacra
„Scriptura nobis, vel ſubtrahatur, vel
„evertatur, tantisque facilius malis,
„& abuſibus Doctorum, poſſint occur-
„rere; hic per capita, ac particulatim,
„hanc ſolam doctrinam & (quantum
„licuit breviſſime) ipſa verba Scripturæ
„S. tanquam vocem ac teſtificationem
„divini Spiritus, adducere placuit.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

„Sperantes fore, ut tam Protestan-
„tium, quam Romanorum Eccles.
„Verbum Dei in communi sensu acc
„ptare minime gravetur: nisi a prom
„illi semperque usurpata professione,
„a sua quoque religione deficiant.„

„Illud vero speciatim ad consc
„tiarum nostrarum, hac in re, qu
„tem demisse postulamus.„

I. „Ut Pastoribus ac Doctoribus
„nibus tam Ecclesiarum, quam
„versitatum imperetur, ne eorum
„quam verbum Dei, privata sua
„nione ac doctrina, ab antiqua
„munique primorum Patrum Sen
„tia, quam ab ore Apostolorum
„dendam nobis hauserunt, detorq
„conetur.„

II. „Ne Scripturæ S. Interpret
„per aliam Scripturam toleretur:
„simul constet, atque infallibili ex
„literis demonstratione evincatur, loc
„qui ad expositionem assumitur,
„Spiritu S. illa definitione sensus de
„tum esse. Alias secura in illo
„scientia acquiescere non possu
„præsertim si antiquæ hucusque
„clesiæ diversus sensus fuerit.„

III. „Ut quæcunque Universita
„Verbum Dei in his articulis prop
„tum, in communi hoc sensu acci
„eidemque subscribere, atque in
„veritatem jurare cogantur. Aut

„vincibili demonstratione ostendere, Sæc. XVII.
„Verbum Dei in his minime contineri. A. C. 1658.
„Quod si præstare detrectaverint, tan-
„quam hostes divinæ veritatis ac Sedu-
„ctores populi habeantur & declarentur.

„Interea his protestamur, primo „quidem, quod siquid in hisce articulis „minus conforme verbo Dei insertum „videatur, nos illud solum juxta cla-„rum scripturæ sensum, proponi atque „intelligi postulemus; parati, sicubi „aberratum esset, correctionem æquam „admittere. Secundo, quod etiamsi „in tanta multitudine seductorum Ger-„manorum simus incogniti: nihilomi-„nus universe, præsentis æternæque „Salutis desiderio, etiam tacentes, „oremus; ut unum pastorem & ovile „unum liceat impetrare.„

„Quodsi vero id tam æqua postula-„tione, ab iis quibus ex officio hæc „cura a Deo imposita est, non audia-„mur; neque ad propriæ communis-„que Salutis bonum promoveamur, „jure universi, coram ultimo supre-„moque Judicis tribunali, in conspectu „orbis totius, nos male desertos esse, „conqueremur. Quod a nobis nostris-„que Superioribus avertat ille, qui hu-„mano generi redimendo missus a cæ-„lesti Patre in hunc mundum venit Je-„sus Christus. Amen.„

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Hic libellus ſupplex ab utraque parte acceptatus, & iisdem verbis quibus a Catholicis conceptus, typisque excuſus fuit, Francofordiæ in comitiis Menſe Aprili hoc anno in aula Leopoldi Regis Proceribus, aliisque Imperii Principibus offerebatur; Mense autem Junio eundem hunc libellum Proteſtantes iterato prælo ſubjicientes aliis paſſim communicarunt; ex illis tamen nonnulli, ut planiorem ſibi aditum que ad Romanam Eccleſiam viam invenirent, cenſuerunt convenire, ut ſummus Pontifex cuilibet liberam ſub utraque ſpecie ſacram Synaxin accipiendi facultatem faceret; cum autem quilibet articulos ex claro S. Scripturæ textu comprobare, utrinque fixum ſtatumque eſſet, pro ejusmodi autem præcepto nullum in ſacris literis universe collectis fundamentum reperiretur, hinc rejecta eſt horum petitio. Tandem pis edita eſt non modo a Catholicis & Proteſtantibus idiomate Teutonico Confeſſio fidei ſolis S. Scripturæ verbis comprobata, ubi tamen obſervandum quod Proteſtantes in ſuis articulis plurima extra & præter S. Scripturam confeſſioni addiderint, & veluti immemores, proprio ore, relicto ſolo S. Scripturæ oraculo, locuti fuerint. Evanuit quoque vix non omnino

ceræ concordiæ ſpes, dum alii ſanctæ hujus pacis oſores nimis præfeſtino applauſu, aut potius ludibrio ſcriptis & verbis in vulgus ſparſerunt, quod ſummus Pontifex unacum præcipuis Europæ Principibus Catholicam religionem cum Proteſtantium ſecta conjungere moliretur, ratumque haberet, ut deinceps Papa ſupremum quidem Caput in conſiliis, judiciisque eſſet, de cetero autem erga utriusque Religionis fideles nonniſi Præſidis perſonam ageret, obortasque de fide controverſias ex ſola S. Scriptura tanquam unico Judice decideret, ac Clero libertate matrimonii indulta, quadrageſimale jejunium in quatuordecimale converteret, & auricularem confeſſionem, ac purgatorii fidem cujuslibet arbitrio relinqueret. Cum autem hujus commenti falſitas ex ipſa Eccleſiæ Catholicæ firmitate, quæ nunquam in ullo fidei articulo a veritatis linea deflectere poteſt, ſatis aperte eluxiſſet, & Catholici ejusmodi abominarentur pacem tanquam maledictam, quæ cum veritatis diſpendio redimeretur, hinc ſtulta ejusmodi phantasmata flocci habebantur: ipſe quoque hujus concordiæ conatus ſuo caruit ſucceſſu, partim quod Catholicis ſine Romani Pontificis conſenſu de ejusmodi concordia gravius

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658. quicquam pertractare, fas non esset, partim quod Imperii Proceres Francofordiæ congregati ob politicas, quibus tum detinebantur, difficultates a sol dis cogitationibus de componendis religionum controversiis arcerentur. Ceterum P. Jacobus Masenius Confessionem fidei ex S. Scriptura desumpta & ab utraque parte in comitiis hu atque inde gemino exemplari vulgata conciliavit, & non modo Alexandro VII. Pontifici, sed & omnibus Europ & Imperii Principibus, liberisque u bibus submisit, cujus tamen methodu Timotheus Laubenbergius ex Lutherano Calvinista, & ex Calvinista Catholicus factus carpsit.

## §. XXII.

## *Gallorum victoriæ contra Hispanos.*

*Priet. Annal. mund. Daniel Hist. de France tom* 10.

Eo tempore, quo Hispani crebra cladde in Belgio affecti de pace concilianda agebant, Turrenius Francus Marescallus, ipso Ludovico Rege a Mardicensi urbe in auxilium properante Hispanos aggredi statuit; igitur Dunckerkanam obsidionem relinquens, omnes ferme copias suas, bellique tormenta ad Dunas, ut vocant, prope Abbatiam contraxit: quo comperto & Joanne ab Austria Hispani exercitus Ducis

majore animo, quam prudentia sine tormentis bellicis in Francos movit, inconsultum hunc ardorem incassum dissuadente Ludovico Condæo: hac autem opportunitate Turrenius utendum ratus, die decima quinta Junii tanto ardore in Hispanos irruit, ut eos magna deleret clade, tribus millibus partim cæsis, partim undis in fuga haustis, totidemque captis: ipsus etiam Condæus, dum suos colligere, terque prælium alacritate summa redintegrare nititur, vix non captus ægre salutem in fuga invenit. Hæc tamen clades Leidensis Marchionis Dunkerkani Gubernatoris fortitudinem minime labefactabat; postquam vero hic die vigesima tertia ejusdem Mensis ex vulnere accepto interierat, eadem adhuc die Bassecurtius ejus Præfectus urbem Gallis dedidit, quam Rex ingressus ex pacto cum Cronwello Protectore inito Anglis tradidit, ea tamen lege, ut religio Catholica ibidem sarta servaretur, & Rex urbem quandocunque vellet, pecunia redimere posset. Verum Angli in urbem recepti non modo Missæ Sacrificia in Templis deridebant, sed etiam Sacerdotes & Catholicos indignissime habebant. Postea Turrenius continuato victoriarum cursu Bergam S. Vinocii, Furnas, Dixmidam, Alde-

Sæc. XVII. A.C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

nerdam, Menenam & denique Ypras post quintum obsidionis diem cepit, interim vero Ferteus Marescallus Gravelinam die trigesima Augusti Regiis armis subjecit, Hispanis unacum Ligni Principe deletis. Tam multiplicis victoriæ plausum turbabat adeo vehemens Regis Ludovici morbus, ut nisi firma ejus habitudo potentissimis adjuta remediis febris violentiam fregisset, de ejus vita actum fuisset: recuperata autem salute Rex Mardico Lugdunum secessit, ubi eidem nuntiatum, quod Joannes Austrius a Gallis ad Burgos invasus, omnia sua belli tormenta, & suppellectilem amiserit, denuo fuga sibi consulere compulsus. Nec magis prospere Hispani pugnabant in Italia, postquam enim Sabaudiæ Dux suas copias Mutinensi Duci & Navellio Mareschalo junxerat, hic expugnata Montara urbe, Hispanos prope Abdua flumen in fugam egit, trucidatis plus quam quadringentis, captisque quamplurimis.

## §. XXIII.

## *Bellum contra Danos redintegratum.*

*Tuld. Hist. Europ. l. 9.*

Interim Joannes Casimirus Poloniæ Rex die sexta Julii Varsoviæ Regni comitia habuit, in quibus pacem cum Austria-

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Auſtriacis, Moſcis & Marchione Brandeburgico initam religioſe ſervari, atque exercitum contra Suecos conſcribi præcepit; quamvis enim Poloni Thorunium urbem poſt ſex Menſium expugnationem e Suecorum manibus eripuerint, adhuc tamen horum potentia & felicitas Poloniæ Regno ac fœderatis infeſta erat; eapropter Leopoldus Hungariæ Rex Coloniæ ad Spream cum Friderico Guilielmo Brandeburgico Electore non modo ad propriam defenſionem, ſed & repellendam vim a Suecis inferendam fœdus iniit. Nec tamen inde terrebatur Carolus Guſtavus ubique victor: infauſto enim Marte Fridericus Daniæ Rex pugnabat adverſus Suecos, qui unacum multis belli tormentis, aliquot navibus, & plurimis ſignis ineunte hoc anno Fioniam Inſulam occuparunt, terroremque tam magnum Hafniam usque circumtulerunt, ut Daniæ Rex atrociorem veritus cladem, Roſchildiæ die vigeſima ſexta Februarii non minus indecorum, quam pernicioſum fœdus pacemque inire, ac Schoniam Provinciam victori cedere cogeretur. Nec his ſatiata erat Caroli Guſtavi hoſtem ſuum opprimendi cupiditas; rupta enim pace rurſus bellum die decima quinta Auguſti contra Danos inſtauravit, ac die decima ſexta

Sæc. XVII. A. C. 1658

Septembris Kronæburgo deditione capto, Hafniam Regni Metropolin toto armorum apparatu obsidione cinxit, necnon cum valido agmine in Holsatiæ Ducatum irrumpens, hostilem in modum rapinis, & incendiis omnia fœde devastavit: quocirca Leopoldus Imperator edito diplomate omnes Imperii Principes ac præcipue Saxonici Circuli Ordines hortabatur, ut hanc belli procellam aliis quoque Imperii urbibus ac Provinciis impendentem armata vi avertere niterentur: insuperhabito autem Cæsaris decreto Carolus Rex Danos in Sinlandia Insula terra marique in tantas redegit angustias, ut nil propius, quam Hafniæ expugnatio esset; opportune tamen Batavi, qui cum valida classe laboranti urbi opem latum accurrerant, Suecos navali prælio profligarunt, simulque Hafniam obsidione liberatam annona abunde auxerunt. Interim vero Poloni tam prospero Marte contra Cosaccos & Moscos pugnarunt, ut hi post iteratam cladem biennio post propudiosam pacem cum Joanne Casimiro Poloniæ Rege inire, urbesque omnes, quas in Ukrania ceperunt, reddere coacti essent.

§. XXIV.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

## §. XXIV.

## *B. Thomas de Villanova Sanctorum fastis ab Alexandro VII. Papa insertus.*

Cum Beatus Thomas de Villanova in Castro Fontisplani Toletanæ Diœcesis anno Christi millesimo quadringentesimo octogesimo octavo natus, atque Ordinem Eremitarum S. Augustini Salmanticæ professus, in vita præclaris eniteret virtutibus, & post mortem crebris miraculis sanctitatem suam testatam redderet, Alexander VII. Pontifex hoc anno ad Philippi IV. Hispani Regis, plurium Præsulum ac Hispaniæ Procerum preces eundem ritu solemni Sanctorum Albo adscripsit, die prima Novembris edito desuper decreto Apostolico, in quo refert, quod sancti hujus Viri virtutes & miracula prævie ab Ordinario rite examinata, & per Sacram Rituum Congregationem approbata fuerint, & propterea Paulus V. eundem Beatorum numero inseruerit: postquam vero duo alia satis insignia prodigia Deus per hunc Beatum patraverat, reque in pluribus Congregationibus diu ac mature ponderata de horum prodigiorum veritate, cultus incremento, actorumque valore

*Bull. magn. Const. Alex. VII.* 55. *Tuld. Hist. lib.* 9.

Sæc. XVII A. C. 1658

valore satis abunde constare cognitum erat, Alexander VII. illum ab Universali Ecclesia pro Sancto agnoscendum declaravit, ejusque festum & Officium sub ritu, ut vocant, duplici secundæ classis cum octava Academiæ Complutensi, in qua Theologiæ Professorem egit, ibidemque Collegium erexit, recitari indulsit. Subscripsere huic Constitutioni Pontificiæ Cardinales tum Romæ agentes numero triginta tres: necessarios vero sumptus pro festiva hac solemnitate ex Valentiæ Regno, ubi S. Thomas Archiepiscopum egit, Philippus IV. Rex suppeditavit.

## §. XXV.

## *Aliæ ejusdem Pontificis Constitutiones.*

*Bull. l. c.*

Præter hoc decretum Alexander VII. Pontifex plures adhuc edidit Constitutiones, ac primo quidem, cum ad ejus aures fuisset delatum, quod Goæ, necnon in adjacentibus Insulis inferiores clesiasticos & præcipue eos, penes quos Christifidelium cura & regimen erat, quædam irrepserint corruptelæ, hinc Sacræ Congregationi de propaganda Fide querelas a Goensibus delatas sedulo examinandas commisit, ac postmodum sequentia ejusdem decreta exacte

acte observari præcepit. I. Pauperes ad operas in Ecclesiis impendendas Parochi sine justa mercede non cogant. II. Nonnisi contumaces ad Catechesin pœnis, iisque moderatis compellant. III. Populum, præcipue mulieres, Nobiles, seu ætate provectos ferula, vel verbis indecentibus non castigent. IV. Ad Seminaria etiam Nobiles. V. Et nullo habito discrimine etiam Pauperes ad scientias addiscendas admittant. VI. Regulares ab Ordinis habitu Neophytos non excludant. VII. Presbyteri sæculares a cura animarum & confessionibus excipiendis non arceantur. VIII. Ecclesiastici non se immiscent Regimini politico, ceteris tamen aptior comitiis interfit. IX. Regulares sæpius idiomate vernaculo concionentur, & Sæculares in Dei Verbi prædicatione exerceantur. X. Duntaxat ii, qui idiomatis gnari sunt, confessiones excipiant, non autem per interpretem, vel perlecto pœnitenti peccatorum catalogo. XI. Nullus sub prætextu ignobilitatis vel rudioris ingenii, nisi prorsus hujus mysterii incapax sit, a S. Synaxi arceatur. XII. Omnibus ægrotis morti proximis, etsi in vilissimo tugurio degant, S. Viaticum porrigatur. XIII. Nullum ad Baptisma admittant, nisi a gentilitiis institutis plene recesserit,

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

rit, & in fide rite inſtitutus ſit. XIV. Non vi, ſed Dei Verbo gentiles ad fidem pertrahant. XV. A ſuis Parochianis nullum quæſtum quærant. XVI. Reditus Confraternitatum deinceps ſæculares procurent, XVII. Pauperes gratis ſepeliant Parochi. XVIII. Ethnici in Eccleſiis ſacrificare non permittantur, hisque Templis Neophyti non præficiantur. XIX. Regulares Superiores quandoque ſuos ſubditos ad clauſtra revocent, ut innovato Regularis diſciplinæ ſtudio aliis exemplo eſſe poſſint. Præter hæc decreta Pontifex die vigeſimo quarto Septembris ſub excommunicationis pœna prohibuit, ne libri & ſcripturæ ex Archivio & Bibliotheca Canonicorum Regularium Luſitanorum extrahantur, declaravit quoque die decima quinta Novembris, ut Judæi Romæ penſiones domorum Dominis Chriſtianis ſolvere teneantur, etiam illo tempore, quo aliis non fuerunt locatæ.

## §. XXVI.

## *Quædam S. Congregationum deciſiones.*

*Conſt. S. Congr. Rit. Ep. Conc.*

Motis ſubinde dubiis Sacræ Congregationes Romanæ hoc item anno varias deciſiones ediderant, cumque Mona-

Monopolitani Canonici declarari petiiſſent, an abſentibus vel impeditis Epiſcopo, Archidiacono aut Archipresbytero, Veſperarum & Miſſarum ſolemnia ad Hebdomadarium, vel antiquiorem Canonicum, aut Primicerium ſpectent? Sacra Rituum Congregatio die octava Januarii reſpondit, id pertinere ad Primicerium, & poſtea ad Canonicum digniorem, die autem vigeſima ſexta ejusdem Menſis decidit, quod Epiſcopus, neque cum conſenſu Capituli ritum proceſſionum a Rituali Romano præſcriptum immutare valeat; bene tamen ad cuſtodiendam Monialium clauſuram etiam in Monaſteriis ſibi non ſubjectis uti poſſit cenſuris, eæque ligent non modo Regulares accedentes, ſed & Moniales facta de illis mentione, nec Regulares poſſint abſolvere incurſos. Declaratum quoque die decima ſexta Martii, quod Epiſcopo celebranti non Diaconi, ſed Capellanus cum candela inſervire teneatur, nec Canonici cogi poſſint, ut Epiſcopo in Miſſis privatis inſerviant. Statuit quoque S. Concilii Congregatio die duodecima Junii, quod Moniales exemptæ poſſint habere Confeſſarium extraordinarium ab Epiſcopo in caſu negligentiæ Superiorum, Confeſſarius autem etiam extraordinarius non poſſit earum con-

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII. A. C. 1658.

confessiones excipere, nisi sit prius ab Episcopo approbatus. Declaratum insuper die tertia Augusti, quod Regulares etiam censuris compelli possint ad processiones Corporis Christi, ad Rogationum Litanias, & ad supplicationes ob publicam necessitatem decretas, nisi ultra milliare distent, vel privilegiis Concilio Tridentino posterioribus muniti sint.

## §. XXVII.

### *Principum atque Illustrium obitus.*

*Daniel hist. de France tom. 10. Tuld. Hist. Eur. l. 9. Prior. Hist. Leop. l. 2. tom. 1.*

Hunc item annum ex Principibus non pauci vitæ suæ exitialem exper sunt, ex quibus paucos recensemus: obiit autem Santhiæ die decima quarta Octobris Franciscus I. Estensis, Mutinæ Dux. Hic generosi animi Princeps, cum se ab Hispanis minus haberi crederet, Gallorum partes secutus, Italici exercitus Ductor supremus nominabatur, & non una victoria, præsertim Valentia feliciter expugnata, claruit: ast ex continuis stomachi doloribus tandem in febrin incidens, cum ex castris Bugellam deferebatur, inde vero, Valentiam purioris aeris gratia contenderet, aucto morbo Santhiæ hærere compulsus, omnibus Ecclesiæ Sacramentis munitus obiit: annos natus quadra-

quadraginta octo. Successorem habuit Alphonsum filium suum non modo Ducatus, sed & paternæ pietatis hæredem. Ineunte autem hoc anno vivis ereptus est, nondum expleto Principatus sui biennio die trigesima Martii Bertuccius Valerius Venetæ Reipublicæ Dux dotibus animi & corporis ad diutius ferenda Regiminis onera aptissimis ornatus, cui mox proximo Mense successit meritis haud inferior Joannes Pisarus delectus ex numero Senatorum, quorum singuli ad ampliorem ditionem regendam videbantur idonei. Hic tamen anno sequenti non sine magno Reipublicæ luctu & damno die prima Octobris anno ætatis suæ septuagesimo primo decessit, cui die decima tertia ejusdem Mensis subrogatus est Dominicus Contarenus hac dignitate, in hac fatali temporis vicissitudine dignissimus. Sub idem ferme tempus rebus humanis valedixit Adolphus Fridericus Megapolitanus Dux, cujus ditiones regendas suscepit ejus Filius Christianus. Denique Oliverius Cronwellus nominatus ille trium Regnorum Protector die decima tertia Septembris Witehaliæ febri consumptus periit. Hic juratus Regiæ auctoritatis osor, Catholicorum hostis, nonnisi Caroli I. Regis excidio, sua hypocrisi, & adhærentium

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Sæc. XVII A. C. 1658.

potentia viam ad ſupremam ac plus quam Regiam auctoritatem ſibi ſterne bat: execrabantur non pauci ejus am bitionem & tyrannidem, cujus jugu iterata conjuratione excutere moli bantur, ſemper tamen eorum conſi detexit Cronwellus, qui conjuratos non modo carcere & ſecuri, ſed & re petitis cruciatibus adeo inhumane pu ctebat, ut moriendi finem non fa rent, niſi poſtquam tertia morte ani mam exhallaſſent. Hac tamen crude litate tot ſibi hoſtes ex ipſis etiam fa fautoribus accerſebat, ut ſibi de vi ſua metuens, nunquam in eodem lo ultra biduum ſubſiſtere auſus, ſemp armis undique cinctus incederet. Ta dem vero extremum vitæ diem imm nere ſentiens, ex ſuis Prædicantibu ſciſcitabatur, utrum quilibet habe gratiam a Deo, illis autem negan reſpondentibus ſubjunxit, *id & ego credo, nonniſi unica vice in vita mea gra tiam Divinam habui:* quo dicto paulopo vitam finiit, anno ætatis ſuæ ſexage mo octavo, Tyrannicæ dominatio quinto. Referebatur a ſuis in alter Sanctorum, eoquod eadem die, qu obiit, Dumbaræ & Worceſtriæ de Ca rolo II. Rege geminam reportaſſet vi ctoriam: Sepultus eſt Regia procu pompa expenſisque ſexaginta librarum mil-

millibus in Weſtmonaſterienſi Abbatia, inde vero ex tumulo erutum ejus cadaver anno hujus ſæculi ſexageſimo Tyburni patibulo affixum, poſt aliquot horas in ignominioſo hoc loco terræ mandatum eſt. Infamen hunc exitum denique habuit vix non unicus ex Tyrannis, qui fortunam diu conſtantem experti vitam ſine violenta morte finierunt. Reliquit Cronwellus Richardum Filium dignitatis quidem ſuæ, non tamen ingenii & induſtriæ ſucceſſorem, quocirca hic tanto oneri impar paulopoſt ſuccubuit. Sæc. XVII. A. C. 1658.

## §. XXVIII.

## *Marci Antonii Bragadini Cardinalis deceſſus.*

Nonniſi unicum ex Purpuratorum Collegio hoc anno deceſſiſſe comperimus, Marcum Antonium Bragadinum, qui utriusque Signaturæ Referendarius, poſtea ab Urbano VIII. Cremenſis Epiſcopus renuntiatus eſt; evoluto autem triennio ad Ceneten-ſem, & ſexto poſt anno ad Vicentinum Epiſcopatum translatus, commiſſas Eccleſias ſumma vigilantia adminiſtrabat, exemplo ac pietate, forma gregis ſui factus. Demum vero ſolo meritorum ſuffragio ab eodem Pontifice

*Ciacon. in vita Urban. VIII. Ughell Ital. Sacr.*

Sæc. XVII. A. C. 1658.

ad Romanam Purpuram evectus, summi Pontificatus fastigium ascendisset, nisi ingentibus suis virtutibus properantem mors stitissset: obiit enim die vigesima octava Maji anno ætatis sexagesimo octavo, sepultus in Ecclesia tituli sui ad S. Marcum.

## §. XXIX.

## *Duo Cardinales ab Alexandro VII. creati.*

*Ciacon. in vita Alexand. VII.*

Huic Alexander VII. Papa die vigesima nona Aprilis duos alios Cardinales, quos jam antea priori in pectore, ut vocant, servaverat: Horum primus erat Scipio Elector Senensis Patritius; qui ex Pisano Archiepiscopo Cardinalis Presbyter tituli S. Sabinæ creabatur: Alter nominatur Hieronymus Farnesius patria Romanus Presbyter Cardinalis tituli S. Agnetis extra Muros.

## §. XXX.

## *Relatio prodigiosæ apparitionis Christi Domini in Eucharistia.*

*Lett. Pastor. de l'Eveque d'Ang. touchant le miracle &c.*

Die vigesima quinta Junii hoc anni Henricus Andegavensis Episcopus epistolam Pastoralem edidit, in qua retulit prodigiosam apparitionem Christi Domini

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Domini in Sacra Hoſtia; ut autem huic relationi propria referentis fides magis integre conſtet, ipſa præfati Epiſcopi verba ex Gallico in latinum idioma verſa adducere, haud inconſultum erit: Rem autem ita retulit Epiſcopus: „Datis ad nos literis Ulmenſis Parochiæ „ad S. Florentium prope Salmurium „Parochus ſignificavit, quod die Sab„bati infra Octavam Corporis Chriſti „viſibiliter Chriſtus Dominus in Sacra „Hoſtia apparuerit: quantocius igitur „Salmurienſi Parocho negotium dedi„mus, ut ad hanc Parochiam accedens „in rei veritatem exacte inquireret. „His magna prudentia & exactitudine „ita peractis, poſtquam Parochi, Vi„carii, pluriumque Parochianorum te„ſtimonia relationi nobis factæ conſona „ad nos transmiſſa fuere, non abs re „fore cenſuimus, ſi ipſimet de hujus „prodigii veritate nos certos reddere„mus, atque ex proprio teſtium ore il„lam addiſceremus. Advenimus igi„tur unacum noſtro Promotore die vi„geſima hujus Menſis, ubi peracta re „Divina de Sancto Spiritu pro impe„trando lumine ad cognoſcendam tanti „momenti veritatem neceſſario, ean„dem S. Hoſtiam adhucdum in Lunula „ſeu ſuo receptaculo, aſſervatam, ubi „apparitio facta eſt, perluſtravimus,

*Nouv Recueil des Aff. du Clergé de France t. 1.*

Sæc. XVII. A. C. 1658. „cunctisque exactissime examinatis „comperimus, quod hæc apparitio ne „quocunque artificio, aut lucis reve„beratione, nec aliis ordinariis natur„viis accidere potuerit, seorsim etiam „Parochum, ejus Vicarium, & Pre„chianos, qui tum Aræ magis vicin„erant, necnon duos Salmurienses e„ves tum præsentes examinavimus, e„que ex illorum testimoniis intelle„mus, quod præfata die secunda hujus „Mensis, quæ erat Sabbatum infra „octavam Corporis Christi eo tempore „quo Parochus hæc verba decantabat „*Verbum caro, panem verum*, in Luna„Hostiæ loco, apparuerit species homi„nis, qui crines subflavos, & ad h„meros pendulos, pellucidam faciem „& manus decussatas, seu dextera „sinistræ transversum inclinatam, ve„pus vero candida veste in formam „bæ indutum habuerit, hæcque app„ritio tam in Tabernaculo, ubi SS. Sa„cramentum erat expositum, quam „tiam in Altari, postquam Parochus „ut hanc visionem propius populo mo„strare posset, ab eo descendit, ubi „quadrantem horæ duraverit: postea „dum autem quædam apparuerit ad„becula, hunc hominem involvens „qua mox dissipata, sacra Hostia i„pristina sua figura, uti ante hoc pro„digium

„digium erat, visa fuerit. Hæc om- Sæc. XVII.
„nia sic contigisse, unanimi voce pro- A. C. 1658.
„fitebantur testes: unde credere fas est,
„quod Salvator mundi in hac totius
„Diæcesis pauperrima Parochia sese vi-
„sibiliter manifestarit.„ Hucusque verba Episcopi, qui hoc prodigium, eo tempore, quo Calviniſtæ Salmurienſem ſuam Pſeudo-Synodum celebrarunt, contigiſſe obſervans præcepit, ut hæc S. Hoſtia in dicta Eccleſia ex cornu Evangelii prope Aram ſummam decenter aſſervetur, & quotannis eadem die anniverſarium feſtum celebretur, præfata autem S. Hoſtia absque Epiſcopi licentia non exponatur.

## §. XXXI.

## *Quidam Scriptores Catholici hoc anno defuncti, eorum opera.*

Obiere hoc anno ex Scriptoribus Ca- *Ant. Bibl. Hiſpan. Witte Diar.*
tholicis non pauci, ex quibus tamen nonniſi celebriores adducemus, & primo quidem die vigeſima Januarii deceſſit Marcus Salmeron ex Ord. S. Mariæ de Mercede Epiſcopus Truxillanus, qui poſteris reliquit Sacram Apologiam, ſermones in Evangelia & de Infantia Chriſti, præter diſcurſus Hiſtorico-Politicos, & Rhapſodiam. II. Venerabilis Bartholomæus Holtzhauſer

Sæc. XVII. A. C. 1658.

Ingolstadiensis Doctor, Chiemensis Episcopi Vicarius, & ad S. Joannem in Leoggental Decanus, qui celeberrimam Clericorum in Commune viventium (vulgo Bartholomitæ vocantur) Congregationem ab Innocentio XI. anno 1680. approbatam erexit, hocque anno non sine magna sanctitatis fama decessit. Scripsit Visiones varias, tractatus de humilitate & dilectione Dei, expositionem in Apocalypsin, Corpus instituti, instructiones de via perfectionis, visionem pollutorum in inferno, Constitutiones, & exercitia spiritualia eorumdem Clericorum. III. Vincentius Willart Ord. FF. Præd. edidit Prænuntios Antichristi seu hæreticos illuminatos confusos, pretiosam Evangelii margaritam, & fructus Verbi Divini. IV. Joannes Desloix ex eodem Ordine scripsit suum Inquisitorem fidei, exercitia sub celebratione Missæ, & speculum Inquisitionis Bisuntinæ. V. Joannes Eusebius Nierembergius Jesuita edidit tractatum de arte voluntatis, Theopoliticum, Doctorem Evangelicum, stromata S. Scripturæ, doctrinas ascéticas, & homilias catenatas ex vetustis SS. Patribus præter plurima alia. VI. Ægidius Avila ex eadem Societate scripsit theatrum Ecclesiasticum Ecclesiarum Hispaniæ & Indiarum.

diarum, vitas Eruditorum, & de antiquitatibus Salmanticæ. VII. Petrus Waſtellius Carmelita edidit tractatum de Euchariſtia contra Sectarios, Apologeticum pro Joannis Hieroſolymitani Monachismo, ejusque libro de inſtitutione primorum Monachorum, & opera Joannis Nepotis Sylvani Patriarchæ XLIV. Jeroſolymorum præter Promontorium Carmeli. Sæc. XVII. A. C. 1658.

## §. XXXII.

## *Proteſtantium Scriptorum obitus & lucubrationes.*

Ex Acatholicis hoc anno denatis ſcriptoribus celebrantur. I. Joannes Wirtzius, qui ſermones ſcripſit in D. Lucam & Joannem, tractatus de munere Eccleſiaſtico, de Eccleſia, de invocatione, de juramento, de conjugio Clericorum, de Chriſto unico Novi Teſtamenti Pontifice, de communione Sanctorum, juramento, de doctrinæ Romanæ conſenſu, de bonis operibus & purgatorio, præter nonnulla alia. II. Joannes Micrælius edidit orthodoxiam Lutheranam contra Bergium, & Ethnophronium contra gentiles de principiis Religionis chriſtianæ. III. Jacobus Revius ſcripſit doctrinam & ordinem Eccleſiarum Belgicarum, Hiſto- *Freher Theatr. Vir. erud.*

Sæc. XVII. A. C. 1658. riam Pontificum Romanorum, examen, Dissertationes de Episcopatu Constantini Magni, Historiam Davidis Georgii Hæresiarchæ, Suaresium purgatum & libertatem Christianam circa usum capillitii defensam, necnon consideratiunem Theologicam methodi Cartheusiæ. IV. Joannes Bergius posteris reliquit tractatum de S. Cæna, regulam de formandis in religione judiciis, analysin controversiæ de Persona Christi, Diatribam de primo homine, & tractatum de dissensu Ecclesiarum Evangelicarum in Germania. V. Joannes Heringius elucubravit Historiam Sacram de Tobia, de homicidio Cæsi, de appellatione in Vallem Josaphat, & meditationes de vita Christiana. VI. Christophorus Cartwrightus publici juris fecit Electa Targumico-Rabbinica in Genesin & Exodum, & commentarium in Psalmum decimum quintum. VII. Petrus Molinæus edidit defensionem fidei Catholicæ pro Jacobo Rege Angliæ, tractatus de origine Cappucinorum, de cognitione, fide justificante, pœnitentia & clavibus, novitate Papismi, vocatione pastorum, & de ultimis temporibus contra Bellarminum, & de Antichristo, præterquamplurima alia.

§. XXXIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1659.

## §. XXXIII.

## *Venetorum victoriæ contra Turcas.*

Annus hujus ſæculi quinquageſimus nonus Venetorum armis adverſus Turcas ſecundo auſpicio fluxerat; nec parum ad diſtrahendas hoſtium vires conferebat ſeditio Aſſani Aleppenſis Baſſæ: Hic enim cuidam Principi, qui ſe Amurathis Filium jactitabat, adhærens, conſpirantibus aliis pluribus Baſſis cum ſeptuaginta armatorum millibus Sultano bellum intulit, vindicatisque ſuo Pſeudo-Principi Aſiæ & Syriæ vectigalibus ad Iconium Turcas ingenti clade protrivit, terroremque ad ipſas etiam Conſtantinopolitanæ urbis portas circumtulit. Enimvero Turcarum Imperator omnem movit lapidem, ut ementitum hunc Principem oblatis præcipuis Imperii dignitatibus a rebellium partibus abduceret: referunt etiam nonnulli, quod Alexandriam ad Iſſum cum ſeptendecim præcipuis Ducibus venire finxerit, cum ſeditioſis transacturus: Verum Princeps aut parta victoria elatus, aut infidis Aulæ Ottomanicæ pollicitationibus diffiſus, omnes reconciliandæ pacis conditiones eluſit, ſuumque exercitum Scutarium usque promovit: ibidem vero Aleppenſis

*Nani Hiſt. Ven. l. 8. tom. 2.*

Sæc. XVII. A. C. 1659.

sis Baſſa palam promulgari juſſit, quod nil hoſtile adverſus Imperii ſalutem machinaretur, ſed unice vindictam ſo mere vellet de ſupremo Vezirio Vin crudele, qui principalium, magisque fidorum Baſſarum cruore pollutus, tan quam publicus Imperii hoſtis caſtiga mereretur. Igitur Vezirius cum valid exercitu, ductore Nicomedienſi Baſſa Aleppenſem aggreditur: aſt non modo ipſe, ſed & Mortaſſanus Baſſa, qu tum Syriæ præerat, atque in Sultan opem cum tribus Janiſſarorum millibus accurrerat, non ſine magna ſuorum clade repulſi ſunt: cum autem Alep nus hac victoria male uteretur, aliun de vero apoplexia tactus curandæ valetudinis cauſſa Aleppum ſecederet, ejus res nutare cæperant: eo etiam ſe con tulit Mortaſſanus Baſſa, ſe a Sultan miſſum mentitus, ut eidem ſibique ad hærentibus ampliſſima præmia, pro mosque honores offerret, dummodo honeſtam pacem acceptare non recuſa turus eſſet. Aleppenſis ambitione ac cupiditate excæcatus, fraudemque mi nime ſubodoratus, ad convivium, quod Mortaſſanus parari juſſit, improvido prorſus conſilio cum triginta ſuorum præcipuis acceſſit, ubi tamen a ſatel litibus ex improviſo immiſſis laqueo ſuffocatus periit, & ceteris trigintа Mor-

Mortaſſani juſſu capita demeſſa ſunt, quæ poſtmodum Conſtantinopolin ſubmiſſa, palisque e Regione Palatii Turcici ſuffixa diro ſpectaculo crudelem Sultani ac Vezirii animum refecerunt. Sublato rebellionis capite mox diſſipata eſt factio, multique ex ſeditioſis ſeſe Vezirii clementiæ dederunt, quos tamen Turcæ trucidarunt, novo argumento comprobantes, quod tantum fidem ſervare ſoleant, quantum eorum res exigunt. Diſſipata igitur hac factione Vezirius totam belli molem in Venetos effundere parabat, hancque in rem Ali novo Turcicæ claſſis Præfecto præcepit, ut cum triginta triremibus, & ſex majoris molis navibus ad Peloponenſum excurreret, præpediturus, ne Mainottæ, qui religione Chriſtiani cum Republica conſpirare credebantur, ſeſe Venetis jungerent; attamen Moroſinus Venetæ claſſis Præfectus hoſtem prævenieus, Methonem munitiſſimam Peloponenſi urbem intercepit, Turcasque turmatim accurrentes repulit, absdubio Coronem quoque alteram Mainotenſis Provinciæ urbem expugnaturus, niſi ad Inſulam Chio properare juſſus fuiſſet, ut unacum Hieronymo Contareno Helleſponti fauces occuparet, Turcisque Ægæum mare præcluderet, quod & Toronenſi, ac

Sæc. XVII. A. C. 1659.

Sæc. XVII. A. C. 1659. ac Cismea, urbibus incensis, & arce rubra feliciter subacta præstitit, non sine ingenti damno ac dedecore Tuscarum.

## §. XXXIV.

## *Pax Pyrenæa Gallos inter & Hispanos.*

*Priorat. Tratt. della Pace & Hist. di Leopold. lib. 5. Hode vie de Louis XIV.*

Jam per viginti omnino annos Hispaniam inter & Franciam atrox ferebat bellum, non sine magno Christianæ Reipublicæ damno, & majori Acatholicorum triumpho atque incremento, a Richelio incæptum, a Mazarino continuatum, & denique ab eo finitum. Tandem vero Alexandro VII. Papa, necnon Moguntino & Coloniensi Electoribus omnem operam ac sollicitudinem impendentibus exoptata pax tamdiu ab Europæ finibus exul revocata est. Nam prior Pigmentellus Hispani Regis Legatus, qui eo fine Lugdunum ad Franciæ Regem contenderat, pacem proposuit, & primo quidem ineunte Mense Maio semestres decernebantur belli induciæ, vicinæ pacis auguria: habentur quoque Parisiis privata inter Julium Mazarinum Cardinalem & Antonium Pigmentellum colloquia, in quibus de Alphonso Mutinensi Duce in Hispani, & Condæ-

Prin-

Principe in Galli Regis gratiam reci- Sæc. XVII.
piendo, necnon de reddendis urbibus A. C. 1659.
utrinque captis agebatur, tandemque veluti pacis vinculum, pignusque erat matrimonium inter Ludovicum XIV. Franciæ Regem, & Mariam Thereſiam Philippi IV. Hiſpani Regis Filiam. Placuit præprimis, ut Mazarinus nomine Franciæ, & Ludovicus de Haro Hiſpaniæ Regum Legati ad Emporium S. Joannis de Lucio convenirent, de congreſſus loco, necnon pacis articulos exequendi modo deliberaturi. Mazarinus igitur die vigeſima quarta Junii Pariſiis profectus, die vigeſima octava Julii ad congreſſus locum advenit, ubi ex utriusque partis conſenſu ad Montes Pyrenæos ſelecta eſt Inſula Phaſiana in Vidoſſa flumine, quam olim ad duellum contra Franciſcum I. Carolus V. Imperator deſignaverat: Habebantur viginti quatuor Seſſiones, in quibus præter alia præcipue die ſeptima Novembris perpetua utrinque pax, excluſa Luſitania, niſi ad Hiſpanos redierit, concluſa, ſponſalia inter Regem & Hiſpaniæ Infantem contracta, dos ſtabilita, urbes aliæ redditæ, aliæ retentæ, Condæus facta deprecatione a Gallo in gratiam receptus, ſicut & Alphonſus Mutinenſis, ea lege, ut prior milites ſuos ſacramento ſolvat, alter vero

*Calmet Hiſt. de Lorr. t. 2. p. 562.*

Sæc. XVII. A. C. 1659.

vero Hiſpano Corregium reſtituat. Insuper Carolus Lotharingiæ Dux e captivitate dimiſſus, inque ſuum Ducatum reſtitutus eſt, Nancæi tamen munimenta diruere, & ultro jureque Calaromontanum, & Barrenſem Ducatum, aliasque quatuor urbes Gallo cedere ſiſſe, publicis literis profiteri jubebatur. Attamen Dux adverſus hunc articulum per ſuum Legatum Claudium de Mangin publice, incaſſum licet, reclamabat: Sancitum præterea, ut rogaretur ſummus Pontifex, quatenus controverſiæ circa Valles Comacienſes, Caſtrum & Roſſilionem componantur, & Moncæi Principi ſua bona in Ducatu Mediolanenſi & Neapolis Regno reſtituantur, denique ne ignis ſub cinere latens in Valle Telina necnon inter Helvetos Catholicos & Proteſtantes rurſus erumpat, decretum eſt, ut concordia per utriusque Regis fidem reddatur.

## §. XXXV.

## *Civiles tumultus in Anglia.*

*Rapin Thoir. Hiſt. d'Angl. l. 22. Priorat. vit. Leopold. l. 1. l. 5.*

Mortuo Cronwello nequaquam civilium tumultuum in Anglia finis erat; quamvis enim Richardus ejus Filius a Parlamentis, militibus, Anabaptiſtis, Presbyterianis, & præcipue a Cro-

a Cronwellianæ Reipublicæ ſautoribus in Angliæ Protectorem renuntiatus eſſet, nihilominus tamen unaquæque ex hiſce factionibus ſub Richardi regimine privatis ſuis commodis proſpicere nitebatur: cum autem Richardus nec ingenio, nec verſutia, nec belli peritia aut rerum experientia Patrem ſuum æquaret, hoſce factioſos nec in officio continere, nec diu tranquillo regimine potiri poterat: Sub primis jam auſpiciis haud obſcure cognoverat, quod Senatores ſibi parum addictos, ac militiæ Duces minus obſequioſos haberet, quocirca Curiam ſuperiorem, ne nobilitas contemni ſe crederet, reſtituit, illamque novis Senatoribus, quos ſibi propenſiſſimos noverat, auxit, totiusque militiæ regimen ſibi ſoli vendicare molitus eſt. Id ſubodorati militiæ Præfecti conventum agebant, in quo nonniſi claſſis, ad Sundicum fretum accedentis imperium Richardo relinquentes, ſupremam exercitus Præfecturam Carolo Fledwodo tribuerunt, poſtulantes, ut deinceps nullus miles exauctorari aut accuſari poſſet, niſi coram Belli Senatu & juxta leges militares, ſupremumque Belliducem eligendi jus ſoli militiæ competeret. Reclamabat vehementer Senatus: militum vero Præfecti Richardum, nec

Sæc. XVII. A. C. 1659.

*Salmon hiſt. d'Angl. t. 1. pag. 298.*

Sæc. XVII. A. C. 1659.

citra vim, eo adigunt, ut Senatum diſſolveret: nec his contenti, Cromwelli inſignia infringunt, Turloum Parlamenti Oratorem carceri mancipant, Richardi palatium, necnon Weſtmonaſterii Curiam, ne Senatus conventum habere poſſet, milite cingunt. Enimvero Londinenſes re compertâ triginta armatorum millia ad compeſcendam horum petulantiam offerebant. Richardus vero nimium timidus, libentem auctoritatem ſuam novo tumultu ac periculo redimere recuſabat: inde autem efferatiores effecti Bellidoces, Lambertum ad Senatum admittunt & priſtinæ Architalaſſi officio reſtituendum petierunt. Hic ergo in Senatu perorans, demonſtratum ibat, omnes illius tumultus ex abolito, quod defunctus Rex ſtabiliverat, Parlamento reſtitutum traxiſſe, nullum vero aliud ſuppetere eſſe remedium, niſi ut cuncta ab illo tempore, quo Cromwellus hujus Parlamenti auctoritatem ſuppreſſerat, tanquam nulla declararentur. Placuit cunctis hoc conſilium: Revocantur igitur confeſtim veteres hi Senatores, qui in prima Seſſione Richardum ejusque Fratrem Henricum Hiberniæ Pro-Regem Protectoris dignitate, omnique auctoritate exuerunt, novoque Parlamento exauctorato Palatium Witehalenſe cum aliis

aliis Regiis ædificiis in ſtipendia militum vendiderunt. Interim Regii & Presbyteriani in Provincia Ciſterienſi, dum patriam ſusdeque verti cernerent, fœdere inter ſe inito, contractis que tribus ſuorum millibus, pro Carolo Stuarto Rege reſtituendo conjurarunt: aſt a Lamberto, quem Parlamentum cum valido exercitu immiſerat, victi fugatique ſunt. Parta hac victoria Lambertus ſibi ſuisque nec æs militare ſolvi, nec navatam operam remunerari queſtus, a Parlamento petiit, ne alius, quam quem Senatus elegiſſet, Bellidux nominaretur. Verum Parlamentum hac Viri audacia tantopere commovebatur, ut eum ſuo amoveret officio, illudque Georgio Monchio, qui Scotiæ rebus præerat, demandaret, inde vero novæ oriebantur turbæ, quas tamen Monchius, qui ingenio & ſagacitate Lamberto prævalens, ſuum exercitum ad Angliæ fines eduxit, tempeſtive repreſſit ac temporis progreſſu Regnum magna fortitudinis laude, majorique moderatione reparavit. Sæc. XVII. A. C. 1659.

## §. XXXVI.

### *Camilli Meltii Cardinalis obitus.*

Luxerat hoc anno Purpuratorum Collegium quatuor Cardinales defunctos, *Ciacon. in vita Alexand. VII.*

Sæc. XVII. A. C. 1659.

ctos, quos inter primus erat Camillus Meltius patria Mediolanensis, qui in celebrioribus Italiæ Academiis sacrae tiores literas didicit, imprimis vero Jurisprudentiæ, Politicæ & Ethicæ, quibus posterioribus veri fontes & de monstrationes Juris deducuntur, sedu lam navavit operam. Postea Doctor tus laurea decoratus, Romam se con tulit, ubi cognita hujus Viri doctrina pietate, & utriusque juris scientia, a Urbano VIII. Judex Capitolinus, Au ditoris Cameræ Vicarius, ac demum Archiepiscopus Capuanus renuntiatus tur. Seligebatur ab eodem Pontifice ut ad Magnum Etruriæ Ducem, mo non ad Ferdinandum III. Nuntius Apo stolicus decerneretur, qua etiam lega tione per novem annos cum summa pru stitiæ, prudentiæ ac integritatis laude functus, tandem per omnes honorum ac virtutum gradus ab Alexandro VII. ad Purpuram evehebatur, quam ho men biennio nequidem expleto exui eo tempore, quo eum vivere maxime Reipublicæ interesset, Romæ extinctus die vigesima prima Februarii anno ætatis suæ sexagesimo nono. Diœcesim suam non modo Archiepiscopali Pala tio auxit, sed præcipue Clerum sanctissimis legibus ad pristinum decus rem reduxit.

§. XXXVI.

Sæc. XVII.
A. C. 1659.

## §. XXXVII.

## *Joannis Hieronymi Lomellini Cardinalis deceſſus.*

Alter erat Joannes Hieronymus Lomellinus patria Genuenſis, qui Romæ jactis ſtudiorum fundamentis, Perusii ad Jurisprudentiæ ſtudium animum adjecit, ſuique profectus ac eruditionis ſpecimen edidit, elucubratis ex utroque jure problematibus. Erat Vir ingenio, pietate, juſtitia, animi candore, ac morum ſuavitate eximius, in omnibus negotiis uſu peritus, in exequendo promptus, atque in juſtitiæ cultu impavidus. Harum virtutum merita Urbanum VIII. impulere, ut Joannem ſacræ militiæ adſcriptum nominaret Ferrarienſem & Bononienſem Pro-Legatum, Urbis Prætorem, Cameræ Clericum, & Pontificii exercitus Commiſſarium Generalem. Defuncto hoc Pontifice ab Innocentio X. Theſaurarius, ac demum Cardinalis Presbyter renuntiatus, Bononiæ Chriſtinam Sueciæ Reginam excepit, qui tamen quarto poſt anno die quinta Aprilis nonniſi annos natus quinquaginta duos Romæ e legatione ſua reverſus deceſſit.

Sæc. XVII. A. C. 1659.

## §. XXXVIII.

## *Aloysius Capponius Cardinalis mortuus.*

Biduo post ibidem obiit Aloysius Capponius Nobilis Florentinus, qui puer adhuc tam mira ingenii præcocitia floruit, ut quæcunque ab ejus Praeceptoribus traderentur, celeriter perciperet, & fideliter meminisset. Vocabat Romæ jurisprudentiæ studium doctoris lauream promeritus: Eminebat præterea in eo rara indoles, virtutum amor, rerum gerendarum dexteritas ac solertia, quas ob dotes, & praecipue ob morum probitatem, & consummatissimam prudentiam a Principibus, summisque Pontificibus certatim amabatur, atque in multorum oculis & complexu tenebatur: Unde a Leone XI. Apostolicæ Cameræ thesaurarius, a Paulo V. Cardinalis, & Bononiensis Legatus, a Gregorio XV. Ravennas Archiepiscopus, & ab Innocentio X. Bibliothecarius renuntiabatur. Tandem vero meritis & annis plenus vitam cum Purpura exuit.

## §. XXXIX.

## *Prosperi Caffarelli Cardinalis extrema.*

Postre-

Sæc. XVII. A.C. 1659.

Postremus ex Cardinalibus hoc anno defunctis erat Prosper Caffarellus patria Romanus, Vir sincerus & integer, atque ab Aulicorum simulationibus longe alieniſſimus. Rexerat Pontificum jussu præcipuas ditionis Ecclesiasticæ urbes, necnon Picenam Provinciam. Præfuit etiam Cardinalis ab Innocentio X. creatus, variis Congregationibus, ubi fidem & industriam suam in dandis & regendis consiliis, & constituendis, gubernandisque judiciis de Ecclesiæ salute probatam reddidit. Tandem vero Romæ die decima quarta Augusti apoplexia tactus vitæ finem fecit, sepultus in Templo S. Mariæ super Minervam.

*Ciacon. in vita Innoc. X.*

## XL.

## *Duo Cardinales a Papa Alexandro VII. creati.*

Horum jacturam compensabat Alexander VII. Pontifex, dum die decima Novembris duos Cardinales evulgaverat: Horum primus erat Antonius Bichius Patritius Senensis, qui Cardinalis Presbyter titulum S. Augustini obtinuit. Alter erat Sfortia Pallavicinus Jesuita, Cardinalis Presbyter titulo S. Susannæ.

Sæc. XVII. A. C. 1659.

## §. XLI.

## *Ludovica Friderici Palatini Filia ad fidem Catholicam reversa.*

*Tild l. c. t. 1 p. 135.*

Ingens hoc anno gaudium Catholicis accreverat ex conversione Ludovicæ Hollandinæ Principis. Hæc Patrem habuit Fridericum Comitem Palatinum atque Electorem, qui post devictos rebelles Bohemos ad Belgas fœderatos profugere compulsus, hanc Filiam ibidem susceperat; unde passim Ludovica Hollandina dicebatur, ab Elisabetha Jacobi I. Angliæ Regis Filia in Calvinis erroribus enutrita; cum autem hujus sectæ falsitatem haud obscure cognosceret, Ruperti & Eduardi fratrum suorum, qui jam dudum ejurato Calvinismo fidem Catholicam amplexi fuerant, exemplis incitata, clam a sua Matre anno priori secessit, atque in tuto collocata datis paulopost literis eidem significari jussit, quod Catholicam religionem palam professa sit. Postmodum die duodecima Maji hoc anno in Regio Parthenone Maubasiano, septem ferme leucis Lutetia dissito perpetuam Christo Sponso virginitatem vovit, ibidemque inter Sacratas Deo Virgines residuum vitæ suæ tempus pie transegit.

§. XLII.

Sæc. XVII.
A. C. 1659.

## §. XLII.

## *Synodi Monaſterienſis Decreta.*

Cum Chriſtophorus Bernardus de Gallen Monaſterienſis Epiſcopus expertum haberet, quod ex Clero nonnulli in prioribus Synodis ſalubriter decreta minus religioſe ſervarent, hinc rurſus die vigeſima ſeptima Martii Synodum Diæceſanam celebravit, in qua Archidiaconis injunxit, ut fideliter referant, an diebus Dominicis lectio Catechetica habeatur, & utrum quædam matrimonia in gradibus prohibitis contracta ſint, & an contrahentes prius de rebus fidei ſolerter inſtruantur. Statuit etiam, ut rudes & literarum ignari ad uſum Roſarii B. V. non modo in Eccleſia ſub Divinis, ad quæ ex præcepto tenentur, ſed etiam in ſuis ædibus, quando rei Sacræ intereſſe non poſſunt, incitentur, imo & cogantur. *Hartzh. t. 9. Conc. Germ.*

## §. XLIII.

## *Diæceſanæ Synodi Namurcenſis Statuta.*

Eodem anno die quarta Maji Joannes a Wachtendonck Namurcenſis Epiſcopus ſuam quoque habuit Synodum Diæceſanam, in qua præter alia ſuaſit *Conc. Germ. l. c. p.* 844.

Sæc. XVII. A. C. 1659.

Epiſcopus, ut Baptizatus adultus a die anniverſaria ſui Baptismi peccata ſua confiteretur, Sacramque recipiat Synaxin Statutum quoque, ut fœminæ nimis nudæ, aut indecenti habitu indutæ, vel juvenes, ut fœminei compti non admittantur ad confeſſionalia: confeſſarii autem ſequantur opinionem magis probabilem & ſecuram, nec ſe fundent facile in unius Doctoris Neoterici ſententia: ſuos quoque pœnitentes prævia diſpoſitione per actus ſupernaturales fidei, ſpei & charitatis inducant ad cordialem dolorem non tam ex timore pœnarum, quam ex dilectione Dei: Prohibitum inſuper, ne ullus ſine licentia Ordinarii ſcripta exorciſet, nec aliis quam ab Ordinario approbatis utatur exorciſmis: detestatur etiam Synodus vanitatem illorum, qui certo numero & forma verborum aut precum certas animas e purgatorio ſemper liberari aſſerunt. Præcipit inſuper Synodus Sacellanis, ut tempus ita diſtribuant, quatenus mane horam mediam pro meditatione impendant, dein recitatio Divini Officii, lectio Sacra, opus manuum, prandium, a meridie autem recitatio vesperarum, deambulatio, lectio, opus manuum, cæna & examen conſcientiæ ſequatur. Denique Synodus interdicit Cu-

*Vid. ſupra* §. III. *pag.* 348.

Confessariis usum quarumdam opinionum nimis laxarum, quarum potissimæ jam a Gandavensi Episcopo & Lovanienſi Universitate fuerunt proscriptæ. Sæc. XVII. A. C. 1659.

## §. XLIV.

## *Quorumdam Scriptorum Catholicorum decessus & opera.*

Inter Scriptores Catholicos, qui ob lucubrationum suarum præstantiam sui desiderium reliquere, celebriores sunt. 1. Joannes Morinus Oratorii Sacerdos, qui ex Calvinianis Parentibus natus a Perronio Cardinale ad veram fidem revocatus est. Edidit commentarium Historicum de disciplina in administratione Pœnitentiæ: In hoc opere Morinus integros viginti septem annos insumpsit, ingentique solertia & eruditione in veterem Ecclesiæ praxin tam apud Latinos quam Græcos tredecim primis sæculis usitatam inquisivit: carpebatur tamen a suis Censoribus, perinde acsi confessionem auricularem evertere molitus esset, quocirca integrum tractatum *de expiatione Catechumenorum* delere jussus est, qui tamen postea typis prodiit. Scripsit etiam commentarium de Sacris Ecclesiæ ordinationibus secundum Antiquos & Recentio- *Dupin nouv. Bibl. des Aut. Eccl. t. 17. p. 227. Niceron t. 9.*

Sæc. XVII. A. C. 1659.

centiores, exercitationes Ecclesiasticæ de Patriarcharum & Primatuum origine & antiqua censurarum in Clerico praxi, Biblia septuaginta interpretum Græco-Latina & Pentateuchum Samarithanum, necnon exercitationes Biblicas de Hebræi Græcique textus sinceritate, ubi textum Hebraicum utpote a Judæis depravatum textui LXX. Interpretum postponendum esse tradit, propterea tamen a Simone de Muis, Hottingero & aliis reprehenditur. Elucubravit etiam Historiam de Christiana Ecclesia a Constantino Imperatore liberata, & de excellentia & temporali potentia per Franciæ Reges Ecclesiæ Romanæ data; hæc tamen elucubratio Romanis haud probabatur, eoquod Author Pontificiæ auctoritati minus tribueret. Denique Morinus edidit Diatriben Elencticam de sinceritate Hebræi Græcique textus præter alias exercitationes Biblicas & opuscula Hebræo-Samaritica. Posthuma autem hujus Scriptoris opera sunt tractatus de Sacramento confirmationis, de contritione & attritione, præterea lius epistolas, quas Simon de Muis sub hoc titulo: *Antiquitates Ecclesiæ Orientalis* edidit. Decessit Morinus Parisiis ex Apoplexia die vigesima octava Februarii annos natus sexaginta octo.

II. De

II. Desiderius Heraldus, qui Claudium Salmasium impugnavit, scripsitque Adversaria & tractatum de Regis potestate, necnon alium de rerum judicatarum auctoritate. III. Carolus Fabrottus, qui Theophili institutiones, necnon Anastasii Bibliothecarii vitas Pontificum notis illustravit, & præter varias dissertationes suam Basilicam septem voluminibus edidit. IV. Paulus Zacchias edidit quæstiones medico-legales, quatuor libros de S. Scripturæ miraculis, de subitis & insperatis mortis eventibus, præter plurima alia. Obiit Romæ anno ætatis suæ septuagesimo quinto. V. Thomas Hurtadus Ord. FF. Minorum Conventualium, qui præter Philosophica publici juris fecit suum Præcursorem D. Thomæ assectam, tractatum de distinctione donorum supernaturalium, antitodum duplex, resolutiones morales, & resolutiones de unico Martyrio. VI. Laurentius Forerus Jesuita Lucernensis, qui edidit Symbolum Catholicum, Lutheranum, Calvinicum cum Apostolico collatum, ejusque vindicias, Lutherum Thaumaturgum, septem characteres reformatoris Germaniæ, Bellum ubiquisticum, Araneam Tubingensem, compositionem pacis Augustanæ, & alia quamplurima contra Acatholicos evulgata.

Sæc. XVII. A. C. 1659.

VII.

Sæc. XVII. A. C. 1659.

VII. Emanuel Diaz ex eadem Societate prælo subjecit opus supra Evangelia totius anni, & volumen de modo catechisandi gentiles. VIII. Gregorius Ferrarius itidem Socius, qui commentaria in Apocalypsin, & in canticum scripsit præter notas in Thomam Kempensem, vitam spiritualem & angelicam aliaque opuscula Ascetica.

## §. XLV.

## *Scriptores Acatholici hoc anno defuncti, eorumque opera.*

*Fecht. vita Dorsch. Freher. erud. part. 1. sect. 3. Witte Bi.*

Non desunt etiam ex Acatholicis Scriptoribus plures, qui vitæ suæ memoriam editis lucubrationibus perennarunt: horum præcipuus erat Joannes Georgius Dorschæus, qui commentarium in Isaiam, in quatuor Evangelistas, in epistolas SS. Joannis & Jud. Biblia numerata, documenta providentiæ Divinæ circa Augustanam Confessionem, Thomam Aquinatem veritatis assertorem, miscellanea Historico-Theologica, Missaria Missæ, vindicias in Bellarminum, Anti-Cornæum, Theologiam Zachariauam, dissertationes, tractatum de voto continentiæ & quamplurima alia posteris reliquit. II. Stephanus Curcellæus edidit institutionem Religionis Christianæ, dissertationes Theo-

Theologicas, diatriben de usu sangui- Sæc. XVII.
nis inter Christianos, & de Joanna Pa- A. C. 1659.
pissa, tractatum de Ecclesia, & alia opuscula in favorem Arminianæ sectæ. III. Thomas Mortonus publici juris fecit tractatum de auctoritate Principum Christianorum, & de notis Ecclesiæ, Apologiam Catholicam, decisionem controversiæ in Eucharistia, Antitodum contra merita, pluraque alia. IV, Theodorus Hackspan, qui primus Rabbi Lipmanni librum *Nizzachon*, quem cuidam Judæo suffuratus est, typis edi curavit, scripsit etiam quadrigam disputationum de locutionibus Sacris, miscellanea Sacra, notas in loca S. Scripturæ, fidem & leges Mahometis, assertionem Passionis Dominicæ, Theologiæ Talmudicæ specimen, Sylloge disputationum Theologicarum, & nonnulla alia. V. Franciscus Rous vulgavit nuptias Mysticas, mella Patrum, interiora Regni Dei, artem felicitatis, Academiam cæleſtem præter alia. VI. Petrus Philippi ad prælum promovit disputationes de Ecclesia, de anima rationali, de statu & officiis Clericorum, dispensatorem Mysteriorum, Vindicem Cleri-Apostolici & dissertationem de Sacerdotis Majestate. VI. Michael Jermin edidit Paraphrasin in Proverbia Salomonis, commentaria

in

Sæc. XVII. A. C. 1659.

in Ecclesiasten, instructionem Patris ad Filium, & alia quædam exegetica. VII. Joannes Crocius scripsit commentaria in Prophetas minores, & Epistolas D. Pauli, necnon de Purgatorio & Cælibatu Clericorum, Dissertationes de animæ rationalis ortu, de Auctore peccati, & de justificatione Peccatoris, pluraque alia. VIII. Melchior Nicolai ad posteros transmisit responsionem ad demonstrationem Keckermanni, varia opuscula contra P. Forbesium, Aphorismos Theologicos præter alia.

## §. XLVI.

## *Quædam Alexandri VII. Pontificis Constitutiones.*

Præterquam quod Alexander VII. Pontifex non modo Romæ sed & Laureti Collegia Apostolica pro Pœnitentiariis erexerit, legesque pro ejusmodi Collegiorum regimine præscripserit, insuper die vigesima quarta Martii statuit, quod Provinciales FF. Minorum S. Francisci de Paula completo officio per sex annos sequentes ab eodem munere vacare debeant. Concessit etiam die undecima Junii Fratribus Ord. S. Francisci indulgentias plenarias, si per octiduum exercitiis Sacris vacaverint. Prohibuit insuper

Sæc. XVII. A. C. 1659.

insuper die decima sexta ejusdem Mensis, ne FF. Discalceati Ord. S. Augustini plures quam tres ex qualibet Provincia ad Capitulum Generale mittant. Exemit denique die quinta Novembris Fratres Ord. S. Joannis de Deo a jurisdictione Ordinariorum.

## §. XLVII.

## *Diversæ Sacrarum Congregationum decisiones.*

*Const. & decis. S. Congr. Conc. Rit. &c.*

Motis subinde variis dubiis Sacræ Congregationes hoc anno plures etiam ediderunt Constitutiones, & quidem primo, cum Authores quidam in suis libris asseruerint, quod Sacerdoti pro alio Missam, recepta eleemosyna, celebranti liceat aliam eleemosynam quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus ejusdem sacrificii ipsimet Celebranti debitam applicet, hinc S. Congregatio Concilii, hac assertione damnata, die vigesima quinta Januarii decidit, nulli Sacerdoti licitum esse hoc prætextu aliam eleemosynam accipere præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Missam offerre tenetur. Declaravit quoque S. Rituum Congregatio die vigesima sexta Maji, non esse permittendum usum, quo Regularium Laici crucem vel candelabra in pro-

Sæc. XVII. A. C. 1659.

cessionibus deferentes, utuntur Albo, seu Dalmatica vel Pluviali, itemque non licere in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Eucharistia, celebrationem Missæ in feria quinta Cœnæ Domini, nec asservationem SS. Sacramenti in sepulcro. Decidit insuper Episcoporum Congregatio die quinta Septembris, quod Pœnitentia pro violato Sigillo quoad Regulares consistat in jejunanter in hebdomada cum solo pane & aqua humi in publico Refectorio semenda, in cujus postmodum janua prunus ab exeuntibus Fratribus conculcetur. Die etiam vigesima septima Septembris declaravit S. Rituum Congregatio; quod Prælati Episcopis inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, super Altari, in quo celebrant, nec septimum candelabrum, nec Cathedram fixam & permanentem, nec baldachinum, aut Abacum, sed duntaxat parvam Mensam in cornu epistolæ habere possint, nec se a suis Canonicis vel Monachis associari permittant. Eidem quoque Congregatio decidit, quod Beatorum imagines vel picturæ in Ecclesiis vel Oratoriis, inconsulta Sede Apostoliica, non exponantur, nec eorum dies festi celebrentur, nec eorum nomina in Calendariis vel precibus exponantur, nec eorum Reliquiæ in pro-

ces-

ceſſionibus circumferantur: ſi autem ejusmodi indultum a Sede Apoſtolica fuit impetratum, tunc ejusmodi imagines in pariete tantum, non ſuper Altari collocandi, nec etiam in ejusmodi Ara Miſſas vel officium de tali Beato celebrandi, aut cultum pro uno loco conceſſum ad alium extendendi, nec publicum officium recitandi, vel Miſſam promiſcue ab omnibus ſed duntaxat ab iis, quibus id indultum eſt, celebrandi facultas conceſſa præſumatur.

## §. XLVIII.

## *Controverſia inter Clerum Cadomenſem & Eremitas.*

Sexdecim abhinc annis Rentius in Cadomenſi urbe ſub titulo Sanctiſſimi Sacramenti Societatem erexit Virorum pietati addictorum, quorum præcipua cura eſſet, pauperum neceſſitates omni ope & ſtudio ſublevare: Incolebant primo Eremitorium Monaſterio Urſulinarum Virginum vicinum, unde vulgo *Eremi Societas* dicebatur: Hi vero ſub ſpecioſo vitam, mores, ac ceterorum omnium doctrinam reformandi obtentu ſeſe ſenſim ingerebant Virginum, præcipue Urſulinarum, imo & Monialium regimini, & Superiorum electionibus. Inſectabantur acrius Do-

*Mem. ſur la conduite de la Comp. de l'hermit. Sent. de l'offic. de Bay. contre les Urſ. Nouv. Recueil. des aff. du Clergé tom. 1.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

minicanos, necnon Patres Oratorii, quos tanquam Janseniſtas traducebant eorumque ſermones, Eccleſiasque frequentare, & Miſſæ ſacrificiis interesse abhorrebant, ſimulque Eccleſiaſticos ſibi addictos ſtimulabant, ut in publicis Concionibus Viros probitate, ac fidei integritate conſpicuos de Janſeniana hæreſi inſimularent, totamque Cadomenſem urbem velut hac peſte infectam depingerent, etſi omnes Parochi, omnesque Univerſitatis Facultates Pontificum Bullas, & juramenti Formulam a Clero Gallicano præſcriptam unanimi conſenſu nulloque reclamante acceperint. Fama autem de hiſce ſeditiosis declamationibus ad Bajocenſem Epiſcopum delata, hic anno hujus ſæculi quinquageſimo ſexto datis literis Parocho ad S. Julianum negotium dedit, ut turbulentos hoſce Concionatores hortaretur, ne deinceps Diœceſis pacem factioſis ejusmodi ſermonibus turbarent. Verum inſuperhabito hoc mandato quinque juvenes in præfato Eremo educati per urbem curſitabant, populo turmatim confluenti denuntiantes, quod Cadomenſes Parochi Janſeniſtis faverent, Urbsque hujus ſectæ Viris abundaret; ne ergo quid turbulenti in plebe conflaretur, Magiſtratus hoſce juvenes comprehendi juſſit, quo jure autem

Sæc. XVII. A. C. 1660.

autem in Clerum tot convitia effuderint, interrogati reſponderunt, Parochos coram Nicolao le Conte Baiocenſi Officiali teſtatos eſſe, quod nullus Janſeniſta in urbe eſſet: Enimvero die trigeſima Auguſti anno priori Regii Senatus Decretum ad urbem transmiſſum fuerat, in quo expoſitum legebatur, *quod poſt Pontificiam Conſtitutionem plures in urbe fuiſſent reperti, qui doctrinam Bullæ contrariam propugnantes, in hujus Conſtitutionis fautores tanta animi acerbitate inveherent, ut merito urbis tranquillitas turbari timeretur:* accepto hoc Decreto Clerici Cadomenſes, ſe præcipue perſtringi exiſtimantes, coram Officiali declarabant, non quidem, nullum Janſeniſtam in urbe reperiri, prout Eremitæ falſo ſpargebant, *ſed poſt promulgatas Pontificis Bullas nullum fuiſſe auditum, qui Apoſtolicis deciſionibus quidquam adverſum docuiſſet, prædicaſſet, aut locutus fuiſſet.* Deprehenſa igitur criminationis falſitate petulantes hi juvenes a civitate & ſuburbiis exulare juſſi ſunt. Nec tamen horum ſupplicio territi Eremitæ Urſulinas Moniales inſtigarunt, ut cunctos Sacerdotes, quos doctrinæ Janſenianæ propenſos ſuſpicarentur, a ſuo Sacello excluderent. Hæ ergo adulterino Zelo deceptæ Conventum habuere, in quo decreverunt, publice

*Relat. des exirav. des Eremit.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

tabellam esse affigendam, in qua scriberetur, *Sacerdotibus de Jansenismo suspectis Sacrum Altaris apparatum esse denegandum, nec ullum commercium cum hisce hæreticis habendum:* Accidit autem eodem ferme tempore, quod Carolus de Four Rothomagensis Archiepiscopi Vicarius Generalis ad Sacellum dictarum Virginum accederet, ibidem rem Divinam peracturus: cum autem Sacerdos jamjam indutus vestibus ad Aram accederet, Moniales cereos, hostiam & vini ampullas ab Altari removeri jussrunt: unde Carolus ad Sacristiam reverti coactus, apud Sanctiorem Regis Senatum de hoc contemptu gravem querebatur, quocirca ex Regis mandato die vigesima quinta Septembris hisce Monialibus injunctum, ut coram Baiocensi Officiali die decima sexta Octobris injuriam præfato Vicario Generali illatam deprecarentur. Incassum hæ Moniales ad Regis Curiam provocabant, in suo libello supplici hunc Vicarium acerbis convitiis onerantes: quocirca Officialis integro trimestri ad deliberandum concesso, præmissis iteratis monitis, anathematis & interdicti pœnam comminabatur, nisi Regio parerent decreto, vi cujus tabellam tollere, injuriam Vicario irrogatam humili deprecatione reparare, convitia

in libello ſupplici in eum ſparſa delere, nec deinceps quempiam, inconſulto Epiſcopo, a Miſſæ ſacrificio repellere jubebantur. Verum cum hæ Moniales huic mandato poſt quindecim dierum ſpatium eis indultum obtemperare recuſarent, atque adventanti Officiali Conventus ſui portam occluderent, hinc die trigeſima Octobris earum Eccleſia Divinis interdicta eſt, addita commination, ipſas etiam moniales excommunicatione, aliisque pœnis Canonicis, ſi contumaces perſtiterint, eſſe coercendas: Eremitæ autem Magiſtratus edicto ex Cadomenſi urbe exulare jubebantur; horum vero quidam non modo moralem novorum Caſiſtarum doctrinam nonniſi Janſeniſtarum artibus fuiſſe damnatam in vulgus ſparſere, ſed etiam Argentani & Sagii, quo profugerant, fanatico prorſus æſtro perciti imaginem Beatiſſimæ Virginis conterentis caput ſerpentis, cui inſcriptum erat: *Janſenismus*, ad fores Eccleſiæ Cathedralis erexerunt, ac coram hac imagine litanias decantarunt, additis hiſce verbis: *Flagellum Janſeniſtarum, ora pro nobis: Extirpatrix Janſeniſtarum, ora pro nobis.* Comperto hoc Enthuſiasmo Magiſtratus, Regiusque Procurator hoſce fanaticos comprehendi, eosque ob ſeditioſos ſermones, calumnias

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

in Parochos ſparſas, & ſacrilegos ejus modi auſus pecuniaria mulcta caſtigari, & interdictis eorum cætibus urbe exulare juſſerunt. Adeo horrenda ſuperſtitionis furorisque monſtra progerminat fanaticus Religionis Zelus.

## §. XLIX.

### *Sententia contra Franciſcum Joſephum Borri Romæ pronuntiata.*

*Proceſſ. Inquiſ. ex archiv. Bayle Dict. Hiſt.*

Magis adhuc abominabili Religionis pietatisque abuſu Franciſcus Joſephus Borri Brandæ Filius patria Mediolanenſis hoc anno rudioribus illuſit. Hic enim ſacrilegis commentis, vanis ſuperſtitionibus, confictis apparitionibus, & virtutum ſimulacro ductos probos etiam Viros in fraudem inducebat: tandem vero detecta ejus nequitia a Romanis Inquiſitoribus, ut dignatum ſuorum rationem redderet, Romam venire jubebatur, qui tamen cædæ ſuæ diffiſus, ac ſcelerum ſuorum conſcientia territus Argentinam, ubi librum impietatibus plenum edidit, inde vero Amſtellodamum, Hamburgum & Hafniam profugit: nihilominus exuſſis ejus erroribus Romæ abſens publico in foro ipſius effigies die ſecunda Januarii hoc anno combuſta eſt, jam antea autem Menſe Decembri in eam

pronuntiata est capitalis sententia, quam, prout in Archivio Romanæ Inquisitionis asservatur, de verbo adducimus, ut inde totius causæ series, hujusque scelerati Impostoris errores patescant. Erat autem sententia hujus tenoris. Sæc. XVII. A. C. 1660.

Nos Franciscus Barberinus, Episcopus *Portuensis;* Bernardinus Spada Episcopus *Prænestinus;* Martius Ginettus Episcopus *Albanus;* Hieronymus Columna titulo sancti *Laurentii in Lucina;* Frater Vincentius Maculanus titulo sancti *Clementis;* Camillus Astalensis titulo sancti *Petri in Montorio;* Jacobus Corradus titulo sanctæ *Mariæ Transpontinæ;* Franciscus Albitius titulo sanctæ *Mariæ* in via; Flavius Chisius titulo sanctæ *Mariæ de Populo;* Julius Rospiglioſi titulo sancti *Xysti;* & Sfortia Pallavicinus titulo sancti *Salvatoris in Lauro;* Presbyteri: & Rinaldus ab Este diaconus sancti Nicolai in carcere; per misericordiam Dei, sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & in omni republica *Christiana*, contra hæreticam pravitatem, Inquisitores generales, universis Christi fidelibus hæc lecturis legive audituris in domino salutem. Franciscus Josephus Borri *Mediolanensis*, post vitam dissolute actam aliquamdiu in urbe Romana, Deumque graviter offensum, captus anno 1654. con-

Sæc. XVII. A. C. 1660.

fugit in Ecclesiam; quando mutata lascivia in impiam hypocrisin, & talentis a Dei bonitate acceptis Deum lacessens, qui cum frustra exhortatus est ad agnitionem suæ infelicitatis & ad correctionem vitæ, finxit; deliberatum sibi esse, sequi ejusmodi nutum divinum, quamobrem vitam aggressus est, specietenus piam; qua palliaret deinde molitiones sceleratissimas, quas eo usque fovebat animo; neque relinquebat ei spem, eas publicandi sine timore, insignis pene vigilantia sancta *Congregationis* sancti *Officii*: cum igitur incepisset actiones exercere in speciem pias; abstinendo a conversatione publica licentiosorum adolescentum, frequentare templa, & discursibus piis uti, jactabat se consolationem invenire in vita nova spirituali, cui se scilicet applicaverat: qua agendi simulatione facile ei decipere amicos, sed difficilius fuit celare intra pectus secretos animi sensus, quibus machinabatur perturbare Dei Ecclesiam, seque ambitione diabolica constituere caput sectæ & novarum hæresum disseminatorem, vix enim spatio duorum mensium illud novæ vitæ genus tenuerat, cum introductis cum quopiam secretissimis colloquiis, de rebus sacris, asseruit: appropinquare tempus, quo fieret unum ovile

ovile ſolum in mundo; & ut facilius in errorem induceret credulos; adjunxit ejus ovilis Caput fore pontificem *Romanum:* per cujus proinde copias militares omnes forent occidendi, quicunque reſiſterent converſioni, ad quam vocarentur: ſe vero divino decreto fore ducem, ſeu, ut *ajebat*, *capitaneum* generalem harum copiarum, neque id officii ſibi fore difficile, quod eſſet certus, brevi ſuis laboribus *chymicis* reperiendum *lapidem philoſophorum*, cujus adminiculo aurum ſibi abunde ſuppeteret eum in finem; neque minus difficulter adepturum ſe victoriam per copias præfatas; eoquod certiſſime ſciret, ſibi in hoc negotio favorem & auxilium adfore *Angelicum*, & præſertim divi *Michaelis* archangeli, atque ut his fabulis certiorem faceret fidem, augebat hypocriſin; cum diceret ſe tali in functione teneri deſiderio etiam ſanguinem effundendi pro Chriſto Domino; ſimularetque revelationes & ederet prophetias; quæ figmenta, ut veri ſimiliora redderet, & revera perſuaderet, ſe illuſtratum ſupernaturali luce, commentus eſt, jam inde ab initio vitæ ſuæ ſpiritualis dormienti in ſuo cubili, apparuiſſe *palmam* circumdatam multo lumine, unaque auditam eſſe vocem angelicam: quæ ei promittebat inpoſterum

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

rum ſpiritum *propheticum*, in cujus mirum indicium miſſa foret divinitus illa *palma lucida*. Dum hiſce ſomnis ſplendoris, conatus fidem ſibi conciliare, interitum machinaretur rudium animarum, ſimul barbara crudelitas cædem corporum moliebatur, nam horis, quas non opportunas judicaret actionibus ſuæ ſimulationis, laborans in conficiendis potentiſſimis venenis; quæ poſt ejusdem abitum ex urbe, unacum aliis ejus ſcriptis in manus venerunt curiæ ſæcularis. Jamque multis menſibus *Roma* ſuis artificiis obliteraverat famam antiquam male actæ vitæ, & novis revelationibus offerens certo cuidam, cujus nomen exprimitur in proceſſu, narravit: se velata ſibi eſſe ab ipſis angelis *nomina propria;* quibus nuncupantur ob ministeria ſua quædam, & nominatim ob ſtodiæ cauſa *inſtrumentum paſſionis* Christi quem, docebat, poſt reſurrectionem ſuam ipſummet ſtitiſſe ſe in *inferno* illic ad ejus adorationem adactos ſuos *dæmones*. Quæ figmenta revelationum ut altius imprimeret aliorum animis addebat, ſuo ſibi in corde reſidere ſanctum Michaelem; & revelari ſibi ab angelis perpetuo ſecreta cæleſtia: unde eo tempore, quo vacabat ſedes *apoſtolica* per mortem ſanctæ memoriæ Innocentii

Sæc. XVII. A. C. 1660.

*decimi*, comminiſcebatur ſe diſcere ab *Angelis* omne id, quod in *conclavi* gereretur *Electorum* pontificis futuri. Verum hoc electo intellexit dæmon, *Romam* non eſſe agrum congruum, in quo ſpargeret ſementem ſuorum errorum; neque poſſe per vigilantiam rectoris occultos manere congreſſus, quibus ex ſuggeſtione principis tenebrarum ſe videbat indigere diutius, ad plures aſſeclas colligendos; prout neceſſarium eſſe judicabat, priusquam impia ſua dogmata publicaret orbi. Quocirca decrevit redire *Mediolanum* in ſuam patriam; ubi, poſtquam ſua illa hypocriſi, cui jam aſſueverat, apud hominem quemdam pium, ſed rudem, in æſtimationem veniſſet; contigit eum denuntiari apud S. Officium *inquiſitionis Mediolanenſis* & *Patavinæ:* quod nimirum quibusdam cum ſociis artificioſe uſurparet *nocturnos* & arcanos *conventus;* eosdem cum voce tum calamo doceret contraria ſanctæ Catholicæ *Apoſtolicæ* fidei; ſimul illis impoſito ſilentio arctiſſimo ad id usque temporis, quod ipſe aſſignaſſet promulgationi dogmatum. Proindeque cum res tam gravis neque deberet neque poſſet vel ad momentum temporis negligi: ne, ſi latius venenum ſerperet, quod ſpargebatur cum rudium hominum contagione deploranda, evade-

Sæc. XVII. A. C. 1660.

evaderet difficilior vel eorum præse-
vatio, qui illud nondum hauſiſſent, ve
medicina eorum, qui forent illo infeſt
Idcirco omnis illa diligentia adhibi
eſt, quam in iſtiusmodi rebus poſtul
prudentia, præſcribuntque leges; qu
factum, ut ſupra nominatus Franciſc
Joſephus Borri legitimis indiciis ſum
prægravatus, quod exercitio fictæ h
militatis & ſimulatione ardentiſſimi ze
divinæ gloriæ, ſimul & *Eleemoſyn*
erga pauperes, quibus tum veſte, tu
pecunia ſubvenit, quosdam attraxer
nominatos in proceſſu, ad ſecreta
congregationem, in qua primis quidem
diebus ſimplicem inſtituerit pietatem
at deinceps per ſimulatam ſanctitatem
& artificioſam hypocriſin ſibi, ſuæque
doctrinæ peſſimæ auctoritate concilium
conatus ſit ſeducere ſuos infelices diſci
clas, quos dum admitteret in ſuam
congregationem, perſuadebat, vocari
Deo, & deſtinari ad res magnas: at
que ut ſecretiores ſervaret eos errores
quos erat ſparſurus in his abomina
dis conventibus, majoremque adder
ſodalibus ſuis animum ad illos com
plectendos, adigebat complures eorum
ad edenda *quinque vota*, quorum form
lam certam ſibi jactabat eſſe dictatam
ab Angelo cuſtode, quorum *primum*
votum erat *unionis fraternæ*. II. *Invio*
*labili*

*labilis secreti* in verbis divinitus cognitis. III. *Obedientiæ* Christo & Angelis præstandæ. IV. *Paupertatis*, ad quam testandam, tradidit alteri a se omnem suam pecuniam. V. Ardentissimi zeli ad propagandum regnum Altissimi. Quibus interdum adjungebat *sextum* votum, *fundendi* ex eo Zelo proprium *sanguinem*: & hæc vota edicebat fieri coram sanctissima Trinitate, testibus, sacratissima *humanitate* Christi, sanctissima virgine, sancto *Michaele*, sanctis *Joanne Baptista*, *Paulo*, *Jacobo*, *Ludovico* & *Alexandro*, ante omnia autem inculcabat observationem perpetui secreti earum rerum omnium, quæ fierent & dicerentur in Congregatione: id quod inviolabiliter servaretur, etiam erga *confessarios*: adeo ut, qui in eo deliquisset, huic comminaretur pœnas inferni; & ejiceret ex congregatione, qui si denuo flagitaret admitti, necessarium foret, ut post multas preces *pedibus nudis* intraret, *fune* pendulo ex *collo*, & in terram projectus sineret se omnium pedibus proculcari. Igitur consectanea iis, quæ annis præcedentibus sine fructu aperuerat aliis, jam hos suos discipulos docuit, fore, ut proximis *annis viginti* obtineatur *regnum Altissimi*, hujus expeditionis, illiusque exercitus conscribendi se ducem fore, assistente *magno*, *Ange-*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

*Angelo*, & mox, & jam ipso *Michaele* archangelo; eum in finem sibi a cœlo missum esse *gladium*; se vero nominabat *pro-Christum*, id est, defensorem Christi. ajebatque in discipulis suis jam incepisse hoc regnum: in quem sensum usurpabat illud scripturæ; regnum Dei intra vos est: destinari eos *prædicatores* ad conversionem recte dispositorum hominum, & eorum omnium executores quæ ipse mandaret; totam rem gestarus *gladio*, eo præcipue, quem tum habebat ad manum, cum effigie *Angelorum* in manubrio. Hanc suam expeditionem, ad quam a Deo vocatur, implendam interfectione hominum peccatorum, quibus non fiebat gratia se disponendi ad mortem per *sacramenta*, ita ut ii soli remanerent illæsi, qui habituri essent in *fronte* signum quo si vel ipse careret *Pontifex*, oporteret occidi: eam in rem auxilio fore *Michaelem* archangelum cum suo exercitu; prout olim defendit honorem divinum ejectis Angelis malis, & ex communi Angelo Princeps effectus Angelorum: fore negotium multæ iræ, multarum *excommunicationum* fulminandarum: verum his non obediendum, eo quod repugnent voluntati divinæ: maximas etiam fore strages *Romæ*, ubi *capita humana* in memoriam posterorum

Sæc. XVII. A. C. 1660.

in certis locis essent exponenda, sed his peractis *Romam* celebriorem fore, ea præsertim in parte, ubi *sancta sanctorum* sunt, quæ nimirum divinitus aperienda essent inventis illic *scripturis deiparæ* virginis: *Anti-Christum* ipsum illiusque adventum non fore impedimento: *Pontificem*, qui successurus esset, fore ipsi amicum, qui omnem ejus doctrinam confirmet; augeat numerum *Cardinalium:* in throno post humeros suos *signum* crucis, aliaque *passionis instrumenta*, atque in capite *coronam triplicem* auream instar *coronæ spineæ:* Ecclesiam fruituram *pace* spatio mille annorum, *Sathana* interea alligato apud inferos per sanctum Michaelem; idque opera beatissimæ virginis, de qua proinde legitur: *conteret Caput tuum.* Denique fratres illius in statu religioso victuros, qui tunc sit erigendus; cujus habitus sit *agnina pellis alba*, eaque simplex per *æstatem*, at *hieme* duplicata, cum *cucullo* ex eadem pelle, *Crucis signo* in medio capitis & *collari ferreo* ex collo, in quo hæc verba sint insculpta: OVES MANCIPATÆ AGNO PASTORI: *domicilium* & *supellex* sit paupertati consentanea ex sola *argilla* & *stramine*; ex quo etiam *calices* & *patinæ* efformentur, atque in conventu hujus novæ religionis collocatum iri de-

Sæc. XVII. A. C. 1660. inde Ossa *Jacobi Philippi* de sancta R *lagia*, utpote qui præcursor fuerit hu jus regni altissimi. Nec hic stetit do ctrinæ *Borrianæ* insania, sed in alti sima mysteria fidei ascendens ausus st docere suos sectatores; beatissimu *virginem* esse *deam*: eoquod *verbum* e ternum, cum sit *Deus*, necessario de buerit habere matrem *deam*: quae execrandum errorem expositurus di scipulis & eorum objecta dissoluturus docuit consequenter, beatam virgine non esse conceptam ex semine humano sed opera divina, dum videlicet Spi *tus sanctus* incarnatus est in utero sanctæ Annæ. Sic prorsus, ut beata virgo sit ipse Spiritus sanctus conceptus & natus in visceribus *Annæ*; & ante & post partum virginis. Nam *Joachimum* fuisse, *ajebat*, impotentem ad contra mandum matrimonium, idcirco beatam *virginem* appellabat sanctissimam *deam* & unigenitam *altissimi filiam*; ja bebatque *sacerdotes*, qui ei adhæsere pauci, addere in *canone* MISSÆ hæc verba: UNISPIRATAM FILIAM, ad probandam hanc doctrinam detestabilem, afferebat verba *salutationis angelicæ*; GRATIA PLENA, quod interpretatur, *spiritu sancto Plena*; ajebatque, *canticum canticorum* olim a Spiritu sancto propterea dictatum; tamen hoc

hucusque nondum intellectum, nec ab ipso quidem *Salomone*. Ex quo *cantico* excerpebat varios versus, quos distribuebat discipulis meditandos, tempore *orationis mentalis;* ut eos huic suo dogmati hæretico confirmando accommodarent; & siquidem hujusmodi meditationes, quas volebat afferri in scripto, essent conformes huic suæ sententiæ, laudabat tanquam ab *Angelo* custode dictatas: sin dissentirent, rejiciebat aliter interpretando. Promittebatque se editurum aliquando *epitomen* horum omnium, & *commentarium* plenum ejusmodi *cantici*, atque certo patefacturum mundo, certissimum hoc argumentum præfatæ *incarnationis:* confirmabat suos in hac perversa opinione, asserendo per *primum Cælum* intelligi *patrem* æternum, nomine *secundi filium*, & *tertii*, in quod raptus est *Paulus*, Spiritum sanctum: atque illic audivisse ea arcana, qaæ non licet homini loqui; id est; revelationem accepisse *incarnationis* Spiritus sancti, de qua tunc quidem non licuerit; at nunc advenisse tempus, eam manifestandi: atque ut animi excæcati a patre tenebrarum, ex alio in aliud præcipitium ruerent, adjunxit Franciscus *Borri* errores alios. In *eucharistia* non solum inveniri, *ajebat Christi* Domini *Corpus;* sed etiam

Sæc. XVII A. C. 1660.

*Corpus Mariæ* virginis: & ideo a Sacerdote celebrante reponi in *calicem* particulam *hostiæ* consecratæ; ut exprimatur conjunctio *Christi* cum sanctissima sua *matre* in pretiosissimo illo *sanguine*. Item præter *infernum*, *purgatorium* & *limbum*, docebat dari locum *quartum;* ad quem transirent animæ infidelium multæ: in sacra Scriptura *librum Ecclesiasticum* scatere erroribus, compositum a *Salomone* id temporis, cum esset in peccato mortali. Hodie quidem religiosos eo libro uti ad operiendos suos errores, sed obtento Regno altissimo corrigendos. His igitur erroribus postquam illusisset sociis, exarsit desiderio diabolico ulterius eos disseminandi. Quamobrem ausus est multos eorum in Epistola transscribere certæ cuidam personæ, cujus nomen exprimitur in processu, habitanti extra territorium *Mediolanense*. Nec contentus voce sacrilega propagasse, etiam *penna* infernali eosdem descripsit. Proinde in nocturnis congressibus cæpit dictare Discipulis pestilentissima scripta, quæ ipse ab iisdem postea conatus est recipere; quando illi suboluit de sacra *inquisitione*, abdiditque eadem in *Monasterio* monialium, quod nominatur in processu: quæ deinde cum in manus hujus sancti tribunalis venissent, judi-

ce

Sæc. XVII. A. C. 1660.

dice cognitum eſt, ab ipſomet partim fuiſſe dictata, partim communicata ſociis, in quorum ſpiſſiore volumine præter ſupradictos errores obſervatæ ſunt etiam *hæreſes* ſequentes.

*Divinitatem* tertiæ perſonæ eſſe tertiam *deitatem.* In filio Dei principium eſſe omnipotentiæ *amantis*, eidem proprium, per quod filius ipſe ab æterno cooperatus ſit intrinſece omnipotentiæ *amanti* & *generanti.* Filium Dei ab æterno ſuamet gloria non fuiſſe contentum, ſed avidiſſimum futuræ. Deitatem *tertiæ* perſonæ eſſe *ſpiritum*, eſſentiam verbi eſſe generatam & *filiatam*, ſtimulari patrem a Dei filio, ut creet *ad extra*, idcirco; ut reddat æqualem ſibi filium. In perſonis tribus divinis eſſe *tres* omnipotentias conſtitutivas unius omnipotentiæ; quemadmodum tres ſunt potentiæ in anima conſtitutivæ unius animæ, perſonas divinas *ſecundam* & *tertiam* eſſe inferiores *Patre*, dilatam eſſe a Deo ad hæc usque tempora unionem fidelium & infidelium, ut jam manifeſtentur prærogativæ, quas habet diviniſſima *Maria* per omnia æqualis ſuo filio. Beatæ virginis animam omnimodo æqualem fuiſſe animæ *Chriſti*, voluiſſe Deum, ut *Luciſer* adoraret *Jeſum* & matrem ejus *Mariam* in *idea*: qua ſubjectione recuſata ceciderit. Partem

Sæc. XVII. A. C. 1660.

illam angelorum cecidisse cum *Lucifero*, atque in aere mansisse, quæ solo desiderio, neque deliberate ei adhæsit: antequam produceretur *chaos materiale*, fuisse aliud a Deo creatum, consistens in solis qualitatibus, & productas potentias formatrices compositorum materialium, quæ quasi *centra* sunt *sphærarum* increatarum. Deum in creatione mundi elementaris & animalium omnium, atque in distinctione elementorum esse usum ministerio angelorum *rebellium*. Deum permisisse, ut a *dæmonibus* crearentur diversæ species animalium silvestrium, & indifferentium pro gravitate culpæ eorundem, Deum in danda vita & anima brutis, uti *entitate intellectuali* reproba angelorum *rebellium*; & hæc animalia esse corruptibilia, eoquod deriventur ex substantia destinata abyssis, & animalia ipsa, animari pro continua & indefessa *dæmonum* productione. Homines animari divinissima virtute vitæ generatæ & spiratæ, eosque idcirco non esse obnoxios annihilationi, Deum in hac vita concedere sanctis idemmet dominium in bestias, quod *Adamo* concesserat ante culpam. Hanc doctrinam acceptam esse a throno increatæ Sapientiæ, & esse irrefragabilem, creaturas idem esse ipsam *materiam primam*, de qua disputam

Sæc. XVII. A.C. 1660.

ſputant, filios qui procreantur a parentibus exiſtentibus in peccato, infici animatenus non ſolum culpa *originali*, ſed etiam *actuali*, filios, qui procreantur a parentibus ad virtutem propenſis, facilius exercere virtutum actiones, quam alios, voluntatem Dei Patris fuiſſe neceſſitatam ad creandum mundum. Inſuper, nullos veluti fines ponens impiæ temeritatis, conatus eſt corrumpere *Symbolum Apoſtolorum*, *orationem dominicam*, *ſalutationem angelicam* hæreticis interpretationibus; dum explicaturus myſteria *ſymboli* auſus eſt illi inſerere, *Mariam* proceſſiſſe ex gremio divinæ eſſentiæ cum anima *deificata*; eoquod alioquin propter diſparitatem naturæ fieri nequiviſſet *deſponſatio* Spiritus ſancti, cujus opera, *ajebat Borri*, incarnatum eſſe verbum in utero *deæ* noſtræ *Mariæ*. Quod ad *cælos* attinet, ad quos Chriſtus Dominus aſcendit, *ajebat*, per eos intelligi *tres perſonas*, quarum *Pater* ſit cælum increatum, *Filius* cælum generatum, & *Spiritus ſanctus* cælum ſpiratum, quæ nimirum ſunt tres *ſphæræ* ſplendidiſſimæ: ſeſſionem *Chriſti* ad dexteram patris improprie interpretatus, *dicebat*; humanitatem ejus eſſe conſtitutam arbitram omnipotentiæ exterioris, deſcenſivæ ab æterno patre, beatiſſimam virginem

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Mariam fuisse *Filiam Dei* ante conceptionem divini verbi, & habuisse identificatam animæ suæ *deitatem*; id quod optime cognoverit *Gabriel*: ob eandemque caussam de illa dictum esse: *ab initio & ante sæcula creata sum*, prorsus eodem modo, quo dicitur de Christo occisum esse ab origine mundi: in cuius positione sacrilega *orationis dominicæ* verba illa; *adveniat Regnum tuum*, intelligebat de phantastico suo *Regno altissimi*. In explanatione *salutationis angelicæ* salutabat *Mariam* virginem epithetis *uni spiratæ deæ, filiæ altissimi, veri Spiritus sancti incarnati*: Scribebatque sacrilego calamo; quod ob peccatum EVÆ decreverit Deus incarnationem Spiritus sancti, qui contritus esset Caput serpentis. Dum creditque & exercet opera divina, obligari Deum necessario, ut ejusmodi homini conferat liberales gratias, non ex misericordia, sed ex rigore justitiæ. Porro ut conciliandam sibi venerationem & æstimationem inter suos, atque imprimis doctrinam suam ostentandam pro ostentandam pro ostentandam pro

terna, quam aliquis discipulorum ostenderet, se persensisse in receptione sacræ *Eucharistiæ*: necnon in execrandis illis conventiculis ex *diabolica* inani gloria, simulans humilitatem, narrabat dissolutionem suæ pristinæ vitæ, protinus adjungendo; se vero divinitus conversum a Deo in Ecclesia sanctæ *Mariæ majoris* in *urbe*, eamque conversionem suam factam unacum maximo terræ motu noctis insequentis, simulque cum apparitione *Michaelis* archangeli & apostoli *Pauli*, quorum ille ingenti clamore ei fuerit locutus, hic vero ei dixerit hæc verba: *multa dissonantia venient, omnia tamen ad majorem Dei gloriam.* Palam testabatur, dono revelationum divinarum facillima captu sibi effici altissima quæque mysteria fidei nostræ, exemplum allegans *resurrectionis mortuorum.* Missum se a Deo, ut reducat mundum totum ad Ecclesiam *Catholicam*, habere se *auctoritatem* sancti *Pauli* usque adeo magnam, ut vi illius aliquando potuerit reprehendere principem *apostolorum*, atque hac auctoritate, quæ eadem omnino creat *papas*, verbis aliquibus prolatis illuminare se alios posse ad cognoscenda scripturæ sanctæ multa & profundissima secreta: auctoritatem hanc non conferri a Deo æqualiter omnibus. Unum-

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

quemque, qui eam accipiat, habere potestatem eam communicandi alteri, se vero tanquam abundantiore gratia & cognitione donatum, posse conferre eam multis: quemadmodum reipsa conferebat quibusdam sociis, impositione utriusque manus eorum cum invocatione sanctissimæ *Trinitatis*, ut dignaretur eos recipere in *religionem Nationalistarum evangelicorum*; & præterea imploratione sanctorum *Michaelis*, *Gabrielis*, *Raphaelis*; Angelorumque *Michaelistarum*, *Gabrielistarum*, *Raphaelistarum*, cæterorumque angelorum omnium paradisi; ad exorandum a sanctissima Trinitate usum hujus dignitatis, qui consistit in dono sapientiæ, atque in omni eo præterea, quod requiritur ad obtinendum *Regnum altissimi*, vi cujus dignitatis, *dicebat*, [illegible] potestatem esse salvandi complures animas non *baptizatorum*, datam sibi conferebat flammam quandam internam, cujus iudicium discernat inter inspirationes divinas sibi factas, quas etiam dicebat esse agnitas pro cælestibus a religiosis quibusdam fœminis vitæ perfectæ exemplaris, quarum nomina videbitur est in processu: manum attollens, *dicebat*, in ea Deum res magnas construxisse, quæ omnes dirigerentur ad acquirendum regnum altissimi, quinimmo illis

illis *quinque* in *digitis* contineri omnipotentiam Dei. Sæc. XVII. A. C. 1660.

Quo videlicet dicto indicabat potestatem penes se esse reducendi totum genus humanum ad unicum *ovile* & *pastorem*, alias, propalabat, a se visas esse quorundam ex sociis animas circumdatas lumine varii coloris, prout varia erat uniuscujusque eorum virtus: dignoscere sese ex fronte hominum, quid intus agatur: eoquod polleat gratia intuendi Angelum custodem in facie cujusque sub specie *rotundæ lucis:* quapropter consuetudinem introduxit *osculandi* socios in *fronte*, quos, ajebat, dedita opera electos a se fuisse minus literatos, quo magis Divina in eis patesceret operatio tanquam scientia donatis divinitus infusa, atque omnibus dotibus acquirendum regnum altissimi necessariis, ea prorsus ratione, qua Christus apostolos elegerat: eandem ob caussam hortabatur illos, ut libros suos venderent, quod essent erroribus pleni, sua vero doctrina sincera, quæ posthæc confirmanda esset ab Ecclesia, tametsi nunc quidem cerneretur ut *innuba*. Denique conscius sibi periculorum, quibus exponebat socios & sectatores suæ perfidiæ, exhortabatur eos ad contemptum suppliciorum *ipsiusque mortis*: *nam cum aliquando* 9. *dierum* fe-

*rias*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

*rias B. Virgini nuncupasset, sanguinem ejus amore fundendi eos obstrinxit voto, protinusque duxit ad supplicii locum*, ut illic *osculum* figerent *ostio* conclavis, in quo *arma* carnificis asservantur.

Confirmabat se visione accepisse, quantopere hæc oblatio beatæ virgini placeret, quod etiam *nivem* illic sibi collapsam benedixerit, qua impleri curarit vasculum, pollicitus *aquam* ex colliquescente *nive* ortam, fore instrumentnm peropportunum multas obtinendi *gratias*.

Cuidam suorum in parænesi ad patientiam animum addidit, ad supplicia cum alacritate sustinenda, cum suum ei promitteret adjungere custodem angelum, qui auxiliaretur & confortaret in accepta doctrina.

Ad alium eorum dicebat, omnino credendum esse, quod oporteat te mori.

Ab alio professionem exegit indefaciendam firmissimæ fidei omnium eorum, quæ docuisset usque ad profusionem vitæ.

Universe autem sciscitabatur e singulis sociorum, ad quæ unusquisque supplicia se paratum inveniret pro sustinenda incarnatione Spiritus sancti. Cæterum cum ex incarceratione sociorum quorumdam retro res suas reserat, inte-

intellexiſſet, præter opinionem ſuam & ſomnia reſpondit, ſe tunc quidem nullum perſentiſcere impulſum inſpirationemve divinam: quæ ſi ei contigiſſet, daturum ſe fuiſſe initium expeditionis ad *Regnum altiſſimi* conquirendum hoc pacto, compariturum ſe fuiſſe in *area cathedralis* Eccleſiæ *Mediolanenſis*, atque illic eloquenter & graviter ad plebem fuiſſe peroraturum de magnitudine onerum tum animæ tum Corporis, quæ plebs ſuſtineret; qua concitata ad tumultum, ſi obtinuiſſet ſequaces, ad curiam *archiepiſcopalem* advolaturum ſe ad liberandum ſocios etiam cum nece miniſtrorum aut ipſius *Archiepiſcopi*.

Sæc. XVII. A. C. 1660

Verum nihil auſus ejusmodi, potius deliberavit ſe fuga eripere ſuppliciis impendentibus & promeritis: neque tamen ab erroribus tantillum diſcedens, & perverſi ſemper animi hortabatur quempiam e ſociis, ut, ſi ejuranda eſſet doctrina, ejuraret ſane oretenus tantum: ſe enim ea in re diſpenſare, dummodo animo teneret mordicus, quæ accepiſſet. Poſt fugam ipſam in civitate, quæ exprimitur in proceſſu, ſeminare quosdam ex prædictis erroribus auſus, etiam illud addidit, nihil opus eſſe, ut peccata occulta detegerentur in *confeſſione ſacramentali*.

His

Sæc. XVII. A. C. 1660

His ita constitutis; ut tanto malo remedium afferretur, neque ad plures serperet ista pestis, atque impostura & artificiosæ simulationes; decrevimus ut contra præfatum Franciscum Josephum *Borri* procederetur, tanquam contumacem, utpote qui fuga subtraxisset se pœnæ promeritæ, igitur in *Martii* anno 1659. admonitus est & citatus, ad comparendum, coram tribunali hujus sanctæ universalis inquisitionis, ut responderet & purgaret se de iis, quæ in materia fidei ei objicerentur, idque intra 90. dies sub pœna *excommunicationis majoris latæ sententiæ*, sed ille inobediens atque contrarius comparendi ad eum terminum, tametsi ei salvus conductus offerretur & promitteretur omnis alterius defectus caussa, perstitit in erroribus pertinax & contumax animo, ad pristinum exemplum.

Quamobrem elapsis 90. diebus, qui fuerant assignati, observatisque quatuor consuetis terminis citatus est legitime ad accipiendam declarationem pœnarum, quas incurrisset, expressarum in *monitorio* prædicto, mox etiam declaratus est incurrisse *excommunicationem* majorem, affixis eam in rem schedis publicis tam *Romæ* quam *Mediolani*.

Verum

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Verum etiam hac medicina salubri repudiata, quæ ex paternis visceribus ei oblata reditum præparabat ad sinum Ecclesiæ, & unitatem sanctæ fidei, atque ejurandos errores & hæresin, in reprobum sensum, & spretis nostris admonitionibus amplius totum annum perstitit in prædicta *excommunicatione*, & etiamnum perstat contumax, ideo 2. *Octobris* præterlapsi citatus est denuo, ut appareret coram nobis intra alios 90. dies ad tempus *vesperarum* in hac Ecclesia sanctæ *Mariæ* ad *Minervam*, auditurus *sententiam definitivam*, quam videlicet in hac nostra expeditione & gravissima caussa de suffragio nostræ Congregationis generalis ea super re habita contra eum protulimus, sequenti tenore.

*Invocato* itaque, sanctissimo *nomine Jesu Christi* domini nostri & ejus glorioſissimæ matris *Mariæ*, in caussa, quæ disceptata est coram nobis per reverendum Petrum *Seristam* juris utriusque *doctorem*, procuratorem *fiscalem* hujus supremæ & universalis *inquisitionis*, ex una parte, & Josephum Franciscum *Borri* supra memoratum reum ex *inquisitione* cum processu institutis in caussa fidei contumacem & excommunicatum; atque ita persistentem ultra anni spatium ex altera parte; nos hac *sententia* nostra

Sæc. XVII. A. C. 1660.

noſtra *definitiva*, quam ſedentes pro tribunali proferimus in his literis, cum conſilio & approbatione reverendorum patrum *theologorum* & dominorum *canoniſtarum*, tanquam *conſiliariorum* prædictæ generalis *inquiſitionis*, edicimus, pronuntiamus, definimus & declaramus memoratum Joſephum Franciſcum *Borri*, ob ſupradictas cauſſas puniri debere, tanquam hæreticum, & ipſo circo incurriſſe cenſuras omnes eccleſiaſticas, & pœnas ſacrorum *canonum* & conſtitutionum *pontificiarum*, tam generalium quam particularium, quotquot ejusmodi hæreticis irrogatæ & in eos promulgatæ ſunt.

Ad cujus rei executionem primum eum omni honore & prærogativa excludimus ex foro noſtro Eccleſiaſtico, & ſancta noſtra immaculata Eccleſia, cujus ille miſericordia ſe reddidit indignum, atque in deteſtationem ejus delicti permittimus effigiem ejus domini *Cardinali progubernatori*, vel ejus *locum tenenti criminali* hic præſenti, ut in ea exequatur ſupplicia debita, mandantes exuri impia ejus & hæretica ſcripta, declarantesque bona ejus mobilia, & immobilia, jura & acta *fiſco* obnoxia & commiſſa.

Inſuper præcipimus omnibus fidelibus utriusque ſexus, ne ſub pœna excom-

*excommunicationis latæ ſententiæ* converſentur cum prædicto *Borri* tanquam hæretico damnato & declarato; ſimul, ut impediant pro viribus, ne quisquam cum eodem agat vel converſetur: ne item res ei neceſſarias ſuppeditent. Injungimus præterea in virtute ſanctæ obedientiæ ad majorem confuſionem prædicti *Borri* ejusque complicum, fautorum, adhærentium, & receptatorum, omnibusque *patriarchis, primatibus, archiepiſcopis*, cæterisque Prælatis *patriarchalium*, *metropolitanarum* & aliarum *cathedralium*, *collegiatarum*, inferiorum eccleſiarum capitulis & perſonis aliis Eccleſiaſticis, ut teneantur apprehendere aut curare apprehendi prædictum *Borri*, & apprehenſum noſtro nomine retinere, nosque reddere certiores, ut diſponamus de ejus perſona ſecundum juſtitiam: prout etiam permittimus, ut non ſolum a magiſtratu ſæculari capiatur, edito ſuper hac re mandato, ſed etiam a qualicunque homine privato, cui hunc favorem præſtare libuerit noſtræ ſanctæ fidei, ſicque edicimus, pronuntiamus, definimus, declaramus, concludimus, permittimus & damnamus; non hoc ſolum, verum omni alio meliori modo & forma, qua ex jure poſſumus & debemus.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Postquam vero sceleratus hic homo Hafnia ad Turcarum imperium proficiſci paraverat, a quibusdam agnitus, Viennam in vinculis deductus est, inde vero Romam ad ſummum Pontificem miſſus, ibidemque errores ſuos ejurare compulſus, in arce S. Angeli detinebatur, donec anno hujus ſæculi nonageſimo quinto ſupremum obiit diem, annos natus ſeptuaginta novem.

## §. L.

## *Quædam propoſitio a Cadomenſi Univerſitate, & a Prætore proſcripta.*

*Decret. Univ. Cad. contra D. Foſſart Sentenc. du Lieut. Criminel.*

Eodem hoc anno Magiſter Richardus Foſſart Sacerdos, cum die vigeſima quinta Octobris in Univerſitate Cadomenſi primos Doctoratus honores expeteret Eremitarum Cadomenſium promoveretur, publicam habuit diſputationem, in qua quæſtionem de auctoritate & poteſtate ſummi Pontificis agitans, poſtquam de Sacra ejusdem poteſtate fuſius diſſeruerat, ad temporalem Papæ poteſtatem deflexit, propugnavitque quod *ſummus Pontifex ſupremam habeat Reges deponendi, & conſtituendi potestatem.* Enimvero Facultatis Theologicæ Decano, ceterisque Doctoribus hæc propoſitio ſummopere diſplicuit, ut ma-

men omnem vitarent tumultum, remque maturius communi Doctorum judicio discuterent, disputationis finem esse præstolandum censuerunt, qua demum absoluta unaomnes convenere, quid hac in re agendum, deliberantes: tandem vero unanimi suffragio die vigesima septima Octobris decreverunt, præfatum Fossartum severa correptione esse castigandum coram publico confessu, eique ex Facultatis mandato injungendum, ut hanc *doctrinam toties damnatam, & omnino a Fidelium & Catholicorum animis eliminandam* publice revocaret. Hoc Facultatis decretum Beaussinus Universitatis Decanus, prolixius de vera summi Pontificis potestate prolocutus, Fossarto prælegit, qui suam desuper mentem explicans respondit, *se eam Pontificis potestatem deponendi Reges, intelligere tantummodo de Regibus Tyrannis.* Percepto hoc responso idem Decanus acriori, magisque vehementi vocis contentione Fossartum objurgavit, multisque ostendit, etiam hanc doctrinam Regum & Principum saluti adversam esse damnandam, eoquod hi ex tam nefariæ doctrinæ usu in manifestum vitæ discrimen induci possent, eam proin omni ex parte detestandam esse, utpote ab Academiis & Facultatibus Theologicis Regni Gallici

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII A. C. 1660.

proſcriptam, a Senatus conſultis ſu-
premorum ejusdem Regni Ordinum
unacum ſuis Defenſoribus damnatam,
libros vero, in quibus ejusmodi doctri-
na contineretur, publice eſſe concre-
mandos. His ita expoſitis Decanus
Foſſarto præcepit, ut non modo ſuam
propoſitionem, ſed etiam illius inte-
pretationem revocaret, quo facto no-
mine Facultatis ſcribæ Univerſitatis in-
junxit, ne nomen dicti Foſſart, aut
ejus actum inſcriberet, nec in acta Fa-
cultatis referret, quin prius de toto e
negotio fuiſſet adhuc amplius, & ma-
turius deliberatum. Interim monitus
eſt Magiſtratus, ut pro ſuo munere, &
rei exipentia ageret, quod ſibi vide-
tur æquius, & conſultius, monitus
quoque Rector, ne Univerſitas ſuis par-
tibus deeſſet, ſed communibus facul-
tatum calculis, & ſuffragiis pro ſedulo
hujus Univerſitatis in Franciæ Reges
ſtudio, fidelitate, & obedientia, in
pernicioſam, & deteſtabilem adeo do-
ctrinam animadverteret.

Re igitur, ita ut dictum fuit, co-
ram Rectore, Decanis, Doctoribus, &
Profeſſoribus Univerſitatis expoſita, &
approbata, idem Rector, Decani, Do-
ctores & Profeſſores, ſeu Univerſitas
Cadomenſis legitime in loco majorum
congregata unanimi omnium conſenſu
cenſuit

censuit, supradictam doctrinam de potestate summi Pontificis, quoad jus deponendi, & constituendi Reges, & expositionem a dicto Fossart allatam, impiam, pernicioſam, seditioſam, & omni ex parte esse detestandam, eamque ut talem condemnavit, ac præfatum Fossart, quod eam in sua responsione proferre ausus fuerit, indignum judicavit, qui unquam gaudeat privilegiis ejusdem Universitatis, & ad illius gradum in ulla facultatum promoveatur, prout revera Facultas eum præsenti decreto omnibus ejusdem privilegiis privavit. Quin & omnibus Baccalaureis, & aliis inhibuit, ne eandem doctrinam proponant, & sustineant sub iis pœnis, & aliis pro rei exigentia infligendis; censuit quoque præsens decretum in eadem Universitate publicandum, & ad valvas Scholarum affigendum, ut omnibus innotescat. Sæc. XVII. A.C. 1660.

Insuper Guilielmus Gardeur supremus Capitalium rerum Prætor pronuntiata sententia Fossarto injunxit, ut in Curia, necnon in Universitatis aula detecto capite declararet, quod temerarie propositionem falsam, Sacris Canonibus, præcipuis Regni legibus, necnon Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, juribusque adversam protuliſſet, quo facto

Sæc. XVII. A. C. 1660. Fossartus Doctoratus gradu exutus ad carceres reduceretur.

## §. LI.

## *Infausta Venetorum expeditio contra Turcas.*

*Nani Hist. Venet. l. 8. Tuld. Hist. Eur. l. 8.*

Stabilita pace Hispanum inter & Gallum Reges, Veneti per Joannem Baptistam Nanium Oratorem suum a Ludovico Galliarum Rege opem adversus Turcas implorabant: nec fraustrana erat eorum fiducia; quippe Rex praeter ducentos Equites quatuor peditum millia ductore Almerico Estensi Principe ex Flandria ad Insulam Cytheram transmisit: Leopoldus quoque Imperator in Reipublicæ subsidium duo peditum millia ad Foro. Julii fines adduxit. Interea vero Franciscus Morosinus Venetæ classis Præfectus Negropontum intercipere parabat, ast ventorum injuria repulsus Scyarthum insulam aggressus, arcem expugnavit, deletaque præsidiariis vitæ libertatisque venia illam penitus diruit: postea plenis velis Sudam versus contendit & propugnaculum ad S. Venerandam trucidatis obsessis expugnavit, vicinasque arces sibi subjecit: quamprimum vero Turcæ Gallicas Venetasque copias haud procul a Cicalaria urbe exsce-

dili

disse compererant, toto impetu in eas irruerunt, Christianorum autem fortitudine numerum superante non sine magna suorum clade pedem referre coacti sunt: prospero hoc successu animati Veneti Caneam tam valido armorum apparatu obsident, ut nil propius, quam ejus expugnatio, esse videretur: Turcis vero opportunum inferentibus auxilium obsidionem solvere compelluntur: inde ad Candiam progressi, Turcarum agmen invasere, fortius tamen, quam felicius dimicarunt; postquam enim superato aggere, occupatisque octo belli tormentis jamjam victores, novæ Candiæ arcem subegerant, turmatim neglecto Belliducum imperio in Turcarum tentoria involarunt, ac prædæ aviditate excæcati, solutis ordinibus huc illucque dilapsi sunt: quo conspecto nonnisi triginta Equites Turcici in obvios prædatores irruunt: inde vero ceteri tam panico timore dissipantur, ut qua cuique patebat ad fugam via, abjectis indecore armis erumperent. Instant fugientibus Turcæ turmatim affluentes, & ferme sexcentos ex Venetis, totidemque Gallos trucidant. Hoc successu fretus Bassa novis militum suppetiis magnaque annonæ copia Caneam munivit, haud majora adversus Vene-

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

tos tentare ausus, forte, quia Syros Fratres, qui se Sidonis Emiros vocabant, cum multis Bassis rebellare, ac Constantinopolin armatos tendere audierat.

## §. LII.

## *Georgius Ragotsius a Turcis captus ac trucidatus.*

*Ortel. cont. pag. 179.*

Interim Transylvani Achatio Bartzai quem Turcarum Imperator exauctorato Ragotsio in Principatu subrogaverat, fidei obsequium præstitere, hac men lege, ut reconciliato cum Turca Ragotsio, Transylvaniæ regimen dem cedat. Habebantur postea Pol nii comitia, in quibus de reprimend Turcarum irruptionibus deliberatum hi enim magno numero Tocæum que progressi, trajecto Tibisco omn ferro flammaque devastarunt, plurim que ex incolis in diram servitutem cum abstraxerunt: Verum Ragotsius collectis suorum octo millibus Barbaros invasit, victosque retrocedere coegit inde vero Cibinium urbem recupera turus, Claudiopolim contendit, ub die vigesima secunda Maji tanto furo cum Turcis dimicabat, ut amissis suo rum nonnisi sexcentis sex ferme hos stium millia profligaret, propriogue gladio

gladio septendecim Turcas interimeret, priusquam continuato prælio devictus, acceptis quinque vulneribus fugam cum residuo exercitu capesseret: tandem Varadinum a suis deportatus, ibidem quinta post pugnam die glorioſus decessit. Parta hac victoria Turcæ præter opimam prædam multa Transylvanorum millia in Thraciam rapuerunt, & Mahometes Imperator Adrianopoli victoriæ triumphum agens, quatuor millia Christianorum captivorum capita oblongis hastis infixa sibi præferri curavit, & paulopost Varadinum cingi jussit, quod etiam tertio obsidionis Mense pactis deditionis legibus occupatum est, Cæsareis incassum hostem numero longe superiorem repellere conantibus. Hoc successu elatus Ziphra Hasan Agha Turcicus belli Præfectus plurium urbium Gubernatores ad deditionem sollicitabat, incassum tamen, etsi hujus Viri arrogantiam plurimum acuerent intestina Transylvanorum dissidia, nonnullis, postquam Bartzaius Principatu cesserat, Joanni Kemenyo olim supremo Ragotzii Belliduci, aliis Constantino Moldaviæ Principi, aliis Abassyo adhærentibus: quapropter Turcarum Imperator horum dissensione fretus, se Principem Transylvaniæ dixit, reclamante universa Nobilitate, quæ Sæc. XVII. A.C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Turcis potenter reſiſtere parata, Cæſaris opem enixe imploravit.

## §. LIII.

## *Carolus II. Angliæ Rex Regno ſuo reſtitutus.*

*Book cap. 3. pag. 82. Thoiras hiſt. d' Angl. t. 10. pag. 137. Salmon hiſt. d' Angl. t. 1. Tuld. Hiſt. Eur. Enn. II. l. 3.*

Poſtquam Georgius Monchius cum ſuo exercitu Londinum ingreſſus fuerat, inopina hæc rerum mutatio Parlamentum, Independentes, & Presbyterianos, quorum quivis diverſis agebatur affectibus, magna ſollicitudine metuque exagitabat: novi enim Senatores haud temere ſuſpicabantur, quod Monchius vel ſupremam in Regno auctoritatem ſibimet vindicare, vel Carolum Regem Regno reſtituere intenderet: eapropter erecto novo Senatu præceperunt, ut horum quivis juramenti religione ſeſe obſtringeret, quod Parlamento fidem ſervare, ac quemcunque, ſi quis ſolus Regno præeſſe ambiret, rejicere, & Carolum Stuartum, omnesque Jacobi I. poſteros a Regni ſucceſſione excludere velint. Hoc verum juramentum præſtare recuſabat Monchius, unde hujus Viri fides magis adhuc ſuſpecta erat Parlamento, quod tamen ipſum offendere verebatur, eo quod ad Anglici exercitus, qui jus omne ſibi in Regnum arrogabat, exe-

cutien-

cutiendum jugum, & compescendos Londinenses ejus opera & auxilio egeret: Monchius vero ea, qua præditus erat, dexteritate & prudentia præprimis a Parlamento petiit, ut copias a Londinensi statione amoveret, ad regiminis curam nec Regios nec fanaticos admitteret, & veteres quatuordecim Senatores a Cronwello anno hujus sæculi quadragesimo octavo exauctoratos, pristinæ restitueret dignitati. Præterea Nationis genio & tempori inservire apprime edoctus, & præcipue Londinensem Magistratum sibi conciliare intentus, adversus Parlamentum graves effundebat querelas, datisque literis omnes belli Præfectos de suo erga eos affectu certiores reddidit, hortatus, ut omnibus, quos Carolo Stuarto favere nossent, totis viribus sese opponerent: Interim Monchii impulsu Senatores nuper restituti suas habebant Sessiones, in quibus præter alia decreverunt, quod cuncta adversus se anno præfato statuta, simulque & juramentum de ejurando Stuarto abrogaretur, omnesque Regiæ parti addicti e suis carceribus dimitterentur, cunctique Senatores a Republicistis creati amoverentur, denique statuerunt, ut liberrimum erigeretur Parlamentum, quod Regem pristinis honori-

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

noribus reddere adlaboraret. Hujus decreti fama in vulgus ſparſa Londinenſem populum tanta affecit lætitia, ut feſtivi in urbe ignes accenderentur, & quod ferme prodigii inſtar habendum, quamplurimi *Vivat Carolus Rex! Deus conſervet Regem*, exclamare, dirique in Parlamentum effundere audirentur: inde vero Monchius in ſuo firmabatur propoſito, quod adhuc tam ſolerter occultabat, ut quo ſua vergerent conſilia, nemo tum ſubodoraretur, quinimo, poſtquam a novis Senatoribus in ſupremum Anglicæ, Scoticæ & Hibernicæ militiæ Præfectum proclamatus fuerat, palam declarabat, quod nec Stuarto ſceptrum reddere, nec Procerum Curiam reſtabilire intenderet: interim vero Montacuto clam Regiis addictiſſimo ſupremam claſſis Præfecturam contulit, ac præcipuis Proceribus libertati redditis, ineunte Menſe Aprili Lambertum Regii nominis infenſiſſimum hoſtem, qui e carcere elapſus conflato Anabaptiſtarum & Tremulantium agmine bellum inſtaurare moliebatur, profligatum, captumque ad Londinenſes carceres retrahi juſſit, clam vero Joannem Greenwillum, cujus opera Carolus Rex cum Monchio conſpirabat, ad Regem Bruxellas ablegabat, ut de ſua fidelitate,

ac Regiam Majeſtatem reſtaurandi pro- Sæc. XVII.
poſito Regem certiorem redderet: Hic A. C. 1660.
idem Greeanwillus Londinum reverſus epiſtolam a Rege ad novos hoſce Senatores, & militiæ Præfectos datam Monchio tradidit, qui tamen illam aperire recuſans, has literas in Senatu prælegi juſſit. Hujus vero epiſtolæ „ſumma erat hæc: Percepi, vos illi „reſtitutos eſſe dignitati, quæ veſtri „generis nobilitati debita eſt: ſpero „itaque, quod veſtram auctoritatem, „pro boni publici utilitate, ſedandis „Regni tumultibus, reddendis Regi „veſtro honoribus, & pro afferendis „privilegiis Parlamento, & libertate „populi impenſuri eſtis: non amplius, „quam Regem decet, expeto, fruantur „ſubditi omni jure ſibi a legibus attri„buto: omnibus quoque plenam crimi„num veniam polliceor, qui ea infra „quadraginta dierum terminum uti „voluerint.„ Percepta hac Regis declaratione Proceres & utriusque Curiæ Senatores unanimi ſuffragio decrevere, antiquam regiminis formam eſſe revocandam: mox igitur die decima octava Maji Weſtmonaſterii, Londini & Dublini in Hibernia Rex proclamatur Carolus II. reponuntur Patris Avique ſui inſignia per Cronwellum ignominioſe ſublata, delentur ea Parlamenti

ab

Sæc. XVII. A. C. 1660. ab eodem erecta, ac denique ex utriusque Curiæ & Monchii voluntate Montacutus Thalaſſiarcha unacum perhonorifica legatione legitimum ſuum Regem ex Hollandia in Angliam reducere jubetur. Igitur Rex die ſecunda Junii Haga Comitis in Batavia ſolvens, unacum duobus ſuis Fratribus Eboracensi & Gloceſtrienſi Ducibus biduo poſt Debrim advenit, cui Monchius cum quatuor Nobilium millibus occurrens, illum Cantuariam deduxit, inde vero Carolus Rex promoto itinere die octavo ejusdem Menſis triumphans Londinenſem urbem ingreſſus eſt, ſingulari omnium Ordinum applauſu, & immenſo populi jubilo. Poſtea decretum, ut eadem hæc dies quotannis perpetua memoria, ſolemnique feſto recoleretur, eoquod tum ſæva tyrannis tandem extincta fuiſſet.

## §. LIV.

## *Cromwellus aliique Regicidæ exhumati.*

Rebus pacate compoſitis Carolus Rex decima quarta Junii ſicut & ſexta Auguſti die ad utriusque Curiæ Senatores orationem habuit, revocatoque ſanctiore ſuo Senatu ſuum confirmavit decretum, quo cunctis ad Regicidium con-

concurrentibus vitæ veniam Bredæ pollicitus erat, dummodo ultro ſeſe ſiſterent. Ex illis igitur, qui adverſus Carolum I. Regem judicum partes egerunt, novendecim ſponte ſua carceribus includi petebant, alii e Regno exceſſere, decem autem Regicidæ e fuga retracti capite plexi ſunt, poſtea utriusque Cameræ decreto cadavera Oliverii Cronwelli, Iretoni, Pridii, & Bradshavii refoſſa, cratique impoſita Tyburnum usque ignominioſe raptata fuerunt, ubi ſub furcis publicis unacum eorum ſarcophagis infoſſa ſunt, populo eos maledictis omnibus impetente: ita ad omnem auram mutabilis eſt vulgi affectus, & indignatio. Sub idem ferme tempus in Regem & Monchium detecta eſt atrox conſpiratio; triginta enim octo militum Tribuni, qui nuper exauctorati fuerant, ſex ferme infimæ fæcis hominum millia conflarunt, jactato obtentu, quod Venetorum ſigna ſecuturi adverſus Turcas pugnare decreviſſent: re tamen ipſa Regiis inſidias ſtruebant; ita enim inter ſe paciſcebantur, ut vigeſima ſexta Decembris die Londinenſem urbem in quatuor partibus incenderent, cunctisque ad extinquendas flammas intentis ipſi Withalliam milite ſuo cingerent, & Regem, Eboracenſem Ducem, necnon Monchium

Sæc. XVII. A. C. 1660.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

chium captos abſtraherent, quo ſactu demum munitiores Regis arces & præcipua ædificia in ſuam poteſtatem redigerent, cunctisque Cromwellianis ſibi accitis inſuetam libero populo Monarchiam everterent. Verum temeſtive nefanda hæc conſilia fuere detecta quocirca conjuratorum præcipui mox dati ſunt in vincula, dein extremo ſupplicio mulctati, ac ceteri omnes militiæ ſacramento ſoluti Londino ad regeſimum lapidem ſtatim excedere juſſi ſunt, gravius, & quidem rebellionis pœna plectendi, ſi propius acceſſiſſent. Hac demum ſeveritate non modo conjuratio, ſed & conjurationis ſementis extinctum, ac tranquillitas reddita eſt; ſi tamen in tanta ſectarum, quibus Anglia ſcatet varietate, unquam ſecura quies ſperari poteſt.

## §. LV.

## *Res Franciæ.*

*Hode vie de Louis XIV. lib. 22. Nani Hiſt. Ven. l. 8.*

Pace inter utrumque Regem Gallum & Hiſpanum firmata, de Ludovici XIV. Franciæ Regis, & Mariæ Thereſiæ Philippi IV. Hiſpani Regis Filiæ nuptiis ſerio agebatur. Hanc in rem Ludovicus Rex Bertetum, quem a ſecretis Regi erat, Romam decrevit, ut Alexandrum VII. Papam de inita pace

pace certiorem redderet, & obversans connubii impedimentum solvi peteret: interim vero Ludovicus Rex Aquisextiis Condæum Principem sibi reconciliatum cum incredibili totius Aulæ lætitia exceperat, ac Provinciam perlustratus unacum Mercurio Duce Cardinalem Mazarinum Massiliam præmisit, ut cives, qui spretis Regiis mandatis, ac contempto Gubernatore firmius quam par erat, suis privilegiis innitebantur, ad obsequium reduceret: Igitur Dux cum Regiis copiis urbem ingressus, tormenta bellica inclusit, & Magistratum suis insignibus spolians, arcem, quæ cives in officio contineret, non tam calce, quam incolarum lacrimis construxit, portamque, cui hæc verba inscripta legebantur (*), *sub cujus imperio summa libertas*, tanquam seditionis vestigium destrui jussit. Arausionenses quoque, qui seditiosos ac inquietos fovere, suamque urbem novis propugnaculis firmare præsumpserant, Rex admotis copiis eo adegit, ut pactis quibusdam conditionibus nova munimenta solo æquarent. Hac Regis severitate territi Hugonotæ Montalbenses, qui pariter hanc urbem proprio arbi-

Sæc. XVII. A.C. 1660.

(*) Scilicet Henrici IV. Regis.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

arbitrio variis propugnaculis munierant, pluraque Templa ubique erexerant, vim Regisque indignationem præventuri ne Ecclesias, quot Rex edictis Regiis contrarias esse obtenderat, unacum propugnaculis demoliti sunt. Postmodum obtenta summi Pontificis venia nuptiæ inter Regios Sponsos per Ludovicum de Haros Fontarabiæ die tertia Junii celebratæ sunt, ac tertia post die Philippus Hispaniæ Rex, qui Ludovicum Regem in Phasiana Insula salutatum advenerat, ibidem Filiam suam Theresiam Regi tradidit, demum die undecima ejusdem Mensis hoc connubium in æde S. Joannis Lucii regia prorsus pompa confirmatum est: quo peracto die vigesima sexta Augusti Ludovicus Rex cum Regia sua Sponsa Parisiis exceptus est, omnibus cuncta prospera augurantibus.

## §. LVI.

## *Monasterienses adhucdum Episcopo suo rebelles.*

*Tuld. Hist. Eur. Ennead. II. l. 3.*

Quamvis Leopoldus Imperator anno priore seditioso Monasterienſi Magistratui civibusque jus clavium, prasidiique pronuntiata sententia abjudicasset, nihilominus hi Cæsaris, subjectique Episcopi mandatis parere recusantes, suos

suos Oratores Hagam Comitum decre- Sæc. XVII.
vere, ut a Calvinianis Ordinibus auxi- A. C. 1660.
liares copias obtinerent: quo comperto Bernardus Episcopus vicissim Leopoldi Cæsaris, Imperiique Principum opem implorabat, nec irrito conatu; quippe Imperator, ductoribus Fabro, & Wolframstorfio, aliquot militum cohortes transmisit, quæ per Moguntini & Colonienſis Electorum, Ducisque Neoburgici terras in Diæcesin Monasterienſem penetrarunt, potius metum, quam vim urbi illaturæ: Ineunte adhuc Mense Februario Imperator comminata etiam exilii, & Cæsarei interdicti pœna seditiosos hortabatur, ut Cæsareo decreto parerent, suosque Oratores ad Belgas ablegatos revocarent. Pariter Elector Colonienſis, & Guilielmus Neoburgi Dux, ille Landsbergum, iste vero Velbruchum ad hosce cives decreverunt, ut cum illis transigerent: His quoque Monasterienſes polliciti sunt, quod suos Legatos revocare velint, si Episcopus Cæsareo mandato adversus urbem, uti nolit: Hoc autem responso ludum facere credebantur, eo vel maxime, quod sub idem tempus Calviniani Belgii Proceres datis literis Episcopo significarent, se Monasterienſibus opem laturos, nisi Episcopus militem præsidiarium ex urbe evocet,

Sæc. XVII. A. C. 1660.

cunctaque in pristinum statum reponat; se enim inito fœdere cum Anseaticis civitatibus promisisse, quod omnia, quæ ad Monasterii conservationem attinerent, procurare velint. Idem etiam Batavi perscripsere ad Monasterienses, qui inde efferatiores effecti, cunctas reconciliationis leges respuerunt: Nihilominus tamen Imperator adhuc die vigesima tertia Maji civibus significari jussit, ut nisi intra bimestre Cæsaris mandato obtemperarent, interdicto obnoxii essent, omnesque expensas hanc in litem ab adversariis victoribus factam refundere cogerentur: Episcopus quoque eis denuo imminentia urbi damna, inferendique belli causas exposuit: Attamen nec minæ nec preces apud male feriatorum animos quicquam proficiebant, quocirca obsidioni datum est initium, laxantur belli tormenta, ingensque globorum tempestas in ædes effunditur: nil tamen inde territi cives Mense Octobri in fœderatorum castra magno impetu erumpunt, & ferme trecentos trucidant. Interim Monasterienses Episcopus Fridericum Corpium Fratrem suum ad Principum Fœderatorum Legatos Francofordiæ congregatos ablegabat, ut contra rebelles cives eorum opem imploraret, si hi Cæsareo decreto dis-

diutius armata vi obsistere non cessarent, & Batavi suas vires eis jungere vellent. Enimvero hi Legati suorum Principum nomine missis Hagam literis Batavos dehortabantur, ne controversiæ, cujus decisio unice ad Imperium Romanum spectaret, sese immiscerent: verum Batavi ad hasce literas nec responsum Legatis, nec etiam suppetias Monasterienſibus dederunt: tandem anno sequenti die vigesima nona Martii inter Episcopum & cives fœdus initum est, quod, quia cives pristinis suis privilegiis penitus exciderunt, Episcopus autem ferme omnia, quæ prætendit, obtinuerat, potius victoria, quam pax appellari potest. Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LVII.

## *Tornacensis Synodi decreta.*

Celebrabat hoc anno Ratisbonæ Franciscus Guilielmus Comes de Wartenberg Episcopus Synodum suam, in qua tamen nonnisi decreta in Concilio Ratisbonensi ante decennium sancita fuere innovata; præter hanc eodem anno Franciscus Vilani a Gandavo Tornacensis Episcopus ibidem die decima tertia Aprilis Synodum habuit, in qua Episcopus cum Magistratu de observatione festorum agere decrevit, voluit- *Hartzh. Concil. Germ. tom. 9.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

que, ut Paſtores inquirant in eos, qui durante bello pauperum & Eccleſiarum reditus annuos pro communibus expenſis impendiſſe dicebantur. Prohibuit etiam, ne Regulares ſine Epiſcopi licentia habitum ſuum quovis modo immutent: injunxit quoque Parochis, ut ſedulo invigilent, an non hæretici cætus ſuos habeant, libros vetitos diſtribuant, vel alios ſeducere conentur. Denique declarat, quod Parochiani, ſi tempore Paſchali Sacerdotibus Ord. Mendicantium confeſſi fuerint, ſatisfaciant præcepto confeſſionis, non autem communionis, niſi ea in propria Parochia fiat.

## §. LVIII.

## *Quædam Conſtitutiones Pontificiæ.*

*Bull. magn. Conſt. Alex. cap. 6.*

Hoc item anno Alexander VII. quasdam edidit Conſtitutiones, quarum ſummam exhibemus, & primo quidem die octava Martii omnes contractus & transactiones paupertati, & Ordinis Ciſtercienſis regimini contrarias revocavit, ſimulque confirmavit decreta, quæ Jacobus Fabrettus Generalis FF. Minorum Conventualium pro reſtauranda regulari diſciplina recens edidit. Die autem vigeſima quarta Auguſti præcepit omnibus Regularibus,

bus, ut cunctos cujuscunque conditionis sint, etiam suos confratres, quos hæresis labe infectos, vel de hæresi suspectos noverint, apud Sanctum Officium denuntient, etsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmissa fuerit. Denique die vigesima Julii decrevit, quod Alumni Collegiorum Apostolicorum perpetuo & quod vixerint Sedis Apostolicæ obsequio pro Missionibus addicti censeantur, & juramenti religione se obstringere teneantur, quod nunquam religionem ullam absque Sedis Apostolicæ licentia ingredi, sed Sacros Ordines suscipere, & quolibet anno, si in Europa, si vero extra, quolibet biennio Sacram Congregationem de Propaganda de loco, ubi moram trahunt, certiorem reddere, & jussu præfatæ Congregationis sine mora in Provinciam reverti, seque ibi perpetuo pro salute animarum impendere velint. Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LIX.

## *Nonnulla Sacrarum Congregationum decreta.*

Prodiere insuper hoc anno quædam Sacrarum Congregationum decisiones, quarum prima satisfactum est Camerinensis Ecclesiæ Canonicis, petentibus, *Decis. SS. Congr. Rituum, Episc. &c.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

tibus, an ipsis liceat plures Missas celebrare feria quinta in Cæna Domini, si Festum SS. Annuntiationis incidat ad hoc ergo dubium S. Rituum Congregatio die vigesima Martii respondit id licere, idemque a Cardinali Vicario omnium Ecclesiarum urbis Rectoribus significari jussit. Declaravit quoque eadem S. Congregatio die decima septima Aprilis, quod in Ecclesiis, ubi Missam de aliquo Beato celebrari indultum est, liceat etiam ejus reliquiam imaginem vel Statuam exponere, nec non anathemata appendere: Episcopi tamen Regulares, qui ex Indulto Sedis Apostolicæ gaudent Privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, non possint de Beatis suæ Religionis recitare officium, aut in propriis Cathedralibus Missam celebrare, & Altare Beatis præfatis erigere. Decidit etiam S. Congregatio Episcoporum die vigesima tertia Julii, quod Regulares pœnæ in voti Paupertatis transgressores statutæ obnoxii sint, si nullam habentes administrationem rem quampiam, etsi non magni momenti, sine Superiorum licentia expressa vel tacita tenent, dummodo quantitas sufficiat ad peccatum mortale contra votum paupertatis.

§. LX.

Sæc. XVII.
A. C. 1660.

## §. LX.

## *Fabritii Sabelli Cardinalis obitus.*

Luxerat hoc anno Sacrum Purpuratorum Collegium jacturam quatuor Cardinalium, quorum primus erat Fabritius Sabellus patria Romanus, qui non tam alieno generis ſplendore, quam proprio virtutum merito ad Archiepiſcopatum Salernitanum evectus, hanc Eccleſiam ſexdecim omnino annis non ſine magna laude rexerat; poſtea ab Innocentio X. Purpura Romana, & Bononienſi Legatione honoratus, Romæ Polonici Regni negotia procuravit, demum vero die vigeſima ſexta Februarii annos natus quinquaginta duos ibidem mortalitatem exuit. *Ciacon. in vita Inn. X.*

## §. LXI.

## *Joannis de Lugo Cardinalis mors.*

Alter erat Joannes de Lugo Hiſpali natus, qui emenſo ſtudiorum curriculo Societatem ingreſſus, non modo in Hiſpania, ſed & Romæ per triginta omnino annos ſimul Theologiæ Magiſtri, & Concionatoris munus obibat, ſuaque eloquentia, & eruditione favorem Urbani VIII. ſibi conciliabat, a quo etiam *Alegamb. Bibl. Script. S. J.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

tiam Pontifice nec vel leviſſimum quid quam ſimile ſuſpicatus, Purpuratorum Collegio adſcriptus eſt, qua tamen dignitate auctus nihil a conſueto humilitatis, paupertatisque ſtudio remiſit, in victu parcus, in pauperes vero liberalis, & erga ſacra cænobia munificus: conſtituit etiam cenſum pro adoleſcentum aliquot Nobilium educatione: tandem die vigeſima Auguſti calculi dolore confectus anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſeptimo animam Deo reddidit. Scripſit duos tomos de Jure & Juſtitia, librum de Pœnitentia & Euchariſtia, tractatus de incarnatione & de virtute Pœnitentiæ & fidei Divinæ, reſponſa Moralia, & notas in privilegia vivæ vocis oraculo Societati concéſſa.

## §. LXII.

## *Chriſtophori Vidman Cardinalis extrema.*

*Ciacon. l. c.*

Hunc fatali neceſſitate ad æternitatem ſequebatur Chriſtophorus Vidman patria Venetus, qui ex Cameræ Apoſtolicæ Clerico, & Auditore, ab Innocentio X. Cardinalis renuntiatus Legationem Urbini cum ſingulari integritate & prudentiæ laude obibat: Ut vero Venetæ ditionis Epiſcopi Romam limina Apoſtolorum viſendi gratia adeuntes

euntes, cum decore ſui Status ibidem habitare poſſent, eisdem Domum omni ſuppellectile inſtructam ſupremis tabulis reliquit: tandem vero de medio fortunæ & virtutum curſu immatura morte die trigeſimo Septembris ereptus eſt, nonniſi quadraginta quinque annos emenſus. Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LXIII.

## *Vincentius Coſtagutus Cardinalis mortuus.*

Poſtremus inter Cardinales hoc anno denatos erat Vincentius Coſtagutus, Patritius Genuenſis, qui humanioribus, ſeverioribusque literis Romæ apprime imbutus, ac Doctoratus laurea inſignitus nondum expleto vigeſimo primo ætatis ſuæ anno Protonotarium Apoſtolicum, & Cancellariæ Regentem egit, & ubique ſeſe prudentem, cautum, moribus affabilem, & Reipublicæ ſtudioſiſſimum exhibuit: quocirca Urbani VIII. Papæ juſſu in Umbria, Piceno, proximisque locis Commiſſarii Generalis munere functus, ab eodem Pontifice Cameræ Apoſtolicæ Clericus, Romanæ Urbis Præſes, Ferrariæ Legatus, ac demum Cardinalis renuntiabatur. Obiit autem Romæ die ſexta Decembris anno ætatis ſuæ quadrageſimo octavo.

§. LXIV.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LXIV.

## *Octo Cardinales ab Alexand. VII Papa creati.*

*Ciacon. in vita Alex. VII.*

Vacantes horum Sedes Alexander VII hoc anno suppleverat tribus alii Cardinalibus, quos quidem jam ann triennium selegit, sed nonnisi hoc anno die quinta Aprilis promulgavit. Horum primus erat Volumnius Bra dinellus ex Patriarcha Constantinopo litano Presbyter Cardinalis. II. Odoar dus Vecchiarellus Auditor Apostolicus & Cardinalis Diaconus tit. SS. Cosmæ & Damiani. III. Jacobus Franzonus, Presbyter Cardinalis: præter hos Pon tifex eadem die alios quinque Præla tos Romana decoravit Purpura, & pri mos quidem quatuor Presbyteris Car dinalibus, ultimum vero Diaconis ad scripsit. Erant autem sequentes. I. Franciscus Guilielmus Comes de Wal tenberg. II. Petrus Vidonus Cardi nalis tit. S. Callisti. III. Gregorius Barbadicus tit. S. Thomæ in Parione IV. Paschalis de Aragonia, tit S. Bar binæ. V. Franciscus Maria Mancinus Cardinalis Diaconus tit. SS. Viti & Modesti.

§. LXV.

Sæc. XVII.
A. C. 1660.

## §. LXV.

### *Pretiosa mors S. Vincentii a Paulo.*

Vitæ suæ finem beata morte hoc anno imposuit S. Vincentius a Paulo. Hic Anno Christi millesimo quingentesimo septuagesimo sexto die vigesima quarta Aprilis Podii prope Aquas Tarbellicas natus profundam eruditionem cum vitæ innocentia conjunxit: Sacerdotio initiatus ac doctoratus laurea decoratus, Tolosæ publice Theologiam profitebatur, inde vero Massiliam profectus, cum Tolosam maritimo itinere rediret, a Turcis Piratis captus in Africam abductus est, ubi quemdam Christianæ fidei desertorem patria Niciensem, cui divenditus erat, Christo rursus lucrifecit, & cum eo ex captivitate Avenionem venit; inde Parisios delatus, instituendis Filiis Emanuelis de Gondy Gallicarum Triremium Præfecti operam dedit; quadam autem die ad infirmum quemdam rusticum evocatus, illum ad exactam præteritæ juventutis & ætatis accusationem tanto spiritus fervore permovebat, ut ipsemet infirmus se gravissima scelera ex verecundia dudum celasse, coram adstantibus ipsaque dicti Præfecti uxore palam profiteretur: Hæc vero, cum plu-

*Heliot Hist. des Ordr. Mem t. 8. pag. 65. Abely vie de S. Vinc.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

plures ex ſuis ſubditis tam horrendi ſacrilegii contaminatos fore vereretur, Vincentium rogabat, ut ſuæ ditionis incolas ad univerſæ prioris vitæ noxas ſincere detegendas hortaretur: id quoque Vincentius tanto animarum proventu præſtitit, ut ſe totum evangelizandis pauperibus ſacrare decerneret, & accitis Apoſtolici hujus laboris ſociis Congregationem ſub nomine Presbyterorum ſæcularium Miſſionis inſtituerit, quæ eo adhuc vivente per Franciam, Italiam, Sabaudiam, Poloniam & Africam in triginta Domos extenſa, poſtea ab Urbano VIII. Menſe Januario ſub initium hujus ſæculi trigeſimum ſecundum Apoſtolica Conſtitutione, & a Ludovico XIII. Galliarum Rege decem poſt annis Regio diplomate confirmata eſt. Interim vero Vincentius plurima Clericorum Seminaria, Matronarum & Virginum cætus erexit, nilque eorum prætermiſit, quæ vel ad reſtaurandam Cleri diſciplinam, morum correctionem, vitæ perfectionem, vel ſublevandas pauperum, peregrinorum, aut captivorum miſerias conducere crederet. Obſtiterat etiam non minori animi fortitudine quam prudentia & moderatione erroribus Janſenii a Papa damnatis, ipſus etiam, quos deceptos noverat, ad veritatis ſemitam monitis, pre-

*Vid. ſupra l. 199. §. 99. t. 60. & pag. 716.*

precibus & rationum momentis reducere adlaborabat: Tandem vero Vincentius meritis annisque plenus die vigesima septima Septembris anno ætatis suæ octogesimo quinto Parisiis placidissime obdormivit in Domino, quem vitæ sanctitate, & miraculis insignem Clemens XII. die decima sexta Junii anno post Christum natum millesimo septingentesimo trigesimo septimo Sanctorum Albo inscripsit. Verum anno sequenti die quarta Januarii Parisiense Parlamentum hujus Canonisationis Bullam supprimi, & illa Senatus decreta, quibus Bullam a Parlamento nondum acceptatam exequi inhibitum, executioni mandari præcepit, eoquod in hac Clementis Constitutione plenitudo Pontificiæ potestatis in caussis Ecclesiæ, & præsertim doctrinæ, necnon cæca obedientia erga Pontificum decreta, nimium extolli crederetur.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LXVI.

## *Quorumdam Scriptorum Catholicorum opera & obitus.*

Hunc quaque annum vitæ suæ existialem habuere ex Scriptoribus Catholicis nonnulli, quorum opera recensebimus, & primo quidem Joannes Jacobus Chiffletus edidit Vindicias Hispani-

*Dupin nouv. Bibl. des Auth. t. 17. pag. 270. Barthol Dissert. de lat. Christi.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

ſpanicas, Hiſtoriam Veſuntinæ civitatis, & hujus Urbis Archipræſulum, Hiſtoriam aurei velleris, tractatum de linteis ſepulcralibus Chriſti Salvatoris, & de loco legitimo Concilii Eponenſis, Anaſtaſin Childerici Regis, tractatum de Ampulla Rhemenſi unacum ſermone de conſecratione Regum, Conſilium ſuper adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſcelerato deneganda, præter ſtemma Auſtriacum. II. Carolus Herſent ſcripſit tractatum ſub nomine Optati Galli de cavendo ſchismate: Hujus Eccleſiaſtici fata jam ſupra retulimus. III. Joannes Chumacero præter plurima alia typis edidit dodecadem ſelectarum diſſertationum Juris. IV. Laurentius Angelus Eſpin elucubravit conſultoria Theologica, juridica, moralia & Hiſtorica. V. Joannes Baptiſta Poza Jeſuita ſcripſit elucidarium Deiparæ, ſed hunc librum ab Inquiſitione fuiſſe damnatum, jam alibi meminimus, edidit tamen poſtea idem Author libellum ſupplicem ad Urban. VIII. pro ſuo Elucidario: Votum Platonis, & tractatum de examine doctrinarum. VI. Joannes Schukig itidem Jeſuita poſteris reliquit Lucernam fidei, Mercurium orthodoxum pro Purgatorio, inſtructionem Theologicam contra Tremolie-

*Vid. ſupra t. 60. l. 199. §. 118. p. 381.*

*Vid. ſupra t. 59. l. 197. §. 34. p. 108.*

molienſes, & tractatum de Incarnatione contra eosdem. VII. Alphonſus de Flores ex eadem Societate ſcripſit commentaria in Caput XXIV. Eccleſiaſtici, tractatum de agone Martyrii præter alia. VIII. Angelus Paciuchellius ex Ord. FF. Prædicatorum elucubravit lectiones Morales in Jonam, diſcurſus in Paſſionem Domini, expoſitionem in epiſtolam D. Pauli ad Romanos, & in Pſalmum LXXXVI. necnon in Magnificat, & Salve Regina, præter tractatum de Patientia & pœnitentia. IX. Franciſcus Maria de Samuelis ex eodem Ordine ſcripſit diſputationes controverſiæ de Canonica electione in regularibus Prælatis, item de regularibus & Monialibus, & de Regularium Privilegiis, necnon de pace in ſcriptis præſtanda inimico veniam petenti, præter viridarium rerum novarum ſelectarum, & praxin novam in Eccleſiaſticis ſepulcris. X. Xantes Mariales pariter Dominicanus edidit controverſias ad ſummam D. Thomæ, Bibliothecam interpretum ad eandem, quæſtiones diſputatas, præter nonnulla alia.

Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LXVII.

## *Proteſtantium Scriptorum deceſſus, eorumque lucubrationes.*

Sæc. XVII. A. C. 1660.

*Wood Ath. Oxon. Freher Theatr. erud.*

Inter Acatholicos Scriptores, qui hoc anno mortalitatem exuerunt, emi-nuere I. Thomas Powell, qui tractatum Catecheticum de oratione Dominica, Symbolo Apostolico, ac Decalogo ad posteros transmisit. II. Joannes Frimelius edidit Evangelicam fidei probam, Dissertationes de Cælo Beatorum, de legitima vocatione Luthet. & de Verbo Dei scripto, præter Wittenbergam a Calvinismo liberatam &c. III. Joannes Salkeld, qui diu Jesuita postmodum Apostata factus, scripsit tractatum de Angelis, Paradiso, & ejus delitiis. IV. Robertus Dingley prælo subjecit Disputationem Angelorum, splendorem Messiæ, optica Divina, aliaque nonnulla. V. Henricus Hammondus elucubravit præter Paraphrasin & notas in Psalmos, dissertationes de Antichristo, de Episcoporum juribus, & de confirmatione pro Baptismum necnon controversias pro Ecclesia Anglicana. VI. Eduardus Gæe edidit Jus Divinum, & originem Magistratus civilis de Deo, & tractatum de precibus, & Divina providentia. VII. Joannes Hainlinus scripsit chronologiam Mysticam, ejusque vindicias, clavem Sacrorum temporum, propositiones chronologicas, Refutationem argumentorum, quibus Pon-tificii

tificii Lutheranismum impugnant. VIII. Christophorus Althoferus edidit Anti-Becmannum, Abyssum desperationis Pontificiæ, Speculatorem Anti-Calvinianum, Cynosuram veræ Religionis, Harmoniam Evangelistarum, & Commentaria in Epistolas D. Pauli ad Ephesios. IX. Jacobus Mathiæ ad prælum promovit tractatum de recte tradendis disciplinis & Artibus, & de usu Philologiæ in omni studiorum genere, præter exilium pietatis. Sæc. XVII. A. C. 1660.

## §. LXVIII.

### *Principum atque Illustrium extrema.*

Præter Ragotsium Transylvaniæ Principem, cujus fata sparsim descripsimus, inter Principes obiit hoc anno Carolus Gustavus Sueciæ Rex, qui tempore, quo Gottemburgi comitia Ordinum habebat, lætumque Nuntium de Kaggæi exercitu in intima usque Norvegiæ penetrato acceperat, in febrin incidit, auctoque indies morbo die vigesima tertia Februarii anno ætatis trigesimo septimo cum trimestri decessit, relicto Carolo Filio suo quinquenni, quem ex Eleonora Hedwige Conjuge sua susceperat. Princeps erat minus animi fortitudine, quam temeritate & audacia nominatus, & inter *Hode vie de Louis XIV. lib. 23.*

Sæc. XVII A. C. 1660.

paucos maximus, si ipsius ausus ex prospero fortunæ successu metiri licet, ceterum Catholicis erat infensissimus, nunquam magis acceptus, quam post ejus obitum; tum enim pax inter Polonos & Suecos per Imperatorem & Franciæ Regem conciliata, in Monasterio Præmonstratensium, quod ab Oliva nomen habet, die octava Junii utrinque firmata est, cum Cæsar inito cum Brandeburgicis fœdere & Batavi jam jam in Suecos irruere pararent. Comperta Regis morte Christina olim Sueciæ Regina, ut Regni comitiis interesset, eo ab Ordinibus revocata est, quæ quidem die decima octava Augusti Hamburgum, & inde in Sueciam delata, paulopost tamen Romam rediit est, eoquod Proceres illam ad ejusdam fidem Catholicam importune, incassum tamen, sollicitassent.

Eadem die, qua Aquis sextiis Pyrenæa pax fuerat promulgata, Gaston Aurelianensis Dux Ludovici XIII. Franciæ Regis Frater Blesis die secundo Februarii anno ætatis suæ quinquagesimo secundo e vivis excessit. Princeps erat ingenii acie, & linguæ promptitudine insignis, nimium tamen in voluptates & factiones proclivis, & ad quævis magna audacter audenda, & intrepide perficienda paratus: unde Franc

Fratri suo ejusque Ministris semper suspectus, raro in Aula, semper ferme in exilio, vel in exteris regionibus morari visus est. Decessit pariter hoc anno Mense Augusto Maria Mantuæ Ducissa, & Eleonoræ Imperatricis Viduæ Mater, quæ ex Austria, ubi Filiam suam inviserat, Mantuam reversa, & morbo senioque confecta pientissime obiit. Die etiam vigesima Octobris Henricus Stuartus Gloceſtriæ Dux, postquam cum Carolo II. Angliæ Rege Fratre suo lætus Londinum ingressus erat, variolis infestatus, nonnisi viginti annos natus non sine maximo probe sententium luctu Regnique damno vivis ereptus est. Denique Josephus Maria Sanfelicius Cosentinus Episcopus & Innocentii atque Alexandri Pontificum Apostolicus ad Rhenanos Nuntius mundanis rebus Cosentiæ Mense Novembri valedixit. Erat sane Vir integerrimus, ab omni ambitione alienus, quietis cupidissimus, & Ecclesiasticorum jurium tenacissimus. Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXIX.

## *Versio Gallica Missalis Romani in Galliis prohibita.*

Jam ante biennium Parisinis literis excusus circumferebatur Gallicus libel- *Argentre coll. Jud. t. 3. p. 81.*

Sæc. XVII. A. C. 1661. libellus sub hoc titulo: *Preces matutinæ & serotinæ ad Christianæ familiæ usum ex Ecclesiæ precibus depromptæ unacum synopsi vitæ Christianæ, & quodam opusculo de devotione & pœnitentia, Autore Lavallio:* cum autem in hoc libello sub ullius Episcopi auctoritate impresso, atque in vulgus sparso multa falsa & insurda contineri, nonnullis videretur, indeque dissensiones, magnaque populi scandala orirentur, hinc sacra Theologiæ Facultas a Viris probis rogata, anno hujus sæculi sexagesimo primo die quarta Novembris hasce preces sedulo discussit, censuitque in hoc libello *multa esse inepte & mala fide traducta, falsa, ambigua, quæ sapiunt hæresin, & in eam inducunt, quantum ad doctrinam sacramentorum, præsertim Confirmationis & Eucharistiæ, renovantque opiniones recentiores natas de gratia, libero arbitrio, & viribus humanis.*

Cum autem anno priori Voysinus Sacerdos ac Theologiæ Doctor Missale Romanum juxta Tridentini, ut ajebat, Concilii præscriptum unacum omnium Missarum explicatione in Gallicum idioma ex latino transtuliisset, hanque versionem quidam Facultatis Theologicæ Parisiensis Magistri approbasset, inde gravis exorta est contentio; & primo quidem eadem Facultas hinc Ma-

Magiſtris hanc verſionem approbandi facultatem dediſſe inſimulata, declarabat, ſe nunquam *intendiſſe cuiquam ſuorum dare Licentiam approbandi ullam verſionem ſacrorum Bibliorum, Breviariorum, Ritualium, Miſſalium, ſive librorum quorumcunque de officio Eccleſiaſtico, aut precibus arbitrariis ſine Epiſcopi Authoritate in lucem emiſſis.* Sæc. XVII. A. C. 1661.

Quod autem ſpectaret ad Miſſale Gallice nuper typis excuſum, præſeferens ejus approbandi licentiam a facultate datam, tantum abſit, ut eam unquam alicui conceſſerit, cum petita tantum fuerit Licentia approbandi: *Explicationem Miſſarum totius anni, non vero ullam Miſſalis Gallicam verſionem:* quia potius eam petenti licentiam haud dubie denegaſſet, imo datam a quocunque ſuorum verſionis illius approbationem non poſſit non improbare, uti & præſenti declaratione improbarit, ſicut Magiſtris Breviarii Romani verſionem approbandi Licentiam poſtulantibus denegarit anno 1655. & datam ab aliis pro novi Teſtamenti verſione approbationem improbarit anno 1649.

Ea de cauſſa Facultas quatuor e ſuis nominavit, qui Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos Pariſiis congregatos adirent, monerentque, quantum ab ejusmodi verſionibus ſacra facultas abhorreat,

Sæc. XVII. A. C. 1661.

quamque religioſe ſemper inhæſerit veſtigiis majorum, qui pullulantibus ſuperiorum ſæculorum novitatibus obſtendo pruriginem illam ſubinde reminiſcentem, & aliquorum animis nimium inſitam, Sacra Biblia & officia Eccleſiaſtica in quamcunque linguam vertendi prædamnarunt. In hujus rei teſtimonium Facultas produxit cenſura jam anno Chriſti milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſeptimo in Erasmum pronuntiatas, eoquod hic promiſcuam ſacræ Scripturæ in linguam vulgarem verſæ lectionem approbaſſet. Poſtmodum idem Miſſale quibusdam Theologiæ Magiſtris examinandum tradidit, qui plurimas propoſitiones inde exceperunt, ac tandem die prima Aprilis retulerunt, *hunc librum non modo ſidelium inſtitutionem prorſus ineptum, ſed & perniciosum eſſe, utpote cujus expoſitiones aliunde adſcitæ, ambiguæ, rudes & indigeſtæ, vel ad textus ſenſum appoſitæ non ſint, vel paſſim ipſo textu difficiliores, magisque obſcuræ, ac ſevera animadverſione dignæ.* Percepto horum judicio, poſtque maturius diſcuſſa die prima Aprilis cenſuit *ſacra facultas, in eo Miſſali, ut verba ſonant, contineri errores contra ſanam doctrinam de Chriſto, de ſpiritu ſancto, de gratia, & libero arbitrio, de ſacramentis, præſertim Baptismi & pœnitentiæ*

*aliisque capitibus, & multas verſiones in-* Sæc. XVII.
*eptas ac falſas aliquas etiam, quæ textui* A. C. 1661.
*latino, tum addendo tum detrahendo indu-*
*cunt in opiniones olim & recenter con-*
*demnatas.*

## §. LXX.

## *Eadem verſio a ſummo Pontifice interdicta.*

Pari Zelo jam antea Præſules in generalibus Cleri Gallicani comitiis congregati Pariſiis hanc Romani Miſſalis verſionem improbarunt, ac die ſeptima Januarii datis ad Alexandrum VII. Papam literis eundem deſuper certiorem reddiderunt. Acceptis Epiſcoporum literis Pontifex præfatam verſionem damnavit, die duodecima ejusdem Menſis promulgato ſequenti decreto:

*Collect. Adth. verſ. Script. p. 72. Bull. magn. Alexan. VII.*

„Ad aures noſtras ingenti cum a„nimi mœrore pervenit, quod in Re„gno Galliæ quidam perditionis filii in „perniciem animarum novitatibus ſtu„dentes, & Eccleſiaſticas ſanctiones „ad praxim contemnentes, ad eam „nuper veſaniam pervenerint, ut Miſ„ſale Romanum latino idiomate longo „tot ſæculorum uſu in Eccleſia probato „conſcriptum, ad gallicam vulgarem „linguam convertere, ſicque conver-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„ſum typis evulgare, & ad cujusvis
„Ordinis & ſexus perſonas transmit-
„tere auſi fuerint, & ita ſacroſancti
„ritus Majeſtatem latinis vocibus con-
„prehenſam dejicere & proterere, a
„ſacrorum Myſteriorum dignitatem
„vulgo exponere, temerario conatu
„tentaverint. Nos, quibus licet in-
„meritis Vineæ Domini Sabaoth
„Chriſto ſalvatore noſtro plantatæ,
„jusque pretioſo ſanguine irrigatæ
„ra demandata eſt, ut ſpinarum ejus-
„modi, quibus illa obrueretur, obvi-
„mus incremento, earumque, quan-
„tum in Deo poſſumus, radices ſuc-
„damus, quemadmodum novitatem
„iſtam perpetui Eccleſiæ decoris de-
„formatricem, inobedientiæ, temeri-
„tatis, audaciæ, ſeditionis, ſchisma-
„tis, aliorumque plurium malorum fo-
„cile productricem abhorremus & de-
„teſtamur, ita Miſſale præfatum gal-
„lico idiomate a quocunque confec-
„ptum, vel in poſterum alias quoma-
„dolibet conſcribendum & evulgandum
„motu proprio, & ex certa ſcien-
„tia, ac matura deliberatione, per-
„petuo damnamus, reprobamus; &
„interdicimus, ac pro damnato, re-
„probato & interdicto haberi volumus,
„ejusque impreſſionem, lectionem, &
„retentionem univerſis & ſingulis utri-
„usque

„usque sexus Christi fidelibus cujus- Sæc. XVII.
„cunque gradus, Ordinis, conditio- A. C. 1661.
„nis, Dignitatis, honoris & præemi-
„nentiæ, licet de illis specialis & in-
„dividua mentio habenda foret, existant,
„sub pœna excommunicationis latæ
„sententiæ ipso jure incurrendæ per-
„petuo prohibemus; mandantes, quod
„statim, quicunque illud habuerint,
„vel in futurum quomodocunque habe-
„bunt, realiter, & cum effectu exhi-
„beant, & trádant locorum ordinariis,
„vel inquisitoribus, qui nulla interpo-
„sita mora exemplaria igne combu-
„rant, & comburi faciant, in contra-
„rium facientibus non obstantibus qui-
„buscunque.„

Pariter ad Cleri Gallicani epistolam idem Pontifex die septima Februarii sequens dedit responsum:

„Accepimus literas a vobis, die
„septima Januarii scriptas, & in eis in-
„signiter expressum pastoralis vigiliæ
„studium, quo vestrarum Ecclesiarum
„regimini, & præsertim conservandæ
„puritati veteris disciplinæ, & antiqui
„moris, incumbitis, non sine paternæ
„mentis gaudio perspeximus. Est enim
„profecto sapiens filius corona Patris,
„nec alia ex re ulla majorem in tantis
„Pontificiæ curæ molestiis consolatio-
„nem haurire possumus, quam ex tam

„ama-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„amatorum filiorum in Dei & Eccleſia
„ſanctæ cauſſam impenſis cogitatio-
„nibus & operibus, Porro præcipuum
„Zelus, quem in comprimendis, ve-
„in ipſo exortu cunctis ab univerſali
„Eccleſiæ conſuetudine quoquo modo
„alienis abuſibus profitemini, exim-
„certe laude digniſſimus eſt; hunc-
„nim ſi ſacri Præſules diligenter ad-
„beant, Apoſtolico depoſito cuſtodiæ
„ſuas eccleſias ab omnibus prophanis
„& pernicioſis demum integritatis ac
„ſplendorem illibatum usque ſervare
„& penitus aſſerere poterunt. Quod
„autem ſpeciatim ad nuperam in ve-
„garem linguam translati Miſſalis edi-
„tionem pertinet, optatis piis veſtris
„apoſtolica ſollicitudine & cura etiam
„ante literas veſtras acceptas jam ſa-
„tisfactum fuiſſe plane gaudemus: Nam
„ubi primum ea res a nobis iſthinc no-
„dita fuit, illi ſtatim obviam itum et
„expreſſa noſtri brevis animadverſionis
„quod ex eorum diplomate melius co-
„gnoſci poterit, quare ſtudium veſtrum
„in hac etiam re valde commendamus
„utque conſtanter idem retinere or-
„nibus in rebus ad veſtrarum Diæceſium
„gubernium pertinentibus in Dei glo-
„riam, & Domus ejus decorem in die-
„magis enitamini etiam atque etiam
„vos hortamur, idque non eo ſan-
„qua-

„quod tam egregie currentibus, aliis „quam virtutis propriæ calcaribus opus „esse credamus, sed ut muneris nostri „debito, & simul pietatis filialis devo- „tioni vestræ, quam officiis paternis „etiam in hac re carere nolle scimus, „satis superque fiat. Cæterum omnia „planius, ex Venerabili fratre Archi- „episcopo Cæsareæ Apostolico Nuncio „nostro & laudum vestrarum apud nos „assiduo teste coram intelligetis. In- „terim religiosis laboribus vestris pro- „pitium & Retributorem Deum ex cor- „de rogamus, Apostolicamque bene- „dictionem vobis dilecti filii nostri, Ve- „nerabiles fratres, ac dilecti filii per- „amanter impertimur.„ Sæc. XVII. A. C. 166.

Insuper die decima sexta Januarii Ludovicus XIV. Galliarum Rex hanc versionem edicto regio supprimi jussit, indictisque pœnis inhibuit, ne illa utpote *nova & Ecclesiæ praxi contraria* venderetur aut emeretur.

## §. LXXI.

## *Præsulum Gallorum consultatio de mediis extirpandæ sectæ Jansenianæ.*

Die decima tertia Mensis Decembris anno priori Ludovicus XIV. Galliarum Rex Episcopos comitiorum Præsides *Hist. des cinq. prop. l. 3. p. 181.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

fides convocabat, eisdem declarans, optare se, ut magis opportuna extirpandæ sectæ Jansenianæ media excogitarent, se suæ conscientiæ honoris, & publicæ salutis legibus obstringi, ut eos, qui benignitate flecti nolunt, severitate compelleret, librosque hanc hæresin sapientes supprimeret. Igitur Harlæus Rothomagensis Archiepiscopus quarto post die Episcopos, qui comitiis non intererant, congregans, Regis mandatum eisdem exposuit. Habitis ergo sex Sessionibus discussisque libellis contra Formulam editis tandem Petrus de Marca Tolosanus Archiepiscopus ceterorum nomine declarabat, die prima Februarii communi omnium consensu decretum fuisse, nil aptius esse, quam si omnes totius Regni Clerici formulæ fidei, ut orthodoxi ab heterodoxis discernerentur, juxta Innocentii X. & Alexandri VII. decisiones subscribere tenerentur, refractarii autem ab Archiepiscopis & Episcopis suis pro hæreticis haberentur, pœnis in hæreticos sancitis mulctandi, illi vero qui contra Pontificum Constitutiones calamos suos acuerunt, non modo subscribere, sed & errores suos retractare juberentur. Huic Præsulum decreto subscripsere quadraginta quinque Archiepi-

chiepiſcopi, Epiſcopi, & octodecim ſecundi Ordinis Deputati. Sæc. XVII. A C. 1661.

## §. LXXII.

## *Decretum S. Facultatis Theologicæ ſuper Formula fidei.*

Hoc igitur decreto ab omnibus approbato Præſules illud per Henricum de la Mothe Rhedonenſem, & Harduinum Perefixium Rhutenenſem Epiſcopum die ſecunda Maji ad Facultatem Theologicam Pariſienſem transmiſere, unacum Regis epiſtola, qua ſignificatum, quod Rex ad Facultatem transmitteret fidei formulam a Clero Gallicano præſcriptam pro ſtabilienda executione Conſtitutionum Innocentii X. & Alexandri VII. Perlecta igitur publice hac fidei formula, lectis item Regiis ad Facultatem literis, & audita Rhedonenſis Epiſcopi eloquentiſſima oratione de ampliore Regiæ mentis declaratione, his denique omnibus expenſis, & in maturam deliberationem adductis, omnium, qui centum triginta duo tunc aderant, Magiſtrorum concordibus omnino ſuffragiis declaravit ſacra Facultas, prædictam fidei formulam, & formulæ ſubſcriptionem ſibi maxime probari, cum hæc formula non aliam fidei definitionem contineat, quam

Sæc. XVII. A. C. 1661.

quam quæ Innocentii X. & Alexandri VII. constitutionibus comprehensa esset, sitque ejusmodi subscriptio convenientissimus modus, & validissima ratio mandandi executioni Pontificias illas constitutiones ad obsistendum novæ doctrinæ ac sectæ, jamque dudum Facultas utramque Constitutionem receperit; hanc quidem Alexandri VII. die quarta Aprilis anno 1657. illam vero Innocentii X. prima Augusti 1653. Insuper etiam die prima Septembris contra refractarios exclusionis a Facultate pœnam pronuntiarit, aliamque vero prædictarum tam constitutionum quam formulæ doctrina tota sit ab antiquo mera, constansque Facultatis ipsius sententia, & subscriptionum usus jam pridem sit in Facultate receptus, & ab eadem etiam in simili sæpius occasione præceptus, ac novissime in damnatione secundæ Magistri Antonii Arnaldi epistolæ, ubi de hac ipsa, quæ nunc occurrit, materia agebatur. Quapropter circa sacra Theologiæ Facultas unanimi Consensu decrevit, huic fidei formulæ subscribendum esse ab omnibus ita pari modo, & sub iisdem pœnis, quibus voluit censuram prædictæ Arnaldi epistolæ ab omnibus subsignari. Ita videlicet, ut nemo posthac vel a Doctoribus ad comitia, & alia quæcun-

jus-

jura ad Facultatem pertinentia, vel ex Licentiatis & Baccalaureis ad ullos actus Theologicos, ſive ad diſputandum, ſive ad reſpondendum, vel e Theologiæ Candidatis ad ſupplicandum, ut ajunt, pro primo curſu, aut de Tentativa reſpondendum admittatur, niſi prius huic quoque fidei formulæ ſubſcripſerit. Rogavit demum Theologica Facultas præſentes Illuſtriſſimos Præſules, ut unacum frequenti doctorum numero, Facultatis nomine ipſi Chriſtianiſſimo Regi gratias agerent pro ea, quam erga ſe teſtari dignatus eſt, benevolentia, & de tanto orthodoxæ fidei, atque avitæ Religionis tuendæ ſtudio gratularentur.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXIII.

## *Oppoſitiones contra Cleri Gallicani decretum.*

Vix præfatum Cleri Gallicani Decretum fuerat promulgatum, cum illico a Janſenii fautoribus quamplurimi opponerentur libelli, ac primo quidem typis vulgabatur hoc anno ſcriptum quoddam ſub hoc titulo: *Difficultates generali Cleri Gallicani conventui propoſitæ ſuper ejus deliberationes circa formulare.* In hoc libello Auctor Præſules carpebat, quod propoſitiones eſſe Janſenii,

*Recueil des Aff. du Clergé t. 1. & 2.*

Sæc. XVII. A. C. 1661. senii, tanquam fidei articulum propo-
suerint & decisionem fidei in hac for-
mula contentam in eo consistere decla-
rarint, quod hæ propositiones in sensu
Jansenii sint damnatæ, quodque hæc for-
mula sit signum Orthodoxos ab hæ-
ticis distinguendi, & quæstionem fa
cum quæstione juris confuderint, ac Jan-
senistas vocarint hæreticos: Præterea
Episcopis Auctor opponebat, quod me-
dia ab eis ad extirpandam existimatam
Jansenii sectam sint inepta, & per ea
præsentes controversiæ sopiri non pos-
sint, clare, quid nomine, *sensus Jan-
senii* intelligant, non explicarint, con-
tra Pontificis mentem egerint, Inqui-
sitionem invehere moliti sint, appel-
lationes ad Parlamentum prohibere in-
tenderint, ceterosque Episcopos pu-
niendi auctoritatem sibi usurparint.
Hæc pluraque alia Author fusius de-
ducebat, tandem Clerum obtestans,
ut Jansenii sensum, & quænam sit ea
Jansenii hæresis, clarius explicare ve-

Eodem anno alius prodiit libellus
in quo Author pluribus exponit, quo
ad sopiendas hasce controversias, pa-
cemque solidam Ecclesiæ reddendam
nonnisi duo æqua & legitima superfint
media, scilicet silentium, & clara ex-
plicatio, quisnam sit Jansenii sensus in
qualibet propositione & ubinam Jan-
senii

senius damnatos hos sensus tradiderit: Silentium vero in hoc consistere arbitratur Author, ut a fidelibus non plus exigatur, quam quod condemnent quinque propositiones omnesque sensus & dogmata, quæ Pontifices & Episcopi in illis damnarunt in quocunque demum libro vel loco inveniantur, non autem fide interna credere adstringantur, quod hæc dogmata hæretica in tali vel tali libro contineantur. Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXIV.

## *Nova dissidia circa hujus formulæ acceptationem a Vicariis Parisiensibus suscitata.*

Cum ipsemet Rex omnes Archiepiscopos & Episcopos, ut Cleri decretum de subscribenda fidei formula executioni darent, edito diplomate die decima tertia Aprilis impensius hortaretur, præprimis Contes & Hodencqus Vicarii Generales Cardinalis de Retz Archiepiscopi Parisiensis tum absentis præfatum decretum executioni mandari jusserunt, ac die octava Junii hanc in rem literas encyclicas divulgarunt: in his vero inter alia adjecerunt hæc verba Pontificum declarationi contraria: *tempore Innocentii X.* (Romæ) *nil aliud fuit actum, quam ut sciretur, an* *Hist. des cinq prop. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

*quinque propositiones essent falsæ ac hæreticæ, an vero Catholicæ:* postquam vero huic formulæ subscribi præceperunt, velut hanc legem explicantes addiderunt: *ad tollendum omnem prætextum disputationum, & contentionum in futurum super his quæstionibus, & uniendos animos, ordinamus, & injungimus, ut quantum ad facta, per constitutiones decisa, & in formulari contenta, spectat, omnes perseverent in pleno respectu, & sincera veneratione, quæ debetur dictis constitutionibus, atque ut subscriptio, a singulis facienda, sit testimonium, promissio, & assecuratio publica & inviolabilis, per quam se obligent* (ad illam venerationem) *sicut est testimonium sucæ fidei, præstandæ decisionibus fidei.*

Huic mandato omnes Parochi Parisienses subscripserunt, illudque magnis extulerunt elogiis, displicuit autem hæc Vicariorum explicatio Clero Gallicano, eoquod hi Vicarii haud obscure inter factum & jus distinquerent, & decisionibus fidei fidem præstarent, circa factum autem nonnisi veneration nem, seu silentium obsequiosum, ajebant Jansenistæ, haberi deposcerent. Eapropter Præsules die vigesima sexta Junii Regem accesserunt, adversus hoc Vicariorum mandatum questi Rex ipse tur hosce Vicarios adesse jubens, Pro-

sulibus præcepit, ut eorum mandatum discuterent, atque in Senatu desuper referrent, interim vero formulæ juxta hoc mandatum non subscriberetur: Præsules autem habita deliberatione censuerunt, hanc Vicariorum expositionem utrique Constitutioni Pontificiæ, qua Jansenii doctrina in ejús libro contenta fuit aperte damnata, esse contrariam, ac propterea illorum mandatum esse irritum, & ad tollendam Catholicorum offensionem, esse protinus revocandum. Hanc Episcoporum sententiam Rex die nona Julii singulari decreto executioni mandari jussit. Tum vero mox in Vicariorum defensionem plures prodiere libelli, atque inter eos præcipue unus, cui titulus: *Defensio mandati Vicariorum Generalium pro subscriptione formulæ.* Alius vero sub hoc titulo: *Æquum judicium de præsentibus controversiis ad evitanda temeraria & peccaminosa judicia.* Tertium hunc præseferebat titulum: *Monitum ad Franciæ Episcopos circa molimina quorumdam, qui ad labefactandum Vicariorum Generalium mandatum Pontificem circumvenire moliuntur*, ubi Author exponit, quod quamvis summus Pontifex nunquam Jansenii sensum aperte sit explicaturus, nec Jansenii factum ad jus pertinere, aut ab eo inseparabile esse, unquam as-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

ferturus sit, merito tamen sit timendum, ne adversariorum artibus & dolis circumventus, in suo Brevi non sine Vicariorum injuria pronuntiet: *illorum mandatum pessumdare Constitutiones Apostolicas, & quicquid hactenus contra Jansenium, ejusque fautores actum est*, aut, *hoc mandatum per distinctionem juris & facti Constitutiones Apostolicas illudere*.

Postquam vero Piccolomineo Sedis Apostolicæ in Galliis Nuntio innotuerat, Vicariorum mandatum a Clero Gallicano fuisse rejectum, mox deinde per summum Pontificem certiorem reddidit: nec suis quoque partibus defuere Vicarii, qui præprimis in sua ad Cardinalem Julium Rospilliosum epistola negarunt, ut ipsis ad sui defensionem allegata contra eorum mandatum communicarentur, ne inauditi a Papa damnarentur, postea datis ad Papam literis præprimis querebantur, quod pauci Episcopi, unacum quibusdam Sacerdotibus & Clericis fidei professionem condendi, & Episcopis Confratribus suis eam recipiendi, pœnasque comminandi auctoritatem sibi arrogarent: dein pluribus demonstrare nitebantur, quod nec ob distinctionem inter factum & jus, nec propterea, quod sub Innocentio X. a Theologis duntaxat quæstionem juris fuisse agitatam dixerint, repro-

reprehenſione digni eſſent: nihilominus tamen ſummus Pontifex ad hoſce Vicarios die prima Auguſti ſequentes dedit literas: Sæc. XVII. A. C. 1661.

„Dilecti Filii, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Non ſine magna profecto admiratione, juſto animi „dolore, quo paterna viſcera commoventur, publicatum veſtro nomine „die quinta Junii anni hujus, edictum „perlegimus. In quo ſane in primis „non minus temeraria, quam mendaci „narratione profertur tempore felicis „recordationis Innocentii X. non aliud „actum fuiſſe, quam inquiſitum, an „propoſitiones illæ quinque de gratia „veræ & Catholicæ, an potius falſæ „& hæreticæ cenſendæ forent. Cum „eo plane tempore nedum de propoſitionibus ipſis cognitio habita fuerit, „verum quod e *Janſenii* libro *Auguſtinus* nuncupato extractæ eſſent, & ita „in ſenſu ab eodem *Janſenio* intellectæ „damnatæ: ut nos ipſi conſtitutione „noſtra 17. Kal. Novembr. 1656. lucu„lenter expreſſe declaravimus, quod, „cum adeo falſum patensque menda„cium in re tali aſſerere minime veriti „ſitis, ubique malorum zizaniorum in „agro Dominico ſeminatores, Eccleſiæ „Catholicæ perturbatores, & quod in „vobis eſt Authores turpiſſimi ſchis-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„matis esse deprehendimini. Porro „autem etsi protervia in vobis digna „scitur, cavillationibus subdolis, & „circuitibus obviam eundi Ecclesiæ de„finitionibus, quibus etiam totius Fra„ciæ Episcoporum & Prælatorum de„sequium & Zelus, & Christianissimi „Regis pietas tam anxie præsto est. „Nos tamen Pontificiæ charitatis mo„suetudine nondum sæva via procedere „sed paterna Clementia potius uti vo„luimus, sperantes nimirum fore, ut „universalis Pastoris vocem auditam „saltem sitis, & suis literis acceptis e„dictum statim abrogaturi, ne sanctæ „hujus Sedis indignationem & Autho„ritatis vim experiamini; memores „verborum Dei: Omnis, qui cecide„rit supra illum lapidem, conquassabi„tur, supra quem ceciderit, comminuet illum. Cæterum vobis, ut bene „agere velitis, intellectum, & resipi„scentiæ Spiritum a Domino precamur.

Huic Pontificis monito, Regisque mandato morem gerentes Vicarii die prima Octobris prius suum mandatum retractarunt, novo edicto præcipientes, ut omnes sincere & ex corde, pure ac simpliciter formulæ subscriberent. Hic plenæ submissionis exemplum mox secutus est Corsensis Abbas Bourzeis, acerrimus quondam Jansenii fautor, qui

qui palam die quarta Novembris profitebatur, „quod libere ac sincere fidei „formulæ subscribat, & quæ contraria „scripsisset, ex toto corde revocet, ea„que suo sanguine deleri posse vellet, „ob inviolabilem & summam venera„tionem erga decisiones summi Pon„tificis tanquam communis Magistri „Christianorum, Successoris Apostolo„rum Principis, & Christi in terris „Vicarii.„ Sæc. XVII. A. C. 1661.

Non tamen omnibus Franciæ Præsulibus eadem erat animi sententia; quippe Vincensis Episcopus die nona Augusti datis ad Papam literis exposuit, se Cleri Gallicani votis satisfacere non posse, eoquod vereretur, ne aut contra Sedis Apostolicæ hanc formulam non præscribentis auctoritatem, & contra Synodum Tridentinam, quæ solam fidei professionem a Beneficiatis exigit, aut contra usum hucusque semper in Ecclesia servatum ageret: quocirca ut quid sibi agendum, Pontifex insinuaret, petiit, declaravitque, quod in sua diæcesi nullus de Jansenii doctrina quicquam inaudierit, imo in tota Francia ne unicus quidem ex novis hisce hæreticis reperiatur, qui damnatas propositiones defenderet, proin Jansenismus monstrum sit mere confictum: Pariter Andegavensis Episcopus die vi-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

gesima octava Augusti, literas ad Papam dedit, in quibus pacem suæ Ecclesiæ per subscriptionis mandatum a Clero Gallicano turbatam questus, exposuit, haud tolerandum esse, quod quidam Episcopi sine ceterorum consensu sibi Concilii Nationalis auctoritatem arrogent, & reliquis Episcopis haud inferioribus ut formulæ subscriberent, intentatis etiam pœnis præcipiant, velintque, ut Monialium Monasteria terrore novæ hæresis repleantur, & in eis per hanc subscriptionem accendatur desiderium Jansenianæ doctrinæ, quam hucusque ignorant. Hic item Episcopus, necnon Bellovacensis detestes anno sequenti Regi insinuarunt, quod formulæ subscriptionem adversus quinque propositiones in sensu Jansenii damnatas ratam habere non possint. Præterea Aletensis Episcopus, quem supra ad casum conscientiæ ab Arnaldo propositum respondisse retulimus, ex iisdem ferme argumentis ostendit, Episcopos non obstringi, ut formam Conventus Parisini subscribant, & eandem Diœcesanis subscribendam proponant. Insuper Portus Regii Monialis novo Vicariorum mandato subscribere recusabant, inde sibi grave negotium facescentes.

*Vid. supra l. 204. §. 2. pag. 419.*

§. LXX

Sæc. XVII.
A. C. 1661.

## §. LXXV.

## *Propositiones quædam a Parochis & Theologis Parisiensibus impugnatæ.*

Haud parum hæc contentio augebatur novo dissidio Parisiis exorto; cum enimquidam Jesuita nomine Jacobus Coret die duodecima Decembris in Aula Collegii Claromontani has duas Theses propugnaret. I. „Christum nos ita „Caput agnoscimus, ut illius regimen, „dum in Cælos abiit, primum Petro, „tum deinde successoribus commiserit, „& eandem, quam habebat ipse, infal„libilitatem concesserit, quoties ex Ca„thedra loquerentur. II. Datur in Ec„clesia Romana Controversiarum fi„dei judex infallibilis, etiam extra „Concilium generale; tum in quæstio„nibus juris, tum facti. Unde post „Innocentii X. & Alexandri VII. con„stitutiones, fide divina credi potest „librum, cui titulus, *Augustinus Jan„senii*, esse hæreticum, & quinque pro„positiones ex eo decerptas, esse Jan„senii, & in sensu Jansenii damnatas.„ *Recueil des Aff. du Clergé t. 1.*

Mox Parochi & Parisienses Theologi, præcipue vero illi, qui fidei formulæ subscribere recusabant, unitis viribus has doctrinas impugnarunt, edito libello,

Sæc. XVII A.C 1661

bello, cui titulus: *Nova Jesuitarum hæresis, publice Parisiis propugnata, atque universis Galliæ Episcopis denuntiata.* Hi ostendere nitebantur in hoc libello, has Theses esse *originem errorum maximorum ac universalem hæresin, quæ totam religionem evertit*, horrendamque impietatem, & *Idololatriæ* speciem præferre. Prodiit paulopost alius libellus, sub titulo: *Factum Parochorum contra Jesuitarum Thesin;* in quo scripto hi ex asserta Pontificis infallibilitate a Jesuitis inferri dicebant, quod Papa sit supra Reges, & si eos exauctoratos decernat, nec ab eo, ejusque judicio appellari valeat. Nihilominus Claromontani Jesuitæ præfatam propositionem explicare nitebantur, edito libello, cui titulus: *expositio Thesis in Collegio Claromontano exposita*, ubi præprimis Pontificem eandem, quam ipse Christus infallibilitatem etiam in quæstionibus facti habere interpretati sunt, de Petri, ejusque Successorum infallibilitate arbitraria & dependente, ac duntaxat in decisiones influente circa quæstiones facti ita cum quæstionibus juris connexas, ut negato facto necessaria sit consectatio ad negationem juris. Verum adversus hanc expositionem confestim edebatur alius libellus sic inscriptus: *Jesuitarum illusiones pro impo-*

*impedienda condemnatione novæ hæreſis*: Ceterum tota hæc diſputatio in tædioſa libellorum hinc inde ſparſorum farragine hæſit, nec etiam Sorbona in hujus Jeſuitæ Theſi *impietatem & idololatriam* olfecit, ſi vero in hoc peccavit Jeſuita, non aliud erat peccatum, niſi quod hanc Theſin in Galliis fervente Janſeniſtarum fermento propugnarit, & quidem eo tempore, quo Janſenii fautores acrius premebantur a Ludovico Galliarum Rege, cujus juſſu tam ex Pariſienſi, quam ex Campenſi Portu Regio convictores, & die decima quarta Maji etiam Novitiæ, necnon ad idem Inſtitutum adſpirantes unacum earum Confeſſariis, aliisque Eccleſiaſticis excedere cogebantur, ſubrogato in Pariſini Portus Regii Superiorem & Confeſſarium celeberrimo Bailio. Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXVI.

## *Alexandri VII. Conſtitutio pro aſſerenda opinione de immaculata Conceptione B. V.*

Quamvis pia ſententia de immaculata Conceptione B. V. per Sixti IV. Pauli V. & Gregorii XIII. Conſtitutiones ſatis ſtabilita videretur, non deerant tamen, qui in Hiſpaniis tum privatim

*Bull. magn. Conſt.* 114. *Alex. VII. Argentre coll. Jud. t.* 3. *p.* 300.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

vatim tum publice hanc opinionem, cultumque impugnare ac vellicare, imo quod Romana Ecclesia huic sententiæ ac cultui non faveret, in vulgus spargere, non reformidarent, inde ver graves fidelium offensiones, scandala jurgia, & maxima oriebantur incom moda: Eapropter Philippus IV. Re omnesque Hispaniæ Episcopi Alexandrum VII. Pontificem misso ad eum Ludovico Episcopo Placentino perti misse rogarunt, ut hisce malis oppo tune remedium opponere velit. Hic ergo die octava Decembris sequentis edidit Constitutionem: Nos . . . De „creta a Romanis Pontificibus Præde „cessoribus nostris, & præcipue „Sixto IV. Paulo V. & Gregorio XV. „edita in favorem sententiæ referen „tis, animam Beatissimæ Mariæ Vir „ginis in sui creatione & in Corpus in „fusione Spiritus sancti gratia donatam „& a peccato originali præservatam „fuisse, necnon & in favorem festi, & „cultus conceptionis ejusdem Virginis „Deiparæ secundum piam istam sen „tentiam, ut præfertur exhibiti, in „novamus; & sub censuris & pœnis „in eisdem constitutionibus conten „obsservari mandamus.„

„Et insuper omnes, & singulos, qui „præfatas constitutiones seu decreta „ita

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„ita pergent interpretari, ut favorem „per illas dictæ sententiæ, & festo, „seu cultui secundum illam exhibito „frustrentur, vel qui hanc eandem „sententiam, festum seu cultum in di„sputationem revocare, aut contra ea „quoquo modo directe, vel indirecte, „aut sub quovis prætextu, etiam de„finibilitatis ejus examinandæ; sive „sacram scripturam, aut sanctos Pa„tres, sive Doctores glossandi, vel in„terpretandi, denique alio quovis præ„textu seu occasione scripto, sive voce „loqui, concionari, tractare, dispu„tare, contra ea quidquam determi„nando, aut asserendo, vel argumenta „contra ea afferendo, & insoluta re„linquendo, aut alio quovis excogita„bili modo differendo, ausi fuerint, „præter pœnas & censuras in constitu„tionibus Sixti IV. contentas, quibus „illos subjacere volumus, & per præ„sentes subjicimus, etiam concionandi, „publice legendi, seu docendi & inter„pretandi facultate, ac voce activa & „passiva in quibuscunque electionibus „eo ipso, absque alia declaratione, „privatos esse volumus, necnon ad „concionandum, publice regendum, „docendum & interpretandum perpe„tuæ inhabilitatis pœnas ipso facto in„currere absque alia declaratione; a „qui-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„quibus pœnis nisi a nobis ipsis vel a „successoribus nostris Romanis Pontificibus absolvi, aut super iis dispensari possint: necnon eosdem aliis pœnis nostro & eorumdem Romanorum „Pontificum successorum Nostrorum arbitrio infligendis pariter subjacere volumus, prout subjicimus per præsentes, innovantes Pauli V. & Gregorii XV. superius memoratas constitutiones, sive decreta, ac libros, in „quibus præfata sententia, festum, seu „cultus secundum illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocunque, ut supra, aliquid scribitur, aut „legitur, seu locutiones, conciones, „tractatus & disputationes contra eadem continentur, post Pauli V. supra „laudatum decretum edita, aut in posterum quomodolibet edenda, prohibemus sub pœnis & censuris in indice librorum prohibitorum contentis, & ipso facto absque alia declaratione pro expresse prohibitis haberi „volumus, & mandamus.„

„Vetamus autem Sixti IV. Constitutionibus inhærentes, quempiam „asserere, quod propter hoc contrariam opinionem tenentes; videlicet „gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, aut mortale peccatum „in-

„incurrant, cum a Romana Ecclesia, Sæc. XVII.
„& ab Apostolica sede nondum fuerit A. C. 1661.
„hoc decisum, prout nos nunc minime
„decidere volumus, aut intendimus:
„quin potius contrariam illam opinio-
„nem hæresis, aut peccati mortalis,
„aut impietatis damnare audentes,
„præter pœnas, quibus eos subjecit
„Sixtus IV. aliique prædecessores no-
„stri Romani Pontifices, gravioribus
„aliis pœnis subjicimus; quas in con-
„trafacientes huic nostræ constitutioni
„superius infliximus. Volentes, quod
„contra hujus nostræ Constitutionis
„transgressores, etiam Regulares cu-
„jusvis Ordinis, & instituti, etiam
„Societatis Jesu, & quomodolibet
„exemptos, & alias quascunque Ec-
„clesiasticas, & sæculares personas
„cujuscunque status, gradus, Ordinis,
„aut dignitatis tam Ecclesiasticæ, quam
„sæcularis, ut præfertur, tam Epi-
„scopi, & Prælati superiores, aliique
„locorum Ordinarii, quam hæreticæ
„pravitatis ubique locorum deputati
„inquisitores procedant, & inquirant,
„atque in eos stricte animadvertant.
„Nos enim iis, & eorum cuilibet con-
„tra eosdem transgressores procedendi
„& inquirendi, ac pœnis coercendi ac
„puniendi liberam facultatem & Au-
„thoritatem iisdem Authoritate & te-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

„nore tribuimus, & impertimur, eos„que ut præfertur, procedere, inqui„rere, & punire districte præcipimus„& mandamus.„

## §. LXXVII.

## *Bellum Hungariæ & Transylvaniæ a Turcis indictum.*

*Betl. de reb. Transs. Prior. Hist. Leop. part. 2. lib. 1. Tuld. Hist. Hung. l. 1. tom. 3. Hode vie de Louis XIV. l. 23. p. 542. Han. Pan. nov.*

Quantumvis Achatius Barzaius, postquam Transylvaniæ Principatu cesserat, die sexta Januarii inito pacto Joannem Kemenyum ab omni hostilitate securum reddidisset, nihilominus ex interceptis literis compertum erat, quod clandestina cum Turcis nomine Principi infensis consilia foveret, quamcirca die vigesima tertia Februarii districtiæ in comitiis unanimi consensu decretum, Barzaium de proditione & collusione cum Turcis convictum morte mulctandum esse. Hic ergo capite plectitur, ejusque Frater Andreas & Sigismundus Boday a carnifice Fogarasii laqueo interempti periere: inde vero vehementior augebatur adversus Kemenyum Principem Sultani indignatio, quam tamen palam exerrere, ut huc intempestivum ratus, simulata amicitia Kemenyo recens adeptam cognitatem asserebat, ea tamen lege, ut hic a triennio restantes exactiones pe-

penderet, suumque filium in fidei ob- Sæc. XVII.
sidem transmitteret, & ipsemet Temes- A. C. 1661.
variam delatus, confirmationem in jure Principatus sui peteret. Verum Kemenyus Princeps lubricæ fidei Turcicæ oppido expertus, misso Viennam Dionysio Banffio, & Stephano Cassovio Cæsaris clientelam, opemque implorabat: Leopoldus quoque maturius ponderato totius Hungariæ periculo Transylvanis Oratoribus suum pollicebatur patrocinium, auxiliumque, ac decretis undique Legatis ab Imperii Principibus contra communem Christianæ Reipublicæ hostem suppetias efflagitabat, quas tamen tardius receperat, caussantibus Principum potissimis, quod ejusmodi subsidia duntaxat in Imperii comitiis petere, moris esset: Ut ergo Cæsar dilatæ opis calumniam a se averteret, hunc in finem comitia Ratisbonæ die sexta Junii celebranda indixit. Promptiori sollicitudine Alexander VII. valida parabat subsidia; quippe non modo ad implorandam Dei opem contra Turcas die secunda Martii Jubilæum universale concessit, sed etiam fœdus inter Christianos Principes conciliare sategit, necnon sex integras decimas omnium Ecclesiasticorum proventuum in universa Italia, & Insulis Italiæ adjacentibus, exceptis solis Ve-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

netis, & Melitensibus, omnibus cujuscunque Status Ecclesiasticis per integrum decennium sub pœna suspensionis & excommunicationis die vigesima quarta ejusdem Mensis imposuit, insuper ex Apostolicæ Cameræ ærario quotannis tres auri milliones in hoc bellum impendi jussit, suoque consensu firmavit legatas sex centies mille libras, quas Mazarinus Cardinalis pro bello adversus Turcas testamenti sui tabulis reliquerat, quamvis Galli has pecunias solvere tergiversarentur, nisi pro his idonee caveretur, his neminem alium, quam Turcam infestatum iri: Bavarus etiam & Colonienſis Elector bis mille sexcentos armatos in Hungariam contra Turcas submisere. Interim Sultanus non modo Transylvaniæ Principi, sed & Cæsari summa arrogantia bellum nuntiabat, comminatus, nisi confestim sibi universa Transylvania, & superior Hungaria a Cæsare cederetur, se ferro flammaque Hungariam vastaturum: *Nos*, inquiebat Sultanus in suis literis Cæsareo Legato Goesio datis, *cum tota nostra potentia te ipsum in tuo & tui Imperii principalibus locis petemus, & tuum Imperium, tuosque ripas ferro flammaque, depopulatione, internecione & desolatione delebimus, excogitatoque mortis genere te, tuosque Principes*

*cipes, omnesque exterminabimus, captivos internecioni dabimus, & eos ut canes captivos tenebimus, eorum liberos uti ranas palis affigemus, prægnantes cum ipsarum fœtibus mactabimus uti canes; concludimus enim Cæsar, exiguum tuum imperium victrici nostro gladio a te avellere, a Romana sede claves extorquere, & volumus videre, an tibi sit auxiliaturus tuus crucifixus, qui jam dudum mortuus est, & semetipsum juvare nequivit, &c.* Nec in blasphemis hisce minis stetit Mahometis IV. rabies; quippe Ismael Bassa Budensis cum valido exercitu per ferream Turrim arcem firmissimam in Transylvaniam penetrans, omnia ferro & igne Colosvariam usque deleverat, ac Nagy-Banya urbe ad deditionem coacta, Zatmarum expugnare tentabat, spe tamen sua frustratus est. Porro in Hungaria superiore Turcæ positis ad Temesvariam castris præprimis plurium Pagorum rusticos in suum Principem & Nobiles facta libertatis spe adeo concitarunt, ut hi suos Dominos caperent, eosque Turcis venderent, & hostibus juncti, Kemenyi copias adorirentur, cæsisque quamplurimis vicinas arces, & præcipue illam S. Jobi Turcis traderent: quinimo Zeckelheidam urbem quatuor propugnaculis munitam intercipere sperabant, allecti promissis cu-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

jusdam Hungari, qui tamen veru infixus, lentoque igne affatus perfidiæ suæ pœnas dedit; cum vero Turcæ & Tartari jamjam Hungariæ ditionem trans Tybiscum sitas fœde devastasset, Montecuculus Cæsarei exercitus Dux prope Tyrnaviam viginti circiter armatorum millia contraxit, ibidem tamen aliquantum otiose subsistere coactus, eoquod Hungari Protestantes nec Germano militi transitum, nec annonam concedere vellent, nisi prius suæ sectæ gravamina tollerentur, & templa ea erepta redderentur: Hos ipsemet Leopoldus Rex, Palatinus, Strigoniensis Archiepiscopus, ceterique Proceres Catholici exposita præsentanea patriæ calamitate ad saniora reducere adlaborabant, ipsis vero in suo proposito obstinatis Imperator die quinta Julii denuntiari jussit, quod si cedere nollent, se cum Catholicis concluturum, quidquid pro defensione patriæ necessarium videbitur; tandem vero Protestantes a Joanne Comite de Rothal delinitis, Cæsaris petito acquievere. Expugnatorum pertinacia Montecuculus post crebras velitationes plerumque Cæsareis faustas cum suo equitatu die decima septima Augusti Tybiscum flumen trajicere parabat, ad cujus conspectum Turcæ Hulsta, quam arcem obsederant,

rant, Nagy - Banyam aufugerunt: Sæc. XVII. A. C. 1661.
Sucheſius vero alter Cæſarei agminis Ductor in Hungariam inferiorem penetrans, Wallam arcem, trucidatis omnibus Turcis cepit, incenditque, ac poſtea prædatum ultra Budam ad quatuor milliaria excurrens, Crezyum, Erbam, & Sambochum arces Turcis eripuit. Nicolaus vero Serinus Comes armenta magno numero eisdem abegit, captisque tribus Præfectis, plusquam quingentos Turcas trucidavit, ac paulopoſt comperto, quod hi pecuniarias exactiones a Chriſtianis extortas ad caſtra reducere parārent, ipſe prope Caniſiam, quam urbem anno priori Comes de Paradeiſer hoſti tradiderat, ac propterea Viennæ capite plexus erat, in inſidiis cum mille quingentis latens cæſis octingentis Turcis, opimam hanc prædam eis eripuit, ſuamque arcem nomine Serinium nova arce communivit, Turcis hujus propugnaculi ruinam a Cæſare importune, incaſſum tamen, petentibus.

## §. LXXVIII.

### *Turcæ a Venetis repreſſi.*

Segnius hoc anno Turcæ adverſus Venetos pugnabant, ſpe freti, hos *Nani Hiſt. Venet. l. 9.*

Sæc. XVII. A C. 1661.

potius belli diuturni moleſtiis, quam præcipiti armorum potentia ſuperari poſſe, aliunde autem totam bellici apparatus vim in Tranſylvanos effundere meliebantur: interim vero caſtra ſua in Cretenſi Inſula adverſus omnes hoſtium incurſus munita tenebant, crebrisque eruptionibus Venetorum copias lacceſſere ſatagebant: nec etiam otiabantur ad Jaderam Dalmatiæ populatores Turcæ, qui ineunte Menſe Martio Venetas legiones inſolito furore aggrediebantur, tanta vero repulſi clade, ut majora tentandi animum, viresque amitterent. Interim Vizirius ex Alexandria cum viginti majoris molis navibus, militum & annonæ ſuppetias Caneæ Inſulæ inferre parabat, ubi autem naves portum attigerant, cum ob denſam, quæ inciderat, nebulam in varias partes diſpergerentur; unaque navis incautius in Venetos impulſa in eis caperetur: Paulopoſt Ali Mazzemammus cum quinquaginta octo triremibus ad Cytheram Inſulam properabat, qui tamen ſuorum potiſſimis pene conſumptis, ipſemet periit: poſtquam vero Moroſinus Turcas in Inſula Tenedo exſcenſionem feciſſe compererat, mox totam ſuam claſſem admovit, quo cum ſpecto Turcæ relictis nonniſi ſuorum paucis, præcipiti fuga ſeſe longius in altum

altum abstulerunt, ast immutata repente maris fide, & furentium ventorum violentia, naves Turcicæ tanto impetu jactabantur, ut cum Venetis navibus intermixtæ nulla alia, quam naufragium evadendi cura angerentur, Morosinus autem Turcarum confusionem in rem suam vertere intentus, classem suam illico cum Melitensibus conjunxit, ac reflexo cursu ita dextere disposuit, ut sævo fluctuum agitatu sex hostium naves saxis litoralibus impulsas ad Milum Insulam demergeret, & inter medios fluctuum, ac ventorum mugitus quatuor alias horrenda tormentorum tempestate infectaretur, earumque unam ipse, aliam Laurentius Cornarus, reliquas vero Melitensis Præfectus caperent; ægre Turcicus Architallassus in Caneam Insulam ventorum impetu delatus evasit, unacum quibusdam navigiis, quorum tamen unum undis haustum, reliqua vero litoribus allisa periere: nongenti vero Turcæ, qui Mili naufragium passi fuerant, exscensione facta, cum Venetos instare cernerent, erectis aggeribus sese munire parabant, mox tamen a Morosino cincti, ac inedia pene consumpti sese victorum arbitrio dedere compulsi sunt. Hac die bis mille quingenti Christiani vinculis exempti fuere,

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A. C. 1661. eorumque loco adstricta Turcarum tria millia, ac ferme totus hostilis exercitus partim peste, partim undis aut ferro consumptus periit.

## §. LXXIX.

## *Franciscus Salesius ab Alexandro VII. Beatis adscriptus.*

*Bull. magn. Alex. VII.* Postquam sacra rituum Congregatio in Francisci Salesii Genevensis Episcopi vitam, sanctitatem & miracula iterato ac maturo examine inquisierat, ac tandem retulerat, de hujus Dei Servi assiduo omnium virtutum studio, mira hæreticorum conversione, necnon duorum mortuorum resuscitatione, cæcinati illuminatione, aliorumque integra sanatione plene constare, Alexander VII. Papa ad Franciæ Regis, ejusque Matris, & Conjugis suæ necnon Henriettæ Angliæ Reginæ, & Caroli Emanuelis Sabaudiæ Ducis, aliorumque Præsulum preces die vigesima octava Decembris indulsit, ut deinceps hic Dei Famulus Beati nomine nuncupari, ejus Corpus & Reliquiæ (non tamen in supplicationibus circumferri) fidelium cultui exponi, ac de eo die vigesima nona Januarii festum in assignatis locis celebrari valeat.

§. LXXX.

Sæc. XVII.
A. C. 1661.

## §. LXXX.

## *Aliæ ejusdem Pontificis Constitutiones.*

Præter hasce Beatificationis literas idem summus Pontifex hoc anno quasdam promulgavit Constitutiones, & quidem die prima Julii Clementis VIII. & Pauli V. Pontificum sanctiones confirmavit, quibus prohibitum, ne Fratres Ordinis Eremitarum S. Augustini ad consequendas dignitates & officia Principum vel aliorum extra Ordinem constitutorum favores & gratias requirant. Jam supra retulimus, ab Alexandro VII. declaratum fuisse, quod Cistercienses libere carnibus vesci possint, nihilominus quidam ejusdem Ordinis Religiosi in Galliis Apostolica dispensatione circa usum carnium non utebantur, atque illos Religiosos & Abbates, qui carnibus vescebantur, juxta statutum reformationis a Cardinale Rupisocaldio introductæ, incapaces declararunt, ne in generalibus comitiis in Præpositum eligerentur, vel illum eligere possent. Fervente autem circa hoc inter hujus Ordinis Abbates dissidio Capitulum Generale prorogatum est, postquam vero Helveticæ Reipublicæ Abbates Cistercium ad hæc comi-

*Bull. l. c.*

*Vid. l. 204. §. 13. p. 462.*

Sæc. XVII A. C. 1661. comitia properantes hac de re certiores facti sunt, ab his, aliisque Abbatibus desuper consultus Pontifex, die secunda Julii & decima sexta Januarii anni sequentis prohibuit, ne Abbates propter usum carnium ullatenus ab ullo Ordinis officio excluderentur, nec etiam abstinentes ullo pacto in ceterorum monasteria abstinentiam hanc invehere tentarent.

## §. LXXXI.

## *Quædam S. Congregationum decisiones.*

*Rota Rom. S. Congr. inerm. Rit. &c.* Ex Sacrarum Congregationum Romanarum Constitutionibus, quæ hoc anno emanarunt, nonnisi paucas referemus, & quidem primo die quarta Februarii in Rota, ut vocant, Romana decisum fuit, quod Recognitio Testamenti a Parocho, prævie Sacramento peracta non possit deservire ad effectum probationis ejusdem Testamenti. Die autem decima nona Julii S. Immunitatis Congregatio declaravit, quod censuratus, qui ob paupertatem non habet, unde possit redintegrare, facta obligatione juratoria de satisfaciendo, si ad meliorem fortunam pervenerit, absolvatur. Denique a S. Rituum Congregatione statutum est die vigesima Se-

Septembris, quod non licet eligere in Patronam loci Sacras Spinas de Corona Domini. Sæc. XVII A. C. 1661.

## §. LXXXII.

## *Tumultus Anabaptiſtarum in Anglia.*

Quam pravas juxta ac periculoſas ſeditiones Anabaptiſtæ olim Monaſterii, Amſtelodami, & alibi in Hollandia & Germania excitarint, jam ſupra relatum eſt: ex horum vero colluvie progerminati fuerant in Anglia quidam Enthuſiaſtæ, qui deliria ſua pro inſpiratis a Deo cognitionibus venditantes, quintam Monarchiam ſeu millenarium Chriſti Regnum in terris expectabant. Hi ductore Thoma Wennero cupparum & doliorum fabro, nocturnos habebant conventus, in quibus cruenta agitantes conſilia, minas in Regem, Parlamentum, ac univerſum regimen effuderunt, atque in omnes Regi addictos conjurarunt: Eorum teſſera militaris erat: *Vivat Dominus Jeſus*, ſeque a Deo ſpecialiter vocatos jactitabant, ut Monarchicos, quos *carnales* appellitabant, delerent, & Anglia ab his expurgata ad alias tranſirent gentes, ut eas a Principum jugo eximerent, atque omnia imperitæ plebis arbitrio relinquerent. Horum autem

*Rapin Thoir. Hiſt. d' Angl. lib. 23. Salmon Htſt. d' Angl. t. 1. pag. 312.*

Sæc. XVII. A. C. 1661. autem circiter quinquaginta die sexti Januarii eo tempore, quo Rex Matrem ac Sororem suam e Galliis reduces comitabatur, in cemeterio Ecclesiæ ad S. Paulum congregati prætereuntem quemdam hominem jugularunt, eo quod interrogatus: *quis esset*, respondederit, *pro Deo & Rege sum:* Hujus cædis fama per urbem propagata, Londinensis Prætor in hosce fanaticos ducem peditum cohortes, unamque equitum clam immisit, a quibus hi rebelles cæsi, atque dissipati sunt: postquam vero reliqui per vicos, variasque plateas ex urbe evaserant, in proxima sylva convenere, ibidemque aucto suorum numero vires & audaciam collegerunt: re autem comperta Monckius Bellidux cum valido peditum equitumque agmine sylvam cingi, atque obvios quosque comprehendi jussit; verum hi rebelles periculi contemptu, & fanatica singularis protectionis Divinæ fiducia aut potius desperatione animati, dudum extremam tantamque vim opponebant, ut ex regiis satellitibus viginti & unum trucidarent: postquam vero totidem e rebellibus a militibus fuerant sclopo trajecti, & ipsemet Wennerus gravius saucius, ceteri omnes capti fuerunt, ac tandem vigesima septima ejusdem Mensis

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Menſis die rebellium pœna e publicis furcis ſuſpenſi periere, quin, exceptis duobus, ſe nequiter egiſſe faterentur, aut pœnitentiæ ſignum ederent. Inde vero Regis Curia occaſionem nacta, omnes cætus, & conventicula etiam ſub Religionis obtentu haberi inhibuit.

## §. LXXXIII.

## *Colloquium inter Angliæ Epiſcopos & Presbyterianos.*

Sub idem tempus ex Regiæ Curiæ mandato omnes ſectæ, quæ ab Eccleſiæ Anglicanæ ritu differebant, promiſcue *Diſſidentes* ſeu *Non-Conformiſtæ* nuncupari cæperant: verum Presbyteriani Prædicantes veriti, ne ſibi quoque crimina aut ſeditiones a diverſis ſectariis ſub communi *Diſſidentium* nomine comprehenſis fors conflandæ imputarentur, parique cum illis ſupplicio plecterentur, Regem adierunt, ſupplices, ut cum Angliæ Epiſcopis colloquium habere permitterentur, in quo mature diſcuti poſſet, in quibus demum articulis ipſi ab Anglicanæ Eccleſiæ Liturgia diſcreparent. Annuit Rex, ea tamen lege, ut novem Epiſcopi & duodecim alii Eccleſiaſtici, & totidem Presbyteriani Prædicantes in Skheldonis Archiepiſcopi Londinenſis pala-

*Rapin Hiſt. d'Angl.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

palatio convenirent, & a die vigesima quinta Martii per integrum quadrimestre Anglicanam Liturgiam, necnon ea, quæ a Presbyterianis contra illam proponerentur, discutere, simulque tam pro se, quam pro suis Confratribus decidere possent, quænam ad sedandas timoratorum conscientias, & ad Ecclesiæ pacem & concordiam sub faustissimo Regis imperio reddendam in præfata liturgia immutare, vel corrigere, necessarium judicaverint: denique suam decisionem a Rege approbandam eidem offerrent. Non placuit Prædicantibus apposita hæc conditio, quocirca Regi, ejusque Cancellario exposuere, quod inconsultis suis Confratribus absentibus ipsi soli, nulla ab eis accepta facultate, quicquam decidere, ac sese Anglicanæ Ecclesiæ unire haud possent, quibus tamen Archiepiscopus hæc reposuit: *vos soli hoc colloquium instituti petiistis, vestrum igitur est, Scriptotenus proferre, quæ in Anglicana Liturgia vobis displicent, atque in ea corrigi desideratis:* verum ad hæc Prædicantes rursus demandatæ potestatis defectum caussati, haud obscure innuabant, optare se, ut ipsis in Synodo prius convenire permitteretur; cum autem ejusmodi conventicula recens essent inhibita, nil aliud eis concessum, nisi

nisi ut ipsi, cum totius Sectæ suæ nomine agere renuerent, saltem tanquam privati Doctores suam mentem scriptotenus explicarent: annuere hi, eo tamen pacto, ut vicissim Episcopi cunctos articulos, quos ad utriusque sectæ unionem conferre censerent, scriptotenus exhibere vellent, quatenus in proximo colloquio de utriusque partis sententiis judicari posset. Ast id negantibus Episcopis, Prædicantes consensere, ut omnes suas objectiones adversus Liturgiam confestim exhiberent, dummodo ad Episcoporum responsa suas additiones facere, ipsis liceret: Probabatur Episcopis hæc Presbyterianorum propositio: discutiuntur igitur tam ea, quæ Prædicantes adversus Liturgiam objecerunt, quam illa, quæ Episcopi ipsis opposuerant, cum autem Prædicantes in suo scripto omnes articulos, ob quos ab Episcopis sejuncti erant, nullo penitus excepto Liturgiæ opposuerint, omnesque ritus Anglicanos reprobaverint, & Episcopi nullum suæ Liturgiæ articulum immutare voluerint, hinc tam operosi conatus haud alius erat fructus, nisi quod quædam leviſſimi momenti in Liturgia emendarentur, quibus tamen nec Prædicantibus satisfactum, nec ullo pacto inter utramque sectam major Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

unio sperari potuerit, quam omnes sectariorum negotiationes hucusque produxerant, scilicet, majorem adhuc animorum acerbitatem, & errorum pertinaciam; cum enim ex illis omnes semper in suo sensu abundent, & imbibitis suis dogmatibus pertinaciter adhæreant, & pacis ac charitatis spiritu destituti, alterutrum captiosis verbis jugulare, unice intenti sint, hinc nostra pars, præcipue si est superior & dominans, alteri cedere, aut quoquam de suo dogmate remittere negotiet, ne hi, qui cedunt, errasse videantur, & illi, qui nihil remiserunt, tanquam de victis triumphum canant: Has ob causas hoc quoque colloquium frustrata omni unionis spe dissolutum est, & post verbosa jurgia, rixas, & altercationes nil aliud actum, nisi quod certatim Episcopales, & vicissim Presbyteriani, alius alium velut irriti successus caussam, criminarentur, ac de pertinacia haud toleranda insimularent, & tandem Presbyteriani Prædicantes potius suas Ecclesias deserere, quam sese Ecclesiæ Anglicanæ ritibus conformare vellent: eorum quoque potissimum in suis sermonibus populum ad sectionem concitare nitebantur, alii vero sectæ suæ addictorum opem implorabant. Ceterum Carolus Angliæ Rex, qui

qui die tertia Maji Weſtmonaſterii inauguratus erat, die trigeſima Julii edictum promulgari præcepit, vi cujus ab Eccleſiaſticis & Politicis officiis excludebantur omnes, qui populum adverſus Regium regimen, vel Regis perſonam concitarent, aut nequiter aſſererent, Regem eſſe Papiſtam, vel Hæreticum, aut quod Papismum invehere moliretur: Ipſe vero Rex hoc anno, procurante Sandvico Comite Catharinam Luſitani Regis Filiam die trigeſimo primo Maji duxit, quæ a Londinenſi Pſeudo-Epiſcopo conjungi recuſans, juxta Ritum Romanum ab Albingo ſolemni precatione copulata eſt. Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXXIV.

### *Synodi Cameracenſis decreta.*

Hoc item anno Caſpar Nemius Cameracenſis Archiepiſcopus die prima Octobris ſuam habuit Synodum, in qua ſuorum Prædeceſſorum decreta ob bellorum injuriam abolita innovabat, ac præprimis Sacerdoti, qui cum aliqua perſona per tactus inhoneſtos, vel adhuc gravius contra caſtitatem peccavit, eam abſolvendi poteſtatem ademit, etſi talis aliunde a quibusvis caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvendi fa- *Hartzh. Conc. Germ. t. 9. p. 887.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

cultatem habuerit. Statuit etiam, ne ullus extra diem Natalem bis eodem die Missam celebret, nisi ratione concursus, aut ob repentinum morbum vicini Pastoris, aut ex speciali licentia Episcopi: præcepit insuper, ut singuli Parochi in visitatione exhibeant Concilium Tridentinum, utrumque Provinciale, & noviſſimum Cameracense, cum proprii nominis & cognominis inscriptione in prima pagina. Voluit etiam, ut Decani Eremitis Episcopi statuta præligant, & si transgressores ter puniti se non emendaverint, eos habitu exuant, nullus autem ad habitum admittatur, nisi prius per integrum annum apud alios Eremitas ab Episcopo designandos habitaverit, & eorum testimonio commendatus fuerit.

## §. LXXXV.

## *Synodi Tornacensis statuta.*

*Concil. Germ. l. c.*

Rursus Franciscus Villani de Gandavo Tornacensis Episcopus in sua Synodo die tertio Maji celebrata plures sanctiones antea editas innovavit, prohibuitque, ne opera Caroli Molinæi legerentur, statuitque, ut nomine totius Cleri Regiæ Majestati supplicaretur, quatenus denuo suum edictum desuper innovare dignetur, adjectis etiam pœnis

pœnis gravioribus mille florenorum, aut etiam confiſcationis bonorum vel exilii. Inſuper nullum ad Subdiaconatus ordinem admitti voluit, niſi vere poſſideat bona annui reditus centum quinquaginta florenorum. Inſuper Chriſtophorus Bernardus a Galen Monaſterienſis Epiſcopus die prima Octobris epiſtolam Paſtoralem edidit, in qua Clero ſuo obſervantiam variorum ſtatutorum impenſe commendavit. Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXXVI.

## *Julii Mazarini Cardinalis obitus.*

Inter Purpuratos, qui hoc anno fatis ceſſere, tam mortis caſu, quam geſtorum fama primus exſtitit Julius Mazarinus Piſcinæ in Aprutio ex nobili Romana proſapia ortus. Hic primævo naturæ Beneficio præclaris dotibus ad conciliandum amorem & ad heroicas actiones idoneis ubertim præditus, Romæ humanioribus literis, & Alcalæ in Hiſpania Jurisprudentia ingenium ſuum excoluit: inde vero Romam reverſus, atque utriusque Juris Doctor anno ætatis ſuæ vigeſimo renuntiatus Patris ſui falſo de homicidio accuſati Advocatum egit, eumque citiſſime a calumnia exemit. Exorto Vallis Telinæ tumultu Julius togam

*Hode Hiſt. de Louis XIV. Nani Hiſt. Venet. l. 8. tom. 2. Hiſt. du Card. Maz. tom. 2.*

Sæc. XVII. A. C. 1661. exuit, & ſagam induit; inde Romam reverſus, atque ab Urbano VIII. ut Hiſpaniæ Miniſtros a bello Mantuano removeret, miſſus inter ipſos hoſtiles belligerantium conflictus pacem Chieraſcenſem concluſit, non ſine maximo Orbis Chriſtiani & Italiæ præprimis commodo, primoque propriæ fortunæ auſpicio; quippe tum Lugduni a Richelio Cardinale viſus, amatus, atque in auctoritatis vix non Regiæ consortium poſtea ſelectus fuit: Decernebatur rurſus ab eodem Pontifice Nuntius in Gallias, ut capti Trevirenſis Electoris, & dejecti Caroli Lotharingiæ Ducis cauſſam ageret, & quamvis Papæ votis plene ſatisfacere haud poſſet, ſui tamen non oblitus, in Richelii, proin in ipſius quoque Regis gratiam tam intime ſeſe inſinuabat, ut poſt expletam Avenionenſem Legationem ab ipſomet Rege in Franciam redire ſollicitatus, ad ejusdem preces Purpuram obtineret, & mortuo Richelio in totius Regni, ac Regii cordis arbitrum & moderatorem ſuccederet. Creverat adhuc hujus Viri auctoritas & gratia poſt obitum Ludovici XIII. quippe unacum ipſa Anna Regina Vidua Regni curas & adminiſtrationem partiebatur, atque impuberis adhuc Regis tutellam ſeu potius Regis vices gerebat,

rebat, & quamvis natione Italus esset, tanto tamen studio in Monasterienſi pace Franciæ fines, adjecta Alsatia, usque ad montes Pyreneos, Rhenum, & Scaldim protendere satagebat, ut nonnisi Gallicus sanguis in omnibus cordis sui venis ebulire videretur: confecta autem hac pace omnia in Mazarini exitium conspirare visa sunt: & quidem populus eum tanquam continuati contra Hispanos belli, proin omnium, quibus premeretur, exactionum Auctorem insimulabat, Principes vero & Senatus, cuncta per exterum hominem, regnique statu & juribus inexpertum geri indignabantur: communes demum hæ querelæ in publicum ac civile bellum erumpebant, quod vehementius exarsit, dum Mazarini opera Condeus, Contius, & Longevillanus Principes in vincula conjecti sunt, quibus tamen ob gravioris mali metum in libertatem assertis Mazarinus, Senatus edicto, & pretio etiam in ejus caput statuto, e Regno Coloniam aufugere jussus est; ast ideo tantum deprimi videbatur, ut altius extolleretur; quippe Rex pubertatem adeptus, eum, honorifica legatione missa, & numeroso equitum comitatu revocavit, imo extra Pictavienſis urbis portam Lutetiam eidem obviam processit, eumque perbe-

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A C. 1661

nigne amplexatus, in rheda ſua triumphantis in morem in urbem & Aulam reduxit. Inde tamen recruduit Senatus invidia, odiumque populi, ut ergo ſævius incumbenti procellæ cederet, ultro Bullionium ſeceſſit: mox autem honorificentius a Rege revocatus, omnes vires curasque eo intendit, ut fœdere cum Anglis inito, Franciæ Regnum Hiſpanorum ſpoliis ditaret, tandem vero, cum ampliora armis obtinere deſperaret, concluſa pace Pyrenea Hiſpanum cum Gallo conciliavit, huncque amicitiæ nexum indiſſolubilis conjugii inter Ludovicum Franciæ Regem, & Mariam Thereſiam Philippi Hiſpani Regis Filiam ibidem contracti vinculis firmavit, necnon die ultima Februarii inter Franciæ Regem, & Carolum Lotharingiæ Ducem pacta Gallis quidem minus proficua, tanto tamen Duce digna iniit. Stabilito hoc fœdere, perinde acſi heroicis ſuis actionibus metam poſuiſſet, vires ſuas improbis laboribus & curis attritas experitus, Regi ſalutaria prorſus conſilia ore & ſcriptotenus ſuggeſſit, eidem præcipue commendans, ne deincepscujusdam Adminiſtri opera uteretur, ſed ipſius regiminis clavum moderaretur, & ſibi fidos, quorum nomina recenſebat, ſuo patrocinio dignos reputaret: poſtea teſta-

teſtamentum ſuum condere parabat, cum autem anxiis animi curis torqueretur, ex P. Joli Confeſſarii ſui conſilio immenſas ſuas divitias, quas ex Regis liberalitate, viginti duabus ditiſſimis Abbatiis, & ampliſſimis ſtipendiis hauſerat, Regi dono dedit, eas vero, cum viciſſim Rex Mazarino donaret, partim inter ſuos Cognatos & amicos diſtribuit, partim ad uſus pios, & præcipue in bellum Turcicum legavit, necnon celeberrimum quatuor Nationum Collegium erexit. His ita diſpoſitis Mazarinus ut ſummo Pontifici plene reconciliaretur, ad eundem literas ſubmiſſione plenas die ſexta Martii dedit, demum omnibus morientium Sacramentis munitus, inter luculenta pietatis ac pœnitentiæ ſigna in caſtro Vicennarum die nona Martii ſupremum diem explevit, annos natus quinquaginta octo, menſes ſeptem, & dies viginti duos. Erat ſane inter ævi ſui Politicos expertiſſimus, ac longe prudentiſſimus, omni jure maximis noſtræ ætatis Viris annumerandus; quicquid enim magnum ac celebre in Europa contigerat, illius aut arbiter aut Architectus erat Mazarinus, ſummo ingenio, calliditate, regnandique artibus magno Richelio major: inter ſævos invidiæ procellas immotus, in conſiliis ſagax,

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

in labore assiduus, in adversis constans, in prosperis moderatus, in rebus arduis magnanimus, in opinando cautus, in exequendo felix: Nonnulli tamen præclaro huic Viro imputant immodicam auri ac gloriæ cupiditatem, necnon Religionis contemptum, quem in sua juventute exhibuisse ferunt; adeo vix ulla est celsitudo a nævo proprio & alieno livore immunis. Habebantur etiam Romæ funeris exequiæ, in quibus P. Leo insignis Theologus & doctus Carmelita defuncto Mazarino oratione funebri parentavit.

## §. LXXXVII.

## *Francisci Palutii Cardinalis decessus.*

*Ciacon. in vita Alexand. VII.*

Obiit etiam hoc anno Franciscus Palutius, qui duodecimo vix expleto ætatis suæ anno Romam delatus, humanioribus literis egregiam navabat operam, ob ingenii aciem, morumque suavitatem præcipuis Cardinalibus percarus: Adultior factus, ac jurisprudentiæ laurea decoratus, causarum forensium patronum egit, ab ipsis etiam Regibus, ac supremis Imperii Principibus ob raræ integritatis laudem, rerumque gerendarum dexteritatem maximi habitus. Ea erat animi demissione, ut sub Gregorio XV. oblatas

latas sæpius Episcopales dignitates respueret: ab Urbano VIII. invitus licet, Referendarius Apostolicus, Prælatus Domesticus, & S. Congregationum Secretarius, Consultor S. Officii, & Examinator Synodalis renuntiabatur, quo in munere ad ardua quævis a Pontifice adhibitus, præclara Ecclesiæ præstitit obsequia, quin aliud meritorum præmium sub Innocentio X. referret, quam graves & assiduas novercantis fortunæ injurias, quas tamen Palutius tam invicta constantia superavit, ut Alexander VII. hujus Viri patientiam, animi candorem, Religionis studium, ac diuturnam rerum experientiam demiratas, eundem in prima Purpuratorum inauguratione in S. Collegium cooptaret, & sacræ Congregationi Concilii præficeret. Decessit tandem Romæ die nona Juiii anno ætatis suæ octogesimo primo.

Sæc. XVII. A. C. 1661.

## §. LXXXVIII.

## *Bernardinus Spada Cardinalis mortuus.*

Palutio meritis supar erat Bernardinus Spada, qui ob ingenii præstantiam, memoriæ felicitatem impigro labore conjunctam, assiduam librorum lectionem, rarumque sciendi ardorem magnam

*Vict. in add. ad Ciac. Siri in Merc. tom. 2. Ughel. Ital. Sacr.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

magnam de se in severioribus scientiis spem excitaverat: Vix annum ætatis suæ vigesimum tertium expleverat, cum jamjam a Paulo V. utriusque, ut vocant Signaturæ Referendarius, forensium causarum Judex, & a Gregorio XV. variarum Congregationum Consultor & Cameræ Apostolicæ Clericus, necnon Sedis Apostolicæ Nuntius in Galliis nominaretur, qua in legatione prorsus ardua & præclara negotia prospero successu expedivit: in testimonium autem virtutis reique præclare gestæ ab Urbano VIII. dudum promerita ornabatur Purpura, necnon ex Galliis redux Bononiensi Legatione. Præerat pluribus sacris Congregationibus, & gradatim Albanensem, Tusculanam, Sabinensem & Prænestinam rexerat Ecclesiam, ubique autem suæ liberalitatis, ac zeli insignia reliquit monumenta, suique testamenti tabulis viginti quinque aureorum millia in pios usus, aliaque pietatis opera impendit: tandem vero in suprema senectute meritorum cursum beato fine concludens, obiit Romæ die decima Novembris annos natus sexaginta septem, sepultus in Ecclesia S. Hieronimi de charitate.

§. LXXXII.

Sæc. XVII.
A. C. 1661.

## §. LXXXIX.

## *Franciſci Guilielmi de Wartenberg Cardinalis extrema.*

Sequentis Menſis die prima vivere deſiit Franciſcus Guilielmus Comes de Wartenberg Ferdinandi Bavariæ Ducis Filius, qui puer adhuc prima tonſura initiatus, Oettingenſis ac decimo quinto ætatis ſuæ anno Monacenſis Præpoſitus nominabatur, Romam vero profectus ibidem ſacratiores literas didicit, inde in Bavariam reverſus, ad comitia Ratisbonenſia & Auguſtana Legatus decernebatur. Defuncto demum Cardinale ac Comite de Zollern, Osnabrugenſis Epiſcopus eſt renuntiatus, aſt a rebellibus & hæreticis civibus, ſubditisque rejectus, & Danorum ope in exilium actus, nonniſi Catholicorum armis Epiſcopatus ſui poſſeſſionem adiit, totamque Diæceſin ab hoſtili milite liberavit: poſtea ejectis Paſtoribus hæreticis Catholicos ſubſtituit, Collegiatas & Monaſteria reſtauravit, veteremque formam Catholicam, Calendarium Gregorianum, ceterosque Romanæ Eccleſiæ ritus revocavit, & duas inſignes Parochias Catholicis, necnon Monaſterium ab hæreticis ablatum Patribus Franciſcanis reſtituit.

Per-

Sæc. XVII. A. C. 1661. Perutilem quoque operam Ferdinando II. Cæsari in exequendo edicto de restituendis Ecclesiasticorum bonis navavit, & quadraginta sex Ecclesias Catholicis reddidit. Anno autem hujus sæculi quadragesimo nono Ratisbonensis Episcopus nominatus, multa ovium suarum millia ad Catholicæ Ecclesiæ ovile reduxit; quanta demum tam in Verdensi, quam in Osnabrugensi & Ratisbonensi Diæcesi in Catholicorum commodum dignissimus hic Præsul egerit, vincit magnitudo sermonem, copia calamum, & recognitio ac narratio pene fidem: tandem Alexander VII. Pontifex tantum ac talem Virum de Republica Christiana optime meritum anno priori Romana decoravit purpura, quam tamen hoc adhuc anno unacum vita exuit, postquam annum sexagesimum octavum ætatis suæ jamjam compleverat: successerat eidem juxta Monasterienses pacis leges in Episcopatus possessione Ernestus Augustus Princeps Acatholicus ex familia Brunsvico-Luneburgica.

## §. XC.

## *Quorumdam Scriptorum Catholicorum obitus & opera.*

Inter

Sæc. XVII. A. C. 1661.

Inter Scriptores religione Catholicos, qui hoc anno mortalitatem exuerunt, facile princeps est Lucas Holsteinius, Vir in omni eruditionis genere clarissimus, qui ejurato Calvini errore ad fidem Catholicum reversus Vaticanæ Bibliothecæ præficiebatur, atque ab Alexandro VII. Papa Christinæ Suecorum Reginæ ad fines usque Germaniæ obviam missus fuerat. Scripsit emendationem in Eusebii librum contra Hieroclem, notas in Geographiam sacram Caroli a S. Paulo, dissertationes de Concilio Nicæno, annotationes in annales Baronii, & adversus Concilium Basileense, Codicem regularum Monasticarum, testimonium adversus Gersenistas pro Thoma a Kempis, collectionem veterum Ecclesiæ monumentorum, Anastasii homilias, epistolam de usitata Abassinis communione sub unica specie, aliam de Sabbatico flumine & nonnulla alia. Obiit tandem Romæ die secunda Februarii. Alter erat Petrus de Reyna Episcopus ad S. Jacobum de Cuba, qui edidit summam de Sacramentis tam pro ordinatis, quam ordinandis, & tractatum de perfecto Prælato. III. Hieronymus Vignier, qui ex Calvini castris ad Romanæ Ecclesiæ gremium confugiens, atque Patrum Oratorii Institutum professus, in colli-

*Pope censi cel. Auth. Niceron not. erud. t. 19. pag. 30. Dupin Bibl. des Auth. Eccl. t. 17.*

Sæc. XVII. A. C. 1661.

colligendis veterum Codicibus & numismatibus non minus indefeſſus quam felix fuerat: reperit quoque Venetiis ineditum S. Fulgentii ſcriptum, quod ſummo labore deſcripſit, ſimulque duo ſancti Auguſtini volumina apud Claravallenſes detexit, quæ, cum hactenus nondum edita fuiſſent, una cum Evangeliſtarum concordantia prælo ſubjecit: Deceſſit Pariſiis die decima quarta Novembris: Reliquit plurima manuſcripta, quæ in Seminario ad S. Maglorium aſſervantur. IV. Didacus Garzia de Trasmiera Senticanus Epiſcopus, qui poſteris reliquit libros tres de Polygamia, & Polyviria, ſimulum fidei, ſeu de obligatione revelandi hæreticos, & de hæreſi ſuſpectos, necnon tractatum de correctione fraterna. V. Didacus Celada Jeſuita, qui typis vulgavit ſex tomos in Scripturam Sacram. VI. Franciſcus Bardus itidem Socius edidit diſputationes morales de conſcientia, quæſtiones ex Theologia morali, & commentaria in Regulas Juris Canonici. VII. Seraphinus a S. Thereſia Carmelita Excalceatus, ſcripſit victricis gratiæ triumphum de proſtrata ſcientia media, expoſitionem dogmaticam in epiſtolas ad Romanos, & Hebræos, necnon in decem S. Pauli epiſtolas, varios tractatus

Theo-

Theologicos contra Janſeniſtas, Diſſer- Sæc. XVII.
tationem de cognitione futurorum con- A. C. 1661.
tingentium, & de neceſſitate motionis Divinæ ad agendum requiſitæ.

## §. XCI.

## *Scriptores Acatholici hoc anno denati.*

Obiere hoc anno ex Scriptoribus Aca- *Weisman. introd. ad Hiſt. p. 1139. Freher Theatr. Erud.*
tholicis nonnulli, quorum lucubrationes recenſere, operæ pretium eſt: Hos inter primus occurrit Joannes Hulſemannus, qui in Colloquio Thorunienſi titulum: *Admodum reverendi*, ambiens, Calvinianam confeſſionem ibidem oblatam refutavit: ſcripſit etiam commentaria in Libros V. Moyſis, in Vetus Teſtamentum, in Jeremiam, & Ezechielem, necnon in librum concordiæ præter plurima alia opuſcula contra Calviniſtas & Catholicos edita. II. Joannes Schuppius prælo ſubjecit ſuam cynoſuram temporum, & Sceleton chronologiæ. III. Laurentius Bodochius Apoſtata, qui ſeſe genuinum Lutheri diſcipulum comprobaturus, horrenda in Pontifices convitia mendaci calamo effudit, editque librum, cui titulus: *execrandum Papæ Romani Anti-Chriſti revelati genium, & auguſtiſſima B. Lutheri virtus*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*& indoles in Cygno expreſſa*, præter Suadam Romanam, & tractatum de Incarnationis myſterio: IV. Theophilus Grosgebaur edidit diſſertationes de politia Nazaræorum, explicationem epiſtolæ ad Epheſios, & alia quædam.

## §. XCII.

## *Nova contentio Gandavenſium Parochorum cum Jeſuitis circa attritionem.*

*Jugem. de la Faculté de Louvain Recueil des Aff. du Clergé tom. I.*

Ineunte anno hujus ſæculi ſexageſimo ſecundo gravis exorta eſt altercatio inter Gandavenſes Parochos, & ejusdem Urbis Jeſuitas; cum enim Parochi in ſuis ſermonibus & doctrinæ Chriſtianæ inſtitutionibus ſæpiſſime inculcarent, quod *attritio ex ſolo inferni aut pœnarum timore concepta absque aliqua ſaltem motione amoris imperfecti benevolentiæ erga Deum non ſufficiat ad obtinendam in Sacramento gratiam juſtificationis.* adverſus hanc doctrinam acrius inſurrexere Gandavenſes Jeſuitæ, qui oppolitam ſententiam pro aris & focis propugnantes, palam contra Parochos declamabant; quoniam vero in ſcholis & pulpitis tradidiſſe arguerentur, quod *nimis difficile ſit amare Deum, ſufficiat autem illum timere, & ex hoc metu evitare peccatum*, hinc Parochi apud Epiſcopum

scopum Gandavensem vehementer que- Sæc. XVII.
sti, ab ipso quoque summo Pontifice, A.C. 1662.
ut has doctrinas damnaret, petierunt: interim vero die duodecima Maji novem Parochi ad Facultatem Theologicam Lovanienſem literas dederunt, supplices, quatenus ea super eorum doctrinam, quam ex sancti literis, Conciliis, & Patribus stabilierunt, suum judicium ferre vellet: Hæc igitur die ultima ejusdem Mensis communi omnium suffragio pronuntiabat, quod doctrina circa amorem benevolentiæ in attritione requisitum sit sana, tuta, vera, ab omni censura immunis, ac digna, ut fidelibus sedulo proponatur, & publice in Concionibus tradatur. Pronuntiato hoc Universitatis judicio tripudiabant Parochi, nec tamen proterea resedit adversæ partis contentio, donec Alexander VII. Papa anno hujus sæculi sexagesimo septimo die quinta Maji indicta anathematis pœna inhibuerit, ne tam hi quam illi *audeant alicujus Theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam . . . . donec a Sancta sede fuerit aliquid hac in re definitum.*

Sæc. XVII. A C. 1662.

## §. XCIII.

## *Censura Facultatis Theologicæ Lovanienſis contra quasdam Theſes.*

*Argentre Coll. Jud. t. 3. p. 303.*

Non deerant quidam Medicæ Facultatis Profeſſores, qui in Univerſitate Lovanienſi Carteſii ſyſtema circa naturam corporis traderent: cum autem Romani Inquiſitores id ægerrime ferrent, nullum non movebant lapidem, ut hanc novitatem eliminarent. Ea de re quidam Cardinalis Romæ die decima Maji literas dedit ad quemdam Theologiæ Doctorem Lovanienſem, in quibus inter alia hæc habebat: *Miror Lovanii graſſari Philoſophiæ Cartſianæ errores, qui ſenſim ad Atheiſmum inducunt*: inſuper Hieronymus Vichius, qui in Belgio Nuntii Apoſtolici vices agebat, die prima Julii Bruxellis ad Facultatem liberalium artium epiſtolam dedit, in qua eam vehementer perſtrinxit, quod Philoſophiam Carteſianam juventuti Catholicæ adeo pernicioſam tradi permitteret: nihilominus die nona Auguſti Lovanii publice edebantur theſes, in quibus Carteſiana, ut tum vocabatur, hæreſis continebatur: Re comperta mox idem Hieronymus die vigeſima ſeptima ejuſdem

dem Menſis ad Univerſitatis Rectorem has dedit literas: Sæc. XVII. A. C. 1662.

„Hortatus nuper fui venerandam „Facultatem Artium, ut conaretur, „Epicureis dogmatibus Carteſianæ phi„loſophiæ obſiſtere, & antiquam Ari„ſtotelicam tueri doctrinam. Et ipſi „quidem hortationem noſtram plane „lubentes amplexi, ita ſe facturos pro„miſerunt. Licet autem monitum hoc „pro omnibus generaliter, ac præſer„tim pro medicis ſufficere putavimus, „en! tamen prodeunt Theſes cum im„pertinentibus, vigeſima nona Auguſti „die mane propugnandæ in ſchola me„dica, in quibus non agnoſcuntur in „corporibus, niſi motus, quies, ſitus, „figura, & magnitudo: quod videtur „ſacroſanctum altaris Sacramentum ſub„vertere: argumenta, quæ brutis aſ„ſerunt animam, non eſſe probabilia: „Dubium eſſe, an vivant bruta: Nihil „eſſe ſub cælo novi (ſepoſita anima ra„tionali) videlicet (prout intelligi puto „ab Authore) nullas animas, nullas „qualitates de novo produci, quia nul„la ſunt. Omitto laudes, quæ Carte„ſio attribuuntur.„

„Cum itaque gliſcenti huic malo „remedium apponi oporteat, ſedulo „commendo Dominationi Veſtræ, ut „ſtatim adhibito theologorum, alio-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

„rumque prudentium virorum Coni„filio discutiat memoratas theses, „quæ propositiones Cartesianis errori„bus obnoxiæ in eis reperiantur, ve„theses ipsas, proscribere velit in te„tum, vel mandare, ut saltem propo„sitiones, quæ Cartesii novitatem con„tinent seu sapiunt, expungantur, præ„stabunt in hoc Dominatio Vestra, & „alma Universitas rem sanctissimo Do„mino nostro pergratam, quem de Ve„stra vigilantia, operaque docebo.„

Accepta hac epistola Decanus ceteros Universitatis Doctores convocavit, eisque hasce theses sedulo examinandas tradidit, petens, ut quamprimum de iis suam proferrent sententiam. Hi ergo unanimi suffragio censuerunt, quasdam ex illis esse *temerarias, toti antiquitati insultantes, profanæ novitati applaudentes, exoticas, in fide periculosas, intolerabiles; alias, ut falsas, insulsas, præsumptuosas, Venerandæ antiquitati injuriosas, erroneas, veritati Catholicæ fideique inimicas, conciliis adversas, scripturis sacris & principiis fidei dissentaneas. Aliquas ut insolenter supercilios as, docentibus contumelios as, discentibus pernicios as, erroneas, scripturis, Conciliis, ac Patribus dissonas. Ipsum denique Thesium Corpus spurcitiis, atque illecebrosis fœditatibus ita respersum, ut neutiquam illæ potuerint aut*

qua

*que præsentissimo multorum scandalo publice exponi, & in confertissimo omnigenorum auditorum confluxu evulgari, ac cunctis promiscue adventantibus distribui:* addidit præterea eadem sacra Facultas, in Thesibus illis Cartesium non paucis alioquin erroribus sanitati fidei Christianæ dissonis obnoxium immerito extolli: errorum autem ipsius specimen subjunxit, his verbis: Sæc. XVII. A. C. 1662.

Primo. *Per substantiam nihil aliud intelligere possumus, quam rem, quæ ita existit, ut nulla alia indigeat ad existendum, & quidem substantia, quæ nulla plane re indigeat, unica, tantum potest intelligi, nempe Deus, alias vero omnes, nisi ope concursus Dei existere posse percipimus.* Et postea *possunt autem substantia Corporea, & mens sive substantia cogitans creata sub hoc communi conceptu intelligi, quod sint res, quæ solo Dei concursu egent ad existendum.* Contra has propositiones sacra Facultas Theologica, hanc dedit censuram: *ex eo consequens est, quod præter animam rationalem non detur ulla forma substantialis, ne quidem in brutis & plantis: quod etiam variis locis innuit.*

Secundo. *Omnino repugnat, dari accidentia realia, quia quidquid est reale, potest separatim ab omni alio subjecto existere, quidquid autem ita separatim potest existere, est substantia, non accidens. Nec refert,*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*quod dicatur, accidentia realia non naturaliter, sed tantum per divinam potentiam a subjectis suis sejungi; nihil enim est aliud fieri naturaliter, quam fieri per potentiam Dei ordinariam, quæ nullo modo differt ab ejus potentia extraordinaria, nec aliud quidquam ponit in rebus, adeo ut, si omne id, quod naturaliter sine subjecto esse potest, sit substantia; quidquid etiam per quantumvis extraordinariam Dei potentiam potest esse extra subjectum, substantia est dicendum*, de his sic censuit Facultas Sacra. *Ex hoc consequens est, non remanere accidentia panis & vini sine subjecto in Eucharistia.*

Tertio. *Extensio Corporis est attributum ejus naturam essentiamque constituens.*

Quarto. *Cognoscimus præterea, hanc mundum sive substantiæ corporeæ Universitatem nullos extensionis suæ fines habere.*

Quinto. *Hincque etiam facile colligi potest, atque omnino, si mundi essent infiniti, non posse non illos omnes ex una & eadem materia constare, nec proinde plures, sed unum tantum esse posse.* Has propositiones omnes sacra Facultas damnavit.

§. XCIV.

Sæc. XVII.
A. C. 1662.

## §. XCIV.

## *Tumultus Romæ contra Gallos excitatus.*

Hoc item anno inutiles prorsus contentiones Alexandrum VII. Papam, Curiamque Romanam fatigabant, & quietem publicam in maximum discrimen mutuumque bellum pene adducebant: jam dudum enim instigante Mazarino inter Alexandrum Papam & Ludovicum Franciæ Regem simultates fervebant, mortuo autem hoc Cardinale Rex cum hoc Pontifice in gratiam rediturus, Crequium Ducem Romam Legatum decrevit. Hic autem, ne dexteram cedere cogeretur, Piccolominium Apostolicum in Galliis Nuntium visum ire ac valedicere recusabat: hujus obsequii neglectu irritatus Nuntius, præmissis Romam literis Ducem tanquam elati animi Virum, suos vero comites velut homines morum licentia infames depingebat. Advenerat tandem Romam Crequius, quin tamen Pontificis Agnatos salutare vellet, nisi hi Legato in urbem solemni pompa ingresso obviam irent: Paulopost ante Palatium Farnesianum, quod Crequius incolebat, multi ad triremes damnati, a lictoribus ducebantur, ac quædam

*Palat. in vita Alexand. VIII. pag. 614. Demarets Hist. p. 280. Hode Hist. de Louis XIV. l. 25. & 26. Priorat. hist. di Leop. p. 2. l. 2. p. 116.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

vicina domus ab iis ex Magistratus mandato perscrutata est: Crequius vero privilegium, vi cujus nulli lictori armato propius Legati ædes pertranfire, vel domum perlustrare licitum est, esse violatum ratus, vehementer apud Cardinalem Nepotem desuper querebatur: inde vero nata est mutua animorum amarities, quæ tandem in publica dissidia, & cruentas altercationes erupit; cum enim quatuor Romani milites a sua statione ad quamdam tabernam descenderent, a totidem Gallis primo verbis, postea verberibus exagitati, armisque exuti, e taberna usque ad vigiliarum stationem repulsi sunt: cum autem Corsi milites, qui pro tuenda publica Urbis quiete haud procul a Legati ædibus vigilias agebant, a præfati Legati famulis omni data occasione convitiis lacesserentur, crebræ inter eos rixæ ac contentiones excitabantur, quocirca Marius Pontificii exercitus Dux & Cardinalis Imperiali Romanæ Urbis Gubernator hisce militibus, necnon Lictoribus, quos *Sbirros* vocant, in mandatis dederunt, ut non offensi vim nemini inferrent, lacessiti vero vim vi repellerent; Nihilominus tanta erat Gallorum petulantia, ut paulopost die vigesima Augusti eorum tres, cum prope pontem Sixtinum tres Cor-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Corſos milites obvios haberent, illis tanquam lictoribus illuderent, gladiisque ſuis in eos irruentes, ex illis unum vulnerarent: quo comperto eorum commilitones in opem advolantes, Gallos usque ad Palatii ſtabulum inſequebantur; aucto exin tumultu famuli unaomnes arreptis armis Corſos repellunt, nec ſegnius quotquot ex Corſis haud procul a vico SS. Trinitatis ſtationem habebant, lictoribus junctí in ſuppetias accurrunt, exploſisque ſclopetis Gallos in fugam agunt, Palatium undique cingunt, & cum vexillo & tympanis ad illud obſidendum, Gallosque male mulctandos accurrunt. Eodemque tempore Legati uxorem, quæ hujus motus ignara domum reverſa erat, infeſtant, atque in currum multos exonerant ſclopos, quorum glandibus cujusdam fœminæ primariæ veſtes trajectæ, & ex Ephebis quidam interfectus eſt: Inſuper dum Legatus, ut tumultum reprimeret, ex ambone ſe conſpiciendum præbebat, in eum quoque conjectæ glandes, & feneſtræ turpiter impetitæ, tresque homines, qui Galli credebantur, globis trajecti: nec id tantum, ſed præterea imperatum. ut Legato ejusque Domeſticis cibaria tam parce ſuppeditarentur, ut copioſa ejus familia vix victitare poſſet: Tum deni-

Sæc. XVII A. C. 1662. denique Gubernatoris jussu in urbem inducta sunt quatuor peditum millia ad inferendam vim vel propulsandam: Vicissim vero Legatus omnes Gallos, qui turmatim ad Palatium confluxerant, armis instrui jussit, cunctisque Cardinalibus natione Gallis inhibuit, ne altera die ad Pontificium, ut vocant, Consistorium accederent: Paruere omnes, excepto Cardinale Ursino, qui propterea Regiam subiit indignationem, ipse vero Legatus unacum uxore sua ad Matrem Flasconem in ditionem Magni Ducis Etruriæ secessit, ibidem Regis mandata præstolaturus.

## §. XCV.

## *Pontificis sollicitudo pro placando Galliarum Rege.*

Ea res gravem summo Pontifici inussit dolorem, qui, ut injuriam, & contumelias Legato contra jus gentium illatas, atque in ipsum Regem redundantes repararet, duas instituit Congregationes, ut non modo noxii severe punirentur, sed etiam de satisfactione læsæ parti præstanda deliberaretur. Conjiciuntur multi in vincula, ac promulgato edicto pretium constituitur in capita illorum, qui ex Corsis præcipui turbarum Auctores dicebantur. Postea sum-

summus Pontifex suum dolorem de tam atroci facinore testaturus sequentes literas ad Purpuratorum Collegium dedit: Sæc. XVII. A. C. 1662.

*Venerabiles Fratres? curæ leves loquuntur, ingentes stupent. Ante quindecim dies, cum egrederemur e conclavi, Consistorium ingressuri, audivimus immane facinus, quod pridie vesperi commissum fuerat, inter milites Corsos, & familiares Oratoris Regis Galliarum, dilectissimi Filii nostri, quem, scitis, quanta benevolentia semper fuerimus prosecuti; & quanti fecerimus ejus pietatem, virtutem atque Constantiam. Corsi enim plus semel, conviciis & insultationibus provocati, in eam rabiem, & furorem conversi sunt, ut nobilem Ephebum innoxium secus Rhedam conjugis incedentem interfecerint, ac bombardas suas contra ædes ejusdem Oratoris disploserint. Horruimus ad tantum scelus, & maximo cordis mærore, & animi afflictione oppressi, sensimus intercludi nobis aditum loquelæ; ita, ut hodie mane, inordinato, & confuso sermone uti necesse habemus, & ad succurrendum memoriæ, aliqua e scripto decerpere mandavimus illico Cardinali Chisio, nostro secundum carnem ex fratre Nepoti; ut coram conveniret oratorem, & conjugem ejus, impertitaque utique nostra Benedictione, nostri amoris significaret affectum; & interim ex-*

pedie-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*pediatur citatis Curſoribus, qui hoc ipſum ſignificaret Regi Galliarum literis conſignatis Nuntio noſtro Apoſtolico.*

Literarum vero, quas Papa ad Ludovicum XIV. Regem die vigeſima octava dederat, tenor erat ſequens:

*Cariſſime in Chriſto Fili Noſter, ſalutem &c. Ingenti, multaque adeo amaritudine replevit animum noſtrum gravis exceſſus, quem hic proxime perpetrarunt aliqui ex militibus Corſis,* inſultis *a familia dilecti filii nobilis Viri, ducis Crequii, Majeſtatis tuæ Oratoris* provocati, *ut vix ſane nobis ipſis & aſſiduis paternæ dilectionis erga te ſtimulis ſatisfacere poſſimus, niſi majores, & inſigniores ejus rei declarationes jugiter exhibeamus, hinc eſt, quod poſt injuncta ſtatim, diſtrictaque mandata Nuntio penes Majeſtatem tuam Apoſtolico, juſſimus, eodem tempore Dilecto Filio Noſtro Cardinali Chiſio, noſtro ſecundum carnem ex fratre nepoti, ut tam ad Oratorem, quam ad Oratricem, cui profecto ob atroces caſus honorem præcipue comparſi ſumus, nomine noſtro quanto citius accederet, & doloris, quo afficeremur, luculentam ſignificationem illis offerret, & quamvis Cardinalis in eis adeundis difficultatem non modicam expertus fuerit, tamen ſola reſpectus tui ratio, & eis ſatisfaciendi ſtudium, omnia poſt habenda perſuaſit; ut hujusmodi*

*ſenſus*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*ſenſus noſtri eo modo, qui magis conſpicuus eſſe poſſet, oratori pervenirent.*

*Immo cum Nepos idem noſter inviſendæ Oratricis ægritudine aliqua impeditæ aditum invenire minime potuiſſet, eo Chariſſimam in Chriſto filiam noſtram Reginam ſueciæ oratum miſimus, ut utrique vellet ea officia perferre, quæ alia ratione adhuc penetrare nequiverant, credentes nimirum, quod Regina, quæ ſemper erga te præcipuam amicitiam profeſſa fuerit; quæque in hoc negotio prima penes nos pro Majeſtatis tuæ ſatisfactionibus inſtitit, poſſet etiam ob amplitudinem Regiam locupletior, & dignior promptitudinis noſtræ, ejusque, quod effeciſſemus. teſtis accedere, & nihilominus nondum etiam plene contenti Majeſtatem tuam coram complecti poſſe vellemus, & eximia voluntatis oſtenſione præ oculis tuis paternum amorem, & ſimul cordis noſtri moleſtiam exhibere. Sed quoniam his plane locus eſſe non poteſt, animo ſaltem Charitatis Apoſtolicæ brachia vel hinc extendimus, ut hujus Officii teſtificatione, te certum omnino reddamus, nos injuriam Oratori tuo factam, propriam exiſtimare, & tanquam talem a nobis jam damnatam; & mox exequendam eſſe omnem juſtam ſeveræ ultionis animadverſionem. Huic rei hominum doctrina & virtute ſpectatorum congregationem deputavimus, inter quos Præfectum etiam poſuimus, qui Clientelæ*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*telæ tuæ Caracterem habet. Præterea e sacro Cardinalium Collegio viros integritate & prudentia longe conspicuos selegimus, consultandis rationibus, quibus Majestati tuæ* satisfieri plene possit. Porro de singulari judicio, *e prudentia tua nobis pollicemur*, eam *sane* minus *fidei* præbituram *esse*, siniſtris *& alienis interpretationibus, ab omni* veritate abhorrentibus, *& in sola Calumnia* & passionum maligultate fundatis, *quam ipsis nobis, qui paterno & animo & loco tibi sumus, & in Oratoris tui persona æque ac tua læsi. Non dubitamus, quin sanctam hanc sedem, tanquam Matrem tuam sensibus pietatis in Regia domo tua hæreditatis, respicere velis. Hac sane confidentia freti te in Domino amantissime complectimur, rogamusque, ut nos agnitione sensuum tuorum solari velis, tum pollicemur, quod juste desiderare possis, vel sane a nobis paterne auditum omnia cum animi promptitudine prorsus excipies. In eandem sententiam loquetur Venerabilis Frater Archiepiscopus Cæsareæ Nuntius noster, cui fidem haberi cupimus. Majestati tuæ benedictionem Apostolicam interim ex omni corde profectam impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem sub annulo piscatoris 28 Augusti 1662. pontificatus nostri anno 8.*

His dictis Pontifex literas, quas die prima Septembris ad Regem iterato de-

dediſſet, recitari juſſit, tenoris ſequentis: *Chariſſime in Chriſto Fili noſter ſalutem &c. Scriptis ad Majeſtatem tuam proxime literis, has nunc addere cogimur; nam profecto nobis accreſcunt moleſtiarum & amaritudinum cauſſæ ob improviſum diſceſſum ex urbe dilecti Filii Nobilis Viri oratoris tui, poſtquam ſignificare ei diſerte feciſſemus, nihilomnino ipſi timendum eſſe, ſed omnem ſecuritatem habere plene poſſe; quod ſi conſiliis illorum obſecutus, qui ſcandalum inter Patrem & filium ſerere quærunt, & Majeſtatem tuam etiam ante voluntatem ejus agnitam in obligationem aliquam absque ratione ulla perducere, ſperamus utique pro prudentia, & æquitate tua fore, ut prius de calumniis, & veritate certus eſſe velis, prout ample magis intelligere poteris ex Venerabile Fratre Archiepiſcopo Cæſareæ, Nuntio Noſtro, cui plenam fidem ut habeas, a te petimus, & Majeſtati tuæ Apoſtolicam Benedictionem impertimur.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Poſtea ſermonem ſuum ad Cardinales proſecutus, hæc ſubjunxit: *Licet urbem relinquens non ſignificarit nobis, an ad dextram, an ad ſiniſtram declinare vellet, nihilominus mandavimus Nobilibus gubernatoribus Eccleſiaſticæ noſtræ Ditionis tam ad orientem, quam ad occidentem, illi obviam ire, præſtare obſequia, & affluenter ſubminiſtrare omnia ad ipſius commodum magis opportuna.*

Sæc. XVII. A. C. 1662

*Participes igitur fecimus vos hodie manu nostræ afflictionis, ad aliquod nostrum levamen, speramusque Regis bonitatem ac justitiam diverso modo rem esse accepturam, ac decreturam, quam quo ejus Ministri trahere ipsam conati sunt. Si quod imposterum erit vobiscum communicandum, faciemus libenter, vestra prensantes consilia, pro satisfactione danda Regi Christianissimo, quam quidem dabimus, quam maximam, poterimus, id est, debitam reorum punitionem, & pro ea, qua vos complectimur, benevolentia, quamque a vobis vicissim libenter exigimus, & hæc sint satis.*

Enimvero Christina Suecorum Regina datis ad Regem literis, necnon Venetorum Orator pacis sequestros iisdem offerebant, ast Crequius hos tumultus non casu & fortuito, sed Pontificiorum Nepotum consilio fuisse excitatos interpretatus, omnes exterorum Principum Oratores ad vindictam stimulabat, pro reparanda injuria postulans, ut Imperialis Cardinalis Purpura exueretur, Marius Urbis Gubernator Gallorum Regi traderetur, militum Corsorum Tribunus, Sub-Centurio & vexillifer in Farnesiano foro unacum quinquaginta Corsis & totidem Lictoribus laqueo, ceteri omnes exilio plecterentur, ac demum Papa Legatum a Rege nominandum in Gallias decerneret

neret, qui ſummum Pontificem hujus injuriæ minime conſcium fuiſſe teſtaretur: Nec his contentus, Ludovicum etiam Regem contra Papam, & Chiſiam familiam exaggerato nimium facinore vehementer incendit, quapropter Rex ſummopere excandeſcens, Piccolomineo Pontificis Nuntio præcepit, ut Pariſiis Meldas ſecederet, usque dum Crequius ſeſe in tutum recepiſſet: die autem trigeſima Auguſti literas ad Papam dedit, in quibus eidem ſignificabat, quod ſuum Legatum Roma excedere juſſiſſet, & Burlemontio Rotæ Auditori negotium dediſſet, ut ex Sanctitate ſua exploraret, an hoc attentatum approbaret, vel injuriam contra jus gentium illatam ea ſatisfactione, quam criminis atrocitas depoſceret, reparare intenderet. Sæc. XVII. A. C. 1662.

Poſtquam ſummus Pontifex Oratorem Gallum Roma diſceſſiſſe comperat, habito Purpuratorum Senatu eos his verbis alloquebatur: *Quod poſthac actum fuerit, noverint dubio procul fraternitates Veſtræ ex edicto publice promulgato contra contumaces, quos etiam a vicinis principatibus petivimus, ut vinculis devinctos, ad nos mitterent, dum contra eos, qui ſunt in carceribus, acta expediantur. Orator interim comparando arma, conſcribendo milites, Cohortes, & Duces,*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*ſcit quisque veſtrum, in quammam confuſionem, & in quod periculum metumque adduxerit tum ſubditos noſtros, tum publicam ſecuritatem; quam ſecuritatem, cum a nobis petit, illico dimiſſis armis ſtatim dedimus, diximusque, ſat militum nos habere in urbe, plures etiam advocandos ex vicinia, & omnes pro ipſius cuſtodia, & ſecuritate, ad obſequia militaturos. Verum hoc impetrato non acquievit, cum diceret, ſe aegre fidere propter vicinam Corſorum cohortem, ac etiam ſi non debuiſſemus in hoc ipſi ſuggere, cum ex illa cohorte, quotquot ruſpecti erant, aut jam in vinculis, aut ad vincula quærantur, & a multo tempore iis eſſent pro ſecuritate montis pietatis, quemadmodum & alibi pro ea carcerum; tamen indulſimus iis, qui nobis hæc Conſilia ſuggerebant, ſubſtituimusque alios milites in ea vicinia, cum & ipſam cohortem doleret in urbe manere, oblatum eſt illi, poſſe extra urbem mitti, & aliam ſubſtitui, ſed hoc fruſtra oblatum fuit, cum ipſe quotidie magis numerum armorum atque armatorum augeret, ita ut jam ſubditi noſtri de propria ſecuritate timerent, & aliquam ejus ſtragem, aut ad minimum direptionem expaveſcerent. Nos etiam ad hunc finem mandavimus, introductos in urbe milites locis opportunis diſtribui, ſtationesque hic & ibi conſtitui, ut ſi qui caſus forte timeretur, ſtatim prompti eſſent remediis, atque auxi-*

lii.

liis. *Hoc dilecta filia Regina Sueciæ interim sumpta occasione Oratoris conjugem ægrotantem visitandi, idem verbum attulit securitatis, & quod omnes milites essent pro securitate publica & ipsius, conata est ipsum ad saniora Consilia, & ad pacem, & tranquillitatem convertere: Idem fecerunt Oratores Principum, quotquot in urbe sunt egregie perfuncti munere suo; sed omnia incassum ivere; & repente ex urbe digressus est; adeo contra bona Consilia prævaluit malignus homo, hoc est pater Zizaniorum dæmon, qui more suo gaudet libidine in turbido piscari, ideo alterum cursorem, & secundum Breve dedimus ad Regem Galliarum, quod petistis audire.* Sæc. XVII. A. C. 1662.

Priusquam vero Alexandri Papæ responsum in Gallias deferretur, Rex Piccolomineum, quamvis invitum & diu reluctantem, triginta Equitibus stipatum ex Galliis ad pontem Bellovacensem Sabaudicæ ditionis limitem remisit, eique cum Gallis agere inhibuit, quamdiu in Francia versaretur. Regis tamen indignatio deferveſcere videbatur, receptis Alexandri VII. & Christinæ Reginæ literis, quibus Pontificis innocentia, justusque dolor, & Gallorum petulantia, qua Corsos provocabant, manifesta fiebat: non deerant tamen, qui denuo falsa deponentes Regem in Sedem Apostolicam tam acriter in-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

cenderent, ut die ſecunda Novembr datis ad Medicæum literis contra Pa pam, ejusque Miniſtros vehemente queſtus per Embrodunenſem Archiep ſcopum aliosque Legatos jamjam ab Hi ſpanis, aliisque Italiæ Principibus tra ſitum peteret, cum exercitu octodecim millium in ditiones Pontificias irrupte rus. Igitur Pontifex, ut Regem pla caret, Cardinalem Flavium Chisium Nepotem ſuum Pariſios, necnon Ma ſponium Virum prudentia inſignem ad oppidum S. Quiriaci, ubi Crequius a gebat, decrevit. Habentur plures conſultationes, proponuntur varia re conciliationis media, cum autem Galli non modo Caſtrum & Roncilionem Par menſi, & Commaclum Eſtenſi Ducibus reſtitui, ſed plura alia Sedi Apoſtolicæ injuria peterent, diſſolutum eſt collo quium: cum igitur nulla ſpes recon ciliationis ſupereſſe videretur, utrin que arma parabantur, & quidem Galli terra marique extremam vim ditione bus Pontificiis oſtentantes, jamjam per Genuenſium montes ſex millia pedi tum, & duo equitum millia immiſe runt, ut ad tubæ ſonitum in ditionem Parmenſem penetrarent. Avenione ſes quoque a Gallis inſtigati arrepta hu jus diſſidii occaſione abjectis Papæ in ſignibus, ejectoque Laſcaro Legato Gal

Gallica erexere Lilia, hancque urbem Rex occupari juſſit, donec Caſtrum Parmenſi fuiſſet reſtitutum: viciſſim Alexander Pontificiæ ditionis fines viginti peditum, & duo equitum millibus præter exteros milites in Germania conſcriptos firmare decrevit, ingentemque pecuniarum vim in hoc bellum congeſſit, atque a Cæſare, Hiſpanis, Venetisque ſuppetias, liberumque militum tranſitum petiit. Cum autem cruentum utrinque bellum timeretur, præter omnem expectationem rurſus inter diſſidentes pacis colloquia fuere inſtituta: & primo quidem Raſponius, Crequius, Grimanus Venetus, & Turrieta Hiſpanus Oratores in Sabaudiæ finibus convenere, ac quosdam reconciliationis articulos præcipue circa Caſtri & Commacli reſtitutionem mutuo conſenſu firmarunt: tandem vero anno ſequenti inter Raſponium & Aloyſium Burlemontium Gallum Rotæ Auditorem Piſis in hos articulos die duodecima Februarii anno hujus ſæculi ſexageſimo quarto conventum eſt. Sæc. XVII. A. C. 1662.

I. Cardinalis Chiſius tanquam Legatus a Latere Pariſios pergeret, & coram Rege patratum facinus excuſatione purgaret, quod idem quantocius faceret Cardinalis Imperialis. II. Gallis plena fieret præteritorum venia.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

III. Marius Papæ Nepos Roma egrederetur, donec Legatus Apoſtolicus Pariſiis ad Regis alloquium fuerit admiſſus, antea vero ſcriptotenus declararet, ſe nuperi tumultus haud participem fuiſſe, idem quoque Pontifex per literas Apoſtolicas confirmaret. IV. Auguſtinus alter Pontificis Nepos Crequio Duci Romam reverſuro necnon Crequii uxori Berenices Papæ Neptis obviam procederent, eosque certiores redderent, ingemuiſſe Papam percepto tumultu. V. Lictorum Præfectus Roma ejiceretur, totaque Natio Corſica declararetur indigna ſervitio Pontificio non modo Romæ, ſed in tota ditione Eccleſiaſtica, ſimulque pyramis in foro Farneſio ad perpetuam facti memoriam erigeretur cum hac inſcriptione:

*In execrationem damnati facinoris contra Excellentiſſimum Ducem Crequium Oratorem Regis Chriſtianiſſimi a militibus Corſis XIII. Kal. Septembr.* Anno MDCLXII. *patrati, Corſica Natio inhabilis & incapax ad Sedi Apoſtolicæ inſerviendum ex decreto juſſu SS. D. N. Alexandri VII. P. M. edito in executionem Concordiæ Piſis initæ ad perpetuam rei memoriam declarata eſt.* Anno MDCLXIV.

Poſtremo demum articulo ſanctum, quod prioribus articulis rite adimpletis Rex Comitatum Avenionenſem

sem & Vindascinum Pontifici restitueret, prout etiam biennio post factum est, postquam Cardinalis Nepos in Franciam, injuriam deprecaturus venerat. Ita demum non sine Pontificis molestia, & Ecclesiastici honoris dispendio finita est contentio, quæ ex privato Nationum odio exorta in publicam Principum indignationem erupit, & hodiedum adhuc mutuæ aversionis vestigia reliquit. Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. XCVI.

### *Alia dissidia inter Hispanum & Gallum Oratores hoc anno composita.*

Jam anno priori die decima Octobris Battevillæus Hispani Regis apud Anglos Orator cum Estradæo Comite Franciæ Oratore graves habebat simultates; cum enim Sueciæ Legatus solemni pompa Londinum ingrederetur, eumque die decima Octobris Principum Oratores honorifice comitarentur, Hispanus Orator, cum Regi suo primas deberi crederet, Francici Legati currum per vim præcessit: Reclamabat Estradæus; oritur inter utriusque Legati famulos gravis verborum rixa, concurrunt ex vili plebecula plusquam sex millia, alii vero Hispano auro corrupti, in *Bussi Hist. de Louis XIV. p. 136.*

Sæc. XVII. A. C. 1662. Hiſpanorum favorem dimicant, Gallici Oratoris currum disrumpunt, equos trucidant, Legati Filium interficiunt, & Gallos ignominioſe inflictis vulneribus repellunt. Hoc nuntio Franciæ Rex impotenti ira correptus, Fuenſaldagnam Hiſpaniæ Oratorem ab aula recedere, Aubuſſonium Embrodunenſem Archiepiſcopum Madrito in Franciam reverti juſſit, atque injuriam, qua pacem eſſe violatam credebat, armis in Belgium inferendis ſe ulturum comminatus eſt, niſi abunde ſibi ab Hiſpano ſatisfieret: Igitur Philippus IV. Hiſpaniæ Rex, cum Belgium non ita pridem per oneroſam pacem redemptum amittere vereretur, ut bellum averteret, nullum non movit lapidem, hancque in rem Fontanum Comitem in Gallias ablegavit, qui palam coram Rege in Lupara die decima quarta Maji declarabat, Regem ſuum haud prætendere, ut ejus Oratores cum Franciæ Legatis in ulla Europæ Aula concurrerent, atque ideo Battevillæum exauctoratum Londino in Hiſpaniam revocaſſet. Hujus declarationis Franciæ Rex cunctos Principum Legatos, quorum tum viginti ſeptem Pariſiis aderant, teſtes eſſe voluit, cumque Hiſpani Legati verba eſſent ambigua, ad Papæ Nuntium, ceterosque Oratores converſus, inquit,

inquit, *testes estis, quod Hispaniæ Rex mihi ubique primum locum cedat:* Id moleste quidem ferebat Hispanus, quin tamen in novæ indignationis motus prorumperet, sed duntaxat modeste apud Ludovicum Regem desuper quereretur. Hac igitur Hispani Regis moderatione hæc dissidia, quæ ab ambitione ortum traxerant, feliciter fuere composita. Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. XCVII.

## *Hungariæ Procerum comitia Possonii celebrata.*

Agebatur adhuc de concilianda pace inter Cæsarem, & Turcam; cum autem hic Transylvaniam occupare decreviſſet, ac pro summo imperio Michaelem Abaffium in Transylvaniæ Principem agnoscí, arrogantius ab Imperatore peteret, nil propius esse videbatur, quam cruentum utrinque bellum, cui jamjam initium fecerat ipsemet Abaffius, qui Turcarum copiis suffultus, Joannem Keminium ejectum Transylvaniæ Principem aggressus, a suis proditum cepit, abscissumque ejus caput Turcis Varadinum submisit: insuper die vigesima quinta Aprilis Claudiopolin obsederat, qui tamen a Germanis in obsessorum opem accurrentibus

*Han Panon. nova. Ortel. chron. Hung. Priorat. hist. Leop. p. 2. l. 2. p. 105. Betlen. rer. Transs. l. 3.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

bus ingentem cladem accepit: cum ergo Leopoldus Imperator rem ad belli neceſſitatem deventam cerneret, aliunde vero Hungari tam exhauſti ærarii, Regnique deſolationem, quam Germani militis licentiam, & crudelitates cauſati, hiberna Cæſareis copiis denegarent, Imperator ad tollendas haſce difficultates Poſonii die trigeſima prima Maii Regni comitia habuit, in quibus de ſuppetiis, ac opportunis Turcarum violentiam reprimendi mediis deliberari petiit. Uno ore ac voce Cæſaris propoſitionem approbabant Catholici, Proteſtantes vero præprimis Religionis gravamina eſſe proponenda contendebant, id vero recuſantibus Catholicis haud ultro in congreſſu comparuere, ſuas tamen querelas per Kolonitzium Comitem ſcriptotenus Cæſari porrigebant, declarantes, ſe nunquam ad comitiorum locum acceſſuros, niſi prius Imperator eorum gravaminibus ſatisfeciſſet; querebantur autem, quod ex nonaginta illis Eccleſiis, quæ ipſis anno hujus ſæculi quadrageſimo ſeptimo redditæ fuiſſent, potiſſimas Catholici eisdem rurſus eripuerint. Interim Catholici de conſcribendo alendoque milite conſultabant, Proteſtantes vero nec precibus nec minis a ſuo propoſito recedere parati, libellum ſupplicem

cem per Principem de Porzia Leopoldo tradiderunt: Hic autem eis declarabat, *seriam suæ Majestatis voluntatem esse, duntaxat de illis, quæ ad publicam Regni tranquillitatem & Hungariæ conservationem conducunt, pertractare*, nihilominus ipsi insuperhabitis Palatini monitis, & minis, propositisque rationum momentis ad publicas deliberationes, nisi prius Templa ab anno Christi millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono erepta ad unum omnia restituerentur, venire, pertinaciter recusabant, palam declarantes, suorum multa millia inter se decreviſſe, quod sua jura sectæque libertatem regio diplomate firmatam contra duos, tresve circiter Patriæ perturbatores armis tueri, potiusque mortem, quam tam iniquam oppressionem tolerare vellent; præterea Cæsaris diploma, quod eis Palatinus consignabat, acceptare renuerunt, eoquod illud hanc præseferret inscriptionem: *fidelibus Evangelicæ Confessionis in hac Diæta præsentibus*, cum tamen, ipsi *Regni Proceres Evangelici* appellari ambirent: Acrius eisdem pertinaciam atque arrogantiam exprobabat Nadastius Comes, eoquod in patriæ perniciem cum Suecis clandestina foverent consilia, eorumque ope tumidi adeo pertinaciter Cæsaris voluntati resisterent: Tandem

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

dem vero die prima Septembris Catholici decrevere, ut Germanus miles, novem millibus exceptis, e Regno educeretur, postea circa numerum & sustentationem reliquæ militiæ cum Cæsareis pacta erexere, adversus quæ iterum Protestantes reclamabant, quibus tamen in responsis datum, illis quidem reclamandi jus integrum esse, cum vero in nupero conventu ipsis nonaginta Ecclesiæ fuissent traditæ insuperhabita Catholicorum oppositione, ita nunc quoque Cæsari integrum fore, quædam pacta firmare, insuperhabita eorum oppositione, ipsisque non consentientibus. Accepto hoc responso Protestantes Posonio insalutatis Cæsareis Deputatis, excessere, auctaque temeritate a Cæsare postulare ausi sunt, ut scripto ac jurato fidem suam obstringeret, ac declararet, quod ab hoc temporis momento Germanum militem in Hungariam sine prævio Ordinum consensu invehendi nullum jus auctoritatemque haberet: Hunc denique exitum habuere hæc comitia, in quibus luculenter patuit, nil magis communi patriæ bono obesse, quam pertinax ac fanaticum sectæ studium.

§. XCVIII.

Sæc. XVII.
A. C. 1662.

## §. XCVIII.

### *Poloni rebelles a Nuntio Apoſtolico ad obſequium revocati.*

Poſtquam Coſachi in Regis obſequium redierant, bellique induciæ cum Moſcovitis pene erant confectæ, Caſimirus Rex exteri hoſtis metu ſolutus, inteſtina Regni diſſidia componere intentus erat, indictis Varſoviæ comitiis. Interea vero tam in Polonia, quam in Lithuania milites ſeditionem conflarunt, excuſſoque Belliducum ſuorum imperio e ſuis Directorem elegerunt. Attamen in duas erant diviſi factiones, quarum una de militari ſtipendio hucusque denegato queſta, Eccleſiaſticorum bonis inhiabat, altera perverſam ærarii adminiſtrationem immutari petens, ne Rege ſuo adhuc vita ſuperſtite de Succeſſoris electione ageretur, poſtulabat. Porro tam hi quam illi ad tantam devenere temeritatem, ut Regios proventus, & Eccleſiaſticorum bona ſequeſtri nomine ſibi vendicarent: Ut ergo tanto malo tempeſtive remedium opponeretur, Rex particularem conventum ad diem vigeſimam Februarii convocavit, ut in eo quæreretur modus, quo rebellis exercitus ad officium obſequiumque revocaretur, ac

*Priorat. l. c.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

ac præterita ſtipendia militibus numerari poſſent: Ablegabat exercitus ſuos Deputatos, qui ex militari ſanguinis ſui pretio Miniſtros ditari dolentes, in quos uſus tributa a triginta retro annis exacta, fuerint impenſa, diſcuti, Regiæ electionis Promotores caſtigari, atque integrum æs militare perſolvi, necnon Cancellarium exauctoratum plecti, præter plura alia coram publico Senatu poſtulabant. Poſtea ambo exercitus ad Archiepiſcopum Lariſſanum Pignatellium Papæ Nuntium duos decernebant Oratores, qui proventuum Eccleſiaſticorum ſpolia extremæ neceſſitatis obtentu excuſarent: His Nuntius gravibus oppido verbis ejusmodi facinus Nobili & Catholico milite indignum, populi Chriſtiani offenſionem inde orituram, & Pontificis Eccleſiarum indemnitatem vindicaturi indignationem ob oculos poſuit, ſimulque ex ſummi Pontificis mandato ipſus ad comitia proceſſit, ibidemque tam gravi rationum pondere peroravit, ut potior ſtipendiorum pars militibus numeraretur, ſimulque ſua Eccleſiaſticis redderentur bona: Compoſitis demum ceteris difficultatibus Rex milites ſuos eo adegit, ut eidem ſeſe novo ſacramento obſtringerent, & cum Ductoribus ſuis in hoſtem progrederentur; adhuc

adhuc enim bellum fervebat contra Moſchos, qui tamen a Polonis, & Coſaccis cæſi pacem, quam hi vellent, poſtmodum inire coacti ſunt. Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. XCIX.

## *Turcæ a Venetis male multati.*

Sub idem tempus Alexander VII. Papa, qui ad Eccleſiæ defenſionem Principes Catholicos unire, in primis curis habebat, datis ad Pignatelum Nuntium ſuum literis, eidem injunxit, ut a Poloniæ Rege & Senatu ſuppetias adverſus Turcas Hungariam & Cretam infeſtantes, impetraret: Aſt Poloni propriarum virium imbecillitatem, exhauſtumque gravibus bellis ærarium obtendebant: Ejusdem tamen Pontificis opera hoc anno nuper Venetos inter & Melitenſes exorta diſſidia fuere compoſita, ea lege, ut Melitenſibus Turcæ anno priori capti unacum præda reſtituerentur. Itaque Veneti denuo ſuis fœderatis juncti, Turcarum claſſem ſtrenue infectabantur; cum autem Turcas ad prælium elicere haud poſſent, Moroſinus Aſiæ oram infeſtare conſtituit, incenſisque quibusdam oppidis Giovatam contendit, ut claſſem divitiis reſertiſſimam, quæ Turcas Mecham peregrinantes comitabatur, in- *Nani Hiſt. Venet. l. 9.*

Sæc. XVII. A. C. 1662

terciperet: nec defuit generoso consilio prosper successus; die enim vigesima nona Septembris primum in triginta sex Turcarum cymbas impetum fecit, cumque Mercatores, ceteriqué Turcæ inopina aggressione territi, in terram descenderent, Morosinus nullo negotio has naves cepit, promotoque cursu hostiles quinque triremes in fugam egit, duasque alias naves pretiosis mercibus onustas post acre certamen sibi subjecit, aliamque, quæ diu fortiterque restiterat, incendit, Turcasque nequidem Ægeo mari subsistere passus, illos bonis & parta tot victoriis gloria spoliavit. Præter Barbaros in prælio occisos non pauci partim undis, partim flammis periere, captis ducentis quinquaginta Turcis, & octodecim cymbis in victorum prædam relictis. Sub idem tempus Venetorum Respublica compositis pristinis simultatibus cum Sabaudiæ Duce fœdus innovavit, ea lege, ut Dux nomine Cypri Regis abstineret, librumque, quo ejusmodi jus in Cyprium Regnum probabatur, supprimi curaret.

§. C.

Sæc. XVII.
A C. 1662.

## §. C.

## *Quædam ſummi Pontificis Conſtitutiones.*

Poſtquam Alexander VII. Pontifex maximus Flavium Cardinalem Nepotem ſuum mortuo Cardinale Spada in Protectorem Fratrum Ord. Minimorum nominaverat, die prima Martii edito diplomate Apoſtolico Conventum S. Mariæ de Victoria ſeu ſeminarium S. Pauli Provinciæ Romanæ Fratrum Diſcalceatorum Carmelitarum adjudicavit, Seminarium vero in Conventum ſancti Pancratii, quem Maldachinus Cardinalis hujus Eccleſiæ Abbas Seminariſtis cum diverſis pactis donaverat, tranſtulit, hancque translationem confirmavit. Die autem decima ſexta Aprilis ſubſidium ſcutorum trecentorum millium ſuper bonis undecim Congregationum Regularium pro ſanctæ Sedis neceſſitatibus impoſuit, ſimulque die ſeptima Auguſti Societatis Generali indulſit, ut Tropienſe Collegium ære alieno gravatum, aliaque omnia Collegia, ſi neceſſe fore videretur, ſuſpendere poſſet, donec ære ſoluto ad primæ fundationis ſtatum reducta fuerint. Decidit quoque die ſexta Decembris, quod Clerici Religionis Mi-

*Bull. magn. Alex. VII. Conſt. 110.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

nistrantium infirmis tam in publicis quam privatis functionibus præferantur Laicis, etiam antiquioris professionis.

## §. CI.

## *Diversæ S. Congregationum decisiones.*

*Decis. S. Congr. rit.*

Exorta contentione circa prærogativam inter Maceratensem Provinciæ Gubernatorem & Urbis Episcopum S. Rituum Congregatio die primo Aprilis decidit, quod Gubernatori, nisi sit Legatus a Latere, non competat Sedes cum Baldachino, & solio, proin Episcopus eo præsente in nullo loco Diæcesis debeat a Benedicendo populo abstinere, nec etiam extra Diæcesin degens Gubernatori primas cedere, minus vero eidem ad Cathedralem venienti obviam ire, aut abeuntem comitari teneatur, Gubernator vero ab Episcopo Candelam & Palmam etiam cum osculo manus accipere, & Magistratus, Gubernatore tum præsente tum absente, consueta obsequia Episcopo præstare obstringatur, satis tamen sit, si duo Canonici Gubernatorem excipiant, & ad Ecclesiæ portam comitentur. Decrevit etiam præfata die eadem Congregatio, quod Regulares

lares teneantur quidem celebrare Festum de dedicatione Cathedrali, sed duntaxat sub ritu duplici secundæ classis & sine octava. Petitum quoque fuit declarari, an Episcopus possit statuere diem Dominicam ad celebrandum festum, Officium & Missam cujusdam S. Martyris, de quo asservatur insignis Reliquia in Ecclesia, & an Tibia sit insignis Reliquia? ad primum respondit eadem S. Congregatio, negando, nisi Reliquia sit de sancto, qui habetur in Martyrologio Romano & constet de identitate Reliquiæ ejusdem sancti: ad secundum pariter respondit die tertia Junii negative. Die autem vigesima sexta Junii declaratum, quod Abbates Pontificalia etiam extra eorum Ecclesiam exercere valeant, si de ejusmodi privilegio constet. Denique S. Concilii Congregatio decidit, quod Episcopus in primo ingressu visitationis Episcopalis Regulares compellere nequeat, ut processioni cum Clero sæculari pro hujusmodi ingressu specialiter indictæ intersint.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. CII.

## *Synodi Colonienſis decreta.*

Hoc item anno Maximilianus Henricus Colonienſis Archiepiſcopus atque *Hartzh. t. 9 Conc. Germ*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

que Elector die vigesima Martii suam inchoavit Synodum Diæcesanam, ad quam, ne Ecclesiastici suis e terris accederent, inhibuit Elector Brandeburgicus: nihilominus præfata die inchoata fuit, cujus hæc decreta memoratu digniora erant sequentia. I. Ad concinnandum in Monialium etiam exemptarum Ecclesiis Regulares quoque specialiter approbentur. II. Magistratus requiratur, ut in illos, qui hæreticos aliosque pravos libros invehunt, severe animadvertatur. III. Proscribitur vana observantia eorum, qui certo Missarum numero vel precum aut candelarum forma semper certas animas e purgatorio liberari affirmant. IV. Miracula nova, si quæ contigisse putantur, non evulgentur, sed significentur Episcopo. V. In carnium abstinentia ob corporis debilitatem dispensatis etiam plures refectiones concessæ censeantur, ob alias autem causas dispensati una carnium refectione contenti sint. VI. In Baptismo trina ablutio ob magis expressam SS. Trinitatis significationem observetur. VII. Pœnitentes genuflexi & gladiis discincti confiteantur, & Confessarius sedens tectoque capite confessiones excipiat & Pœnitens Confessarium ad turpia sollicitantem denuntiet. VIII. Religiosi, qui

qui in monaſterio, ubi degunt, ſi nimis importune a ſuis conſanguineis viſitarentur, ad alia monaſteria transferantur. IX. Obſerventur decreta ſummorum Pontificum circa Sacramentorum adminiſtrationem, hancque in rem Synodus ad verbum inſeruit Innocentii X. Conſtitutionem circa dubia a Joanne de Palafox Angelopolitano Epiſcopo contra Jeſuitas propoſita, ac deciſa. X. Diſſidia inter Parochos & Regulares circa Miſſæ auditionem in diebus Dominicis, & confeſſionis in Paſchate tollantur. Sæc. XVII. A. C. 1662.

Eodem quoque anno Bernardus a Gallen Monaſterienſis Epiſcopus Synodum celebravit, in qua ſanctiones priorum Synodorum innovans ſtatuit, ut ſupplicationes longiores contrahantur, nec propterea ſacri auditio negligatur.

## §. CIII.

## *Initia ſeveriſſimæ diſciplinæ in Abbatiam de la Trappe invectæ.*

Ad hunc annum revocantur primordia ſeveriſſimæ diſciplinæ, quam Armandus Joannes Buthillierus in Abbatiam de la Trappe introduxerat. Hæc jam anno Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo die decima ſeptima Septembris in valle quadam, cui nomen *Deſcript. de l'Abb. de la Trappe Hode vie de Louis XIV. tom. 2. Heliot Hiſt. des Ord. Mon. t. 6. la pag. 1.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

*la Trappe*, tribus leucis a Muritania urbe diſſita a Roberto Comite de Pertico fundata fuit, ejusque Eccleſia paulopoſt in honorem B. V. a Roberto Rothomagenſi Archiepiſcopo conſecrata eſt. Viguit in ea per ducentos omnino annos ſeveriſſima Ciſtercienſis Ordinis diſciplina, quæ tamen partim ætatis vitio, partim bellorum injuria & Anglorum irruptionibus perculſa jacuit, ac demum omnino eliminata fuit, poſtquam Bellaius Cardinalis hanc Abbatiam in commendam receperat; tum enim Religioſi ad inopiam ſuorumque paucitatem redacti monaſterium ruinæ proximum reliquere, & hinc inde diſperſi nonniſi ad venandum vel alia oblectamenta convenere. Hic erat celeberrimæ hujus Abbatiæ Status, dum hoc anno Deus ter optimus Armandum Joannem Buthillierum de Rance ad ſtupendum reformationis opus ſuſcitaverat. Hic opitulante generis ſui nobilitate, & favente fortuna vix undecim annos natus, non modo pinquia defuncti Fratris ſui beneficia, Pariſienſis Eccleſiæ Canonicatum, ſed & quinque Abbatias, atque inter eas illam *de la Trappe* obtinuit, quarum tamen proventus ad luxum, pompam, & venationem potiſſimum impenderat, juvenis a mundo dilectus, vanusque mundi

mundi amator: Aſt quem Divinum Numen vocaverat, illum etiam ſenſim ſuaviter ac fortiter ad ſe traxerat: primo enim præſentaneum mortis periculum ægre eluctatus, miram Dei protectionem commendare didicit, iterum tamen adverſus gratiæ ſtimulum recalcitrare cæpit: ampliſſimæ enim dignitates, profundiſſimæ eruditionis, qua inclaruit, fama, & communes, quos ſibi in Cleri Gallicani comparaverat, applauſus magis ejus ambitionem, ac mundanæ gloriæ cupiditatem acuebant; brevi tamen, ita diſponente Deo, ad ipſam felicitatis terrenæ ſatietatem ſucceſſit nauſea, & quotidianus faſtidiorum concurſus; Armandus enim a Rege minus ſe æſtimari ratus, & præcipue Gaſtonis inter feſtiva tripudia ſublati morte territus, ſecum ſerio fluxas mundi illecebras, ac periculum ſalutis & interitus bivium turbidis ac rorantibus oculis contemplabatur, ac tandem relictis ſuis beneficiis, & opulentæ domus ſuæ fortunis, ampliſſimisque ſpebus generoſe contemptis, vocantem Dominum ſequi ſtatuit, atque ad Abbatiam la Trappe confugit, ubi primas eo curas intendit, ut non modo ſaluti ſuæ proſpiceret, ſed hujus Abbatiæ Monachos a vitæ licentia ad veterem Sanctimoniam revocaret: cum autem

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

pravarum consuetudinum stirpes excindere haud posset, his excedere jussis, ac strictioris observantiæ Monachis aliunde accersitis veterem disciplinam hoc anno excitavit, ipsusque sacrum Ordinis habitum induit, ac postmodum in Abbatem Regularem nominatus ad primævam S. Bernardi normam suos Religiosos proprio potissimum exemplo reduxit, eliminato vini, piscium, carnium, ovorum &c. usu, ac stabilito perpetuo silentio, solitudine, tantaque vitæ austeritate, ut ejus exemplum vix inter veteres Eremicolas reperiretur.

Ceterum, quamvis eximius hic Abbas probatæ suæ virtutis, Religionis, pœnitentiæ, ac omnium ferme virtutum famam per universum pene Orbem diffudisset, ac plurimos primæ Nobilitatis Viros, quos mundus deluserat, suo exemplo ad parem vitæ sanctimoniam pertraxisset, non deerant tamen maledici quidam, qui dignum hunc Divi Bernardi Successorem velut Jansenii Discipulum traducerent, non alio suæ calumniæ fundamento, nisi quod in laxiores ævi sui Casistas, & Molinistas sæpius inveheus, ex propria confessione eorum, qui ex profligatæ vitæ colluvie ad sacram hanc solitudinem sese receperant, omnem morum corruptionem ex laxis illorum doctri-

nis

nis profluxisse asseruisset: Eapropter apud ipsos audiebat Idiota, *qui nunquam Casistas legisse visus est, & ne quidem Molinistarum doctrinam habuisse cognitam ab iis, qui propius eum inspexerant, creditus est:* Hæc autem recentior quidam Historicus iis persuadebit, quibus incognitum est, Butilierium non modo Græci idiomatis apprime gnarum, & Philosophicis disciplinis excultissimum fuisse, sed etiam annos natum nonnisi viginti & unum jamjam Scientiæ Theologicæ profunditatem publico specimine, ac promerita Doctoratus laurea comprobatam reddidisse. Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. CIV.

## *Principum atque Illustrium obitus.*

Gemino funere Augustissima Domus Austriaca hoc anno afflicta lugebat; decessit enim inexspectato fato die vigesima Novembris Archidux Leopoldus Guilielmus Ferdinandi II. Filius ac Tertii frater: Hic raro fœdere Principis celsitudinem cum Episcopi humilitate, ac militis magnanimitatem cum Politici Christiani sagacitate conjunxerat, moribus affabilis, animo generosus, in omnes beneficus, in pauperes prodigus. Adolescens adhuc sese militiæ sacræ mancipabat, ab Urbano VIII. *Salmon hist. chron. t. 1. Priorat. hist. Leop. p. 2. l. 2. p. 186. Vid. supra §. 41. p. 536.*

Papa

Sæc. XVII A. C. 1662

Papa anno hujus sæculi vigesimo quinto ad Magdeburgensem & Halberstadiensem Archiepiscopatus nominabatur, quos decimo post anno Protestantibus cedere coactus, Argentinensem, & Passavienſem, postea Olmucensem, ac demum Wratislavienſem Ecclesias obtinuit: Prævalentibus Acatholicorum armis non modo pro Deo & Ecclesia Episcopus, sed & pro Imperio & Cæsare supremus Bellidux militabat, ac non una victoria clarus collapsas Catholicorum res restituit. Hoc demum anno, cum supremus esset Ordinis Teutonici Magister, post Gemertensem Commendam auro a Batavis vindicatam, Equites *Viennam* convocavit, & Carolum *Josephum* Archiducem in Coadjutorem coopta-vit, ast paulopost Argentinæ ita obiit, ut sui ævi Episcopus meliorem, nullus Princeps mortem optare generosiorem posset. Nonnisi annos natus erat quadraginta octo, menses decem, & tredecim dies: maluit castissimus Princeps mori, quam exhaustas vires ex Medicorum consilio, sucto mulierum lacte reficere: Nimis præpropere dignissimi Principis mortem sequebatur decessus alterius Archiducis Ferdinandi Caroli, Oenipontani, qui Bolsenam versus venationi insistens, die decima quar-

quarta Decembris Caldari maligna febre correptus die trigesima ejusdem Mensis, nondum expleto trigesimo quarto ætatis suæ anno decessit, non sine maximo Sereniſſimæ uxoris suæ, suorumque luctu. Erat enim Princeps naturæ dotibus largiter exornatus, oris Majestate insignis, moribus comis & affabilis, generosus æque ac mansuetus, & eximius pietatis, ac Religionis cultor, cui in Principatu successit Sigismundus. Hunc pariter annum vitæ suæ exitialem habuit Elisabetha Jacobi I. Angliæ Regis Filia, & Friderici V. Palatini Electoris a rebellibus Bohemis in Regem electi conjux, quæ Vindsoriæ hoc anno die vigesima Februarii anno ætatis sexagesimo sexto Calvinianæ sectæ immortua est, haud secuta exemplum duorum Filiorum & unæ Filiæ ad religionem Catholicam multo antea redeuntium. Sæc. XVII. A. C. 1662.

## §. CV.

### *Scriptorum religione Catholicorum opera & decessus.*

Luctum induit hoc anno Respublica Literaria ob mortem Ecclesiasticorum scriptorum vasta eruditione clarissimo- *Dupin Bibl. des Auth. Eccl. t. 17. pag. 145. Sammart Gall. Christ.*

Sæc. XVII. A C. 1662.

rissimorum, quos inter facile primas tenet Petrus de Marca primo Conseranus Episcopus, postea Tolosanus, ac demum nominatus Parisiensis Archiepiscopus. Hic mortua conjuge sua Ecclesiasticæ militiæ nomen dedit, ac Richelii jussu librum, cui titulus: *Optatus Gallus* refellere, quodque libertates Gallicanas Pontificiæ auctoritati minime derogarent, ostendere aggressus edidit celeberrimum opus *de concordia Sacerdotii & Imperii*, cui titulo ad Typographi preces, ut libri venditio eo expeditior esset, hæc verba subjunxit, *sive de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*: Verum hic idem liber Romanis Censoribus minus probabatur, eoquod Author plura Romanæ Ecclesiæ juribus contraria asseruisse crederetur, eapropter in Conseranensem Episcopum a Rege nominatus, Apostolicæ confirmationis literas nec ab Urbano VIII. nec Innocentio X. obtinere poterat, donec literis Barcinonæ datis alioque scripto opus suum Sacræ Sedis judicio subjecisset, fassusque esset, se Principis partes foviisse, & Præsidem potius gessisse, quam Episcopum, policitus, quod deinceps Pontificiarum Constitutionum auctoritatem vindicare, & a Censoribus notata explicare vellet: Ceterum Petrus nonnisi primos qua-

quatuor libros prælo subjecit, eo autem fatis functo Stephanus Baluzius Canonicus Remensis ex Gallico Petri autographo reliquos quatuor latine redditos edidit, & concinnata nova editione quintum librum de Legatis Pontificiis supplevit, notasque adjecit: Anno autem hujus sæculi sexagesimo quarto S. Indicis Congregatio die decima septima Novembris hunc librum proscripsit his verbis: *De concordia &c. liber a Stephano Baluzio impressus Parisiis Anno 1663. perperam adscriptus Petro de Marca, ex cujus retractatis scriptis, aliorumque erroneis sententiis opera præfati Baluzii editus est.* Existimat Nitzius, S. Congregationem hac additione seu remedio duntaxat *eam ob caussam esse usam, quod non fuerit ausa directe aggredi memoriam magni illius Archiepiscopi, persuadens sibi, facilius esse infamare ejus librum substituto in ipsius locum alio minus in Ecclesiastica dignitate conspicuo.* Sinistra autem hæc conjectatio satis refellitur illo ejusdem Congregationis decreto, quo jam anno millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo die undecima Junii ipsos quatuor primos Petri libros proscribere ausa est, an autem Petrus, vel Baluzius secundo tomo ultimam manum admoverit, & an Gallicum Petri exemplar perfectum vel mutilum fue-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

fuerit, decidere noſtrum non eſt. Præter hoc opus ſcripſit Petrus Diſſertationes de ſtemmate & genealogia Chriſti, de Adventu Magorum ad Chriſtum, & an hi Reges fuerint, tractatum de ſingulari Primatu Petri, aliisque Primatibus, Hiſtoriam Bearnenſem, Diſſertationem de Vigilio Papa præter alias Diſſertationes poſthumas a Facheto editas, quarum potiſſimæ Pariſiis ſuppreſſæ, poſtmodum in Hollandia rurſus publicam lucem aſpexere: Obiit celebris hic Archipræſul Pariſiis die vigeſima nona Junii anno ætatis ſuæ ſexageſimo octavo. Carpitur in eo inconſtantia, qua tempori ſerviens quandoque Eccleſiæ jura extulit, quandoque in Regum favorem depreſſit. II. Henricus Holden Anglus Sorbonæ Doctor, qui elucubravit notas marginales ad novum Teſtamentum, & utiliſſimum librum ſub titulo: *Analyſis Fidei*, præter libellum de ſchismate & epiſtolam de uſura, necnon alium de gratia efficaci ad Arnaldum. III. Joannes Fronteau Canonicus Regularis & Pariſienſis Cancellarius præter volumen epiſtolarum, & chronologiam Pontificum edidit refutationem eorum, quæ contra Thomæ Kempenſis vindicias ſcripſere Launoyus &c. concordiam quæſtionum de Prædeſtinatione &

& gratia, Antitheſes Auguſtini, & Calvini &c. IV. Hilarion de Coſte Ord. FF. Minimorum ſcripſit Hiſtoriam Catholicam Sæculi XVI. Hiſtoriam Delphinorum, & elogia Matronarum Illuſtrium. V. Nicolaus Canteleu ex Congregatione Bened. S. Mauri exercitia pietatis S. Gertrudis recens edidit, & a pluribus mendis expurgavit. VI. Franciſcus Ciccoperius Canonicus ſcripſit lucubrationum Canonicalium Biblioteſſeram. VII. Franciſcus Bourgoing Generalis Congr. PP. Oratorii, edidit opera & vitam Cardinalis Berulli præter alia opuſcula. VIII. Blaſius Paſcal, de cujus orthodoxia judicium licet nobis non vindicemus, certum tamen eſt, ipſum omnibus ſacris Eccleſiæ Sacramentis ſumma pietate receptis anno ætatis trigeſimo nono deceſſiſſe & Pariſiis in Eccleſia S. Stephani ad Montes ſepultum fuiſſe; edidit celebres literas Provinciales, & defenſionem Religionis contra Atheos, Libertinos & Judæos, qui tamen liber primum poſt ejus mortem prodiit ſub titulo: *Cogitationes Paſcalis*. IX. Hieronymus Nicolinus Ord. FF. Eremitarum S. Auguſtini poſteris reliquit floſculos ſeu notabilia ex utroque jure probatisque auctoribus ac Theologiæ fontibus libata, necnon lucubrationes ut-

Sæc. XVII. A. C. 1662.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

riusque Juris &c. X. Seraphinus a Conceptione Carmelita Excalceatus elucubravit libros duos de virtute & Sacramento Pœnitentiæ, commentaria in ſummam D. Thomæ, & tractatum de Gratia & incarnatione. XI. Benedictus a S. Ludovico ejusdem Ordinis ſcripſit Martyrologium Sanctorum, Examen hominis ad genium hujus ſæculi, Imagines Religioſorum, & meditationes pro Hebdomada ſancta. XII. Antonius Brignolius Jeſuita vulgavit diſcurſus morales & Politicos, Hiſtoriam Hiſpanicam, & Magdalenam converſam.

## §. CVI.

## *Quorundam Acatholicorum Scriptorum mors & opera.*

*Pope cenſ. celeb. Auth. Freher Theatr. Erud.*

Ex Acatholicis Scriptoribus hoc anno obiere. I. Petrus Heylin, qui edidit Hiſtoriam S. Georgii, Hiſtoriam reformationis Anglicanæ ab Henrico VIII. ad Reginam Eliſabetham, Examen Hiſtoricum, pluraque alia. II. Joannes Baldovius poſteritati reliquit ſpecimen dilucidarii Biblici, & medullam Grammaticæ Hebreæ. III. Andreas Kumad publici juris fecit compendium locorum Theologicorum, commentaria in Prophetas minores, hyppomnemata

mata pro metodo concionandi, & di- Sæc. XVII.
ſputationes. IV. Robertus Sanderſon A. C. 1662.
ſcripſit de obligatione conſcientiæ & juramenti promiſſorii, de Epiſcopatu Angliæ præter quæſtiones practicas. V. Michael Walterus elucubravit Harmoniam totius Scripturæ, exercitationes Biblicas, ſpicilegium controverſiarum, commentaria in Epiſtolam ad Hebræos, miſcellanea, & tractatum de immortalitate animæ.

## §. CVII.

## *Angeli Giorii Cardinalis extrema.*

Inter Purpuratos, qui hoc anno ceteris pares fatali mortis neceſſitati ſuccubuere, primus occurrit Angelus Giorius patria Camers, qui ampla rerum Divinarum, humanarumque cognitione vel ideo inſtructus eſſe videbatur, ut eam in Barberinos, Urbani VIII. Nepotes, quorum Præceptor erat, effunderet, ſibique ex fœcunda hac ſegete uberrimam honorum meſſem colligeret: ab eodem enim Pontifice primo intimus Cubicularius, imo & Cubiculi Præfectus, ac poſtea Cardinalis Presbyter renuntiabatur, non ſine ſingulari ac inſolito favore; cum enim ſclopi caſu exploſi in dextera pollicem, & indicem amiſiſſet, mediumque digitum

*Priorat. in Hiſt. Ciacon. in vita Urb. VIII.*

Sæc. XVII. A. C. 1662.

gitum nonnisi dimidiatum haberet, nihilominus Pontifex eidem gratiam indulsit, ut in privato suo Sacello sacra operans, annulari, & proximo digito ad consecrationem, reliquosque Sacrificii ritus uti posset: nec tamen otiosè hoc favore fruebatur; quippe in sacris functionibus assiduus, Sacrarumque Congregationum negotiis admotus ingenii sui dotes in Ecclesiæ utilitatem indefesse impendit, suosque proventus magna ex parte Camerinensi reliquit Ecclesiæ, quam e solo restauratam largiter dotavit, ornavitque. Decessit Romæ die octava Augusti anno ætatis suæ septuagesimo septimo.

## §. CVIII.

## *Camilli Astallii Cardinalis fata.*

*Vita D. Olympiæ Ciac. in vita Innoc. X.*

Obiit præterea hoc anno Camillus Astallius patria Romanus, qui post literarium profectum laurea coronatum ab Innocentio X. Consistorii Advocatus, Cameræ Apostolicæ Clericus, & omnium ferme S. Congregationum Consultor eadem nominatus est die, qua raro benevolentiæ affectu ferme incognitus ab eodem Pontifice in Pamphiliam familiam, & Nepotis sui Purpuram exuentis cognomen, locum, insignia, honores, censusque cooptabatur, simulque in Firmanæ Urbis Præfectum,

fectum, & Avenionenſem Legatum favente Olympia, quæ cum Camili Fratre affinitatis vinculo juncta erat, nominatus eſt. Cum autem præcipitem fortunam plerumque præceps, violentus, inexpectatusque lapſus ſequi ſoleat, ita & Aſtallius poſt Cardinalis Pancirolli Promotoris ſui obitum, a Papæ Cognatis, quibus tanta exteri hominis potentia ac Pontificius favor exoſus erat, calumniis impetitus, primo ab Aula remotus, ac demum etiam Pamphili ac Nepotis nomine, proventibus, & dignitate exutus, Roma exulare juſſus eſt, quapropter recuſato Ferrarienſis Eccleſiæ regimine in Sambuci oppidum ſeceſſit, ubi in tanta fortunæ depreſſione, quamdiu Innocentius X. vita ſuperſtes erat, cum maxima æquanimitatis laude ſe detinuit; mortuo autem hoc Pontifice ad urbem reverſus, ad Philippi IV. Hiſpaniarum Regis preces Catanenſis Epiſcopus nominabatur, quam Eccleſiam non modo magnis ſumptibus exornavit, ſed etiam gregem ſuum tam ſanctiſſimis legibus, quam proprio exemplo ad meliorem frugem reducere conatus eſt: tandem vero ibidem improviſa febre correptus, die vigeſima ſecunda Decembris animam Deo reddidit.

Sæc. XVII. A. C. 1662.

# INDEX
## TOMI LXII.


A.

*Abaffius* Michael a Turcis in Tranſylvaniæ Principem intruditur, 699. ejectum Keminium Principem debellat, & interficit, 699.

*Agueda* Franciſcus S. J. ejus ſcripta & obitus, 203.

*Albizius* Franciſcus Congregationi contra Janſeniſtas a ſecretis, 46. creatur Cardinalis ab Innocentio X. 199. inſuperhabita Principum excluſione digniorem eſſe eligendum propugnat, 215.

*Aldobrandinus* Baccius ab Innocentio Romana Purpura decoratur, 2.

*Aleppenſis* Baſſa Turcas profligat, 523. a Turcis deceptus obtruncatur, 524.

*Alexander VII.* Papa, ejus electio, 220. ejus geſta, 222. Olympiam Roma excedere, & adminiſtrationis rationem reddere jubet, 223. ſuos Conſanguineos Roma abeſſe vult, 223. ejus vita & geſta ante Pontificatum, 224. Principes Catholicos ad concordiam reducere nititur, 282. a quodam Scriptore carpitur, 286. varias edit

edit Conſtitutiones, 288. a Clero Gallicano literas recipit, 316. nova Conſtitutione declarat, quinque propoſitiones eſſe ex Janſenii libro extractas, & in ejus ſenſu damnatas, 321. præſcriptam a Clero Gallicano formulam confirmare rogatur, 325. ſuam Bullam in Belgio recipi petit, 326. quasdam propoſitiones de Regularium Privilegiis perſtringit, 367. male edoctus quosdam Sinenſes ritus approbat, 386. jubilæum concedit ad implorandam Dei opem, 396. varias edit Conſtitutiones, 410. 465. pro Jeſuitis apud Venetos intercedit, ut reſtituantur, 431. propterea Venetis reditus duorum Ordinum ſuppreſſorum adjudicat, 440. Venetis gratulatur. 440. Epiſcopum Monaſterienſem etiam minis ad pacem impellit, 453. Leopoldum ad Cæſaream dignitatem promovere adlaborat, 470. Legatum ad comitia decernit, 470. B. Thomam Villanovanum Sanctorum Albo inſerit, 507. varias edit Conſtitutiones, 508. 544. duos Cardinales creat, 516. pacem inter Gallos & Hiſpanos conciliare nititur, 526. in impedimento matrimonii inter Ludovicum XIV. & Hiſpani Regis Filiam diſpenſat, 592. quasdam promulgat Conſtitutiones, 598. verſionem Miſſalis Romani reprobat, 617. deſuper ad Galliæ Epiſcopos ſcribit, 619. Vicarios Generales Pariſienſes carpit ob

captioſum ſubſcriptionis mandatum, 631. cultum B. V. Immaculatæ innovat, 637. ſuppetias Cæſari contra Turcas mittit, 643. FranciſcumSaleſium Beatorum Albo inſerit, 650. varias edit Conſtitutiones, 651. diſſidia Ciſtercienſium circa eſum carnium componit, 651. altercationem circa attritionem ſedat, 675. offenſum Franciæ Regem, ob injuriam ſuo Oratori illatam placare ſatagit, 684. literas ad eundem perſcribit, 686. hocſcinus dolenter Cardinalibus narrat, 689. Regem iratum placare ſtudet, 693. arma parare cogitur, 695. ſatisfactionis propoſitæ articulos confirmat, 695. ſuppetias contra Turcas a Principibus Catholicis incaſſum exorat, 705. quasdam edit Conſtitutiones, 707.

*Althaſerus* Chriſtophorus, varios edit tractatus, moritur, 611.

*Altierius* Joannes Baptiſta Cardinalis, ejus obitus & elogium, 199.

*Anabaptiſtæ* in Anglia tumultus concitant, 655.

*Angli* vid. *Cromwellus* Colloquium Angli Præſules cum Presbyterianis inſtituunt, 655. hos ad concordiam & ritum Anglicanum incaſſum ſollicitant, 656. fruſtraneus eorum conatus ac diſſolutum colloquium, 657.

*Aquaviva* Octavius creatur Cardinalis ab Innocentio X. 199.

*Arnaldus* Antonius ob absolutionem Liencurtio Duci denegatam duas epistolas in Jansenii favorem scribit, 230. secundam Facultas censuris notat, 233. se vindicare nititur, 236. 238. 242. e gremio Facultatis ejicitur, 245. apologiam edit, 328. contra juramenti formulam casum proponit, 417. ab Aletensi Episcopo refutatur, 419. obsequiosum silentium Jansenistis suggerit, 422.

*Arnaldus* Henricus Andegavensis Episcopus, circa Regularium Privilegia litem movet, 364. quasdam propositiones ad Clerum Gallicanum defert, 365. prodigiosam Christi in S. Hostia apparitionem narrat, 516.

*Arragonia* de Paschalis ab Alexandro VII. Purpuratorum Collegio adscribitur, 604.

*Astallius* Camillus Cardinalis, ejus mors & elogium, 724.

*Attritio* ex timore, an sufficiat ad justificationem, 674.

*Aversa* Raphael ejus obitus & scripta, 464.

*Avila* Ægidius S. J. moritur, quænam ediderit, 520.

*Azzolinus* Decius ab Innocentio X. Romana Purpura honoratur, 199.

B.

*Backius* Reinhardus, ejus lucubrationes & decessus, 466.

*Bagnius* Papæ Nuntius in Galliis Papæ Constitutionem ad Regem defert, 75.

*Bagot* Joannes Jesuita, ejus liber de fidelium obligatione confitendi Parochis proscribitur, 356.
*Baldovius* Joannes ejus opera & obitus, 722.
*Balduinus* Balthasar moritur, ejus scripta, 41.
*Barbadicus* Gregorius ab Alexandro VII. Papa Romana Purpura decoratur, 604.
*Barberinus* Carolus, ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 3.
*Bardus* Franciscus S. J. varia scripsit, moritur, 672.
*Barzaius* Achatius Transylvaniæ Princeps suo Principatu cedit, 642. a suo æmulo capite plectitur, 642.
*Battevillæus* Hispanus Orator, ejus dissidia cum Oratore Gallo, 697. a sua legatione amovetur, 698.
*Benetus* a S. Ludovico Carmelita Discalceatus moritur, ejus lucubrationes, 722.
*Bergius* Joannes ejus scripta & decessus, 522.
*Bicchius* Alexander Cardinalis moritur, ejus elogium, 456.
*Bicchius* Antonius Cardinalis, ab Alexandro VII. Romana Purpura decoratur, 535.
*Bignon* Hieronymus, ejus mors & opera, 413.
*Blondellus* David, ejus opera & decessus, 309.
*Bodochius* Laurentius Apostata, varia scripsit, moritur, 673.
*Bonnefons* Amabilis S. J. ejus scripta & obitus, 120.

*Bonvisius* Hieronymus ab Alexandro VII. Purpura Romana decoratur. 458.
*Boonen* Jacobus Mechlinienſis Archiepiſcopus Papæ Bullam contra Janſeniſtas recipere cunctatur, 91. laxas doctrinas Romæ denuntiat, 124. Jeſuitas a Confeſſionibus ſuſpendit, 126.
*Borri* Franciſcus Joſephus fanaticus hæreticus, 552. ejus deliria, 553. ſententia Romæ contra eum pronuntiatur, 554. 576. ejus pœna & obitus, 578.
*Borromæus* Gisbertus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 199.
*Bouthillierus* Armandus Joannes, ejus vita, reſtaurat ſeveriſſimam diſciplinam in Abbatia la Trappe, 711.
*Bourgoinus* Franciſcus, moritur, ejus ſcripta, 721.
*Boxhornius* Marcus, moritur, ejus lucubrationes, 122.
*Bozza* Joannes Baptiſta, Jeſuita, ejusdem libri & obitus, 608.
*Bragadinus* Marcus Antonius Cardinalis ejus mors, & encomium, 515.
*Brandinellus* Volumnius, Cardinalis ab Alexandro VII. creatur, 604.

C.

*Cæſius* Petrus Donatus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 404.
*Cadomenſes* Eremitæ, vid. *Eremitæ*, Univerſitas Cadomenſis propoſitionem de poteſtate Papæ in Reges damnat, 578.

*Caffa-*

*Caffarellus* Prosper ab Innocentio X. Romana Purpura decoratur, 199. moritur, ejus elogium, 535.
*Calcagninus* Augustinus, moritur, quænam scripserit, 464.
*Calertus* Michael, ejus opera & decessus, 310.
*Calixtus* Georgius moritur, quænam scripserit, 415.
*Calvinistæ* Sabaudi bellum contra suum Principem gerunt, 297. pacem ineunt, 298.
*Canteleau* Nicolaus Ord. S. Benedicti moritur, ejus lucubrationes, 721.
*Cantelorius* Felix, ejus opera & obitus, 37.
*Capponius* Aloysius Cardinalis, ejus fata & encomium, 534.
*Carafa* Petrus Aloysius Cardinalis moritur, ejus elogium, 300.
*Carmelitæ* Discalceati, relicto Conventu Romano Seminarium S. Pancratii obtinent, 707.
*Carolus* Gustavus Palatini Comes Sueciæ Rex a Regina nominatur, 158. Polonos bello gravi premit, 273. Leopoldi electioni in Cæsarem obsistit, 474. Danos profligat, 505. moritur, 611.
*Carolus II.* Angliæ Rex regno suo restituitur, 586. in eum conspiratur, 591.
*Carolus* Ferdinandus Austriæ Archidux Oenipontanus, ejus obitus & elogium, 716.

*Carolus* Lotharing. Dux in Franciam venit, 6. ejus copiæ in Imperio graſſantur, 168. captus in Hiſpaniam deducitur, 169. ejus Frater exercitus imperium ſuſcipit, 171. ejus conjux moritur, 467. e captivitate dimittitur, 528.

*Carpzovius* Joannes Benedictus moritur, quænam ediderit, 466.

*Carteſii* errores a Lovanienſi Univerſitate damnantur, 676.

*Caſaneuve* Petrus moritur, ejusdem lucubrationes, 38.

*Caſimirus* Poloniæ Rex a Coſaccis & Tartaris bello premitur, 23. militum rebellionem ſedat, 704.

*Caſiſtæ* vide *Laxa*, eorum apologia, 423. hæc a Facultate Pariſienſi cenſuris perſtringitur, 425. propoſitiones inde extractæ, 425.

*Caſtillenti* Joannes Minorita, ejus opera & obitus, 38.

*Ceba* Franciſcus Adrianus Cardinalis, ejus vita & mors, 405.

*Chifletus* Joannes Jacobus celebris Scriptor, ejus opera, 607.

*Chiſius* Fabius ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2. ab aliquibus ad Papatum expetitur, 219. propterea ad Franciæ Regem ſcribitur, 219. ab eodem commendatur per Mazarinum, 220. in Papam eligitur, 221.

*Chisius* Fabius Alexandri VII. Nepos ab a Romana Purpura decoratur, 457.
*Choiselius* Conferranus Episcopus Jansenistis favere videtur, 90.
*Christina* Sueciæ Regina Regnum Carolo Gustavo cedit, 157. fidem Catholicam amplectitur, 161. Romam venit, 161. incassum ad ejurandam fidem Catholicam sollicitatur, 612. Galliæ Regem Papæ infensum placare satagit, 690. 693
*Christianus* Augustus Sulzbacensis Princeps ad fidem Catholicam revertitur, 271.
*Chumacero* Joannes, quænam ediderit, moritur, 608.
*Ciccoperius* Franciscus obit, ejus scripta, 721.
*Cistercienses* ab esu carnium abstinere non tenentur, 463. motus inde concitati compescuntur, 651. severissimam colunt disciplinam in Abbatia la Trappe, 711.
*Clauderus* Jacobus, ejus scripta & obitus, 205.
*Codomanus* Salomon, ejus lucubrationes & decessus, 466.
*Colerus* Antonius ejus mors & scripta, 466.
*Colluraſi* Antonius moritur, quænam ediderit, 307.
*Comitia* Ratisbonensia, 19. Francofordiensia pro eligendo novo Cæsare, 469.
*Concilium* Ruræmundanum, Monasteriense & Hildesheimense, 25. Monasteriense, 311. 536. Namurcense, 537. Ratisbonense

nenſe & Tornacenſe, 597. Cameracenſe, 659. Tornacenſe, 665. Colonienſe, 709. Monaſterienſe, 711.
*Conclave* pro electione Alexandri VII. 214.
*Condæus* Princeps Aquitaniam invadit in odium Mazarini. 4. a Regiis profligatur, 5.
*Congregationes* S. Romanæ, earum deciſiones, 27. in cauſſa Janſenii habitæ, 35. aliæ, 117. 201. 292. 411. 463. 510. 545. 599. 652. 708.
*Conradus* Jacobus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2.
*Contarenus* Dominicus Reipublicæ Venetæ Dux eligitur, 513.
*Coppola* Hieronymus, Clericus Regularis, moritur, ejus opera, 412.
*Cornelius* Fridericus Cardinalis, ejus mors & elogium, 109.
*Coſcia* Fauſtus Polus Cardinalis moritur, 110.
*Coſta* Hilarion, ejus mors & opera, 721.
*Coſtacutus* Vincentius Cardinalis, ejus encomium & obitus, 603.
*Crequius* Dux Franciæ Orator Romæ a militibus injuria afficitur, 681. tumultus inde exortus, 682. indignam ſatisfactionem petit, 690. Roma excedit, 691.
*Craidius* Hartmanus, ejus opera & deceſſus, 415.
*Croccius* Joannes quænam ediderit, & quando obierit, 544.

*Cron-*

*Cromwellus* Oliverius in Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Protectorem proclamatur, 101. Parlamentum evertit, 102. novum creat, 104. Regi & Catholicis infensissimus, 105. 180. pro arbitrio dominatur, 182 conjuratos dissipat, 183. Lusitani Oratoris Fratrem capite plecti jubet, 184. Puritanos & Independentes conjungere nititur, 185. suos novo sacramento adstringit, 191. Catholicos in Hibernia vexat, 191. conspirationem detegit, 294. Parlamentum dissolvit, 295. contra Catholicam fidem juramentum exigit, 295. moritur, 513. ejus corpus exhumatur, & in furca suspenditur, 515. 590.

*Cromwellus* Richardus Oliverii Filius Patri suo succedit, 515. a suis vilipenditur, 529. militum Præfecti sibi Regni Regimen vindicant, 531.

*Cueva* Alphonsus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 304.

*Curcellus* Stephanus, moritur, ejus lucubrationes, 542.

D.

*Deloix* Joannes Ord. FF. Præd. moritur, quænam ediderit, 520.

*Diaz* Emanuel S. J. ejus lucubrationes & decessus, 342.

*Dicastillo* Joannes S. J. ejus scripta & obitus, 120.

*Dingley* Robertus, varios edit tractatus, moritur, 610.
*Doriſius* Joannes, ejus lucubrationes & deceſſus, 465.
*Dorſchæus* Georgius, quænam ſcripſerit, & quando obierit, 542.
*Dunckercka* Anglis a Gallis relinquitur, 503.

E.

*Ehinger* Elias moritur, quænam ſcripſerit, 123.
*Elderfield* Chriſtophorus, ejus lucubrationes & mors, 124.
*Elebovius* Dux moritur, ejus elogium, 468.
*Eleonora* Ferdinandi II. Imperatoris Conjux moritur, ejus vitæ ſanctitas, 306.
*Eleonora* Leopoldi Imp. Conjux in Hungariæ, 306. & Bohemiæ Reginam eligitur, 392.
*Elias* a Jeſu Carmelita Excalceatus, ejus opera & obitus, 40.
*Eliſabetha* Angliæ Regina moritur, 717.
*Elzius* Scipio ab Alexandro VII. creatur Cardinalis, 516.
*Eremitæ* Cadomenſes, inſano Zelo ſuſpectos de Janſenismo inſectantur, 547. tumultus in Urbe concitant, 548. expelluntur, 549. 551. eorum Enthuſiasmus, 551. Urſulinas Virgines decipiunt, 551.
*Eſpia* Laurentius Anglus, ejus libri & obitus, 608.
*Eſtenſis* Franciſcus Mantuæ Dux moritur, ejus elogium, 512.
*Euchariſtia* Chriſtus prodigioſe in S. Hoſtia apparet, 516.

F.

*Fabritius* Jacobus ejus ſcripta & obitus, 204.
*Fabrotus* Carolus, ejus deceſſus & opera, 541.
*Farneſius* Hieronymus ab Alexandro VII. Purpuratorum Collegio adſcribitur, 516.

*Faucheur* Michael moritur, quænam ediderit, 466.

*Ferdinandus III.* Imperator comitia Ratisbonæ indicit, 19. Pragæ conventum habet, 20. Ratisbonæ celebratur, 42. Proteſtantes in eum inſurgunt, 43. moritur ejus elogium, 448.

*Ferdinandus IV.* ejus Filius in Regem Romanorum eligitur, 44. adverſus hanc electionem aliqui reclamant, 44. ejus obitus & elogium, 197.

*Ferdinandus* Maria Bavariæ Elector a Gallis ad Cæſaris dignitatem expetitur, 470.

*Feſti dies*, ſine conſenſu Epiſcopi eos ſtatuere, Laicis vetitum eſt, 116.

*Ferrarius* Gregorius S. J. ejusdem libri & mors, 542.

*Feurbornius* Juſtus, ejus opera & obitus, 415.

*Flores* Antonius S. J. varia edidit opuſcula, moritur, 609.

*Forerus* Laurentius S. J. moritur, quænam ediderit, 541.

*Foſſardus* Richardus propoſitionem de Pontificis poteſtate in Regna damnare jubetur, 758.

*Foxus* Georgius Quackerorum ſectam in Angliam invehit, 265. ejus deliria, 267. 269. caſtigatur, 268. ejus abuſus S. Scripturæ, 270.

*Franſonus* Jacobus ab Alexandro VII. Cardinalium Collegio adſcribitur, 604.

*Fridericus* Adolph. Megapolitanus Dux moritur, 513.

*Fridericus* Landgravius Haſſiæ ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2.

*Fronteau* Joannes Canonicus moritur, quænam ediderit, 720.

*Fuor* Carolus Rothomagenſis Vicarius ab Urſulinis Virginibus contemnitur, 550. ſatisfactionem obtinet, 551.

G.

*Gæe* Eduardus, ejus obitus, & opera, 610.

*Gallen* Chriſtophorus Monaſterienſis Epiſcopus, a Malincrotio ejus Decano vexatur, 172. bello implicatur contra Monaſterienſes cives. 450. vid. *Monaſterienſes*, plures habuit Synodos, vid. *Concilium*.

*Galli* bellum in Belgio contra Hiſpanos movent, 80. 280. 447. Bavariæ Electorem, excluſo Leopoldo, in Cæſarem eligi petunt, 470. Hiſpanos profligant, 502. pacem cum Hiſpanis ineunt, 526. Venetis ſuppetias mittunt, 582.

*Gallicanus* Clerus contra Janſeniſtas Deputatos Romam mittit, 132. Papæ Bullam recipit, 74. cujusdam Venerabilis Corpus ſine Epiſcopi conſenſu exponi vetat, 95. Gallicani Præſules Janſenii librum examinant, 139. quinque propoſitiones in eo exſtare deprehendunt, 140. 142. ad Papam ſcribunt contra Janſeniſtarum effugia, 144. ſicut & ad omnes Franciæ Præſules, 148. reſponſum Pontificis accipiunt, 152. textus producunt ex Janſenii libro, ubi quinque propoſitiones damnatæ continentur, 248. comitia celebrant in cauſſa Janſeniana, 313. cenſuram Facultatis Theologicæ approbant, 314. literas ad Papam contra Janſeniſtas dant, 316. juramenti formulam præſcribunt, 325. quasdam propoſitiones de Regularium Privilegiis perſtringunt, 366. Caſiſtarum Apologiam damnant, 429. verſionem Miſſalis Romani reprobant, 614. deſuper Papam conſultant, 617. de eradicandis Janſeniſtarum erroribus deliberant, 621. formulæ ſubſcriptionem præcipiunt, 622. reclamant Janſeniſtæ, 625. Epiſcopi decretum Vicariorum Generalium reprobant, 627.

*Gandavenſes* circa attritionem cum Jeſuitis altercantur, 674.

*Garzia* Didacus, ejus lucubrationes, & obitus, 672.

*Gaſtaldi* Joannes Thomas Ord. FF. Præd. moritur, quænam ſcripſerit, 308.

*Gaſto* Aurelianenſis Dux ſeſe rebellibus jungit, 4. moritur, ejus indoles, 612.

*Gatakerus* Thomas, ejus ſcripta & obitus. 205.

*Giorius* Angelus Cardinalis, ejus mors & elogium, 723.

*Glaſſius* Salomon, ejus opera & deceſſus, 415.

*Goar* Jacobus Ord. FF. Præd. ejus ſcripta & obitus, 121.

*Goenſes* Chriſtiani varias querelas contra Parochos proponunt, 508.

*Godeau* Antonius Vincienſis Epiſcopus *literas* conficit pro acceptanda Innocentii X. *Bulla* contra Janſeniſtas, 80.

*Godofredus* Jacobus moritur, quænam ediderit, 41.

*Gondius* Joannes Franciſcus ab *Innocentio X.* creatur Cardinalis vulgo de Retz dictus, 2. Regis juſſu captus Vicennas abducitur, 8. Pariſinum tumultum fovet, 8. a ſuo Clero & Pontifice defenditur, 10. 175. Vicarios conſtituit, 176.

*Gondrinus* Senonenſis Archiepiſcopus ſeſe Pontificiæ Conſtitutioni plene non ſubjicit, 89. ſuam ſententiam revocat, & plene ſe ſubmittit, 368.

*Grosgebaur* Theophilus, moritur, varia ſcripſit, 674.

*Groſſius* Joannes, ejus ſcripta & obitus, 41.

*Gualterius* Carolus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 199.

*Guidius* de Balneis Nicolaus ab Alexandro VII. Purpuratorum Collegio adſcribitur, 458.

H.

*Hackſpan* Theodorus, obit, ejus lucubrationes, 543.

*Hainlinus* Joannes, moritur, varios edit tractatus, 610.

*Hall* Joſeph, moritur, quænam ſcripſerit, 416.

*Halant* Rolandus Ciſtercienſis, ejus opera & obitus, 37.

*Halleſius* Joannes, ejus mors & lucubrationes, 416.

*Hallierus* a Franciæ Epiſcopis contra Janſeniſtas Romam deputatur, 32. quinque propoſitiones juxta ſenſum Janſenii perſtringi petit, 35. ſenſum obvium earum exponit, 64.

*Hammondus* Henricus, ejusdem libri & deceſſus, 610.

*Helvetii* Calviniſtæ bellum contra Catholicos movent, 96. profligantur, 99. pax initur, 100.

*Heraltus* Deſiderius quænam ſcripſerit, moritur, 541.

*Heringius* Joannes, ejus ſcripta & deceſſus. 522.

*Herſent* Carolus Author Optati Galli, moritur, 608.

*Hiberni* Catholici bello premuntur, 191.

*Hilarius* a S. Anaſtaſio Carmelita Excalceatus, ejus opera & obitus, 414.

*Hiſpani* Gallos profligant, 8. a Gallis cæduntur, 280. in Belgio a Gallis cladem accipiunt, 447. pacem cum Gallis ineunt, 527.

*Holden* Henricus, quænam ſcripſerit, & quando mortuus fuerit, 720.

*Holſteinius* Lucas, ejus obitus & lucubrationes, 671.

*Holzhauſer* Bartholomæus, ejus vitæ ſanctitas, mors, & ſcripta, 519.

*Homodæus* Aloyſius ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2.

*Hulſemanus* Joannes, varia typis edidit, moritur, 673.

*Hungaria* a Turcis infestatur, 22. 642. Hungari bellum contra Turcas parant, 699. Protestantes Cæsari pertinaciter resistunt, 600.

*Hurtadus* Thomas moritur, quænam scripserit, 541.

I.

*Jansenistæ*, eorum Deputati Romam veniunt, 32. disputando rem pertractare volunt, 32. 36. id eis denegatur, 33. 46. 49. se gratiam efficacem defendere ajunt, 33. sensus distingui postulant, 34. quinque propositiones ex libro Jansenii discutiuntur, 35. 45. vocati Congregationibus interesse nolunt, 45. Romani Consultores has propositiones in sensu Jansenii damnandas censent, 46. censuris hæ perstringuntur, 48. suam doctrinam Deputati coram Papa exponunt, 50. hanc in rem quinque nova scripta porrigunt, 51. 62. quinque propositionum sensum hæreticum, suum, & contrarium exponunt, 54. Papæ Bullam oretenus recipiunt, 83. contra eam reclamant, 84. eorum effugia circa sensum Jansenii, 136. excogitant quæstionem juris & facti, & quare, 136. 141. contra Cleri Gallicani decretum de subscribenda formula reclamant, 625. varios libros edunt, 266.

*Jermin* Michael ejus obitus, & scripta, 543.

*Jesuitæ* ob laxas doctrinas a Mechlinienſi Episcopo a confessionibus suspenduntur, 124. a Valeriano Magno graviter exagitantur, 370. Venetiis restituuntur, 431. Thesis eorum quædam suggillatur, 635. circa attritionem cum Parochis Gandavensibus altercantur, 675.

*Ignatius* a Jesu Carmelita Excalceatus, ejus opera & obitus, 40.

*Imperiali* Laurentius creatur Cardinalis ab Innocentio X. 199.

*Innocentius X.* Pontifex undecim creat Cardinales, 1. Radesium Cardinalem liberari a Gallia-

rum

rum Rege incassum petit, 10. Mascambrunum Diplomatum Pontificiorum falsificatorem capite plecti jubet, 17. Sinensis Imperatoris Legatum excipit, 17. Episcoporum & Jansenistarum Oratores excipit, 33. ex Jansenii libro notas quinque propositiones discuti jubet, 35. ipsus discutit, 47. has propositiones censuris perstringit, 68. pro recipienda Bulla ad Principes & Episcopos scribit, 72. ab his Episcopis responsum accipit submissione plenum, 74. contra Jansenistarum effugia, 144. Franciæ Episcopis respondet, 152. plura opuscula in Jansenii favorem edita proscribit, 155. Radesianum a suo Archiepiscopatu excludi, indigno fert animo, 177. Cardinales creat, 198. quasdam Constitutiones promulgat, 200. morbo corripitur, 205. moritur, 209. ejus gesta in Pontificatu, 210.

*Joannes ab Austria* Belgii Gubernator, Jansenismum coercere in Belgio, a Papa rogatur, 326. a Gallis cæditur, 504.

*Joannes* ab Incarnatione Carmelita Excalceatus moritur, quænam scripserit, 308.

*Joannes* Georgius Saxoniæ Elector, ipsius decessus, 409.

*Joannes IV.* Ludovicus Nassoviæ Princeps, ejus fata & obitus, 112.

*Juliis* de Paulus ejus scripta & obitus, 203.

*Juramenti* formula contra Jansenismum, vide *Gallicanus Clerus.*

K.

*Kedde* Jodocus, S. J. ejus lucubrationes & decessus, 465.

*Kemenyus* Joannes intrusus Transylvaniæ Princeps æmulum suum capite plectit, 642.

*Knox* Eduardus S. J. moritur, quænam scripserit, 413.

*König* Georgius, ejus scripta & obitus, 204.

*Kumad* Andreas, ejus opera & decessus, 722.

L.

*Lancitius* Nicolaus, moritur, quænam scripserit, 39.

*Lantes* Marcellus Cardinalis, ejus mors & elogium, 30.

*Laxiores* doctrinæ proscribuntur, 91. 124. 340. 348. propugnantur, 423.

*Leoncillus* Antonius Episcopus, ejus opera & obitus, 307.

*Leopoldus* Belgii Gubernator Bullam contra Jansenistas recipit, 91. Carolum Lotharingiæ Ducem captum in Hispaniam mittere jubetur, & quare? 169. in Cæsarem eligi petitur, 470. hanc dignitatem recusat, 474.

*Leopoldus* Guilielmus Episcopus Archidux Austriæ, ejus obitus & elogium, 715.

*Leopoldus*, Ignatius in Hungariæ Regem eligitur, 306. Patris sui obitum Electoribus nuntiat, 449. de eo in Cæsarem eligendo agitur, 470. favet Brandeburgicus Elector & alii, 472. obsistunt Sueci, 474. in Romanorum Regem eligitur, 492. adversus Rhenanum fœdus reclamat, 493. cum Brandeburgico fœdus contra Suecos init, 505. Christianorum Principum opem implorat contra Turcas, 642. suppetias ab Hungaris aliisque Principibus contra Turcas petit, 700. a Protestantibus vexatur, 700.

*Licetus* Fortunius, ejus opera & obitus, 412.

*Lodronius* Comes Salisburgensis Archiepiscopus, ejus obitus & elogium, 115.

*Lome-*

*Lomelinus* Joannes Hieronymus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2. moritur, ejus elogium, 533.

*Lovanienſis* Facultas Theologica laxas doctrinas damnat, 91. 340. deſuper Gandavenſi Epiſcopo reſpondet, 346. laxiores doctrinas cenſuris perſtringit, 348. Carteſianos errores damnat, 676.

*Ludovica* Friderici Palatini Filia ad fidem Catholicam revertitur, & Monaſterium ingreditur, 536.

*Ludovicus XIV.* Franciæ Rex Innocentii X. Bullam recipit, 75. eam ab omnibus recipi præcipit, 81. ad Pariſinam Facultatem transmittit, 83. inteſtina diſſidia componit, 174. capto Radeſio Pariſienſem Archiepiſcopatum vacare declarat, 176. propterea Papæ indignationem incurrit, 177. Rhemis inauguratur, 180. ſtrumoſos tangit, 181. Arnaldi propoſitiones diſcuti jubet, 240. Hiſpanos cædit, 280. 500. fœdus cum Cronwello init, 281. Hiſpanos profligat, 502. Anglis Dunckerkam cedit, 503. pacem cum Hiſpanis init, 526. Mariam Thereſiam Hiſpani Regis Filiam ducit, 527. 593. ſeditioſos compeſcit, 594. verſionem Miſſalis Romani Gallicam rejicit, 621. Epiſcopos ſtimulat, ut de mediis extirpandi Janſenismi conſultent, 621. ob injuriam Romæ Oratori ſuo illatam vehementer commovetur, 684. Papæ Nuntium ex Gallis excedere jubet, 691. hoc diſſidium componitur, 695. injuriam ſuo Oratori in Anglia illatam armis vindicare parat, 697. placatur, 698.

*Lugo* Cardinalis, hos, quos Principes a Papatu excludunt, aſſumi non poſſe defendit, 215. ab aliquibus ad Pontificatum expetitur, ab aliis rejicitur, 216. ejus mors & elogium, 601.

*Lugo* Franciſcus Jeſuita, quænam ediderit, & quando obierit, 39.

*Luna* Dominicus Ord. FF. Prædicatorum, ejus deceſſus & ſcripta, 203.

*Lyfort* Guilielmus ejus ſcripta & mors, 123.

M.

*Machiavellus* Franciſcus Maria Cardinalis, ejus mors & elogium, 110.

*Mahometes IV.* Turcarum Imperator, ejus arrogantia, 644. vide *Turcæ*.

*Major* Joannes, ejus ſcripta & obitus, 204.

*Major* Tobias, moritur, quænam ediderit, 311.

*Malincrotius* Monaſterienſis Decanus, contra ſuum Epiſcopum tumultuatur, 172. belli author, 450.

*Mancinus* Franciſcus Maria ab Alexandro VII. Romana Purpura decoratur. 604.

*Mangin* Claudius a Lotharingiæ Duciſſa teſtamenti executor nominatur, 468. Ducis nomine adverſus liberationis pacta reclamat, 528.

*Marca* Petrus, juramenti formulam contra Janſeniſtas concipit, 325. 270. ſubſcriptionem neceſſariam eſſe cenſet, 622. ejus opera & obitus, 718.

*Maria* Mantuæ Duciſſa moritur, 613.

*Mariales* Xantes Ord. FF. Præd. plura edit opuſcula, moritur, 609.

*Martini* Laurentius moritur, quænam ſcripſerit, 310.

*Martinus* Martinius Jeſuita ex Sinarum Regno Legatus ad Papam venit, 18. Romam venit pro ſolvendis dubiis circa Ritus Sinenſes, 384.

*Maſcambrunus* Franciſcus, præceps ejus fortuna, 10. multas falſitates committit, 11. adulterina diplomata Pontifici ſubſcribenda ſupponit, 12 ob quæ crimina capite plexus fuerit, 13. 17.

*Maſſenius* Jacobus concordiam Religionis inter Catholicos & Proteſtantes excogitat, 502.

*Matthiæ* Jacobus, varios edit tractatus, moritur, 611.

*Matthiæ*

*Matthiæ* Magnus, ejus opera & obitus, 311.

*Mazarinus* Julius Cardinalis primus Aulæ Gallicæ Miniſter, a ſuo exilio revocatur, 3. a Parlamento incaſſum tranſitu prohibetur, 3. ad necem petitur, 4. Janſeniſtarum effugia detegit, 142. ejus auctoritas in Aula ſtabilitur, 174. ſeditioſos compeſcit, 593. ejus pecuniæ in bellum Turcicum impenduntur, 644. moritur, ejus elogium, 661. a Principibus, Parlamento & populo odio habetur, 662. a Rege ſummopere colitur, 663. Pontifici reconciliatur, 665. ejus teſtamentum, 665.

*Mediolanenſis* Magiſtratus, ejus edictum de feſtivitate S. Dominici ſine Epiſcopi conſenſu præcepta abrogatur, 116.

*Meltius* Camillus ab Alexandro VII. Cardinalis creatur, 438. moritur, ejus elogium, 531.

*Mertola* Ludovicus Carmelita, ejus ſcripta & obitus, 120.

*Meyerus* Wolfgangus moritur, quænam ſcripſerit, 122.

*Micrælius* Joannes, ejus ſcripta & deceſſus. 521.

*Miſſale* Romanum, ejus verſio in Gallicum idioma a Clero & Facultate Theologica damnatur, 613.

*Monaſterienſis* tumultus, 172. bellum movent contra ſuum Epiſcopum, 450. pax firmatur, 455. Batavos in opem vocant, 595. fruſtra a Cæſare & Epiſcopo ad obſequium admonentur, 596. bello premuntur, 596. pacem inire coguntur, 597.

*Monchius* Georgius Scotiæ Præfectus Anglorum tumultus ſedat, 531. prudens ejus ſimulatio, 586. Carolum Regem Regno ſuo reſtituere adlaborat, 587. in eum conſpiratur, 591.

*Monomotapæ* Rex in Africa, fidem Catholicam amplectitur, 19.

*Montaltus* vide *Paſchalis.*

*Morinus*

*Morinus* Joannes Oratorii Sacerdos, utiliſſimos libros poſteris relinquit, 539. cenſores experitur, 539. moritur, 540.

*Mortonus* Thomas, obit, quænam ſcripſerit, 543

*Moſchi* Lublinum occupant, 278. crudeliter Catholicos divexant, 279.

*Mylenta* Cæleſtinus, ejus mors & lucubrationes, 122.

N.

*Nadaſtius* Comes Hungarorum Proteſtantium proterviam reprimit, 701.

*Naudæus* Gabriel, ejus ſcripta & obitus, 120.

*Nicolai* Melchior obit, ejus lucubrationes, 544.

*Nicolina* Caroli Lotharingiæ Ducis Conjux moritur, ejus elogium, 467.

*Nicolinus* Hieronymus, moritur, illius ſcripta, 721.

*Nicolaus* Franciſcus Lotharingiæ Dux a Nicolina teſtamenti executor nominatur, 468.

*Nierenbergius* Joannes S. J. ejus deceſſus & opera, 520.

*Niſſenus* Didacus moritur, quænam ſcripſerit, 412.

O.

*Olympia* Pamphilia, ejus auctoritas in Romana Curia, 17. Roma excedere jubetur, 223. moritur. 468. Hiſtoria vitæ ſuæ, 469.

*Onealius* Eugenius Catholici exercitus Ductor, ejus victoriæ contra Anglos in Hibernia, 192. ob Præſtoni perfidiam profligatur, 194.

*Ormondus* Hiberniæ Prorex Catholicos cædit & vexat, 195. 196.

*Ottobonus* Petrus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2.

P. *Pa-*

P.

*Pacciuchelius* Angelus Ord. FF. Præd. varia edidit opera, moritur, 609.

*Palatius* Franciſcus ab Alexandro VII. Purpuratorum Collegio adſcribitur, 458.

*Pallavicinus* Sfortia ab Alexandro VII. inauguratur Cardinalis, 535.

*Pallatius* Franciſcus Cardinalis, ejus obitus & merita, 666.

*Paradeiſer* Comes ob Caniſiam Turcis traditam capite plectitur, 647.

*Pariſienſis* Facultas Theologica Innocentii X. Bullam contra Janſeniſtas recipit, 83. duas propoſitiones contra liberas actiones damnat, 84. alteram Arnaldi epiſtolam cenſuris perſtringit, 233. 244 hunc Doctorem e ſuo gremio ejicit, 245. librum contra obligationem fidelium confitendi in Paſchate proſcribit, 350. Theſes de Pontificis & Conciliorum auctoritate perſtringit, 360. Caſiſtarum Apologiam cenſuris notat, 423, formulæ ſubſcriptionem approbat, 623.

*Pariſienſes* Parochi contra laxiores morum doctrinas declamant, 337. Clero Gallicano diſplicet, quod inconſultis Epiſcopis Synodicas literas emiſerint, 339. contra infallibilitatem Pontificis in quæſtionibus facti reclamant, 635.

*Parlamentum* Pariſienſe in Mazarini odium ſeditionem concitat, 4.

*Paſcalis* Blaſius literas Provinciales edit, 331. harum fata, 393. a Regis Senatu damnantur, 336. ejus obitus & opera, 721.

*Pavillonius* Aletenſis Epiſcopus Arnaldum refutat, 419.

*Pax*

*Pax* Pyrenæa. 526.

*Peirerius* Iſaccus præadamitarum hæreſin innovat, 228. eam revocat, 230.

*Peretus* Franciſcus Cardinalis ejus elogium & obitus, 302.

*Peſarus* Venetæ Reipublicæ Procurator pro Jeſuitarum revocatione perorat, 437.

*Petavius* Dionyſius Jeſuita moritur, quænam ediderit, 38.

*Petreus* Æſchilius, ejus opera & deceſſus, 466.

*Philippi* Petrus, moritur, ejus ſcripta, 543.

*Philippus* Chriſtophorus Trevirenſis Elector moritur, ejus vitæ deſcriptio. 24.

*Philippus IV.* Hiſpaniarum Rex pacem cum Gallis init, 526. ejus Filiam Ludovico XIV. Galliarum Regi nuptui dat, 527.

*Pigmentellus* Dominicus, creatur ab Innocentio X. Cardinalis, 3. moritur, ejus elogium, III.

*Pignatellius* Papæ Nuntius & Lariſſanus Archiepiſcopus rebelles Polonos milites ad obſequium revocat, 793.

*Pinſart* Ivo Ord. FF. Præd. ejus ſcripta & obitus, 121.

*Pirot* Jeſuita Apologiam ſcribit pro laxioribus doctrinis, 423. propoſitiones inde extractæ a Pariſienſi Facultate cenſuris notantur, 424.

*Pius* Carolus de Sabaudia ab Innocentio X. Romana Purpura honoratur, 199.

*Poloni* gravi bello premuntur, 272. a Suecis profligantur, 274. Cracovia deditione capitur, 277. Cracoviam recuperant, 458. ſuppetias a Cæſare obtinent, 459. victores evadunt, 505. 506. rebelles milites a Nuntio Apoſtolico ad obſequium revocantur, 703.

*Portus* Regienſes Moniales e ſuo Aſceterio expelluntur, 637.

*Powel* Thomas, varios edit tractatus, moritur, 610.

*Pozza* Joannes Baptiſta S. J. ejus libri & obitus, 608.

*Præſtonus* Thomas Catholici exercitus Ductor in Hibernia, 192. ad Anglos deficit, 193.

*Presbyteriani* in Anglia incaſſum ad ritum Anglicanum ſollicitantur, 655.

*Proteſtantes* ruſtici in Auſtria tolerari a Cæſare petunt, 43. in Hungaria motus concitant, 305. 646. 699.

Q.

*Quackerorum* ſecta, 265.

R.

*Radeſius* vide *Gondius*.

*Ragius* Jacobus, ejus mors & ſcripta, 464.

*Ragotſius* Georgius Tranſylvaniæ Princeps Polonos invadit, 458. ab eis internecione deletur, 460. ſtrenue adverſus Turcas dimicat, 584. vulneratur & moritur, 585.

*Rapacciolus* Franciſcus Cardinalis, ejus obitus & elogium, 455.

*Ratisbonenſia* comitia, 19. 42. ſolvuntur, 167.

*Religionis* concordia inter Catholicos & Proteſtantes concipitur, 494. ſucceſſu fruſtratur, 500.

*Remenſis* Facultas Theologica binas propoſitiones contra libertatem damnat, 85.

*Reſſenius* Joannes, ejus opera & obitus, 122.

*Revius*

*Revius* Jacobus ejus mors, quænam ediderit, 521

*Reusnerus* Jeremias, moritur, ejus scripta, 41.

*Reyna* Petrus Episcopus, varia scripsit, moritur, 671.

*Rhenanum* Principum fœdus, 493.

*Richelius* Alphonsus Cardinalis, ejus vita & obitus, 107.

*Rinutius* Joannes Firmanus Archiepiscopus a Papa in auxilium Catholicorum Hibernorum mittitur, 192. ejus labores, 193. Romam revertitur, 195.

*Rigaultius* Nicolaus, ejus obitus & scripta, 119.

*Roma* Julius Cardinalis, ejus obitus & elogium, 31.

*Rospigliosus* Julius ab Alexandro VII. Romana Purpura honoratur, 458.

*Rothomagenses* Parochi contra laxiores morum doctrinas declamant, 337. eorum Zelus Clero Gallicano displicet, 339.

*Rous* Franciscus, ejus scripta & decessus, 543.

*Rugeriis* Hyacinthus Ord. FF. Præd. moritur, quænam scripserit, 308.

S.

*Sabaudiæ* Ducissa cum Calvinistis pacta init, 297.

*Sabellus* Fabritius Cardinalis moritur, ejus elogium, 601.

*Sacchetus* Julius in Papam a multis petitur, 214.

*Salernus* Franciscus, quænam ediderit, moritur, 203.

*Salesius* Franciscus Beatis ab Alexandro VII. adscribitur, 650.

*Salkeld* Joannes varios edit libros, ejus obitus, 610.

*Salmaſius* Claudius ejus ſcripta & obitus, 41.
*Salmeron* Marius moritur, ejus lucubrationes, 519.
*Samuelis* Franciſcus Maria Ord. FF. Præd. varia edit opuſcula, moritur, 609.
*Sanctacrucius* Marcellus ab Innocentio X. creatur Cardinalis, 2.
*Sandæus* Maximilianus S. J. ejus opera & mors, 414.
*Sanderſon* Robertus, quænam ſcripſerit, moritur, 723.
*Sanfelicius* Joſephus Papæ Legatus ad comitia Francofordienſia, diſſidium circa coronationis Cæſareæ jus componit, 470. pacem conciliare nititur, 471. adverſus Capitulationis articulos proteſtatur, 476. 483. 493. moritur, 613.
*Santamoreus* Janſeniſtarum Deputatus, 32. controverſiam de auxiliis innovari petit, 47. a Facultatis cenſura contra Arnaldum ad Parlamentum provocat, 237. 240.
*Scheiblerus* Chriſtophorus, ejus opera & mors, 123.
*Schukig* Joannes, ejus deceſſus & libri, 608.
*Sebille* Alexander, illius lucubrationes & deceſſus, 467.
*Seraphinus* a S. Thereſia Excalceatus Carmelita, varia ſcripſit, moritur, 672.
*Seraphinus* a Conceptione, Carmelita Diſcalceatus obit, quæ ſcripſerit, 464.
*Sghemma* Caſpar Franciſcanus, moritur, quænam ſcripſerit, 464.

*Sinenſis* Imperatrix fidem Catholicam amplecti tur, 18. de Sinarum ritibus dubia Roma diſſolvuntur, 384.

*Smithæus* Richardus moritur, quænam ediderit, 307.

*Soranzo* Joannes Senator Venetus, contra Jeſuitas perorat, ne Venetias reverterentur, 436.

*Spada* Bernardinus Cardinalis quinque Janſenii propoſitiones diſcutit, 35. moritur, ejus merita, 667.

*Spina* S. Coronæ Domini, per eam prodigium fuiſſe patratum dicitur, 398.

*Stephanus* a S. Joan. Evangeliſta Carmelita Diſcalceatus, ejus mors & opera, 40.

*Stuartus* Henricus Gloceſtriæ Dux moritur, 613.

*Sueciæ Rex* vide *Carolus Guſtavus* Sueci Polonos invadunt, 174. 275. a Polonis cæduntur, 293. his & Danis damna inferunt, 458. 461.

## T.

*Tappia* Petrus Ordinis FF. Præd. ejus opera & deceſſus, 465.

*Thereſia* Maria Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Filia Ludovico XIV. nubit, 527. 593. 664.

*Thomas* Sabaudiæ Dux, moritur, 40.

*Thomas* Villanovanus ab Alexandro VII. Sanctis adſcribitur, 507.

*Tomaſſinus* Thomas, ejus ſcripta & mors, 207.

*Trieſt* Antonius Gandavenſis Epiſcopus Bullam contra Janſeniſtas recipere tergiverſatur, 91. quasdam laxiores doctrinas a Facultate Lovanienſi damnari petit, 339.

*Trivultius* Theodonis Cardinalis, ejus obitus & elogium, 408.

*Turcæ* Hungariam invadunt, 22. a Venetis ingentem cladem accipiunt, 389. ab Hungaris cæduntur, 392. de iis apud Cæsarem queruntur, 393. vario Marte contra Venetos dimicant, 444. Tenedos & Lemnos Insulas occupant, 446. Transylvaniam invadunt, 459. Ragotsium profligant sed ab Assano Aleppensi Bassa cladem accipiunt, 523. a Venetis navali prælio devincuntur, 524. Venetos cædunt, 582. Ragotsium Principem trucidant, 584. Hungariam & Transylvaniam invadunt, 642. a Venetis multiplici clade delentur, 647. Meccam peregrinantes profligantur, 705.

*Turrenius* Franciæ Mareschallus factiosorum Principum copias fundit, 5. in Belgio prospero Marte contra Hispanos pugnat, 447. illos profligat, 502.

## U.

*Valerianus* Magnus Capuccinus, ejus contentio cum Jesuitis, 370. ejus epistola ad Papam contra eos, 274. confecta Hassiæ Principis epistola contra eum, 379. Romam venire jubetur, 384. moritur, 384.

*Valerius* Bertuccius Venetæ Reipublicæ Dux creatur, 388. Jesuitas revocat, 432. literas desuper a Papa recipit, 433. moritur, 513.

*Vantadorus* Annas de Levii Bituricensis Episcopus Casistarum Apologiam damnat, 430. propterea a Collegii Rectore carpitur, 431. epistola Pastorali se defendit, 431.

*Vecchiarellus* Odoardus ab Alexandro VII. Romana Purpura decoratur, 604.

*Veneti* Turcas profligant, 388. Jesuitas iterum recipiunt, 431. vario Marte contra Turcas dimicant, 443. navali prælio Turcas devincunt, 523. suppetias a Gallis & Cæsare recipiunt, 582. a Turcis cæduntur, 583. eos multiplici clade delent, 647. iterato Turcas profligant, 705. cum Sabaudiæ Duce fœdus ineunt, 706.

*Verospius* Hieronymus Cardinalis moritur, ejus elogium, 29.

*Vicarii* Generales Archiepiscopi Parisini, eorum mandatum de subscribenda formula rejicitur, 627. propugnantur a Jansenistis, 629. literas a Papa recipiunt acerbas, 630. suum mandatum revocant. & sinceram subscriptionem præcipiunt, 632.

*Vidman* Christophorus Cardinalis. ejus encomium & obitus, 602.

*Vidonus* Petrus ab Alexandro VII. Papa Purpuratorum Collegio adscribitur, 604.

*Vignier* Hieronymus, ejus lucubrationes & obitus, 671.

*Vincentius* a Paulo pretiosa ejus mors, 605. ejus vita & Canonisatio, 606. adversus ejus Bullam Galli reclamant, 607.

*Urritigottus* Didacus Episcopus, ejus obitus, quænam ediderit, 412.

*Ursulinæ* Virgines Cadomi ab Jansenistarum adversariis decipiuntur, 549. Vicarium Generalem Rotomagensem contemnunt, 550. castigantur, 581.

*Usserius* Jacobus, ejus scripta & decessus, 309.

## W.

*Wadingus* Lucas Janſenium cenſuris notare renuit, 46.

*Wartenberg* Comes Franciſcus ab Alexandro VII. Cardinalis creatur, 604. moritur, ejus elogium, 669.

*Waſtellius* Petrus Carmelita, quando mortuus fuerit, & quænam ediderit, 521.

*Weberus* Joannes moritur, ejus ſcripta, 123.

*Wennerus* Thomas Anabaptiſtarum caput, tumultus in Anglia concitat, 653.

*Willart* Vincentius Ord. FF. Præd. ejus deceſſus, quænam ſcripſerit, 520.

*Wirtzius* Joannes, ejus lucubrationes & fata, 521.

*Wolfgangus* Guilielmus Neoburgi Dux, ejus obitus & elogium, 113.

## Z.

*Zacchias* Paulus, quænam ſcripſerit, moritur, 541.

*Zwingerus* Theodorus, ejus ſcripta, & obitus, 304.

## ERRATA *sic corrige:*

| | | |
|---|---|---|
| Pag. 13. | hominum | hominem |
| 74. | ſciſcitanti | ſciſcitati |
| 106. | vinoavit | innovavit |
| 172. | ſuam | ſuum |
| 468. | Romanorum Rex | Hungariæ Rex |
| 173. | involvant | involant |
| 330. | equidem | ne quidem |
| 386. | valeat | valeant |
| 401. | Ordinis | Ordine |
| 413. | qua | quas |
| 455. | Octinginti | octingenti |
| 476. | ſcripta | ſcripto |
| 477. | compendioſæ | compendioſe |

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

FLEURII
HISTORIA
ECCLESIASTICA.
TOM. LXII.

Th 62
5178
1.